

ספרי' – אוצר החסידים – ליובאוויטש

קובץ
שלשלת האור

שער
ראשון

היכל
שמני

ספר המאמרים תרפ"ב-תרפ"ג

מכבוד קדושת

אדמו"ר יוסף יצחק

זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שני אורסא הן

מליובאוויטש

— הוצאה שני' — הועתק וחוכנס לאינטרנט

www.hebrewbooks.org

ע"י חיים תשס"ז

יוצא לאור על ידי מערכת

„ אוצר החסידים „

ברוקלין, נ. י.

770 איסטערן פארקווי

שנת חמשת אלפים שבע מאות ארבעים ושבע לבריאה

מפתח כללי

III	פתח דבר להוצאה הראשונה
IV	פתח דבר להוצאה שני
V	מפתח המאמרים
א	ספר המאמרים תרפ"ב
פא	ספר המאמרים תרפ"ג
	הוספות:
רסג	שיחות
רעז	מפתח עינים

SEFER HAMAAMORIM — 5682-83

Published and Copyrighted by
"KEHOT" PUBLICATION SOCIETY
770 Eastern Parkway, Brooklyn, N. Y. 11213
Tel. (718) 493-9250 • (718) 774-4000
Printed in the U.S.A.
5747 • 1987

Library of Congress Cataloging-in-Publication Data

Schneerson, Joseph Isaac, 1880-1950

Sefer ha-ma'amarim 5682-83

(Kovets Shalsholet ha-or; hekhal 8., sha'ar 1.)

(Sifriy.—Otsar ha-Hasidim—Lyubavitsh)

Title on t.p. verso: Sefer hamaamorim — 5682-83.

Includes bibliographical references and index.

1. Jewish sermons. 2. Sermons, Hebrew. 3. Hasidism — Sermons.

I. Title. II. Title: Sefer hamaamorim — 5682-83. III. Series: Kovets Shalsholet ha-or; hekhal 8., sha'ar 1. IV. Series: Sifriyat Otsar ha-Hasidim, Lyubavitsh.

BM740.S36283

1986

296.8'33

86-115

ISBN 0-8266-5683-8

נדפס בדפוס
שמחה ובנו גרשון גלוקאוו
BOOKMART PRESS, INC.
N. BERGEN, N.J. 07047

נסדר בדפוס "עמפייער פרעסט"
מרדכי ליב בן פינא
EMPIRE PRESS
550 EMPIRE BLVD. • BROOKLYN, N.Y. • (718) 756-1473

פתח דבר

— להוצאה הראשונה —

על פי הוראת כ"ק אדמו"ר שליט"א (בקשר ליו"ד שבט¹) — מדפיסים אנו בזה את „ספר המאמרים — תרפ"ב-תרפ"ג" אשר לכ"ק אדמו"ר (מהוריי"צ) נ"ע. ספר זה כולל המאמרים שאמרו (או כתבו) במשך שנות תרפ"ב-תרפ"ג. לכאורה הם מיוסדים על מאמרי אביו כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע². ונדפסו כעת — בפעם הראשונה (לכד מהמאמרים שצויין בהמפתח שכבר נדפסו, או שנתפרסמו בקופיר וכיו"ב).

מאמרים אלו נדפסו מכתבי יד מעתיקים³.

* * *

בראש הספר בא מפתח המאמרים — נערך ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א⁴.

* * *

ההערות ומ"מ לד"ה זה היום — תרפ"ב, ויהי בעצם היום, ויאמר גו' מה תצעק, מה יפית, כי עמך הסליחה — תרפ"ג, — הם מכ"ק אדמו"ר שליט"א. עריכת הספר לדפוס, ההערות בשוה"ג⁵ וההגהה — ע"י הת' משה מנחם מענדל שי' איידעלמאן והת' ברוך (ברמ"א) שי' וילהלם.

מערכת „אוצר החסידים"

עש"ק בא. החשמ"ו

ברוקלין, נ"י.

- (1) יום ההילולא של כ"ק אדמו"ר (מהוריי"צ) נ"ע.
- (2) ונסמנו בפרטיות במפתח המאמרים. וראה בפתח דבר לד"ה ראשית גוים עמלק תרי"פ (נדפס בסה"מ תרפ"ב-תרפ"א ע' IV).
- (3) לע"ע לא מצאנו גו"כ"ק מאמרים אלו.
- (4) נעתק מ.מפתח ספרי מאמרי ודרושי אדמו"ר (מהוריי"צ) נ"ע. ברשימה שם נזכרו עוד מאמרים, ולע"ע לא מצאנום. — ובקשה רבה שכל מי שיש בידו מאמרים אלו שיואל להמציאם לנו ע"מ שנוכל להדפיסם, וזכות הרבים תלוי בו.
- (5) במקומות שנראה לכאורה שחסרה חיבה (או שהתיכה חסירה אותיות וכיו"ב), וכן (באיזה) מקומות שנעתק לשון הפסוק או המארוזיל בנוסח שונה מהמקור — הערנו ע"ז בשוה"ג בדרך אפשר [מסיבות טכניות נכנסו תיקונים אחדים בפנים הספר, מבלי להעיר על כך].

ב"ה.

פתח דבר — להוצאה שני' —

באשר הוצאה הראשונה של „ספר המאמרים — תרפ"ב-תרפ"ג" אזל מן השוק, מדפיסים אנו בזה הוצאה שני', ונתקנו בה כמה מטעויות הדפוס שבהוצאה הקודמת. כן נוסף בסופו: א) שיחות משנים אלו.² ב) מפתח ענינים (נערך ע"י הרה"ת ר' אלי' שי' מטוסוב).

מערכת „אוצר החסידים“

עריח שבט תהא זו שנת משיח
ברוקלין, נ"ו.

-
- (1) קה"ת, תשמ"ו.
 - (2) השיחות הם מרשימות השומעים, ובלתי מוגהות.

מפתח

דבור המתחיל זמן אמירתו עמוד

תרפ"ב

א	חה"ס	למען ידעו
כג	שחומ"ס	וטהר לבנו
		כ"ק רבינו הגדול אמר איתא בגמרא בזמן
כח	ליל א' יט כסלו	שביהמ"ק קיים אין שמחה וכו'
כט	יט כסלו	כ"ק אאמו"ר הרה"ק אומר זה היום תחלת מעשיך
לז	בשלח	והוי' הולך לפניהם
נב	מאסקווא	זאת התורה אדם
סא	שופטים	שופטים ושופטים

תרפ"ג

פא	ר"ה	י"ט של ר"ה
צד	יום ב' דר"ה	עלה אלקים
קח	חה"ס	ולקחתם לכם
קכב	שמע"צ	ביום השמע"צ
קלז	נח	צהר תעשה

[למען ידעו: נדפס מהעתקה (מס. 830). וראה ד"ה לכו אמר תרע"ח (סה"מ תרע"ח ע' קלט ואילך).
 וטהר לבנו: נדפס מכת"י (מס. 507). וראה ד"ה זה עזרית (סה"מ עזרית ע' כו ואילך).
 כ"ק רבינו הגדול: נדפס מכת"י (מס. 219). ובסופו (מרשימת כ"ק אדמו"ר (מהור"י"צ) ני"ע): דרוש זה אמר
 כ"ק אאמו"ר הרה"ק צוקללה"ה נבג"מ זי"ע בש"ת תרס"ג באולם הגדול, במעמד תלמידי התמימים יחיד,
 באריכות גדולה, בביאורי הענינים, מתחילה הי' אומר ל' רבינו, ואח"כ הי' מבאר, ונרשם בהרשימות דשנה
 ההיא. (וראה גם סה"ש תו"ש ע' 16).
 כ"ק אאמו"ר הרה"ק: נדפס מכת"י (מס. 219). נדפס גם בסה"מ תשי" (ע' 95 ואילך), משם נעתקו הערות
 כ"ק אדמו"ר שליט"א. וראה ד"ה ויאמר אד' וגר' במה אדע עטרית (סה"מ עטרית ע' סג ואילך).
 והוי' הולך לפניהם: נדפס מכת"י (מס. 844). וראה ד"ה זה תרע"ח (סה"מ תרע"ח ע' קנו ואילך).
 זאת התורה אדם: נדפס מהעתקה (מס. 710), וכנראה חסר הסיום. וראה ד"ה ואיש כי ימרט עטרית
 (סה"מ עטרית ע' שלג ואילך), וד"ה זאת התורה כו' עטרית (שם ע' תקטו ואילך).
 שופטים ושופטים: נדפס מהעתקה (מס. 830). וראה ד"ה ראה עטרית (סה"מ עטרית ע' תרט ואילך).
 י"ט של ר"ה — צהר תעשה: מאמרים אלו הם המשך אחד. נדפסו מכת"י (מס. 377). וראה המשך ר"ה
 תשי" (סה"מ תשי" ע' 125 ואילך). משם נעתק כאן פרק כו שלא נמצא בכת"י הנ"ל.
 להמשך זה ראה: פרקים א'ו — ד"ה שופטים תעריב בהמשך בששה"ק תעריב (כרך א' ע' צד ואילך).
 פרק ז — המשך הנ"ל כרך ג' בתחלתו. פרקים ח"יד — המשך הנ"ל (כרך א') ע' ריא ואילך. פרקים ט"ו-כ —
 ד"ה ולקחתם, ביום השמע"צ תרס"ה (סה"מ תרס"ה ע' ל' ואילך). פרקים כא-כה — ד"ה כי תצא עדרית
 בהמשך בששה"ק תעריב (כרך א' ע' תרח ואילך). פרק כו — המשך הנ"ל כרך ב' ע' תששו ואילך. פרקים כז-
 לב — ד"ה ועשית ציץ עת"ר (סה"מ עת"ר ע' קנט ואילך).

דבור המתחיל	זמן אמירתו	עמוד
ועתה שמע אלקינו	חיי שרה	קנד
איזהו חסיד	י"ט כסלו	מוסקבא
ויהי בעצם היום	בא, י' שבט, יא"צ	קסח
ויאמר וגו' מה תצעק	בשלח	קפג
לריח שמניך	מידוש שלם זכר	קצו
זאת חקת	תשא, פ"פ	רא
החודש הזה	פה"ח	רט
מה יפית ומה נעמת	ב' ניסן	רי
דבר וגו' קדושים תהיו	אחוק"ק	רכא
ממושבותיכם תביאו	אמור	רלג
כי עמך הסליחה	נצבים	רמד

ועתה שמע אלקינו: נדפס מהעתקה (מס. 830). וראה ד"ה זה עזרית (סה"מ עזרית ע' סא ואילך).
איזהו חסיד: ד"ה זה הוא פרקים כזכח מההמשך דר"ה (נדפס לעיל ע' קלו ואילך).
ויהי בעצם היום — מה תצעק: נדפסו מכת"י (מס. 830).
ב' מאמרים אלו הם המשך אחד. וראה המשך כאתי לגני (י"ד שבט) התשי" (סה"מ התשי" ע' 111 ואילך). משם נעתקו הערות כ"ק אדמו"ר שליט"א.
ויהי בעצם היום: יא"צ — של אמו זקנתו הרבנית הצדקנית מרת רבקה נ"ע ז"ע. — על מא' זה אמר כ"ק אד"ש [לריח"פ על יחידות] שהוא בעה"ב טישער מא'. פי' שעי' מא' זה יכולים להיות בעה"ב על נה"ב (מרשימות השומעים). [וראה ד"ה באתי לגני חנניח (סה"מ חנניח ע' רח ואילך).
ויאמר וגו' מה תצעק: ראה ד"ה בעצם היום הזה פר"ת (סה"מ פר"ת ע' רמא ואילך).
לריח שמניך: נדפס מכת"י (מס. 565). וראה ד"ה וכל העם רואים תרע"ח (סה"מ תרע"ח ע' קסד ואילך).
זאת חקת: נדפס מכת"י (מס. 830). חסר הסיום. וראה ד"ה ויטוף הורד פר"ת (סה"מ פר"ת ע' קצו ואילך).
וראה גם ד"ה ואתה ברחמיך תרפ"ז (סה"מ תרפ"ז ע' צו ואילך).
החודש הזה: הוא מאמר זאת חקת כשינוי התחלה. נדפס מכת"י (מס. 830).
מה יפית: נדפס מכת"י (מס. 205). נדפס גם בסה"מ תשי"ט (ע' 75 ואילך). משם נעתקו הערות כ"ק אדמו"ר שליט"א. וראה ד"ה החדש עזרית (סה"מ עזרית ע' קלד ואילך).
קדושים תהיו: נדפס מכת"י (מס. 221). וראה ד"ה זה עטר"ת (סה"מ עטר"ת ע' שפז ואילך). וראה גם ד"ה פדה בשלום תשי"ט (סה"מ תשי"ט ע' 183 ואילך), ובהערות כ"ק אדמו"ר שליט"א שם.
ממושבותיכם תביאו: נדפס מהעתקה (מס. 830). וראה ד"ה ושנתה תרס"ב (סה"מ תרס"ב ע' רצו ואילך).
כי עמך הסליחה: נדפס מכת"י (מס. 205). נדפס גם בסה"מ תשי"ט (ע' 215 ואילך). משם נעתקו הערות כ"ק אדמו"ר שליט"א. וראה ד"ה ואברהם זקן, ויאמר לו יהונתן עת"ר (סה"מ עת"ר ע' נו ואילך).

ספר המאמרים — תרפ"ב

ספר המאמרים
○
— תרפ"ב —

חגה"ס, ימים ראשונים, תרפ"ב

למען ידעו דורותיכם כי בסוכות הושבתי את בני ישראל בהוציא אותם מאמ"צ אני הוי' אלקיכם, והנה מצות סוכה היא מצוה שבידיעה דוקא דע"ז אמר למען ידעו דורותיכם שהיא ידיעה, ולכאורה מצוה וידיעה הרי חלוקים זמ"ז בעניניהם, ידיעה הוא דבר התלוי בדעתו של אדם שבוה חלוקים איש מרעהו, וכמא' אין דעותיהם שוות, וגם אינו דומה גוף ועצם הידיעה בהענינים, דלפי אופן הענינים כן היא הידיעה, ובמצות הלא כל המצות שווים וכמ"ש (משלי ה') אורח חיים פן תפלוס נעו מעגלתי לא תדע ואי' במד"ר (דברים פ"ו) אמר הקב"ה שלא תהא יושב ושוקל במצותי של תורה כו' לא תהא אומר הואיל והמצוה הזו גדולה אני עושה אותה ששכרה מרובה והואיל ומצוה זו קלה איני עושה אותה לא גילה הקב"ה מתן שכרן של מצות חוץ משתי מצות החמורה שבחמורות והקלה שבקלות להיות שהמצות כולן שוות וכן בקיומם וחיוכם כל ישראל שווין דהגדול שבישראל אין לו מצוה אחת יתירה על שאר ישראל, וא"כ איך הוא מצוה וידיעה כא', דכל ישראל מחויבים בה כא'. וטעם המצוה מבאר בכתוב כי בסוכות הושבתי כו' והקשה בטור אר"ח תרכ"ה א"כ מהראוי כי חג הסוכות יהי בקירוב לחג הפסח היינו בניסן ותי' לפי שהוא ימות הקיץ ודרך בני"א לעשות סוכה לצל ולא יהי ניכרת עשייתנו בהם שהם במצות הבורא ית', ולכן צוה אותנו שיעשה בחודש השביעי שהוא זמן הגשמים ודרך כ"א לצאת מסוכות ולישב בביתו ואנחנו יוצאין מן הבית לישב בסוכה מזה יראה לכל שמצות המלך היא עלינו לעשותה. וצ"ל דהלא יש עוד כמה מצות שהם בגשם דהיינו בדברים גשמיים הרגילים, דכללות המצות הן בזמן ומקום, ומ"מ לא נצטוונו לעשות איזה דבר ביחוד להיות להיכר כי עושים זאת בשביל המצוה ודוקא במצות סוכה ה"ה בזמן כזה שיהי' ניכר שהיא בשביל מצוה, דהכוונה בזה להורות על הקבע"ו, והרי בכל המצות הרי העיקר והפנימי היא הקבעו"מ"ש, וכמא' המשנה למה קדמה פ' שמע לוחא"ש כדי שיקבל עליו עומ"ש תחלה

א

ואח"כ יקבל עליו עול מצות, וגם בסוכה הוא כן א"כ ה"ז רק בבחי' קבע"ז ומ"מ הרי צ"ל בידיעה דוקא, וכמארז"ל עד עשרים אמה אדם יודע שיושב בצל סוכה שצ"ל הידיעה דוקא, דלכאורה הרי העיקר הוא קיום הדבר שצריכים לישב בסוכה ומאי נ"מ אם יודע שיושב בצל א"ל, ואחכ"ז נק' מצות סוכה מצוה קלה וכמארז"ל (ע"ז ג') מצוה קלה וסוכה שמה, ומסיים אני הוי' אלקיכם.

ולהבין כ"ז, הנה כתי' סור מרע ועשה טוב בקש שלום ורדפהו, ופי' רבינו הבעש"ט דזהו עבודת האדם לעשות מרע טוב ופי' סור מרע מהסרה ונטי' להדבר. וביאור הענין הוא דהנה כאן חשיב ד' מדרי', סור מרע, ועשה טוב, בקש שלום, ורדפהו, דהנה טוב ורע הוא הנה"א והנה"ב, דהנה"א שהוא תכלית הטוב ונק' נפש האלקי דגם בהיותה בבחי' ומדרי' נפש, שהיא המדרי' היותר אחרונה שבמדרי' הנשמה, ומ"מ הוא ג"כ אלקי, דאלקות הוא טוב וחיים, ונה"ב הוא מגונה שזהו סט' דרע, שהוא בהמי ומתאוה, ויש בו גם מדרי' דרע, והנה"א מתלבש בהנה"ב, והתלבשות הנה"א בנה"ב הוא בבחי' התלבשות ותפיסא ממש, שהנה"א בא בהגשמה לפי אופן הטבעי והנה"ב נעשה לבוש להנה"א, דהתלבשות הנה"א בהנה"ב הרי א"ז כמו האדם שיושב בביהא"ס ר"ל ומשימים ככלי ברזל ברגליו, שהגם שהוא מלובש בזה ומ"מ אינו נק' לבוש כלל, שזהו רק מה שהוא אסור וקשור בו, והלבוש הוא כמו בתי שוקיים או שאר בגד שנעשה כמדת האדם, והבגד אם שהוא מכסה על גוף האדם ומ"מ אינו אלא לבוש לבד, וגוף האדם הוא בגלוי בהלבוש, וכמו"כ בהתלבשות הנה"א בהנה"ב דהנה"ב הוא לבוש אל הנה"א, ואף שמכסה על הנה"א, אבל הכחות דנה"א עומדים בגילוי בהתלבשותו בנה"ב וכוחותיו, עד שבא בהטבעה והגשמה לפי אופן כוחות הנה"ב מעמדו ומצבו, וכמו באור וחיות הנפש שבגוף הרי כחות הנפש באים בהגשמה לפי אופן חומר אברי הגוף כמו כח הראי' בעין כח השמיעה באוזן כח התנועה ביד וכח השכל במוח שבראש דכל כח הוא לפי אופן החומר, דבראי' שבעין רואה דבר גשמי דעצם כח הראי' שבנפש אינו בערך לראות דבר גשמי ורק בהתלבשות אור הראי' שבנפש בכלי העין ה"ה רואה, וכן כח השכל בהתלבשותו בחומר המוח או דוקא משכיל השכלה גשמיות, וכמו"כ הוא ביותר בנה"א דכח הראי' שבנה"א כמו שהוא למעלה ה"ה הראי' בבחי' מהות אלקות ממש, כמו הראי' בעין שרואה מהות הדבר כן הנה"א בעצם רואה מהות אלקות כו', וכן רואה ושומעת כל הכרוזים העליונים כנודע דלמעלה הכל בכרוזים וכמו אכרזי' עלי' ברקיע, אבל כמו שבא הנה"א בהתלבשות בהנה"ט מה שיש בחי' הראי' באלקות הוא רק ראיית עין השכל לא ראי' ממש, רק לעתיד יהי' ראי' ממש באלקות כמו ראיית העין כמ"ש ונגלה כבוד הוי' וראו כל בשר כו' כי עין בעין יראו כו' אבל עכשיו הוא רק מה שבעין השכל דבלבד אתחזי כולא כו', רק נבואה היא בחי' ראיית המהות, ה"ז מה שנותנים מלמעלה, אבל בידיעת והשגת הנשמה הנה הראי' שלה הוא רק

בחי' ראיית עין השכל וכו', וגם זה הוא בנשמות גבוהות שמופשטים מן הגשם שמאיר בהם אור הנשמה שאינו נתפס בגשם כו' אבל בבחי' תפיסא בגשם לא יש בחי' ראי' כו' וכמ"ש בסש"ב פל"ז שגם צדיק שעובד את הוי' ביראה ואהבה בתענוגים לא יגיע למעל' דביקותו בה' בדו"ר בטרם ירידתו לעוה"ז החומרי לא מינה ולא מקצתה כו' וזה אפי' בצ"ג כו', והיינו מפני שהנה"א הוא בבחי' התלבשות ותפיסא ממש בהנה"ב שבא בהגשמה לפי אופן הטבע דנה"ב כו'.

(ב) והנה בכחות הנפש שמתלבשים באברי הגוף הנה אנו"ר שבהתלבשות הכח בהאבר נעשה שלימות בהכח, וכמו בכח הראי' הרי שם ראי' הוא ע"ש איזה דבר מה, והוא רק בהתלבשות באבר כלי העין שע"ז הוא רואה את הדבר במוחש, דכן הוא בענין הראי' ראיית דבר מוחשי, דכמו"כ יובן גם בראי' דחכ' שהוא בהנחה שכליות ההנחה דער לייג שרואה שהוא כן, דהראי' היא בהמוחש כמו"ש בהשכלה, וכמו החכם שרואה איזה דבר שיהי' במשך הזמן, הרי הראי' היא ראיית דבר מה וענינים מחייבים דזהו"ע הראי' שהיא במוחש דוקא, ושלימות הכח באור הראי' ממש בא ע"י החומר העין, שע"ז נשלם הכח, וכן בהתלבשות הכח פועל זיכוך בהאבר, שע"ז שהכח מתלבש בהאבר מזדכך האבר בהזדככות גדולה, וכמו בכח השכל שע"י התלבשותו בחומר המוח הרי מזדכך עצם חומר המוח, דמזמן לזמן בזמן התעסקותו במושכלות בעמקות גדולה ובשקידה רבה הרי בזה מזדכך ומתרחב מוחו שביכולתו לקבל ריבוי שכל, והעיקר שהוא מתאחד מאד עם השכל להיות נעשה שכל בעצמו וכמ"ש ימים ידברו ורוב שנים יודיעו חכ', שנעשה כלי יותר לקבל המושכלות, דלהיות שהתלבשות היא לפי אופן האבר לכן הכח נשלם ע"י האבר והאבר מזדכך ע"י, וכמו"כ הוא גם בהתלבשות הנה"א בהנה"ב שע"י ההתלבשות נשלם כח הנה"א, ומשו"ז הוא גם זה שהנה"א פועל זיכוך ותיקון בהנה"ב, וגם להיותו בבחי' התגלות בו, וכמו גוף האדם בהלבוש שהוא בגילוי אליו, ומ"מ הרי יכול להיות התגברות החומריות דנה"ב על הנה"א, דהנה ידוע שיש שני מיני התלבשות הא' שהמלוכש מושל ושולט על המלבוש, והמלבוש הוא כלבוש שהוא בטל וטפל אל האדם ונגרר אחריו, שאינו דבר לעצמו כלל, וכמו"כ בהתלבשות זו המלוכש עיקר והוא המנהיג, והמלבוש בטל וטפל לגמרי אל האור המלוכש בו וכו', וכמו בהתלבשות הכחות זב"ז דכאשר כח העליון מתלבש בכח התחתון הנה הכח התחתון הוא רק כמו לבוש אל הכח העליון וכח העליון מושל ושולט על הכח התחתון להנהיגו כרצונו, וכמו בהתלבשות השכל בכח התנועה עדי"מ לצייר איזה ציור, הרי כח התנועה בטל לגמרי אל כח השכל שמנהיג ומטה אותו כרצונו, דכל כח הוא שלם, אשר כן הוא גם בכח התנועה שיש לו שלימות לעצמו דענינו לפעול כל מיני תנועה באימון ידיים בזריזות גדולה ובאופנים שונים, וגם יש בו שכל שהתנועות המתגלות ממנו באים בחוק ובשכל בקדימה ואיחור, ובפרט במלאכת הציור שיש בזה חכ'

גדולה ועמוקה בגוף ועצם עשיית הקווין ישרים עקומים ועגולים קצרים ואריכות * עבים ודקין ואופן התאחדותם והתכללותם זב"ז, ומכ"ש בהגוונים כל קו לפי נושא הציור ההוא, דהגוונים מגלים יותר כחו ואמנתו של המצייר, וביותר התכללות הגוונים זב"ז עד כי כח התנועה בציור הוא כח שלם לעצמו באופן שלא יחסר לו כללי* השכל די ומספיק לו ידיעתו כמשי"ת, וכאשר כח השכל מתלבש בכח התנועה שבציור הנה כמו שהוא מתלבש בכח הציור כמו"כ מתלבש גם בכח אחר כמו בכח הדבור דגם הדבור הוא כח שלם לעצמו, והשכל להיותו כח עליון הנה כשמתלבש בכח התחתון הרי הכח התחתון בטל וטפל ונגרר אחריו והוא כלבוש יחליפם, וכשמתלבש כח השכל בכח התנועה שביד לצייר איזה דבר אז כח התנועה נגרר אחריו למלאות בכל יכולתו ובביטול גמור כל מה שיחייב השכל בציור, פי' שהוא בכחו, כח הציור, לצייר את זה שחייב השכל בהשכלתו, וא"כ כח התנועה בטל לגמרי אל כח השכל אשר הוא רק כלבוש הנגרר אחר האדם הלוכשו, עד שלשעה הוא כאלו רק אבר מכח השכל בלבד. ויובן זה מכח השיר והזמרה שהוא ג"כ כח שלם ויש בו שכל וחכ' לעצמו וכח היולי פרטי, וקול הוא התגלות הנפש ע"י השכל, וכאשר עד"מ טרוד בעומק המח' בעיון גמור באיזה ענין אשר בדרך ממילא מתגלים תנועי שיר וזמרה אשר בהם יתגלה מהלך נפשו בעיונם, וכמו הבן שנתרחק מאת אביו ונמצא במקום רחוק ובמיצר וחושב מחשבות בכל העבר עליו בהיותו בקרבת אביו ובתענוגיו ובחילוף הענינים והמיצר וגעגועיו ובהעלות התקוה לשוב אל ביתו ונחלתו, הנה כשיתבונן בזה וישיר הרי בהכרח כי יבואו בזה כמה תנועות עצב ומרירות שפלות וחנינה רוממות הנפש ועליזה בתנועות מתחלפות עד כי הקול ההוא בוא יבוא בתנועות מתנועות שונות זו מזו לפי סידור מחשבותיו והי' נפשו הפנימים עמוק עמוק בפנימיות חיותו ותעלומת לבו וכמו העומד בתפלה ושפיכת נפשו לפני אל חי אשר נפשו תצא במנעימותיו, והוא רק גילוי הנפש ע"י השכל, והיינו שאין השיר והזמרה דבר לעצמו כלל, ולכן יכול להיות כי מנגן בנגינה כזו אשר חוקי הנגינה והשיר לא יסכימו בזה כלל, וכמו רב המנונא סבא הוה מנגן בצלות* בכל מיני נגינה בהתערבות תנועות דמרירות תחינה ועליזה כא', לפי שהקול הוא גילוי השכל כמו שהוא מאוחד עם הנפש באופן שהוא מתאחד עם הנפש עד שהוא בעצמו בשעה זו כמו אבר השכל הבא מהנפש בלבד, ואינו ענין לעצמו, מפני התאחדות הנפש בו ע"י השכל ומגודל ביטולו להשכל, ומשו"ז הוא קול מעורר הכוונה פי' הכוונה פנימי' דוקא, אשר כמו"כ יובן גם כביטול כח התנועה לצייר בהתלבשות כח השכל בו שנגרר אחר השכל להיות שהשכל מושל ושולט עליו, אשר הדוגמא מזה למעלה הוא בהתלבשות אורות בכלים דע"ס דאצי' שהאור הוא המושל ומנהיג את הכלי והכלי בטלה לגמרי אל האור, וכמא'

* כ"ה בהעתקה, ואוצ"ל: וארוכים.

** בהעתקה חסר כא'.

איהו וגרמוהי חד, דכללות האצי' הוא רק גילוי ההעלם וכמא' המערכת דענין האצי' אינו דבר שהתחדש בהמאציל ב"ה או בהנאצל דבר אשר לא הי' טרם האצי' חלילה אלא כללית ענין האצי' הוא התגלות וכח הכמוס והחתום מהכח אל הפועל והכלים דאצי' הם אלקות ממש, וכן הוא גם הכלים דע"ס דבי"ע הגם שהן בבחי' נברא ה"ה בטלים אל אור הנשמה שבהם רק שהוא בבחי' ביטול היש כו', להיות הבריאה בכללותה אינו בדומה אל האצי' ועל זאת גם הכלים דבריאה אינם בדומה לכלים דאצי', אבל בעצם ענין הכלים שהם בטלים אל האור הנה גם הכלים דבריאה בטלים אל האור שנרגש בהם אור הנשמה ומשו"ז הם בטלים, רק שהביטול הוא כמו כללות ענין הביטול בעולם הבריאה שהוא ביטול היש בלבד. והנה מדרי' הב' שבהתלבשות הוא שהמלוש מושל ושולט על המלוש ומנהיג אותו בע"כ, שבהתלבשות זו המלוש עיקר והמלוש נגרר אחריו וכמו שבטל אליו, והוא התלבשות שבבחי' גלות, דאופן התלבשות זו היא תנועה הפכית מכמו התלבשות הא', דשם הרי המדרי' היותר עליונה הוא שהמלביש בטל בתכלית וכמו בקול וכח התנועה שהם בביטול גמור, משא"כ בהתלבשות זו שהמלוש עיקר והמלוש הוא בגלות, וכאסיר בזיקי ברזל אשר לא יוכל לנענע גם בא' מאיבריו, וכמו בגלגולים ר"ל שנפש האדם מתגלגל בגוף הבהמה ה"ה נמשך בע"כ בכל הענינים העכורים של הבהמה כו', כי רק שם הוא שאין מהנפש גילויים כלל בגוף הבהמה או שאר הבע"ח שמתגלגל בהם, דע"ה שמתלבש ונמצא שם אבל אינו מתגלה כלל שהרי בגוף הבהמה אינו מתוסף מזה כלום, מזה שבה מתגלגל נפש האדם, ולכן אינו יכול הנפש לצאת מעצמו מהגלגול, כ"א דוקא כאשר מעלים ומוציאים אותו כנודע, והיינו מפני שאינו בהתגלות כלל שם כו'. וכדוגמא כזאת לא יש למעל' כלל, רק בהניצוצות שנפלו בנוגה ושנבלע בהם דלכן אין בכח הניצוץ להעלות עצמו כ"א שצריכים לתקנו ולהעלותו, והוא ע"י הכיבוס בדמעות דוקא שזהו"ע הורידו כנחל דמעה לכבס הכתמים שהם נבלעים בעומק יותר אשר ישנם פרטים דכתמי נגיעהם לא טוב יותר מרע בעין, וע"י ריבוי הדמעות והסיגופים הנה חיל בלע ויקיאנו, והוא לפי שבהתלבשות זו המלוש מושל ושולט על המלוש. והנה התלבשות הנה"א בהנה"ב היא מדרי' ג' שבהתלבשות אשר יש בה מב' מיני התלבשות הנה"ל, והיינו שאינו בבחי' גלות גמור כמו בגלגולים ר"ל שה"ה בהתגלות בהנה"ב, וכן אינו שהנה"ב הוא בטל וטפל שה"ה מנגד עכ"פ, ומי"מ יש ביכולת הנה"א להתגבר על הנה"ב בבחי' שליטה וממשלה, ולהיותו בהתגלות בהנה"ב ויכול לבררו ולהפכו מרע לטוב, כי הנה"ב אף שרחוק ערכו מהנה"א דזה אלקי וזה להבדיל בהמי אמנם להיות שרשו מפ"א שבפני שור שבמרכבה העליונה ה"ה חומר מוכן לקבל צורת הנה"א, ומשו"ז מאיר בו הנה"א בהתלבשותו בגילוי קצת, אבל יכול להיות גם התגברות דנה"ב דכאשר נמשך אחר ענינים החומריים שלא לשי"ש הרי הנה"א אינו רוצה בזה בשו"א ונמשך רק בע"כ, שהרי הנה"א היא המח' ובכל עניני הנה"ב נמשכים בזה הכחות דנה"א והיא בגלות בתוכו כו' (ולמע' במדרי' הרוחני' לא יש אופן כזה היינו שיהי'

שליטה מהמלכות (לכד גלות השכינה בע"ש כו') זהו מפני שהוא במדר' הקדושה שהכלי בטל כו', והוא מפני שלמעלה הרי אינו בבחי' התערבות והתאחדות ממש, וכידוע בענין אין קדוש כהו' זהגם שמתלבש אינו בבחי' התערבות כ"א בהבדלה משא"כ בנבואים שהוא בבחי' התלבשות ותערובות ממש כו'), ומ"מ בכח הנה"א לצאת מזה מפני שהוא בהתגלות בהנה"ב כו', אבל כ"ז שאינו יוצא והנה"ב מתגבר עליו ה"ה מעלים ומסתיר על הנה"א כו', וכמו כי אם עונותיכם היו מבדילים ביניכם ובין אלקיכם כו'. דהנה בש' אלקים נא' אלקיכם אלקינו אלקיך, דאלקיכם אלקה שלכם, וכמ"ש אלקי ישראל אלקינו אלקה שלנו, אלקיך אלקה שלך דבכא"א מישראל, ופי' אלקה שלנו היינו שמאיר בגילוי בנשמה וכמו אלקי אברהם ונק' האלקים ע"ש אברהם, והוא ע"ד דכתי' זכרו תורת משה עבדי ואי' במכילתא (הובא בילקוט מלאכי רמז תקצה) והלא תורת ה' היא וכמ"ש תורת ה' תמימה משיבת נפש, אלא לפי שנתן נפשו עלי' נק' ע"ש, וכן הוא ע"י שאברהם הי' מרכבה לאלקות ומדתו מדת החסד וכתיב הלוך ונסוע הנגבה בעילוי אחר עילוי וכתי' אברהם אוהבי שהי' אוהבו ואהובו של מלך מלכו ש"ע והשפיע טוב וחסד לכל, שה"ז נדיב בממונו וגופו ונפשו, ולא שהי' זה על צד הנדיבות כ"א לפי שהי' כלי לאלקות ואלקות הוא טוב וחיים, וכוונתו היתה לפרסם גילוי אלקותו ית' בעולם אברהם מגייר אנשים שרה מגיירת נשים להכניסם תחת כנפי השכינה, ונק' אברהם אבר מ"ה שהי' בתכלית הביטול דגם בהיותו למטה הי' מרכבה לאלקות במדת החסד כמו באצי' ממש, וכדאי' בפרד"ס בש' ס' הבהיר אמרה מדת החסד לפני הקב"ה מימי היות אברהם בארץ לא הוצרכתי אני לעשות מלאכתי אלא אברהם עומד ומשמש במקומי, ולזאת נק' אלקי אברהם שהי' מאיר לו גילוי אלקות, וכמו"כ כשמאיר גילוי אלקות בנשמה נק' אלקינו אלקה שלנו כו'.

ג) אמנם זה נא' רק בש' אלקים לא בשארי שמות מפני שזהו צריך להיות ע"י צמצום דוקא, דבכדי שאלקות יאיר בגילוי בבחי' או"פ צ"ל ע"י צמצום דאל"כ אינם יכולים לקבל כו', וכמו בכדי להשפיע שכל להתלמיד הנה לצורך ההשפעה בהכרח שהרב יעלים אור שכלו העצמי ואז ימצא בנקל יותר האור שפע השייך אל המקבל ויהי' בבחי' פנימי יותר, וכן בהתלמיד כל אשר מצמצם א"ע יותר בישבו לפני רבו וכמארז"ל כל תלמיד שאין שפתותיו נוטפות מור וכל אשר יהי' בצמצום יותר בעמדו לפני רבו הנה אח"כ ידע יותר הענין ויכול להסביר לתלמידים הקטנים ממנו, והוא לפי שבא ע"י הצמצום דוקא. ובה יובן מה שצמצם שכינתו בין שני בדי הארון והרי בביהמ"ק הי' גילוי אלקות וכמ"ש אכן יש הוי' במקום הזה ותרגום לית דין אתר הדיוט, דהמקום הזה דהר הבית אם שהוא תופס מקום בשטח הארץ שהוא במדה ושיעור ככללותו (וגם מחולק ומדוד מקום ההיכל ובית קה"ק במדה דוקא) ומ"מ לית דין אתר הדיוט שאינו מקבל מבחי' ע"מ שהן מילין דהדיוטא, והוא לפי כי יש הוי' במקום הזה שהי' גילוי בחי' יש האמיתי,

ועיקר הגילוי ה' בקה"ק בין ב' בדי ארון ומהו"ע צמצום שכינתו כו', אך זהו דבכדי שיהי' הגילוי הוא דוקא ע"י הצמצום, וכמו"כ בכדי שיהי' גילוי אלקות בנשמות הוא ע"י צמצום, דנשמות ה"ה כלים לאלקות ומ"מ צ"ל הגילוי ע"י הצמצום, וכמו הכלים למע' שהן אלקות ממש וה"ה כלים לאוא"ס, ולכן יכולים לקבל גם גילוי אור עצמי שהוא בל"ג, ומ"מ הגילוי בהם הוא ע"י הצמצום, שזהו גילוי הקו שבא בכח' קו קצר ומצומצם כו', כמו"כ נשמות מפני שהן אלקות ה"ה כלים לגילוי אלקות רק שהגילוי צ"ל ע"י הצמצום דוקא כו', ונמצא דצמצום זה הוא עיקר החסד דאלי"כ לא ה' הגילוי כו', וזהו דאי' בס' קבלה דאלקים הוא מדה"ד ואלקיניו הוא מדה"ר כו', אבל העונות הם מבדילים ביניכם לבין אלקיכם כו' ועוון אינו חטא ועון ממש רק שהוא ל' עיוות ועיקום דכשמעקם ומעוות דרכו ונמשך אחר החומריות נעשה מסך מבדיל ביניכם כו', היינו שאינו מאיר גילוי אלקות בנשמה כו'. והנה בהבדלה יש כמה מדרי' דגם בקדושה יש פרסאות המבדילות, וכמו המבדיל בין קדש לקדש שזהו מ"ש והבדילה הפרוכת לכם בין הקדש ובין קדה"ק שגם אחרי הפרסא הוא קדש רק שאינו במדרי' קדה"ק, דהגם שהפרסא מבדלת מ"מ ה"ה מסך דק מאד שאינו מסתיר על האור, וע"כ גם לאחר הפרסא הוא בחי' קדש, וידוע שפרסא הוא אותיות בלתי מסודרים, דאותיות הם כלים לאור דכל אור שכל בא ע"י האותיות שהאותיות מגלים אותו, דאות היא מל' אתא שהוא גילוי, והיינו שהאותיות הם מכילים בתוכם האור המתגלה ע"י אשר לולא הם, יכול להיות שילך בדרך עקלתון, ידיעת השגה כמו"ש במח' השכל דשם האותיות בלתי ניכרים מפני הגילוי אור רב שבשכל הרי יכול להיות שילך בדרך עקלתון וכמו בהתרחבות הכלים ביותר דכלי מוחו רחבים ביותר ובכחו לקבל הרבה שכל בכמה חכמות שונות, דריבוי החכ' הנה בהכרח שיהי' א' מב' אלה אם שיבלבלו זל"ז או יסייעו זל"ז וזה תלוי בעצם ברחבות הכלי (כמבוא' בד"ה לך אמר) ודקותה אמנם מעצם הידיעה בריבוי בהכרח שיסתייע אח"כ א' לזולתה, והיינו בעצם נקודת הסברא שנותן את הילוך הסברא את האמור בזה גם בשכל אחר וכן מזל"ז, הרי מצד עצם השכל יכול להיות שיטעה בזה אשר בסברא א' גופא הנה לעוצם חריפות שכלו וגאונתו לידע כמה ענינים בשכלים עמוקים עד שכה יפשיט את הענינים מהגלמות וישארו צורות רוחניות מופשטות נקודות סבריות בלי שום הלבשה עד כי בכחו האדיר ילבישם בענינים אחרים לגמרי שמצד עצם שכל והשכלה הם סברות דקות עד מאד, אבל באמיתית הענין יכול להיות וקרוב הדבר שאינו כן לפי האמת, ושמירת דבר זה הוא ע"י האותיות דוקא מכמו בלמוד הגמ' שלומדים המשנה, ובמשנה ההוא כמה בבות רישא אמצעיתא וסיפא ומדייק בגמ' בסדר הכבות ועניניהם ומוצאים בחריפות דלא ראי זה כראי זה ומהו הצד השוה שבהן, שבלימוד זה הרי מאירים סברות עמוקות אמנם כל הסברות הם מלובשים בגופים שהם הלכות, וכמו במדת הסוכה בגובה ודפנות, וכאשר הסוגי' היא מתלמדת בתוס' דמקשה בה ומפרק בה שמעורר שאלות והערות מסוגי' אחרת שגם היא

משתוה בענין המדות וכמו במדת המקוה או מדת הכלים ושם ילפינן לה באופ"א וא"כ מזה שבסוגי' זו ילפינן לה באופ"א מכמו שילפינן לה בסוגי' ההיא מובן שיש הכרח דא"א ללמוד בסוגי' זו כמו שלומדים בסוגי' ההיא, ומדייק בזה התוס' איזה דיוק לחדודי או להלכה, ורש"י בפירושו מפרש לה הסוגי' היינו ששומר שלא יטעו בזה ללמוד מה שא"א ללמוד ולא להוציא דיוק שא"א לדייק בו, דכ"ז בא בסידור האותיות והתיבות, אבל אותיות הבלתי מסודרים נעשים בבחי' פרסא המבדלת, דאז אין זה לבד שהאותיות אינם מגלים את האור אלא עוד מסתירים על האור בהסתר גמור עד שאינו ניכר כלל, ואדרבה עוד יכול להיות ההפכו ממש, ושתיים המה הא' שהם מעלימים על האור לגמרי, וכמו שאנו"ר במוחש דכאשר מספרים איזה דבר שכל ה"ה מבינו ומקבלו בקבלה טובה לפי אופן הבנתו מצד עצם קבלת השכל, וכאשר יהי' שכל זה ממש באותיות אבל אינו יכול לקרותן שאינו יודע את הסדר בזה, וכמו הלימוד בקבלה בגימט' ור"ת והדומה הרי האור נעלם ממנו דבצלאל הי' יודע לצרף אותיות שבהם נבראו שמו"א ואם יבוא האדם מעצמו לחדש דברים בזה כפי הבנתו בסדר הענינים הרי יכול לטעות לגמרי ח"ו להיות כי האותיות הבלתי מסודרים מעלימים על האור, והפרסאות הם אותיות בלתי מסודרים, ובאותיות יש אותיות החקיקה ואותיות הכתיבה, דאותיות דכתיבה הם דבר נוסף על העצם כמו הדיו שמעלים ומכסה לבנונית הקלף, ואותיות החקיקה הגם שמשחירים זוהר ובריקת האב"ט במקום חקיקתם אבל אינם דבר נוסף על העצם כו', וידוע דאותיות הכתיבה זהו בחי' כלים דאצי' ואותיות החקיקה בחי' כלים שבכתר כו', וזהו הפרסא שבין קדש לקה"ק היינו הפרסא שבין למע' מאצי' ואצי' שהפרסא היא מבחי' אותיות שבכתר ע"כ אינה מעלמת על האור שגם לאחר הפרסא היא בחי' קדש כו', ויש פרסאות באצי' כמו הפרסא שבין הבינה לז"א, וכמ"ש ועל ראשי החיות רקיע כו' שהרקיע הוא מבדיל דלאחר הרקיע א"ז כלל כמו לפני ויהי הרקיע, ומ"מ הרי גם לאחר הרקיע הם ג"כ כלים דאצי', וכלים דאצי' ע"ה שהן עד"מ אותיות הכתיבה ה"ה מ"מ כהדין קמצא דלבושי' מיני' וכי' דמהתעבות האור נעשה הכלי כו', שהכלי היתה כלולה תחלה בהאור, והגם דהכלים יש להם שרש מיוחד דשרש האור מהקו ושרש הכלים מהרשימו כנודע, מ"מ הלא התגלות הכלי בפועל הוא ע"י האור להיותה כלולה תחלה בהאור וכנודע, וכדאי' בע"ח שער העקודים פ"ב שבחי' הכלים הי' בכח אף כי לא הי' בפועל בתוך האור כי הי' בבחי' אור היותר עב וגס רק שהי' מחובר בו בעצם היטב ולכן לא נגלה בחיותו (ונת' בארוכה בד"ה לדוד מזמור) הנה ע"י הקו שהוא בחי' שרש האור הרי מתגלה כח הכלים שהי' בהעלם בתוך האור, דרשימו בעצם הוא כח הגבול שבא"ס והקו הוא כח הבל"ג והוא האוא"ס ב"ה שהאיר במקום החלל לפה"צ, אלא שבא דרך הצמצום באופן שהמשכתו מהאוא"ס ב"ה שלפה"צ היא בתנועה הפכית מכמו שהוא בצמצום, והרשימו כוללת בתוכה כל האור הקודם וכל אשר יתגלה ויומשך בהקו אחר הרשימו וכן כל פרטי עניני הקו וכל אשר יתגלה ע"י

אח"כ הכל כאשר לכל מקבל הקו ע"י הרשימו וא"כ מקבל הקו גם כח הרשימו עצמו שהוא כח הגבול שבא"ס, שזהו מהות הכלים הכלולים בהאור שהוא עביות האור וכח הירידה, שישנו באור הכח להתגלות מה שזה היפך מהותו העצמי, דאור ענינו רק לעלות למעלה ולהתכלל וכח הירידה והגילוי בהאור הוא העביות שבו, ועביות זו קשורה בקשר אמיץ בהאור להיותו ג"כ אור עדיין, אמנם עי"ז שהאור חזר להשתלם במקורו (כמבו' בע"ח שם) הנה בזה נעשה מציאות הכלים, וזהו שמהתעבות האור נעשה הכלי, וזהו הפרסאות שבאצ"י, וע"כ גם לאחר הפרסא הוא בחי' אצ"י כו', ויש הפרש גדול בין אר"א לז"א וכמו ההפרש בין המוחין אל המדות כו', דמוחין ומדות הם חלוקים בעצם תנועות הנקודות שלהם, דנקודת המוחין הם מנוחה, ולכן הם לעצמם וכלתי מורגשים כלל, והמדות הם תנועות בהתפעלות, ומ"מ הכל הוא בחי' אצ"י וכדאי' בס"י ע"ס בלי מה מדתן עשר שאין להם סוף הוא בכללות הכלים דע"ס דאצ"י וז"א דאצ"י הוא בכלל עולמות הא"ס, והפרסא שבין אצ"י לבריאה היא המעלמת יותר, וכידוע שזהו כמו המשל שהוא ענין זר, והיינו שמדבר מענין אחר שלא מענין האצ"י כו' דחכ' דבריאה א"ז מהות בחי' חכ' דאצ"י כו', והיינו לפי שהפרסא היא מבחי' מל' דבכלל היא מדרי' נבדלת כו' כנודע לכן הפרסא מעלמת שהבריאה אינה אצ"י כו', ומ"מ הכל הוא במדרי' דקדושה כו', אבל יש בחי' פרסה המבדלת בין קודש לחול היינו בין הקדושה לק"נ המעלמת לגמרי שאינו נמשך שם גילוי אור אלקות כו', והפרסא היא שק"נ עצמה נעשה פרסא המסתרת על האור כו', והוא בחי' כתנות עור משכא דחויא, וכמו מסך עור שמסתיר על אור השמש (והיינו עור הבהמה דעור האדם שעורו כבשרו, ויש ג' עורות שאינם מסתירים לגמרי כו' וכמ"ש במ"א בד"ה מה יפו פעמיך שלא נדפס), ואינו דומה למסך הזכוכית הגם שמסתיר ג"כ על אור השמש מ"מ אור השמש מאיר דרך הזכוכית, אלא שאינו עצם גוון האור כמו"ש באויר וחלל העולם שבא לפי גוון הזכוכית, אבל מ"מ קצת אור הרי מאיר עכ"פ, משא"כ מסך עור מסתיר לגמרי על אור השמש, ויש למטה מזה הבדלה בין טוב לרע והיא בין ק"נ לגקה"ט, דנוגה הרי נק' להט החרב המתהפכת שיכול להתהפך בקדושה ועי"ז נדחה הרע שבה, משא"כ גקה"ט הוא שאינו יכול להיות נכלל בקדושה כלל כו', וז"ע כ"א עונותיכם מבדילים שנעשה מסך המבדיל לגמרי ביניכם ובין אלקיכם שאינו מאיר גילוי אלקות בנשמה כו'.

ד) והנה לבד זאת שאין האלקות מאיר בגילוי בנשמה ה"ה מוריד את האור האלקי למקום שאינו ראוי כו', וכמ"ש בע"ח שער מיעוט הירח פ"ב ההפרש בין קטרוג הירח לחטא עה"ד, דבקטרוג הירח נעשה המיעוט שנסתלקו הט"ס שבמל', והיינו שעלו למעל', ופי' חטא לשון חסרון, וכמ"ש (מלכים א' א') והייתי אני ובני שלמה חטאים ופרש"י חסרים, דבקטרוג הירח האורות עלו למע', אבל ע"י חטא עה"ד ירדו תוך הקל' מפני שהוא ע"י חטא ממש, דחטא עה"ד הוא שנתפתה אדה"ר לפיתוי הנחש להסתכל בהיכלות

הקלי' לראות מה יש בהם, וכמו"כ הוא שע"י העון נעשה שתיים רעות והוא שאינו מאיר גילוי אלקות בנשמה ועוד שנמשך למקום שאינו ראוי כו', דהנה גם את העולם נתן בלבו שהעולם נתון בלבו של אדם, והיינו כללות כל העולמות גם העולמות העליונים דעולם מל' העלם דמהעלם הראשון שהם העולמות היותר עליונים עד המדר' היותר אחרונים הכל כלול בהאדם, שהרי בצלם אלקים עשה את האדם שהוא בצלם ודמות שלמע', ולזאת הכל תלוי בו, ובמד"ר א' שהאדם כלול מהעליונים ותחתונים, ובגמרא (תגיגה ט"ז) ששה דברים נאמרו בבני אדם שלשה כמלאכי השרת, יש להם דעת ומהלכין בקומה זקופה ומספרים בלה"ק (דגם לשונם ודבורם הוא בחי' קדש, שהו"ע ההבדלה), ושלשה כבהמה אוכלין ושותין פריין ורביין ומוצאין רעי, שהאדם הנה נשתנה בכריאתו ובכוחותיו מכל החי אשר ע"פ האדמה וגם מכל אשר נוצר נברא ונאצל, דבעצם יצירתו הרי נשתנה משאר כל הנבראים כמו הצומח והחי שכולם נבראו גופם ע"י מא' הוי' כמ"ש ביום ג' תדשא הארץ דשא עשב מזריע כו' עץ עושה כו' ויהי כן וכן ביום החמישי ישרצו המים שרץ נפש חי' כו' וכן בכולם, הרי שהארץ הוציאה את העשבים ואת האילנות כאו"א כמו שהוא אח"כ עם הנפש הצומחת שבו, וכן גם הבע"ח הוציאה הארץ ג"כ כמו שהן חיים את הדוב ואת הארץ כו' וגם המים שרצו כן שרץ נפש חי' הם הדגים ג"כ כמו שהן, דהיינו הגוף עם הנפש החיונית שבתוכו יחד, ע"י מא' הוי' שאומר תוצא הארץ ישרצו המים והוא צוה ונבראו כמו שהן עתה וכמארז"ל בקומתן נבראו, משא"כ בכריאת האדם שנעשה גופו תחלה בפ"ע עפר בלי שום נפש חיונית בתוכו וכמ"ש וייצר ה' אלקים את האדם עפר מן האדמה וכמארז"ל שעה ראשונה צבר עפרו כו' ומתחלה הי' גולם וכמ"ש גלמי ראו עיניך עד שאח"כ ויפח באפיו נשמת חיים, הרי שלא יצא גופו מן הארץ ע"ד שהוא עתה בהיות בו הנפש החיונית והמדברת אלא שלקח עפר ועשה ממנו גוף ואח"כ נפח נשמה באפו כו', וזהו בחי' שפלות לגבי האדם שהרי הגוף שלו נמוך בבחי' דומם, דהגם דכללות הדצח"ם הי' בעלי גוף ומ"מ הרי יש סדר בזה עכ"פ במה שהוא עליון במדר' ומעל' ומה שהוא למטה ממנו, דהפחות ביותר הוא הדומם כמו עפר ואבנים ומתכת שאין לו גידול, והצומח הם אילנות ועשבים כו', ובע"ה יש להם כ"ז ונוסף ע"ז נפש החיוני הרוחני, ובמדבר נוסף עוד על כולם נפש השכלית נפש המדברת שבדעת ידבר, והנה דרך כלל הבע"ח הם כלולים מב' דברים, הגוף שבו הוא בחי' צומח שהרי נולד קטן ונעשה גדול, והנפש שבו הוא נפש החי' למינה, והאדם שהוא בחיר הנבראים הנה הוא אחר למע"ב דיתוש קדמו, וגופו ממדר' היותר נמוכה שהיא בחי' דומם, ובנפשו הנה בצלם אלקים עשה את האדם דוקא דכתי' ויפח באפיו נשמת חיים מאן דנפח מתוכו ופנימיותו נפח, דבנים אתם להוי' אלקיכם דכמו שהבן נמשך מעצמות מוח האב וכמו"כ ישראל עלו במחשבה שהוא מח' וחכ' ועלו במח' בפנימ' החכ', וזהו אחר וקדם צרתני דמה שהאדם נברא לבסוף בכדי שימצא הכל מוכן לפניו וכמא' המשנה כל העולם לא נברא אלא לשמשני ואני לא נבראתי

אלא לשמש את קוני דכתי' אנכי עשיתי ארץ ואדם עלי' בראתי דאנכי מי שאנכי עשיתי ארץ הוא בשביל האדם והאדם בשביל בראתי שיקיים התרי"ג מצות, וטעם הדבר הוא להיותם בבחי' קדם דמראש ומקדם נסוכה, דשרש הנשמות הם מפנימי' ועצמות א"ס ולכן נשתנו גם בבריאתם דהנשמות לא התחדשו בו' ימ"ב כמו כל הנבראים וגם מלאכי מעל', דעוף יעופף זה מיכאל וגבריאל שנבראו בדבר הוי' בו' ימ"ב, אבל הנשמות הלא ישראל עלו במח', דשרש המלאכים הם מבחי' הדבור דבדבור הרי יש עת לדבר ועת לחשות מלדבר שנתהו בהתהוות הזמן, אמנם הנשמות הן בבחי' המח' דמח' היא משוטטת תמיד וכת' עם המלך כמלאכתו ישבו דבמי נמלך בנשמותיהם של צדיקים שעלה לפניו ית' הנחיר מעשיית הטוב של הצדיקים דקיום התומ"צ דועמך כולם צדיקים, ולהיות כן היא הנותנת שגוף האדם הוא מדומם דוקא שהוא מדרי' היותר נמוכה לפי שהוא ביכולתו דוקא לבררו ולהפכו לטוב, דשאר כל הבע"ח הם צו"ח מצד גופם ונפשם דגופם צומח ונפשם חי, דצו"ח אם שהם ב' מדרי' זו למע' מזו ומ"מ ה"ה בסמוך ובערך זל"ז ואפשר שיתחברו זל"ז יחד, והיינו שנבראו בגופם ונפשם כאחד, אבל האדם דגופו דומם ונפשו כמו"ש מפנימי' ועצמות א"ס ב"ה הרי אינו בערך כלל שהיא בבחי' דילוג ע"כ נברא תחלה גופו ואח"כ ויפח בו', ומצד עצם מעלת מדרי' נפש האדם הנה ביכולתו לברר גופו וכל עניני העולם, כי היות ידוע שהאדם הוא תכלית הבריאה והיינו להיות שהוא מעלה הניצוצות שנפלו בדצ"ח ע"י שנטפלים לצרכיו, לחם לאכול ובגד ללבוש, והוא יש בו דעת לעבוד את הוי' כו', ועד"מ כשצריכים להגבי' איזה דבר משא כבידה מן הארץ צריכים לאחוז בהמטה דהדבר הנגבה ואז מגביהו אותה כולה, כמו בהגבהת כותלי בית שצריכים להתחיל להגבי' הקורה התחתונה דוקא ואז ממילא יגבהו גם העליונים ממנו משא"כ אם ה" מתחיל מאמצע הכותל לא ה" מגביה התחתונים, כמו"כ נשמת האדם נתלבש בגוף שמבחי' דומם היותר תחתון מכולם ויעלה אותו וממילא יתעלה גם הצו"ח שהוא למע' מדומם כו', ועש"ז נק' מדבר מל' ידבר עמים כלומר שהוא המנהיג את כולם בהיותו מעלה אותם ע"י עבודתו כו', דהנה כתי' אשר ברא אלקים לעשות ותרגומו לתקן דכל מה שנברא בששת ימ"ב צריכים תיקון, ועיקר התיקון הוא בעשי' והיינו שיזדכך העשי' לעלות במעלת האצי', וזהו מדבר מל' ידבר היינו שיפעול בעבודתו שיתעלה העשי' להיות במעלת המדבר שיהי' מכון לשבתו שע"ז יושלם מה שנתאוה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים, וזה בכח כ"א מישראל להגיע לזה להיות כאוי"א מישראל נשתנה בעצם בריאת גופו ואצילת נפשו והן האדם ה' כאחד ממנו כיחידו ש"ע, דישנו בכח האדם כח א' מה שאין כמוהו בכל היצורי' הן יצורי מטה דשו"א וכל צבאיהם בדצ"ח שע"פ הארץ והן בנבראי ונאצלי מעל', והוא כח הבחירה שבזה הרי האדם הוא היחידי בכל הנבראים אשר ברא האלקים, דשו"א הן כמו שנבראו בתחלתן וכדאי' במד"ר שמא שינו השמים והארץ ממדתן דכאשר עמד וימודד ארץ ושם גבולות לה ברצונו ית' הנה בכל ימי קיום השמים והארץ לא הוסיפו ולא

החסירו ממדתן ושקידת פעולתם בגזירה העליונה וכן צנאיהם בטבעם ועניניהם, דהעורב אינו רחמני והנשר אינו אכזרי, וכן הגלגלים וצנא מעל' דשמי השמים העליונים בבריאה ואצ"י שלא ישנו את תפקידם כפי חוק הקצוב להם, ורק האדם הוא היחידי אשר לו הכח והעוז שנעשה בצלם ודמות שלמע' והבחירה בידו לבחור בטו"ר וכמ"ש ברמב"ם הל' תשובה רפ"ה רשות נתונה לכל אדם אם רוצה להטות עצמו לדרך טובה ולהיות צדיק הרשות בידו וכן להיפך ח"ו, ולהיות כן כללות העולמות מרכ"ד עד סוכ"ד תלויים בו, וע"כ לפי אופן עבודתו הוא פועל בכללות ההשתל', וכאשר עובד ה' בתפלה באהבה ויראה וקיום התומ"צ שממשיך אור וגילוי בנפשו ה"ה ממשיך אורות למע' באדה"ע כו' מאחר שהוא, רק הוא, נעשה בצלם ודמות אדה"ע, דאדם אתם, אתם קרוים אדם ע"ש אדמה לעליון, ע"כ ביכולתו לברר גופו ולתקן כל עניני העולם כדי להשלים כוונה העליונה וממשיך אור וגילוי בנפשו וממשיך ג"כ תוס' אור למע', וכמא' בזמן שישראל ערש"מ מוסיפין כח בגבורה של מע' כו', ופועל אדם ישולם לו שע"י עלי' זו שמעלה את העולמות העליונים והבירור בכל עניני העולם שלמטה מתוסף לו אור וחיות בגילוי אלקות שבנשמתו אשר צדקתו עומדת לעד בעולם האצ"י, ולהיפך ח"ו כשנמשך אחר חומריות העוה"ז ומוריד ומשפיל נפשו בתוך הקל"י ה"ה מוריד גם את האור האלקי שנמשך להם תוס' יניקה כו', שהרי החיות הם מאלקות דכתי' והו' אלקים אמת הוא אלקים חיים, והחיצונים א"א שיקבלו חיות מאלקות דאלקות הוא אצ"י ואצ"י הוא האצלה והפרשה מאו"א"ס המאציל ב"ה, דבאלקות הרי גם מה שבא ע"י הצמצום הוא ג"כ מאלקות ולכן אצ"י הוא אלקות, ומה שהחיצונים מקבלים חיות מהקדושה הוא מבחי' חיצוני' ואחוריים לגמרי כריבוי הצמצומים ביותר כו' ואינם יכולים לקבל מהאור שאינו בבחי' צמצום כ"כ כו', רק ע"י שהאדם משפיל א"ע ומשפיל נפשו ה"ה מוריד ומשפיל גם את האור האלקי ית', צ"ל סור מרע לעקור רצונו מכל הרצונות זרות ושלא ירצה להיות נפרד מיחודו ואחדותו ית' כו', וזהו בחי' תשו"ת שהוא ההשבה מן הרע, והו"ע תשוב ה' דה"א אחרונה היא בחי' מל' בחי' כנס"י מקור נש"י, ובזה הוא שגורמים הירידה כמ"ש באגה"ת וע"כ צ"ל תשוב ה' להשיבה מבחי' הגלות והשב"י והוא היציאה מן הרע כו'.

ה) **והנה** ההתעוררות לתשו' זו הוא מהנקודה דיו"ד דש' הו"י שבנפש דנקודת נקודתה היא קוצש"י שהיא האה' מסותרת הנמצאה בחלק הנשמה המלובשת בגוף, שהיא בבחי' הזלה והטפה משרש ועצם הנשמה, והיא האה' מסותרת שיש בכאו"א מישראל, והוא מעצם הנשמה שהרי הנשמה בעצם היא חבוקה ודבוקה באלקות וא"א לה להיות נפרד מאלקות כנודע, ומזה באה התעוררות תשו' באדם שלא ירצה להיות נפרד מאחדותו ית', ואדרבה שיהי' דבוק באלקות ע"י הביטול בכל הציור קומה שלו דזהו יו"ד דש' הו"י שבנפש שהיא בבחי' נקודה שזהו מדרי' החכ' שבנפש, דחכ' הוא בבחי' נקודה מה שהנקודה הנה היא עצמה בלי התפשטות, ועם זה הנה

הנקודה היא מקור ושרש כל מיני התפשטות ולכן כל * והשרטוטים והכ"ב אותיות מתחילים לעשות מנקודה תחלה, וכמו"כ הוא בהשכלת כל דבר שכל וחכ', ועד"מ נקודת ההשכלה כאשר נופל לאדם השכלה חדשה שהיא בבחי' נקודה לבד ומזה הוא כל התפשטות דהשגה באורך ורוחב דבינה היא מנקודת החכ' כו', והיו"ד הנה תחלתו הוא מהקוץ, דהיו"ד יש בו קוץ לעילא וזוהו בחי' כתר וכמ"ש בזהר ויקרא האי יו"ד קוצא חד לעילא דא כתר א עילאה, דאיהו עילאה על כל עילאין כו' דהקוצש"י הוא כמו רמז בלבד והוא פונה למע', דהנה כתר מקבל מבחי' מל' דא"ס, וכידוע דכתר היא ממוצע בין אוא"ס המאציל אל הנאצלים שכלול מב' המדרג' בחי' תחתונה שבמאציל, וזוהו בחי' מל' דא"ס שנעשה עתיק לאצי' כו' וריש ומקור לנאצלים דאי' בע"ח שמ"א פ"ג והיא האצילה מדרג' שני' שהיא שורש ומקור הנאצלים כו' היינו דהיו"ד בחי' חכ' הנה המקבל ע"י בחי' הכתר מבחי' מל' דא"ס כו' עז"נ לית מח' תב"כ, שאינו שייך בזה שום השגה ותפיסא כלל וכמ"ש בע"ח דמל' דא"ס אין רשאים לדבר בו מפני שהוא א"ס ממש כמו עצמות א"ס וכמא' עד שלא נבה"ע ה' הוא ושמזו בלבד דהיינו הוא ושמזו א' כו' וכמ"ש במ"א וע"כ ה"ז בא ברמז בלבד, וע"ד ודי לחכימא ברמיזא דשכל עמוק שא"א לבוא באותיות ה"ה בא ברמז, דזה שאינו בא באותיות הוא מפני שאינו יכול לבוא בבחי' השגה אמנם מה שלמע' מהשגה אינו יכול לבוא באותיות רק שבא ברמז כו' דברמז אינו בבחי' כלי דהאותיות הם כלים להשכל ורק בשכל שהוא לפ"ע האותיות, והיינו במקום שהאותיות מגיעים, אבל הרמז אינו בבחי' כלי כלל אל השכל, ובו מתגלה העצם, ולכן שכל עמוק שא"א לגלותו באותיות וכן עצם הנקודה בכל מושכל מתגלה ע"י הרמז דוקא, וכמארז"ל עירובין י"ג האי דמחדדנא טפי מחברי דחזית' לר"מ מאחורי' ואלו חזית' מקמי' הוה מחדדנא טפי, להיות שבהרמוזים שהרב עושה ומאיר פניו בהשפעתו מתגלה עומק ופנימ' המושכל מה שא"א לבוא באותיות כלל, ולכך אנו"ר דכאשר התלמיד נבוך באיזה ענין איך שקבלו מרבו הנה כאשר יזכור תנועת הרב והארת פניו יזכור יותר ויעמוד יותר על עצם הענין מכמו שהוא כאשר ידייק בהאותיות כו', דרמז שאינו כלי בו מתגלה העצמי דוקא דכל הגבוה גבוה ביותר יורד ומתגלה למטה מטה יותר בדבר שאינו כלי דוקא. וז"ע קוצש"י שהוא בחי' כ"ע שבא בבחי' רמז בלבד כו', ופונה למע' היינו שאינו מקור להתפשטות, דהיו"ד היא ג"כ נקודה אבל היא מקור ושרש האמיתי להתפשטות כו', אבל קוצש"י הוא פונה למע' שאינו מקור להתפשטות כו', ואי' בזהר באד"ו לעילא אית חד דלא אתידע כו' אלא ברעותא דלבא דקוצש"י הוא דלית מח' והשגה תפיסא בי' אבל נתפס איהו ברעותא דלבא וזוהו בחי' קוצש"י שבנפש, והוא בחי' הרצון העצמי והאד' עצמי שבנשמו' שג"כ אינו בבחי' טו"ד בעצם הנשמה לעצמיות א"ס כו', ולכן

ישנה אה' זו בכא"א מישראל גם שלא יש בהם השגה, דגם הפחותים שבישראל שהם עניים בדעת, והוא שאין להם שום ידיעה והשגה באלקות, יש בהם רצון ואה' זו לאלקות והוא שיש לו שייכות אל אלקות ונמשך אל עניני אלקות וכל ענין אלקי כמו בקיום המצוה יקר אצלו מאד, שא"ז מצד השגה שיש לו בהענין משו"ז יש לו יוקר באלקות שהרי אין לו דעת כלל להבחין בין ענין לענין, דזה יהי' יקר אצלו באופן כזה וזה באופן אחר, והוא רק מצד עצם הנשמה ולעצמות א"ס דמשו"ז הוא אצלו היוקר בעניני אלקות ואינו חס על ממונו וטרחתו הגדולה בקיום המצוה, וכאשר עושה דבר אלקי הוא שש ושמת בנפשו בתמימות לב ובלי שום פני' ולגרמי' כלל, שזהו רק מצד עצם הנשמה שיש לו אה' עצמית לאלקות כו', ואינו יכול להיות נפרד ח"ו מאלקות בשו"א ואפי' קל שבקלים ופושעי ישראל מוסרים נפשם על קדוה"ש, מפני שא"י להיות נפרד, ומה שהוא עובר עבירה הן בפועל והן בדקות ובדקה מן הדקה זהו מפני רוח שטות שבו וכמארז"ל אין אדם עובר עבירה אא"כ נכנס בו רוח שטות שמכסה על האמת ונדמה לו שאינו נעשה בזה נפרד שה"ז רק פרט א' דאין משים לבו לזה כלל ועוברים כמה ענינים כו' והאמת אינו כן שבאמת נעשה נפרד בזה מאלקות, וכמ"ש באגה"ת דחבל ההתקשרות דנש"י באלקות ארוג מתרי"ג נימין וכשעובר על מצוה א' נפסק נימה א' הרי בפרט זה נעשה נפרד וגם גורם חלישות בכללות החבל, ועוד שהרי יש כמה פרטים באופן שבאמת נעשה נפרד רק שהוא מטעה א"ע, ואם הי' מרגיש שנעשה בזה נפרד מאלקות לא הי' עושה זה בשו"א, והרא"י כאשר בא לדבר שלא יוכל לטעות וכמו בכפירה ר"ל שמרגיש בנפשו שנעשה בזה נפרד הרי עומד בנסיון ובמס"נ ויהרג ולא יעבור, והיינו מפני שמצד הרצון והאה' העצמי' אינו יכול להיות נפרד מאלקות, רק שהאה' זאת מוסתרת ביותר ולפעמים בהגלות נגלית אור אה' זו ה"ה בבחי' יר"ח ולא יעבור על שום דבר אפי' על דקדוק קל של ד"ס, וכמו שרואין בחוש בעשי"ת דכמה ענינים ששייך להם בכל השנה הנה בעשי"ת אינו שייך לזה כלל ואינו רוצה בהם כלל והוא נזהר ביותר בכל הדברים שאזי הוא זהיר בהם בעצם (ולא מצד אימת הדין) מפני שאז עצם הנשמה היא בהתגלות כנודע ע"כ הוא בזהירות יתירה כו', וזהו בחי' קוצש"י שבנפש שהיא נקודת האה' עצמית שבנפש, אשר מזה בא התגלות היו"ד דש' הוי' שבנפש שהו"ע ביטול היש, והביטול הוא בבחי' הנחת עצמותו ולא שמבטל היש ע"י השגה וטעם שזהו בעבודה שע"פ טו"ד כמ"ש במ"א, כ"א מה שיש בכח הנפש להניח א"ע ולבטל כל רצונותיו, וכמא' בטל רצונך מפני רצונו כו' דישנו הכח בכא"א מישראל לצמצם א"ע ולכבוש רצונותיו בכל הציור קומה שלו בהכחות לשעבד שכלו בשכל התורה ובלבושים דמחדומ"ע, שלא לחשוב מח"ו וכמו"כ שלא להיות בריבוי המח' וכמ"ש רבות מח' בלב איש ועצת הוי' היא תקום כו', דריבוי המח' אצל גם בכל עת, שהרי ריבוי המח' הן ריבוי התחבולות שאצל כלל, וזהו רבות מח' ועצת הוי' כו' היא תקום כו', ומכ"ש בשעת התפלה ועסק התו' שצריך לפנות א"ע מכל המח', והוא הכח שבנפש לפנות

א"ע מהמח' הטורדות כו', וכן בדבור שלא יהי' דבורו ורוח פיו כרצונו וכמו בולם פיו מלדבר וכמ"ש בסש"ב דאיזה שיחה נאה יעצור בעצמו שלא לדבר ובד"כ שלא לדבר דכ"ט כו', וכן במעשה להיות עוצם עיניו מראות ברע ואוטם אזנו משמוע, שיהי' הביטול בכל הציור קומה שלו הן באיסור והן בהיתר וכמא' קדש עצמך במותר לך שזהו מבחי' החכ' וכמ"ש וכל קומה לפניך תשתחוה בכחי' ביטול היש לא ע"פ טו"ד כו', וזהו היוד' דש' הוי' שבנפש שמאיר בגילוי בנה"א, וע"י התלבשות הנה"א בהנה"ב, שהתלבשות היא בהתגלות הנה ע"י ריבוי ההתעסקות נעשה שינוי בהנה"ב, והוא מה שהנה"ב בא לכלל שכל והשגה שזהו התחדשות דנה"ב, דעיקרו הוא מדות והתפעלות והוא כרתיחה תמיד, דיום ולילה לא ישקוט ולא ינוח כלל מלהתאוות תאוה כל אשר בעיניו יראה ובאזניו ישמע, יכסוף וידרוש והכל בהתלהבות מבלי לשום אל הלב הראוי והאפשר לו כזאת, וע"י התלבשות הנה"א נקנה בהנה"ב איזה דעת עכ"פ להכיר בהשכל ולתת לב ולהבין דבר, וזהו בא ע"י הנה"א שמראה לו ומבינו הפרש עניני העולם ועניני אלקות דבעניני עולם כשרוצה באיזה דבר תאוה וחמדה הרי כולו מסור ונתון לזה בהתקשרות בהתמדה ההיא אשר אליו בלבד יכסוף, וכאשר ימלא דבר תאוותו או שלא ישיגנה בשו"א יבא לדבר וענין תאוה אחרת חוזר ומתאוה בכל התוקף והעזו שהי' לו בהתאוה הראשונה, והראשונה בטילה ואיננה או מפני שכבר קיימה או שהתאוה הב' נחמדת לו ביותר. והנה דבר אשר בעת היותו הוא בתוקף עוז ואחי"כ חולף ועובר כאלו לא הי' בהכרח לו' כי בעת שהי' אינו דבר לעצמו כלל, שהוא בעת מעשה דבר בטל ומבוטל, שבאלקות אינו כן דגם כאשר בתחלה הוא במדרי' תחתונה ואחי"כ מתעלה במדרי' עליונה יותר, הרי א"ז שנתבטלה המדרי' הקודמת אשר כאלו לא היתה כלל, כמ"ש בעניני עולם, אלא שהמדרי' התחתונה מתעלה במדרי' עליונה יותר להיות עניני עולם דב"ט בעצם מהותם ועניני אלקים דברים קיימים בעצם מהותם, וברוב זמן הרי הנה"ב מבין זאת ומכיר שהוא כן שהוא רואה זאת בכל עניניו הרוותחים אשר מיום ליום יחלוף עניניו ותאוותיו, עד כי ברבות הימים אפשר כי הנה"ב בעצמו יתבונן כענין ראה נתתי לפניך את החיים ואת הטוב ואת המות והרע, דהדברים הגשמיים בעצם מהותם הן בכחי' מות שהן נפסדים כידוע וכאשר הן שלא לשי"ש כ"א למלאות תאות נפשו ה"ז רע כו', שהסבר הזה מסביר הנה"א להנה"ב מהגוף והנפש דהנפש הוא חי בעצם משא"כ הגוף הוא בחי' מות בעצם שהוא נפסד ועומד תמיד בהפסידות וכמ"ש ויום המות מיום הולדו דהתינוק משעה שנולד מתחיל להתייבש, ורק להיות הנפש חי בעצם וכחות הנפש הם מעין הנפש שהם כחות רוחניים הנה בגזירת אל עליון מתלבשים באברי הגוף להחיותם, הרי גם הגוף חי מהנפש אבל גוף בלא נפש הי' דבר שיקוץ ומיאוס כו', וכמו"כ הוא בדברים הגשמיים שהן מות בעצם רק מה שיומצא בהם ניצוץ הטוב כו' וכשאוכל לשי"ש הי' מקבל חיות מהמאכל היינו מהניצוץ הטוב שבו כי לא על הלחם כו' כ"א על כל מוצא פי הוי' כו' שהוא בחי' הניצוץ שבהמאכל כו', וכן

בשאר ענינים כמו במו"מ והדומה אם הוא בכשרות והוא בשביל לעשות צדקה בכ"ע לפרנס כ"ב ליתן צדקה ולהדר במצוה, אבל כאשר הוא למלאות תאוות נפשו ה"ז נכלל לפי שעה בגקה"ט. והנה בהתבונן האדם התבוננות ארוכה וערוכה בכלל וישיב אל לבו כי אתה הבדלת אנוש מראש דאתה הוא עצמותו ומהותו ית' הבדיל גם בחי' אנוש מה שהוא אנוש וקל, היינו שגם מי שהוא במדרי' היותר פחותה בידיעה והשגה הנה גם הוא נעשה בצלם ודמות העליון והוא במדרי' אדם, אשר בהיותו ע"פ אדמה יש בזה כוונה פנימי' ובאותה ההבדלה שנבדל האדם ביצירתו וענינו הנה גם הוא בכלל, גם שהוא נוצר עפ"י התורה בקידוש או"א ואשר גם גופו בא בכרית הוי' ובשאר עניני חינוך עפ"י התורה ומצד שרש נשמתו הלא כאו"א מישראל אומר אלקי נשמה שנתת בי טהורה היא דמה שנתת בי בהיות' בגוף גשמי הלא שרשה בבחי' טהורה כמו"ש באצי' ורק בכדי שתבוא בהתלבשות הוא דרך בראת יצרת כו', וזהו הבדלת אנוש מראש וכת' קורא הדורות מראש דגם נשמתו מראש ומקדם נסוכה וכן פרטי עניניו היא מקומו וזמנו עלה במח' הקדומה דא"ק ואשר באמת הנה סוכ"ס לא ידח ממנו נדח וגם הוא אל הוי' שזהו ותכיריהו לעמוד לפניך שבסוף כל הבירורים גם הוא יזכה להתעלות למדרי' וביום השלישי יקימנו ונחי' לפניו ואשר האלקים ברא ויצר את העולם וכל בראיו ונתן לו הכח והעוז לבררם ולתקנם כי נר הוי' נשמת אדם וכמו הנר הוא להאיר את החשך כמו"כ ירידת הנשמה בגוף היא להאיר מחשכי הגוף והעולם, הנה כאריכות ההתבוננות בזה ובישוב הדעת פעם ושליש עד שנכנס עמוק עמוק בפנימי' לבבו הנה עי"ז מתעורר בתנועת תשובה לעקור רצונו מהדברים החומרים ולהיות כל חפצו באלקות כו' וז"ע סור מרע לצאת מן הרע ועי"ז נעשה הסרת העלמות וההסתרים ומאיר גילוי אלקות בנפשו להיות אלקינו אלק' שלנו כו'.

ו) **אמנם** גם כשמאיר האור בנפשו הנה זהו הגילוי דבחי' ממכ"ע שזהו בחי' אלקינו שבא בבחי' צמצום כו' כנ"ל, אך בחי' ועשה טוב הוא להיות המשכת בחי' סוכ"ע והיינו שיהי' הוי' אלקינו, הוי' הוא בחי' סוכ"ע שה"ה הי' הוה ויהי' כא' דהיינו לא בבחי' התחלקות שזהו בחי' סוכ"ע כו', אשר כן הוא גם בענין ההתהוות שהרי הוי' מהווה אך ההתהוות מש' הוי' הוא בדרך ממילא וכמ"ש יהללו שם הוי' כי הוא צוה ונבראו כו' דההתהוות מש' הוי' אינו בבחי' כח דהיינו בבחי' שייכות ובבחי' מקור לעולמות שה"ה בעצם היפך ענין העולמות דאפס זולתו ואין עוד מבלעדו כלל רק מפני שהוא כל יכול וע"כ כשעלה ברצונו שיהיו עולמות נתהווה מציאות העולמות והוא ההתהוות מצד בחי' היכולת, שבזה ההתהוות הוא בדרך ממילא וכמא' במח' א' נבראו כל העולמות וכמ"ש כי הוא אמר ויהי אמירה היא בלב היינו במח' ואו' כי הוא אמר בדרך ממילא כו', ומח' א' הוא בחי' שם אלקים הכללי הנ"ל שבא מש' הוי' בדרך ממילא, וענין דבדרך ממילא יובן עד"מ חכם גדול שמעייין בעומק שכלו בחכ' עמוקה בעומק בפנימי' הענין אם ישאלו

אותו בעת טרדתו בהשכל את הבכּן הבא מהשכל ההוא היינו כשר או פסול הרי השכל בעומקו ופנימיותו הוא למע' מהמדה שבזה דהיינו הכשר ופסול, וכידוע דבחיצוני' השכל ניכרת המדה משא"כ בהפנימי', וגם החכם להיותו מוטרד בעומק ופנימי' הענין ה"ה למע' מהבכּן, ומ"מ כשאור' הבכּן מהשכל הגם שהוא בבחי' הבדלת הערך מ"מ ה"ז הילוך בהדרגה, שהרי השכל יש בו המדה דהיינו הבכּן, דכל שכל בהכרח שיהי' בו איזה מדה וכמ"ש במ"א, וכאשר מתעלם פנימי' השכל מתגלה המדה, רק מפני הבהקת אור השכל אינו ניכר במדה כלל אבל מ"מ הרי ישנה בו, וכן החכם מצד מעלת כח חכמתו ה"ה יודע את השכל בכל היקיפו (ער נעמט עם ארום איז גאנצ'ין) והגם שהוא עוסק ומעיין בו מ"מ כבר הוא יודע את כל הענין וביכולתו לאמר את הבכּן דהשכל, דהגם שהוא מובדל מהבכּן מ"מ מפני תפיסתו בכל הקיף השכל שביכולתו לאמר הבכּן ה"ה בבחי' איזה שייכות לזה, וע"כ זה הילוך בהדרגה הגם שאינו בדרך ערך, אבל אם מטרדת השכל יתהווה דבר שאינו ממהותו כלל וכמו שיצמח איזה פרי וכמו איכרא להו עגלא תלתא ע"י שעסקו בס"י ה"ז שלא בהדרגה כלל שנתהווה דבר שאינו ממהותו כלל, וזהו התהוות שבדרך ממילא שע"י עסקו בעיון שכלו מתהווה דבר שאינו ממהות השכל כלל, וכמו"כ הו"ע מח' א' לגבי שם הוי' שהוא בדרך ממילא דהיינו בא"ע ולא בבחי' התלבשות כלל נתהווה המח' ונבראו העולמות, ומ"מ ההתהוות בפועל היא מהכחות פרטים דש' אלקים כי מבחי' מח' א' דהיינו שם אלקים הכללי לא הי' מתהווים עולמות בבחי' יש ממש ולא הי' בהם ידיעת וגילוי אלקות כ"א הי' מתהווה בחי' עלמין סתימין דלא אתגליין דהן בבחי' ביטול בתכלית, ובכדי שיתהוו עולמות בבחי' מציאות ושיהי' בהם ידיעת אלקות זהו דוקא ע"י המדרי' פרטי' דש' אלקים, וכ"ז הוא מש' הוי' בדרך ממילא ובא"ע כו', להיות דהתהוות מש' הוי' אינו בבחי' כח כ"א בבחי' יכולת שהוא כל יכול ולכן הוא כל יכול, גם להיות העולמות והתהוות הוא בתמידות שע"י מורה היו"ד דש' הוי' שהוא תמידית ההתהוות וכמו ככה יעשה איוב וענין תמידות ההתהוות היא בלא הפסק ובבחי' בל"ג כו' שהרי ועלמות אין מספר א"ת ועלמות אלא ועולמות שהן בלי מספר ובל"ג שגם בנבראים שלמטה הוא בריבוי עד אין קץ וכ"ש בעולמות עליונים והרי מאחר שהן מוגבלים הי' צ"ל גבול והפסק שיהי' בבחי' מספר כו' ומה שהן בלי מספר זהו מחמת ש' הוי' שהוא בחי' בל"ג בעצם הי' הוה ויהי' כא', לכן גם ההתהוות הוא שמהווה תמיד מאין ליש בלי הפסק ובלי מספר כלל כו' וכמ"ש במ"א והיינו דש' הוי' הוא בחי' סוכ"ע כו', וז"ע עשה טוב להמשיך גילוי בחי' אוא"ס הסוכ"ע ע"י המצות, דמצות הם בחי' טוב שנק' מעשים טובים וכמ"ש אמרו צדיק כי טוב וכת' תחת אשר לא כו' ובטוב לבב שהמצות הן בחי' טוב, טוב עולה י"ז והוא מספר השם אהו"ה שעולה י"ז והוא יוצא מר"ת את השמים ואת הארץ אני מלא דהיינו בחי' סוכ"ע כי המצות הן בחי' רצה"ע וכמ"ש אשר קדשנו במצותיו שע"י המצות ממשכים בחי' קדש העליון בחי' סוכ"ע, ובחי' זו הוא מבחי' המשכה מלמעלמ"ט,

דהגילוי דממכ"ע שהוא ע"י הצמצום ההמשכה היא בבחי' מלמטלמ"ע דהיינו ע"י הסרת ההעלמות וההסתרים וע"י הזיכוך שנעשה בבחי' כלי כו', אבל המשכת בחי' סוכ"ע שהוא ע"י המצות ה"ז בבחי' מלמעלמ"ט, והו"ע תשוב וי"ו לגבי ה"א כו', והתשו' בזה הוא במדרי' עליונה יותר היינו לשוב אל הוי', דאינו דומה כמו התשו' דסור מרע שהוא בבחי' ממכ"ע, והיינו לא רק לצאת מן הרע כ"א להדבק בהוי', ובעבודה תנועת תשו' זו, הוא על העדר עשיית הטוב היינו מה שאינו עובד אלקים, דהנה מה שלמע' במדרי' שם הפגם יותר, פי' שמי שנשמתו גבוה אזי פוגם החטא בהבטלו מעשי הטוב משאינו עובד אלקים, ויותר גדול הנפילה שלו מהעון של איש פשוט המוני שאינו סר מרע, דהנה כתי' כי האדם עץ השדה ופי' בזח"ג (דר"כ ב') שבחי' שרש נשמות האדם הוא בחי' עץ דההוא שדה אשר ברכו ה' ע"ש ובפי' הרמ"ז, והנה עד"מ עץ עושה פרי שיש בו פירות שלמטה סמוך לארץ ויש בו פירות שלמע' גבוה מעל גבוה והנה הפירות שלמע' עם שהם עליונים יותר אך כשהם נופלים למטה ע"י שבא הרוח ועוקרתן אזי הם נופלים למטה במרחק מהאילן יותר מן אותן הגדלים למטה שאף כשנופלים לארץ אינם נופלים במרחק כ"כ וכמא' רנ"ט מאיגרא רמה לבירא עמיקתא, ועד"ז ארז"ל לפי גדולתו ה' מפלתו, וכך הוא בענין פירות האילן עה"ח שהם הנשמות, כי הנה ישראל עלו במח' ומה שהוא למע' במדרי' הנפילה היא למטה יותר, וכמו"כ הוא ג"כ בענין שבהנה"ב שמעולם התהו שמה ששרשה למע' גבוה יותר לכן נפל למטה יותר, שלכן הצומח מחי' הבע"ח והבע"ח אחי"כ המדבר כי בשרשם היו גבוהים יותר שלכך כשנפלו נפלו למטה יותר כו' (עמ"ש מזה בדיה ראשי המטות), ולכן הפגם של הנשמה העליונה מי שהוא ת"ח מה שפוגם בועשה טוב גדול עונו יותר מן העון ממש של הע"ה, וכן משמע בגמ' (יומא דפ"ו ע"א) בענין חילול השם, ופירש"י שלא יתלמדו ממעשיו הלא טובים וארז"ל כגון אנא דמסגינא ד"א בלא תורה ותפילין דהתשו' בהעדר העבודת האלקים הוא למעל' בדקות יותר ואשר באמת כי עיקר העבודה הוא כדארז"ל (שם) ואהבת את הוי' שיהי' ש"ש מתאהב ע"י (ופירש"י לחבירך) שיקרא וישנה וישמש ת"ח ויהי' משאו ומתנו בנחת עם הבריות, מה הבריות או' אשרי אביו שלמדו תו' אשרי רבו שלמדו תו' ראו איש פלוני שלמדתו כמה נאים דרכו וכמה מתוקנים מעשיו שעי"ז ש"ש מתקדש, וזהו שפי' רבינו הבעש"ט שתכלית עבודת האדם לעשות מרע טוב והיינו שהדברים שאפשר שברבו השתל' יהי' בבחי' רע וכנ"ל בענין ההבדלות, הנה ע"י המצות שהוא בבחי' ועשה טוב עושה אותם לכלים לאוא"ס שזה בא ע"י הנשמי שלו, והיינו היו"ד וקוצו ש"י, דזהו ג"כ ענין מצות סוכה דסוכה הוא יחוד הוי' אדנ' והיינו שילוב אדנ' בשם הוי', וזהו סוכה כוס ה' דבחי' ה' תתאה שהוא בחי' מל' כנס"י שרש ומקור דנשי' יהי' בבחי' כוס לקבלה, והיינו שיהי' עליית חיצוני' המל' בפנימי' המל', וזהו סוכה כוס ה' דכוס הוא בגימ' הטבע דכשעולה בפנימי' אז היא סוכה כו'.

ז) והנה בכדי שיהי' התחברות ב' המדרי' דממכ"ע וסוכ"ע הוא ע"י מדרי' שלמע' משניהם, וזהו בקש שלום דשלום הוא תורה וכמ"ש או יחזיק במעוזו יעשה שלום לי שלום יעשה לי, כל העוסק בתו' משים שלום בפמליא של מעלה ושלו' בפמלי' של מטה, שלום בפמשמ"ע הוא יחוד וחבור בחי' סוכ"ע וממכ"ע, ושלום בפמשמ"ט יחוד עצם הנשמה עם הארת הנשמה שמלובשת בגוף, דהנה ע"י המצות ממשיכים בחי' סוכ"ע כנ"ל, אך הוא בבחי' מקיף לבד כו' וכמ"ש בסש"ב דלכן מצוה לקום לפני עושה מצוה מפני בחי' המקיף שעליהם כו', אמנם ע"י התורה נמשך בחי' אוא"ס הסובב בבחי' פנימי בבחי' ממכ"ע כו', דאורייתא מחכ' נפקת שהתו' היא בחי' חכ' ובחכ' שורה בבחי' פנימי' אוא"ס הסוכ"ע שא"א להיות בשום כלי בבחי' פנימי רק בבחי' חכ' הוא בבחי' פנימי כו', ולזאת ע"י התו' נעשה יחוד בחי' סוכ"ע וממכ"ע כו', וכתי' והדרת פני זקן דזקן זה שקנה חכ' שהיא חכ' התו' וקנה חכ' הוא ע"ד ותופשי התו' דהיינו מי שתופס במוח הזכרון וחקוק על לוח לבו תמיד כמארז"ל איזהו ת"ח כל ששואלין אותו דבר הלכה כו' שאז מצוה לעמוד מפניו גם בשעה שאינו עוסק בתו' לפי שהקבי"ה שוכן עד בקרבו גם כשעוסק במילי דעלמא, שאחר שהתו' חקוקה במוח הזכרון שבנשמתו ועל לבו, ואורייתא וקוב"ה כולא חד, לזאת כל איש נלבב אשר ידבנו לבו וכלתה נפשו לדבקה בו ית' בתמידות ולהיות ה' שוכן בקרבו תמיד בלי הפסק ופירוד לעולם אפי' רגע א', יקנה לו התו' במוח הזכרון שבנפשו שאז גם אם עוסק בצרכי הגוף הרי התו' היא בבחי' עלמא דאתכסי' שבנפשו שמאיר בו יו"ד של ש' הוי' שבנפש, דאור התו' מאירה נפשו, וע"י קביעת עיתים לתו' בכ"י הנה נעשה הביטול בכל הכחות והלבושים כנ"ל דהתו' אם כי אורייתא מחכ' נפקת זהו רק דנפקת מחכ' אבל עצם שרשה היא מבחי' עצמות א"ס, וכמא' אורייתא וקוב"ה כולא חד וכמ"ש באור פניך נתת לנו תורת חיים דכאשר התו' הוא אצלו בבחי' חיים, דחיים היא למוציאיהם בפה דהוא רק שמדבר בתו' ע"ד תען לשוני אמרתך שהוא רק כעונה אחר הקורא ויודע שזהו דבר ה' ממש, אז הנה ותו' אור שמאירה נפשו ומשמחתו להיותה בבחי' האור דפנימי' ועצמות א"ס כו', וכתי' כאשר יאמר משל הקדמוני שהתו' הוא משל לא"ס קדמונו ש"ע כו', וע"כ ע"י התו' נעשה חיבור בחי' סוכ"ע וממכ"ע, דכל התחברות צ"ל מהמדרי' שלמע' משניהם כו', וכמ"ש המשל ופחד עמו עושה שלום במרומו, דמיכאל שר של מים וגבריאל שר של אש ואין מכבין זא"ז הוא מפני דהמשל ופחד עמו, וע"כ התו' ה"ה מחבר ב' המדרי' דסוכ"ע וממכ"ע דבחי' ממכ"ע יאיר בבחי' פנימי בחי' אוא"ס הסוכ"ע כו', ובזה אפשר לכאר מה דכתיב או יחזיק במעוזו יעשה שלום לי שלום יעשה לי דהוא י"ש לו ש"י לו שע"י התו' שפועל יחוד סוכ"ע וממכ"ע והיינו שהסוכ"ע יאיר בבחי' פנימי' בממכ"ע דהיינו כמו שהיש הגשמי נעשה בבחי' כלי, הנה הגילוי מזה לעיל בבחי' ש"י לי (והו"ע יקר שנת' בדה' כנשר), והוא ג"כ חיבור בחי' ד"ע וד"ת כו', דהנה כתי' כי אל דעות הוי' ב' דעות ד"ע וד"ת, ד"ע הוא שלמע' יש האמיתי אשר מאמיתית המצאו נמצאו כל הנבראים

ולמטה אין דכולא קמי' כלא חשיב כו', וד"ת הוא שלמטה יש הנראה והנגלה לעין כל ולמע' אין דמקור המהווה מתעלם ומסתתר כו', וידוע דב' הדיעות הן באלקות גופא דד"ע הוא בהאור הדבוק בעצם דלהיות שהוא דבוק בעצם נרגש בהאור איך שהוא לכדו הוא ואין זולתו והוא בבחי' אין ממש וד"ת הוא בההארה האלקית המקור ליש שאינו בבחי' אין ממש שהיש תופס מקום במדרי' זו וכמ"ש במ"א, דבכללות הוא בהב' מדרי' דבחי' סוכ"ע וממכ"ע דאור הסוכ"ע הוא בבחי' גילוי העצמות ה"ה בבחי' אין ממש דכלא חשיב ממש כו' ובחי' ממכ"ע להיות שזהו ע"י הצמצום ה"ז בכללות בחי' ד"ת כו' וכמ"ש במ"א, ובכדי שיהי' חיבור בחי' ד"ע וד"ת הוא מלמע' מהב' מדרי', וזהו כי אל דעות הוי' דבחי' עצמות א"ס הוא המחבר הב' דעות למהוי אחד באחד שגם בד"ת יהי' הביטול דד"ע כו', וזהו שע"י התו' נעשה חיבור בחי' סוכ"ע וממכ"ע שזהו חיבור בחי' ד"ע וד"ת כו', וזהו שהתו' הוא בחי' תשו"ע כמ"ש באגה"ת שע"י נעש' חיבור ב' מדרי' הנ"ל והוא בחי' תשוב ה' היא ראשונה שהוא בחי' בינה משום דהתגלות עתיק בנינה וע"י נעשה התחברות הנ"ל, דהנה ממכ"ע הוא בחי' או"פ וסוכ"ע הוא בחי' מקיף השייך אל הפנימי כו' וההתחברות הוא ע"י בחי' עתיק שנעתק ונבדל מב' המדרי', דע"י התו' נמשך הגילוי בבחי' פנימי' וכמ"ש ותורתך בתוך מעי בקרבך קדוש וארז"ל כאלו קדוש שורה בתוך מעיו, וזהו ג"כ ענין מארז"ל (מד"ר איכה בתחלתו) ויתר הקב"ה על ע"ז ועל ג"ע וש"ד ולא ויתר על מאסה של תורה, דהנה כמו שיש נאדם אנרים חיצונים ואנרים הפנימים אשר החיות ממש תולה בהם, משא"כ באנרים החיצונים שאע"פ שיחתוך ידו יכול לחיות רק שיהי' בע"מ אבל באנרים הפנימים אפי' ע"י נקב לבד שתינקב הריאה או קרום של מוח הוא טריפה ואינו יכול לחיות לפי שעיקר הנשמה והחיות תלוי בהם, כן למע' המצות נק' רמ"ח אנרים דמלכא שהם בחי' כלים ואנרים החיצונים, אבל התו' שהוא בחי' חכ' ית' הוא כלי ואבר הפנימי ממש שאוא"ס אינו מלובש אלא בחכ' דוקא וע"כ לא ויתר כו', וכ"ז הוא ע"י התו' שעושה שלום הבא בעבודה דבקש שלום לעשות התחברות דסוכ"ע מקיף הקרוב יאיר בממכ"ע בבחי' פנימי', אמנם ורדפהו היא עוד מדרי' נעלית מזה, וכמו עד"מ במלחמה כאשר רודפים אחר המנגד דע"ה שבא רק ע"י פקודה וגזירה והיינו שהוא בתכלית הביטול והנחת עצמותו לגמרי מכל וכל, שאינו דואג לעצמו כלל, וכמו"כ הוא גם בהשגה דתו' דבקש שלום שבא בידיעה והשגה, ורדפהו הוא שנשבע באור התו' שנתאחד ממש כו' דאור התו' מאיר בו בגילוי בנשמתו אף דלא ידע בהשגה גמורה מאי קאמר כ"א משועבד ונתון לגמרי מכל וכל דזהו מה שע"י התו' עצמה הנה ע"י נמשך גילוי בחי' עצמות א"ס שלמע' מבחי' סוכ"ע וממכ"ע כו', והו"ע אתה הוי' אלקינו בחי' עצמות א"ס שלמע' מבחי' הוי' ואלקים כו', והענין הוא דהנה יש בחי' יחיד ואחד, אחד הוא מצד העולמות והו"ע בחי' ד"ע דכולא קל"ח כו', אבל יחיד הוא בחי' עצמות א"ס שיחיד ומיוחד בעצם כו', וע"י התו' נמשך ונתגלה בחי' יחיד למטה כו', וזהו בחי' תשו' תשוב יו"ד בחי' חכ' דשרשה מבחי' קוצש"י שהוא

בחי' עצמות א"ס כו' וכמ"ש במ"א, וזהו הד' מדרי', דסור מרע עי"ו הוא גילוי דבחי' ממכ"ע, ועשה טוב הוא גילוי בחי' סוכ"ע כו', ובקש שלום הוא התו' שנעש' עי"ז חיבור בחי' סוכ"ע וממכ"ע, ועי' התו' עצמה נמשך בחי' עצמות א"ס שלמע' מבחי' סוכ"ע וממכ"ע, אמנם התחלת העבודה הוא בחי' ממכ"ע דוקא עד כי יעלה ויגיע לבחי' סובב הכללי שהוא בחי' עצמות א"ס ב"ה דהמשכתו עי' התורה דוקא, וזהו ג"כ ענין הסוכה דעד עשרים אמה אדם יודע שיושב בצל סוכה דבסוכה עיקר היא הצל והסכך שהוא מקיף הרחוק דזהו תכלית הכוונה בקיום המצות שהם מלוכשים בדברים גשמיים שיתפכו מגשמיותם והו"ע המשכת בחי' המקיף ומימ העיקר הוא הידיעה שהתחלה הוא בממכ"ע דוקא, ועד עשרים יודע והסכך הוא למע' מעשרים, אמנם זה שהתחלה הוא בבחי' ממכ"ע בעבודה שע"פ טו"ד הוא בכל המצות כן ולא דוקא במצות סוכה, ובמצות סוכה שהיא מצות הידיעה והיינו ההכרה להכיר הכוונה האמיתית בהתהוות ובריאת כל הדברים הגשמיים והחומרים, וגילוי הסוכה הוא עי' הד"מ שמורים על היחוד דאתרוג הוא אל תביאיני רגל גאווה דעי' דהתנאה לפניו במצות ובאמת מצד עצם הנשמה נהנים באמת ושמחים בקיום המצות כנ"ל אבל יכול להיות שיהי' ח"ו גאווה וישות מזה, ובד"כ אתרוג הוא סור מרע הנ"ל ולכן הס"ת דאל תביאיני רגל גאווה ר"ת לילה שהיא לילה וחשך ר"ל היפך האור והחיות שנעשה עי' קיום המצוה באמת, וגאווה עולה ט"ו היפך י"ה, וכאשר בהאתרוג וכמו"כ בשארי מצות עושים להתגאות והדומה הוא פחות יותר מכמו ההעדר ח"ו, ולולב כפי המבו' בקבלה הוא בחי' דעת דעניו הדעת הוא התקשרות בהדבר שהוא מסור ונתון רק לזה, ומבשרי אחזה כשאדם יודע ומרגיש א"ע הרי אנ"ר שלפי שהוא מרגיש א"ע וחיותו מאד, אזי מדותיו מתפעלים בתכלית ההתפעלות לאהוב בהתפעלות מה שאוהב ולשנוא בהתפעלות מה שישנא יותר משאינו מרגיש א"ע כ"כ, כי מפני הרגשת עצמותו תיקר נפשו בעיניו מאד ויהי' דבר שהוא לטובתו יאהבנו בתכלית ההתפעלות אהבה ובהיפוך דבר שאינו לטובתו אלא מזיק לו ישנאהו בהתפעלות השנאה בתכלית, משא"כ על אדם אחר אפי' על אוהבו וריעו לא איכפת לי' כ"כ כמו על עצמו כי אף שהוא אוהבו עכ"ז אינו מרגיש כ"כ תמיד ומסלק דעתו ממנו לכן לא יתפעל כ"כ מעניונו כמו על עצמו שאינו מסלק דעתו והרגשת עצמו לעולם ע"כ יתפעל ביותר מעניני עצמו, ולכן גם בעניני עצמו אם מסלק לפ"ש בחי' ההרגשה מעצמותו כ"כ לא תיקר נפשו כ"כ בעניונו ויכול להיות שלא יתפעל כ"כ מדבר שהוא נגד רצונו וכן לא יאהב דבר שהוא לטובתו כ"כ בהתפעלות האה' להיותו מסולק מענין עצמותו ואינו מרגיש את נפשו וחיותו להיות יודע א"ע כ"כ כמו כאשר טרוד הוא בענין גדול שמסולק אז מעניני הרגשת עצמותו וכדומה, וזהו"ע הדעת באלקות דהיינו להתבונן תמיד ושלא יסיח דעתו מזה שע"ז דוקא יומשכו המדות אהו"ר כמו עד"מ שנתפעל מאד בעניני נפשו וגופו שהוא לפי שאינו מסלק דעתו והרגשתו כו' כמו"כ ויתר מכן צ"ל שלא יסיח דעתו מחיי החיים א"ס ב"ה ועי"ז יומשכו מדותיו לאהוב

את הוי' בלב ונפש ומאד וליראה ולפחד מגדולתו ית', וזהו"ע לולב ל"ו ל"ב להיות הלולב בבחי' דעת הנה ל"ו ל"ב כלומר אז הלב מסור ונתון לו, הדס תלתא קינא מורים על היחוד וכן הדס גימ' חיים עם הכולל דענין החיות היא הנביעה התמידית שזה בא בג' מדות חד"ר ע"י הלולב שהוא דעת וכן גם בג' לבושי הנפש שהם מחדו"מ ע"י המשכת הדעת שהוא מקור הרחמים העושה ההתכללות בכל המדות, וערבה אי' בקבלה שהוא בגימ' זר"ע שע"ה שאין בו לא טעם וריח כלל הנה בו כל עצמות הבן וכח הא"ס שבנבראים בבנין עדי עד להיות המשכתו מפנימי' ועצמות המוח הבא ע"י השדרה ובמוחין הו"ע הדעת דאין קשוי אלא לדעת ואז דוקא הוא המשכה פנימי' וכן אי' בסמ"ג בכוונת מצות לולב שהיא הרומז לשדרה שעליו עומד בנין גוף האדם, וטעם הדבר להיות עיקר הסוכה שהיא בבחי' מקיף והיינו מקיף הרחוק ולכן מדתה עד עשרים אמה אבל מצותה להיות יודע דוקא שיושב בצל סוכה והיינו שיהי' המשכת הדעת, הנה עד עשרים אמה יודע שהדעת מגיע בפנימי' הכתר, ובכדי שתהי' ההמשכה והגילוי הוא ע"י הלולב שהוא הדעת העולה ומגיע עד סכך הסוכה שהוא למע' מעשרים אמה הדס אגוד עמו דוקא שהיא ההתכללות דחג"ת וגם ערבה שהיא המשכת טפת הזרע דמקיף העליון והאתרוג הוא בסוף הלולב דכל ההמשכות הם לפעול בגשם דוקא וזהו שפי' הסמ"ג כי אתרוג רומז אל הלב והיינו להיות סור מרע והיינו גילוי הנשמי' לעשות מרע לטוב, וזהו למען ידעו דורותיכם דמצות סוכה היא מצוה של ידיעה והידיעה היא בדורותיכם דרא שורה ההמשכה בכל המדרי' שזה בא ע"י הדעת דוקא ומ"מ הוא לכל ישראל בשוה לפי שהוא יוד' דש' הוי' שבנפש וקוצש"י דבזה כל ישראל שווין וכנ"ל וכן הן שווין בזה כי תכלית א' לכולם להאיר את העולם כאוי"א לפ"ע, וטעם המצות סוכה הוא כי בסוכות הושבתי בהוציא אותם מאמ"צ לזכור נפלאותיו אתנו שלא לבד שהוציאנו מאמ"צ ערות הארץ ומצרים וגבולים עוד זאת כי הושיבנו בבחי' מקיפי' העליונים בבחי' התישבות, והי' ראוי לעשות מצוה זו בניסן ומדוע הוא בתשרי כי ניסן הוא ראש לחדשי הקיץ ותשרי ראש לחדשי החורף, חדשי הקיץ הם המשכות בבחי' או"י וחורף הם המשכות בבחי' או"ח ולהיות העבודה דסוכה היא כוס ה' שבהטבע יאיר גילוי אלקות ממש הוא ההמשכה בבחי' או"ח דוקא, ולכן חה"ס הוא בתשרי שהוא חדש המושבע במצות ועבודה כלליות וכדרז"ל במד"ר ובחדש השביעי שהוא מושבע במצות היינו מושבע ושבע באור, דתחלה הוא עבודה דר"ה בקב"ע ועשיית בגילוי העומקים שבנפש ויוהכ"פ שהיא תכלית העלי' ונק' כסה עליית המל', הנה אח"כ בחה"ס הוא ליום חגיגו ההמשכה בפנימי' ע"י הלולב ומיניו, שהוא האוי"ח הבא ע"י תנועת התשובה, והטעם שבמצוה זו דוקא הדיוק שלא יהי' כדרך הרגיל והיינו שיהי' ניכר שהוא בשביל מצוה הוא לפי שבמצות סוכה שהוא מה שהטבע יתהפך א"כ צ"ל היכר בהדבר ממש שיראה בזה האמת כמו"ש גילוי, וזהו ג"כ מה שהסוכה נק' מצוה קלה דקל הוא בחי' מל' האחרונה בכל הספי' ועש"ז נק' סוכה מצוה קלה ההמשכה במל' דמלכותך

מכ"ע דהתהוות העולמות בבחי' יש ומציאות הוא ע"י המל' לכן גם ההמשכה הוא בסוכה כוס ה' שתתעלה בבחי' הפנימי, וזהו אני הוי' אלקיכם שע"ז והיינו ע"י העבודה בבירור וזיכוך כל הדברים הגשמיים לעשות מרע טוב הנה ע"ז הוי' נעשה אלקיכם אלקי ישראל מאיר בגילוי בכאו"א מישראל.

בס"ד, שחוהמ"ס, פ"ב

וטהר לבנו לעבדך באמת, הנה זה אומרים בתפלת שבת, וצ"ל מהו אומר באמת, הרי עבודה היא באמת ואם אינה באמת אינה עבודה וביותר עבודה שבלב שהיא עבודה רוחניות אם אינה באמת אינה עבודה כלל, דעבודה שהיא במעשה כפומ"ג גם אם היא בלא כוונה הרי יש מ"מ העשי' בפועל שנופל בזה לאמר אם העבודה היא באמת אם לאו, והגם דמצוה בלא כוונה היא כגוף בלא נשמה ואורייתא בלא דו"ר לא פרחית לעילא וכמ"ש בס"ב דאהו"ר הן גדפין לתומ"צ והו"ע כי נר מצוה רמ"ח מ"ע ותרין דרועין כו', ומ"מ הרי ישנה להעשי' כפומ"ג, ואז שייך לאמר באמת או אינה באמת, והגם דכתי' ויפתוהו בפיהם ובלשונם יכזבו לו כו' וא"י בתוספתא פ"ק דב"ק דשבעה גנבים הם והראשון שבכולם גונב דעת הבריות כו' שאם ה"י יכול ה"י גונב דיעה העליונה ומ"מ והוא רחום יכפר כו' דא"ר אלעזר לעולם ילמוד אדם תורה אף שלא לשמה ומתוך שלא לשמה בא לשמה רק שבזה הוא בבחי' כפרת עוון כו', אבל עבודה רוחניות הרי כשזה לא באמת הרי לא ישנו להרוחניות כלל א"כ אין זה עבודה כלל וא"כ מה"ע לעבדך באמת כו'. אך הנה שרש העבודה היא תומ"צ וכמארז"ל ע"פ וינחהו בג"ע לעבדה ולשמרה לעבדה רמ"ח מ"ע ולשמרה שס"ה ל"ת, ועבודה דתפלה היא עבודה שבלב וכמארז"ל ע"פ ולעבדו בכל לבבכם איזה עבודה שבלב זו תפלה כו', ולהבין זה ילה"ק משאמרז"ל במשנה דאבות יפה ש"א בתשו' ומע"ט בעוה"ז מכל חיי עוה"ב חיי עוה"ב הוא חיי הנשמות בג"ע כו' וצ"ל איך התשלום שכר פחות מהעבודה הלא התשלום שכר הוא בגלל העבודה דוקא, וצ"ל תחלה ענין ג"ע, דהנה א"י במד"ר (בראשית פ' נ"ז) שבעה דברים נבראו קודם שנברא העולם כו' ג"ע ותשובה, וצ"ל איך שייך ג"ע שהוא תשלום שכר קודם שנבה"ע, ואיך שייך תשו' קודם כו', אך ענין הקדימה ואיחור אינה קדימה זמנית כ"א קדימת המעלה שג"ע קדמה במעלה לעולם, דהנה התהוות העולם הוא מבחי' מל' ממכ"ע כו', דבחי' מל' אין מלך בלא עם, וגם בכדי שיהי' התהוות העולם בבחי' מציאות הוא דוקא מבחי' העלם האור שזהו בחי' מל' דוקא כו', ושרש הראשון דעולמות הוא מבחי' איהו וגרמוהי וכמא' איהו וגרמוהי חד לברוא בהו וע"י מאין ליש כו' והו בחי' כלי המדות כו'

ובד"כ זהו בחי' חיצונית המדות השייכים אל העולמות כו', וכ"ז הוא בבחי' העלם בעולם כו', ומבשרי אחזה דמה הנשמה ממלא את הגוף כך כו' שהאדם הוא עולם קטן וכדאי' באדר"ג כל מה שברא העולם ברא באדם ברא חורשים בעולם ברא חורשים באדם כו', והרי הנשמה המח' את הגוף הרי שאדם מרגיש את החיות ובלתי ספק אצלו שיש בו חיות המח' אותו שהרי בצאת הנפש מהגוף ה"ה כאבן דומם כו' ומ"מ הרי נודע רק מציאותו ולא מהותו כלל שא"י כלל מהות הנשמה וכמ"ש בכתהאריו"ל דהשגת מהות הנשמה הוא למעלה מג"א ורוה"ק כו', וכמו"כ בעולם שיודעים שיש חיות בעולם ה"ז רק נודע מציאותו לבד, וכמו השמים והגלגלים שהן כדורים האם נא' שהחיות שבהם ג"כ כדורי, ובודאי שהחיות שלהם הוא מבחי' עיגולים, דלהיותם כדורים ה"ז הוראה שגם החיות הוא בבחי' עיגולים, דלפי אופן ציור הגוף כן הוא הנפש הרוחני כו', וכדאי' בבחי' בראשית (פ"ה ע"ד) כי הצורה גורמת מציאות החומר, ואין החומר גורם מציאת הצורה כו', וכמו שיש שהן בקומה זקופה ויש שהן בקומה כפופה שהן בחי' עיגולים ויושר, ומהו עיגולים ויושר אנו יודעים ומשיגים ויודעים את ההפרש ביניהם כו' אבל זהו רק ידיעת המציאות לא השגת המהות כו', אבל בג"ע מאיר גילוי אלקות היינו השגת המהות דאלקות וכמארז"ל (°) העוה"ב אין בו לא אכילה ולא שתי' אלא צדיקים יושבים ונהנין מזיו השכינה דלכאו' א"מ אומרו ונהנין והרי בג"ע הוא השגת הנשמות כידוע מענין למוד התורה דנשמות בג"ע, דכל ההלכות שלומדים בעוה"ז הנה בג"ע לומדים זה ברוחניות ההשגה פנימיות שבזה והיא השגה גדולה, והול"ל יושבין ומשיגים כו' אלא שהעיקר בג"ע הוא תענוג הנשמות והתענוג הוא בהשגה אבל העיקר הוא העונג מה שמתענגים באלקות ומאחר שהעיקר הוא העונג ה"ז בבחי' מהות דאלקות שהרי ידוע דהתגלות עתיק הוא בבינה והיינו רק התגלות והתפשטות התענוג אבל עיקר עצם התענוג הוא בחכ' דוקא כמ"ש במ"א, הרי דבהשגה שזהו בחי' מציאות לבד, דכל השגה הוא בריחוק מן העצם, שם הוא רק התפשטות התענוג אבל עצם התענוג הוא בחכ' שלמעלה מהשגה כו', וא"כ בג"ע שהעיקר הוא התענוג א"כ ה"ז למעלה מהשגה והיינו דהשגה דג"ע אינו כמו השגה שלנו והיא השגת המהות ולכן העיקר הוא תענוג הנשמות וכאומרם ונהנין כו', וה"ז עונג נפלא עד אין קץ ולכן מוטב דלידיינא כו', וכדאי כל יסורי גיהנום (גם בשביל געה"ת) מה שיסורי איוב ע' שנה אינן בערך יסורי גיהנום כמ"ש הרמב"ן ז"ל וע"ז כדאי כל יסורי גיהנום גם בשביל געה"ת וכ"ש בשביל געה"ע כו', והיינו מפני ששם מושג מהות האלקות שזהו תענוג נפלא מאד כו'.

ב) **והנה יש הפרש בין ג"ע לעולם דשרש העולם הוא מז"ת ובג"ע מאיר ג"ר וזהו"ע זיו השכינה דשכינה הוא בחי' הארת פנים וכמ"ש יאר**

(°) כ"ה בהעתקה, והוא בברכות יז, א.

ה' פניו אליך ות"א ינהר ה' שכינתא לותך וכן זיו הוא הארת פנים וכמו שת"א ע"פ כי קרן עור פניו ארי סגי זיו אפואה כו', הרי דלכד זאת שבעולם הוא רק ידיעת המציאות דאלקות וג"ע הוא השגת המהות דאלקות הנה המהות המושג בג"ע הוא בחי' ג"ר וכמא' ביו"ד נכרא העוה"ב דבריאת העוה"ב הוא ביו"ד שהוא בחי' חכמה, ואפי' אם נא' דביו"ד נכרא העוה"ב ועוה"ב עצמו הוא ה"א כו' וכנודע דג"ע הוא בחי' בינה ה"ז ג"ר כו' וידוע ההפרש בין מוחין למדות דמדות הן לזולתו וכמ"ש כי אמרתי עולם חסד כו' זכור רחמיך כו' והמוחין הן לעצמו כו' והיינו מפני שהמוחין הן גבוהין במעלתן ומדריגתן למעלה הרבה מבחי' המדות כו' וכידוע ומבו' במ"א, וזהו ג"כ הסיבה מה שבעולם הוא רק ידיעת המציאות מפני שכללות האור דעולמות הוא מבחי' ז"ת, ובג"ע להיות דשם הגילוי דג"ר הוא בחי' השגת המהות כו', והענין הוא כדא"י בכתהאריו"ל בענין התלבשות הפרצופים זב"ז דמה שמתלבש מן העליון בהתחתון הוא רק הז"ת אבל הג"ר אינן מתלבשות בהתחתון כו', וכמו בשכל ומדות רק בחי' ז"ת שבשכל מתלבשים בהמדות כו' וכן מהרצון בשכל הרי פנימיות הרצון אינו בא בהתלבשות בשכל דאין טעם לרצון כו', רק בחי' חיצוני' הרצון בא בשכל בבחי' חיוב שכלי אל הרצון כו' וכמו"כ מהמוחין אל המדות הוא שבא במדות רק בחי' ז"ת שבשכל כו', וכמו בהתבוננות בק"ש בה' אחד איך שהוא אחד אין כיוצא בו ופי' אין כיוצא בו הוא התחברות דשני הפכים וכמו גבול ובלי גבול כו', דכמו שהוא באלקות הרי הגבול עצמו הוא בלי גבול והבל"ג הוא בגבול רצוני והגבול הוא בל"ג בעצם, וכמא' עבוה"ק הא"ס כשם שיש לו כח בבל"ג כן יש לו כח בגבול דא"ת שיש לו כח בבל"ג ואין לו כח בגבול הרי אתה מחסר שלימותו, והא"ס הוא שלימותא דכולא, וזהו שהוא ית' אחד שאין כיוצא בו כלל דלכא"ו א"מ איך יעלה על הדעת שיהי' כיוצא בו שצריכים לשלול זאת ולומר שהוא ית' אחד שאין כיוצא בו, אך הענין הוא דהכוונה במש"א אחד אין כיוצא בו הוא ההפלאה בהתאחדות ההפכים והיינו שיהיו שני הפכים בנושא א', והענין הוא דהנה כתי' ואתה הוא ושנותיך לא יתמו ומקשים על זה מה שייך שנותיך למעלה ומה"ע ושנותיך לא יתמו, והרשב"א ז"ל מתרץ שצריכים להסביר לאדם תחלה מה שיכול להבין, דאם נא' לו מתחלה ענין בלי גבול לא יבין כלל, וע"כ אומר תחלה ענין הגבול והו"ע ושנותיך ואח"כ או' שהשנים הן בלי מספר ובלי קץ, ובדרך זה יוכל להבין ולהשיג, דכן הוא הסדר במושכלות שתחלה מבינים את השכל התחתון, ואח"כ משכל התחתון עולים לשכל העליון ומשיגים בו, דבידיעת המושכלות וההשגות באים בשני אופנים חיוב ושלילה, הנה תחלה הוא ידיעת החיוב, ואח"כ באים לידי השגת השלילה, וכל אשר יודע את המושכל בחיוב יותר הנה מזה דוקא יודע איך לשלול, דהחיוב הוא גבול והשלילה הוא בל"ג הנה תחלה הידיעה בחיוב ואח"כ בשלילה, אך הענין ע"ד החסידות הוא, דהנה זמן הוא בבחי' מל' מלך מלך ימלוך, ולמעלה מבחי' מל' והיינו בבחי' ז"א הוא סדר זמנים כו' וכמו"כ הוא בע"ס בכלל הוא בחי' סדר זמנים והו"ע הקדימה ואיחור כו', דקדימה

ואיחור הוא פנימיות הזמן שע"י הזמן הוא שמדרי' זו קודמת למדרי' אחרת והאחרת לשני' לה וא"כ מה שזה קודם לזה היינו בזמן, אמנם כלל זה הוא בז"א אבל למעלה מז"א וכ"ש למעלה מהע"ס אינו שייך גם סדר זמנים והוא בחי' אוא"ס הבל"ג כו', והנה או' ה' מלך ה' מלך ה' ימלוך וידוע דהוי' הוא למעלה מהזמן ה' הוה ויהי' כאחד כמ"ש בסש"ב ח"ב, ואו' הוי' מלך כו' הוא יחוד ש' הוי' עם בחי' מל' והיינו יחוד בחי' אוא"ס שלמעלה מהזמן עם בחי' הזמן כו' והו"ע יחוד הוי' ואד' כמ"ש בסש"ב שם, ואז גם הזמן הוא בבחי' בל"ג ע"י גילוי אוא"ס הבל"ג המתייחד עם בחי' הזמן כו', אמנם ענין הבל"ג דזמן לכאו' הוא מה שמשך הזמן יהי' בל"ג, והיינו שהזמן יהי' נצחי ולא יופסק לעולם, דהרי הזמן מצ"ע צריך להיות נפסק דמאחר שהוא מוגבל בעצם וע"כ צ"ל מוגבל ג"כ בהמשכתו שיהי' בו הפסק, וא"כ המשך בזמן בלי הפסק הי"ז בלי גבול, אך אין זה שהגבול עצמו הוא בלי גבול, שהרי הזמן בעצם הוא בבחי' גבול כמו כל יום וכל שנה הוא מוגבל בעצם רק שיהיו ימים ושנים כמשך בלי הפסק כו', ואין זאת הכוונה ביחוד הוי' ואד', דבחי' בלי גבול באופן הנ"ל זהו מבחי' מל' בעצמה, שהרי בחי' מל' הוא אלקות וע"כ יכול להיות מבחי' המל' התהוות הזמן בבחי' בלי הפסק דהזמן בעצם הוא בהגבלה רק שנמשך בבחי' נצחיות בלי הפסק כו', וענין היחוד דהוי' ואד' הוא שהזמן בעצם הוא בבחי' בל"ג, וע"ד כמו במקום הארון שאמרז"ל מקום הארון אינו מן המדה הרי המקום עצמו הוא בלי מקום, ואין זה כמו בתחילת הבריאה שהי' העולם הולך ומתרחב עד שגער בו הקב"ה כו' כמשארז"ל בחגיגה ד"ב שזהו רק המשך המקום בבחי' בל"ג אבל הוא בבחי' מקום בהגבלה בעצם כו', אבל מה שמקום הארון אינו מן המדה הי"ז שהמקום עצמו הוא בלי מקום כו', וכמו"כ הוא בזמן שהזמן עצמו הוא בלי זמן כו', וכמו שהראה הקב"ה לאדה"ר דוד דור ודורשיו ומנהיגיו הרי הראה לו כל דור ודור בפרט והכל ברגע אחת וכמו צופה ומביט עד סוף כל הדורות כל דור ודור בפ"ע וכולם נסקרים בסקירה א' כו', ובדוגמא כזאת הי' בהאר"ז דבשינת צהרים דשבת ראה בפ' בלק ובלעם מה שהי' צריך לדרוש פ' שנה כמ"ש בפע"ח, הרי כ"ז הוא שהזמן עצמו הוא בלי זמן, וזהו התחברות והתאחדות שני הפכים שיהיו בנושא א' מקום ובלי מקום וזמן ובלי זמן כו', וזהו אחד אין כיוצא בו, והוא להוציא מהדעת האו' שהנמנעות הן ג"כ בחיק הכורא שאין האמת כן אלא נמנעו הנמנעות וכמו רוכב ובלתי רוכב כאחד כו'.

ג) וזהו הוי' אחד דאחד שאין כיוצא בו שהוא אחד מצד העולם, והיינו לא רק זאת שאוא"ס יחיד ומיוחד בעצם, כ"א גם לאחר שנתהוו העולמות ה"ה בטלים ומיוחדים בתכלית ואינם בבחי' מציאות כלל כמו קודם שנתהוו כו', וכידוע ומבו' במ"א באורך איך שהתהוות המציאות הוא מבחי' הצמצום וההעלם דאוא"ס וכאשר באמת מאיר גילוי אוא"ס לאחר הצמצום כמו קודם הצמצום הרי העולמות בטלים ומיוחדים בתכלית כו', ומבו' ע"ז

המשל כמו בהשפעת השכל מהמשפיע אל המקבל הרי פנימיות השכל כמו שהוא אצל המשפיע איא לבוא אל המקבל, רק שלאחר התעלמות השכל בעצמו נמצא בחי' חיצונית השכל ובא באופן אחר מכמו שהוא לעצמו, היינו בענינים אחרים כו', אך המשפיע ה"ה רואה כל פנימיות השכל כמו שהוא בעצמו גם בבחי' חיצונית השכל, ורואה איך שגם חיצונית השכל הוא באמת למעלה מכלי המקבל והשגתו כו', רק שהמקבל מפני שנעלם ממנו הפנימיות שבזה היז מתקבל בכלי השגתו, אבל באמת זה גופא הוא למעלה מהשגתו כפי שהמשפיע רואה את האור בזה כו', וכמו"כ הוא בהעולמות דלגבי אוא"ס מאיר הגילוי דאוא"ס ממש גם בהעולמות לאחר שנתהוו וה"ה בבחי' ביטל המציאות לגמרי ומיוחדים בתכלית כמו קודם שנתהוו כו', וזהו ג"כ ענין אחד אין כיוצא בו התאחדות שני הפכים כא' כו', והיינו שמתבונן איך שהוא ית' אחד שאין כיוצא בו ואיך שאני הוי' אלקי' דש' הוי' הוא עצמו אלקים דמבלעדו אין אלקים והוא היחוד דהוי' אחד בדרך מלמעלמ"ט דע"ה שנתהווה הכל הוא אלקות ממש כו' וכמ"ש במ"א שע"י התבוננות נעשה התעוררות אהבה ואהבת את הוי' אלקיך כו', אמנם מה שנמשך מן ההתבוננות בהמדות שכלב הוא רק בחי' הז"ת שבשכל והיינו ההתפעלות שכלי, דעצם השכל אינו מאיר בלב ורק ההתפעלות שכלי זהו שבא ללב להיות התעוררות המדות כו', וכמו"כ הוא למעלה דהתלבשות העליון בהתחתון הוא רק ז"ת שבעליון כו', וזהו הסיבה מה שהעולם הוא בחי' העלם מפני שהאור בא בבחי' התלבשות ע"כ מתעלם מהותו ונדע רק מציאותו כו', אבל בג"ע שמאיר ג"ר שאין בהם התלבשות הרי זה גילוי המהות כו', וזהו שג"ע קדמה לעולם דשם הוא גילוי המהות דבחי' ג"ר כו', ועם היות שבכללות היז רק בחי' אור וזיו בלבד לא בחי' העצם וכמ"ש במ"א, מ"מ היז גילוי בחי' מהות הזיו דג"ר כו', אמנם איך תוכל הנשמה לקבל בחי' מהות האור דג"ע, הגם שהנשמה היא חלק אלוך' ממעל ונשמה שנתת בי טהורה היא כו', מ"מ הרי אתה בראת יצרת ונפחת כו' שנעשית בחי' יש כו', ואיך תוכל לקבל בחי' הגילוי הנעלה דג"ע כו', אך זהו ע"י המצות שנעשים לבושים אל הנשמה בג"ע דמעשה המצוה נעשה לבוש אל הנשמה בגעה"ת וכאשר יש גם כוונת המצות נעשה לבושים לגעה"ע כו', והענין הוא כמ"ש גבי משה ויבא משה בתוך הענן שהענן נעשה לבוש למשה דבכדי שיוכל לקבל תורה, ובכדי שגופו יהי' ניזון מן הרוחניות, דגופו של משה הגם שהי' גוף קדוש וטהור מ"מ בכדי שיהי' ניזון מן הרוחניות הי' זה ע"י לבוש הענן כו', דהלבוש הוא למעלה מהאור והגילוי דשרשו מבחי' ישת חשך סתרו בחי' ההעלם דאוא"ס כו', ויובן זה מענין המשלים שדוקא חכם גדול ביותר יכול להגיד משל אמיתי וכמו שלמה דויחכם מכל אדם כתי' בי' וידבר שלמה שלשת אלפים משל, ור"מ שהי' מנהיר עיני חכמים בהלכה הי' אומר תלתא מתלי כו', וכל שהשכל עמוק יותר מוכרח למשל יותר ולריבוי משלים כו', וכמו"כ יובן שהלבוש הוא למעלה מהאור וע"כ ע"י יכול להיות גילוי האור כו', וזהו יפה ש"א בתשו' ומע"ט דקיום המצות בגשמיות בעוה"ז למעלה

מהגילוי דג"ע, דהאור והזיו דג"ע אפי' געה"ע ה"ז רק זיו תורתו ועבודתו, והשכר האמיתי יהי' לעתיד דשכר מצוה היא המצוה ושכר עבירה כו', וע"כ המצות נעשים לבושים אל הנשמה לקבל ע"י הגילוי דג"ע כו', ולהיות שהמצות הן מ"מ בעש"י גשמיות ציצית כצמר גשמי תפילין בקלף הגשמי וכן ד"מ שכלולב בצמחים גשמיים כו', הנה בכדי שהמצות יעלו למעלה ויהיו לבושים אל הנשמה לזאת צ"ל אהוי"ר שהם כנפים שבהם וע"י יהי' עליית המצות כו', וזהו העבודה דתפלה דלעבדו בכל לבכם כו' דתפלה הוא לעורר האהוי"ר להיות גדפין אל המצות שיפרחו למעלה בעילוי אחר עילוי ויהיו לבושים אל הנשמה כו', וזהו וטהר לבנו לעבדך באמת ואין אמת אלא תורה והיא העבודה דתומ"צ שזהו עיקר העבודה דלעבדה ולשמרה כו', ובכדי שיהי' העבודה דתומ"צ אמיתית זהו ע"י טהרת הלב שהוא העבודה דתפלה כו' ונמצא שזהו ב' ענינים דלעבדך באמת קאי על העבודה דתומ"צ וטהרת הלב היא העבודה דתפלה כו', והוא דוקא בתפלת שבת שבאה אחרי עבודת הששה ימים, וזהו שאנו מבקשים וטהר לבנו שיהי' טהרת הלב בעבודה דתפלה בהתעוררות אהוי"ר בכדי לעבדך באמת בקיום התומ"צ שהאהוי"ר הן בחי' גדפין כו'.

בס"ד, ליל א' י"ט כסלו, רפ"ב

כ"ק רבינו הגדול אמר (בשנת תקנ"ה בערך) אי' בגמ' בזמן שביהמ"ק קיים אין שמחה אלא בבשר שלמים, עכשיו כשאין ביהמ"ק קיים אין שמחה אלא ביין. ולהבין מה הוא, הנה מהות היין טבעו וענינו, שמהפך את האדם ממה שהוא, וכמו שאנו"ר באדם בעת שהוא שיכור, מי שהוא בעל מדות טובות מתגלה אצלו הרע, ומי שהוא בטבע הרע, הנה בעת שהוא שיכור מתגלה בו הטוב, דהאדם הוא מעורב טוב ורע, אמנם איך הוא האדם מעורב גם ברע, דהלא אין רע יורד מלמעלה, הענין דאיתא בזוהר דקוב"ה סתים וגליא מהסתים דקוב"ה בא בהשתל' הטוב בהאדם, ומגליא דקוב"ה בא בהשתל' רע שכאדם, ולכן האדם מעורב טוב ורע. והנה טבע היין וענינו, שהוא מהפך את האדם ממה שהוא, ומי שהגביר את הטוב שהוא בעל מדות טובות, הרע אצלו בהעלם, ומי שהרע שלו באתגליא, הטוב הוא בהעלם, והיין מהפך, דמה שהוא בהעלם בא בגילוי, והפנימי יוצא לחוץ וכאתגלייא, וצ"ל מפני מה הוא סגולת היין טבעו וענינו שמגלה את ההעלם, ושהפנימי יוצא לחוץ, אך הוא לפי שזה הוא מהות היין, דיין ענינו הי' בהעלם תחלה ויצא אל הגילוי מן הפנימי לחוץ ובאתגלייא, דתחלה הי' כנוס בענביו ויצא באתגלייא לאחר שכותשין אותו, ולכן טבעו וענינו שמהפך את האדם ממה שהוא, וזהו נכנס יין יצא סוד, הסוד הפנימי, ובא מהעלם אל הגילוי.

ב) והנה ב' אהבות יש להקב"ה אחת מגולה ואחת מסותרת, ואהבה זו וזו לנש"י כאב המתנהג עם בנו, בכ' בחי' אהבה אלו הנ"ל, דכאשר הבן הולך בדרך הישר, מיטיב עמו, וכאשר הבן הולך בדרך רע, מכה אותו, וזהו הנק' אהבה מגולה, אמנם כאשר הבן הולך בדרך רע, אוהב אותו בהעלם ואינו רוצה דאחר יכה אותו, וזהו אהבה מסותרת, כך הקב"ה יש לו ב' אהבות לבניו, כאשר הולכים הבנים, בני ישראל, בדרך הישר, ומיטיבין דרכיהן, הוא מיטיב עמהם, וכאשר מעשיהם מקולקלי, הוא מניחן אותם בעולם תחת אומות העולם ובשעבוד, וזהו הנק' אהבה מגולה, ומ"מ גם כשהבנים חלילה מעשיהם מקולקלי, אינו חפץ ואינו מניח, כי אחר יכה אותם, כי אוהב אותם באמת בהעלם, וזהו הנק' אהבה מסותרת. והנה בהיות ישראל על אדמתם שלוים ושקטים בשלוה השקט בימי שלמה המלך ע"ה איש תחת גפנו ואיש תחת תאנתו לא הי' חילוק בין אהבה מגולה לאהבה מסותרת, אבל עכשיו בגלות הוא אהבה מסותרת, והנה אם יש להקב"ה אהבה מסותרת מה מעלה לנו זאת, דאעפ"כ סובלי' אנו גלות ושעבוד מלכיות, לכן אמרו בגמ', דעכשיו כשאין ביהמ"ק קיים אין שמחה אלא ביון, דטבע היין וענינו להפוך ממה שהוא, ולכן אנו שותין יין ביו"ט כי באתעדלית אתעדל"ע, לעורר את האהבה ולגלותה מההעלם אל הגילוי ומהפנימי אל החוץ באתגלייא, וכשיוצא האהבה פנימי' מן ההעלם אל הגילוי יהי' גילוי האהבה, דאז על כל פשעים תכסה אהבה.

בס"ד, י"ט כסלו, תרפ"ב

כ"ק אאמור"ר הרה"ק אומר (במכתבו דט"ז כסלו תרס"ב) זה היום תחלת מעשיך, שלימות הכוונה האמיתית בכריאת האדם עלי ארץ, להמשיך גילוי אור פנימיות תורתנו הקדושה, אשר נמשך ביום הזה בכחינת המשכה כללית על כללות השנה (והוא ע"ד שכ' בא' המכתבי' הסכת ושמע ישראל היום הזה נהיית לעם להוי' אלקיך כו'). ולהבין זה, דזה היום הוא תחלת מעשיך, ומהו"ע שלימות הכוונה האמיתית, ילה"ק תחלה מארז"ל (עוקצין פ"ג מ"ב) א"ר שמעון בן חלפתא לא מצא הקב"ה כלי מחזיק ברכה לישראל אלא השלום שנאמר הוי' עוז לעמו יתן הוי' יברך את עמו בשלום. וצ"ל מהו ברכה לישראל דוקא, דבמאמר זה לכא' מדבר בענין השלום, דשלום הוא כלי המחזיק ברכה, וא"כ מהו דוקא לישראל דאז לכאורה הרי אין זה מעלת מדריגת השלום, כ"א מעלת ישראל. והנה קודם מאמר זה איתא במשנה הנ"ל

במכתבו: פרשת המכתב ופקסימיליא ממנו באו במבוא לקונטרס ומעין ע' 15 ואילך.

אריב"ל עתיד הקב"ה להנחיל לכל צדיק וצדיק ש"י עולמות כמ"ש להנחיל אוהבי יש ואוצרותיהם אמלא. והקשה בתוי"ט למה הקדים רבינו הקדוש מאמר ריב"ל למאמר ר"ש בן חלפתא, אם כי ריב"ל ה' בימי רבי, אמנם ממה שמכואר בגמרא (נדה די"ח ע"ב) שמעתתא לא קאמרינן, ופירש"י שריב"ל אמורא הוא, וכן בכ"ק (פכ, א) בעשרה תנאים שהתנה יהושע כהנחילו את הארץ לישראל, מבואר דריב"ל אמורא הוא, ורשב"ח ה' זקן בשנים בימי רבינו הקדוש, וכמוכן ממה שהשיב רשב"ח (שבת קנב, א) סלעים נעשו גבוהים (קטנים נעשו גדולים) קרובים נעשו רחוקים (דרך קרוב הנה מפני הזקנה נעשית רחוקה) משתים נעשו שלש (שמפני החלישות צריכים סיוע הקנה להשען). ותירץ דלכן סידר רבינו הקדוש המאמרים בסדר הזה למען לסיים בשלום, דמאמר הזה הוא סוף מהשתא סדרי משנה. והענין בזה דהנה משנה היא החיות פנימי ואור הפלפול שבגמרא, שזהו העיקר דתושבע"פ דענינה לברר בירורים אילנא דטורי, וכמו ע"ד ר"י דכולהו תנויי בניזקין הוה, הכח ע"ז הוא במשנה שנותנת כח בגמרא לברר בירורי ההלכות שע"י תורה אור מתבררים גם עניני העולם. וזהו שסיים המשנה בשלום שהו"ע ההתחברות לחבר ולהעלות הבירורים. ולכן אנשי כנה"ג הטביעו ברכת שים שלום אחרי שמו"ע, דתפלה הוא סדר ד' עולמותי פסוד"ז ברכות ק"ש ק"ש ושמו"ע שהם ד' שליכות דטולם העולה, הנה בסוף העלי' אומרים שים שלום, וכן שם מקום ברכת כהנים, וישם לך שלום המורה על ענין ההתחברות, דלהיות תכלית הכוונה בתפלה הוא ענין ההתחברות, מל' התופל כלי חרס, דבתפלה הרי יש בזה ב' ענינים דשאלת צרכיו שהוא מדאורייתא בעת שצריך לזה, ובכל יום מדרבנן, אבל באמיתית פנימית הכוונה הנה תפלה היא מדאורייתא, להיות זה כל האדם עלי ארץ רבה לברר בירורים, הן בבירור וזיכוך המדות והן בכל הענינים בעולם, הנתינת כח ע"ז הוא בתפלה דוקא, לכן בסוף תפלת העלי' (שהוא בשמונה עשרה שאח"ז מתחיל סדר הירידה דאצילות לבי"ע כו'), קבעו אנשי כנה"ג ברכת שים שלום, דשלום הו"ע ההתחברות מדתו של יעקב בחינת הת"ת שמחבר ב' הקוין דחור"ג, דזהו דכתיב פדה בשלום נפשי מקרב לי כי ברבים היו עמדי, רבים הם שתים, ב' קוין, קו הימין חסד דאברהם, וקו השמאל גבורה דיצחק, ואז הוא שלום שהו"ע ההתחברות, דשני הקוים מתחברים ומתכללים ע"י קו האמצעי, ואז נשלם הכוונה פנימית להיות ההמשכה כללית שהו"ע שלימות הכוונה

דחושבע"פ דענינה: להעיר מוח"ג ככד, ב. אגרת הקודש סכ"ז.

ד' עולמות: ראה ג"כ שיחת י"ב תמוז הש"ז. קונטרס י"ט כסלו תש"ח. קונטרס ב' ניסן תש"ט

98

מדאורייתא . . . מדרבנן: ראה סהמ"צ להרמב"ם מ"ע ה' וניכ. יד ריש הל' תפלה. שו"ע רבנו הזקן חאו"ח סק"ז. שרש מצות התפלה להציץ בתחלתו.
סדר הירידה: פע"ח שער התפלה פ"ה ואילך. שער קריאת התורה פ"ג ואילך. שער הכוונות דרוש תפלת השחר בתחלתו. מ"ח וסי' האריזל במקומות המקבילים, ובכ"מ.

האמיתית. וזה שמסיים המשנה בשלום. ועוד זאת שמסיים במ"ם, ותחילתה במ"ם מאימתי, דזהו"ע השלימות מבלי אשר ימצא ראש וסוף.

ב) וביאור הענין הוא, דהנה ארז"ל (ברכות ד"ז ע"ב) אמר ר"י משום רשב"י מיום שברא הקב"ה את העולם לא ה' אדם שקראו להקב"ה אדון עד שבא אברהם וקראו אדון, שנאמר ויאמר אד' אלקים כמה אדע כו', וצ"ל מפני מה לא מצינו כן בשם הו"י, שקראו אדם להקב"ה בשם זה, והגם שארז"ל במד"ר פי"ז, העבירן לפני אדם וא"ל מה שמו, אמר אדם זה שור זה חמור, ואתה מה שמך, אני נאה לקרות אדם כי מן האדמה נוצרתי, ואני מה שמי, לך נאה לקרות הו"י, מפני שאתה אדון על בריותיך כו', הה"ד אני הו"י הוא שמי, הוא שמי שקרא לי אדה"ר, דכללות ענין זה ה' תשובה על קטרוג המלאכים בכריאת האדם, דאדם זה מה טיבו, והראה להם הקב"ה שחכמתו מרובה מחכמתם בזה שהם לא יכלו לקרות בשם והאדם קרא לכל הבהמה וחי' ולכל עוף השמים בשמם, דבכללות הרי בקריאת שם יש ג' ענינים, הא' הוא מה שאותיות השם הם צינורי החיות של הנברא ההוא וכמ"ש נפש ח' הוא שמו, דחיות הנפש בא ונמשך ע"י השם, וזהו שאמר אדה"ר זה שור זה חמור, דזה אותיות שור מחיים אותו, ואת זה אותיות חמור מחיים אותו. והב' בשם הוא מה שנקרא ע"ש הצורה או ע"ש החומר, וכמו באדם ע"ש האדמה דלכאורה הרי עיקר מעלתו הוא הנפש ולא הגוף והחומר, דויפח באפיו נשמת חיים הוא מעלת האדם, וגוף האדם הוא בדוגמת שאר כל הנבראים דהכל ה' מן העפר, וכמ"ש ויצר הו"י אלקים מן האדמה כל חית השדה ואת כל עוף השמים וא"כ למה בכל הנבראים קרא שמותן כמו שהן בלי טעם גלוי, ועל קריאת שם האדם אומר טעם. ג"ז משנה בלשונו לאמר נאה לקרות אדם. אך היא הנותנת, דהאדם להיותו מורכב מב' דברים רחוקים והפכים, דכל הבע"ח גופו צומח נפשו חי, וצומח וחי קרובים זל"ז, ויש להם פועל אחד. מה שהם, אבל האדם נפשו מבחי' היותר גבוה, וגופו ממדרג' היותר נמוכה, דכל הנבראים בצביונם נבראו משא"כ האדם הרי גלמי ראו עיניך, וא"כ ה' ראוי לקרות את האדם ע"ש הצורה שהוא מדבר ולא ע"ש החומר שהוא אדמה אך האדם בחכמתו השיג שזוהו מעלתו שהוא אדמה דכל הגבוה ביותר יורד למטה מטה ביותר, ומי"מ לא אמר בפשיטות שהוא כן, דלהיות זהו מעלת החכמה מה שהשגה וחכמה אחת מובנת בכמה אופנים כנודע, ולכן אמר דנאה ה' לקרות אדם ע"ש כי מן האדמה נברא. והג' בשם הוא, שכל עצמותו נפנה לקוראו בשמו, הוא זה

ע"י השם: לקו"ת פ' בהר ד"ה את שבתותי פ"ב, ובכ"מ.

דברים רחוקים: ראה תו"א פ' בראשית ד"ה להבין הטעם שנשתנה. תו"ח שם ד"ה ויצר הו"י אלקים.

פונל אחד: רמב"ם בהקדמתו לפיה"מ. לקו"ת פ' אמור ביאור לד"ה והניף. ד"ה ויבוא עמלק תשי"ט פ"ב (קונטרס סב).

שאמר לך נאה לקרות הוי' לפי כו'. דלכאורה הי' לו לאמר לפי שאתה מהווה בריותיך, דעש"ז נקרא הוי' שמהווה, ואם אומר הטעם שאתה אדון על בריותיך הנה זה טעם על שם אד', אך זהו מורה על גודל השגתו, דההתהוות הוא העלם והסתר הבורא מהנברא, ויש בזה ב' מדריגות, וכל אחד כפול, שהאין מתעלם מן היש, וההעלם הוא דהאין עצמו אינו יודע שמתלבש בהיש להוותו, ומ"מ הוא נמצא בו תמיד, וכמ"ש לעולם הוי' דברך נצב בשמים, ובהסתלק כרגע ח"ו והי' אין ואפס ממש, והיש הנה בהרגשתו שאינו נמצא שום מציאות זולתו כלל (ולכן נדמה בהיש כאילו מציאותו מעצמותו) והיש אינו יכול להיות בלתי האין המהווה אותו, וזהו לך נאה לקרות הוי' מפני שאתה אדון, דההתהוות הוא משם הוי', אמנם הוא באופן כזה שאינו נרגש כלל, וכמו העבד שעושה מה שהאדון מצוה עליו מפני עצם מהותו שהוא עבד. שהפרש בין בחי' הב' שבשם ובחי' הג' שבשם דבמדרי' הב' הכינוי ע"ש החומר והחיות פנימי שבו והג' על האור שהוא העצמות, ואדם דוקא קרא בשם מ"מ הרי מצינו בתורה שם הוי' קודם לויקרא האדם שמות, דפעם הראשון שנאמר שם הוי' בתורה הוא מ"ש ביום עשות הוי' אלקים כו', ואינו דומה כמו שם אד' שלא נזכר בתורה קודם שקראו אברהם בשם זה, וידוע דשם הוי' הי' גם קודם שנברא העולם, וכמאמר עד שלא נברא העולם הי' הוא ושמו בלבד, ומוסכם מכל המקובלים שהוא שם הוי' וכמ"ש במ"א. וצ"ל מפני מה שם הוי' הוא שבא מעצמו דהיינו כמו בדרך מלמעלה למטה, ושם אד' הוא דוקא ע"י שקראו אברהם בשם זה שזהו ע"ד מלמטלמ"ע כו'.

ג) אך הענין הוא, דהנה שם אד' זהו בחינת מלכות, דאנת אשתמודע אדון על כולא כו', ובחינת מלכות הרי אין מלך בלא עם כו', דהנה מדת המלכות. חלוק מכל המדות שכולם שייכים גם בלא זולת, וכמו חו"ג דעצם המדה שייכה גם כשלא יש זולת על מי שיהי' השפעת ופעולת המדה וכמו מי שהוא נדיב לב בטבעו שאם הי' צריך איזה אדם לקבל שפע ממנו ישפיע לו חסד, וגם התעוררות המדה שייכה בלא הזולת, וכמו שמצינו באברהם אבינו ע"ה שהי' נדיב בטבעו שהתעורר במדת החסד גם כשלא הי' איש להשפיע לו ונצטער ע"ו, וכמו שפרש"י ע"פ והוא יושב פתח האוהל, ועם היות דפעולת המדה שייכה דוקא כשיש זולת, מ"מ עצם המדות וההתעוררות שייך גם בלא זולת כו', וכד"כ המדות הן כחות הנפש שישנם בהעלם (היינו בהעלם השייך אל הגילוי) וגם כשאינם בגילוי, וכמו מי שאינו איש הטוב מ"מ יש בו מדת הטוב והחסד בהעלם כו' (ואפי' איש האכזרי מ"מ יש בו גם מדת הטוב, שהרי יש עכ"פ מי שהוא טוב לו כמו לבנו וכה"ג, כי המדה יש בו בהעלם כו'), משא"כ מדת המלכות שהיא מדת ההתנשאות הנה בלא עם לא יהי' ההתעוררות ע"ז כלל, וכמו שלא יתעורר אדם במדת ההתנשאות

וכמ"ש במ"א: להעיר מהקדמת השלי"ה בתחלתה.
 מדת המלכות: ראה בכ"ז המשך ר"ה תש"ט.

כשיהי' במדבר שמש, או בין בהמות וחיות, שאינו נופל עליהם ענין המלוכה וההתנשאות כו', דמדת החסד והרחמים שייך גם על הבהמה וכמ"ש ואני לא אחוס כו' ובהמה רבה, ואדם חס על מעשה ידיו אף שהוא דבר שאינו במהותו כלל, וזהו ג"כ הוראה שהמדה וההתעוררות היא מהאדם עצמו, ואינו נוגע מה הוא הדבר שמתחסד ומתרחם עליו, משא"כ במלוכה שאינו שייך רק על מין האדם מפני שהיא באה מן הזולת דוקא וצ"ל המעורר כערכו וכמהותו דוקא כו'. וכידוע בענין ההכתרה שזהו שע"י ביטול העם מתעורר ברצון למלוך, אבל בלתי התעוררות העם שמעלין רצון שלהם בביטול גדול לקבלו למלך לא יתעורר בעצמו בהתנשאות כו', ולכן מה שהעם מעוררים יותר בביטול רצונם אליו יתעורר יותר במדת ההתנשאות, אבל כ"ז הוא דוקא ע"י התעוררות העם, וגם אינו שייך כ"כ מדת ההתנשאות בהעלם כמו ששייך במדת החסד כו', וכנ"ל דמדת החסד יש בכאו"א בהעלם השייך אל הגילוי ובנקל הוא לעורר במדת החסד כו', וגם איש אכזרי יש בו מדת החסד בהעלם כו' כנ"ל, משא"כ מדת ההתנשאות הגם שישנה ג"כ בכל אדם הנה היא בהעלם שאינו במציאות, לא בבחינת העלם השייך אל הגילוי, ולכן התעוררות ההתנשאות היא ביגיעה דוקא, היינו בביטול גדול ובקבלה גמורה, וכמה כנ"א שלא יש בהם מדת ההתנשאות בהתגלות לעולם (הגם שגם בהם יש מדת ההתנשאות בעצם), וגם מי ששייך להתנשאות הוא ההתעוררות, הוא דוקא ע"י ביטול עצום כו'. ולכן מדות דחו"ג שייכים גם על בניס וקרובים, ומלוכה הוא דוקא על עבדים וזרים, והוא משום דאין מלך בלא עם כו', וזהו שהמלכות נק' שם וכמ"ש מלך שמו נקרא עליהם וכמו שם האדם שהוא לזולתו שיקרא אותו בשמו וע"י הקריאה בשמו מתעורר ונפנה אליו כו', וקודם שנק' בשם הגם שבודאי יש בו השם בהעלם מ"מ אינו כלל כמו הכחות דישנם בהעלם קודם התגלותם כו', וכמ"ש בהביאור דואני נתתי לך, בהוספות דתו"א, דשם האדם אינו כ"כ בהעלם בו קודם שיקראוהו משא"כ הכחות כו', דכח המל' אם שהוא ג"כ ככל המדות ומ"מ החילוק הוא בזה שבאה על ידי יגיעה דוקא, להיות שהתעוררות המדה, כלומר פנימיותה היא בעומק והעלם ביותר מכמו שהוא בשאר הכחות שהם רק בהעלם השייך אל הגילוי.

ד) והנה ככל המשל הזה יובן בדוגמתו בספירת המלכות להיות בבחינת התנשאות על העולמות ולהיות גילוי המלוכה הוא ע"י העלאת מ"ז של הנבראים בקבעומ"ש וביטול שלהם, וכמו שאומרים בקדושת מוסף, כתר יתנו לך כו' מלאכים המוני מעלה ועמך ישראל קבוצי מטה כו' כי ע"י קבלת עול מ"ש דמלאכים שמקבלים ומקדישים וממליכים כו', וכן נשמות למטה בקבעומ"ש וקיום התומ"צ ע"ז ממשיכים בחינת כתר מלכות שהוא בחינת הרצון למלוכה כו', וכמו בר"ה שמכתירים אותו ית' בכתר מלכות שזהו דוקא ע"י נשמות ישראל למטה וכמארז"ל אמרו לפני מלכות כדי שתמליכוני עליכם כו', ואינו דומה לשארי המדות שהן גילויים מאור אין סוף

ב"ה ונמשכים גם בלא העלאת מ"ן כו', וכמו כמעשי בראשית הלא נמשכו המדות העליונות להוות העולם, דכל יומא ויומא עביד עבידתי, גם שלא הי' העלאת מ"ן דאדם כו', משא"כ בחינת המלוכה הי' דוקא על ידי הקבלת עול דאדם הראשון שאמר הוי' מלך כו' כנודע. וידוע דספירת המלכות נאצלה בסוד שרש רק נקודה אחד, ובנין המלכות הוא מהט' ספירות שלמעלה, והוא ע"י העלאת מ"ן שלמטה, וכנודע. דבעשרה ימים שמר"ה עד יוהכ"פ הוא בנין המלכות כו', ויש בנין המלכות בכל יום, וכמו שכתוב בפע"ח שער הלולב פ"ד וז"ל כי בכל יום ויום יש תיקון הנוקבא בסוד התפלות כנודע עכ"ל, ומבואר במ"א שיש ג' מיני גבורות בבחינת מלכות, הא' לצורך בנינה, היינו שיהי' שייכת מדת המלוכה, כי אין מלך בלא עם, שיהיו נבראים נפרדים דוקא, בבחי' יש ומציאות כו', וזהו על ידי הגבורות דוקא, וכמשי"נ כבוד מלכותך יאמרו וגבורתך ידברו על ידי בחי' גבורות וצמצומים כו', וכמ"ש במ"א באורך. הב' הוא בחי' הגבו' לעורר בחי' הרצון ותשוקה לעלות למעלה כו', והו"ע ההתהפכות מבחינת יש לאין, והו"ע עשיית הכלי להיות בבחינת כלי ריקן דהיינו בבחינת ביטול, שע"ז הוא כלי לקבלה כו', והג' לצורך ההולדה, והו"ע יחוד ז"א ומלכות, שההמשכה היא בבחינת גבורות, וכידוע בענין מוריד הגשם שיורדין בגבורה כו', וכ"ז נעשה ע"י העבודה למטה, דה"ג הראשונים הן ע"י הקבלת עול מ"ש בבחינת אתכפיא לבד, אף שאין לו עדיין תשוקה וחפיצה מ"מ יכול לעבוד את הוי' ע"י אתכפיא, כי מוח שליט על הלב כו', וה"ג שניים הוא להיות בבחינת כלי ריקן ולב נשבר, שע"ז מתבטל מישותו והוא בבחי' רצון ותשוקה לאלקות כו', והוא ענין ק"ש שעל המטה, להיות ממארי דחושבנא בלב נשבר ונדכה לבטש א"ע עד לעפר כו', וע"ז הוא העבודה בשחרית בשמחת הנפש בהתבוננות טובה ובאהבה ויראה אמיתים, וגם נמשכים מלמעלה בחינת האהוי"ר עליונים, שזהו כדוגמת בחינת היחוד כו', וכמו כן הרצון להיות בחינת המלוכה הוא ע"י אתעדל"ת בקבעומ"ש וביטול רצונותיו בבחינת הנחת עצמותו כו', ועמ"ש בזח"א דל"ה ע"א בענין כי לא המטיר, דע"י עבודת האדם למטה הוא תיקון המלכות למעלה כו'. וז"ש הוקם המשכן, דע"י המשכן שלמטה דע"י שקידת העבודה נעשים מוחו ולבו מכון לשבתו ית', הנה ע"ז הוקם המשכן שלמעלה, דהיינו בחינת מלכות, וכמ"ש הפרדס שער מהות והנהגה פי"ג.

ה) וזהו ג"כ מה שמדת המל' חלוקה משארי המדות בזה שהיא באה ע"י יגיעה דוקא מהזולת, וממי שמערכו ומהותו, שע"י משכן שלמטה נעשה

כנודע: ראה פדרי"א פי"א.

וכנודע: ראה פע"ח שער ר"ה. שער הכוונות וסי' הארז"ל במקומות המקבילים.

ומבואר במ"א: ראה ע"ח שער דרושי הצלם ד"ב כלל ד' מכללי חו"ג. ביאורי הוהר בתחלתו.

ד"ה ביום השמע"צ תרע"ה.

הקמת המשכן העליון בחי' מל', שבענין הספי' הוא מה שספי' המל' (שהו"ע ההתנשאות) אינו נמצא כ"כ בהעלם כמו שארי המדות, שהם נמצאים בהעלם השייך אל הגילוי, אבל מדת ההתנשאות הוא בהעלם שאינו במציאות. ויובן ע"פ מ"ש בע"ח שער א"א פ"ב דבא"א הן ט' נהורין ורדל"א, והמל' מושרשת ברדל"א, והיינו הט' ספי' הן בהתכללות בבחי' א"א מקור האצי', והיא שם לא בבחי' מציאות כו', וכמו העלם שאינו במציאות, שבכדי לגלותו הוא ע"י יגיעה דוקא, וזהו מדרי' אברהם (מרכבה, בטל תמיד אל הרוכב) שהי' בתכלית הביטול, דהנה בכדי להמשיך בחי' המלוכ' שזהו מלמע' מבחי' מקור לעולמות (וכנ"ל בשרש המלכות ברדל"א) הוא ע"י עבו' ביגיעה בבחי' ביטול והנחת עצמותו, שזהו כענין מס"נ, וכמ"ש בלקו"ת בד"ה כי קרוב אליך הדבר, דמסירת הרצון להוי' בכל עניני רצונות הנפש להיות בטל רצונך כו' (ועמ"ש בד"ה צאינה וראינה הא' ובהביאור), להיות עוצם עיניו, וכן בשמיעה ודיבור, וכן לא תתורו אחרי לבבכם ביטול הרצון, וכן בעשיית הטוב בע"כ דוקא, לעשות הכל בהיפך רצונו ה"ז מס"נ, כי מה לי קטלא כולא מה לי קטלא פלגא כו', ועי"ז דוקא נמשך בחינת רצון למלוכה כו', וההמשכה היא מאו"ס שלמעלה מהשתלשלות כו', וזהו עשיית המצות בבחינת מצות המלך ע"ד ותגזר אומר ויקם לך, היינו שלא איכפת לי' הכוונה והמשכה פרטי' של המצות כ"א בבחינת הסכם חזק בנפשו להיות כרצונו ית' ולבטל רצונותיו מפני רצון הוי' כו' ממשיכים בחינת המלכות משרשה ומקורה מבחינת עצמות א"ס כו', וכמ"ש בלקו"ת ד"ה ועתה יגדל נא, שממשיכים בחינת כח אד', שזהו בחינת מלכות דאין סוף כמ"ש בהביאור שם, ושם שזהו"ע אד' בחי' מלכותו כמו שהיא בשרשה בחינת מלכות דא"ס שעל ידי המצות בקב"ע ממשיכים מבחינת כח אד' בבחינת שם אד' בחינת המלכות כו', וזהו ג"כ שהמשיך אברהם ע"י העובדות שלו במס"נ בבחינת ביטול הרצון ובפרט בהנסיונות שלו שהי' בבחינת מס"נ בפו"מ שע"י המשיך בחינת שם אד', בחינת המלכות, משרשה ומקורה הראשון מבחינת עצמות א"ס, וזה שאמר אברהם שם אד' גבי ירושת הארץ להיות הארץ בחינת מלכות. ובלקו"ת ד"ה שלח לך שהו"ע מצות מעשיות. וע"ז אמרו יהושע וכלב טובה הארץ מאד מאד, שע"י מצות מעשיות דוקא מגיעים בבחי' עצמות א"ס, בחינת העלם העצמי שלמעלה מבחינת מקור לגילוי, וזהו מאד מאד כו'. (עוי"ל מאד מאד בלי גבול האמיתי בחינת עצמות א"ס, דסוכ"ע עם שהוא מאד שהוא בל"ג, ומ"מ מה שהוא בל"ג הוא ציור והגבלה מה שמוגבל במדרי' בלי גבול, אבל בלי גבול האמיתי נושא הכל, גבול ובל"ג כאחד, שזהו שלילת החיוב ושלילת השלילה, וממילא נושא הכל). שלכ"ז באים ע"י מצות מעשיות שהן שלמות הכוונה האמיתית, דהכוונה הוא פנימי' הדבר ועצמותה, וכמו בהאדם שהכוונה הוא חיות האדם, והיינו הנפש בהגוף שגם הגוף יחי', שהנפש חי בלא הגוף, אבל הכוונה האמיתית הוא לא זה בלבד שהגוף יחי', כ"א שיתעלה ממדריגה פחותה למדריגת הצורה, שיתעלה מגוף לנפש. אמנם הכוונה הזאת גם זה אין זה עדיין תכלית הנרצה, ותכלית הנרצה הוא

שלימות הכוונה האמיתית, כמו באדם שזה שיהי' כמו שהוא בכוונה האמיתית שיזדכך חומרו ויתעלה מהחומר אל הצורה אין זה עדיין תכלית הנרצה בבריאת האדם, כ"א העיקר הוא שלימות הכוונה האמיתית, והוא מה שיהי' עליית הנשמה ע"י ירידתה בגוף והתלבשותה בגוף, שע"י העבודה תומ"צ בא שלימות הכוונה דוקא, והוא אומרו בבריאת האדם עלי ארץ דוקא, דגבי ארץ שהם מצות מעשיות אמר שם אד', שבא על ידי עבודה ויגיעה (אין דעם דערהער פון אדנות ועבדות), מה שאין כן שם הוי' שהוא בדרך גילוי מלמעלה, שהו"ע נתינת כח שיהי' ענין העבודה וההזדככות, וזהו מדתו של יעקב בחינת השלום, שהוא ההתחברות דשם אד' בשרשו למעלה (וכידוע בהעלאת הניצוצים דשם ב"ן בעלותו לגבי שם ס"ג כו'), וכמבואר בקבלה דר"ת אד' אות ד' נעשה יו"ד דכתיב ליעקב אשר פדה את אברהם, דאברהם עבודתו בשם אד' כנ"ל, ופרסם אלקותו ית' בעולם, ויעקב פודה את אברהם, שהו"ע התגלות השלימות, דשלימות הכוונה האמיתית דמאות ד' שהוא בחינת מלכות נעשה יו"ד שהוא בחינת חכמה, דימותו ולא בחכמה, והעושה זה זהו בחינת יעקב דוקא דמדתו מדת הת"ת המשלים ומחבר ב' המדריגות (וכמבואר בענין פאר כו'), דזהו מעלת קו האמצעי שירוד למטה מטה ועושה גם המטה לגמרי לכלי, ולכן שם התפארת. הוא שם הוי' כו', ואופן עשיית המטה לכלי הוא ע"י השלום שהוא התורה.

ו) וזהו לא מצא הקב"ה כלי המחזיק ברכה לישראל דוקא, דתורה שם בישראל, שבלימוד התורה דנש"י אז הוא ותורה אור, דעושה שלום והתחברות בכל עניני העולם, שזהו תכלית הכוונה האמיתית בבריאת האדם עלי ארץ, לברר ולהעלות את הארץ, שהוא ע"י התורה, דאז בא ונמשך שלימות הכוונה האמיתית שהוא גילוי פנימי' התורה שמגלה הכוונה הפנימי', ובכדי להגיע לכ"ז הוא ע"י עבודה בקבלת עול דוקא. וזהו זה היום תחלת מעשיך שאומרים בר"ה זכרון ליום ראשון שצריכים לעורר משרש ומקור הראשון, דר"ה הוא חיות כללי דכל השנה, בדוגמת הראש שהוא מקום השראת כללות החיות, וכמו"כ בכל דבר וענין הראש הוא הכללי על כללות המשכה, ולכאורה אינו מובן למה צריכים בכל שנה ושנה במועד הר"ה לעורר משרש ומקור הראשון דוקא, והלא כל שנה הוא רק פרט מאלף שנה, וכידוע דכל אלף שנה כלל שנמשך מיזמין עילאין, וכמ"ש כי אלף שנים בעיניך כיום אתמול כו', ונמשך חיות כללי על אלף שנה, וכל שנה הוא לכאורה המשכה רק מהכלל אל הפרט וא"כ מה צריכים לעורר בשרש הראשון כו', הנה לפי הנ"ל ניחא, דלהיות דעיקר העבודה שיהי' בבחי' כלי לקבלה הוא על ידי קבלת עול דוקא, ואז אפשר להמשיך מבחינת הראש והוא כנ"ל, דבחינת המלכות ההעלם שלה אינו בבחינת העלם השייך אל הגילוי, והיינו כשמסתלק בחינת המלוכה הנה ההסתלקות הוא בבחינת העלם

סתום ונעלם לגמרי כו', ולזאת התחדשות הרצון למלוכה שצ"ל בכל שנה ושנה וכמ"ש תמיד עיני הוי' אלקיך בה מראשית השנה ועד אחרית שנה כו' צ"ל ההמשכה משרש ומקור היינו מבחינת העלם העצמי שלמעלה ממקור לגילוי. והגם שכבר נמשך חיות כללי על אלף שנה י"ל שזהו מצד בחי' המדות דז"א, שז"ע כיום אתמול, שית יומין עילאין דז"א כו', וגם י"ל דמצד בחינת המלכות נמשך על כללית האלף שנה, ומשו"ז הוא אפשר להיות ההמשכה, וכמ"ש במ"א בענין זכרון ליום ראשון, דאחר שכבר נמשך פ"א יכולים להמשיך עוד לרצון ועונג זה כו', וכמ"ש בדרוש הנסירה, ומ"מ ההמשכה היא משרש ומקור הראשון, ולכן המשכת הרצון למלוכה הוא ע"י עבודה ויגיעה בבחינת ביטול והנחת עצמותו, ולכן הראש דבכל שנה ושנה במועד המוגבל הוא ר"ה לענין זה. ולפי הענין שהתבאר הנה ביום הזה אשר פדה בשלום נפשנו אור וחיות נפשנו ניתן לנו, הנה זה היום תחלת מעשיך שהיא היא שלימות הכוונה האמיתית להיות הברכה לישראל דוקא, דהקשה רבנו בשלמא משה רבנו אמר שמע ישראל הוי' אלקינו, אבל אנחנו למה אנו אומרים שמע ישראל והול"ל הוי' אלקינו הוי' אחד, אלא דישראל היא הנשמה, ואנו אומרים שמע ישראל, שמע אתה הנשמה, הוי' אלקינו באור וחיות ההשגה, וא"ז מספיק עדיין, כ"א הוי' אחד, ליחדו ולעשות את העולם לכלים אמיתים שזהו שלימות הכוונה האמיתית כבריאת האדם עלי ארץ להיות הברכה לישראל שהיא הנשמה כנ"ל.

בס"ד. ש"פ בשלח פ"ב.

והוי' הולך לפניהם יומם בעמוד ענן לנחותם הדרך, ולילה בעמוד אש להאיר להם ללכת יומם ולילה, ופי' רש"י לנחותם כמו להנחותם, שהכוונה להוליכם ולהובילם, וצ"ל מהו"ע דעמוד הענן בכלל, ועוד להנחותם בדרך, שהוא כמו להראותם את הדרך, וביום הרי הדרך נראה ולמה צריכים להראותם, דבשלמא עמוד האש הוא להאיר להם, דבלילה אינו נראה כלל אבל ביום הרי נראה, ומה זה דוקא ע"י עמוד ענן שהוא המראה את הדרך, דהיוצא מזה הוא שיש דרך, והדרך ההוא ידוע ומפורסם לכל ובו צריכים ללכת יומם ולילה, אמנם בכדי שיהי' ההליכה אמיתית הוא ע"י עמוד הענן שהוא מראה את הדרך, ואז הנה הוי' הולך לפניהם, וביאור זה הנה אי' בגמ' ב"ק (צ"ה ב') אמר לי' רבא לרבה בר מרי, מנא הא מילתא דאמרי אינשי, כד הוינון זוטרי לגברי, השתא דקשישנא לדרדקי א"ל מתחלה כתי' והוי' הולך לפניהם כו' ולבסוף כתי' הנה אנכי שולח מלאך כו', והענין הוא דהנה ישראל בצאתם ממצרים היו בתכלית הקטנות העוני והשפלות שהיו עניים

אשר פדה . . . ניתן לנו: לשון מכתב כ"ק אדמו"ר נ"ע הנ"ל בתחלת המאמר. וראה ג"כ מכתב כ"ק מו"ח אדמו"ר (שליט"א) [נ"ע] הנדפס בקונטרס [עג. סה"מ התשי" ע' 94].

בדעת, שלא הי' להם שום ידיעה והכרה באלקות, ולא הי' בהם שום גילוי אלקות, וכמ"ש ולא שמעו אל משה מקוצר רוח ומעבודה קשה, דמרוב השעבוד ומרירות עבודתם בפרך לא שמעו אל משה דמשה הוא ע"י מן המים משיתיהו, וכמ"ש ימשיני ממים רבים, דמשה ל' המשכה ודל' וכמ"ש וגם דלה דלה לנו כו' שהי' דולה וממשיך גילוי אלקות בעולם שהוא השביעי, וכל השביעין חביבין, והמשכת משה הוא הגילוי למטה דוקא, דלכן מה שמשה הוא ל' המשכה ודל', פי' התיבה דל' בהוה, שדולה ומשקה תמיד וממשיך גילוי אלקות בעולם והיינו גילוי שם הוי', דהוי' הוא הי' הוה ויהי' כאחד שהוא אוא"ס הבל"ג, ובמילא הרי ההמשכה הוא בלי הפסק וזהו שהוא דולה ומשקה תמיד, דמשה הוא בחי' דעת, והוא בחי' הדעת אלקי שבכא"א מישראל, דזהו תכלית ענין גלות מצרים (ומצרים הוא ראש לכל הגליות, ובמילא הנה כוונה זו בכללות ענין השעבוד) שיהי' גילוי דש' הוי' ולכן כתי' וידבר אלקי' כו' ויאמר אני הוי', שזה הי' בתחלת ענין דמצרים שהודיע דגלות מצרים הוא להמשיך הגילוי דשם הוי' בבחי' אני, דגם בבחי' אני בחי' מל' יהי' גילוי שם הוי', וכתי' ולכן אמר כו' אני הוי' דע"י גלות מצרים נמשך ש' הוי' בבחי' אני ואז הנה והוצאתי והצלתי וגאלתי ולקחתי והמשכה זו הוא ע"י משה דוקא, דמשה הוא בחי' ח"ע דחכמה הוא כולו לשם הוי' דהוי' בחכ', וחכ' הוא אחד האמת שבה שורה אוא"ס ב"ה, ושרש נשמת משה הוא משמיטה ראשונה שירדה בשמיטה שני', שהוא בחי' התהו שנמשך בתיקון שזהו גילוי אוא"ס הבל"ג בבחי' הגבול, ולכן הנה משה הוא דולה ומשקה תמיד בגילוי אלקו' בעולם, ועז"א ולא שמעו אל משה שלא היו כלי' לקבל את האור מקוצר רוח ומעבודה קשה, שהיו בבחי' הקטנות העוני והשפלות, ולא הי' בהם שום ידיעה והשגה, ורק ויאמן העם שהיו בבחי' אמונה פשוטה שהאמינו בהוי' אבל הוא בבחי' קטנות.

(ב) וביאור הענין הוא דהנה נש"י נק' בשם לב, וכמ"ש לבבתי אחותי כלה, וכמו הלב שהוא הממוצע בין המוח אל האברים, דלבא פליג לכל שייפין, דבזה הרי גם הראש הוא בכלל האברים, שהוא מקבל מן הלב, דהלב מקבל החיות מן המוח ומשפיע לכל האברים, ומקבלת הדם מן הכבד, ואחרי הבירור והזיכוך משפעת ומעלת מ"ן אל המוח, וכל הבירור והזיכוך הוא בהלב, דהלב פועל שתי פעולות זיכוך הדם אשר לולא זאת א"א שיוכל להיות בבחי' העלאת מ"ן אל המוח, ומעלמת על אור החיות של המוח, בכדי שיוכל להתקבל בהאברים שיהי' לפ"ע, דתלת שליטין אינון מוחא ליבא וכבדא, שהם ג' מדריגות שגוף האדם מתחלק בהם, וכמו"כ הוא בכחותיו מוח לב וכחות חצונים, וכן הוא גם בג' מדרי' נר"ן, דנשמה כמוח ורוח בלב ונפש בכבד, דהלב הוא ממוצע, ולכן גם בחי' רוח הוא ג"כ מדה ממוצעת, בין נשמה ונפש, דהנה כהד"י שבעיקרם הם רק ג' יסודות (כמבואר בס"י) אש רוח ומים, הנה אש הוא יסוד היותר דק, דאינו נתפס בראי' ומה שבא בגילוי הוא אש הגלוי, אבל אש היסודי אינו בא במשקל ואינו מציאות דבר

כלל, וטבעו לעלות למעלה, והמים הוא שנמשך ויורד למטה, והרוח בטבעו להיות ממוצע, הנה לפעמים הוא עולה ולפעמים יורד, וכמ"ש רוח האדם הוא העולה למעלה ורוח הבהמה היורדת כו', שהם ב' בחי' משפיע ומקבל, דהלב עולה ומקבל מן המוח ומשפיע לכל האברים, ויורד ומקבל מן הכבד ומשפיע אל המוח, ולכן גם החושי' היותר נעלים התגלותם והתפשטותם הוא לפי אופן הלב, ועבודת הלב בהשפעה וקבלה הוא תמיד, שזהו"ע ב' הדפיקות ברו"ש, שהיא פותחת וסוגרת וחוזר חלילה, דמתחלה הוא מה שמקבלת (הן החיות והן הדם) את הדבר המתקבל, ומעלמת על החיות המתקבל בתוכה, ואח"כ ע"י כויצת הלב וסגירתו יוצא הדם והחיות לכל האברים, ואח"כ חוזרת ופותחת והו"ע הרו"ש שבלב, והדוגמא מזה למע' בלב העליון הוא בבחי' מל' שנק' לב, והיא בבחי' משפיע ומקבל, ואין זה מה שהאור עובר דרך בחי' מל' בבחי' מעביר בלבד, כ"א שהיא מקבלת תחלה ואח"כ משפעת, וזהו שהמל' נק' כנס"י שכונסת בתוכה האורות העליונים דישראל דלעילא וכן האורות דאצי' בכלל, ומתעלם האור במל', דמל' משנה את האור, והוא כמשל הפתיחה וסגירה בלב, דבסגירת הלב שם מזדכך הדם, וכן החיות מתעלם ומשתנה, שהם ב' בחי' משפיע ומקבל שבבחי' מל', וכמו שאנו אומרים ואמונה כל זאת וקים עלינו, שהוא ל' דכר ונוקבא ביחד, ובחי' הנוק' הוא למע' יותר, שמקבלת כל האור כנ"ל, וההשפעה הוא רק מהמדרי' התחתונות, וכמשל הלב שהוא ע"י הסגירה, כן בבחי' מל' שההשפעה הוא ע"י ההעלם והצמצום, וזהו מה שנש"י נק' בשם לב שהם הממוצעים מה שע"י הוא עליות העולמות, וההמשכות אלקות בעולם, דכל גילוי אור הנמשך בעולם הוא ע"י נש"י דוקא, וזהו מה שאנו אומרים בנוסח הברכה דכל ברכה בא"י אלקינו מלך העולם, אלקינו הוא כחנו וחיותינו אלוקה שלנו, הנה ע"י העבודה דנש"י בתו"מ דאז הוא אלקי בקרבי, בקרב כאו"א מישראל, הנה ע"ז הוא ברוך אתה הוי', דברכה הוא ל' המשכה בריכה, שיהי' גילוי משם הוי' (וגם בשם הוי' כו' כמ"ש במ"א) וע"י נש"י הוא גם להיות מלך העולם, דנש"י ע"י עסק התורה שלהם ועבודת התפלה, והעיקר החקיקה במעשה הטוב שנעשה ע"י התפלה דוקא (כמשי"ת אי"ה), נעשה מלך העולם שמאיר גילוי אלקות בעולם וכמ"ש כי נר הוי' נשמת אדם, דנשמת אדם הוא בדוגמת הנר דענינו הוא להאיר את החשך, כן ע"י נש"י נמשך האור, דנש"י מאירים את חשכת העולם.

ג) והנה בכדי שיהי' ביכולת האדם להאיר את החשך, הוא ע"י שמאיר את החשך שבו, והיינו ע"י שמעלה את הנה"ב שלו ומוציאו מן החשך, שלא יהי' כולו במה שהוא, דהנה"ב הוא חשך ונמשך אחרי החשך וההעלם, וכשמוציאו מן החשך, היינו שפועל בו שלא יהי' כל מהותו רק ענינים גשמיים ותחתונים אלא שיהי' בו קצת אור, שיהי' לו שייכות לאלקות, ובפרט שע"י שקידת העבודה פועל שהחשך עצמו נהפך לאור, דגם הנה"ב יהי' לו רצון לאלקות, הנה ע"ז הוא פועל גם בחלקו בעולם, דכתי' וגם את העולם

נתן בלבו, דהלא הכל ביד האדם, וכל מה שנברא הוא בשביל נשי שיבררו ויזכרו אותם, ועי"ז מתעלים ומתבררים דברים הגשמי' והתחתונים ובמילא מאיר גילוי אלקות בעולם, ועוד זאת דהמשכת גילוי אלקות בעולם הוא עי' המצות, דמצות הם רצה"ע ונתלבשו בדברים גשמיים, ועי"ז נעשים הדברים התחתונים כלים לאלקות, דציצית בצמר גשמי ותפילין בקלף גשמי והנה בתחלה הרי הצמר והקלף היו תחת ממשלת ק"נ, ועי' שהאדם מקיים בהם מצות ציצית ותפילין (ותלוי בעשיית האדם וכמו התפילין דכשהם על השלחן אינו מצוה כו' ורק תשמישי מצוה) הרי נעשים כלים לאלקות, וכמו שהיא במצות המעשיות כן הוא גם במצות דחובת הלבבות, דכאשר הולך בעניניו ומשעבד מחשבתו לחשוב מחשבת תורה, או עוצם את עיניו שלא לראות במקום שאינו ראוי, וכן בולם פיו מלדבר דבי"ט או שיחת צחות והדומה, הנה בזה פועל בירור בעולם, ולאט לאט נזדככו הענינים התחתונים שנעשים כלים לאלקות כו', והנה בכדי שיהי' הגילוי למטה, ושמהטה ממש יהי' כלי לאלקות הוא עי' העבודה במדות דנה"א, דהנה בירור ותיקון הנה"ב הוא עי' המדות דוקא דנה"ב הוא מדות בעצם מהותו דמהותו העצמי דנה"ב הוא טבעי ולא שכלי, וכידוע דנה"א הוא שכלי בעצם מהותו, והנה"ב הוא טבעי בעצם מהותו (גם השכל שבו הוא שכל טבעי) ולכן תיקונו וביירונו הוא עי' המדות דנה"א, דכאשר הנה"א מתעורר במדת האהבה עי"ד הנה"ב נמשך באה' לד' כו' ובא בסדר והדרגה, דתחלה נחלש מעניניו ואח"כ בא באה' לד' כו', וכן הרי כל תשוקתו הוא באלקות באהבה גדולה, דבזה הרי חלוק המדות מן השכל, דהשכל הרי יכול לקבל גם דבר הפכי, דגם דבר סברא המנגדת לסברתו הוא מקבלה, ויכול לעיין בה, ובפרט מצד הרחבת המוחין הוא מתענג בסברא הפכית (שעי"ז מתברר ומתקבל יותר סברתו, ואם טעה מודה על האמת, ויכול להראות לזולתו טעותו, וכמבו' בד"ה עשר תעשר), משא"כ במדות דכשהוא במדה זו אינו יכול להיות במדה אחרת כלל, גם אם המדה ההיא אינה הפכית, ומכ"ש מדה ההפכית שאינו יכול לקבלה, וכאשר הוא במדה זו הנה אז במילא נסתר מדה ההפכית (דכאשר הוא זה ה"ה רק זה כו') דבמוחין אינו כן דסברא זו ה"ה רק מה שמחייבת ענין זה, ולא שמחייבת שלילת הפכה, ואדרבה סברא זו עצמה מחייבת הפכה בענין אחר, אבל במדות הנה לבד זאת שהוא רק במדה זו הנה עוד זאת שהיא מחייבת שלילת הפכה, ולכן כאשר הנה"א בהתעוררות האהבה לד' במילא שוללת כל אהבה זה בעניני עולם, והוא בהחלט הגמור, דטוב הוא רק אלקות ועולם (וועלט) אינו טוב, והטוב שלו הוא רק כפי אופן היותו כלי לאלקות, וזה פועל גם על הנה"ב, דנה"ב להיותו מדות בעצם מהותו, וטבע המדות שהוא מתפעל ומתלהב, וכאשר הנה"א מתעורר באהבה, והנה"ב הוא בעל מדות לכן מתעורר ג"כ, וזהו ג"כ מה שהמדות חלוקים מהשכל, דבשכל הרי מהשכלה אחת לא יבין השכלה אחרת כ"א עי' עבודה ויגיעה, ובמדות הנה ממדה אחת

(*) בהעתקה חסר כאו תיבה אחת.

נעשית עוד, פ"י במהות המדה היא עצמה, וכמו שרואין במוחש דמי שהוא בעל מדות ורואה שאחד עומד בלהב ההתפעלות פועל עליו ג"כ להתפעל (אם שהוא בעצמו אינו שייך לזה ולא הי' מתפעל מזה, אך ההתפעלות שלו הוא מהתפעלות זולתו) משא"כ בשכל הרי לא ישכיל מזה שזולתו משכיל ומבין כ"א ע"י העבודה וגייעה דוקא, והנה הנה"ב שהוא בעל מדות הנה מהתפעלות הנה"א מתפעל ג"כ, אמנם להיות שהוא בעצם ענינו רחוק מזה עדיין להתפעל על הטוב דאלקות ופועל בו רק החלישות בעניניו, שלא יהי' רק טבעי, ער זאל ניט זיין נאר דורך אויס א טבעי וחומרי ויכול לפעול ע"י עבודה שיהי' לו גם המשכה לאלקות, אמנם כ"ז ע"י התגלות המדות דנה"א דוקא, ובמילא ממשיך גילוי אלקות בעולם, וכן ההמשכה דגילוי אלקות ע"י המצות הוא ג"כ ע"י הקדמת אהוי"ר דוקא, וכמ"ש בס"ב והמקיימן באמת הוא האוהב את שם ד' וחפץ לדבקה בו כו' דלהיות שביורר ותיקון הנה"ב ולהמשיך גילוי אלקות למטה הוא ע"י העבודה בהמדות דנה"א כו', והנה המדות דנה"א שפועלים הזוה בנה"ב בכלל ובמדותיו בפרט הם המדות הבאים ע"פ השכל ודעת אלקי, שבאים ע"י השגה והתבוננות, והמדות שאינם עפ"י השגה אינם פועלים מאומה בהנה"ב, והגם דמדות הם התעוררות, ולפעמים יכול להיות שיהי' גם התלהבות גדולה בהתעוררות עצומה והוא רק בבחי' מקיף לבד, ועוד יותר דאם מההתעוררות הלזו נעשה איזה הזוה בהנה"ב בכללות, דער אראפ פאל זיינער, ואס ער פאלט ביאי זיך בכללות אראפ, הנה הוא רק לפי שעה, ואינו פועל שום חקיקה והזוה לא בגוף ועצם הנה"ב ומכש"כ באחד ממדותיו הלא טובים שיעקרו לגמרי, ומכ"ש להחליפם במדות טובות, והוא רק בחצוניות לבד, ועיקר הפעולה הוא מהמדות הבאים ע"פ שכל והשגה, וא"כ הרי לכאו' העיקר הוא השכל והשגה, דהלא מדות שאינם עפ"י השכל שהם תקיפים יותר אינם פועלים, ורק המדות שבאים עפ"י השכל, א"כ השכל וההשגה פועל, ובאמת אינו כן דעיקר הפעולה הוא ע"י המדות, דלהיות שהנה"ב הוא מדות בעצם מהותו לכן המדות דוקא פועלים עליו, ועוד זאת שהמוחין הם למעלה מגדר פעולה, ולכן אנו"ר דגם שיודעים ומשיגים בטוב עניו אלקי במוח בהשגה נכונה, ומ"מ, אין זה פועל הזוה בהנה"ב כלל, ויותר מזה מצינו הגם אם שבא לידי דביקות ממש ומ"מ אינו פועל על הנה"ב ומכ"ש על מדותיו, והעיקר הוא ע"י המדות בנה"א שע"י הוא פועל חקיקה בכללות מהות הנה"ב והזוה במדותיו, ורק במדות שבאים עפ"י השכל וההתבוננות או מדות דנה"א מתהווים מהשגה האלקי הנה בהתגלות כחות הנה"א מתברר ומתקן הנה"ב, דמדות עיקרם הוא בלב, וזה מה שישראל נק' לב לבנתני אחותי כלה דנשיי הם בחי' מדות שבאים ע"פ השכל ובפנימיות יותר שהם כלים אל האור ע"י השכל דתומ"צ וממשיכים גילוי אלקות בעולם.

(ד) והנה בלב ישנו גדלות וקטנות, דגדלו' הלב הוא מהתרחבות הלב בהתפשטות גדולה, הן מה שהיא מקבלת מן גילוי אור המוחין

בהרחבה גדולה, ואין הכוונה כי הלב הוא כלי אל השכל כ"א שהלב הוא רואה את השכל והחכ' שבמוח וכמ"ש ולבי ראה הרבה חכ' דהלב רואה את החכ' שבמוח, ויותר מכן שהחכ' שבמוח מאירה בלב, וכאשר הוא בכחי' גדלות אז גילוי והתרחבות המוחין בלב הוא בהרחבה גדולה, והן בהמדות שהם בהתרחבות ותוקף גדול באהוי"ר בהתפשטות, ולפעמים הנה הלב הוא בקטנות שאינו מקבל גילוי אור המוחין וגם מדותיו חלושים ביותר, דבזה חלוק הלב מהמוח, דמות והשגה בא ע"י יגיעה בגוף ועצם ההשגה משא"כ בלב התלוי בעוד דבר, ולכן יש בה ענינים מתחלפים וכמו בעת השמחה אז הוא בהתרחבות הלב ביותר וההגבה יתירה, ואין זה הגסות וישות כ"א רוממות הלב והתנשאותה בעצם, וכז' מדו' הן בהתפשטות גדולה לקרב את הבלתי רצוי לו בכל עת ולרחק כו' שהם מדות הפכי', ואז ביכולתו לקבל אור שכל גם אם בשאר הזמנים אינו שייך כ"כ אל השכל, ואם הוא ח"ו בעוני יסורים ושפלות ר"ל הרי לבו מכווץ ביותר עד שאין לו שום מקום בעצמו לחפוף באיזה דבר, ומכ"ש שאינו שייך לקבל איזה שכלי להיותו מכווץ ביותר, וזהו הקוצר רוח דנש"י במצרים שבא מרוב עוני יסורים ושעבוד הקשה, ולכן לא שמעו אל משה, בחי' דעת והשגה, מאלקו' כלל שלא היו כלים לקבל את האור מפני הכיווץ, והנה ענין הכיווץ הרי ישנו במוחין ג"כ, דלפעמים דעתו רחבה ומשכיל ומתחכם על דבר שכל, ולפעמים דעתו מכווצת דלא לבד שאינו משכיל ומתחכם להבין דבר אלא שגם אינו יכול להשיג ולהתבונן במה שיודע מפני כיווץ המוחין, אמנם בזה יש יתרון בלב על המוח, דבמוח כאשר הוא מכווץ אז אינו יכול להשיג וגם אפילו להתבונן בדבר אשר כבר השיג א"כ אין שכל במוחו כלל, משא"כ בלב דגם כאשר הוא מכווץ ובקטנות ומ"מ הרי יש לו אמונה דמשכנה ברוח שבלב ונמצאת תמיד גם כשהוא בכיווץ, דאמונה דנש"י הוא התקשרות האמונה באוא"ס ומשם ממשיך האמונה פשוטה שמאמין בה' בלי שכל וטעם כלל כ"א מפני מעלת ומדריג' הנשמה, ולפעמים נתבאר שהוא מפני הראי' דעצם הנשמה באלקו' דמזלייהו חזי בכל הכרוזים העליונים ומתנוצץ גם בהנשמה שמלובשת בגוף בכחי' אמונה, אמנם העיקר הוא בחי' התקשרות עצם הנשמה שקשורה ודבוקה באוא"ס ב"ה, דעצם הנשמה היא קשורה בלב שהיא הנקודה פנימיות שבלב, דהחיות להחיות הוא במוח שבראש אבל עצם הנשמה היא קשורה בלב, וזהו ע"י האמונה בנש"י שהם מאמיני' באלקו' באמונה פשוטה כו', וזהו ע' העם שהוא רק בכחי' אמונה שהוא בכחי' קטנות, אבל הוא התגלות עצם הנשמה דעצם הנשמה קשורה בלב, ולהיות שהוא בתכלית העוני והקטנות בידיעה והשגה אלקי' ע"כ התגלות עצם הנשמה היתה בתנועה דקטנות שהוא בחי' אמונה פשוטה, אבל גילוי זה הוא מעצם הנשמה, ולכן משו"ז מסרו נפשם ממש לילך בארץ לא זרועה וגם צידה לא עשו להם שהאמינו בה' באמונה פשוטה וכמ"ש זכרתי לך חסד נעורייך כו' לכתך אחרי במדבר שהוא מפני האמונה, דזהו מעלת הלב שהוא בתכלית הקטנות והכיווץ ומ"מ יכול להיות התגלות עצם הנשמה ממש, וכן גם מלמע' הי' אז

גילויים נעלים מאד דאנכי ה"א אשר הוצאתיך מאמ"צ דהגילוי דיצי"מ הי' מבחי' אנכי שהוא בחי' התגלות העצמית וכמ"ש אנכי הרואה דאנכי הנראה לפניך דכל עצמותו הוא בו, וזהו אנכי מי שאנכי בחי' העצמות ב"ה נגל' עליהם ממה"מ הקב"ה כו', וכן בקרי"ס כתי' ויולך ה' את הים ברוח קדים ברוח א"ס קדמונו של עולם והי' גילויים נעלים עד מאד וכמ"ש ימינך כו' בקדש ימינך תרעץ אויב שהכל הוא בחי' ימין דלית שמאלא בהאי עתיקא (וכמו שפרש"י במקומו), אמנם כל התגלות הלזו היתה בבחי' הקטנות דתנועה שהוא האירה בהם בבחי' פנימיות וכמו שבנש"י עצמן הרי היתה התגלות עצם הנשמה, ולהיותם בבחי' הכיווץ כנ"ל הנה התגל' זה בתנועה דקטנות שהוא בבחי' אמונה, הנה כמו"כ מלמע' הגם שהי' גילויים נעלים מאד אבל לא האיר בהכחות פנימים שלהם כ"א בבחי' מקיף, והמשל בזה הוא מאהבת הבן אל האב שהוא אה' עצמיות, והנה בהתגלות האה' הרי יש ב' אופנים, בהיותו הבן קטן הרי התגלות אה' האב הוא שמחבבו ומנשקו ונוטלו בזרועו שבזה מתגלה תוקף אהבת האב, ובהבן הרי מתגל' בדברים קטני הערך בשיחוק עמו באגוזים וכדומה לפי שענינים פנימים אינו שייך עדיין להבן להבינם, וכשהבן מתגדל התגלות האה' בא בענינים פנימים יותר ללמדו שכל ולהדריכו במדות טובות ולהספיק לו כל הצטרכותו שלא יהי' לו מונע ומעכב בלימודיו כו', ולפ"ע גידול הבן מזמן לזמן כן מתגדלים הענינים, והכל הוא מפני האה' אשר גם בהיותו הבן קטן ונער היתה האה' בתקפה וגבורתה, אלא שהתגלותה בכל עת הוא לפי אופן ומצב הבן בידיעתו והשגתו, והדוגמא מזה יובן למע' באה' הקב"ה לישראל שהוא אהבה עצמיות ומתגלית לפ"ע מעמד ומצב נש"י להיותם או בבחי' הקטנות לכן הגילויים מלמעלה הי' ג"כ באופן כזה וכמ"ש אנכי תרגלתי לאפרים קחם על זרועותי כו', וכזה יובן ג"כ מה שבפע"ח בכוונת שש"פ מבאר שזהו בחי' קטנות, ולכאוי' א"מ הלא בשש"פ הי' גילויים היותר נעלים כנ"ל וכתי' ואתם תחרישוון ואי' בזהר לא תתערוון שהוא גילוי עצמי' אבל התגלו' הי' בבחי' מקיף שלא האיר בהם בבחי' פנימיות, ולכן נק' קטנות כו' להיות דנש"י היו או בבחי' קטנות כו'.

ה) והנה מצינו דנש"י נק' בשם קטנים בכל עת, שהנושא מזה שהקט' הוא מעלה וכדאי' במד' (ע"פ שופטים ושוטרים) משל למלך שהיו לו הרבה בנים והי' אוהב את הקטן שבהם כך אמר הקב"ה הרבה אומות בראתי והנני אוהב את ישראל (שהם קטנים) וכמ"ש כי נער ישראל ואוהבהו, הרי שהקטנות הוא מעלה שמפני זה הוא המעלה, ובמד' שהש"ר ע"פ אחות לנו קטנה כו' ולעתיד באין אוה"ע לקטרג על ישראל ואומרים אלו עובדי ע"ז ואלו עווע"ז ומה אלו יורדין לגיהנם ואלו אין יורדין לגיהנם א"ל הקב"ה מה הקטן הזה מה שהוא עושה אין מוחין על ידיו כך ישראל אע"פ שמתלכלכים כל השנה בעונותיהם בא יוה"כ ומכפר עליהם וכמ"ש כי ביום הזה כו' תטהרו, והענין הוא דהנה במעלת הקטן יש בזה ב' ענינים, א' דקטנות הוא

צמצום והגבלה דאדם בהיותו קטן אינו חסר אבר או כח מבנו הגדול אלא שהכל הוא בקטנות וצמצום, וכמו שז"א נק' קטן לגבי א"א דשניהם בחי' פנים אמנם ז"א הוא בחי' קטן לגבי אריכות פנים, דצמצום והגבל' זו למע' הו"ע התלבשות האורות בכלים כו', וביאור הענין הוא, כתי' ותקח רבקה את בגדי עשו בנה הגדול כו' ותלבש אותו את יעקב בנה הקטן ונק' עשוי גדול ויעקב נק' קטן, וצ"ל מפני מה נק' עשוי גדול, דאם מפני הבכורה הרי יעקב הבכור ממש כדפירש"י, ואם מפני לידתו ראשונה, ה"ז לאחר שמכר עשוי את הבכורה, ומ"מ נק' גדול ויעקב נק' קטן, אך הענין הוא דהנה יעקב ועשוי הם תהו ותיקון דתהו אורות מרובים וכלים מועטים ובתיקון אורות מועטים וכלים מרובים, שהריבוי והמיעוט אינו במנין ומדידה כ"א בתוקף וחלישות, והתוקף והחלישות אינו שתוקף הוא עצמו' והחלישות הוא שהוא אור המתפשט, כ"א שניהם עצמי', אלא שזה בתוקף ואינו נותן מקום לזולתו, וזה עצמי' המורכב, פי' הנותן מקום לזולתו, ולכן בתהו האורות מרובים שהם תקיפים והוא אור בל"ג ובמילא אינו בגדר התייש' בכלים, ובתיקון הם אורות מועטים שהם באים בהרכבה ובמילא הכלים מרובים, דאור מתעכב בהכלי והכלי פועל עילוי האור ע"י האור בעצמו, וכמו באברים שהם מקבלים חיות מהנפש, דהאבר' שעצמם אינו כלום מאחר שהעין מקבל חיות מהנפש, הוא עין רואה שהכלי בכל עצמותה בטילה ונק' ע"ש הראי' שהוא מהכח ולא מהאבר, וכמו"כ הוא גם בהכלים שהתהוותם הוא מהאור בכללו', וכללות חיות זה נותן בהם כח שיפעול פעולתם, ופעולתם להתבטל להיות כלי אל האור, עד שעיקר הגילוי הוא בהאור כו', וזהו דתהו ריבוי אור ובמילא עושה מיעוט בהכלי כו' ובתיקון מיעוט האור וגורם ריבוי הכלי, ועש"ז נק' עשוי גדול להיות דשרשו מבחי' התהו שהוא אור בל"ג, ויעקב בעל עולם קטן מעלתו שהוא קטן להיות האור בא צמצום בהגבלה, והנה העיקר הוא בחי' התיקון וכמ"ש לא לתהו בראה אלא לשבת יצרה וכמאמר בונה על מנת לסתור וסותר ע"מ לבנות, דתחלת בנין עולם התהו הי' בשביל הסתירה דמסתירה זו יהי' הבנין דתיקון, דלהיות דתהו הוא אור עצמי שאינו בגדר שייכות אל הכלים והוא אור הבל"ג, הנה בא בבחי' הכלי והכלי לא יוכלו להכילו ובמילא נשברו, הנה משבירה זו נבנה בחי' התיקון באורות המתלבשים בכלים, ויובן זה עד"מ אור שכל נפלא שהשכל חד ומלוטש ביותר עד שאין לו שום תפיסא באותיות כלל לעוצם גדולתו, ורק עמוק עמוק בכלי שכלו רואה אור מושכל נפלא, ובדרך ממילא נמצאים אותיות, ולהיותו רואה את האור הגדול ועומד בתכלית ההפשטה מההשגה, כלומר אף ה"ה כ"כ נטבע (פארטרונקעזן) בהאור שכלי שמשיג הכלי להיות שבגילוי אור כזה הכל מובן ונדמה לו שאותיות אלו הם הם כלי שכל נפלא כזה, אמנם כאשר העונג והפשטה מתעלמים ממנו ונרגש אצלו דאור שכלי נפלא ההוא ה"ה נמצא באותיות אלו, והאמת הוא שהאותיות אינם כלים אל השכל ההוא, דמה שנדמה לו אז דהשכל נראה וניכר באותיות אלו (פי' דאותיות אלו הם מכילים את האור) אינו מפני מעלת האותי' שהם כלים כ"א מפני מעמדו

ומצבו אז בהפשט' דהכל כלי' (וכמו עד"מ בעת כלות הנפש באיזה ענין שכלי עמוק הנה כל קול הוא מעורר את הכוונה ונדמה שמפני עריבות הקול ניגון הוא כלות נפשו שהאמת אינו כן אלא לפי שהוא עומד בכלות הנפש הנה אז כל קול הוא מעורר וגורם יותר מכמו בזמן אחר כו'), אבל אח"כ כשבא לידי השגה ומתבונן בהאותיות והאור הוא נעל' במאד שבעצם אינו שייך להאותי' שאינם כלים אל האור, לפי שאור הזה אין לו כלים וכל כלי הוא מגביל עליו, דכלי הוא מתאר הדבר, והשכל הזה אינו סובל תואר ההגביל' דענינו הוא להאיר בלי הגביל' תואר וכולל הפכים וכוללם, הנה במילא האותיות נשברים ואינם במציאות כלל, אבל בזה דלשעה הרי נדמה לו שהאור המתלבש בהאותי' הנה גם אחר שהושברו האותי' פועל זה בהאור גדר השייכות להאותי' עכ"פ ע"י יגיעה גדולה ועבודה עצומה בהעמקת הדעת הנה בא על האור שכל נפלא הוא ונמצא לו אותי' בזה, וכמו"כ יובן בתהו ותקון דבנין התהו הי' ע"מ לסתור דלהיותו אור עצמי' בל"ג ואינו בגדר הכלים כלל ומ"מ בא בכלים אך הכלים נשברו ומסתירה זו נבנה עולם התיקון, באורות המתלבשים בכלים שהם אורות מצומצמים ומגבילים.

ו) והנה תומצ' הם ג"כ בהגבלה וצמצום דוקא, דמה שזה מצוה וזה מצוה הוא דוקא כאשר הם בהגבלתם כפי הציווי, ובלא זה לבד מה שקל וכבד הם בהשוואה גמורה גם עשה ול"ת וכמו מצות ה' אשר תעשינה או אשר צוה לבלתי לעשותם דכולם כאחד נק' מצוה דהעיקר הוא המצוה ובציווי הוא בא בצמצום והגביל' רק באופן כזה וכזה, וכמו תפילין שיש להם שיעור מוגבל, ושני בתים, של ראש ד' בתים, ושל יד בית אחד, ואז הם מצוה ואם בהיפך אינה מצוה כלל, וכן הוא במצו' צדקה שנותן רק לפי שהוא ציווי ה' (ולא מפני טוב לבבו והדומה), וכמו"כ בתו' הנה כל עניני התו' הם בהגבלה וצמצום אלו כשרות ואלו טריפות במנין ומשקל בדיוק, הנה בזה הוא תכלית רצונו ית' רק באופן כזה, והיינו שבצמצום זה והגביל' מלוכש פנימיות ועצמות אוא"ס ב"ה, דצמצום אין ענינו העדר כמו צמצום הראשון מה שסילק אור הגדול עה"צ כ"א הצמצום הוא מה דכל הפנימיות והעצמות הוא ע"י הצמצום דוקא, וכמא' צמצום שכינתו בין ב' כדי הארון דעיקר מקום השראת השכינה הוא בההיכל קדה"ק שהי' שם גילוי הבל"ג בגבול, דשטח קדה"ק הוא מוגבל בצמצום והגביל' עשרים אמה באורך והארון מדתו מצומ' אמתים וחצי בהגבלה, דכל כלי המקדש הם במדה, והארון עומד באמצע בית קדה"ק באורך הבית ועשרים אמה מכל צד, שכמדה וגבול הי' גילוי בל"ג במדידת הגבול דוקא, וזהו דצמצו' שכינתו דהשראת העצמו' הוא בבחי' הגביל' וצמצו', וככדי שיתקבל האור והגילוי בבחי' פנימיות כפי שעלה ברצונו ית' ע"י עבודה דוקא (ולא בדרך גילוי מלמע' לבד) הוא ע"י הצמצום, וע"ד שאמרז"ל לעולם ישנה אדם לתלמידו בדרך קצרה דהדרך קצרה הוא בכדי שיהי' בתכלית המקבל לקבל ושיתעלה ע"י קבלה זו בההשפעה, דמצד המשפיע הרי נכחו להשפיע בלי קיצור וגם זה מתקבל

אצל המקבל, אבל בזה לא יהי' טובתו להמקבל, וע"י הקיצור הנה בזה דוקא הוא טובת המקבל, והנה בהעלם הרי יש בזה ב' אופנים, דכאשר המקבל הוא קטן ואין בכחו לקבל את השכל, המשפיע מעלים ממנו הדבר שכל ומגלה לו רק אפס קצהו, כי יותר מאפס קצה השכל אין ביכולת המקבל לקבל, וכאשר התלמיד ביכולתו לקבל שכל הרי המשפיע אינו מעלים ממנו גם דבר וחצי דבר ומשפיע לו כל מה שישנו בהשגה זו ואינו מעלי' ממנו כלום, אף גם זאת מה שהשגה זאת כוללת השגה אחרת באחת משתי הפנים אם שמחוברת בסברא קדומה או שהוא הקדמה לסב' ושכל נעלית ממנה, דהנה ידוע דבשכליים הרי יש בזה סדר דקד' ואיחור ועילוי בסדר והדרגה, דאי אפשר לעלות בשכל עליון עד שלא יתברר הקדום וע"י בירור הקדום מגיע ועולה למעלה יותר, דהיוצא מזה דבכל שכל בהכרח שיהי' בו ג' ענינים מה שהוא עלול, וסיבה, ומהותו העצמי' (היינו נקודתו העצמי' שאינו לא עילה ולא סיבה), דבהעלול שבו הוא מה שבא משכל שלמטה ממנו, והסיבה שבו הוא מה שהוא גורם לעלות לשכל שלמע' ממנו, ומהותו העצמי' הוא שאינו אלא רק מה שהוא, פי' במה שהוא בעצם מהותו לא ימצא לא במה שקודם לו ולא בהעליון ממנו, אך במהותו העצמי' הוא פועל ב' ענינים שמבאר את השכל שלמט' ממנו ומחייב שכל שלמע' ממנו, דכאשר השכל שלמט' ממנו הוא בתכלית הבירור (קלאר) או מחייב שכל העליון, ומתברר אמית' וטהרת שכל התחתון, וא"כ שכל הנולד הוא מוכרח ומחוייב שכל התחתון ובשלימותו (פי' ובתכלית שכלולו) הוא סיבה לשכל עליון ממנו, אשר בו בעצמו הוא שלילה, מה שהשכל העליון הוא מהות אחר ממהותו, והתכללות החיוב והשלילה הוא ממהות העצמי' של מושכל זה, וא"כ שבכל דבר השגה הרי יש בו כמה ענינים אם שהוא באופן כזה או באופן אחר, והמשפיע הוא מכוון בזה בהשפעתו ורק שמשפיע לו הכל בדברים קצרים, וכמא' הרמב"ם בהל' דעות לעולם היו דברים מועטים ועניניהם מרובים דעצם הדברים היו מעט אבל הוא מועט המחזיק את המרובה, וכאשר המשפיע מגלה הכל לתלמיד יתבלבל חושיו ולא יוכל לקבל, וגם כאשר התלמיד הוא בעל חושים וכלים רחבים ומ"מ אין ביכולת המשפיע לגלות לו את הכל, דבזה מחסיר המשפיע טובה רבה מהמקבל, דידוע דהכרח עקרי' בקבלת השכל שיהי' ביגיעה דוקא (וכידוע המשל מההמצאה דצור החלמיש), ולכן כמו התלמיד צ"ל שיהי' לו הנחה ומסירה אל המשפיע, דבעת שהוא מקבל את השכל לא יהי' לו שום הרגש בהסבר הענין והבנתו כ"א לקבל השפעת הרב, וכמא' כל ת"ח היושב לפני רבו ואין שפתותיו נוטפות מר כו' שהוא הביטול וההנחה, וכל מה שמכווץ א"ע ביותר בעמדו לפני המשפיע רבו, יותר יוקלט בו דבר ההשפעה ויעמוד על עומק הדבר עד שנעשה כלי אל ההשפעה שמקבל בטוב ונחלק אצלו חושי הרב, דכ"ז נעשה ע"י המסירה והנתינה, וכמו"כ הוא גם

(*) בהעתקה חסר כאו.

ההנחה של המשפיע אל המקבל, דמכניס א"ע איך להשפיע באופן שיהי' בהכרח להמקבל להתייגע עד אשר יעמוד על דבר ההשכלה, ועם זה יוכל לעמוד שיהי' בסדר והדרגה, דשכלים מהקל או התחתון אל הכבד והעליון, דבצמצום זה אינו מעלים ממנו ולא כלום ואדרבה הוא מכניס בזה כל העומק והפנימי, ובכדי שיתגלה הפנימיות הוא ע"י הצמצום וההגבלה, וזהו שצמצם שכינתו בין ב' בדי הארון כו', ובזה יוכן מה שהאות הראשון דשם הוי' הוא יו"ד שמורה על הצמצום, דאות יו"ד הוא גבוה מאות ה"א שהוא בחי' התפשטות, וכל גילוי פנימי הוא ע"י הצמצום, וזהו מעלת התיקון שהוא אור המצומצם והמוגבל, ולכן נק' יעקב קטן ע"ש התיקון דשם הוא העיקר הפנימיות, ותכלית הכוונה מבאר המא' לעולם ישנה אדם כו' קצרה שזהו עשר אורות דעקודים כמו שהם בכלי אחד ומוזה הוא בא בתיקון התלבשו' אורות בכלים, וידוע בתיקון דכשהם בעקודים הוא למע' יותר מהתהו מפני שהוא תכלית הכוונה, וזהו מעלת נש"י שהם קטנים והיינו בחי' צמצום והגבלה דאור התיקון, ובזה יוכן מ"ש במדרש דאמר הקב"ה הרבה בראתי כו' דהרבה אומות הוא הריבוי דתהו ואני אוהב את הקטן בחי' מעלת התיקון דכתי' הלא אח עשיו ליעקב כו' דעשיו ויעקב דשניהם מבחי' תהו ותיקון דשניהם מבחי' אחת וחיבור ואוהב את יעקב דהעיקר הוא בחי' התיקון כו', ועוד זאת דנש"י הם מוגבלים בהגבלה דתומצ' שזהו תכלית רצונו ית', וזהו מעלת הקטן בבחי' אור פנימי שזהו בחי' צמצום והגבלה, אבל בצמצום זה מוסתר כח הפנימי והעצמות.

ז) והנה יש עוד ענין במעלת הקטן שהוא העדר ההתחכמות והישות, והוא ע"ד בנ"א שהם ערומים בדעת כו' שהם מקטינים א"ע, והענין הוא דהנה אי' במד' ע"פ החודש הזה לכם שע"י ישראל יקבלו קידוש החודש יזכו בכמה ענינים שיהי' רק לכם הרחמים שלכם כמ"ש ויתן לך רחמים כו' הברכות שלכם וכמ"ש יברכך כו' הימים טובים שלכם וכמ"ש מקרא קודש יהי' לכם היום הכפורים שלכם ויש שם ענינים שהוא רק לכם, דלכ"ז זוכים רק ע"י קידוש החודש, דישראל מונין ללבנה, דהנה שמש ולבנה הוא גדול וקטן, דשמש נק' מאור הגדול והלבנה נקראת המאור הקטן, ולכן נק' הצדיקים ע"ש הלבנה וכמ"ש מי יקום יעקב כי קטן הוא ודוד הוא הקטן שמואל הקטן שמקטינים א"ע, דהנה מ"ש מי יקום יעקב כי קטן הוא דיעקב אותיות יבקע דהוא גילוי הקו שבוקע חשכת הלילה, דבסוף הלילה הנה התגברות החשך הוא בתוקף יותר (ולכן אז התחזקות השינה על בנ"א יותר), ואור השחר בוקע חשכת הלילה, וכמו"כ באור הקו שהמשכתו מאוא"ס הבל"ג וכמ"ש בע"ח ואח"כ המשיך קו א' מאור העיגול שלו עד שהוא בוקע חשך והעלם הצמצום, דהנה יעקב הוא בריח התיכון המכריח מן הקצה אל הקצה מקצה השמים דלעילא עד קצה השמים דלתתא, דאור הקו מאיר בכל העולמות מרכ"ד עד סכ"ד, והגם שהקו מסתיים באצ"י אמנם ע"י המל' דאצ"י ויושר דא"ק נמשך אור הקו בכל המדרג' דשמים וכל צבאם הארץ וכל אשר

עליה, וכדאי' באגה"ק סי' כ' וההארה דהארה דהארה הוא בכל הנבראים והנוצרים והנעשים וכמ"ש הימים וכל אשר בהם ואתה מחי' את כולם, וזהו שהוא מברייח מן קצה השמים דלעילא עד קצה השמים דלתתא דכל סדר השתלשלות כו', והנה אור הקו אם שהוא נמשך בכל סדר השתל' אבל בכ"ז הוא בסדר והגבלה שהוא קצה וקצה, אמנם להיות דשרשו באוא"ס שלפני הצמצום לכן שם מושג דהכל אינו בערך לגבי העצמות, וכמ"ש אתה הוא הוי' לבדיך אתה עשית כו' דהגם דאתה עשית כו' הוא בחי' אוא"ס הסכי"ע דשמים וארץ, שמים למעל' ומ"מ אינו בערך לגבי אתה לבדך, דהוא לבדו הוא ונרגש שם דגם לאחר שנבה"ע אין זולתו וכמא' אתה הוא קודם שנבה"ע ואתה הוא כו' בהשוואה גמורה כו', והגם דהאור הקו הוא בסדר והדרגה כנ"ל ומ"מ להיות דשרש המשכתו מאוא"ס הבל"ג לכן שם הביטול דכולא קמי' כל"ח, וכמו בד"ע שהוא בהאור שהוא דבוק בהעצם דנרגש שם דהעיקר הוא העצם ואין זולתו, ולכן הביטול הוא בבחי' כל"ח, וכמו"כ הוא באור הקו דראשי' נוגע ודבוק באוא"ס שלפני הצמצום ע"כ הביטול הוא בבחי' כל"ח, וזהו"ע הקטנות שהו"ע הביטול בתכלית שמקטינים א"ע, וזהו דכתי' קטנתי מכל החסדים כו' דחסדים הוא גילוי אוא"ס שלפני הצמצום דכול' אור וחסד (וכידוע דלמע' מאצי' רובו חסדים ואין אלקים עמדי לית שותפא עמי ולית שמאלא), והנה הכלי והגילוי נמשך בבחי' קטנתי דוקא שהו"ע הביטול, וזהו"ע שמקטינים א"ע לעצם הביטול, ולכן ישראל מונין ללבנה שהוא המאור הקטן המורה על הביטול, וזהו מעלת ישראל שנק' קטנ' שמקטיני' א"ע בהביטול דכל"ח שהוא הביטול דד"ע, דהנה בנשי' יש בהם בחי' הביטול בעצם, דהביטול בנשי' הוא מצד עצם הנשמה מה שהיא קשורה ומיוחדת באוא"ס שחקוקה ודבוקה בך בעצמותך, דהביטול הוא עצמי מצד עצם הנשמה, ונוזלים מן לבנון שמאיר גם בנשמה המלוכש בגוף, דכאו"א נמשך אחרי אלקו' ועיני אלקו', דכל ישראל מתבטלים מפני התו' ועובדי ה' המקיימים מצות ה' בתום לבב להתקשר באלקו' וכאו"א מישראל נמשך אחרי עיניים אלקים ומרגישים אור בנפשם, דכן הוא גם אפי' באובדים ונדחים ר"ל שנטבעו במים רבים בתענוגי עוה"ז, הנה מצד עומק בנפשם משעבדים ומיקרים ומחבבים תורת ה' ומצותיו שהוא מצד עצם הנשמה, ולפעמים מתעוררים ביותר, אמנם אלו בכלל צריכים זמן המוכשר וכמו ברי"ה ויוה"כ ושמחת חג, אבל בכללות נשי' הוא זה בתמידות ורק שהוא בהעלם, וזאת היא העבוד' לגלות את ההעלם שיבוא בעשיית הטוב בפו"מ דלימוד ולקיים כו' שנמשכ' לאלקו' ועיני אלקו' שהוא מצד הביטול דעצם נפשם יבוא בפועל בכוחות הנפש במדות טובות דרחמנים ביישנים גומלי חסדים כו', ובעבודה הפנימי' הוא הביטול דד"ע, וכמבואר במ"א בענין העבודה דהוי' אחד שמצד הנשמה כו' דביטול זה הוא ביטול פנימי ועצמי, ועש"ז נק' נשי' קטנים שהם מקטינים א"ע שבהם נרגש דכולא קכל"ח. והנה עוד זאת מה שישראל מונין ללבנה דעושים התחברות ד"ע וד"ת, דהנה ישראל מונין ללבנה בכללות הוא עבודת הבריורים, ועיקר התחלת העבו' הוא בד"ת (דכל

עבודה הוא בבחי' פנימיות) ופנימיות בא בסדר והדרגה דוקא, ותכלית העבודה הוא להמשיך בחי' ד"ע בד"ת דגם בד"ת יהי' הביטול כמו בד"ע, והראי' הוא מהשבת דהשבת הוא שכר העבודה דששת ימי החול דכתי' ששת ימים תעבוד ועשית כל מלאכתך בעבודת הבירורים בבחי' יחוט' ואח"כ בשבת הוא גילוי בחי' יחוט', דגם ביחוט' יהי' הביטול כמו ביחוט', וכמא' למהוי אחד באחד, ובזה יובן מה שאמר במדרש מה הקטן הזה כל מה שהוא עושה אין ממחין בידו כך ישראל כו' בא יוה"כ ומכפר עליהם, והענין הוא דהנה כתי' כי אל דעות הוי' ולו נתכנו עלילות, וכפירש"י כי אל דעות הוי' יודע מה שבלבכם ולו נתכנו עלילות, דמעשה האדם נמנים לפניו, והכוונה הוא דהאלקים יודע מה שבלב האדם ומעשה אנוש ותחבולותיו נמנין לפניו כו', והנה עלילות הוא הנהגת העולמות וכמ"ש יודיע דרכיו למשה לבני ישראל עלילותיו כו' וכמא' כהדין חקלא דאסתחרית קמי' כו' וגם את העולם נתון בלבו דבמד' שאדם מודד בעבודתו כתומ"צ ועבודת התפלה כן מודדין לו בהארה אלקי' בחלקו בעולם ובכל עניניו וכמא' אם בחקותי תלכו כו', והנה עלילות אלו נתכנו לפניו ית' וכת' ולא באלף, והקרי ולו בוא"ו דפי' הכתי' הוא דמעשה התחתונים אינו תופס מקום כלל והקרי הוא דתופס מקום, וכת' פועל אדם ישולם לו, דשניהם אמת דבד"ת הכל תופס מקום ומצד ד"ע שהוא הידיעה האמית' אין מעשי התחתון תופס מקום כלל, ונש"י שמושרשים בבחי' העצמי' (מצד עצם הנשמה כן הוא בעבודה בפועל דזמני ההתעוררות עכ"פ) הוא בבחי' הביטול דמעין הביטול בד"ע, ובפרט בעבודה האמית' בעבודת הבירורים שגם בד"ת יהי' הגילוי דד"ע כנ"ל, לכן נק' בשם קטנים שמקטינים א"ע בהביטול דכולא כל"ת, וזהו בא יוה"כ ומכפר עליהם, דיוה"כ הוא קירוב המאור אל הניצוץ שהוא בחי' ד"ע לכן בנש"י העבודה דיוה"כ הוא בהתגלות, וגם הביטול היש דיוה"כ הוא בדרך ממילא בהה' עיניים, וכמו"כ הגילוי דלמע' הנה ביוה"כ הוא גילויים נעלים מאוא"ס שלמע' מהשתלשלות דמשם הוא המשכ' להיות סליח' עוונות להיות דאנכי אנכי מוחה פשעיך, דלכ"ז מגיעים ע"י מעלת הקטנות שמקטינים א"ע כו'.

ח) ובזה יובן מ"ש מי יקום יעקב כי קטן הוא, דמי שהוא בחי' בינה שזהו ג"כ הגילויים דיוה"כ בחי' התגלות עתיק בכינה (וכמבואר באריכות בד"ה כי קרוב פ"א) הנה בחי' מי הוא מקום ומעמד יעקב והיינו גם המדרג' היותר אחרונה דמצד הנפשות ומכ"ש בשרש הנשמ' כולם מתאימות, וטעם וסיבת הדבר כי קטן הוא שמקטינים א"ע דמעל' הוא שאין לו התחכמות בחכ' דעה"ד, דאחר החטא כתי' ותפקחנה עיני שניהם, אבל קטן הוא הבל שאין בו חטא דהעדר החכ' והתחבולות דעה"ד הוא בחי' אין שהוא למע' מהחכ' שהוא בחי' יש ומציאות דבר, דאמית' מעלת הקטן שאינו כ"כ יש בעיני עצמו ועם זה הוא בתוקף גדול, והמשל בזה מקטנים המתרגזים זע"ז שאין ברוגז שלהם ממש ומתפייסים בקל משא"כ הגדול החכ' שבו אינו מניח בו להתפייס, דחכ' הוא בחי' יש (וכמו"כ שהוא במהותו בשרשו הוא

מציאות הביטול) והקטן אין לו ישות זו אלא שיש בו התוקף, ובוה יובן מ"ש חנוך לנער ע"פ דרכו גם כי יזקין לא יסור הרי אולת בלב נער ועיר פרא אדם יולד ומהו המעלה דכאשר יזקין לא יסור הרי אולת בלב נער ועיר פרא אדם יולד ומהו המעלה דלא יסור, אמנם זהו מה שבלב נער הוא שננער מן הדעת והידיעה הנה האולת קשורה בו ושבת מוסר ירחיקנה ע"י עבודה גמורה, אבל דרכי הנער מה שאינו מציאות יש והתוקף הם מעל' ולכן גם כי יזקין דזקן הוא שקנה חכ' ונעשה בבחי' מציאות דבר, הנה ע"י דרכי הנער שהוא בחי' הביטול הוא מעל' גדול' שאינו יש ודבר, ובעבודה הוא הקטנות והעדר המציאות עצמו בכ"ד דאם לומד תורה הרבה אל יחזיק טובה לעצמו, וכן במדות בכלל ונתינת הצדקה ומצות חובת הלבבו' בפרט, שלא יחזיק טובה לעצמו, וכן בעסקיו שלא יהי' בבחי' יש ודבר וילך בתחבולות וערמומיות, דהנה כת' לבך יהג' חכ' אי' סופר אי' שוקל כו', דאי' הוא מה שאנו אומרים אי' מקום כבודו שהוא אוא"ס שלמע' מהשתלשלות, הנה אי' בעצמו סופר ושוקל ומודד לכאוי"א בכל עניניו ועסקיו וא"כ אינו שייך שילך בערמומיות דנגד מי הוא הולך בערמומיות, וכאשר יתבונן האדם בזה דכל מעשיו ספורים ומדודים הנה לבך יהג' אימה ופחד הוי' דבמילא הנה פחד זה דוחה הפחד דפן יחסר לחמו, דהנה התבוננות זו פועל התהוות המדות דנה"א אשר בפחד זה הוא באמונה גדול' ופשוטה שמאמין בה' שהוא הזן ומפרנס מקרני כו' ונותן להם את אכלם בעיתו, והנה ישראל בצאתם ממצרי' היו בתכלית הקט' שלא הי' בהם שום ידיע' והשג' באלקו', אבל מצד העצמו' או הי' התגלות מצד הנש', אלא שלפי מעמדם ומצבם בא בתנועה דקטנות שהו"ע אמונה, וכן מלמע' הי' אז גילויים נעלים ביותר כנ"ל, וגי"כ בא ההתגלות לפ"ע שהי' בבחי' מקיף ולא האיר בהם בגילוי, אבל באמת הנה קטנות זו הוא הכלי לתכלית הגדלות והעל' עד שכל הגילוי דאח"כ הוא רק מראשית הגילוי שהי' אז, ולכן אנו אומרים בכ"ז זכר ליצ"מ שהיא ראש' הגילוי, וכמשל הנ"ל באה' האב לבן שהיא היא האה' מתחלה ועד סוף רק שמתחלק לפי מעמד ומצב הבן, וכמו"כ הוא ביצ"מ דכתי' אעל' אתכם מעני מצרים כו' אל ארץ זחור' דע"י עני מצרי' הגיעו אח"כ לתכלית העילוי דזחור' דכמו"כ הוא בעבוד' דע"י הקדמת העבודה דד"ת כנ"ל שהוא עבודת הבירורים (מעלת האור פנימי כנ"ל) הנה יעלה ויגיע לבחי' חו"ד שהוא אה"ר ואה' בתענוגים, וזהו מעלת הקט' שע"י מגיעי' למעל' הגדלות להיות שבקט' וצמצו' זה נסתר ונעלם תכלית הגדלו' והעלוי, דכל הגלויים במ"ת וביהמ"ק הוא התגלו' אה' הקודמ', וכדאי' משל למלך שהי' לו בת והי' אוהבה ביותר בזמן שהיא קטנ' מצאה בחצר מדבר עמה ובפרהסי' ה"ל מצאה בשוק מדבר עמה במבואות מדבר עמה כיון שהגדילה אמר אין כבודה של בתו לדבר עמה בפרהסי' עשו לי פיפמוין (פי' אהל) לדבר עמה, כך ראה הקב"ה את ישראל במצרים והם נער' הוא מדבר עמם כי נער ישראל ואוהבו ראה אותם על הים מדבר עמם בסיני מדבר עמם דכ"ז הוא בפרהסי' ואח"כ ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם כו', הרי שזה הגילוי שהי' תחלה הוא הוא ממש שהי'

אח"כ בעת תכלית הגדלות, וזה ה' המא' דרבא כד הוינא זוטרי לגברי דהקטנ' מביא לתכלי' הגדלו', והראי' הוא מהוי' הולך לפנייהם להאיר את הדרך דהדרך הוא דרך ידוע ומפורסם לכל שהוא הדרך דתומי' דכתי' ושמרו דרך הוי' לעשות צדקה ומשפט ובדרך זה צריכים לילך יומם ולילה, שזהו תכלית הכוונה בירידת הנשמה בגוף להאיר את החשך העולם, ובלילי' מאיר עמוד האש דכל אור הוא עי' תו' דתו' הוא בחי' אור והוא אור המאיר (וכנ"ל בענין היסודות דאור רוחני יותר ובתלת שליטין הוא מוחא ונשי' כו') לראות את הדרך בלילי' שהוא זמן החשך הנה תו' אור לראות את הדרך, אבל בדרך זה צריכים עוד להובילם ולהוליכם שהו"ע לנחותם את הדרך, דבתומי' אם שהוא חכמתו ית' ותורה אור מ"מ הרי כל עניני התורה מלובשים בשכל ידיעה והשגה, דבסופא דכל דרגין הרי יכול להיות מזה ח"ו דאם לא זכה הוא סה"מ, והו"ע הטעותים וכו' ולזה צריכים לנחותם את הדרך דזה הוא עי' עמוד הענן דוקא, וכמ"ש ויבוא משה בתוך הענן שנעש' הענן לבוש אל משה, כמ"כ המצות הם לבושים דמצות רצה"ע שהם מוגבלים בצמצום והגבלה וכנ"ל, ועוד זאת דקיום המצות הרי צ"ל בקבעומ"ש דזהו העיקר בהמצו' כנ"ל והקבלת עול דמצו' הוא עמוד הענן שמורה את המצו' בהדרך דתו' שלא יהי' בזה חלקי הטעות, וזהו יומם בעמוד ענן דגם כי אור המוחין מאירים באור ידיעת התורה ומ"מ אין זה מספיק עדיין כ"א צ"ל עמוד הענן שהם מלבושים דמצות שבאי' בקבעומ"ש ואמונה פשוטה בלי שום ידיעה והשגה בכלל ושכל אנושי בפרט כ"א באשר זהו רצונו ית', וזהו והוי' הולך כו' והדרך כו' ללכת יומם ולילה (זהו הכוונה), דישנו דרך ידוע ומפורסם לכל שהיא דרכה של תורה ובדרך זה צריכים ללכת בה יומם ולילה, דזהו תכלית הכוונה בירידת הנשמה בגוף, אבל מ"מ יכול להיות ח"ו גם ענין הטעות עפ"י השגה דתו' (אשר באמת דהשגה עצמה אינה אמיתית) ובכדי לנחותם בהדרך דגם בהד"ת יהי' הביטול דד"ע הוא עי' עמוד הענן שהוא קיום המצו' בקעומ"ש דממנה לא יסור ואז הנה והוי' הולך לפני' שמגלים בחי' הפנימי' ועצמות דא"ס ב"ה.

הנה"ב נמשך באהבה לה' כו' ובא בסדר והדרגה דתחלי' נחלש מעניניו ואח"כ בא באהבה לה' וכן כחות דנה"א באהבה באמרו ואהבת כו' הנה עי' נעשה בכל לבבך שגם בנה"ב הרי המקום והזמן המורגש בתיקון הנה"ב הוא בעת התפלה דאז הוא התגלות הכחות.

בס"ד, רפ"ב, מאסקווא

זאת התורה אדם, איתא בזהר דבכללות ציור קומה דנשמות ישראל הנק' בכללות בשם אדם הנה בפרטי' יש בו ד' מדרי' והם אנוש גבר איש אדם, ואחד מישראל בהשלמת, (אויספיהרן), הכוונה העליונה שהיתה בבריאת וההתהוות העולמות דנתאוה הקב"ה להיות לו ית' דירה כתחתונים ע"י עבודת נש"י שהם ימשיכו את האור ע"י התעסקותם בתומ"צ ועבודה שבלב, וכללות העבודה נחלקת בד' מדרי' אלו, דאנוש גבר איש אדם, אשר למע' מכולם הוא בחי' אדם. ואי' בזהר דאדם הוא דכליל דכר ונוקבא, הה"ד זכר ונקבה בראם ויברך אותם ויקרא את שמם אדם ביום הבראם, דלהיות כי זכר ונקבה בראם דאתכליל דכר ונוקבא לזאת ויברך אותם דברכתא עילאה לא שרי' באתר ריקניא אלא באתר שלים, והאדם להיותו מדרי' היותר נעלית השלולה מדכר ונוקבא כמשית"ל אי"ה, לכן הוא אתרא שלים דבי' שרי' ברכתא עילאה, והנה אתר ריקני' אתרא שלים יש לבאר ע"ד דאיתא בסוכה דמ"ו ע"א בא וראה שלא כמדת הקב"ה מדת כו' מדת בי' כלי ריקן מחזיק כלי מלא אינו מחזיק אבל מדת הקב"ה מלא מחזיק ריקן אינו מחזיק, דמדת בי' הוא העבודה בדרך אתעדל"ת אתעדל"ע, והיינו שמייגע א"ע דלהיות כלי פנימי אל האור, ולכן אמרו בו ברמז כלי והיינו דכאשר הוא משתוקק אל האור כי טוב ועובד בזה הנה אז נעשה הוא כלי ריקן, פירוש שפורש א"ע מעניניו, דגם שהוא טרוד ומוטרד בעסקיו וכל אשר לו מ"מ בעת התפלה הוא מפנה את לבו מכל דבר, ומייחד את מוחו לעבוד את הוי' וכן קובע עתים לתורה בכל יום, אף שהוא מוטרד ביותר הנה אז הוא כלי לקבלה, אבל כאשר הוא מלא בעניניו דכל לבו ומוחו נתונים הם רק לעסקיו ועניניו, ועסקו בתפלה ותורה הוא רק בדרך מצות אנשים מלומדה הנה גם כשלומד ומתפלל אינו מחזיק לפי שהוא מלא בעניניו, אבל מדת הקב"ה היינו האתעדל"ע שהיא התעוררות מלמעל', מלא מחזיק וריקן אינו מחזיק, דכאשר הוא מלא באור פנימי ועוסק בתורה ובעבודה שבלב היינו שהוא מסור ונתון לזה אז הוא כלי המחזיק ברכה אבל כאשר הוא ריקן מאור פנימי אף שעוסק בתורה אבל חושב עצמו למציאות דבר בהתעסקותו אינו כלי לברכה עליונה דברכתא עילאה שרי' באתר שלים, וזהו מעלת האדם דאדם הוא התכללות. דהנה האדם הוא בחיר הנבראים ולכן נברא לבסוף שימצא הכל מוכן לפניו, (ועוד טעם שהוא העיקר המברר והמעלה את הכל), והנה כל נברא יש בו חומר וצורה שזהו הגוף ונפש, אמנם נשתנה האדם ביצירתו משאר כל הנבראים, כמו שנשתנה במעלתו ועניניו. דכל הבע"ח הרי גופם ונפשם כערך זל"ל, וכמו בחי דגופם צומח ונפשם חי וצומח וחי הם בקירוב וערך זל"ז ולכן אופן התהוותם הוא דשניהם כאחד נתהוו וכמא' תוצא הארץ נפש חי' ואמרו"ל בחולין בצביונם נבראו ובקומתם נבראו, משא"כ האדם אם דגם הוא בחומר וצורה גוף ונפש כמו כל הבע"ח אבל גופו הוא מהמדרי' היותר נמוכות בד' יסודות וכמ"ש ויצר כו' עפר מן האדמה, ואופן בריאתו דשעה ראשונה צבר עפרו שהי' חומר ממש, דהבע"ח

הרי כשיצאו היינו בעת שנבראו יצאו בגופם ונפשם כאחד, משא"כ האדם דתחלה ה' גולם שהוא חומר ממש, ונשמתו היא ממדרי' גבוה ביותר וכמ"ש ויפח באפיו נשמת חיים ואי' בזהר מאן דנפח מתוכי' נפח, פי' מתוכיותו ופנימי' ואז נעשה אדם לנפש חי' לרוח ממללא שהוא מדבר, אשר מזה מובן דהתחברות החומר והצורה הוא באופן אחר לגמרי מכיון שהוא כשאר הבע"ח, והוא שיהי' התגברות הצורה על החומר, דכמו שהוא באור וחיות הנפש המתלבש באברי הגוף כח הראי' בעיני וכח השמיעה באוזן וכח השכל במוח שבראש הרי כל אבר הוא כלי אל האור ומקבל אותה דהקבלה הוא שעושה ביטול הכלי אל האור עד כי הכח הרוחני הוא שמתגלה בהכלי והכלי בלתי נרגשת לעצמה כלל וכמו בהיד הרי נשמעת להחיות לפעול התנועה וכן בכולם, וכמו"כ גילוי הכח והכלי עד אשר הכח הוא המושל על הכלי והי' לאחדים ממש שהאור נקראת ע"ש הכלי והכלי ע"ש האור, מה שקודם לזה היינו שקודם שמתחבר הנפש בהגוף חומר העין אינו רואה בלי הנפש, וכן בנפש אם שיש בו הכח לראות אבל בלי חומר העין אינו רואה כלל וכן בהתחברות הנפש בהגוף אז נק' כח הנפש הרוחני בשם ראי' ע"ש הכלי וכמו"כ גם בכללות ענין מהות האדם שהוא התחברות החומר והצורה, דהחומר לעצמו נק' בשר האדם והנפש לעצמו נק' נשמת האדם ובהתחברות יחד נק' אז אדם שהוא הכולל דכר ונוק' גוף ונפש שעייז' בא לתכלית שלימות הכוונה ולהיות התגברות החומר על הצורה. דכמו באור וחיות הנפש המחוי' את הגוף שעיקר גילוי החיות הוא כביטול הגוף אל הנפש דאז הוא גילוי חיות הנפש בהגוף, ואינו נרגש חומר כלל, כמו"כ במהות מעלת מדרי' אדם הוא דכאשר מגביר הצורה על החומר, עד כי החומר עצמו נעשה צורה, וזהו תכלית הכוונה בבריאת האדם שייגע א"ע בעבודתו להכניע את החומר ולהגביר הצורה על החומר.

(ב) **והנה** בכללות ענין זה דהכנעת החומר והגברת הצורה הרי יש בו ד' מדרי' הנ"ל, דאנוש, גבר איש ואדם. דלמטה מכולם הוא מדרי' אנוש, דאנוש הוא מורה על החלישות וכמ"ש עקוב הלב מכל ואנוש הוא פי' חלוש הוא, דזהו"ע קטרוג המלאכים על בריאת האדם באמרם מה אנוש כי תזכרנו דלאחר שנאמר נעשה אדם כו' קטרוג המלאכים לאמר הלא רק אנוש הוא דבר חלוש ביותר ומה חשיבות יש בו אשר ראוי להזכירו, דענין הזכרון נופל על הדבר שיש בו מע' וחשיבות אשר בגללם הוא נזכר תמיד עליו אבל האדם להיותו אנוש דבר קל וחלוש ובלתי חשיבות כלל שאינו ראוי לזכירה, והגם שנאמר שם בכתוב ובן אדם כי תפקדנו, אך יבואר בהא דאי' בתוס' ע"ז ד"ג ד"ה הכהנים, שמחלקים בין אדם ובני אדם דאדם קאי על ישראל וכמ"ש ואתנה צאן מרעיתי אדם דאתם קרויים אדם אבל בני האדם קאי על בני אדה"ר דבזה הרי גם עכו"ם בכלל, וגבר הוא שהוא בחוץ יותר מכמו אנוש שהוא בחלישות, אבל גבר הוא בתוקף והגילוי יותר, והנה התורה מדברת

(*) כ"ה בהעתקה, ואוצ'ל: הצורה על החומר.

במדרי' איש ואדם דאנוש וגבר עם היות דגם הם במדרי' התחברות הנפש בהגוף כלומר בהתחברות הצורה עם החומר, אבל כ"ז הוא התחברות הצורה בהחומר אבל לא הגברת הצורה על החומר דכמו באור וחיות הנפש הרי אין מספיק עדיין מה שהחומר הוא כלי אל הצורה דאז הוא רק צורת החומר דזה הרי ישנו גם בבע"ח שהם ג"כ בעלי צורה רק שהוא צורת החומר כמו"כ בהאדם כאשר החומר בטל אל הצורה כלומר שהוא משתנה בעניניו מכמו הבע"ח ממש הרי אין זה עדיין במעלת האנושי' כלל, וגם כשהוא אנוש, והיינו כאשר מאיר בו' וחיות הצורה להכניע הבהמית שבו, הן במוחין לשעבד הלב אל התורה והרגש העבודה והן במדות לפאר את לבבו ובקיום המצוות בפומ' דבזה הרי נראה ונגלה אור הצורה על החומר, אבל הוא רק בחלישות, ובעבודה הוא, דכאשר עניני עבודתו בתורה תפלה וקיום המצוות אין זה מפני הרגש, (דער דערהער), דאלקות כ"א שהוא מפני שגם החומר כלומר הגוף מסכים ע"ז דהרי ישנם כמה ענינים, דגם הגוף להיותו בעצם מהותו כלי אל הנפש, יש בו הנחה שכלי' דדבר זה הוא טוב וצריך לחפוז בזה, וכמו בעסק התורה וקיום המצוות ישנם שמפני עצם מצב גופם הם חפצים בזה, לפי שהוא ענין שכלי, ושכל עמוק וכן בקיום הצדקה והדומה מפני עצם מזיגת והרכבת חומר גופם, ואין זה מפני העבודה כלל, והגם דבפועל ממש הרי לומדים תורה ומקיימים את המצוה, דלימוד וקיום זה הוא מפני אור וגילוי הנפש, אבל הוא בחלישות מאד, והכוונה הוא שיהי' בעבודה ויגיעה דוקא, ולכן מי שהוא נדיב לב בטבע תולדתו, ואשר מפני מעלת שכלו חפץ הוא בידיעת התורה, הנה מצד העבודה גדלה מעלת העובד לייגע א"ע לברר ולזכך מדותיו, ולעבוד בשכלו, כי תכלית ועיקר הכל הוא יגיעת המוח והלב ובאלה חפץ ד' דבהכוונה העליונה אין הפעולות נוגעים כלל וכמ"ש אם צדקת כו' כ"א הפועל והעובד עיקר שתהי' בעבודה ויגיעה, לזאת מעלת אנוש אם שהיא מעלה ומדרי' בכללות הציור דאדם מה שהוא יצא מכלל הבע"ח, ומאיר בו גילוי הצורה, אבל אין זה התגלות הצורה, כ"א צורת החומר בלבד, וכן מדרי' גבר שהוא התגברות הצורה על החומר, והיינו התחלת העבודה דגילוי הצורה עצמי' אבל בכ"ז עוד הגוף מונע ומעכב הן שהגוף עצמו, כלומר חומר וגסות גופו, וכמו דכאשר שכלו גס ומדותיו רעים וקשים מצד החומר שלו, וכמו מי שהוא רתחן וכעסן בטבעו או מקנא ולב אכיר, או שהוא מפני שאור וגילוי הצורה בלתי מאירי' בו כ"כ שהוא עוד בחלישות, ומתגבר ע"ז, אבל עיקר גילוי הצורה עצמי' הוא במדרי' איש ואדם, שהם במעלת ומדרי' גילוי הנפש והגברתה על הגוף, ולכן מדברת בב' בחי' אלו, וההפרש בין איש ואדם הוא דאיש הוא מל' אש והתלהבות, דאיש הוא אש יו"ד, שמתגלה יסוד האש שבנפש האלקית והוא תוקף הרצוא והצמאון באלקות ובכל עניני אלקות, והוא ע"ד דכתי' שרפים עומדים ממעל לו דהשרפים עם היות דעמידתן בעולם הבריאה, מ"מ ה"ה עומדים ממעל לו דהיינו ממעל משרשם ומקורם המהווה אותם, דעבודת

(*) בהעתקה חסר כאן.

השרפים הוא שאומרים קדוש כו' והיינו שמשיגים איך כי אוא"ס ב"ה הוא קדוש ומובדל מגדר עולמות לגמרי, וידיעתם זאת הוא בהשגה גמורה ולכן הם משלשים בקדוש, שהוא קדושת העצמות, דכמה קדישין אינן ולית קדוש כהוי, ואתה קדוש ושמך קדוש, דהוא ושמך אחד, דנשגב שמו לבדו דכמו שהוא לבדו הוא בקדושתו ית' כן שמו בחי' מל' דא"ס קדוש, והאור דגילוי הקו עם שהוא בא בבחי' צמצום וקו מצומצם, ומ"מ הרי האור מעין המאור, דאור הקור מקורו האוא"ס שלפני הצמצום והוא קדושה הג', והשרפים משיגים זאת בהשגה גמורה ולזאת כל חפצם ורצונם להכליל ולהבטל בעצמות אוא"ס ב"ה, ומגודל התשוקה והצמאון הרי נשרפים ברצוא זה הן בחומר גופן וכלות נפשם ועש"ז נק' שרפים שנשרף כל מהותם, וכמו"כ הוא ביסוד האש שבנה"א שהוא מתוקף הרצוא והצמאון לאלקות ולכל עניני התורה והמצוה שהם חכמתו ורצונו ית', והגם שזה מדרי' גבוה רמה ונשאה, אבל בכ"ז אינו שלימות עדיין שהרי הוא קו א' וקו א' אינו שלימות, ועיקר השלימות הוא אדם שהוא התכללות חדר' שהוא עיקר היופי, וכמו בהגוונים הנה גוון אחד אין בזה יופי ורק בהתכללות הגוונים אז הוא היופי האמיתי, וזהו מעלת האדם שהוא כולל דבר ונוק' שהגוף והנפש החומר והצורה מתאחדים יחד והצורה עצמית מתגברת על החומר עד אשר החומר הוא במדרי' נפש, ולכן האדם כולל הכל, דזה גופא שהשתנה באופן יצירתו משאר הבע"ח, דשאר הבע"ח גופם ונפשם נתהוו כאחד, משא"כ האדם דתחלה הי' חומר, וחומר גם יתר מכמו הבע"ח דהרי הבע"ח בעת שנתגלה חומרם התגלה נפשם, ונמצא לא הי' זמן בהתהוותם להיות חומר בלבד משא"כ האדם הנה בשעה ראשונה שצבר עפרו הי' חומר ממשי ונפשו הוא ממדרי' נעלית יותר וכנ"ל הרי זה הרכבה נפלאה, ולכן מעלתו נעלית יותר שהוא דוקא בחיר הנבראים, וכמארז"ל באדר"נ דכל מה שנברא בעולם הרי ישנו באדם, ברא יערות בעולם וכו' וחשיב שם כמה דברים עד שהאדם נק' עולם קטן לפי שכולל את הכל ובזה הוא מעלת ומדרי' האדם, (בציור הקומה דאדם), על מדרי' איש דאיש הוא קו א' ואדם הוא התכללות הקוין. וזהו דפרצוף הראשון נק' בשם אדם ע"ש ההתכללו' בכלל, והעיקר בהתכללות ההפכים דזהו עיקר מעלת אדם, דאיש הוא מדות, ומדות ככלל הוא רק קו א' דבעת שהוא במדה אחת וכמו במדת האה' והחסד אינו במדה אחרת, וכן כאשר הוא במדה ההפכית אז אינו במדה זו, וגם מדת התפארת עם היותה מדה (ולא מוחין), אבל עיקר ענין מדה זו הוא מה שהיא כוללת ההפכים, והתכללות זו אינה אמיתית עדיין, דעיקר ההתכללות הוא במוחין, ומוחין דגדלות דוקא, דקטנות המוחין אם שהוא בציור דמוחין אבל אינו התכללות אמיתי, ועיקר ההתכללות הוא מוחין דגדלות וכמו שנראה במוחש דמי שהוא קטן בדעה, עם היותו במדרי' אדם, שהוא בעל מוחין ומ"מ הוא מתרגז ומתכעס, וכמו חכם קטן השומע דברי חכם אחר שאומר שלא כדבריו ומתכעס ומתקצף ע"ז, בדוגמת קטן ממש, אשר אינו יכול לקבל דבר שהוא היפך רצונו, ועל כל דבר ודבר שאינו כרצונו מתרגז ומתכעס, ומה שהוא

חפצו ורצונו, (דאס וואס ער וויל), הוא בתוקף גדול, וקטן לפי חכמתו הוא מחשב עצמו למציאות, ומתגדל על הכלי דכ"ז הוא מפני קטנות שכלו ובדוגמא כזו ממש הוא בקטן בדעה שאינו יכול להסכול את החכם וזולתו, ומחשב א"ע למציאות דבר מה, וחכמתו תעמוד לו להתפאר ולהיות גדול ויקר בעיני עצמו, וכאשר הזולת שואל ומקשה בדבריו, אינו מוצא כח בעצמו להשיב לו בדברי טעם ולתרץ ולבאר לו הענין, כ"א מתרעם ומרגיז על אשר מדבר היפך רצונו, דזה גופא מה שמתכעס ביותר הוא מפני קטנות מוחו שאינו יודע מה שהוא יודע, פי' דמפני קטנות מוחו, (וביותר חומריות וגסות רוח, המבלבל אותו בכל ידיעה והשגה), אינו יכול לעמוד על אמיתית הדבר ולכן כל ידיעותיו הם בכיווץ וצמצום, ואין זה בעל מוחין בעצם עדיין, כ"א גדלות המוחין שזהו עיקר מעלת האדם שיכול לסכול גם את המנגד, ואדרבה עוד נהנה בזה שיוכל לברר דבריו ולהראות אמיתתם עד שלא יפול ספיקות בכל דבריו, ויתגלה עוצם טהר וחכ' וההשכלה ההיא כמו שהיא, ולכן מי שהוא בגדלות המוחין הוא שומע דברי המנגד, כי בעצם הרי אין לו מנגדים כלל, דמי שהוא מנגד אל החכ' והאמת, הרי אין זה שהוא מנגד אליו, דזהו שטות, ושטות הוא היפך החכ' ואם דהתנגדותו הוא מפני שמסתפק בדברי ההשכלה ההיא הנה עי"ז שנכנס בעומק הדבר, ושומע דברי המנגד ומראה לו כל חלקי הטעות שטעה בזה, ואז בדרך ממילא מתבטל המנגד, כי גם הוא מבין אמיתית הדבר כמו שהיא ומודה על האמת, וזהו מעלת אדם שהוא גדלות המוחין שכולל הפכים ממש להיותו מוצא בכל ענין האמת שבזה והתוכן אמיתי שבו, ובזה הוא כולל את הכלי ועש"ז נק' פרצוף הראשון בשם אדם להיותו כולל כל ההפכים כאחד וכמא' קורא הדורות מראש, וכמארז"ל דכולם נסקרים בסקירה א' דזהו מחשבה הקדומה דא"ק שכוללת מרוכ"ד עד סוכ"ד, וזהו קריאת שם אדם ע"ש אדמה לעליון, דאדם שלמטה הנה לפי הכוונה העליונה שהיתה בבריאתו דכתי' נעשה אדם דתחלת עשייתו, היינו שבכוונת יצירת האדם הוא שיעלה ויגיע למדרג' אדם שהוא הכולל הכל, ולכן קיו נק' בשם איש וכמ"ש קניתי איש כו' ונח אם שהי' במדרג' צדיק כתי' בו איש, אבל אדה"ר נק' בשם אדם מעת היצירה שהי' יציר כפיו של הקב"ה, נעשה באופן כזה להורות על ענינו שהוא הכולל את הכל, ובזה נפלאה מעלתו על כל הנבראים וכמ"ש הרמב"ם ז"ל דכל הנבראים יש להם פועל א' או ב' פעלים משא"כ האדם שיש בו פעולות הרבה, להיותו כלול מהעליונים והתחתונים, בכדי שיוכל להשלים הכוונה העליונה שהיתה בו שהוא יברר ויזכך ויכלול ההפכים לעשותם כלי לאור האלוקי דנתאוהו הקב"ה להיות לו ית' דירה בתחתונים ע"י עבודת האדם דוקא, וזהו זאת התורה אדם, דהתורה מדברת במדרג' אדם שהוא עיקר ותכלית הכוונה דבריאת העולמות, דבראשית ברא כו' בשביל ישראל שנק' ראשית שהם כמדרג' אדם בכלל, ובפרט ראשי אלפי ישראל שהם בתכלית העילוי דבחי' אדם להגביר הצורה על החומר עד אשר החומר עצמו נעשה צורה, שהגוף נעשה בבחי' מרכבה, וכמ"ש בסש"ב שהן הן המרכבה וכל

אבריהם היו קדושים ומובדלים, וכהיותם למטה בגוף היו במעלת מדרי' נשמתם ממש.

ג) והנה בזח"ג דקנ"ח ע"א הקשה דהרי אלפים שנה קדמה תורה לעולם וכת"י בה אדם כי ימות באוהל, כיון דידע קוב"ה דזמין בני"א למגזר עלי' מיתה אמאי ברא לי, ופירש הענין דלהיות תכלית הכוונה הוא האדם והיינו שיעלה ויגיע למדרי' אדם שהוא התגברות הצורה על החומר, עד אשר החומר ממש יהי' צורה, וכמו חכמת אדם תאיר פניו, דהפנים הגשמיים היינו הבירור הגשמי, מאיר מאור החכ' שבמוחו, וכן לבו זכה וטהורה ויש לו הרגש טוב, א גוטער דער הער באלקות, שזהו תכלית העילוי, והוא הוא המשלים הכוונה העליונה, א"כ אמאי ימות, ואיך נאמר אדם כי ימות ועוד דא"כ מהו כללות ענין ירידת הנשמה בגוף ותכליתה, שזהו ירידה גדולה ועצומה ביותר, שהרי הנשמה קודם ירידתה בגוף היא למע' עומדת באהוי"ר, וחבוקה בתכלית הביטול באלקות, ונסעה וירדה בריבוי מדרי' להתלבש בגוף ונה"ב, שהם מעלימים ומסתירים על האור, שהגוף הוא מציאות דבר, ובטבעו מסתיר ומעלים, וכן הנה"ב הרי בטבעו נמשך אחרי כל העיניים החומריים והארציים ובכדי להגיע לאיזה אהוי"ר צריכים ע"ז כמה יגיעות יגיעת נפש ויגיעת בשר, ועבודה רבה ואחר כ"ז אינו בערך לאהוי"ר שהיתה לה להנשמה קודם ירידתה בגוף שהיתה בתכלית העילוי דהנה מוסכם מכל החוקרים דלמעל' מגלגל התשיעי אינו נופל בו המקום והריקות, ומ"מ ה"ז מקום והיינו שהמקום הוא בלי מקום, מה שהנברא בגוף אינו משיג איך הוא זה מקום בלי מקום, והנשמה כמו שהיא למע' משיגה זאת במוחש, שזהו המוחש של הנשמה דאס איז די עיניים המוחשים פון נשמה שמשגת באורות וגילויים העליונים, והוא בבחי' ראי' בהנשמה, דלמעל' הרי הכל הוא בכרוזים אכרוז עלי' ברקיע, בכ"י ב"ק יוצאת ומכרזת, והנשמה כמו שהיא למעל' הרי רואה את הגילויים העליונים ובמילא נעשה מזה אהוי"ר פנימי' ונעלית משא"כ בירידתה למטה שצריכה עבודה ויגיעה רבה, ואחר כ"ז לא הגיע למדרי' אהוי"ר זו כלל, וגם בתכלית העבודה בבחי' אדם הרי לכאורה הרי אינו ערך למהות האהוי"ר דהנשמה קודם ירידתה, וא"כ הרי זה ירידה גדולה מאגרא רמה לעמוד לפני הוי' לבירא עמיקתא שהוא הגוף ונה"ב, ואחר כ"ז הנה גם כשמגיע לתכלית העילוי להשלים כוונה העליונה כת"י ב' אדם כי ימות, אמאי, אך הענין הוא דהנה אמרו"ל גדולה תשובה שמביאה רפואה, וצ"ל מהו ענין העולם ושהוא צריך לרפואה דמשמע מזה להיותו עולם לכן הוא צריך רפואה, וגדלות התשובה הנה מלבד מעלתה העצמית הנה גדלה מעלתה שמביאה רפואה לעולם, והיינו שהיא סבה לרפואה. והענין הוא דהנה נודע דירידת הנשמה בגוף אם שהיא ירידה גדולה ועצומה ביותר, היא לצורך עלי' דבכדי דתעלה הנשמה בעילוי אחר עילוי אין קץ הוא ע"י ירידתה תחלה בגוף ונה"ב וכמ"ש טוב לי תורת פיך מאלפי זהב וכסף, דזהב וכסף הם אהוי"ר, ואלפי ל'

אולפנא ולימוד, דטוב יותר לימוד התורה בעוה"ז שהיא תורת פיך מהאולפנא ולימוד הנשמה שהיתה למודה ורגילה באהוי"ר קודם ירידתה בגוף, דעם היות, דאז היא כמעלה ומדריגה עליונה ביותר, ומ"מ כתי' ונתתי לך מהלכים בין העומדים האלה, דעומדים הם מלאכי' וחיוה"ק שנק' עומדים, שעומדים תמיד במדרי' אחת וכמ"ש ויעמידם לעד לעולם, וכמו מיכאל וגבריאל דעבודתם זה באהבה וזה ביראה הרי עומדים במדרי' אחת מששת ימי בראשית, דעלי' לא יוסיפו וממנו לא יגרעו, והגם דכתי' והחיות רצוא ושוב במראה כזק ואמרז"ל כלהב היוצא מבין החרסים שהם ברצוא ושוב ורצוא ושוב הוא הילוך, וכמו עד"מ עוף המנענע בכנפי' אנה ואנה וע"י זה הוא הילוכה ועלייתה למע', וכן האדם כשצריך לילך הנה תחלה הוא נסוג לאחור, ואח"כ הולך דכל הליכה הוא ברצוא ושוב, אשר כן הוא במלאכים וחיוה"ק, א"כ הרי גם הנשמה בהיותה למע' קודם ירידתה בגוף היתה ברצו"ש. אך האמת הוא דהילוך דרו"ש זה הוא עוד במדרי' עמידה וכמ"ש אליהו חי הוי' אלקי ישראל אשר עמדתי לפניו שנקראת עמידה לפי שהיא הילוך רק במדרי' אחת וכמו במלאכי מעלה דמיכאל וגבריאל שהם ברו"ש ובכ"ז הוא רק במדרי' זו מה שהם דזה באהבה וזה ביראה משא"כ בירידת הנשמה שנעשה בבחי' הילוך דהליכה אמיתית הוא בבחי' א"ס, והוא ע"י ירידת הנשמה למטה ומתלבשת בגוף ונהיט ומשלים הכוונה העליונה להאיר את העולם באור התורה וקיום המצות ע"י נעשה ההליכה בבחי' א"ס.

ד) וביאור הענין הוא דהנה כתי' ואהבת את הוי' אלקיך בכל לבבך, ואמרו שיהא שם שמים מתאהב על ידך והוא ע"י בכל לבבך וארו"ל בכל לבבך בשני יצריך ביצ"ט וביצה"ר. דהיצה"ר שהוא הנה"ב גם הוא יבא לאהבה את הוי', והוא כאשר שם שמים יהי' מתאהב על ידך בעצמך, ואמרו בשני יצריך שהנה"א מתלבש בהנה"ב, והיינו דכאשר הנה"א מתבונן בהתבוננות אלקי, ומבין את זאת בהשגה טובה באופן אשר גם הנה"ב מבין זאת, והיינו דכאשר הנה"א מראה ומוכיח להנה"ב דעם היותו חומרי וגשמי, ומתאוה לכל עניני עולם בעצם מהותו הנה האמת הוא דתשוקתו הוא אל הרוחניות והחיות שבדבר תאוותו, וכמו כאשר הנה"ב חפץ ומשתוקק למאכלים טובים וערבים, אף שחפצו ותשוקתו בתומריית המאכל ההוא אבל כ"ז העיקר הוא החיות שבהמאכל, והראי' דכאשר נתקלקל המאכל לא יחפוץ בו יותר, וכמו"כ בשארי דברי חמדה ותשוקת דברים גשמיים וגופניים, בהפרד חיותם מהם לא יחפוץ בזה כלל, ואדרבה נעשה דבר מאוס ושקוף. והנה"ב אם שהוא בעל מדות ומתאוה (א וועלער), בעצם מהותו ומ"מ ה"ה ג"כ שכלי, וכאשר מסבירים לו איזה ענין הוא מבין עכ"פ, ואחר זה כאשר הנה"א מבאר ומסביר להנה"ב דהעיקר הוא החיות מראה לו ג"כ דכל תשוקתו הוא ג"כ כאשר הוא חיוני א"כ העיקר הוא החיות, והיות שהנה"א הוא שכלי בעצם מהותו לכן ביכולתו להתלבש ולהסביר להנה"ב דעיקר ענין העולם הוא החיות שבו, עד שנעשה הנחה בהנה"ב ונרגש בו ג"כ איזה הזזה

עכ"פ, ואח"כ מרוב שקידת הנה"א בעבודתו בהתבוננות בענינים שהם בקירוב להשגת הנה"ב ומתפעל עליהם הנה ההתפעלות דהנה"א פועל גם בהנה"ב שמתפעל איך מתפעלים מענין אלקי והגם שהוא בעצם רחוק מזה אבל עכ"פ הרי זה פעל בו הנה"א שהעיקר הוא אלקות, ולכן הוא ג"כ מתקרב לאלקות לאהבה אותו ית' להיות הוא עיקר החיות, ומעת לעת נשרש בו אהבה זו. וזהו בכל לבכך בשני יצריך שע"י התלבשות הנה"א בא גם הנה"ב לאהבה את ד' ובהיות הדבר כן כאשר נזדכך מעט הנה"ב הנה הנה"א מראה לו כי הנה"ב בעצם טבע מהותו להיותו מושרש ונמשך לעניני עולם זהו התנגדות לאלקות ובריבוי ההתבוננות בזה הנה זה פועל בהנה"ב התפעלות עצומה, דעם היותו עוד רחוק מלהיות באלקות אבל בכל אופן לא יכול לסבול זאת שיהי' הוא מנגד לאלקות, ואי לזאת כאשר מתבונן בזה פעם שתיים ושלוש והנה"א מראה לו כל דבר בפרט, ולהיות הנה"ב בעל מדות בעצם מהותו, ה"ה מתפעל בהתפעלות עצומה, ורב תבואות בכח שור להתהפך מן הקצה אל הקצה בחילא יתיר, והנה"א עם שהוא שכלי בעצם מהותו אבל מ"מ הרי ה' מלובש בהנה"ב ומשיג את ההשגה האלקית במוחש ממש, הנה ע"י ביטול ורצוא של הנה"ב הנה זה פועל בו הזזה עוד יותר ברצוא ותשוקה עצומה, ורצוא זה הנה בא בתפלה בבחי' חולת אהבה וכמ"ש ועתה חלו נא פני אל, דחלו הוא לי תפלה וכמ"ש ויחל משה, וכן הוא גם לי חולי וכמארז"ל דאחזו חולי של עצמות דכל עצמותו של משה נחלה בתפלה זו, וכן הוא בכל אחד ואחד מ"שאל, שע"י העבודה דנה"א הרי זה מגיע בנקודת החכ' והדעת שבו שבא לכלל חולי מההתבוננות דאיהו ממכ"ע ואיהו סוכ"ע ומהפלאות או"א"ס שלמע' מממכ"ע וסוכ"ע וכולא קמי' כל"ח ובפרט באריכות ההתבוננות והעמקת הדעת עד שנעשה תוקף הרצוא והצמאון להכלל וכמ"ש מי לי בשמים ועמך כו', דעיקר חפצו להכלל ומזה מגיע הנה"א לידי חולת אהבה, דעיקר החולי בא ע"י הראי' באלקות, דראי' פועל התגברות ותשוקת הנפש ביותר דהנה כתי' עיני האדם לא תשבענה דמה שהאדם רואה בעיניו זה אינו משביע ואינו מרווה את צמאונו, דבזה נבדל החוש מהכח, דהנה באור וחיות הנפש המחי' את הגוף הרי יש בו כחות וחושים, וכמו כח הראי' בעין כח השמיעה באוזן כח השכל במוח שבראש, וישנם החושים וכמו ה' חושים חוש הראי', השמיעה, ריח, טעם, מישוש, שהחוש הוא נעלה מהכח בזה שאינו בא בהתלבשות ממש כמו הכח וכמו"כ בכל כח המתגלה מהנפש הרי יש בו ענינים אלו, כח הכח, וחוש הכח, וכמו בכח השכל, הרי יש בו הכח והוא הידיעה וההשכלה בכל מושכל, ויש בו החוש שבשכל דאינו בא בהתלבשות ממש, כ"א הוא מה שלמע' מהתלבשות ממש, וכמו מי שיש לו חוש טוב בהשכלה שזה אינו בא בהתלבשות כמו שהוא בכח, ולכן הנה בזה נבדל החוש מהכח, דהכח אם שאינו משביע אבל מ"מ מרווה תוקף הצמאון, והחוש הנה לבד זה שאינו מרווה הנה עוד גורם הכוסף והתשוקה ביותר, וכמו בהשכלת והשגת דבר הנה כמו שהוא מצד הכח דכח השכל, אם שאינו משביע, אבל מ"מ מרווה במעט הצמאון, וכמו כאשר מתבונן בהתבוננות

אלקי ומבינה בטוב, הרי נרגש בזה, (דער הערט אין דעם), הטוב טעם והיוקר והעילוי דאלקות, וכדבר שמרגיש היוקר והעילוי שבו נעשה המשכת הנפש אל הדבר ההוא, וכאשר מרגיש העילוי דאלקות הרי נעשה בו הרצוא והתשוקה שזהו צמאון, ומ"מ הרי זה גופא מרווה את צמאונו במעט עכ"פ, דהרי כאשר משיג את הענין הרי מאיר לו גילוי אור רב בזה, הנה גילוי אור זה מרווה את צמאונו, אבל בחוש דכח השכל אינו כן, דהחוש אינו מניח לו, (עס לאזט עם ניט), להספיק א"ע, (צוא בענוגענען זיד), במה שמשיג כ"א מעוררו להשיג יותר, וכל מה שמשיג יותר הנה השגתו מעורר בו צמאון וכוסף ביותר, ויובן זה בראי' דמצד הכח דכח הראי' הנה כאשר רואה איזה דבר, הנה יודע ומשיג את הדבר הנראה, כלומר דדי לו מה שרואה, אבל מצד החוש דכח הראי' הנה כל אשר רואה יותר יכסוף יותר, וכמו בצירור נאה ודבר נחמד כל מה שרואה יותר את הדבר הנאה אינו מרווה אותו כלל, אדרבא יתגדל ויתרחב תשוקתו וכוסף נפשו בהדבר, וכמו שנראה במוחש דכאשר מסתכל בהנחמד לו, אף שכבר הצטייר הדבר במוחו ובפנימיותו ובכ"ז לא יגרע עינו מזה ושוכח על הכל, וכל אשר יסתכל יותר יכסוף וישתוקק יותר עד אשר יתבטל ויתדבק בהדבר ההוא מבלי אשר ירגיש בעצמו כי נכלה נפשו, וכמו"כ יובן בענין הראי' באלקות שזה פועל וגורם כוסף ותשוקת הנפש ביותר לפי שהראי' הוא בעצם הדבר מה שאינו בא בכחי' תפיסא בשום דבר, דהעצם בלתי נתפס, ומעורר בהנפש ג"כ מדרי' כזו שאין בה שום מילוי כלל, וואס זיא בענוגענט זיך ניט בשום גילוי אור וכמ"ש ארץ לא שבעה מים, דארץ הוא ל' רצוא, דהרצוא והתיאוב דהנפש הנה לא שבעה מים, שאין דבר המשביעו ואדרבה מצד הראי' נעשה עוד תגבורת הכוסף והתשוקה ביותר, וכמארז"ל במד"ר ע"פ וגם הנפש לא תמלא א"כ לו ימשל משל לעירוני שלקח בת מלכים אף שמאכילה כל מעדני עולם אינו יוצא י"ח, למה, לפי שהיא בת מלכים, כן כל מה שהאדם עמל לנפשו, אינו יוצא ידי חובתו למה לפי שהיא מלמע', ותוקף רצוא ותשוקה זה בא ע"י העבודה בעולם דוקא בלימוד התו' וקיום המצות דהיום לעשותם שע"י התלבשות הנפש בגוף ונה"ב, ויורדת למטה לברר בירורים ומברר חלקו, וחלקו בעולם דנר הוי' נשמת אדם וכמו הנר שהוא מאיר את החושך כמו"כ אור הנשמה, ובפרט נשמות הגבוהות שבמדרי' אדם הנ"ל שמאירים הנה ע"י עבודה זו מגיעים לבחי' הראי' באלקות שהוא תוקף הרצוא וההתכללות ולכן הנה במדרי' אדם נאמר בו כי ימות, דמיתה זו הו"ע ההתעלמות בעילוי הרצוא והעילוי שבו ע"י העבודה כנ"ל, ועל זה הו"ע ירידת הנשמה בגוף להאיר את העולם, וזהו גדולה תשובה שמביאה רפואה לעולם, דעולם הוא מל' העלם, וכמו ונעלם דבר, או ונעלמה מעיני כל חי דהנה כתיב בראשי' ברא אלקים, דמה שברא הוא ע"י ש' אלקים מדת הצמצום, והוא צמצום הראשון שהוא העלם, וע"ש זה נק' עולם העלם וצריכים רפואה להעלם זה, והרפואה היא תורה ומצות שעל ידי קיום התורה ומצות מסירים את ההעלם ומתגלה הפנימי שהיא הכוונה העליונה שיאיר אור העצמי, ומביא הרפואה

היא התשובה דוקא דתשובה היא בחי' או"ח וכל או"ח מגיע למע' יותר להמשיך גילוי אור פנימי יותר, וזהו וזאת התורה אדם כי ימות באוהל, דזאת הוא גילוי וזאת התורה אדם, התורה מדברת במדרג' אדם שהוא תכלית הנרצה בבחירת בחיר הנבראים הנק' בכתוב בשם אדם דוקא, שהיא מע' היותר נעלית במדרג' ואדם זה כלול מהעליונים ותחתונים ולכן ביכולתו להמשיך את האור פנימי ואדם זה כי ימות שהו"ע ההתעלמות והעלי' בבחי' או"ח היכן תמצאנו באהל באהלו של תורה וכמארז"ל סוטה די"ג לא מת משה כתי' הכא וימת שם משה ולהלן כתי' ויהי שם עם ד' מה להלן עומד ומשמש במרום אף כאן עומד ומשמש במרום.

בס"ד, פ' שופטים, פ"ב

שופטים ושוטרים תתן לך בכל שעריך כו' ושפטו את העם משפט צדק, דהנה כדי שיהי' משפט צדק הוא כאשר שופטים ושוטרים תתן לך, פי' רש"י שופטים אלו הדיינים הפוסקים את הדין, ושוטרים הרודים בעם, וע"י השופטים שהם הדיינים אינו מספיק עדיין, כ"א שיהי' גם שוטרים, שהם הרודים בעם, ואז הנה הם ישפטו את העם, ועוד יותר כי המשפט אשר ישפטו יהי' משפט צדק, דמשמע מזה דיכול להיות משפט, ומ"מ אינו צדק, ודוקא ע"י שימת השופטים והשוטרים כו', אז יהי' משפט צדק, וצ"ל מאחר שישנו משפט** בדרך ממילא ואם אינו כדבעי איך הוא משפט, ובכללות הענין א"מ למה הוא המשפט, הרי החסד והצדקה הם מדרג' נעלות יותר מן המשפט, ומהו המע' כמשפט דוקא. אך הענין הוא דהנה א"י במדרג' במקומו אר"ל למה"ד למלך שהיו לו בנים הרבה והי' אוהב את הקטן שבכולן והי' לו פרדס אחד שאהבו מכל מה שהי' לו, אמר המלך אתן אני את הפרדס שהנני אוהבו מכל מה שיש לי, לבני הקטן שהנני אוהבו מכל בני, כך אמר הקב"ה, מכל האומות שבראתי איני אוהב אלא ישראל דכתי' (הושע י"א) כי נער ישראל ואוהבהו ומכל מה שבראתי איני אוהב אלא את הדין דכתי' (ישעי' ס"א) כי אני הוי' אוהב משפט, נותן אני את הדבר שאהבתי לעם שהנני אוהב, הוי' שופטים ושוטרים**, נתינת המשפט לישראל הוא מפני האה' (ובזה יבואר הטעם בעה"י בהמשך הפסוקים איש כו' כברכת הוי' אלקיך אשר נתן לך שופטים ושוטרים, דהברכה שהוא גילוי האה' ניכר בנתינת השופטים כו') אמר הקב"ה לישראל בני חייכם בזכות שאתם שומרים את הדין אני מתגבה דכו כתי' (ישעי' ה') ויגבה הוי' צבאות כמשפט, וע"י שאתם מגביהין אותו

(*) כנראה חסר הסיום.

(**) בכתי' חסר כאן.

בדין, אף אני עושה צדקה ומשרה שכינתי ביניכם, דכן כתי' והאל הקדוש נקדש בצדקה, וכשאתם משמרים את שניהם הצדקה והדין אני גואל אתכם גאולה שלימה דכתי' כה אמר ה' שמרו משפט ועשו צדקה כי קרובה ישועתי לבוא וצדקתי להגלות. וצ"ל מהו המע' של הקטנות דאומר מכל האומות שבראתי איני אוהב אלא את ישראל דכתי' כי נער ישראל, א"כ טעם האה' הוא מפני הקטנות, ולכא' הרי הגדול הוא בחשיבות יותר מכמו הקטן, ומצינו כמה פסוקים בתו' המדברים באהבתן של ישראל וכמו אהבתי אתכם אמר הוי', ואוהב את יעקב, וכאן אומר הטעם כי נער ישראל להיותו קטן לכן ואוהבהו, וצ"ל מה טעם זה דקטנות ומשו"ז הוא האה', ועוד שבשביל זה זכו שהוא המשפט וע"י שמירת המשפט והצדקה ע"ז אני גואל אתכם גאולה שלימה.

וללהבין כ"ז ילה"ת מעלת הקטנות דזהו החביב בישראל ובגלל זאת זוכים אל המשפט והגאול'. והענין הוא דהנה כתי' וזאת מלפנים בישראל, הנה לפנים בישראל דבישראל העיקר הוא בחי' הפנים, דזהו מדריגתן ומעלתן של ישראל שהם בבחי' הפנים דוקא, וכדאי' בע"ה ישראל ועכו"ם שניהם עלו במח', זה בפנימי' וזה בחיצוני', דמעלת ישראל הוא הפנימי' וכן הגילוי אור הנמשך לישראל בברכה העליונה הוא ג"כ בחי' הפנים דוקא וכמ"ש יאר הוי' פניו אליך, וזהו לפנים בישראל, דבישראל הנה מדריגתן ועיקר מעלתן, הוא הפנים, שהוא הפנימי' והעצמי', ואומר בזה וזאת לפנים בישראל, דבפנימיותן של ישראל הוא וזאת שהוא התו' נק' זאת, וכמארז"ל ע"פ יבא זה ויקבל זאת כו', יבא זה משה דכתי' בי' זה משה האיש ויקבל זאת זו התו' דכתי' וזאת התור' אשר שם משה, והנה זאת לפנים בישראל שהתו' היא נטועה ומושרשת בפנימיות של ישראל, פי' דהפנימי' ועצמיות דנש"י מסור ונתון על התו' וכדאי' בזוהר תלת קשרין מתקשראן דא בדא, ישראל מתקשרין באורייתא ואורייתא בקוב"ה, וכולהו דרגין על דרגין סתים וגליא, דישראל ותו' וקוב"ה מתקשראן זה בזה, ואופן ההתקשרות דישראל בקוב"ה הוא דסתים דנש"י קשור ומיוחד בגליא שבתו', חיצוני' התו', והיינו אותיו' שבתו', ויש רמז בדבר דישראל יש ששים ריבוי אותיו' לתו', דכל אחד ואחד מישראל יש לו אות בתו', אשר האות הזה הוא צנור חיותו ולכן אנ"ר כמוחש דככאוי"א הרי יש לו חיות בתו' ואפילו אנשים הפשוטים ביותר שאינם יודעים ואינם מבינים חכמת התו', ה"ה מסורים ונתונים על התו' ומחבבים ומיקרים אותה, לפי שזהו האור והחיות המח' את הנשמה, וסתים דאורייתא קשור בגליא דקוב"ה, ואופן הב' דסתים שבתו' מקשר ומאחד סתים דנש"י בקוב"ה, וגליא שבתו' מחבר גליא שבנש"י בגליא דקוב"ה, אשר לכן הנה הסתים והפנימי' שבנש"י קשור ומיוחד בתו'. וזהו וזאת מלפנים בישראל, דזאת שהיא התו' היא בפנימי' ועצמות דנש"י, דבתו' הרי גם גליא שבתו'

(*) בכת"י חסר כאן.

הוא גילוי אור עצמי וכמ"ש וירד הוי' על הר סיני שהוא התגלות ממש למטה, וכדאי' במד"ר משל למלך שגזר בני רומי לא ירדו לסוריא, ובני סוריא לא יעלו לרומי, אחי"כ עמד וביטל הגזירה, כך מתחלה בתחלת הברי' השמים שמים לה' והארץ נתן לבניא לעבדה ולשמרה, ואחי"כ במ"ת עמד וביטל את הגזירה ואני המתחיל דכתי' וירד ה' על הר סיני שהוא גילוי העצמו' למטה, והמטה לשעה הי' כלי לזה ממש, שזהו גילוי נעלה ונפלא ביותר, דידוע דבאופן ההתחברות עליון ותחתון הרי הוא על ב' אופנים, אם שהתחתון יעלה אל העליון, או שהעליון ירד אל התחתון, וכמו עד"מ שני אנשים א' עומד בהר וא' עומד בבקעה, הרי התחברותם בב' אופנים, אם שהתחתון יעלה אל העליון, או שהעליון ירד אל התחתון, דכאשר התחתון יעלה אל העליון הרי מוכרח לו כמה וכמה תנאים, תחלת הכל צריך לידע הדרכים ונתיבות שתהי' דרכו בטוחה, וגם צריך שיהי' בעל כח שיוכל לילך, דההילוך הוא ביגיעה, ובפרט העלי' בהר שצריך לזה רב כח, ואחר זה שהוא בעל כח וגם יודע הדרכים הרי צריך שיהי' לו לבושים הראויים לזה, שלפעמים הנה בסיבת הלבושים לא יוכל לעלות, ואחר כ"ו, הנה אופן התחברותו עם העליון לא יהי' רק אלא כפי אופן עליתו, וכמו עד"מ בראייתו אור צורת העליון העומד בהר, הנה תחלה כשהוא מרחוק אינו רואה אותו כלל, ואחי"כ מתקרב יותר ויותר, אבל בכל אופן, הנה ראייתו בפני העליון הוא רק כפי אופן עלייתו, משא"כ בירידת העליון אל התחתון הרי אינו צריך שום תנאים כלל, דהרי הוא עליון, וידועים לו כל הדרכים והנתיבות, ואין מונע ומעכב בעדו וכשירד אל התחתון הרי הוא מתגלה בכל עצמותו ממש. ויובן זה יותר בעבו' דכאשר התחתון עולה אל העליון הרי ראשית כל צריך להיות ידיעת הדרכים ונתיבות שהם דרכי התו' והמצוה דאמרו'ל ולא ע"ה חסיד, דחסיד הוא המתחסד עם קונו עם קו דילי', דהמשכת אור וגילוי הוא דוקא כאשר יודע דרכי המצוה, דע"ה כי ישרים דרכי הוי', ודרכי הוי' שהן המצוות הם ישרים אבל מ"מ צריך שיהי' הכל עפ"י התו', והראי' הוא סיפ"י דקרא צדיקים ילכו בם דכאשר המצוה אינה כתיקונה וצריכים לידע דבר ההלכה בשבת תפילין ותפלה וכמו"כ בשאר המצוות, כי המצוות הם מוגבלים דוקא וקיומן הוא כאשר הם כפי ציווי ורצון העליון, הנה בהכרח שיהי' הידיעה פרטיי' בהדרכים ואחי"כ גם כשיודע דרכי ההלכה צריך שיהי' בעל כח, והוא שיהי' לו תשוקה ורצון לקיים מצות הוי', עם זאל אים ארען א מצוה, ולעשותם בחיבה, שזהו מלבד גוף ועצם המצוה, צריך שיהי' הכח והתשוקה, ובפרט לעלות בהר הוי', שצריך לזה כמה תנאים כאמור מי יעלה בהר הוי' נקי כפיים ובר לבב כו' ואז ביכולתו לעלות בעילוי אחר עילוי, וכן בשביל העלי' צריך ללבושים הראויים לזה, והיינו לבושי הנפש דמח' דבור ומעשה וכמו בגשמיו' הנה ההולך בדרך בהכרח שיהי' לבושי מתוקנים וכפי מדתו, דכאשר הם ארוכים אז יכשל בהם, וכמו"כ הוא ברוחני' בלבושי הנפש דמחדו"מ דכ"ו שלא נטהר נפשו מאותיות המחוד', הנה אף גם מי שיודע דרכי המצוה, וגם יש לו תשוקה

לקיים המצות הנה כ"ז אשר לא נטהרה נפשו מאותיו המח' הלא טובים, או דיבורו לה"ר ורכילות וכה"ג לא יוכל לעלות, שזהו דכתי' חומת בת ציון הורידי כנחל דמעה, שהדמעות הם המכבסים את רושם אותיו' הלא טובות שנשארו ואם לא יכבסם אין ביכלתו לעלות, דכ"ז בא בעבודה ויגיעה עצומה, ואחר כל העבו' הלזאת, הנה קבלת פני העליון הוא רק כפי אופן עליית התחתון, משא"כ בירידת העליון למטה הרי אין לפניו שום מניעה ועכוב כלל, והעולה על כולן שמתגלה בעצמותו ממש, דכן הי' במ"ת שהי' גילוי העצמות למטה, והמטה הזדכך לשעה, דבמ"ת הי' גילוי אור למטה ממש, וזהו גם מענינים הנפלאים שבמ"ת, וכדאי' בילקוט בשם פד"א אר"י אדם מדבר עם חבירו רגש קולו הוא שומע אבל אינו רואה מאמרו אבל כאן במ"ת הנה וכל העם רואים את הקולות כתי' דרואין את הנשמע, דכל ישראל ראו את הקול יוצא מפי הקב"ה בברקים ורעמים, ועכ"ז הרי הי' זה בהתיישבות וכדאי' במד"ר ע"פ הן אל ירעים בקולו נפלאות, דהן אל ירעים בקולות וברקים במ"ת ובכ"ז הנה בגילוי נפלאות, דהראה פלאי פלאות, שהי' הקול מתקבל לגדולים לפי ערכם ולקטנים לפי"ע, הרי שהי' גילויים נעלים ביותר, וכ"ז הוא בחי' גליא שבתו', והיינו אותיו' התו', ועשה"ד ה"ה דברים פשוטים, אך בדברים פשוטים הי' התגלות העצמות וכמו חכ' אדם תאיר פניו שהאיר בחי' חכ', והיינו פנימי' החכ' דעצמו' אוא"ס הוא בא כגילוי ממש בנשי', היינו כמו שהיו מלובשים בגוף ממש ורק דעכדו"ד פרוחה נשמתו והחזירם בטל תחי', דטל תחי' הי' גילוי דלע"ל, וגם בעת מ"ת החזירם בזה שהיו במצב כזה שיכלו לקבל גילויים היותר נעלים. וזהו וזאת לפנים בישראל, דבישראל הנה מדריגתן הוא בחי' הפנימי', והפנימי' שלהם הוא בחי' זאת שזהו התו'. וזהו ג"כ אנכי ה"א שבמ"ת, דאנכי מי שאנכי הוא ה"א אלוקה שלך דכמה פעמים מצינו בתו' הלי' הוי' אלקיכם בכללות וכמו בעבודת האלקים דכתי' ועבדתם את הוי' אלקיכם וכתי' אני הוי' אלקיכם וכאן כתי' הוי' אלקיך אלקה שלך לכאור"א ביחוד דעל הדבור אנכי נאמר הלא אנכי טוב לך מעשרה בנים, דעשרה בנים הם עשה"ד דאנכי שהוא דבור הראשון מצות האמונה הוא בחי' טוב שהוא האור והחיות דעשה"ד. דהנה עשה"ד הרי הם דברים פשוטים וכמו לא תגנוב לא תרצח לא תחמוד, וכן בעשה כבוד את אביך כו' שהם דברים וענינים שכליים, וכמארז"ל אלמלא ניתנה התו' למדנו גזל מנמלה וצניעות מחתול כו' הרי ישנם דברים שהשכל האנושי מחייב אותם מפני האנושיות, וזהו חלק השכלי שבמצוות, אמנם קיום המצות שבנשי' הם מפני שהם רצון העליון דרצון אין לו טעם, והפירוש הוא דגם בדבר שיש עליו טעם והכרח שכלי, הנה המקיים את המצוה אינו מקיים זאת בשביל טעמים ושכלים כ"א באשר הוא דבר הוי', וכמו במצות הצדקה, אי"ז לפי שהוא נדיב לב בעצם תולדתו ואינו יכול לסבול צער זולתו ומשו"ז משפיע לו טוב, ונותן לו משלו כ"א הטבתו עם זולתו הוא מפני שכך הוא רצונו וכך נצטוינו מאתו ית', וכן כביבוד או"א אי"ז מפני טבע התולדה להיות קשור באביו וכדאי' בזהר דרחים לון יתיר מנפשי' כ"א הוא מפני שכך גזרה חכמתו ית' וקדשנו

במצוות שהם רצונו ית', דגם בזה הרי מובדלים נש"י משארי האומות דמצות שכליים ישנם גם לאוה"ע, כמו הנזהרים מגזל וגניבה ומהדרין בכיבוד הורים, אבל אצלן הם רק ענינים שכליים ולא יותר משא"כ בישראל הרי מצוות. וזהו אנכי טוב דמא' אנכי שהוא מצות האמונה הוא טוב, שהוא הטוב והחיות שבמצוות, הנקראים בנים כנ"ל, דקיום המצוות שנש"י מקיימים אינו מפני הכרח השכל, כי באים בסיבת האמונה, וכ"י מאמינים בני מאמינים, ומתוקף אמונתם מקיימים מצותיו ית', וזהו אנכי טוב לך, דהטוב הזה שהוא החיות דאמונת השי"ת בקיום המצות, הוא רק לך נש"י דבזה נבדלו ישראל מכל שהם מקבלי עול דהקדימו נעשה לנשמע, וכדאי' במדר' משל למלך שנכנס למדינה (הכוונה שכבש את המדינה) א"ל עבדיו גזור עליהם גזירות (דכן דרך הכבוש במדינה החדשה לגזור גזירות להראות ממשלתו עליהם) א"ל להם לאו, יקבלו מלכותי ואח"כ אגזור עליהם גזירות שאם מלכותי אינם מקבלים גזירותי איך מקבלים, דזהו הקדמת אנכי שהוא מא' הא' שהוא מצות האמונה בקבלת עול מלכותו ית' שזהו עיקרא ושרשא דכל המצוות שהוא הטוב והחיות שבמצוות כנ"ל הנה טוב זה הוא לך רק לנש"י שהם רק הם מקבלים עול מלכותו ית', וגילוי זה הי' במ"ת. וזהו וזאת לפניכם בישראל, דפנימי' נש"י הוא בחי' זאת שהוא התו', ובמ"ת כת' פכ"פ דבר הוי' עמכם, דיבר ל' המשכה וגילוי, דיבר הוי' עמכם, המשכה וגילוי שנמשך לנש"י בעת מ"ת הוא בבחי' פנים פנימי' ועצמות או"א"ס כ"ה בפנימיו' ועצמות נש"י, ובזוהר אי' דפכ"פ הוא שהגילוי לנש"י הי' בחי' פנים, אבל הוא בבחי' התלבשות בפנים דגבי משה כתיב פנים אל פנים שהי' הגילוי בחי' פנים העליונים ממש, אמנם בנש"י הי' הגילוי ע"י התלבשות בחי' פנים תחתונים, ואיתא ברמ"ז דף קס"א דבחי' הארת פנים דתרין תפוחים שזהו בחי' פנימי' החכ' נתלבש בבחי' דעת דזעיר, ויהי' הגילוי בנש"י, דבחי' דעת דז"א, והתו' הרי היא בחי' המשכה עצמי' וההתלבשות היא במדר' אלקות שנמשך בזה מהות האור, לכן במא' הראשון א' אנכי היא אלוקה שלך לכאו"א ביחוד שע"י גילוי פנים העליונים הנה נעשה שם הוי' ככאו"א מישראל.

וללהבין ענין שם הוי' שבנפש שישנו בכאו"א וענינו בעבו', הענין הוא, דהנה אמרו"ל בפרק שנו חכמים אריב"ל בכל יום ויום כ"ק יוצאת מהר חורב, ומכרות ואומרת אוי להם לבריות מעלבונה של תורה, שהיא עלובה, ואין לה עוסקים ואז אוי לבריות, ובפרט אלו שגורמים עלבונה של תורה שהם מונעים ומעכבים ח"ו הרי אוי ואבוי להם, וכמו"כ הרי יש כמה וכמה כרוזים שמעוררים על התשו' והטבת הדרכים בעבודת האלקים, וכמא' שובו שובו מדרכיכם הרעים בית ישראל, ולמה תמותו, דמיתה זו הוא רוחני' דקשה יותר מכמו מיתה גשמי' ח"ו, וכן שובו בנים שובבים והדומה,

וצ"ל מהו"ע הב"ק וכרוזים העליונים, דהרי תכלית ועיקר הכוונה בבנ"א המבלים זמן בגוף והם בעוה"ז יעבדו את הוי' בכל לבם ונפשם דהיום לעשותם, ובנ"א אלו הרי אינם שומעים את הכרוזים שלמע' וא"כ מהו"ע הב"ק ומה תועלת ההכרזה. אך הענין הוא דהנה טעם וסיבת הדבר שבנ"א המלוכשים בגופים, בגוף אינם שומעים הב"ק המעורר על עסק התו' והכרוזים העליונים המעוררים על התשו', דהגם שישנו בהם נפש המח' אותם והוא הארת הנשמה ומ"מ אינם שומעים את הכרוזים העליונים, הוא מפני העלם והסתר של הגוף שלו ונה"ב שהם מעלימים ומסתירים ביותר ומעלימים גם על אור הנפש המלוכשת בהגוף, ואמנם ידוע שהנשמה המתלבשת בגוף הוא רק הארת ומקצת הנשמה בלבד, אבל עצם הנשמה נשארת למע', דהלא אינו בערך כלל שהנשמה עצמה תתלבש בגוף, דגוף הוא קטן מהכיל את זאת והראי' ממאמרם ז"ל מלאך בשליש העולם עומד, דיש בזה ב' פירושים הא' דהמלאך שלישי מהעולם, והב' דהעולם שלישי מהמלאך ונשמות גבוהים ביותר ממלאכים, דהמלאכים שרשם מחיצוני' הכלים ונשי' מהפנימי', אי"כ אינו בערך כלל, כי הנשמה תתלבש בגוף, ומה שמתלבש הוא רק הארה ומקצת בלבד ועיקר הנשמה נשארה למע', והנשמה כמו שהיא למע' ה"ה רואה ושומעת הכרוזים העליונים, וכתנ' ונוזלים מן לבנון דנוזל הוא מל' הזלה והטפה, דלכנון שזה לב ונון שבנשמה בח' חו"ב הנה נוזל ונוטף מזה הארה גם בהארת ומקצת הנשמה המלוכשת בגוף, וזהו בא ע"י ההרהורי תשו' שנופלים להאדם פתאום ובלא שום הכנה כלל, וכמו שנראה במוחש דלפעמים הנה כאשר האדם טרוד בעניניו, ואינו חושב כלל במצבו הרוחני, ולפתע פתאום נופלים לו הרהורי תשו', המעוררים את לבו, ומתעורר בהתעוררות גדולה, ובוכה במר נפשו, ופועל ישועות בנפשו בלימוד התו' איש כפי אשר הוא, דנראה במוחש שמפני גודל ההתעוררות הרי גם איש הפשוט שאינו בעל תו' מוצא עריבות ומתיקות באמירת פסוקי תהלים, כעריבות ומתיקות המשכיל בהשיגו השכלה נפלאה בלי הבדל כלל דזהו מפני התעוררות הפנימי' הבאה בסיבת התשובה הפתאומית שאינו מוצא נוחם לנפשו בשום דבר כ"א בהתקרבו אל הוי', ועוד יותר מזה מצינו ראינו גם בציור אנשים כאלו שהם בדרגא דמותא ר"ל, דבעת פועל הרע יקרא רשע כנודע, ורשעים הם מתים, הנה ג"ו אשר ח"ו הוא בדרגא דמותא ר"ל כלו' אשר לא נראה בו שום תנועת חיים כלל מחיות התו' וקיום המצות כנ"ל, ובכ"ז בעת מן העתים בהופיע רוח ממרום, הרי לפתע פתאום מתעורר בהתעוררות תשובה מעומקא דלכא באין אומר ודברים כלל, כ"א רוחו עליו יתעטף לשוב אל הוי' וצר לו מאד מכל הרע אשר יסובבנהו ומתחרט בחרטה גמורה על העבר עליו וכמארז"ל רשעים מלאים חרטות, דכ"ז בא מצד שרש ועצם הנשמה כמו שהיא למע', דמה שהאדם עובר עבירה הוא מהרוח שטות שמכסה על האמת וכמארז"ל אין אדם עובר עבירה אא"כ נכנס בו רוח שטות ונדמה לו שעדינו ביהדותו, אשר באמת שטות מעין כזה ימצא גם באנשים בעלי מדרי' שהוא אונאת עצמו הבאה בסיבת אה' עצמו, דכמו שנראה

במוחש בכאור"א, השם לבו על נפשו, אשר מטבע האדם להטעות א"ע, ועל כל פשעיו שמוצא בעצמו בביטול תו' ותפלה, ומכ"ש עבו' שבלב, בבירור וזיכוך המדות בשמירת פיו ולשונו וכדומה גם אם חטאיו מרובים, הנה על כל פשעיו אלו תכסה אהבתו א"ע, שהאדם להיותו יקר בעיני עצמו מאד, נדמה לו שהוא אינו בדומה לזולתו, דהגם שיש בו חסרונות אלו שבטל מהתו' ואינו עוסק בעכו' התפלה, הנה על הכל יש לו טעמים, דזה שאינו לומד ואינו קובע עתים לתו', הנה בזמן זה הוא עוסק בענין אחר אשר לפי דעתו (הכוזבת והבאה בסיבת עצת היצר) הוא ענין נעלה ואפשר יותר מקביעת עתים לתו' ברבים, כי ללמוד יכול בעצמו, וכן על כל דבר ודבר מוצא טעם לשבת, להיותו יקר בעיני עצמו לאמר, אז ער איז אנדערש מכמו זולתו, ומה שנדבר אודות הזולת, אם שכחיוניו' זהו רכילות ולרה"ר, אבל הוא יודע (כן חושב בעצמו בטעות בסיבת אה' עצמו) שזהו בשביל כוונה לתקן את זולתו, וכן בשאר הדברים, דכל אלה הוא שקר גמור וכזב מוחלט, אינו לומד תו' לפי שאינו חפץ, ואינו עוסק בעכו' התפ' מפני שרירות לבו, ועל כולם אהבתו לעצמו לחפות על עצמו ונדמה לו כי גם בכל אלה הנהו בתמימותו, ועודינו כמו שהוא מאז ומקדם, והוא דוגמת מחשבת ודמיון הבעלי עבירה שנדמה לו שהוא עדינו ביהדותו, והראי' שבהגיע ח"ו לעבור על דבר שיודע ברור אשר בזה יפרד ח"ו חבל יהדותו הרי לא יעשה כזאת בשום ענין ואופן כלל, וכמו שנראה במוחש בכמה בנ"א, אשר בקיום התו' והמצוו' הרי הם כאלו נפרדו לגמרי ומתים ר"ל ממש, ובכל זה כאשר הגיעו לידי זה שידעו שבטעותם כזאת חלילה יפרדו מאלקי ישראל, מסרו נפשם על קדושת שמו ית', והוא לפי דאישי' ישראל (וגם אשר בשם ישראל יכונה) אינו יכול ואינו רוצה להיות נפרד מאחודתו ית', וכל אשר לו כגשם יתן בעד דביקותו זאת לבלי להתפרד לעולם, וזה בא משרש ועיקר הנשמה כמו שהיא למע' דחבוקה ודבוקה בך, דבנים אתם להוי' אלקיכם, וכמו שהבן שהוא מעצמות מוח האב, ה"ה קשור ומיוחד תמיד בהאב, דמיום הראשון לצאתו לאויר העולם, ה"ה נמשך אחרי אביו, דגם בהיותו קטן, שאינו יודע כלל וכלל איך הוא אביו, הרי הוא ימשך אחריו בלי שום טו"ד כלל אשר התקשרות התמימה הלזו, נשארת בהבן גם בהיותו גדול וזקן בשנים אשר גם אם לסיבה מן הסיבות וענין מן הענינים אביו התעלם ממנו, הנה התקשרותו באביו בתקפה כמו שהיתה מאז ומלפנים לפי שהוא התקשרות עצמי'. וככל המשל הזה יובן כנשמה, שהיא נק' בשם בן מפני ההתקשרות והביטול ממש, הנה כמו"כ דכמו היותה למע', ה"ה בתכלית ההתקשרות והביטול ממש, הנה כמו"כ גם בירידתה בגוף והתעלמותה בנה"ט, ועכ"ז שרש עצם הנשמה המתלבשת בגוף, להיותה יחידה ליחדך, דמצד יחידה שבנפש, הרי כל ענינו ליחדו ית' בכל אופני מיני יחודי', רק להיות שהגוף והנה"ב מעלימים ביותר, לכן צ"ל דבר המעורר, אבל כאשר מתעורר עצם הנשמה, אז הוא בתכלית היחוד, מענין זה פון דעם דער הער אין געטליכקייט נק' בשם משכיל שהוא מה שלמע' מטו"ד המושג כלל, דאין שום טעם ודעת על התקשרות זו, והוא רק

התקשרות עצם בעצם למע' מטו"ד, ולכן הנה בהתקשרות זאת הרי כל ישראל שווים בהשוואה גמורה, דבידיעה והשגה הרי יש התחלקות, מדרי' בעלי תו' ובעלי עבו' ואנשים פשוטים, אבל בשרש ועצם הנשמה כולם שווים, ולכן נק' משכיל, שהוא מקור החכ' והשכל, ומקור השכל אינו שכל, דאם הי' שכל לא הי' יכול להיות מקור לשכל, דשכל ולמע' מן השכל, הרי אין זה בא בהשתל' כ"א בדרך יש מאין, ומ"מ נק' בשם משכיל, להיותו מקור לשכל, ובא בגילוי בשכל הגלוי, וביותר בפו"מ בדברים שלמע' מהשכל לגמרי ומשו"ז נק' בשם משכיל.

וביאור הענין הוא, דהנה כתי' משכיל לאיתן האזרחי, והנה איתן פי' תוקף וחזק וכמ"ש איתן מושבך ותרגם תקיף בית מושבך, וכן פי' במשנה איתן כמשמעו קשה שהוא התוקף והחזק ביותר, ועוד פי' איתן מל' יושן וזקנה, וכמו שהתרגום מפרש בירח האיתנים בירחא דעתיקא. והנה היושן והזקנה, והתוקף והחזק הוא רק בדבר שהוא עצמי, דמה שהוא עצמי הוא בלתי משתנה ובלתי מתחלף, משא"כ בדבר שאינו עצמי, אין שייך בו התוקף והחזק, והוא רק מה שהאור מעין המאור ולפי אופן העצם, ובמילא כאשר העצם אינו משתנה ואינו מתחלק לכן גם הדבוק בעצם אינו משתנה, אבל אור בעצם מציאותו, היינו במציאות עצמו שהוא אור, הרי שייך בו שינויים וחילופים, דרק העצם לבד אינו משתנה, והוא בעל תוקף ויושן. וכמו"כ יובן שנשמה שהיא עצמי', דהנה כאו"א מישראל אומר אלקי נשמה שנתתי בי טהורה היא אתה בראת יצרת נפחת, וחשיב כאן ד' מדרי' שנשמה טהורה בראת יצרת נפחת, ובמד' איתא חמשה שמות נק' לה נר"ן ח"י, ובזוהר חשב להו ד' מדרי' לנגד ד' אותיו' דשם הוי', ובד"כ הוא נר"ן פנימי' וח"י מקיפים, ונשמה לנשמה כולל גם בחי' יחידה כו' דנשמה הוא דכתי' נשמת שדי תבינם, והוא כח ההשגה, וההתבוננות באו"ס, והוא בחי' בינה שבנפש, ונשמה לנשמה הוא בחי' ח"י בחי' חכ', דחכ' כ"ח מ"ה הכח והתוקף דבחי' שלמע' מטו"ד, דישנו בכאו"א מישראל שזה מכח החכ' שבנפש, ובכח זה ביכולתו לעמוד בנסיון נגד כל מונע ומעכב על אור אלקי, והוא שרש ועצם הנשמה שבאה בהתגלות בנקודת היהדות מה שאינו יכול ואינו רוצה בשו"א להיות נפרד מאלקו' ומוסכם ומוחלט בנפשו כלי' ומנקודת יהדותו לא יזיזו כל שהוא דזהו מצד תוקף החכ' שבנשמה. ובהו יובן סגנון בקשת משה וטענותיו כי עם קשה עורף, ומה הטענה, אך זה כוונתו כי עם קשה עורף הוא למעליותא, אשר מצד עצם ושרש הנשמה הבאה בהתגלות בנקודת היהדות, הנה עם קשה עורף לעמוד נגד כל מונע ומעכב על התו' ומצות, ומזה בא גודל המס"ג שבכאו"א מישראל על קדושת שמו ית', וכמו שנראה במוחש דכאשר יש ח"ו העלם והסתר על לימוד התו' וקיום המצות כמו שהי' (ל"ע)

(*) בכת"י יש כאן כמה תיבות שאינן ברורות.

בעת מלכות יון הרשעה שעמדו על ישראל להשכיחם ח"ו תורתנו ולהעבירם מחוקי רצון האל ית' עמדו כל ישראל במס"נ בפו"מ עד שנצחום, והוא להיות כי בעצם ושרש נפשם הרי ישראל עומדים בתכלית היחוד באוא"ס ב"ה, ולזאת וסלחת כו', וכ"ז בא מצד כח המ"ה שבנפש שלמע' מטו"ד דההשגה אין תוקף בזה כלל, דשכל אינו מחייב ענין המס"נ, ולכן בתו' נא' רק טעם על האה' דהוא חייך וכמ"ש לאה' את ה"א כי הוא חייך, וכמו שהאדם אוהב חיי נפשו, שיודע בכירור שהנפש הוא העיקר, ולכן עיקר רצונו הוא בהחיות ולא בהגוף, וכמו"כ כאשר יתכונן שהעיקר הוא אור וחיות האלקי המח' את העולמות יהי' עיקר חפצו באלקו', והתוקף האמיתי הוא מצד החכ' דוקא שהוא כח מ"ה שבנפש אשר מזה בא התוקף לעמוד נגד כל מונע ומעכב ולבא לידי מס"נ בפו"מ, והוא בחי' איתן שבנשמה, הביטול שלמע' מטו"ד לגמרי, ומדרי' זו נמצאה בכאו"א מישראל בהשוואה גמורה, וזהו איתן ל' תוקף. והפי' הב' איתן ל' יושן וזקנה, הנה בל' הקבלה הוא שם ע"ב, דהענין הוא מה שאינו מחודש, דהנה שם מ"ה היה מחודש, ונק' מ"ה החדש, וכן בשם ס"ג הי' השבירה וכמארז"ל בונה ע"מ לסתור וסותר ע"מ לבנות, בנין וסתירה הוא קדימה ואיחור, שהו"ע הזמן, ועוד דמ"ה וס"ג הם תהו ותיקון דשניהם מחודשים, משא"כ שם ב"ן ע"ה שהוא למע' מתהו ותיקון, וידוע דשם ע"ב בחכ' והיינו בפנימי' החכ', דפנימי' אבא פנימי' עתיק, והוא המשכת והתגלות העצמות ב"ה, וזהו היושן דנשמה בבחי' פנימי' החכ' כח מ"ה הנ"ל, דהנה כתי' עם המלך במלאכתו ישבו שם, ואמרז"ל במי נמלך בנשמותיהן של צדיקים, דההמלכה היא קודם בריה"ע, שהרי ההמלכה היתה על בריה"ע, דהנה נשמות ע"ה שהן ג"כ מחודשים שה"ה נברא ולא בורא, ובכ"ז הנה התחדשותם אינה כמו בריאת שאר הנבראים שנבראו בשו"א, שהרי אפי' המלאכים נבראו בשימ"ב י"א בשני וי"א בחמישי וכמ"ש ועוף יעופף ואמרז"ל ועוף זה מיכאל יעופף זה גבריאל, דכתי' בדבר ה' שמים נעשו וברוח פיו כל צבאם, וכתי' עושה מלאכיו רוחות ומשרתיו אש לוחט, דהתהוות הנבראים ומלאכים בכלל הוא ע"י הדבור, דדבור עם היותו שהוא ג"כ לבוש מלבושי הנפש ומ"מ ה"ה לבוש הנפרד, ויש בו קדימה ואיחור, הרי אינו יכול להקדים בתי' ברוך האות כ' שבסופו לאות ב' שבראשו דאז יהי' צרוף אחר, וקדימה ואיחור זה זהו"ע התחדשות הזמן, משא"כ נשמות התחדשותן היא באו"א לגמרי וכמא' ישראל עלו במח', דמח' ע"ה שאינו ג"כ אלא רק לבוש הנפש בלבד ואינה עצמיות הנפש ממש, מ"מ הרי המח' הוא לבוש המיוחד, ולכן המח' משוטטת תמיד, דזה שחושב מחשבת שכל אי"ז עיקר מהות וענין המח' כ"א הפועל של המח', וכמו עד"מ בראי', הנה חוש הראי' הוא מה שרואה את הדבר הנראה, ולגבי ענין ומהות הראי' הרי אין הבדל אם מבין ויודע מה שרואה, או שאינו מבין ויודע את הדבר שראה, דהעיקר הוא הראי' לראות את הדבר ולכן איש הפשוט שאינו מבין שום דבר ורואה איזה דבר ואיש סומא ר"ל חכם נפלא דכאשר מספרים לו את הדבר הנראה מבינה בטוב ויודעה על בוריה עד אשר יוכל לצייר את

הדבר במוחו (אם אינו סומא בתולדתו) הנה לגבי הראי' יקרא הפשוט רואה והחכם הסומא בלתי רואה, וכן הוא במח', דמחשבת השכל הוא רק פועל המח', ועיקר המח' הוא מה שמשוטטת תמיד, גם אותיו' בלתי מסודרים וענינים בלתי עיונים כלל, והמח' היא תמיד בין ער ובין ישן לפי שהוא לבוש המיוחד, וא"כ אין שייך בו קדימה ואיחור, כמו בדיבור, אשר הדוגמא מזה יובן למע' דמח' הוא מה שמיוחד ביותר, וזהו ישראל עלו במח', דהתחדשות הנשמה הוא בבחי' מח' לבוש המיוחד, ועלו במח', דמח' הוא בחי' חכ', ועלו במח' פנימי' החכ'. וזהו אלקי נשמה שנתת בי טהורה היא דהנשמות הרי שרשן בבחי' ז"א דאצי', ואצי' לפי הפי' לשון אצל וסמוך, הוא בתכלית היחוד, ובפרט דאצי' הוא ל' האצלה והפרשה, הי' הפרשת הארה מא"ס ב"ה, ואינה בבחי' התחדשות כמו הברי' שהיא יש מאין כ"א בבחי' גילוי ההעלם, וזהו היושן דנשמה, רק שבאה בהתלבשות למטה דרך בראת יצרת נפחת שיושלם הכוונה העליונה בירידת הנשמה למטה, וזהו האיתן דנשמה בחי' היושן. והנה אותיו' איתן משמשות לעתיד, דלעתיד יאיר ויתגלה בנשמות בגילוי בחי' האיתן שבהם, וזהו משכיל לאיתן האזרחי, דאזרחי מה שיאיר ויזרח בהגילוי דלעתיד, וכן אזרחי מל' יושן וכמ"ש כגר כאזרח הארץ, דאזרח הוא תושב מכבר, והוא בחי' איתן, וכדאי' בת"ז דאזרח הוא שם ע"ב הנה אזרח זה בא מאיתן, שהוא התוקף והיושן, הנה אף כי עיקר הגילוי יהי' לעתיד לבא דלעיל הוא דוקא התגלות העצמות, עכ"ז הנה הארה מזה הוא גם עתה בבחי' משכיל שהוא שרש ומקור השכל, דלמע' מן השכל כנ"ל. וזהו היו"ד דשם הוי' שבנפש הוא בחי' חכ' בחי' כ"ח מ"ה, הביטול שלמע' מטו"ד המושג מה שבמדרי' זו הוא הארת איתן שבנשמה שהוא התוקף והיושן, ונמצא בכאו"א מישראל שאין בו התחלקות מדריגות כלל, דכאו"א מישראל הוא קשור ומיוחד בעצמותו ית', ומזה הוא התוקף לעמוד בנסיון בשביל התוהמ"צ, ושום אחד מישראל אינו יכול ואינו רוצה בשו"א להיות נפרד מאחדותו ית'.

והנה ענין הה"א דשם הוי' שבנפש הוא כח ההבנה והתבוננות בגדולת או"ס ב"ה, דבכאו"א מישראל הרי יש בו הכח והיכולת להשיג ולהתבונן בגדולת הבורא ב"ה, והגם דבכאו"א מישראל הרי יש בו היו"ד דשם הוי' שבנפש שהוא הביטול שלמע' מטו"ד, ותוקף המס"נ אשר גדלה ורמה מעלתו במאד, וכמו בהיות ישראל לעם שהקדימו נעשה לנשמע, וכן בכל דור ודור גודל המס"נ על התו' והעבו' האלקי' בקבלת עול מלכותו ית', והנה בכ"ז צריך להיות גם השגה והתבוננות בגדולת או"ס. דבזה יובן מה שמצינו דכת' אתה הראית לדעת כי הוי' הוא האלקים אין עוד כו' ואח"כ כת' וידעת היום והשבות אל לבביך כי הוי' הוא האלקים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד, דלכאו' א"מ דלאחר שאתה הראת לדעת כי הוי' הוא האלקים כו' וכפירשי' אחר ראי' גדולה כזו מהו עוד האזהרה דוידעת היום כו'. אך הענין הוא דהנה ראי' הוא מצד החכ', שהוא מה שלמע' מטו"ד כלל,

דמוחלט ומוסכם במוח ולב דכאו"א מישראל כי הוי' הוא האלקים, והוא לבדו הוא ואין זולתו, אך החלטה והסכמה זו הוא מצד עצם הנשמה, ואין צריכים ע"ז שום ראיות כלל, והאזהרה דוידעת היום כו', הוא דכאו"א מחויב להבין ולהתבונן בגדולת הבורא ב"ה, ועבודת המוח ויגיעת הלב, ולכן אמר וידעת כו' בשמים ממעל כו' דתחלה במא' אתה הראת כו' אינו אומר פרטים בזה לפי שהרא"י בא בכללות, וכמו שנראה במוחש דכאשר רואים איזה דבר הרי רואים אותו בכללותו, דאף שהשקפתו נופל גם על הפרטים, אבל הרא"י הוא בכללות, משאי"כ בשמיעה באה בפרטיות דבר דבר על אופניו, ולכן בוידעת היום כו', שהוא העבו' והגיעה בהשגה אומר פרטים בזה בשמים ממעל כו' דכן הוא צרכי העבו' וחיוב זה, דהשגה והתבוננות הוא בכאו"א וכמא' דע את אלקי אביך ועבדהו בלבב שלם, דבכדי שיהי' העבו' בלבב שלם, הוא ע"י הדעת שהו"ע השגה והתבוננות, וענין ההתבוננות הוא העמקת דעתו בהענין, עד אשר לבד מה שלומד את המושכל שמתכונן בו, הנה מעמיק דעתו בזה שנתחדש לו בזה כמה ענינים וענין ההתחלשות אינו בדברים נוספים בכיארור הענין ההוא, כ"א בהתיישבות, והנחת הענין עס לייגט זיך אפ דער ענין וויילע ער דער הערט איהם אין כוחות הנפש, און האט דוגמאות (ראיות) פון ענינים וואס זיינען במוחש, וכמו ע"מ בהתבוננות אני הוי' לא שנית, שמצד בריאת והתהוות העולמות אין שום שינוי כלל, דאתה הוא קודם שנבה"ע ואתה הוא אחר שנבה"ע בהשוואה גמורה ממש הרי תחילה הוא הלימוד בענין זה והלימוד הוא בהשגה וידיעה, כ"א לפי"ע עד שיודע את הענין כמו שמבין כל ענין שכלי ואח"כ צריך להיות ההתבוננות, והוא דער אריין ליג אין דעם כמו שאחד מסתכל באיזה דבר שבא נוסף על ראיית הדבר, דראיית הדבר הוא רק שרואה את הדבר, אבל ענין ההסתכלות הוא מה שנכנס בהענין ההוא, והענין ההוא נכנס בו, וכן בענין ההתבוננות הוא ההסתכלות החזקה, וג"ז כ"א לפי"ע, עד שהוא כולו ממולא מענין זה, ער איז פערנומען אין דעם ענין כלומר אשר בכל עת ופנאי שיש לו שהוא פנוי מעסקיו ולמודו, הנה מחשבתו משוטטת בהענין ההוא, ואז הרי בדרך ממילא נתוסף אצלו כיאורים וענינים נוספים, בהתיישבות ההתבוננות (אין דעם אפ לייג פון דער התבוננות) כמו ע"ד אני הוי' לא שנית, דכאשר מעמיק דעתו בזה אז הנה בא ע"ז דכתי' כי ב"ה הוי' צור עולמים, ואמרז"ל ביו"ד נברא העוה"ב ובה' נברא העוה"ז, והיינו דבב' אותיות אלו נבראו כל העולמות מרכ"ד עד סוכ"ד, וא"כ כל ההתהוות גם לאחר שנבראו בריבוי עולמות עד אין מספר, הרי אינם תופסים מקום כלל, דזה נרגש אצלו בעצמו, דכשמתבונן בהעדר תפיסת מקום דב' אותיו' אלו לגבי הדבור בשיחה ארוכה דב' אותיו' אינם תופסים מקום, ומכש"כ לגבי' כח הדבור ובפרט לגבי' כח המח' דמה שחושב ברגע קטנה יכול לדבר בזה שעות ארוכות, ובקל וחומר לגבי זה שהנפש מליאה אותיו', ומכש"כ לגבי עצם ומעלת מהו' ומדרג' המדבר (דזהו מעלת האדם ויתרונו שהוא מדבר) הרי ב' אותיו' אינם תופסים מקום כלל, וא"כ דכאשר בהאדם, שהוא הווה ונפסד ומוגבל בכוחותיו וגם מצד הנפש אם

שהוא בנצחיות, אבל בכ"ז הוא נברא הנה ב' אותיו' אינם תופסים מקום, והן כהעדר תפיסת מקום הנה מכ"ש וק"ו להבדיל הבדלות אין קץ באוא"ס ב"ה, דב' אותיו' שבהם נבראו העולמות וכנ"ל שאי"ז תופס מקום כלל ומזה נעשה גודל ההתפעלות ביותר שמכין את הענין למע' באלקו' מדוגמאות שבכוחות נפשו עד שעיי"ז יכול לבא להרגש (צוא דעם דער הער) דכולא קמי' כל"ח ממש, וזהו הה"א דשם הוי' שבנפש כח ההשגה וההתבוננות בגדולת אוא"ס ב"ה, דהגם ידיעה זו דכולא קמי' כל"ח מוחלטת ומוסכמת במוח ולב דכל ישראל מצד השורש ומקור דעצם הנשמה, שהיא בחי' היו"ד דש' הוי' שבנפש, אמנם זהו רק בכללות וכנ"ל. והאזרה דוידעת היום, יום הוא גילוי דבכדי שתהי' הידיעה בהגילוי הוא ע"י ההשבה אל הלב בעבודת ההתבוננות כנ"ל, ואז יהי' ידיעת הפרט דבשמים ממעל כו' דיש יתרון מע' בהשגה על השכלה, דהתגלות עתיק בבינה דוקא שהיא בחי' השגה והיינו דיש יתרון מע' בבינה על החכ' וכמארז"ל ע"פ ומבני יששכר יודעי בינה לעתים דנבונים בימא דמשה לא אתשכח, דכתי' קחו לכם אנשים חכמים נבונים וידועים ואקח כו' ונבונים לא קחשיב להו, דבימי משה שהוא בחי' חכ', בכ"ז הנה נבונים לא אשתכח מפני מעלת הבינה על החכ'. וביאור הענין הוא, דהנה בינה מהחכ' עם שהתגלות של הבינה הוא ע"י החכ', הנה זה רק שהבינה התגלתה ע"י החכ', אבל לא שהבינה משתלשל מהחכ', דחו"ב אינם בהשתל' עו"ע, דבעו"ע הרי העילה מחייבת את העלול, והעלול מחוייב מהעילה, ולכן בהכרח בהעילה יכולים לדעת מהות העלול שיתחייב מעילה כזו, וכן בידיעת העלול אפשר להשכיל במדרי' העילה שחייב עלול כזה, וכמו בשכל ומדות שהם בעו"ע, הרי השכל שהוא העילה מחייב להיות עלול והם המדות, ונראה במוחש דכאשר משיג בשכלו בטוב הדבר, הרי נעשה מזה התרגשות הלב במדה גלויה, ואופן מהות מדריגת המדה תהי' כפי אופן מעלת ומדריגת השכל, שהוא העילה שמחייב עלול כזה, וכן כאשר אנ"ר התגלות מדה, אנו יודעים ממנה מדריגת השכל, שחייב התגלות מדה זו, כמו שנראה במוחש בעכו' שבלב בתפלה, דכאשר מתבונן בהתבוננות אלקי בהאלקות שהוא בבחי' קירוב אל העולמות, וכמו בענין דאיהו ממכ"ע, ומעמיק דעת כנ"ל בביאור הענין, וכמארז"ל מה הנשמה ממלאה את הגוף אף הקב"ה ממלא את העולם, הנה נעשה מזה הרגש (דער דער הער) מהטוב טעם דאלקו', ובא באה' לאור האלו' המחי' את העולמות וזה כל רצונו, וכאשר מתבונן בהתבוננות אלקי', בהפלאת ורוממות אוא"ס ב"ה בענין כי נשגב שמו לבדו, דגם שמו הוא נשגב ומרומם, ואיך דכולא קמי' כל"ח נעשה מזה ההתעוררות ביראה ונסיגה לאחור, והוא לפי שבעו"ע הם מוכרחים זמ"ז, וכאשר אין לידת והתגלות המדות, הרי בהכרח שיהי' בזה איזה סכרה צדדית המונע את הלידה וההתגלות של המדה, כלו' אז מען פארשטייט יע דעם ענין שכלי און עס איז דאך ניט פאראן קיין התגלות המדה, איז דאס וויילע עס איז פאראן נאך אזאך וואס דיא זאך דערלאזט ניט דיא התגלות המדה, וכמו שאנ"ר במוחש בעכו', דלפעמים הרי אפשר הדבר שמשיגים בטוב את דבר

ההשגה, דהיינו שיודע את הענין על בוריו, ויכול גם להרחיב דיבורו בזה, והדיבור הוא אצלו בדיבור מסודר, כאיש שיודע דבר דבר על אופן, ויכול להשכיל בזה הן בהסבר הענין והן בביאורו, ובכ"ז בהנוגע להתעוררות הלב והיינו בהמדות שהוא העלול המחוייב מהשכל, אינו ניכר שום דבר, וכש"כ בפר"מ דיכול להיות אשר בשכלו מבין בטוב וכפי שהוא באמת ובמדותיו הוא עומד בתקפו ואינו פועל כלל, והסיבה לזה הם ג' שרי פרעה, דפרעה אותיות העורף ושריו העומדים במיצר, שהם המונעים והמעכבים שלא יהי לידת והתגלות המדות.

והענין הוא דהנה עיקר הכל הוא הפועל, דלא המדרש עיקר אלא המעשה, ואמרז"ל תלמוד גדול, אמנם גדול תלמוד שמביא לידי מעשה בפועל, דתכלית האדם ומעלתו הוא בעשיית הטוב, ועיקר היתרון בהאדם על כל שאר הברואים, הם המוחין, וכמו בהאדם הרי הראש הוא מלך האיברים, ולכן שם הכוחות והחושים היותר נעלים, אבל עיקר הכל הוא, דמה שמשיג בכח חכמתו ובינתו, יומשך אל הלב להתעורר בהתעוררות טובה, לגרש ולגדע כל מדה רעה, ולנטוע בלבו מדות טובות, ולהתעורר באהוי"ר לה' בקיום התוהמ"צ, וכן הוא הסדר, דעילת השכל מחייב עלילת המדות, אמנם בין המוח והלב ישנו מיצר הגרון ובו ג' שרי פרעה קנה וושט וורידיו, דענינם בעבו' הוא אכילה משתה ורתיחת הדמים, ובזה יש כמה וכמה מדריגו, דע"י אכילת מאכל או שתי', שהם כגדר הספיקות בכשרותם, הרי עצם המאכל מעבה ביותר, אף גם זאת כאשר המאכל מהודר, הרי צריך להיות שגוף ועצם האכילה ושתי' יהי' כפי התו' אשר לא יהי' למלאות תאות נפשו לאכול ולשתות, אשר כל אדם כאשר הוא האדם אי"ז האכילה ושתי' מעלת האדם, דישנם בריאות כאלו, אשר כל היותם רק לאכול ולשתות ולהתעדן, וזה כל ענינם ואשר באמת אינם במעלת ומדריגת האדם כלל, ועיקר מעלת האדם הוא השכל, אמנם בכדי שיוכל להיות במעלתו צריך לזה, אבל צריך להיות במדה והגבלה, ולכפות א"ע רק בהמצטרך, והיותר קשה הם הוורידיו, והיינו ברתיחת הדמים, שגם הדקות שבזה הוא לא טוב, דבהאכילה ושתי' כאשר הם בדקות ומכרך תחלה וסוף כדבעי הוא טוב עכ"פ, ואדרבא המוצא פי ה' שבמאכל גבוה בשרשו מהאדם, משא"כ ברתיחת הדמים גם הדקות שבזה אינו טוב, כי סיבה לאה' עצמו, מה שעל עצמו מוצא כמה זכותים להצדיק א"ע, ואהבתו לעצמו תכסה על רבוי ענינים, אשר להיפך מזה ממש הוא בהנוגע אל הזולת, שרואה רק הלא טוב שבהזולת והטוב שבו אינו רואה כלל, אשר עי"ז כאים לכמה מיני טעות בעבו', ויורד ר"ל מדחי אל דחי, ויום אחר יום, הוא מתגשם יותר ויותר. וג' שרים אלו הם המונעים ומעכבים, אשר ההשגה שבמוח לא תוליד את המדה שבלב, אבל בלא סיבה זו הרי בשכל עצמו נעשה המדה, והוא ההתפעלות שכלי עכ"פ, אלא שבסיבת ההתפעלות הנ"ל שבמיצר הגרון, אינו בא בגילוי במדות שבלב, ובמקום שגם ההתפעלות חסר ח"ו, זהו הוראה על פחיתת מעמדו

ומצבו ביותר ר"ל, והו"ע טמטום המוח, שמוחו אטום בסיבת התעלמות גדולה ביותר, ואז גם ההשגה שלו אינו השגה כלל, אבל כאשר השכל והמדות הם כסדרן, אז הרי השכל מחייב את המדה, והמדה מחייבת בהשכל. משא"כ בחו"ב אין החכ' מכרחת את הבינה כלל והם ב' כוחות מובדלים, והראי' דיכול להיות חכ' בלא בינה, כמו שמצינו שישנו שיכול להשכיל השכלה טובה ואינו בעל השגה כלל, והיינו דזה ממש שהשכיל אינה מבינה בטוב, ולכן בעו"ע הרי העלול כלול בהעילה, וכמו בשכל ומדות הרי המדות כלולים בהשכל, משא"כ בחו"ב, הרי הבינה אינה כלולה בהחכ', ומה שהבינה כלולה בהחכ', הרי אי"ז שהבינה כלולה בהחכ' לצורך הבינה עצמה כו' להיות חכ' פרצוף שלם, הנה לשלימות פרצוף החכ', גם הבינה כלולה בהחכ', אי"כ התכללות זו הוא לצורך החכ' ולא לצורך הבינה, דחכ' הוא בחי' נקודה וכל נקודה הרי אין בה המשכה וגילוי, לזאת הבינה כלולה בהחכ' להיות המשכה וגילוי אור הנקודה, ואי"ז בדומה כלל להתכללות המדות בשכל, דהתכללות המדות בהשכל הם לצורך המדות עצמן, ולא לצורך השכל, דהרי שכל ומדות הם הפכים, דהשכל הוא מנוחה והתיישבות, ומדות הם התפעלות והתרגשות, ומדות הכלולים בבינה, הרי אי"ז התפעלות השכל עדיין, כ"א הטיית השכל, דלהיות דשכל הוא למע' מהמדות, ואין המדות מערר השכל כלל, ולכן ישנו ההטיי' בבינה שהוא כח המטה כלפי חסד, וכח המטה כלפי הגבו', והוא השכל עצמו נוטה לחסד או לגבו', אבל מדות שבשכל, שהם ההתפעלות שכלי, שהם פרצוף בפני עצמו, שאינו בפרצוף המוחין כלל, וכנודע בענין וצפונך תמלא בטנם, דקאי על מדות שבשכל, שהמשל בזה עם הולד בבטן האם, שהוא פרצוף בפ"ע, ורק זה דיכול להיות דשכל הוא עילה והמדות הם עלולים, הרי העלול כלול בהעילה, לצורך העלול שהם מדות שבלב, הבאים מעילתן מדות שבשכל, שהוא ההתפעלות שכלי, משא"כ בהתכללות הבינה בהחכ', הרי"ז לצורך החכ', בכדי שתהי' פרצוף שלם, והוא לפי דבינה הרי יש לה שרש מיוחד מהחכ', דחו"ב הרי יש להם שרשים מיוחדים בכח המשכיל, ובשרשם הרי הבינה גבוה יותר מהחכ', דחכ' מכח המשכיל הוא רק בבחי' נקודה, משא"כ שרש הבינה מכח המשכיל הוא במרחב, וזהו מעלת ההרחבה שבבינה, דשרשם מעתיק שהוא בחי' עונג, דעונג הוא הרחבה, ולכן עונג פועל ההתרחבות בכל דבר, ואפי' העצם שאין ההתפשטות ניכרת בו כ"כ, ומ"מ העונג לגודל מעלתו פועל ג"כ התרחבות, כדכתיב שמועה טובה תדשן עצם כו', וכן נראה במושכל דדבר שכלי שיש בעונג הרי הוא מרחיב הביאור כו' ביותר, מפני העונג שיש בו בזה, וזהו יתרון הבינה על החכ', ולכן התגלות עתיק הוא בבינה, לפי דשורש הבינה מעתיק.

והנה ע"ה די ש יתרון בבינה על החכ' כנ"ל, בכ"ז יש יתרון לחכ' על הבינה מפני הביטול דלמע' מטו"ד כנ"ל, ולכן צריך להיות שניהם, והיינו שיהי' השגה טובה והתבוננות ארוכה, ויהי' גם בחי' הביטול שלמע' מטו"ד,

ובזה יובן מה שכתוב ושמת שמו אברהם, ומצאת את לבבו כו', דלכאוף מה השייכות דלאחר דושמת כו', אז ומצאת את לבבו כו'. אך הנה אברהם הוא בתוס' ה' שהוא הה"א דשם ה' שהוא בחי' השגה, דאברהם היתה עבודתו הלך ונסוע בידיעה והשגה, וכמא' כלום יש אדון לבירה זו שהי' חוקר באחדות הוי' ובא לזה ע"י השגה שזהו התוס' ה'. דהנה אמרז"ל אברם אינו מוליד, אברהם מוליד, דאברם הוא שכל הנעלם מכל רעיון אינו מוליד גילוי המדות, להיות בבחי' נקודה עדיין, ובכדי שיהי' הולדה והתגלות הוא באברהם דוקא בתוס' ה', שבא ע"י השגה. אמנם בהשגה נעשה בבחי' מציאות בעיני עצמו, וזהו ומצאת כו' נאמן דלבבו נאמן הוא ערינסקייט א ערינסטע הארץ, וזהו פי' הכתו' דלאחר דושמת את שמו אברהם שבא לידי השגה גדולה כזו בכ"ז ומצאת את לבבו נאמן, בבחי' ביטול עצמי כמו שהוא למע' מטו"ד, ובעבו' נק' נקודה בהיכלא, וצ"ל שניהם ההשגה דבינה והביטול דחכ', דנקודה בלא היכלא אינו מספיק שצ"ל ההשגה, והיכלא בלא נקודה אינו מספיק שצ"ל נקודת הענין בכדי שיהי' ענין אמת, וכמו עד"מ כאשר א' מדבר גם אם ידבר שכלים עמוקים וסברות נעלות, הנה בהכרח שיהי' לו נקודה בהענין, דאליכ ילך בדרך עקלתון, ואף גם אם יגלה שכלים נעלים, אבל בלא נקודה לא יהי' להם שום קשר וחיבור זע"ז, וכמו"כ בעבו' דגם אם יהי' לו השגה טובה שהוא היכלא, אבל אם יחסר הנקודה שהוא הביטול שלמע' מטו"ד יכול ליפול ח"ו ממדריגתו, וצ"ל שניהם נקודה בהיכלא, ובכדי שיהי' שניהם שזה יהי' דשם הוי' שבנפש הוא ע"י התו', דתו' הרי היא המשכה עצמי', דאורייתא מחכ' נפקת, ורק נפקת מחכ' אבל שרשה מהעצמות שהוא אנכי מי שאנכי, הנה ע"י התו' נעשה ההתקשרות וההתחברות להיות נקודה בהיכלא ויהי' בחי' הביטול שלמע' מטו"ד.

והנה ענין ויהי' דשם הוי' שבנפש הוא, דהנה כתיב וצדקה כנחל איתן, נחל איתן הוא מקום מישור כאשר מגיעים המים לשם מתפשטים בהתפשטות גדולה, וזהו נחל איתן, דאיתן שבנש"י יהי' בבחי' נחל והמשכה, וכא ע"י הצדקה שהם המצות, וכמ"ש וצדקה תהי' לנו כי נשמור לעשות את כל המצות, כי מצות נק' צדקה בכלל, דכאשר מקיימים את המצות בקבלת עומ"ש לפי שזהו ציווי הוי' כנ"ל, הנה אז ממשיכים בחי' איתן שבנשמה, והוא בדוגמת אות הוא"ו שהוא קו, וכמו"כ ע"י המצות ממשיכים בחי' איתן, ובכתבי האר"ז"ל איתא דיש שני וואוין וא"ו זעירא וגם וא"ו רבירבי דוא"ו זעירא הוא קו והוא"ו רבירבי הוא שבראשו יו"ד, שהם ב' מיני עבודות, הא' הוא המשכה והגילוי כנ"ל והב' שבראשו יו"ד שהוא עבודת הבירורים דכתי' מנחל בדרך ישתה על כן ירים ראש, דכאשר הוא דרך בעבו', בעבו' הבירורים בעניני עולם ומגיע לבחי' נחל דאיתן הנה אז ירים ראש שימשיך יו"ד להוא"ו כו'. והה"א דש' הוי' שבנפש הם ג' לבושי הנפש מחדו"מ שבהם יומשך ג"כ בחי' איתן, דאות ה"א הם ב' קווין מיוחדים והוא לעצמו, וכן בלבושי הנפש מחו"ד הם בערך זל"ז, משא"כ המע', ואות ה' הוא בחי'

מלכות, דמלכות פה תו' שבע"פ קרינו לה, ותושבע"פ אקרי ה"א. והענין הוא דאי' בס"י הבן בחכ' וחכם בבינה, דלכאוי' הי' לו לאמר וחכם בחכ' והבן בבינה. אך הענין הוא דכתי' שמע בני מוסר אביך ואל תטוש תורת אמך, מוסר אביך הוא תושב"כ ותורת אמך תושבע"פ ותושב"כ ותושבע"פ הם חו"ב, וצריך להיות שניהם כנ"ל נקודה בהיכלא, דע"י תושבע"פ אנו מבינים במעט עכ"פ בתושב"כ, וזהו הבן בחכ', וע"י נקודת תושב"כ הולכים בדרך הישר בתושבע"פ, דאל"כ הרי אפשר שמפני ריבוי הסברות ילך בדרך עקלתון, וזהו וחכם (שהוא נקו') בבינה (שהוא השגה כנ"ל). וע"ד החסידות הנה תושבע"פ הרי נתלבשה בדברים גשמיים ממש שאם יטעון ראובן כך ואם יטעון שמעון כך יהי' הפס"ד כך וכך, דבהכרח אשר א' מהם אינו אמת, וכן בשאר דברים שהם טענות שכליות, והרי אפשר להיות לומדי תו' בעומק הסברא והפלפול, וישכת ח"ו על נותן התו' ולזאת בהכרח שיהי' התבלין שכתו', והו"ע ההתבוננות באלקו', ולהמשיך בחי' איתן גם בתושבע"פ. וזהו דכתי' והאיתנים מוסדי ארץ, ארץ הוא תושבע"פ ואיתנים אותיות תנאים דהתנאים הם מוסדי ארץ ארץ הוא בחי' תושבע"פ והתנאים אותיות איתנים שהם הם הממשיכים בחי' איתן גם בתושבע"פ לפי שהם היו סמוכים איש מפי איש עד מרע"ה ומשם הוא בחי' חכ' בחי' איתן והתנאים הם סמוכים איש מפי איש להמשיך בחי' איתן גם למטה מטה ממש. וזהו וזאת לפנינו בישראל, דבישראל מעלתו הוא הפנימי שהוא בחי' הפנים, והפנים של ישראל העיקר הוא בחי' זאת שהיא התו' שע"י מ"ת בדבור אנכי נעשה ש' הוי' בכאו"א מישראל וע"י לימוד התו' ממשיכים בחי' העצמות ממש ועי"ז הוא התקשרות נש"י בקודב"ה כנ"ל.

והנה תו' הוא אור וכמא' ותו' אור שהתו' מאירה דרכי האדם שיהי' כפי רצונו ותו', דזהו הצדק שבמשפט דמשפטי התו' גם שהם עפ"י שכל אין השכל עיקר כ"א הרצון עליון שבזה, וזהו ושפטו את העם משפט צדק במשפט כזה שיש בו צדק והיינו רצה"ע כנ"ל דקיום המצות גם השכליים אין זה מפני דרכי אנושיות וטוב המדות כ"א כאשר הוא דבר הוי' ורצונו ותורתו, ובכדי שיהי' כן הוא ע"י שימנה שופטים ושוטרים בכל השערים דשערים הם החושים כדפי' הש"ך על התו' דשערים הם חושי הנפש וכדאי' בספר יצירה ז' שערים שבנפש ב' נקבי העינים וב' נקבי האזנים וב' נקבי החוטם והפה וצריך להיות מניית השופטים והשוטרים בשערים אלו שהוא ההגדרה בחושי הנפש להיות עוצם עיניו מראות ברע ואוטם אזניו משמוע רכילות ולה"ר וכולם פיו ולשונו מדבר שקר, ואז הנה ושפטו את העם שהם האיברים משפט צדק היינו כפי משפט התו', ויהי' גם צדק שיהי' כפי רצונו ית' אמנם זה דוקא ע"י מניית השופטים דיינים הפוסקים את הדיון, אבל בהכרח שיהי' גם השוטרים שרודים בעם, והיינו לפעול בהאיברים שיהי' כן כפי שחושב שכל השופטים, והיינו דהשגה שבמות יבא בגילוי בהתעוררות שבלבו, ולא יהי' שום מניעה ועיכוב בלידת והתגלות המדות. וזהו שא'

במד"ר שציקר מעלתן של ישראל שהם קטנים, והוא הביטול שלמע' מטו"ד כנ"ל בחי' איתן שבנשמה כמ"ש מי יקום יעקב כי קטן הוא ודוד הוא הקטן שזהו מעלתן של צדיקים בבחי' הקטנות לפי שזהו גילוי עצם הנשמה, ובא לזה ע"י הדין, דאי"ז עפ"י ההשגה והשכל כלל כ"א בקבלת עומ"ש דוקא, וזהו מעלת הדין, וכאשר שופט א"ע אז הוא ית' מתגבר בדין ומשרה שכינתו ית' שהוא גילוי העצמות והגורם לכ"ז, הוא הקטנות, כי נער ישראל בבחי' ביטול שלמע' מטו"ד, ועי"ז הוא ואוהבהו באה' עצמי', וע"י שאתם שומרים שניהם הצדקה והדין, כלו' בקיום המצות בקבעומ"ש הנני גואל אתכם גאולה שלימה שהוא גילוי העצמות ממש, וכמ"ש שמרו משפט ועשו צדקה כי קרובה ישועתי לבא וצדקתי להגלות.

ספר המאמרים — תרפ"ג

ספר המאמרים
◦
— תרפ"ג —

בס"ד, ר"ה תרפ"ג

יו"ט של ר"ה שחל להיות בשבת במקדש היו תוקעין, אבל לא במדינה, ופירש"י ז"ל לא בירושלים ולא בגבולין, ומפרש בגמר' דמדאורי' משרא שרי, ורבנן הוא דגזרו ב' כדרכה, דאמר רבה הכל חייבין בתק"ש ואין הכל בקיאיין בתק"ש גזיר' שמא יטלנו בידו כו' ויעבירונו ד"א ברה"ר. וצ"ל איך דחו מ"ע דאורי' בשביל חשש איסור שבת. וגם שהחשש הוא רק להדיוטות ואנשים פשוטים שאינם יודעים דרכי התו' והמצוה, ואיך בשביל חשש כזה בטלו מ"ע מכמה צדיקים גדולים וטובים. אלא שהמובן בזה הוא דיו"ט של ר"ה דכשהוא חל בשבת אין חיוב מצות תק"ש כ"כ ולא שדחו זה. אמנם הנה זה גופא קושי' מפני מה מצות תק"ש הוא בחול דוקא, ולא בשבת, ועי' הנה במקדש היו תוקעין גם כשחל להיות בשבת. ולהבין זה צ"ל פנימ' ענין תק"ש בר"ה דהנה ידוע דעיקר העבודה בר"ה הוא בנין המל' וכמאדו"ל אמרו לפני מלכיות כדי שתמליכוני עליכם, להמשיך בחי' המלוכה, והמשכה זו היא ע"י תק"ש דכתי' תקעו בחדש שופר בכסא, דכסא הוא ל' כיסוי והעלם וכסה כס ה' דה' היא בחי' מל' שמתכסת ומעלמת בבחי' ההעלם והעלם העצמי דעצמות א"ס ב"ה. והיינו דבחי' מל' דאצי' שהיא בבחי' מלך על עם, להוות ולהחיות נבראים דבי"ע. הנה בליל א' דר"ה עם חשיכא מתעלם העונג והחיות פנימ', דזהו עיקר ענין בחי' המל', וכמו במלכותא דארעא דעיקר המלוכה הוא עונג וחיות, ועולה ומסתלק למעלה מעלה בהעלם אחר העלם ומתעלה בבחי' מלכות דא"ס כמו"ש קודם הצמצום וכמו"ש כלולה בהעצמות דזהו מלך יחיד, דמלך בחי' מל', כמו שעולה ומסתלק בעצמותו, בחי' יחיד ומיוחד, ובכדי להמשיך בחי' המל' הוא ע"י תק"ש וכמ"ש תקעו כו' בכסה דפי' כסה ל' זמן ומועד, דישנו זמן ומועד המוגבל לזה, להמשיך בחי' המל', והוא ע"י העבודה דתק"ש, ואמירת הפסוקים שלפני תק"ש, הנה עי' ממשיכים בחי' המל', דזהו שאנו אומרים יבחר לנו את נחלתנו, ועי' ממשיכים ומעוררים בחי' המל' להיות בבנין

שלם, שזה בא ע"י עבודת נש"י בתק"ש, דהכל מחוייבים בתק"ש, וכא"א לפי שרש נשמתו, וכפי השגתו, וידיעתו, וצוּעק מפנימי' נקודת לבבו ונפשו, הנה אז ממשיכים את המלוכה מחדש. וכיארור הענין הוא, דהנה צ"ל ענין ופי' תיבת אוא"ס, דהנה ידוע דאין הכוונה אור של הא"ס, כ"א אור שהוא בבחי' א"ס, דאם נא' אשר פי' אוא"ס הוא אור של א"ס, אז יהי' נושא הכוונה בכינוי א"ס על העצמות, והנה מלבד זה שהעצמות נעלה ונשגב ומרומם מכל תואר איזה שיהי', הנה עוד זאת גם בתוארי וכינוי המעלה והבחי' אין לתאר את העצמות אך ורק בתואר אין סוף כ"א בתואר מעלת אין לו תחלה, דבחילוקי מע' ומדריגות (כלו' בסדר המע' והבחינו') יהי' מעלת אין לו תחלה נעלית יותר מכמו אין לו סוף, דא"ס הוא תואר מוגבל משא"כ אין לו תחלה מעלתו יותר בשנים, הא' מה שאין לו תחלה, והב' דמה שאין לו תחלה ה"ה א"ס בדרך ממילא, וא"כ מה שהוא א"ס (הבא כסיבת שאין תחלה) הוא למעלה יותר מכמו התואר א"ס, דמה שאין לו סוף הוא תואר מוגבל, והוא שאין לו סוף, משא"כ מה שאין לו סוף לפי שאין לו תחלה, הנה אז גם התואר א"ס הוא אינו תואר מוגבל, לפי שהוא בא בדרך ממילא, ועצמותו ומהותו ית' שמציאותו מעצמותו הוא שאין לו תחלה, הנה הוא א"ס בדרך ממילא, דהנה עצם ענין מע' תואר א"ס, אינו מחייב שיהי' בדבר שאין לו תחלה, דיכול להיות שיהי' לו תחלה, ובכ"ז יהי' בבחי' א"ס, והוא בשני הפכים, הא' בגילוי מן העצם, דגילוי מן העצם, ה"ה כמו העצם, דכשם שהעצם אין לו תחלה, כך גילוי מן העצם הוא כמו העצם שאין לו תחלה, ומ"מ הרי יש לו תחלה, והוא העצם, והב' הוא בדבר שאינו בבחי' גילוי מן העצם, ומ"מ הוא בבחי' א"ס ברצון הבורא, דכאשר רצון הבורא שיהי' בבחי' א"ס, הוא כן גם כשיש לו תחלה, וכמא' הרמ"ע מפאנו כל קדמון נצחי ולא כל נצחי קדמון, שרבים מן הנמצאים יהי' נצחים ברצון הבורא, ואין שום א' מהם קדמון, שהכוונה בו, דכל קדמון, והיינו שאין לו תחלה, הוא נצחי דאין לו תחלה וסוף בדרך ממילא, אבל לא כל שהוא נצחי, והיינו דמי שהוא במעלת אין סוף, יהי' מוכרח ומחוייב שיהי' קדמון, והיינו שיהי' דוקא כזה שאין לו תחלה, ויכול להיות שיהי' לו תחלה, ומ"מ יהי' במדרי' א"ס ברצון הבורא ית', וכמו צבא מעלה שהן קיימין באיש, וצבא מטה שהן קיימין במין, והמובן הוא דלולי חטא עה"ד היו גם צבא מטה קיימין באיש כמו קיום צבא מעלה ורק ע"י החטא הוא שצבא מטה קיימין הוא רק במין ולא באיש, ומ"ש ועתה פן ישלח ידו ולקח גם מעה"ח וחי לעולם, דזהו אחר חטא אדה"ר בעה"ד, דאז לא רצה הקב"ה שיחי' האדם לעולם, דבחטא אדה"ר כעה"ד נעשה תערוכות טו"ר בכל המדרי' דסדר השתל', דרע הוא בריאה, אמנם קודם החטא היתה מקומה מתחת לכל העולמות כנודע, והיתה מובדלת מן הטוב לגמרי, וע"י חטא עה"ד נעשה תערוכות טו"ר, ולזאת לא רצה הקב"ה שיחי' האדם לעולם, שלא יהי' קיום להרע ח"ו, ושיוכל להתברר, אבל לולי זאת היו צבא מטה קיימין באיש כצבא מעלה, והנה אופן הקיום דצבא מעלה שהן קיימין באיש, הנה קיומן הוא כקיום דבר נצחי, דהנה ידוע דיש הפרש גדול בין קיום דבר

הנצחי וקיום דבר הנפסד, דדבר הנפסד גם בשעת קיומו הוא נפסד, כלומר, שההפסדות בו הוא תמידי, וכמא' הבחיי בפ"י הפסוק ויום המות כיום הולדו, דתינוק משעה שנולד מתחיל להתייבש דיובש זה הוא ההפסדות שבו, והדבר הנצחי הרי אין בו הפסידות כלל, ואשר כן הוא קיום צבא מעלה, דבשעת קיומן אין בהם שום הפסידות וחולשה כלל, וכמ"ש אלה תולדות השמים והארץ בהבראם, ואי' בירושלמי שהם חזקים כיום הבראם, דמיום הראשון שנתלו המאורות עד היום הזה, השמש והירח וכל כוכבי לכת, ה"ה בתקפם כגבורתם כמאז כן עתה, וכדאי' בפ"י הראב"ע ע"פ ישיש כגבור, דהשמש נק' גבור, לפי שלא ייעף ולא יגע, דכ"ז הוא ברצון הבורא ית', ומה שארז"ל שית אלפי שנין הוי עלמא, וחד חרוב, דקאי על כללות העולמות וסדר השתל', וכמ"ש כאשר השמים החדשים והארץ החדשה אשר אני עושה, הרי שהעולמות יופסדו, הנה זהו כאשר יהי' רצון הבורא שיפסדו, הרי יופסדו, אבל כ"ז שיהי' רצון הבורא ית' שיהי' קיימין ה"ה קיימין, וקיומם הוא בלי הפסידות כלל, כמו קיום הדבר הנצחי, שאין בו הפסידות, וא"כ הרי אנ"ר במוחש, דגם אשר יש לו תחלה שהם נבראים והווים, ומ"מ אין להם סוף ברצון הבורא ית', אבל מה שאין לו תחלה הרי מה שהוא א"ס ואין תכלה בדרך ממילא כנ"ל (וכנ"ל דבמעלת מדרי' הא"ס ואין תכלה יש מעלה בהסיבה לפי שהוא אין לו תחלה כו') ואם הי' הכוונה בפ"י תיבת אוא"ס, אור של א"ס, והי' הכוונה א"ס על העצמות, הנה בתואר המעלה הי' לו לאמר אין לו תחלה, ועוד זאת דלא יתכן לאמר על העצמות תואר מעלת הא"ס, דא"ס פירושו מה שא"ס להתפשטותו, ועל העצמות הרי לא יתכן לאמר התפשטות, דכל עצמי בלתי מתפשט, אלא הפירוש אור א"ס הכוונה על האור, דאור הנה מעלתו הוא שאין לו סוף, דעל אור אא"ל אין לו תחלה, דהרי יש לו תחלה והוא העצמי, ורק שאין לו סוף, להיותו גילוי מן העצם, וגילוי מן העצם הי' כמו העצם, וכמו שהעצם הרי אין לו סוף, לכן גם הגילוי ממנו שהוא האור, הוא ג"כ בבחי' א"ס, ועוד זאת דאור שהוא הארה, וכל הארה ענינה התפשטות ולכן יתכן לאמר על אור תואר א"ס, דא"ס להתפשטותו, שהוא מתפשט בהתפשטות ביותר להתלבש בהכלי ולהתאחד עמה ולשכללה ולהעלותה ולהרבות אורו והתפשטותו דכ"ז הוא בכלל התפשטות האור, וזהו פירוש אוא"ס, האור שהוא בבחי' אין סוף.

ב) ולהבין ביאור ענין זה, ילהק"ת בביאור הלשונות אור ושפע, דהמקובלים משתמשים ע"פ רוב בל' אור והחוקרים בל' שפע, וההפרש ביניהם הוא, דהנה שפע מורה דההשפעה הוא איזה מהות דבר שנשפע מן המשפיע אל המקבל, וכמו המוכר וקונה, הרי הדבר הנמכר הוא מהות דבר מה, שהקונה קונה אותו במשיכה מהמוכר, שהוא בדוגמת הצדקה שהוא ההשפעה הבאה מעשיר לעני, שמהות דבר מה הוא שנמשך ונשפע בהשפעה זו בדומה להמשכת המים ממקום למקום שנא' ע"ז ל' שפע, וכמו שפע ימים, שפעת מים, ופ"י במצודות הרבה מים, הרי עצם מהות המים

נמשכים ממקום למקום כו', דשפע מורה על זה דמהות דבר מה הוא מה שנשפע ונמשך בזה, ויובן בדקות יותר מכוחות הנפש כמו שהם באים בהתלבשות באיברי הגוף; וכמו בכח התנועה הרי נבדל ונפרש מהות כח ממש מכח התנועה ומתלבש בהנפעל, שכזה נעשה הפעולה ההיא, וכמו בכח הזריקה כשזורק אבן למעלה הרי נבדל ונפרש ממהות כח היד המתלבש בהאבן ונושאו למעלה, דהרי הזריקה היא לאחר שיוצא האבן מן היד, דבעוד האבן בידו אינו נק' זריקה, ואף גם בעת שמכין א"ע לזרוק הרי לא יחול עליו שם זריקה, כ"א בצאת האבן מידו, דביציאה זו הרי נבדל ונפרש מהות כח ממש ממהות כח התנועה שביד, אשר כח זה הנבדל ונפרש ממהות כח היד מתלבש בהאבן, והיינו שמקיפו (וואס נעמט עם ארום מכל צד), שע"ז הוא נושאו למעלה, והראי' כשנכלה הכח הזה ה"ה נופל למטה, ולכן הנה כח זה הוא בבחי' התלבשות הן מצד הזורק, והן מצד דבר הנזרק, דהרי הזורק נתפס בהזריקה, בזה שצריך לזרוק, שלא תהי' הזריקה מעצמה, וגם שבשעה שזורק את האבן, אינו יכול לעשות דבר אחר, וכן הפעולה בהדבר הנזרק הוא בדרך התלבשות בו, שהרי פועל בו התחדשות, והוא שילך האבן למעלה היפך טבעו, דטבע האבן הוא לירד למטה, ובכדי לפעול התחדשות אא"ל בדרך ממילא, כ"א בהתלבשות דוקא, דעד"ז הוא למעלה ההפרש בין עו"ע ליש מאין, דבעו"ע יש אופן שמהתפשטות העילה בא העלול בדרך ממילא, וכמא' הזוהר האי חכמתא אתפשטית ואפיק מינה בינה, הנה זה דאפיק מינה בינה אי"ז בשביל אצי' ספי' הבינה, כ"א כ"ז הוא התפשטות ספי' החכ', והתפשטותה הוא כ"כ עד דאפיק מינה בינה בדרך ממילא. וביאור ענין זה הוא, דהנה עם שהתגלות ספי' הבינה ע"י החכ', הנה זה רק שספי' הבינה הרי התגלותה ע"י החכ', אבל לא שבינה משתלשל מהחכ', וע"ה דחורב הם עו"ע, אבל העו"ע שבחורב אי"ז כמו העו"ע, שהבינה משתלשל מהחכ', דהנה בעו"ע הרי העילה מחייבת את העלול, והעלול מחוייב מן העילה ולכן בההכרה בהעילה יכולים לדעת מהות העלול שיתחייב מעילה כזו, וכן בידיעת העלול אפשר להשכיל במדריגת העילה שחייב עלול כזו, וכמו בשכל ומדות שהם בעו"ע, הרי השכל שהוא העילה מחייב להיות עלול, והם המדות, ונראה במוחש דכאשר משיג בשכלו בטוב הדבר, הרי נעשה מזה התרגשות הלב במדה גלויה, ואופן מהות מדריגת המדה תהי' כפי אופן מעלת מדריגת השכל שהוא העילה שמחייב עלול כזה, וכן כאשר אנו"ר התגלות מדה אנו יודעין ממנה מדריגת השכל שחייב התגלות מדה זו, וכמו שנראה במוחש בעבודה שכלב זו תפלה, דכאשר מתבונן בהתבוננות אלקי, בהאלקות שהוא בבחי' קירוב אל העולמות, וכמו בענין דאיהו ממכ"ע, ומעמיק דעת כנ"ל בביאור הענין היטב, וכמארז"ל מה הנשמה ממלא את הגוף כך הקב"ה ממלא את העולם, הנה נעשה מזה הרגש, (דער דערהער) מהטוב טעם דאלקות, ובא באהבה להאור האלקי המחי' את העולמות, וזה כל רצונו, וכאשר מתבונן בהתבוננות האלקי בהפלאות ורוממות אוא"ס ב"ה, בענין כי נשגב שמו לכדו, דגם שמו הוא נשגב ומרומם, ואיך דכולא קמי'

כל"ח נעשה מזה התעוררות ביראה ונסיגה לאחור, והוא לפי דבעו"ע, הנה הם מוכרחים זמ"ז, וכאשר אין לידת והתגלות המדות, הרי בהכרח שיהי' בזה איזה סיבה צדדי' המונע את הלידה וההתגלות של המדה, כלומר אז היא פארשטייט יע דעם ענין שכלי, און עס איז דאך ניט פאראן קיין התגלות מדה, איז דאך ווייל עס איז פאראן א זאך וואס די זאך דערלאזט ניט דיא התגלות המדה, וכמו שאנו"ר במוחש בעבודה, דלפעמים הרי באפשר הדבר שמשגיגים בטוב את דבר ההשגה, והיינו שיודע את הענין על בוריו, ויכול גם להרחיב דיבורו בזה, והדיבור הוא אצלו כדיבור מסודר, כאיש שמבין דבר דבר על אופנו, ויכול להשכיל בזה, הן בהסבר הענין, והן בביאורו, ובכ"ז בהנוגע להתעוררות הלב, והיינו בהמדה שהוא העלול המחוייב מהשכל ההוא, אין ניכר שום דבר, ומכ"ש בפוי"מ, דיכול להיות שבשכלו מבין בטוב וכפי שהוא באמת, ובמדותיו הוא עומד בתקפו, ואינו פועל כלל, הסיבה הם ג' שרי פרעה, דפרעה אותיו' העורף, ושריו העומדים במיצר הגרון, שהם המונעים ומעכבים שלא יהי' לידת והתגלות המדות, והוא רק דישנו דבר צדדי וחיצוני המעכב, ולא משו"ז אפשר לשלול ולאמר דשכל ומדות אינם מחוייבים כנ"ל, אשר באמת מצד טוב ההתבוננות בהאור האלקי שנמצא בגילוי בעולם שהוא בכחי' ממכ"ע, נולד מזה מדת החסד, דבעבודתו בתפלה הוא מדת האהבה, ובעבודתו בכל היום היא מדת החסד והקירוב, ומההתבוננות בהפלאות או"א"ס ב"ה כנ"ל נולד מזה מדת הגבורה, שבעבודתו בתפלה היא מדת היראה, ובעבודתו בכל היום הם הדקדוקים דיראת אלקים ויראת שמים שבאים מצד הגבורה, ורק שלפעמים יכול להיות מניעות ועיכובים בזה, מהג' שרי פרעה הנ"ל, שר האופים, שר המשקים, ושר הטבחים, שהם קנה ושט וורידיו, שהם מפסיקו ומונעים גילוי המוחין בלידת המדות, אבל בלא סיבה זו, הרי בשכל עצמו נעשה המדה, והוא ההתפעלות שכלי עכ"פ, אלא שבסיבות ההעלמות הנ"ל שבמיצר הגרון, אינו בא בגילוי במדות שבלב, ובמקום שגם ההתפעלות שכלי חסר ח"ו, זהו הוראה על פחיתות מעמדו ומצבו הרוחניות ביותר ר"ל, והו"ע טמטום המוח שמוחו אטום בסיבת התעלמות גדולה ביותר, דאז גם ההשגה שלו איננה השגה כלל, אבל כאשר השכל והמדות הן כסדרן, אז הרי השכל מחייב את המדה, והמדה מחוייבת מן השכל, משא"כ בחו"ב, אין החכ' מכרעת את הבינה כלל, והם ב' כחות מובדלים, והראי' דיכול להיות חכ' בלא בינה, וכמו שמצינו דישנו שיכול להשכיל השכלה טובה ואינו בעל הבנה כלל, והיינו דזה ממש שהשכיל אינה מבינה בטוב, ולכן בעו"ע הרי העלול כלול בהעילה, וכמו בשכל ומדות הרי המדות כלולים בהשכל, משא"כ בחו"ב הרי הבינה אינה כלולה בהחכ', ומה שהבינה כלולה בהחכ', הרי אי"ז שהבינה כלולה בהחכ' לצורך הבינה עצמה, והוא מאי דהאי חכמתא אתפשטית ואפיק מינה, והיינו בכדי שתהי' ספי' החכ' פרצוף שלם, הנה לשלימות הפרצוף דחכ' גם הבינה כלולה בחכ', אי"כ התכללות זו הוא לצורך החכ' ולא לצורך הבינה, דחכ' היא בחי' נקודה וכל נקודה הרי אין בה המשכה וגילוי, ולזאת הבינה

כלולה בהחכ' להיות המשכת וגילוי אור הנקודה, ואי"ז בדומה כלל להתכללות המדות בשכל, דהתכללות המדות בהשכל הם לצורך המדות עצמן, ולא לצורך השכל, דהרי שכו"מ הם הפכים, דשכל הוא מנוחה והתיישבות, ומדות הם התפעלות והתרגשות, והתכללות הבינה שבהחכ' הוא לצורך החכ' כנ"ל, וזהו שארז"ל א"כ הי' חכם ומבין מדעתו, דעל חכ' ותבונה פירש"י חכ' ידע מה שלמד, שהוא הידיעה בקיצור, כמו שהיא הידיעה דחכ', כמו שנת' באריכות הענינים כזה במ"א, ובתבונה פרש"י יודע לחדש דבר מפלפולו בחכ', שהו"ע הבינה, הרי זהו תואר החכ' שכ"כ הוא התפשטות החכ' שלו, עד שמבין מדעתו, שזהו מה שמהתפשטות והתרחבות החכ' מעצמה נמשך בינה בדרך ממילא דלמע' כן הוא בהשתל' הספי' זמ"ז גם בחיצוניותו. אמנם למטה באדם יש ג"כ ענין זה, בפנימיות המוחין ופנימיות המדות, והיינו דכאשר המדות הם בערך אל המוחין דאז מן התפשטות והתרחבות השכל בעצמו נמשכו המדות בדרך ממילא, אבל בחיצוניות המוחין וחיצוניות המדות, שהמדות אינם בקירוב אל המוחין, אינו כן, אבל למע' הוא כן גם בחיצוניות הספי', שמהתפשטות העילה נמשך העלול בדרך ממילא, משא"כ בענין התהוות יש מאין, דיש מאין הם בכחי' התלבשות, שהאין האלקי צריך להתלבש בהיש להוותו ולהחיותו, והוא לפי שהיש אינו בערך להאין המהווה אותו, וע"כ הוא בא בכחי' התעלמות, דזהו א' מהפלאים מה שיש בענין התהוות יש מאין, דהרי האין צריך להתלבש תמיד בהיש להוותו ולהחיותו, וכמ"ש לעולם ה' דברך נצב בשמים כו', שהדבר ה' עומד תמיד בהשמים להוותו ולהחיותו, ואם יסתלק ח"ו יהי' אין ואפס, אבל ע"ז מוכרח הוא שהאין יהי' בהתעלמות בהיש, דאם יהי' גילוי החיות, וכענין הושיט הקב"ה אצבעו כו', הרי אז יהי' ביטול הנבראים, וכידוע דביטול יכול להיות בא' משני הפנים בהשוואה גמורה, א' מפני עילוי וסילוק הדבר ה' מהנברא, והב' מפני ההתגלות ביותר מכפי המדה, שזהו הענינים הפכ"י שבהתהוות יש מאין, שאם שהוא נמצא בו תמיד, ומ"מ הוא בו בהתעלמות גמורה, והאין צריך להתלבש בהיש להוותו, שאי"ז מה שנברא בדרך ממילא, וכידוע ההפרש בין ברא לנבראו, דנבראו הוא בדרך ממילא, וכתי' יהללו את שם הוי' כי הוא צוה ונבראו, הרי זהו ההתהוות שמשם הוי' דאז הוא בדרך ממילא, שבזה הנברא אינו בכחי' מציאות, אבל כדי שיהי' הנברא בכחי' מציאות צ"ל התלבשות כח הפועל בנפעל, שזהו מ"ש בראשית ברא אלקים, דברא הוא התלבשות כח הפועל בנפעל, רק שהתלבשות אינו בדרך התלבשות פנימי', דהתלבשות הוא פנימי' והיינו גילוי הפועל בנפעל, ואם בהתהוות יש מאין, יהי' ג"כ באופן כזה, הרי הי' הפועל בגילוי בהנפעל, והי' אז הנפעל בערך הפועל, והתהוות יש מאין הוא באין ערוך, ולכן הוא בא בהתעלמות, אבל בהתעלמות זו, הוא בכחי' התלבשות, וכן הוא גם בכח הזריקה, שכח התנועה בא בהתלבשות ממש בהאבן, רק שהוא בו בעלם.

ג) אמנם כח הזריקה, הוא מדריגה היותר אחרונה שבכח התנועה, דבכח התנועה יש ריבוי מיני כחות, כמו זריקה, מלאכה, כתיבה, ציור, ורמז, ולהיות דכח הזריקה, הוא מדריגה היותר אחרונה מכח התנועה, לכן היה בא בהתעלמות ביותר, ובא בדבר הנבדל לגמרי ממהות האדם, שהאבן הנזרק אין לו יחס ושייכות כלל אל האדם הזורק, אבל במלאכה וכ"ש בכתב וציור, הרי בזה יש התגלות כח התנועה ביותר, והוא מפני קירוב הערך ושייכות הנפעל אל הפועל, דהרי בכל פעולה נשאר רושם מכח הפועל, דזהו הטעם שכלי מה שהמגיד ז"ל הכיר בהכלי איך הי' אופן עשייתה, והיינו מפני הקירוב ושייכות הנפעל אל הפועל, שבד"כ הוא תלוי, אם הנפעל הוא דבר דק או עב, שבדבר דק ההתלבשות הוא בהתגלות יותר, ולכן גם הפעולה היא בהתגלות ביותר, ובדבר עב הוא בא בהתעלמות, דבמדריגות העליונות הגילוי הוא גילוי אור ממש, ויובן זה ברוחני' הכחות שבנפש, גם בכח התנועה גופא, דהנה גם בכח התנועה יש ג"כ התלבשות השכל, דהנה נת"ל דבכח התנועה הרי יש בו כמה מדרי' ובכ"א מהם יש ג"כ ריבוי מיני חילוקים, וכמו במלאכה, יש הרבה מיני מלאכות, כמו מלאכה בזהב, בכסף, בנחשת, ובאבנים, הן באבנים טובות והן באבנים פשוטים, ומכ"ש בכתיבה וציור, שיש בזה ריבוי ביותר, ובכ"א מהם ישנו התלבשות השכל, דכן הוא גם במדרי' היותר אחרון שבכח התנועה, שהיא כח הזריקה, שהוא רק כח הדוחה בלבד, יש בו ג"כ התלבשות השכל, שיהי' הזריקה להמקום המכוון, וכמ"ש קולע באבן אל השערה ולא יחטא, פי' ולא יחסר, שכשם שצריך להיות השמירה שלא יזרק למרחוק יותר מן הנקודה, כמו"כ צ"ל השמירה שלא יזרק בקרוב יותר מן הנקודה, שזהו התלבשות השכל, אבל מ"מ בזריקה הוא בהתעלמות שלכן כשמאמן את ידיו ומרגיל אי'ע בזה, אז אין צריך להיות התלבשות השכל בזה, שבאמת גם אז יש ג"כ התלבשות השכל, רק שהוא בהתעלמות ביותר, עד שאינו נרגש כלל, רק שבטוב ההרגש נרגש זה ג"כ, ובמלאכה יש בזה התגלות השכל ביותר, דלכן גם אם עשה פעם אותה המלאכה בדמותה ובצלמה, מ"מ כשצריך לעשות אותה עוד הפעם, צריך להיות בזה התלבשות השכל, ומכ"ש בכתיב' (עד שבציור הרי השכל משועבד להציור, דידוע דענין הציור יש בנפש, וואס די חושי הנפש פון דעם מצייר, מאכען א חוש ציור כזה, וכפי האופן שמחייב נפש המצייר, לפי אופן כזה נוטה השכל בזה, רק שבציור הוא באו"א) ואינו דומה התלבשות השכל שבזריקה להתלבשות שבכתב וציור, דישנו השכל גם בזריקה, רק שהוא בהתעלמות גמורה, שלמע' זה מה שאי' בס' הבהיר נטל צרורות וזרקן ומהן נעשה הארץ, וידוע שהוא כח הגבול שבא"ס, שהכח הגבול יש לו שייכות אל העולמות, ובא בהתלבשות בהעולמות, דאי' בגמ' חגיגה בעשרה דברים ברא הקב"ה את עולמו, בחכ' בתבונה ובדעת ובגערה ובכח וכו', שהעשרה דברים הם באים בהתלבשות בהעולמות, ומפני זה יש חילוקים בהנבראים, שיש נבראים שנמשכים מחב"ד ויש מגערה וכת, שע"ה שכללות העשרה דברים נמשכו בכל הנבראים, מ"מ יש בזה חילוקים יש נבראים שעיקרן הוא מחב"ד

ויש שעיקרן ממדות, ויובן זה עד"מ מענין הקול שכל הגילויים הם באים בהתגלות ע"י הקול, ומ"מ הרי יש בזה חילוקים, וכמו אדם המפקד פקודה, הרי אין המפקד נתפס בזה בכוחותיו כ"כ, והוא רק שמצווה ומזהיר, וכן שומע הפקודה הרי אינו נתפס בזה כ"כ, כ"א הוא שומע בכדי שידע איך לקיים, אבל כשמדבר דברי אהבה וריעות, הרי לבד מה שבעת מעשה הוא בהתעוררות האה' הנה לבד זה הרי ע"י דיבורי האהבה הוא מתעורר בהתפעלות האהבה ביותר. וכן מצד המקבל, הרי לא מבעי כשהמקבל הוא זה גופא שמדברים לו הדברי אהבה והריעות, דאז בודאי הוא מתעורר בהתפעלות והתרגשות הנפש, אלא אפי' כשא' מן הצד שומע שמדברים לא' דברי אה' וריעות, מתעורר ג"כ בהתפעלות והתרגשות הנפש, שבזה לא הדיבור הוא העיקר, ומכ"ש כשמדבר דברי חכ' ושכל, ולכן פקודה הוא בא בקול רם, בדברי חכ' ושכל אינו מוכרח שיהי' בקול רם, ואדרכא דברי חכמים ננחת נשמעים, שבזה לא העיקר הוא הדבור, ובפקודה שבא בקול רם הוא מפני שבזה הוא עיקר התגלות הקול שזהו חיצוניות, לכן הוא בא בקול רם, אבל בהשפעת השכל, הרי העיקר הוא הפנימי' שהוא השכל, והשכל בא בהתגלות בקול ודיבור, רק שיש חילוק בגוף ועצם הקול, ועד"ז יובן בענין הי' דברים דע"ה דכללות הי' דברים באו בכל הנבראים, מ"מ יש בזה חילוקים, דיש שעיקרן מחב"ד, ויש שעיקרן מגערה וכן, ולפי אופן המדרי' שהוא המקור והחיות של הנבראים, הנה כמו"כ הוא שההתגלות בהתלבשות וגילויי הפעולה בהנפעל.

ד) **אמנם** כח התנועה בכלל הוא כח היותר אחרון שבנפש, ע"ה שהוא כולל מדרי' גבוהות ונעלות גילוי נפשי' כמו הציור והרמז, ומ"מ הוא כח אחרון ובא בדבר הנבדל, ויובן זה גם בכחות עליונים יותר כמו בהשפעת השכל מן המשפיע אל המקבל, שנמשך בזה מהות שכל מן המשפיע להמקבל, ובא בכח' התלבשות, וע"ה דכללות ענין השפעת השכל, הוא רק הארה לבד, שזהו ההפרש בין השפעת השכל להשפעת הטפה, שהיא השפעה עצמית, דבהשפעת הטפה הרי נעשה מזה מהות שכל ממש אצל הנו, כדאי' כמשנה דעדיות האב זוכה לבן בנוי בכח בעושר בכח' בשנים ובמספר הדורות שלפניו, בנוי דכתי' והדרך על בניהם, בכח דכתי' וזרעו יהי' גבור בארץ, בעושר דכתי' נער הייתי כו' וזרעו מבקש לחם, בכח' דכתי' ולמדתם אותם את בניכם, ובשנים דכתי' למען ירבו ימיכם, ובמספר הדורות שלפניו, דבזה לא פלוג, והכל מודים שזכות אבות לא יתמו, ואי' בספרים דבנ"א המתנהגים בהנהגה ישרה עפ"י התורה, זוכים שיהי' להם בנים בעלי חכ' בתורה בעלי כח ובעלי עושר ומאריכים ימים, דבכללות זה תלוי לפי אופן קידוש אב ואם, הן בהקידוש בפועל, והן בהכוונה רוחניות שבזה, משא"כ השפעת השכל שהוא הארה לבד, שאינו מהות ועצמות שכלו ממש, ולכן דוקא כאשר התלמיד הוא בעל שכל בעצמו, ה"ה מתלמד עי"ז, אבל כשאין לו שכל מעצמו, לא יועיל לו כלל השפעת הרב, וכמא' הידוע א קאפ קען

מען ניט ארויף שטעלין, והיינו לפי שהוא הארה לבד, ובכ"ז הרי נמשך בזה מהות ההארה, שהרי גוף שכלו של הרב הוא שנמשך ונשפע בזה, עד שבמשך זמן יכולים להכיר, באיזה אופן מהחילוקים דחב"ד (דהלא כיון שהוא משפיע בודאי הוא בא' מאלו ביתרון מעלה) ה' שכל הרב והוא לפי שמהות שכלו של המשפיע הוא שנמשך ונשפע בזה, ולכן הרי גם לאחר שנפסקה ההשפעה ואפי' לאחר סילוק והתעלמות המשפיע לגמרי, ומ"מ נשארה ההשפעה אצל המקבל, שהרי יכול לחזור הדברים ששמע, ולהעמיק ולעיין בהם ולמצוא בהם האור והחיות שהי' לו בעת שקיבל את ההשפעה מן המשפיע, ובזה יובן מה שאי' בירושלמי שקלים, אין עושין נפשות לצדיקים מפני שבדבריהם הם זכרונו, וזהו ע"ד שאי' ביבמות ע"פ אגורה באהלך עולמים, וכי אפשר לאדם לגור בב' עולמות כאחת, אלא כך אמר דוד לפני הקב"ה, יהיר שאזכה שיאמר דבר הלכה בשמי בבתי כנסיות ובבתי מדרשות דכל ת"ח שאו' שמועה מפיו שפתותיו דרבבות בקבר, וכמ"ש וחכך כיון הטוב כו', ומסיים שם בירושלמי דכל האומר דבר בשם אומרו יראה כאלו בעל השמועה עומד כנגדו, והוא מפני שגם לאחר סילוק והתעלמות המשפיע יכול למצוא האור והחיות כמו בעת שמקבל ההשפעה מן המשפיע, והיינו לפי שהוא המשכת מהות דבר מה, דבאור אינו כן, דבסילוק העצם מתבטלת ההארה ג"כ, ולכן הרי ההשפעה עושה בו שינוי, שע"י ההשפעה מיתוסף שכל אצל המשפיע, וכמא' הרבה קבלתי מרבתי והרבה קבלתי מחברי ומתלמידי יותר מכולם, שהו"ע תלמיד המחכים את רבו שענין תלמיד המחכים כו' אי"ז ע"י הקושיות דכאשר מקשין איזה קושי' הרי אי"ז התעלמות האור, שאינו יודע את הענין, רק מפני דכל שכל צריך לידע אותו בכמה אופנים, והידיעה באופן א' אי"ז ידיעה אמיתית, ולכן כאשר יודע את הענין ה"ה שואל איך יהי' הענין לפי אופן זה ולפי אופן זה, שאי"ז ענין התמסרות התלמיד להרב, רק ענין תלמיד המחכים את רבו הוא ע"י תיאובתא והחשק של המקבל לקבל ההשפעה, שזה פועל דחקות אצל המשפיע, ומעורר אצלו התגלות השכל ביותר, וכמו"כ בהעדר ההשפעה נעשה גירעון בהמשפיע, רק שלזה מספיק ההשפעה לעצמו ג"כ, דידוע ההפרש בין מוחין למדות, דמדות כל ענינם הוא בשביל הזולת, דכן הוא גם למע' כבי' דכתיב זכור רחמיך וחסדיך כי מעולם המה, דרחמים וחסדים הם שייכים אל העולמות, אבל מוחין כל ענינם הוא לעצמו, אבל בהעדר ההשפעה לעצמו ג"כ נעשה גרעון באור השכל, וכמו שאי' בעירובין בתלמיד א' דר"א שבמשך ג' שנים שכח תלמודו מפני שלמד בלחישא, וכן הי' עצת שמואל לר"י שינא קום פתח פיך וקרי פתח פיך ותני כי היכי דתתקיים ביד ותוריך חיי, כמ"ש חיים הם למוצאיהם א"ת למוצאיהם אלא למוצאיהם בפה, שע"י העדר ההשפעה נעשה גרעון באור השכל, אמנם בכדי שיהי' הוספה בהשכל זהו דוקא ע"י ההשפעה להזולת, ולכן הרי המשפיע מוגדר כההשפעה, שאינו דומה קודם ההשפעה ובעת ההשפעה ולאחר ההשפעה, דבעת שמשפיע לו שכל זה אינו יכול להתעסק בשכל אחר, וכן המשפיע

מוטרד בזה שהרי צריך להשפיע את השכל, ומעצמו לא יומשך, וכן צ"ל הטרדא איך להשפיע, ובאופן שיתקבל אצל המקבל, שהרי ענין ההשפעה אי"ז גילוי העצם, שמפני שהוא בעצמו בעל שכל לכן מתגלים ממנו שכלי, רק שכל ענין ההשפעה הוא שיתקבל בהמקבל דוקא, שזהו"ע הכליות יועצות איך להשפיע באופן שיתקבל אצל המקבל וכמו שיש מלמד שהוא בעל פועל, היינו שהתלמיד מתלמד ע"י השפעתו ויש מי שאינו בעל פועל אף שהוא בעל שכל נפלא ביותר מהבעל פועל, ומ"מ זה פועל יותר, ולכאוף הרי ענין הלימוד תלוי בהשגה דמי שהוא בעל שכל גדול יותר, יכול ללמוד בעצמו יותר ובמילא הוא ראוי ללמד את זולתו ג"כ יותר, והרא"י שהרי כשיגדל התלמיד בידיעה או בשנים, צריכים להחליף את המלמד שיהי" בעל שכל גדול יותר, ומי שמלמדו מקרא אינו יכול ללמדו משנה וגמרא, ומפני מה זה פועל יותר, אך הענין הוא, דזה שהוא בעל פועל היינו שיודע לכלכל דבריו ולסדר הענינים, שע"ז מתקבל הענין אצל המקבל, וגם לפעמים הוא צריך למצוא ענינים שמלביש בהם את השכל, שע"ז יכול התלמיד לקרב אל השכל, אבל מי שאינו בעל פועל, היינו שאינו יכול לכלכל דבריו, ולסדרם באופן שיתקבל אצל התלמיד, ולזאת גם שהוא בעל שכל גדול יותר, לא יועיל זה אל התלמיד, מאחר שאינו מקבל, ואינו מבין את השכל, ומובן שההשפעה ג"כ משתנית בזה, שהרי ענין כליות יועצות הוא שמשפיע לא כמו שהוא אצלו, כ"א שהיא ג"כ משתנית מכמו שהיא, דע"ה שא"ז שינוי המהות שהרי כללות השכל הוא רק חיצוניות השכל מה ששייך אל המקבל, דבכל שכל יש הפנימי והחיצוני הפנימי הוא רק לעצמו וחיצוני מה ששייך להמקבל, מ"מ הרי ההשפעה משתנית בזה, ועוד יותר כי בזה ניכר ההפרש בין הבעל פועל לשאינו בעל פועל, דהבעל פועל שיודע לכלכל דבריו ולסדרם באופן הראוי להתקבל, הנה ע"ה שע"ז משתנית ההשפעה מכמו שהיא, אבל ע"ז דוקא היא שמתקבלת אצל המקבל, ולא לבד שהוא מקבל שכל זה, אלא שע"ז יכול גם להשיג שכל נפלא ביותר, אבל מי שאינו בעל פועל, היינו שאינו יודע לכלכל דבריו, ומשפיע לו השכל כמו שהוא לעצמו, הרי אי"ז נתקבל אצל המקבל, ולא לבד שאינו מבין את השכל, אלא שפועל בו בלבול השכל, דכל שכל כשאינם יודעים אותו, ה"ה פועל בלבול השכל, ומכ"ש לפמשנת"ל שיכול להיות שהאינו בעל פועל הוא בעל שכל גדול ביותר, ולכן כשמשפיע לו את השכל כמו"ש לעצמו, הוא פועל בו בלבול השכל ביותר, עד שלא בא ע"ז לעולם, וכ"ז הוא לפי שההשפעה הוא שנמשך מהות הארת השכל בזה, לכן נתפס ומתלבש בזה, ועושה בו שינוי והתפעלות שהוא מוגדר בזה, ומוטרד איך להשפיע באופן שיתקבל, וגם לשנות את השכל באופן שיתקבל, ויוקלט אצל המקבל, דזהו"ע השפע שהוא מהות דבר מה, שנמשך בהשפעה זו, ובאה בהתלבשות ממש, ולכן הרי יש בזה התלבשות המשפיע, ולפי שענינו לפעול בהמקבל כנ"ל לכן הוא נתפס בזה.

ה) והנה ענין האור הוא הארה לכד שאין בזה ממהות העצם כלל, וכמו באור וזיו השמש שהוא רק הארה לכד, שהרי איזו שהשמש עצמו מתפשטת להאיר, כיא הארה מן השמש בלבד, ואינו דומה לענין השפע, דאפילו בכח הזריקה שהוא מדריגה היותר אחרונה מהכח היותר אחרון שבנפש, מ"מ הוא המשכת מהות דבר מה, משאי"כ אור שאינו בבחי' מציאות כלל, רק שהוא הארה מן העצם, שלכן בהסתלק העצם, וכמו בשקיעת החמה, מתבטלת ההארה ג"כ, ולכן הרי אור וזיו השמש אינו פועל שום שינוי בעצם השמש, שאינו נוגע כלל להשמש אם נמשך ומתפשט ממנו אור או שיש עננים המסתירים, שלא יומשך האור בחלל העולם, דמזה שנמשך האור אין שום תוספות וריבוי בהשמש, ומזה שאין נמשך האור אין שום גרעון בהשמש, דאינו בדומה להשפעת השכל, דעי' שהמקבל אין לו שום חפץ ורצון לקבל השכל הוא פועל גרעון אצל המשפיע, דכשם שנת"ל שעי' התיאובתא והחשק של המקבל מתוסף שכל אצל המשפיע, כמו"כ ע"י העדר החשק של המקבל נעשה גרעון בהמשפיע, וכמא' ווי לי' למאן דמליל על אודנין דלא שמעין, משאי"כ באור שאינו נוגע כלל, והיינו מפני שהוא הארה לכד, שאין בזה ממהות העצם כלל, ולכן הרי האור מהשמש הוא בדרך ממילא, שאין בה שום טרדא והתעסקות להאיר האור, והאור בא מהשמש בדרך ממילא, ועד"מ כשמכניסין נר לבית הבית מאיר בלי שום טרדא והתעסקות מהנר להאיר את הבית וכמו שהמתכות מתחמם מהאש שאיזו בדרך התעסקות שהאש מתעסק להחם את המתכות, כיא מפני שהאש הוא חם בעצם, והמתכת עלולה בטבעה לקבל חום, ולכן כשמקרבין המתכות אל האש, מתחמם בדרך ממילא, ומה שהנפחים נופחים במפוח, זהו לבי' סיבות, או לקרב האש אל המתכת, או להוציא האש מן העולם אל הגילוי כדי להרבות אש, אבל כשמקרבין האש אל המתכת הרי מתחמם בדרך ממילא, ועד"ז הוא התפשטות האור מהשמש, שהוא בדרך ממילא, בלי שום טרדא והתעסקות, מפני שהיא הארה לכד, שאין בזה ממהות העצם כלל, אמנם יש יתרון מעלה באור על שפע, שהוא כמו העצם, וכמו באור וזיו השמש, דעצם השמש הוא ספירי ובהירי לכן האור והזיו ממנו הוא התפשטות אור להאיר, ולכן הרי יש חילוקים באורות אור השמש, אור הלבנה, ואור הנר, דהחילוקים הם בהעצמי', דאינו דומה נר ללבנה, ולבנה לשמש, ולהיות שהאור כמו המאור, לכן יש חילוקים גם בהאורות, משאי"כ בשפע, הרי אינו כמו העצם, וכמו בהשפעת השכל שהשפעה משתנית בזה, וכמשנת"ל שזהו מעלת הבעל פועל, במה שמשנה את ההשפעה, שעי"ז מתקבלת אצל המקבל, אבל באור הוא כמו העצם, וע"ה דבהשפעה הוא ג"כ כאופן כזה, דלפי אופן כח חכמתו בעצם לפי אופן כזה מראה כחו בהשפעה, דבעל שכל גדול יותר הוא משפיע שכלים עמוקים ביותר, הנה זהו רק הוראת כח בלבד, שלפי אופן כח חכמתו בעצמו שהוא כח החכ' הנעלמה, לפי אופן כזה מראה כחו, הן בהשכלה לעצמו, והן בהשפעה אל הזולת, והרי גילוי השכל מהחכ' הנעלמה איזו בדרך העולם וגילוי, שהרי החכ' הנעלמה הוא היולי שמושלל ממציות שכל,

ובהתגלות הוא בא בשכל גלוי, הרי איזו בדרך העלם וגילוי, רק הוראת כח בלבד, שזהו לפי אופן העצם, ולא כמו העצם, ולכן מי שהוא בעל שכל גדול יותר, מגלה שכלים נעלים יותר שהם עמוקים ביותר, והעיקר הוא דבכל ענין שכלי נכנס בו בעומקו ובפנימיותו, וגם ביכולתו להביא כל ענין שכלי בגילוי אל המקבל לפ"ע, ובזה יובן מארז"ל שיחות חולין של ת"ח צריכין תלמוד, ופרש"י לתלמוד בלשונם, שלשונם ל' נקי עושר ומרפא, ובסוכה א"י הגירסא, צריכין למוד, ופרש"י לתת לב עליהם, והיינו מפני שיש בהם ג"כ חכ' דשיחות חולין של אנשים פשוטים אין צריכין לימוד מפני שלא יש בהם שכל וחכ', אבל שיחות חולין של ת"ח צריכין לימוד מפני שיש בהם חכ' ושכל, והרי יש בזה חילוקים לפי אופן כח חכמתו בעצם, שחכם גדול ביותר יש בהשיחות חולין שלו שכל וחכ' יותר מכמו בהשיחת חולין של חכם אחר, שאינו חכם כמוהו, ומ"מ ה"ה רק שיחות חולין בלבד, שאינו בדומה כלל להשכלות שמגלה, והר"ז רק הוראת כח בלבד, וכמו"כ יובן בכללות ענין השפעת השכל, שהוא רק הוראת כח בלבד, שלפי אופן כח חכמתו בעצמו לפי אופן כזה מראה כחו בהשפעה, דהרי גם בגילוי שכלים נעלים, הרי אין ההשפעה והגילוי כמו שיודע את הענין בעצמו, דכמו שהוא יודע את הענין אינו מגלה בדבור כלל (ורק לפעמים בא ברמז כו'), וא"כ הוא רק לפי אופן העצם ולא כמו העצם, משא"כ באור שהוא כמו העצם, ומ"ש בתניא שהאור וזיו השמש כמו"ש כלול בעצם השמש הוא ביתר שאת ויתר עז מכמו שמתפשט אח"כ בחלל העולם כו', הנה זהו רק מעלה בענין האור, שההתגלות הוא ירידה ומיעוט האור, דעיקר האור הוא כמו שהוא כלול בעצם, דשם הוא בכח"י ביטול בתכלית, ובכח"י העדר המציאות, אבל כשהוא בא בהתגלות בכח"י מציאות זהו ירידה ומיעוט לגבי', דבאמת כן הוא גם באור עצמו, אמנם באור השמש זהו כמו שהוא בא ע"י הנרתק, ומ"מ הוא כמו העצם.

ו) והנה כמו שהוא באור וזיו השמש, הנה כן הוא באור וחיות הנפש, שזהו בכח"י הארה לבד, שהרי עצם הנפש אינו מתלבש להחיות את הגוף ורק הארת הנפש בלבד, ולהיות שהנפש הוא חי בעצם לכן האור וההתפשטות ממנו הוא חיות להחיות, ולכן הרי המשכת האור והחיות להחיות את הגוף, הוא בא בדרך ממילא מהנפש שהנפש אין צריך שום טרדא והתעסקות להחיות את הגוף, ורק בהתלבשות הנפש בגוף הגוף חי ממנו בדרך ממילא, ומה שצ"ל צמצום בהנפש כדי להחיות את הגוף זהו רק מפני שגוף ונפש הם רחוקים זה מזה, ואפילו הארת הנפש היא גם כן רחוקה, לכן צ"ל צמצום בהנפש כדי שיהי' לו שייכות אל הגוף וזהו ע"ד שנת"ל שהנפחים נופחים במפוח, כדי לקרב האש אל המתכת, וכן ע"ז צ"ל צמצום בהנפש, כדי שיהי' לו קירוב ושייכות אל הגוף, אבל כשנתצמצם הנה הגוף חי ממנו בדרך ממילא, וכן מה שיש הכנה בגוף לקבל אור צורת הנפש הוא רק הכנה כללית בגוף האדם נברא באופן כזה שיוכל לקבל אור צורת הנפש, ולכן הכנת הגוף

לקבל אור צורת הנפש, אינו בדומה להכנה דאיברים פרטים שהם כלים אל האור, ששם צ"ל הכנה פרטית בשביל שיהי' כלי לקבל החיות והכח פרטי, מפני שהכחות המתלבשים בהאיברים ה"ה בהתאחדות זע"ז, ולכן צ"ל הכנה פרטית בהאבר כדי שיהי' כלי מוכנה לקבל הכח פרטי, ולפי אופן הכלי כן הוא התגלות האור והחיות, וכמו עד"מ במוח שכראש שצ"ל בו הכנה פרטי לקבל אור השכל, ולכן יש בזה חילוקים בין מוח גס למוח דק, דמוח דק מקבל יותר גילוי אור השכל, ומוח גס אינו מקבל כ"כ, וכן הוא תלוי בענין ההודככות, וכמו לאחר האכילה קשה לו להתעסק במושכלות, מפני האידים והקיטורים שעולים בהמוח, ה"ה מגשם את המוח, עד שאינו כלי לקבל אור השכל, וכן כשלא ישן כמה זמנים הנה גם בהשכל שיודע אותו מכבר, ג"כ אינו יכול לדבר בו, מפני החולשה דהמוח שאינו כלי לאור השכל, שצ"ל הכנה פרטית בהאיברים פרטים, משא"כ בגוף דיש בו רק ההכנה כללית לקבל אור צורת הנפש, דכשם שגוף הבהמה היא כלי מוכנה לקבל צורת אור נפש הבהמה, כמו"כ גוף האדם הוא כלי מוכנה לקבל צורת אור נפש האדם, ולכן הרי לא יש בזה חילוקים בין גוף גס לגוף דק, דכשם שבגוף א' אין חילוק מצד עצם התקשרות הנפש בהגוף בין אבר הראש, שהוא אבר היותר דק שבאברי הגוף, ובין אבר העקב שהוא אבר היותר גס מכולם, דבשניהם ההתקשרות הנפש בהם כשוה, כמו"כ בשני גופים ג"כ אין חילוק בין גוף גס לגוף דק, שזהו רק הכנה כללית שיהי' גוף האדם, והיינו מפני שהוא רק הארה לבד, לכן הוא חי מזה בדרך ממילא, והוא לפי דאור וחיות הנפש המחי' את הגוף הוא בכחי' אור ולא שפע, אמנם באור וחיות הנפש, הרי הנפש מוגדר בהגוף, דאינו יכול להחיות ב' גופים כא', וכמו שא"י באדרא ששאל רשב"י לאל"י, מפני מה לא בא להאידרא, והשיב שהי' צריך להציל את רהמ"ס וחביריו, והקשה שם בקול ברמה, מדוע הי' צריך דוקא אל"י להציל את רהמ"ס ולא מלאך אחר, ותי' מפני שרהמ"ס הי' ניצוץ של משה, ובפרט בזה הפועל, לכן הי' צריך דוקא אל"י, ומקשה שם בהגהת צמח, עכ"ז מדוע לא הי' בכ' המקומות כא', שהרי אל"י נמצא בכל ב"מ, ויש הרבה ב"מ בזמן א', ואעפ"כ הוא נמצא בכולם, ותי' דזה שהוא נמצא בבית מילה, הוא רק ניצוץין בלבד, אבל מכבודו של רשב"י הי' צריך להתלבש בהגוף, מפני שזהו עיקר ענין הרשב"י להמשיך הגילוי אלקות בעולם, וכדאי' שע"י החידושי תו' שאמר ע"פ מה טוב ומה נעים כו' פעל ירידת גשמים שזהו עיקר ענינו, אויף צוא אויפטאן אין עולם, וזהו כל עיקר ענין פנימי' התורה, להמשיך האור והגילוי בעולם, וזהו שהי' צריך להתלבש בהגוף, ומפני כבודו של רהמ"ס הי' צריך להתלבש בהגוף וא"א לנשמה א' להיות בב' גופים כא', הרי הנפש מוגדר בהגוף, הנה זה יובן מאור וזיו השמש שאינו מוגדר שהרי ממגד תבואות שמש כו' שפועל הרבה פעולות כא', רק שהאור וזיו השמש, הוא מוכרחי מהשמש, שמאיר שלא בטובת ורצון השמש, דויתן אותם אלקים כו' להאיר שהם מוכרחים להאיר, ויובן זה מאור וחיות הנפש שהוא כרצון הנפש, והראי' שהרי יכול להעלים כח א' לגמרי, וכמו באע"ה בעת העקידה

שכבש רחמיו על בני יחידו, שהי' התעלמות מדת הרחמים לגמרי, שאם הי' מדת הרחמים בהעלם לא הי' העשי' כדבעי למהוי, בלב שלם, שזהו שאנו מבקשים בר"ה ותראה לפניך עקידה כו' וכבש רחמיו לעשות רצונך בלבב שלם, שהי' התעלמות הכח לגמרי, וכן יכול להיות התעלמות כל הכחות לגמרי, וכמו בענין הגלגולים ר"ל שנפש האדם מתגלגל בגוף הבהמה, הרי אז כל הכחות הם בהעלם, רק שמגלגולים אין ראי' דשם הוא מפני העדר הכלי, וגם שהוא בדרך עונש, אבל מזה שיכול להעלים כח א' לגמרי מובן שהמשכת הכחות מהנפש הם ברצון, שע"ה שהוא גילוי רצוני מהנפש, ומ"מ הוא נמשך בדרך ממילא, ועד"ז יובן למעלה בענין אוא"ס שהוא הארה לבד, אבל מ"מ הוא גילוי העצם שכמו העצם, דלמע' הנה ב' המדרי' דאור ושפע, הוא האור הכא בהתלבשות בכלים ובעולמות והאור שלמעלה מגדר התלבשות, דאור הכא בהתלבשות, הוא כחי' שפע, והוא האור שבא להאיר את העולמות, והיינו שאינו רק גילוי מן העצם, ובא באור להאיר, דהיינו שהוא בבחי' מציאות אור, וע"י התלבשותו בתוך הכלים נעשה בבחי' מהות מציאות דבר מה, אבל האור שבבחי' א"ס שאינו בא להאיר את העולמות, והוא רק גילוי מן העצמות, והוא כמו העצם, וכשם שהעצמות אינו בגדר התלבשות והתפשטות כמו"כ האור הוא כמו העצם, דבכללות הוא דהאור אלקי שבבחי' שייכות אל העולמות שבד"כ הוא גילוי אור הקו שלאח"צ ה"ה בא בהתלבשות בכלים ובעולמות, אבל האוא"ס שלפ"צ ה"ה גילוי העצם כמו העצם, שאין ענינו להאיר את העולמות כ"א לגלות עצמותו, ולכן הוא א"ס כמו העצם, אשר באמת מצד מעלת האור אין לומר עליו רק שם א"ס, אבל כמו שהוא בא בהתגלות הו"ע הרצון, דרצון הוא ג"כ גילוי העצם. וזהו מה שאנו מבקשים יבחר לנו את נחלתינו, שיהי' המשכת פנימיות ועצמיות אוא"ס, דשם הרצון רק לנשי', וזהו יבחר לנו את נחלתינו ע"ד מה שכתוב אני הוא נחלתם, דבעצמות א"ס שם מושרשים רק נשי', וזהו מ"ש ידבר עמים תחתינו שהוא ע"ד ואתן מצרים כפריך, ויבחר לנו את נחלתינו שהיא האהבה פנימי ומתגלה על ישראל ברחמים.

בס"ד, יום ב' דר"ה, פ"ג

עלה אלקים בתרועה הוי' בקול שופר, והנה כתיב שוקיו עמודי שש, ואמרז"ל שוקיו זה העולם שנשתוקק הקב"ה לבראותו, עמודי שש שנברא לששה ימים, דיום דר"ה הוא ביום ו' למע"ב שהוא תכלית הכוונה בברה"ע שבו נברא האדם שקבל מלכותו ית' ואמר ה' מלך, ור"ה הוא זה היום כו' זכרון ליום ראשון, הנה ביום זה אומרים עלה אלקים בתרועה הוי'

בקול שופר, וצ"ל הלא העיקר הוא יחוד הוי' ואלקים, ולמה מחלקם בבי מדריגות, דאלקים עלה בתרועה והוי' בקול שופר, ועוד צ"ל מה שכללות תק"ש נכלל בענין התרועה דוקא, וכמו שאומרים כי אתה שומע קול שופר כו' ברוך כו' תרועת עמו ישראל ברחמים.

ולהבין כ"ז יש להקדים תחלה משנת"ל דבאור יש ב' מדרי' הא' מה שהוא בבחי' שפע דבכללות הוא האור שלהאיר את העולמות והב' מה שהוא בבחי' אור דאין ענינו להאיר את העולמות כ"א הוא בחי' אור מעין המאור והיינו התגלות עצמותו והכוונה הוא לייחדו ביחוד גמור.

ז) וביאור הענין הוא דהנה כתיב וידעת היום והשבות אל לבבך כי הוי' הוא האלקים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד, וצ"ל כיון שאמר כי הוי' הוא האלקים בשמים ממעל כו' שהוא יחוד הוי' ואלקים, מהו מוסיף עוד במה שאו' אין עוד. הנה בגמרא ר"ה דלי"ב ע"ב אי' אין עוד זהו מלכיות, שלפי שיטה זו הנה גם אתה הראית לדעת כו' אין עוד, ושמע ישראל כו' הוי' אחד, הוא ג"כ מלכיות, וצ"ל כללות הענין מה שאין עוד הוא מלכיות, ומהו החילוקי מדרי' בזה, בין אתה הראת כו' ושמע ישראל כו', ושמ"מ בזה כולם משתוים, במה שהם ענין המלכיות. והנה וידעת היום כו' כי הוי' הוא האלקים הוא יחוד הוי' ואלקים, והיינו דשם הוי' מאיר בגילוי בשם אלקים, וזהו כי הוי' הוא המאיר בשם אלקים, דהוי' הוא בחי' גילוי ואלקים הוא בחי' העלם, הנה שם אלקים כלול בשם הוי', דשם אלקים הוא בחי' צמצום, ה"ה כלול בשם הוי', והיינו שהגילוי יהי' באופן כזה, שיהי' גילוי אור אל המקבלים, שזה בא ע"י הצמצום דוקא, וכנ"ל שהמשפיע צ"ל מוגדר בהשפעה, שבעת ההשפעה א"א להשכיל שכל אחר, שהרי נת"ל שהתיאובתא דהמקבל פועל דחקות בהמשפיע שמתגלים אצלו שכלים עמוקים ביותר, וצ"ל ההגדרה בעת ההשפעה שלא ישכיל השכלות לעצמו, רק יהי' מסור ונתון להשפיע אל המקבל, שזהו המס"נ של המשפיע, וכן בהשם אלקים יהי' בו ההתכללות דשם הוי', שלא יהי' ענינו להלביש ולהסתיר כדי להעלים, כ"א בכדי שיהי' הגילוי אל המקבל, ובשרשם הוא האוא"ס שלפה"צ וגילוי הקו, שבכללות הוא שם הוי' ובפרטיות הוא מ"ש ויקרא הוי' הוי', שיש ב' מדריגות בשם הוי', שם הוי' דלעילא ושם הוי' דלתתא, דשמו הגדול הוא האוא"ס שלפה"צ שהוא בבחי' בל"ג, ונק' שם הוי' דלעילא, וגילוי הקו שהוא האור דלהאיר את העולמות, הוא שם הוי' דלתתא ככלל, והשם אלקים הוא צמצום הראשון, שהוא סילוק והעלם האור לגמרי, דזהו ההפרש בין צמצום הראשון להצמצום דס' השתל', דהצמצומים דסדר השתל' הוא רק מיעוט האור בלבד, אבל צמצום הראשון הוא סילוק האור לגמרי, והכוונה דגם האור דא"ס שלפני הצמצום הראשון הוא סילוק לגמרי, והכוונה דגם האור דא"ס שלפני הצמצום, אם שהוא בבחי' התגלות העצמות, והוא אור הבל"ג ומ"מ יהי' הכוונה בו להאיר בהעולמות, הן בבחי' אור מקיף והן בבחי' או"פ,

ומכ"ש גילוי אור הקו שהוא האור שבא להאיר את העולמות שיהי בבחי' מדה וגבול ויאיר בגילוי ממש בעולמות, ובספ"י הו"ע אר"כ דאורות הרי ענינם הוא גילוי, ולכן הוא שם הוי', והכלים שמגבילים את האור הוא שם אלקים, ובעולמות הוא אצי' ובי"ע, דבאצי' שהוא איהו וחייהי חד איהו וגרמוהי כו', שגם הכלים הוא אלקות ממש, והיינו שהם במדר'י האור, זהו"ע שם הוי', ובי"ע ששם הו"ע הכלים הוא כמו הכלים, וצ"ל היחוד דהוי' ואלקים בכל המדר'י, והעבודה הוא בשם אלקים, והוא להסיר ההעלם וההסתר דשם אלקים, שלא יעלים ויסתיר רק יאיר האור בגילוי כמו שהוא, וכמאמר רז"ל (סנהדרין לז) כל אחד חייב לומר בשבילי נבה"ע וידוע הפי' בזה דעולם הוא ל' העלם, שהו"ע הצמצום הראשון שהוא בשביל האדם, כדי שהאדם בעבודתו ע"י שמסיר כל ההעלמות וההסתרים המונעים ומעכבים אותו בעבודתו האלקית, שהו"ע הנסיונות שבאמת אין להם שום מציאות, דכשגובר על הנסיון, ה"ה רואה שאין בהם ממש, והוא רק העלם והסתר דבר בלבד, וע"י שמסיר בעצמו ההעלמות וההסתרים, הוא פועל גם למעלה שהצמצום לא יעלים ויסתיר רק יאיר האור בגילוי כמו שהוא, שעיקר העבודה הוא בהרצוא, דהנה רצו"ש הוא ג"כ ענין הוי' ואלקים, דרצוא הוא העלי' בעילוי אחר עילוי ובהעלם אחר העלם שהו"ע אלקים, והשוב שהוא ירידת והמשכת האור הו"ע שם הוי', ועיקר העבודה הוא ברצון, שהרי נת"ל דתיקון והזדככות הכלי פועל המשכת האור, שזהו ההפרש בין מוח גס למוח דק, שבמוח דק הוא ההתגלות דאור השכל ביותר, וע"י הרצוא הנה פועל תיקון והזדככות הכלי הרבה יותר מכמו זיכוך הכלי מצ"ע, שזהו משארז"ל לעולם ילמוד אדם במקום שלבו חפץ, שאפי' מי שיש לו חושים טובים ביותר, וא' שאין לו חושים כ"כ, רק שיש לו רצון ותשוקה לזה, הנה בעל הרצון והתשוקה, יגיע למע' הרבה יותר בידיעתו והשגתו, מכמו שיגיע בעל החושים טובים, והגם שהכלי הוא כלי לקבל את אור השכל, ונת"ל דכמו"כ ישנו השערת השכל באיזה אופן יומשך בהכלי, דג"ז תלוי בהכנת הכלי, ואחכ"ז מ"מ ע"י הרצון והתשוקה נעשה תוקף האור הרבה יותר מכמו שע"י תקון וזיכוך הכלי ומן השערת השכל שבוזה, ולכן עיקר העבודה הוא ברצוא דוקא. וזהו וידעת היום כו' בשמים ממעל ועל הארץ מתחת כו', שהם ב' שמות שם הוי' דלעילא, ושם הוי' דלתתא, דהאוי"פ בכלל שהוא גילוי אור הקו, האור שבא להאיר את העולמות הוא שם הוי' דלתתא, ואור הסוכ"ע שהוא האוא"ס שלפה"צ, בחי' אור הסוכ"ע שם הוי' דלעילא, והוא בחי' שמים, ובשם אלקים הרי יש ג"כ ב' מדר'י שהם ב' הענינים שבצמצום, הא' הוא סילוק והעלם האור הראשון לגמרי, והב' הוא אור הקו, שהוא אור הבא במדה וגבול, ומתעלם תוך העלם הצמצום, וצ"ל היחוד בב' המדר'י והיינו שם הוי' דלעילא אם שהוא בבחי' בל"ג, מ"מ יהי מאיר בעולמות, שהוא היחוד דהוי' ואלקים בשם הוי' דלעילא, ושם הוי' דלתתא שהוא גילוי הקו, שיש לו שייכות אל העולמות, יאיר בגילוי ממש בעולמות ונבראים.

ח) והנה אין עוד זהו מלכיות, והוא שהשם אלקים עצמו יאיר, וכמו שיהי' לע"ל בגמר הבירורים, שיהי' גילוי אלקות למטה ממש, וכמ"ש ונגלה כבוד הוי' כו' שזהו מ"ש ולילה כיום תאיר, שהשם אלקים שהוא בחי' העלם בחי' לילה, יאיר בגילוי ממש כמו בחי' יום דשם הוי', וכמ"ש והי' אור הלבנה כאור החמה כו', דעכשיו הרי הלבנה מקבלת אורה מן השמש, כי הלבנה אין לה אור מעצמה, וכמא' סיהרא לית לה מגרמי' כלום, ורק שמקבלת אורה מהשמש, דהדוגמא למע' הוא דבחי' מל', שהמל' אין לה אור מעצמה, רק מה שמקבלת משמש הוי' דז"א, ולזאת א"א שתהיי' הלבנה בדומה אל השמש, דהרי המקבל א"א שישתווה אל המשפיע, ואפילו במילוי הלבנה, הרי אינה משתווית אל השמש, דכמו"כ הוא למע' בבחי' מל' דכיון שמקבלת מהז"א א"א שתשווה אל הז"א אפילו בעלייתה כמו שהיא מתקנת בבחי' פרצוף שלם, וזהו העבודה דר"ה בתק"ש, לבנות את המל' בבחי' בנין שלם, והוא שבמל' יהי' האור והגילוי כמו בשמש הוי' דז"א ועוד למע' יותר, שזהו מ"ש ויקח יעקב אבן וירימה מצבה, דיעקב בבואו מבית לבן, לאחר שבירר הצאן דלבן, ועשה מהם עקודים נקודים וברודים, שכ"ז הוא מדרי' בתיקון, הנה לקח את האבן וירימה מצבה, דכל עסקו של יעקב הי' בענין האבן דבתחלה בהלכו לבית לבן כתי' ג"כ ויקח יעקב אבן כו', ואח"כ וישם אותה מצבה, ויצוק שמן על ראשה, והתפלל שם, דאבן הוא בחי' מל', וכמ"ש במאוי' במערכת א' דכל אבן מורה על יו"ד, וכן משמע מל' הזהר, אבנא למשקל בה דא אות יו"ד, דיו"ד הוא בחי' נקודה, דכל עסקו של יעקב הי' בענין הקמת המל', רק שמתחלה וישם אותה מצבה שהוא בעצם ספי' המל', ואח"כ כתי' וירימה מצבה, שהוא העלי' והרוממות דבחי' מל', דהנה ענין המל' הוא בחי' אותיות, והנה האותיות הם כלים אל האור, ולא זה בלבד שמקבלים את האור בתוכם, כמו הכלי שמקבל את האור, אלא עוד זאת שהם מגלים את האור, אמנם כ"ז הוא דוקא באותיות מסודרים, אבל באותיות בלתי מסודרים, אינם כלים אל האור כלל, ולא לבד שאינם מגלים את האור שבתוכם, אלא עוד מעלימים על האור, וכמו אותיות החידה, שהם אותיות בלתי מסודרים, הנה הגם שעצם השכל כמו"ש אצל המשפיע נסגר בהם, מ"מ הרי לא לבד שאינם מגלים את האור שבתוכם, כ"א שמעלימים על האור ומסתירים עליו, עד שכאילו אינם מכילים שום אור כלל, והראי' דהרי באותיו' מסודרים, וכמו עד"מ קריאה בספר הנה כשא', מי שיודע את השכל, מלמד את השכל עם מי שאינו יודע אותו, עד שגם הוא יודע את השכל, וכאשר נופלים לו ספיקות בהענין הנה ע"י הסתכלות טובה בהאותיות, הנה אותיות מחכימות שע"י הוא בא על הענין לתכליתו, משא"כ באותיות הבלתי מסודרים שבהחידה, הרי כ"ז שאינו יודע את הענין, כלומר אם לא יגיד לו מי שיודע את החידה, הרי מעצמו לא ידע כלל, וגם אם יסתכל בהאותיות בהסתכלות עמוקה ויגיעה רבה, לא יעמוד על השכל הסגור בהאותיות, ועוד גדולה מזו ראינו במוחש גם אם יגלו את השכל הסגור בהחידה רק שאינו יודע על בירור, הנה ע"י ההסתכלות בהאותיות אינו בדומה כלל לאותיות

המסודרים, אשר על ידו יודע עכ"פ הענין בכירור יותר, וע"י ההסתכלות באותיו הבלתי מסודרים עוד מתבלבל יותר, וישכח גם על זה שידע מכבר, והיינו מפני שהאותיות הבלתי מסודרים מעלימים על האור, וזהו מה שיעקב עשה מצבה, שהם אותיות מסודרים, שהם כלים להאור ומתגלה ע"י, והנה במאור מערכת מ"ם א"י דמצבה הוא הקמת המל' מבחי' נקודה לעשותה פרצוף, דמל' הוא בבחי' נקודה, וכידוע דבאצי' הספי' הרי יש בזה חילוקי מדרי', דהכתר נאצל בעל ט"ס, ואור' בי"ס, וז"א בעל ששה ספי', ומל' בבחי' נקודה, וע"ה דנקודה זו דמל' הוא בחי' כתר מל', מ"מ ה"ה בבחי' נקודה, שאינו בבחי' גילוי אור, והיינו שהוא בבחי' העדר הכלים, וכשנבנית בבחי' פרצוף היינו בבחי' ריבוי כלים להיות בבחי' גילוי אור, והגם שכמל' גופא הנקודה שבה שהוא בחי' כתר מל', הוא למעלה הרבה יותר מכמו שהיא נעשית בבחי' פרצוף, מ"מ יש יתרון מעלה בבחי' הפרצוף דמל', מפני הסיבה הגורמת לזה, דבכדי שיהי' מבחי' נקודה פרצוף, הוא דוקא ע"י המשכת אור עליון, שהוא מדרי' עליונה יותר, ואפשר לבאר ע"ד דאי' בווהר ויקהל (ר"ד ע"ב) האי רוחא איהי אתפשטותא דהאי נקודה כו' ומסיים שם שהוא אתפשטותא כד איתוסף קדישין וכרכאין מלעילא, על ההיא נקודה, וי"ל דבכדי שיהי' התפשטות המל' מנקודה לפרצוף הוא דוקא כד איתוסף קדישין וכרכאין מלעילא, שהוא גילוי אור עליון ביותר, ולכן אי' שם בווהר דאתפשטותא דהאי נקודה זהו בשבת, וידוע דבשבת בחי' המל' מאירה בבי"ע שלא ע"י הפסק והעלם הפרסא, והגם שבכללות גילוי המל' בבי"ע הוא ע"י הפרסא מ"מ יש בזה חילוקים בין מעביר להתלבשות, שבו ימי החול הארת המל' הוא בבחי' התלבשות בהפרסא שבא בהתעלמות בהתלבשות זו, משא"כ בשבת אם שהוא ג"כ ע"י הפרסא, אמנם הוא דרך מעביר הפרסא בלבד, והיינו מפני ששרש ההמשכה היא מדרי' עליונה יותר שהוא בחי' עתיק.

ט) וביאור הענין ע"פ הקבלה הוא, דהנה אי' בע"ח שער א"א פ"ב דשרש המל' הוא מרדל"א, וצ"ל כיון ששרש המל' הוא ממדרי' עליונה כזו, א"כ למה היא נאצלה בבחי' נקודה דוקא, הלא כל גילוי אור עליון ביותר הוא בא בהתפשטות והתרחבות ביותר, וא"כ ספי' המל' דשרשה מבחי' רדל"א, מפני מה היא נאצלה בבחי' נקודה. אך הענין הוא, דהיא הנותנת מפני ששרש המל' הוא מרדל"א, ורדל"א היא בחי' נפלאה ביותר שאינה בחי' ידיעה בעצמה, וכדאי' בביאור דספד"צ להאריז"ל ודע דהוא רישא דלאו רישא, אשר שם חביון עוז העצמות הוא עצמו אינו משיג מה שיש בו, וזהו פי' דלא ידע, דלא אתיידע מה דהוה ברישא דא, כמשל האדם שאינו משיג מהות הנשמה שבו, ולהיות דרדל"א היא בחי' נפלאה כזו שאינה בבחי' מהות ידוע בעצמו, לכן גם האצי' מזה באה בבחי' נקודה העלמית שאין בה בחי' התפשטות כלל, ולזאת הנה ספי' המל', אם דשרש אצילותה מרדל"א נאצלה בבחי' נקודה דוקא, ובמילא בכדי שתהי' בבחי' התפשטות והתגלות האור בה, שיהי' מבחי' נקודה לפרצוף הוא ע"י אור עליון יותר, ויש ללמוד זה מהא

דמבואר בענין נה"י דז"א, דנה"י דז"א שהוא ההתפשטות וההתגלו' של הז"א, הנה בא דוקא ע"י המשכת אור הכתר, וא"כ כ"ש בכחי' המל', שבסדר עמידת הספי' היא למטה מן הז"א, וגם בכדי שתה"י נעשית בכחי' פרצוף והיינו בנין שלם הוא ע"י המשכת אור עליון, שכמו"ש ביחוד זו"נ הו"ע בעטרה שעטרה לו כו', שבכדי שיה"י היחוד הוא ע"י העטרה דוקא, (דזהו"ע החופה שקודם היחוד), וממוצא דבר יובן בעומק יותר, דהאור העליון הזה שע"י נעשית ספי' המל' מנקודה פרצוף, הוא במדרי' עליונה יותר מכמו ששרש המל' הוא ברדל"א, וביאור דבר זה הוא ממ"ש בע"ח בהגהות לשער א"א פ"ב, והנה המלכות דא"א לא היתה ניכרת כי לא הי' באריך רק ט"ס מן הכתר עד היסוד, כי רדל"א הוא בחי' עתיק (וע' בשער זה פי"א) ונשאר א"א בכחי' ט"ס בלבד, אבל מן האור של התפשטות נה"י דע"י המתלבשין בא"א, משם נעשה בחי' המל' דא"א ונשלמו בו י"ס, ובוה תבין איך לעולם בחי' המל' גדולה מהזכר העליון ממנה, הרי דע"ה שאצ"י ספי' המל' הוא מרדל"א אמנם בכדי שתה"י ניכרת, הוא ע"י התפשטות נה"י דעתיק דוקא, ועוד יש לבאר זה ע"ד שא"י בוהר פקודי דרכ"ט ע"א בענין לבושי שרד בגין דאשתארו מאינון לבושי עילאין בגין דהוּו ממה דאשתאר מנהורין דזיוין עילאין, שכמו שהוא בהשגה הו"ע גילוי המל', וביותר הגילוי כמו שהוא ע"י התכללות הספי' שבה, דא"י בע"ח דבכל ספי' הרי יש בה ג' מדרי' נקודה ספי' ופרצוף, נקודה הוא עצם הספי', וספי' הוא הד' עולמות אבי"ע שבהספירה, שהם הד' אותיות דשם הוי', ופרצוף הוא הע"ס שבהספירה שהוא תכלית השלימות שבספי', שבא ע"י גילוי הא"ס שלימותא דכולא, והמשל בזה ממלך שכל ענין המלך הוא להיות ברוממות שלכן צ"ל הזהירות בזה שאין יושבין על כסאו ואין רוכבין על סוסו ואין משתמשין בשרביטו, שכ"ז הו"ע הרוממות, ובכל הזמנים הרי הוא סגור בהיכלו ואינו מתגלה רק בזמנים מיוחדים שהוא מתגלה, וגם אז הרי יש בזה חילוקי מדרי', שלשרים רבים ונכבדים, מתגלה אליהם בקירוב יותר ובזמנים קרובים ביותר, ולשרים קטני הערך אינו מתגלה כ"כ, עד דכל העם אם שרואים את המלך, אבל אינם רואים אותו רק למרחוק, אבל בעת שמחתו וכמו בשמחת נשואי בנו שזה מגיע בפנימי' ועצמיות של המלך, מצד הבנין עדי עד שבזה, אז הוא מתגלה לכל בלי שום הבדל כלל, בין שרים הגדולים ובין שרים הקטנים ובין כל עם המלך, שאז מתגלה לכולם בשוה, וכשמתגלה לכל העם, ה"ה מדבר עמם דברים פשוטים ביותר, וסיפורי מעשיות, שגם האנשים פשוטים שאין להם מושג כלל בענין הנהגת המלוכה ואינם יודעים כלל מהפלאות ורוממות מעלת המלך, מ"מ מפני שהמלך מתגלה אליהם בדברים פשוטים ביותר, ובצירוף השערותם, באופן התענוגים שבהיכלי המלך, שע"ז מבינים גם הם את הדברים והסיפורי מעשיות, אמנם השרים הנכבדים, וחכמים הגדולים ביותר, הם מוצאים בהסיפורי מעשיות חכמה רבה בענין חוקי ונימוסי המדינה הרכה יותר מכמו החוקים והמשפטים שמגלה המלך בכל ימות השנה, אשר זהו כל ענין המלך במה שמגלה חוקים ומשפטים באופן הנהגת המדינה, והוא נכנס

בכל פוי"פ, ושופט כאו"א ביחוד ע"פ משפט החכ', ובהסיפורי מעשיות הם מוצאים בזה הרבה יותר מכמו שמגלה בכל ימות השנה, והוא להיות שהמלך בעצם מהותו הוא מרומם מהעם, וא"כ הכחות שלו הם ג"כ מרוממים יותר מכמו בכל העם, והעיקר בהתנשאות עצמי שבמלך, הנה בעת שמחתו שמתגלה העצמיות של המלך, הרי עי"ז נעשים התגלות הכחות הנעלים שלו ג"כ הבאים מרוב השמחה, וההתגלות הוא בסיפורי מעשיות, שהחכמים גדולים מוצאים בזה חכ' רבה מאד בענין הנהגת המדינה, ומה שיש ללמוד ממשל זה הוא ב' ענינים הא' דכאשר השמחה היא שמחה גדולה בתוס' מרובה עד אשר כל הכחות באים בהתגלות או הנה הגילוי הוא יותר מדאי, והב' שהגילוי יותר מדאי הבא מרוב השמחה אינו בא בהתגלות במוחין חב"ד או בגילוי המדות, כ"א דוקא בדיבור, דע"ה שהדיבור הוא ג"כ לבוש אל הנפש, אבל הוא לבוש חיצוני שהוא לבוש הנפרד, והעיקר שבזה הוא, שבדיבור זה אם שהוא דיבור של סיפור בלבד, הנה בזה דוקא נמצא עומק גדול ביותר, אשר המובן מזה בהנמשל הוא שמתוס' האור והגילוי בפשיטות העצמות דעצמות א"ס, אז הוא הגילוי יותר מדאי, והגילוי יותר מדאי שבא בפשיטות העצמות הוא בא בגילוי בבחי' מל' שהוא עולם הדבור ולא בגי' דחב"ד כו', והעומק שבזה הוא, דהנה בגילוי זה דוקא הרי יש בו כל הגילוי דלע"ל, דמה שנגלה כבוד הוי' וראו כל בשר כי פי הוי' דיבר הרי הכל הוא בהעלם בגילוי זה, אשר המובן מכללות הענין בזה הוא, דהמל' הוא בחי' אין דאצי', דאצי' הוא בחי' יש הנאצל, דע"ה דאבא עילאה מקננא באצי', ומ"מ כתי' והחכ' מאין תמצא שהוא רק מה שנמצאת מאין, אבל היא בעצמה היא בחי' יש, שחכ' נקראת אין רק לגבי יש דבינה אבל בעצם היא בחי' יש, שכמו שהוא בהשכלה הוא דהגם דהחכ' היא בבחי' נקודה, שהוא בחי' אות יו"ד שהוא בבחי' שחרות בלי שום לבנונית דבזה חלוק אות יו"ד משארי האותיות, דשארי האותיות הרי יש בהם לבנונית שהוא מורה על הכלי לקבלה כדי להשפיע, אבל היו"ד הוא בחי' שחרות שהוא העלי' וההסתלקות רק לקבל בלבד, ולא להשפיע, וכמו דאידי דטריד למכלע לא פליט, מ"מ ה"ה בחי' נקודה מצויירת שה"ה בא בציוור אות יו"ד, שאי"ז אמיתית ענין הנקודה, שהרי יש בה קו ושטח, וכידוע בענין נקודה קו ושטח, דאמיתית ענין הנקודה הוא דוקא נקודת הרעיון, אבל נקודת הכתב אי"ז אמיתית ענין הנקודה שהרי יש בה קו ושטח, שזהו ההפרש בין נקודת החכ' לנקודת הכתב דנקודת הכתב הוא אמיתית ענין הנקודה ע"ד נקודת הרעיון, אשר כמו"כ הוא ג"כ הנקודה דמל', וכמו"ש בהשגה הוא, דהגם שבחי' מ"ה דחכ' הוא האין דכתב שנמצא בין הנאצלים, וכידוע דחכ' הוי"ע ראי' שהוא בחי' ביטול, וכמו עדי"מ א' המסתכל באיזה דבר, הרי מתבטל בהסתכלותו זאת בכל עצמותו לגמרי, און ער ווערט צוא געטראגון רק על הדבר שרואה, מ"מ הרי הביטול דראי' אינו בחי' ביטול אמיתי, שהרי מ"מ יש כאן איזה מציאות מה שמתבטל בראי' זו, אבל בחי' האין דמל' הוא בחי' מהות ביטול בעצם, אשר לזאת בכדי שתהי' בבחי' פרצוף שהוא ההתגלות וההתפשטות הוא דוקא עי"

אור עליון ביותר, שהוא אור פנימי ועצמי דאוא"ס ב"ה. וזהו ויקח יעקב אבן וירימה שהוא הקמת המל' מבחי' נקודה לעשותה פרצוף, שזהו קימה בבחי' מל' וההקמה הוא ע"י יעקב להיות בריח התיכון המבריח מן הקצה אל הקצה ה"ה ממשיך מבחי' פנימיות הכתר שהו"ע הברכה מלעילא להיות אתפשטותא דהאי נקודה.

(י) והנה גם ענין נקודת המל' הוא כמו שהיא מתלבשת בבי"ע, דכל פרצופה כמו"ש בבי"ע, הוא בבחי' נקודה לגבי כמו"ש באצי', דהנה במאוי"א כ' דאבן הוא יו"ד דאדנ', וידוע דשם אדנ' הוא בחי' נקודת המל' היורדת לבריאה, והענין הוא דאין ערוך בי"ע לגבי אצי', ומה שאין ערוך בי"ע לגבי אצי' הרי אינם בערך גם לגבי בחי' מל' דאצי', דספי' המל' כמו"ש באצי' ע"ה בחי' האחרונה במדר' האלקות, ומ"מ אין ערוך הבריאה לגבי האצי' כלל, ע"כ בהכרח שיתעלם אורה להיות רק כנקודה א' לבד, ואז יכול להיות המשכה ושפע מבחי' מל' להתהוות הנבראים בע"ג, וכאמרם ז"ל בענין מיעוט הירח, לכי ומעטי א"ע, כי כדי שתהי' המל' בחי' ראש לשועלים בבי"ע להיות הנבראים בבחי' גבול, הוצרך להיות בחי' מיעוט וצמצום אור בעצמותה לגמרי עד שאינה רק בבחי' נקודה א' לבד, שזהו"ע מולד הלכונה, ואז תהי' מקור וראש לבי"ע, וע"כ גם כמו שנעשית בבחי' פרצוף בבי"ע הריז נחשב רק כנקודה לגבי אצי', ובוה גופא הרי יש ב' מדריגות, הא' עצם בחי' המל' והיא הנקודה דמל' שבוקעת ושוברת את הפרסא, ויורדת בראש הבריאה, שנעשית בחי' עתיק לבריאה, וגם בחי' זו מסתתרת בברי' כמו"ש בע"ח, ובחי' הב' הוא התפשטות הארתה מה שיורד בבחי' התלבשות ממש בבי"ע בבחי' התלבשות כח הפועל בנפעל, דבחי' זו באה בבחי' העלם והסתר בלבושים דבי"ע, ובעבודה הוא התלבשות כחות הנה"א בנה"ב לפעול בו הכפי' בפועל, דהיינו לא מה שפועל הזדככות בהמדות דנה"ב, דזה לפעול הזדככות בנה"ט, הוא ג"כ ע"י התלבשות הנה"א בנה"ב, דכתי' ואהבת כו' בכל לבבך בשני יצריך, שגם הנה"ב יבוא לאהבת הוי' והוא ע"י שמתבונן כי הוא חייך, שהאלקות הוא בחי' החיות של כל דבר, והנה"ב מבין זה ג"כ, ע"י השכל הטבעי, שע"ז מתעורר הנה"ב ג"כ באה' לאלקות, אמנם זהו"ע הזדככות דנה"ב, אבל בכאן הכוונה הכפי' בפועל, דהיינו בקיום מצות מעשיות בפו"מ, בלי שום כוונה ורצון פנימי, ובלי שום הרגש כלל, רק הקיום בפועל ממש, ומה שנק' בשם נקודה הוא לפי שבא מנקודת הלב בחי' כנס"י כמו שהיא בבחי' קטנות דהיינו בבחי' הקטנות דאמונה לבד, דע"ה דאמונה היא מדר' רמה ונשאה במאד, שיש בזה תוקף גדול, וכמ"ש ויאמן העם, שלא יש בזה חילוקי מדר', דבכח' ודעת כתיב ולא שמעו אל משה ות"א ולקבילו, שלחכ' ודעת לא היו שייכים כלל, שיש בזה חילוקי מדר', דזה משיג באופן כזה וזה משיג באופן כזה, ובכללות בהשגה יש כמה דרגות, משא"כ באמונה שאין בזה חילוקי מדר' כלל, וישראל בהיותם במצרים הי' בבחי' קטנות, שהי' בהם רק ענין האמונה, וכאמרם ז"ל בזכות האמונה נגאלו

אבותינו ממצרים, שע"ה שבמצרים היו שקועים במ"ט שע"ט, שהיו שטופי זימה, שענין שטופי זמה, אין הכוונה רק זנות לבד, רק כללות הענין לזנות ולהתאוות אחר תאוות תענוגי עוה"ז, זה נק' שטופי זמה, שמצרים היא ערות הארץ ממש, מ"מ ה' בהם האמונה שבזכות זה נגאלו, ה"ה מדריגה רמה ונשאה, מ"מ ה"ה רק בחי' נקודה שאין בזה התגלות אור, והרחבת ההתבוננות והעמקת הדעת בגדולת הבורא ב"ה זהו"ע הגאולה, והנה גם התלבשות הארת המל' בבחי' כח הפועל בנפעל הר"ז בבחי' העלם והסתר, שאין האלקות נראה ונגלה, שזהו לא רק מן ההתעלמות דהאור האלקי כנ"ל בענין מיעוט הירח, כ"א מה שמתעלם ע"י הלבושים דבי"ע, וכמו בעולם התחתון שאין האלקות נראה ונגלה כלל, שע"ה שבכל דבר יש אור וחיות אלקי, והאדם יכול להרגיש ג"כ איך שהעיקר הוא החיות האלקי, והדבר הגשמי מצ"ע הוא טפל ובטל, מ"מ הרי היש מעלים ומסתיר ע"ז לגמרי, שזהו מצד התגברות היש בעולם התחתון בדוגמא כזאת בנפש הוא כהתלבשות הכחות דנה"א בנה"ב, שהם באים בבחי' הסתר, שהכחות דנה"ב מתגברים ומעלימים ומסתיר על הנה"א דאז נק' נש"י בשם אסתר, וכידוע דלפעמים נק' נש"י בשם רחל, ולפעמים בשם אסתר, והיינו דכשיש התגלות אור הנפש שרצונו להכלל באו"א"ס שרשו ומקורו נק' בשם רחל, וכמו כרחל לפני גוזזיה נאלמה, דפי' נאלמה הוא ל' שתיקה שהו"ע הביטול כו', וכ"ה בכאו"א מישראל שיהי' רצונו להבטל ולהכלל באורו ית' למהוי א' בא', וכ"ז שהוא בהתגלות ובהתלהבות נק' בשם רחל כו', אבל בעת שאין הדבר בהתגלות נק' בחי' אסתר, והגם שיש רצון זה בכאו"א מישראל וכמא' חבוקה ודבוקה בך שהיא בחי' יחידה שבנפש, שהיא מקושרת תמיד בעצמות או"א"ס ב"ה עד שיכול להיות מסי' בפו"מ, שזה המשך הענין חבוקה ודבוקה בך, עד כי יחידה לייחדך, מ"מ ה"ז מוסתר ונעלם, וההסתר הוא מנה"ב, וכמ"ש כשושנה בין החוחים, שהחוחים הם המונעים ומסתירים את השושנה, והם כל עיני עולם בכלל, ותאוות עוה"ז בפרט, דבאמת צ"ל עשיית הדברים הגשמיים בלא לב ולב כלל, שע"ה שהדברים הגשמיים מוכרחים המה, אבל הלב ולב שבזה אינו מוכרח כלל, שעיקר הידיעה צ"ל שבכל דבר ודבר צ"ל כוונה אלקית, שזהו בין ביושבי אהל בעינים, והן בבעלי עסק בעינים, שביושבי אהל הוא שהתורה שלומד צריך לידע שהיא חכמתו ורצונו ית', דיכול להיות שילמד את התורה וישכח חלילה על נותן התורה, וצריך לידע שהוא חכמתו ורצונו ית', וכן בבעלי עסק בעינים שצ"ל העסק בטהרה, שלא יהי' בו גזל וגניבה, הן כפשוטו, והן בגניבת דעת, דבאמת ענין העשירות הוא מתנה מלמעלה, שניתן להאדם למטה, וכדאי' בספרים שצריך לכבד את המתנה, הוא השפעת העושר שנותנים לו מלמע', דכמו שהוא באמת הרי ברכת הוי' היא תעשיר, וברכך ה"א בכל אשר תעשה, שהעיקר הוא הברכת הוי' והעסק הוא רק כלי בלבד, דבאמת בענין הפרנסה צ"ל יגיעה בזה, וכמארז"ל קשים מזונותיו של אדם, וכן גבי יעקב ארז"ל על הכל השיבו ועל הפרנסה לא השיבו, וי"א אף על הפרנסה שמ"מ הוא בבחי' קשה, שצ"ל

עבודה ויגיעה בזה, שזהו כמו שהוא ע"פ סדר השתל' דבזעת אפיך תאכל לחם, שצ"ל יגיעה בזה, אבל כשהוא יודע שהוא רק כלי בלבד, והעיקר הוא הברכת הוי', הרי אז הוא דוקא מצליח בעסקיו וכמא' רז"ל (ברכות ס"ג) כל המשתף ש"ש בצערו כופלין לו פרנסתו ופרש"י כל המשתף ש"ש בצערו, שמבקש רחמים, והיינו דלפעמים יכול להיות צער בזה מזה שאינו כחפצו, אבל כשהוא יודע שהוא רק כלי בלבד, והעיקר הוא הברכת הוי', הלא הוא משתף ש"ש בצערו, שמבקש רחמים, כופלין לו פרנסתו, ונמצא שהידיעה בזה שהוא רק כלי בלבד והעיקר הוא הברכת הוי', הרי לבד זה שעי"ז הכלי שלו היא כלי טהורה ומתגלה בה הברכת ה' ביותר ועניניו מצליחים (וכמשי"ת אי"ה) הנה יש בזה טובה כפולה ומכופלת במה שלא יטריד אותו מתפלה בזמנה וקביעות עתים לתורה, דהרי מלמע' בודאי לא יטרידו אותו ח"ו, הן בתפלה, והן בתורה, ואף גם מי שהוא בעצמו אינו יכול ללמוד הנה הוא שומע מפי החכם שמלמד, ונחשב לו כאלו למד בעצמו (וכמשי"ת דתורה הוא המשכה עצמיית כו'), אבל כאשר הדברים הגשמיים נעשים בכל לב ונפש, ה"ה רק חוחים ומסתירים בחי' זו מלהתגלות, והנהיב מטעה ומטריד אותו בכמה מיני טעות כו', והוא כמ"ש באגה"ק סי' ד' מפני שהלביש בחי' פנימי נקודת לבבו בזלעז"ז, היינו בלבושים צואים דמילי דעלמא כו', והוא בחי' ערלה המכסה על הברית, ונקודה הפנימי' שבלב, שהביאור בזה הוא כמ"ש בתו"א ד"ה שמאלו תחת לראשי, שענין הברית הוא התקשרות עצמי, וכמו עד"מ ששני אוהבים נאמנים כורתים ברית זל"ז, הרי מתחלה היו ג"כ אוהבים, שה"ה כורתים ברית זל"ז, ורק הברית הוא התקשרות עצמית שלמע' מטו"ד, שגם אם יהי' איזה דבר שיסתיר אהבתם, הנה זהויע הברית שהוא ההתקשרות עצמי שלמע' מטו"ד, ששום דבר לא יפריד אהבתם, שכמו"כ הוא הברית דקדושה, שהוא ההתקשרות עצמי דנשמות לאלקות, וישנו גם הברית בלעז"ז, והוא בהנהיב ההתקשרות עצמי' שלו לעניני עוה"ז, שהנהיב הוא ארצי ובהמי בעצם מהותו, שכל אלו הענינים הוא ירידה ושבירה גדולה לגבי מהות הנפש, שהרי הנפש מצ"ע הוא בבחי' אור, וכמשנת"ל דהתפשטות חיות הנפש בגוף הוא בדרך אור, וכמ"ש נר הוי' נשמת אדם, שכמו שאור הנר בטבעו לעלות למעלה דכן הוא גם בנר כמ"ש אחוז בהפתילה, הנה הוא מתנענע אנה ואנה, שהוא העלי' שלו למעלה, מפני דטבע האור לעלות, אשר הדוגמא מזה יובן בהנהי"א שהוא עולה תמיד למעלה כשלהבת העולה מאל"י בבחי' רצו"ש לדבקה בו, וגם נמשל לנר, שכמו שהנר הוא להאיר את הבית, כמו"כ הנהי"א ענינו להאיר את העולם וכמא' נרך בידי ונרי בידך, אם אתה משמר את נרי אני משמר את נרך, שנרך בידי הוא הנשמה, ונרי בידך הוא התורה, שהוא ההתקשרות דנשמה ע"י התורה, וכמא' תלת קשרין מתקשראין דא בדא, ישראל באורייתא ואורייתא בקובי"ה כו', שהוא ההתקשרות עצמי דנשמה לאלקות ע"י התורה שלא יש בזה חילוקי מדריגות דבעלי השגה, שכולם שוים בזה, אלא כ"ז הוא לפי שנפלה וירדה בסתר המדריגות תחת ממשלת הגוף והנהיב, והיא אצלם במאסר ובגלות כו', וע"ז כתיב סומך ה'

לכל הנופלים וזוקף לכל הכפופים, ואי' במדרש לא כמדת בו"ד מדת הקב"ה מדת בו"ד אדם כשהוא עשיר יש לו אוהבים שנדבק עמו ונכסף לו (ע"ד מ"ש רבים אוהבי עשיר), אבל כשהעני ומטה ידו אינו סופנו (כלומר אינו מספיק בתמיכתו) אלא נותנין עליו אבו, אבל הקב"ה אינו כן כשהאדם נכסף ומטה ידו, הקב"ה נותן לו יד וזוקפו, הה"ד זוקף ה' לכל הכפופים, שבכללות הוא ההתעוררות מלמעלה להקים נש"י מפילתם, והזמן לזה הוא בר"ה ועשיית שאז הוא ההתעוררות מלמע' להקים את נש"י מפילתם לשוב אל הוי' להיות בבחי' פנים בפנים, וכדכתיב דרשו הוי' בהמצאו כו', וארז"ל שהוא נמצא ליחיד כמו לרבים ונקרא ליחיד כמו לרבים, ובעשיית או' ממעמקים קראתיך ה', ממעמקים מעומק לעומק, דבעשיית ביכולת כאו"א מישראל לעורר ה' עומקים שבנפש, שאז הוא זמן התגלות וקירוב המאור אל הניצוץ שבדרך ממילא נתקרב הניצוץ אל המאור, שהכח על זה הוא מן נקודת המל' שירדת לכי"ע כו'. וכ"ז הוא בחי' המל' כמו שירדת לכי"ע דבד"כ הוא בבחי' נקודה לבד לגבי כמו שהיא באצ"י.

(יא) **אמנם** יעקב הקים בחי' המל', שעשאה מצבה בבחי' פרצוף, והיינו בחי' המל' כמו שהיא באצ"י למע' מהתלבשותה בכי"ע, דהנה מה שמתלבש בעולמות בי"ע הוא בחי' הארה בלבד, אבל עצם המל' הוא למע' מהתלבשות בכי"ע, ונק' סובב לגבי כי"ע, וכמ"ש כי נשגב שמו לבדו, דבחי' שמו עצמו הוא נשגב ומרומם, ורק הודו וזיוו על ארץ ושמים, וז"ש אלקים חיים ומלך עולם, פי' מה שהוא אלקים חיים, שנמשך ממנו חיות להיות מתלבש בכל נברא בפנימיותו ממש, ולכן אלקים ל' רבים, ע"ש ריבוי התחלקות החיות לכל נברא כנודע, ה"ז רק בבחי' מלך עולם, היינו בחי' המל' שהארה מבחי' מל' נמשך להיות בבחי' התלבשות אבל שמו עצמו הוא נשגב, וכמשל במלכותא דארעא שאין המלך נתפס באנשי המדינה, וחוקי המלך שזהו חיות וקיום העם, וכנ"ל, ה"ז רק הארה, אבל יעקב הקים בחי' המל' שעשאה פרצוף כמו"ש באצ"י, וכמו שהיא באצ"י האירה בגילוי בכי"ע ולמטה מטה ממש. וביאור הענין הוא דאי' בפרד"ס ערך מצבה כי המל' בהיותה עם הת"ת נק' מצבה, ולכן שייך זה ליעקב שהוא ת"ת, וכן הוא בזהר פ' נח ע"פ והאבן הזאת אשר שמתה מצבה מאי מצבה דהוה נפילה ואוקים לה, ויצוק שמן על ראשה, דהא ביעקב תליא מילתא יתיר מכל בני עלמא, ומבאר שם שז"ע ושלמה ישב על כסא דוד אביו ותכון מלכותו מאד, והקשה שם בזהר מאי שבחא הוא דא, אלא דאתקין ל' ההוא אבנא ושוי' עלי' קדש הקדשים, ואי' במאו"א במערכת א', דאבן שתי' שת י"ה, שהוא או"א שתלה מנקודה פרצוף, דהנה בימי שלמה הוה קיימא סיהרא באשלמותא, והנה ענין דקיימא סיהרא באשלמותא הוא שמאיר האור בכל המל' גם בה"ס האחרונות ואז מאיר האור בגילוי גם בכי"ע, דהנה הע"ס נחלקים לב' מדרי' בכללות, והן ה"ס עליונות וה"ס תחתונות, והיינו כח"ב כדעת הכולל פנימי' חו"ג, ות"ת הכולל חיצוני' חו"ג ונה"י, דהנה הת"ת יש לה שני מציאות הא'

מציאות עצמה שלמע' מהתכללות חו"ג, והב' מה שכוללת חו"ג וכמ"ש בפרד"ס שהו"ע משה מלגאו ויעקב מלכר, ובד"פ זהו ב' מיני התכללות שיש בת"ת, הא' התכללות דחו"ג שנותנים מקום זל"ז והיינו רק מה שסובלים זא"ז, והב' התכללות שמקבלים זמ"ז עד מבלי אשר ימצא ראש וסוף, ובכח"ז זו הת"ת הוא כמו הדעת, והתכללות הא' הנ"ל זהו כח"ז חיצוני הת"ת, ונמצא דה"ס העליונות זהו בד"כ כח"ז פנימי הכתר וה"ס התחתונות זהו חיצוניותן כו', וכשם שיש ב' מדרי' אלו בהע"ס בכלל כמו"כ הוא בכל ספי' בפרט, דה"ס העליונות הן הפנימי' שבה וה"ס התחתונות הן החיצוני' שבה, וכמו"כ כח"ז המל' נחלקת לה"ס עליונות שזהו כח"ז הפנימי', וה"ס התחתונות הן בד"כ כח"ז חיצוני' המל', וענין דקיימא סיהרא באשלמותא הוא שיהי' האור בבח"ז חיצוני' המל' כמו בהפנימי' ואז יהי' הגילוי כבי"ע בכח"ז גילוי אור ממש, והוא עד"מ כמו הלבנה שמתחלקת פעמים מאירה ופעמים אינה מאירה דכסוף החדש חצי הכדור התחתון חשוך מפני ריחוקה מהשמש, ובתחלת החדש אז הוא מולד הלבנה שמתחיל להאיר גם חצי הכדור התחתון והולכת ומאירה יותר עד שבאמצע החדש מאיר כל חצי כדור התחתון, ונק' מילוי הלבנה, והדוגמא מזה למע' בבח"ז מל' דה"ס הראשונות שלה מאירים תמיד מבח"ז ז"א, והן למעלה מבח"ז התלבשות כבי"ע, אמנם כח"ז המל' המתלבשת ומתפשטת כבי"ע הוא כח"ז ה"ס האחרונות שבה, וכדוגמת חצי הכדור התחתון שבלבנה שכנגד חלל העולם, וכמו בלבנה דאין החלק הזה מאיר בשלימות רק בחצי החדש, כמו"כ הוא בבח"ז מל' בחצי התחתון שמתפשט כבי"ע אין האור מאיר רק בצמצום והעלם גדול בבח"ז אחוריים וחיצוני' שלו לבד, דגם שמח"ז את העולמות הרי החיות בא רק מבח"ז חיצוני' האור שאינו מאיר שם אור הפנימי', וענין שקיימא סיהרא באשלמותא הוא שגם בה"ס התחתונות מאיר האור בבח"ז גילוי ממש כמו בה"ס עליונות, לא רק אור מצומצם, וגם ההשפעה שמשפעת המל' לבי"ע בא בבח"ז פנימי' לא בבח"ז אחוריים וחיצוני' לבד, וזהו דבימי שלמה קיימא סיהרא באשלמותא לפי שהוא דור ט"ו לאברהם, שאברהם התחיל להאיר וכמ"ש מי העיר ממזרח כו' א"ת העיר בע' ל' התעוררות אלא האיר כא' ל' אור, דאברהם הי' ראש המאמינים והמשיך האמונה לכל הדורות אחריו, שהאמונה שלו הי' ע"י השגה, וכידוע בענין הציץ עליו בעל הבירה כו' שלכן נק' נשיי מאמינים בני מאמינים, זה אברהם שנא' בו והאמין בהוי', ובענין האמונה שלו הלך בעילוי אחר עילוי שמתחלה בא על הענין בבח"ז אמונה ואח"כ הי' בא עליו בהשגה, והאמונה שלו הי' במדרי' עליונה יותר וכן הלך בעילוי אחר עילוי עד שבא לתכלית האמונה, שאברהם התחיל להאיר ובימי שלמה שהי' דור ט"ו לאברהם הי' אז זמן מילוי הלבנה שהי' מאיר האור בכל הי"ס דמל' עד שגם למטה הי' גילוי אוא"ס ממש, שזהו מה שביהמ"ק נבנה בימי שלמה, שהי' גילוי אוא"ס ממש בביהמ"ק, ועי"ז הי' הגילוי גם בעולם, דכללות העבודה הי' אז בבח"ז רא"י ושמיעה שהי' האור מאיר בגילוי בנפשם, דההכנה לבנין ביהמ"ק הי' בימי דוד וכמ"ש את אשר לזהב זהב ואשר לכסף כסף, רק מפני

כמה טעמים לא נבנה בימיו רק בימי שלמה שהי' אז גילוי אלקות ממש, שהי' או א' מהג' זמנים דשלימות אדם דוד משיח שהן ר"ת אדם, דאדה"ר קודם החטא הי' גילוי אוא"ס למטה וכדאי' במד"ר ע"פ באתי לגני, לגן אין כתיב כאן אלא לגני לגנוני למקום שהי' עיקרי שם בתחלה, דעיקר שכינה בתחתונים היתה, ואור שנברא ביום ראשון הי' אדה"ר מביט בו מסוף העולם ועד סופו וידוע דאור שנברא ביום ראשון זהו גילוי בחי' עצמות אוא"ס ב"ה, דביום הראשון כגימט' כתר וכמו לעתיד שיהי' גילוי אוא"ס למטה, וכמ"ש ונגלה כבוד הוי' וראו כל בשר כו', כי עין בעין יראו, ובבחי' גילוי ממש, וכן הי' בבית המקדש שראו ממש גילוי אוא"ס למטה, דכ"ז הוא אינו ע"פ סדר השתל' ע"פ מא' קו המדה דכללות האור שע"פ מאמר קו המדה הוא אור מצומצם ומתמצם ממדרי' למדרי' עד שלמטה אינו מאיר הגילוי ממנו כלל, וזהו דמה שיכול להיות הגילוי בבי"ע הוא רק בחי' המציאות דאלקות דכן הוא גם במלאכים דבריאה, שיודעים ומשיגים אלקות, דהרי עולם הבריאה הוא יש הראשון שנברא מהאין האלקי שמאיר בו גילוי האין, ואימא עילאה מקננא בכורסיא שמשיגים האור, והראי' דהשיר שלהם הוא שאו' קדוש קדוש קדוש ה' צבאות כו' שהקדוש הא' הוא קדושת העצמות, והקדוש הב' הוא קדושת הא"ס שלפה"צ, והקדוש הג' הוא קדושת הקו שזהו"ע הוי' צבאות, וכידוע דבאופן המשכת הקו יש ד' אותיות דשם הוי', וצבאות אות הוא בצבא דילי' שעושה מעומ"ט בעולמות, ומלא כל הארץ כבודו שגם מה שסובב ומקיף כל הארץ בהשוואה, הוא ג"כ רק כבודו בלבד שהוא זיו והארה כו', הנה לאחר השגה רחבה הלזו הי"ז מ"מ רק ידיעת המציאות בלבד לא גילוי המהות וכ"ש למטה שהאור האלקי הוא בבחי' העלם והסתר רק דנש"י יש להם השגה באלקות, והיינו מפני שבצמצם מהותם הם אלקות ע"כ גם כמו שהם למטה בתכלית ההעלמות וההסתרים יש להם השגה באלקות, וג"ז הוא בבחי' ידיעת המציאות בלבד אבל מהות אלקות אינו מושג לנבראים, ואפי' בנשמות דאצי' כתיב וראית את אחורי, שהוא רק ידיעת המציאות, ופני שהוא בחי' המהות לא יראו, וכמ"ש באגה"ק בקו"א ד"ה להבין מ"ש בפע"ת, ומה שעוה"ב אין בו לא אכילה ולא שת"י ולא קנאה ולא תחרות רק צדיקים יושבים ועטרותיהן בראשיהן ונהנין מזיו השכינה, שהוא השגת המהות, זהו זיו תורתן ועבודתן, ויותר יובן זה ממה שאי' בזהר בפלגות לילא קוב"ה אתא לאשתעשע בג"ע עם צדיקיא, ואי' שם בזהר שהוא בחי' נחלא דשקיא, שזהו על ידי התורה שלמדו למטה וע"י עסק המצות וע"י עבודת הצדיקים בבירור הגוף מה שכל אבריהם היו בבחי' מרכבה, שע"י המשיכו בחי' נחל עדניך תשקם, שהוא בחי' גילוי המהות, שע"י התורה נמשך בחי' מהות אלקות והיא הנותנת כח לצדיקים שיוכלו לקבל את האור וכמ"ש בסש"ב פל"ו, אבל מה שנמשך בעולמות ע"פ סדר ההשתל' הוא בחי' המציאות לבד דאלקות כו' ובביהמ"ק הרי ראו ממש מהות אלקות למטה, וכמ"ש יראה כל זכורך כו' כשם שבא לראות כו', וכל ההמשכות והגילויים למטה הכל הוא ע"י בחי' המל', ולהיות שאז הי' קיימא סיהרא באשלמותא

שהי' הגילוי גם בה"ס האחרונות דמל' שזהו ג"כ לא ע"פ ס' השתל' דע"פ ס' השתל' הוא שרק בה"ס העליונות יאיר בחי' פנימי' האור לבד אבל בה"ס האחרונות יהי' רק אור מצומצם, והיינו בחי' מציאות האור לבד שבא בבחי' צמצומים והעלמות בכדי שיהי' בבחי' מציאות יש כו', ורק מבחי' האוא"ס שלמעלה מהשתל' נמשך האור והגילוי באופן כזה שגם חיצוני' המל' הוא כמו הפנימי' ע"כ הי' גם למטה מהות אלקות ממש.

יב) **והנה** שרש המשכה זו היא מבחי' פנימי' ועצמות אוא"ס שלמעלה מעלה מבחי' השתל' כו', דבחי' חיצוני' דאוא"ס שיש לזה שייכות לסדר השתל' הרי ההמשכה היא בסדר והדרגה, וכנ"ל דבחי' שפע הוא האור שבא בהתחלקות בריבוי מדרי' מעומ"ט כו', וזהו מה דשיער בעצמו בכח איך שיהי' הגילוי בעולמות, רק מבחי' פנימי' אוא"ס שאינו שייך להשתל' כלל משם נמשך שיהי' הגילוי שלא בסדר והדרגה דמאמר קו המדה, וז"ש ישיש כגבור לרוץ אורת, דישיש הוא בגימט' כתר, וישיש הוא ב"פ יש שהן ב' חצאי' הכתר דמבחי' מחצה העליון שזהו פנימי' הכתר משם דוקא הוא שרש ההמשכה הזאת להיות גילוי מהות אלקות עד למטה מטה, וז"ש הזהר דהא ביעקב תליא מילתא, דהנה יעקב הוא בחי' הת"ת שעולה עד הכתר, וידוע דהיינו בחי' פנימי' הכתר דוקא, וזהו בחי' בריח התיכון המבריח מן הקצה אל הקצה, וידוע דהקו האמצעי חלוק מב' הקוין דימין ושמאל בב' דברים, הא' שמבריח מקצה העליון ביותר למע' מב' הקוין דשרשן ג"כ מכתר, אך ורק בבחי' חיצוני' הכתר, אבל קו האמצעי שרש המשכתו מבחי' פנימי' הכתר כו', ומבריח עד קצה התחתון ביותר דהיינו בחי' המל' סוכ"ד דאצי', דהנה חוי"ב הרי בינה רק עד הוד אתפשטת, ואפי' יסוד אבא שהוא ארוך אינו נמשך רק עד יסוד ז"א, אבל קו האמצעי מבריח עד בחי' המל' סוכ"ד דאצי' ובבחי' האחרונות שבה, שזהו ענין א' מה שחלוק הקו האמצעי מהב' קוין, והב' דקו האמצעי חלוק מהב' קוין באופן ההמשכה, והוא דכללות הקו הוא כמהות א' ממש, ולא כמו הב' קוין, כמו חח"ן מימין הרי החסד הוא מהות אחר מבחי' החכ' וכן בגי' משמאל כו' משא"כ דת"י כולם הם מהות א' ממש, והיינו שהדעת ממשיך מבחי' פנימי' הכתר ואותה ההמשכה ממש הוא שנמשך בבחי' ת"ת ויסוד, וב' הדברים הא' בהא תליא, דלפי שההמשכה היא מבחי' פנימי' הכתר דוקא ע"כ אינה משתנית ונמשך בחי' המהות ממש בכל המדרי', וזהו מ"ש הפרדס דמצבה הוא בחי' המל' בהיותה מיוחדת עם הת"ת, דהנה ע"פ סדר ההשתל' המל' מקבלת מבחי' נה"י דז"א, והיינו מבחי' חיצוני' המדות, דנה"י הן לבר מגופא, וכמו הדבור שמקבל רק מחיצוני' המדות, שהרי בתוקף ההתפעלות אינו יכול לדבר, וכמו כשהוא בתוקף ההתפעלות כמדת האהבה או כמדת הגבורה והכעס הרי אינו יכול לדבר אז, אמנם יחוד ת"ת ומל' הוא שנמשך במל' בחי' עצמות המדות כו', והוא כמו שנת"ל הפרש בין אם מדבר דברי פקודה ואזהרה שבזה הוא העיקר התגלות הקול שהוא חיצוני', שלכן הוא בא כקול רם, לכמו שמדבר דברי

חכ' ושכל, שבזה הוא העיקר החכ' ושכל שבזה מה שדברי חכמים בנחת נשמעים, וכמו"כ יובן למע' דע"מ הן פקודות ואזהרות יהי אור יהי רקיע כו' ונק' מילין דהדיוטא, לפי שמאיר בהם רק בחי' גה"י, אבל עה"ד נמשך בהם מבחי' פנימי' חכ' ורצונו ית', שהוא עדי"מ כמו שמדבר דברי חכ' ושכל וזהו יחוד ת"ת ומל', וכמא' והת"ת זו מ"ת, ובשרש זהו בחי' יחוד פנימי' דאו"א, להיות המשכת או"ח, וידוע דבחי' פנימי' דאו"א הוא שנמשך מבחי' פנימי' הכתר דוקא, וזהו שנמשך במל' ע"י הת"ת דוקא שע"ז נמשך הגילוי למטה ממש.

והנה תק"ש הוא להמשיך בחי' המל' בבחי' בנין שלם, דזה בא ע"י העבודה דוקא, וזהו דכללות השופר נק' בשם תרועה, שהו"ע שבירת החומריות והישות שע"ז גורמים עליית המל', ולכן יו"ט של ר"ה שחל להיות בשבת אין תוקעין לפי דבשבת אין העבודה כאופן כזה דבורר אסור והוא במדרג' נעלית יותר, ומ"מ במקדש היו תוקעין גם בשבת, לפי שבמקדש הרי עצם היש הוא כתיקונו, שהוא המקום היותר מובחר, ובכ"ז הוא גשמי, והיינו שעצם הגשמי הוא כדבעי, ולזאת במקדש היו תוקעין גם בשבת, לפי שאי"ז ענין הכירור, אדרבא העבודה האמיתי דגם היש הגשמי היא בבחי' כלי לאו"ס, וזהו עלה אלקים בתרועה בתק"ש, ושיעור העלי' הוא שנכלל בשם הוי' דגם שם הוי' עולה בקול שופר שהו"ע יחוד הוי' ואלקים והעלי' הוא בתרועה דוקא, דאי' בכתהאריז"ל (ובסי' בכוונת התקיעות) דתרועה הוא בחי' יעקב ודוד, תקיעה אברהם, שברים יצחק, תרועה יעקב ודוד, דענין תק"ש הוא בנין המל', והקמתה מנקודה לפרצוף שזהו עבודתו של יעקב ולכן עלה אלקים בתרועה דעליית המל' והקמתה הוא ע"י תרועה, מדתו של יעקב, וזהו שמסיים בהברכה כו' שומע קול תרועת עמו ישראל רחמים, שהיא מדתו של יעקב ולכן ע"י תק"ש עולה מכסא דין ויושב על כסא רחמים ומרחם עליהם על ישראל דוקא.

בס"ד, חה"ס, רפ"ג

ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר כפת תמרים וענף עץ עבות וערבי נחל, וצ"ל מהו"ע המצות שנתלבשו בדברים גשמים, הלא העיקר בהמצוה הוא הקב"ע וכמ"ש הלא שמע מזבח טוב דהעיקר הוא השמיעה והיינו המסירה ונתינה, ולא עצם הפועל וכאשר ישראל הקדימו נעשה לנשמע אמר הקב"ה מי גילה לבני רז זה וא"כ למה באו המצוות בהלבשה בדברים גשמיים, ובפרט זה דלולב ומינוי צ"ל למה נבחרו צמחים אלו דוקא, ובמ"ח איתא דהכוונה בלולב ומינוי הוא המשכת הדעת דנוקבא

דז"א העומדת בחזה דז"א וצ"ל מהו"ע ההמשכה ולמה דוקא ע"י צמחים אלו, והנה בגמ' סוכה דמ"א ע"ב איתא ולקחתם שתהי' לקיחה ביד כאו"א, וצ"ל דהלא ביום הראשון היינו מדר"י גבוה מאד, איך אפשר אשר כאו"א יכול להגיע לזה, ויוקשה עוד יותר מהא דאיתא במד"ר בזכות ולקחתם לכם ביום הראשון אני מתגלה אליכם ראשון כדכתיב אני ראשון ואני אחרון, דמובן דמה שאני מתגלה אליכם ראשון הוא הגילוי דלעתיד איך זה נמשך בזכות ולקחתם כו' שהוא מצוה הבאה בהתלבשות בצומח גשמי.

ולהבין כ"ז ילקי' משנת"ל דתכלית העבודה הוא יחוד הוי' ואלקים שזהו ענין בניו המל' לעשותה מנקודה פרצוף, דזה היתה עבודת יעקב בהקמת האבן שהיא בחי' מל', ביחוד המל' בת"ת מדתו של יעקב, ואז נק' מצבה שמאיר על ידה הגילוי גם למטה מטה.

(ג) וזהו ויצוק שמן על ראשה דע"ז הוא שאומר בזהר דהא בגין דביעקב תלוי מילתא יתיר מכל בני עלמא, דיעקב הוא בריח התיכון קו האמצעי כנ"ל ולכן הוא דוקא יצק השמן שהוא בחי' השמן הטוב שזהו בחי' ג' ראשונות דעתיק כו' וכמ"ש במ"א ועי"ז המשיך בחי' גילוי העצמות גם בבחי' מל' להיות הגילוי בבי"ע כו'. והענין הוא דהנה תכלית כוונת יעקב הי' להמשיך שגם למטה בבי"ע יהי' איהו וחייהו וגרמוהי חד כמו שהוא באצ"י שזהו ג"כ תכלית הכוונה במ"ת שניתנה התורה למטה כהלכות גשמים להיות מושגים בשכל גשמי, והיינו שכל הטבעי כו' שע"י שלומד ההלכה ומבין אותה בשכל הטבעי נעשה השכל הטבעי כלי לחכמתו ית' ולכן במעשה המצות וכמו במצות צדקה וגמ"ח נעשה היד הגשמי כלי לאו"ס כ"ה כמו חסד דרועא ימינא שהוא כלי לאו"ס כמו"כ הוא היד הגשמי הנותנת צדקה דכאמת גם עכשיו כ"ה רק שזהו בהעלם ולעתיד יהי' בגילוי כו', וכן המדות טבעיים נעשים עי"ז כלים לאלקות, וכמו הנותן צדקה כו' והמפייסו כו' שהעיקר הוא המדה שבלב שיתן בעין יפה דוקא וכמו אל ירע לבבך כו' ועי"ז נעשה המדה טבעי' כלי לאלקות כו' וכל המצות הן בכח המעשה וכן גם המצות שהן חובת הלבבות ג"כ הכוונה בהם שיהי' גם בכחות הטבעיים וכמו ואהבת לרעך כמוך כו' שיאהב את חברו כמו שאוהב א"ע ממש דמה שנוגע לעצמו הי' מרגיש בלב ובשר הגשמי, דמדבר שהוא נהנה ומתענג בו הרי העידון והעונג הוא בגופו ממש ולהיפך איזה צער וחרדה הרי זה פועל כאב לב הבשר דלכן יכאב לו בהרגש ממש, וכן כאשר אוהב את חברו הרי אי"ז רק שמדבר בשפתיו דברי אהבה ומראה שמתענג בטובו או שמצטער בצערו ח"ו (ובאמת יכול להיות שאין הפרש אצלו בין זל"ז אלא שרק אומר כו') כ"א שצריך להרגיש בגופו ובשרו ממש, והרא"י היא מאהבת הבורא ית' דכתי' ואהבת כו' בכל לבבך בשני יצריך דעיקר מצות האהבה היא שגם הלב הטבעי יתעורר באהבה וכמו לבי ובשרי ירגנו כו' וכן כל המצות נתלכשו בדברים גשמיים דוקא כמו ציצית בצמר גשמי ותפילין בקלף גשמי לולב

ומינו בצמחים גשמיים דוקא דתכלית הכוונה בכ"ז הוא שתהי' התלבשות והתאחדות אוא"ס ב"ה ממש בחכ' וחסד שלמטה במעשה המצות שהן בכח המעשה דוקא כנ"ל ובעשייתן בגשמי' בדברים הגשמיים כו', ובוה יש ב' המשכות, יעקב מלבר, דתכלית ועיקר עבודתו היתה דגם למטה בבי"ע יהי' איהו וחיוהי וגרמוהי חד כמו שהוא באצי' והב' משרע"ה מלגאו לפעול בנש"י (ע"י הראי' שלו כו') דגם למטה בבי"ע יהי' היחוד בבחי' איהו וחיוהי וגרמוהי חד ממש כמו למעלה כו', וזהו משה ידבר, דיבר הוא ל' ימשיך ויגלה, ועוד זאת מל' ידבר שהו"ע הפעולה בכח ותוקף דגם למטה יהי' בבחי' איהו וחיוהי וגרמוהי חד כמו שהוא באצי', וזהו כל הכוונה במ"ת בגשמי' דוקא, והנה נודע דהתחלת יחו"ע דמ"ת הי' מהאבות, וכמ"ש בלקו"ת מהאריז"ל בפ' לך לך דאברהם התחיל להאיר, והוא התחלת הזמן דשני אלפים תורה, אמנם עיקר התחלת היחוד הי' ע"י יעקב וכדאי' במד"ר פ' בחוקותי ע"פ וזכרתי את בריתי יעקב הה"ד לבית יעקב אשר פדה את אברהם משל לא' שהי' נידון לפני המלך וכו' וראה שעתיד להוליד בת שתהא נשאת למלך כו' כך אברהם כו' כדאי הוא לינצל בשביל יעקב והיינו דהתחלת האור שהמשיך אברהם בעכו' ובמס"ג שלו דכל ענינו הי' לפי כי ידעתיו אשר יצוה את בניו כו' דיצוה יחבר, הנה בית יעקב דוקא הי' מלבישים אורות אלו בעבודתם. וביאור דבר זה הוא דהנה כ"י אומרים קודם כל מצוה לשם יחוד קוב"ה ושכינתו, דשכינתו הוא בחי' מל' כמו"ש מתלבשת בבי"ע, ולכן נק' שכינה לפי ששוכנת בתחתונים ובכללות הוא האור דממכ"ע, ובשרשו הראשון הוא האור דלהאיר את העולמות, וקוב"ה הוא בחי' ז"א, ובכללות הוא האור הסוכ"ע, ובשרשו הראשון הוא האור של התגלות עצמותו, ויחוד קוב"ה ושכינתו שיהי' היחוד בכל המדרג' דיחוד זה הוא כמ"ש כי אל דעות הוי', והם הב' דעות ד"ע וד"ת, והיחוד הוא שגם בד"ת שלמטה יש ולמעלה אין, והוא לפי שאינו מושג, אמנם ע"י העבודה בהיחוד הוא דגם בד"ת הי' משיג ומרגיש כמו"ש בד"ע איך שכולא קמי' כלי"ח כו', ויחוד זה התחיל מיעקב, כדכתי' שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני, שאברהם הי' בבחי' ימינו תחבקני ויצחק הי' בבחי' שמאלו תחת לראשי שכ"ז הוא בבחי' מקיף, שזהו הכנת היחוד, אבל בכדי שיומשך למטה בבחי' פנימי שז"ע היחוד הי' התחלתה מיעקב לפי שיעקב אותיות יבקע כמ"ש אז יבקע כשחר אורך שיעקב התחיל לבקוע את החשך להיות גילוי בחי' ד"ע למטה כו' וזהו היתרון ביעקב לגבי אברהם ויצחק, דבאברהם כתי' ויבא עד חרון וישבו שם ונצטווה ללכת משם וכמ"ש לך לך מארצך וממולדתך כו' וגם כיצחק כתי' אל תרד מצרימה (שהי' עולה תמימה והי' צ"ל בא"י דוקא) ויעקב הלך לחרן בחי' עלמא דפרודא להמשיך שם האור והגילוי כו' וגם ע"י הכירורים שבירר והעלה למע' המשיך עי"ז גילוי אוא"ס למטה כו', דיעקב הוא קו האמצעי, ונת"ל שהוא חלוק מהב' קוין שמגיע למעלה יותר בבחי' פנימי' הכתר, וגם ההמשכה שהיא עד למטה מטה, דכן הי' גם במ"ת שמתחלה הי' שעבוד מצרים דויעבידו בפרך בכל עבודה בשדה, שע"ז

שביררו את תוקף הקלי, ועיז העלו ניצוצות הרבה וכמ"ש וגם ערב רב כו' שהם הרבה ניצוצות שביררו והעלו במצרים (וכנ"ל דמצרים היא ערות הארץ כו') הנה ע"י תוקף הבירור שלהם במצרים הי' מ"ת להיות תומ"צ בגשמי' כו' וכמ"ש בתו"א ד"ה לך לך, כמו"כ ביעקב הי' צ"ל היציאה לחרון בחי' נחר גרוני שזהו בחי' גלות ועמ"ש בתו"א ד"ה לכן אמור ובהגהות לשם ובירר שם בירור רב בצאן לבן ועיז המשיך גילוי אוא"ס למטה כו'.

יד) והנה בכדי שתהי' ההמשכה עד למטה מטה צריך להיות תחלה ההעלאה למעלה מעלה וזהו ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה תחלת יציאתו מבאר שבע היתה למען ללכת לחרון לברר בירורים בעלמא דפרודא וכאשר יצא מבאר שבע ויפגע במקום, שהוא מקום המיוחד לתפלה כמבואר בגמרא סנהדרין דצ"ה ע"כ מקום שהתפללו בו אבותיו, הנה כתיב ויקח מאבני המקום וישם מראשותיו דאבנים הם אותיות כנודע ואבני המקום הם בחי' דבר הוי' שנעשו מקור לעולמות, דבריבוי השתל' נעשה עלמא דפרודא לגמרי כו' וישם מראשותיו היינו שהעלה אותם לבחי' החכ' שזהו מה שנעשו אבן א' בחי' יו"ד דשם הוי' בחי' חכ' כו' והיינו שהעלה אותם מן הפרוד אל היחוד כ"כ להיות בבחי' ביטול אמיתי דחכ' כו' ובזה י"ל משארז"ל חולין דצ"א ע"ב וכולן נבלעו בא', דכל האבנים דאבני המקום הם כאשר שם אותם מראשותיו, דכאשר יעקב העלה אותם מן הפרוד אל תכלית העילוי הנה אז וכולן נבלעו באחד, דלהיות יעקב הרי עיקר ותכלית עבודתו הוא בחי' אחד שהוא הביטול דכולא קמי' כל"ח, ומ"ש ונבלעו באחד הוא לפי שהגילוי דד"ע הוא בדרך גילוי מלמעלה שלא ע"י הזדככות והכנת הכלי (וכמשי"ת בענין יחוי"ת כו') ואח"כ ויחלום כו' שהובטח מלמע' בכל ההמשכות העליונות וכת"י והנה אנכי עמך ושמרתיך בכל אשר תלך, בההילוך למרחוק, דזהו עבודתו של יעקב דיעקב הלך לדרכו בעבודת הבירורים ממדרי' למדרי' למטה מטה עד עלמא דפרודא ממש ג"כ לבררם ולהעלותם ועיז היתה ההבטחה והנה אנכי עמך שאנכי מי שאנכי עמך לשמור אותו בכל אשר ילך בעבודת הבירורים כו', והשיבותיך אל האדמה הזאת כו' דהיינו בבחי' המשכת האור והגילוי עד למטה מטה ממש כו' וזהו ויקח את האבן אשר שם מראשותיו בבחי' העלאה מלמטלמ"ע, וישם אותה מצבה ויצוק שמן על ראשה בבחי' המשכת האור מלמעלמ"ט להיות הגילוי גם למטה כו', ובעבו' הענין דאבנים הם אותיות התפלה ואותיות התורה, דאותיו' התפלה הן בבחי' העלאה מלמטלמ"ע דמט"ט קושר כתרם לקונו מתפלותיהם של ישראל, וכמו הכתר הניתן בראשו של מלך ה"ה נעשה מאב"ט, כמו"כ הוא בחי' הכתר לקונו שנעשה מאותיות התפלה המתבררים מכחות הטבעים דנה"ב כו' דזהו האותיות דהעלאה, ועיז היא המשכה אח"כ ע"י אותיות התורה כו', דהנה אי' בזהר בהתחלתו ד"ד ע"א תתאין דמיכין סתימין בחוריכון (אותן הישנים והשינה סתום בנחוריקם) אתערו (הקיצו מתרדמתכם, וצריך לומר דתרדמה זו היא תרדמה הד' דחשיב כמד"ר בראשית פי"ז שהיא תרדמה של שטות)

מאן מנכון דמהפך חשובא לנהורא וטעמא מרירו למיתקא, והו"ע התפלה והתורה, שע"י התפלה מהפך מרירו למיתקא, כי מרירו הן תאוות עוה"ז ותענוגיו, ונק' מרירו לפי שמושפעים מהיכלות הקלי', שאין לך דבר למטה שאין לו היכל למע' שממנו בא תוצאות הדבר ההוא והשפעתו, וכל תענוגיו עוה"ז אפי' דבר קל ואפי' המסלסל בשערו הנה החיות ההוא נמשך מהיכלות הטומאה (ועמ"ש באגה"ת פ"ו) ולכן נענש יוסף בשבתו בבית האסורים י"ב שנה על שהי' מסלסל בשערו כו' וצריך להפך מרירו למתקא שלא ירצה בכל התענוגים האלה, ותמורת זה יהי' כל תענוג נפשו באלקות, וכמו טעמו וראו כי טוב הוי' וכמו אז תתענג על הוי' כו' והוא ע"י ההתבוננות בתפלה מהאור והחיות אלקי שבכל דבר ודבר המהווה ומחי' אותו ואיך שהעיקר הוא האלקות כו', והיינו שמתבונן איך שבכל התענוגים יש בהם אור וחיות אלקי המחי' אותם, דבהתבוננות זאת לא ירצה בהתאוה הגשמי' כ"א בהחיות אלקי שבו, והו"ע מוצא פי הוי' שבהמאכל שעיי"ז יחי' האדם כו' ובפרט כשמתבונן בפרטי אופן החיות האלקי בכל עולם ועולם ובכל נברא ונברא בפרט ואיך שכללות החיות שבעולם הוא חיות מצומצם ונעלם ביותר וכנ"ל בכח הזריקה דמהות כח ממש הרי נבדל ונפרש מכח היד ומתלבש בהאבן ונושא היפך טבעו, דטבע האבן לירד למטה ורק שע"י כח היד המתלבש בו היפך טבעו, א"כ הרי יש בו חיות המתלבש, אבל הוא במיעוט וצמצום וג"ז הוא בהעלם גדול מאד, וכמו"כ הוא בעולם התחתון בכלל שהחיות בו הוא מצומצם ביותר אבל החיות האלקי שבעולמות העליונים הוא בבחי' מעלה ומדרי' עליונה יותר ובגילוי יותר כו', דג"ז יובן היטב מהפרש השכל המתלבש בזריקת האבן להתלבשות השכל בכתב ומכ"ש בציוור כנ"ל, שע"י ההתבוננות בכ"ז ה"ה מתקרב ומתדבק מאד באלקות שכל חפצו ורצונו הוא באלקות ואינו רוצה בהדברים הגשמיים כו'.

וביותר כשמתבונן במ"ש ראה נתתי לפניך את החיים כו' ומסיים ובחרת בחיים, דידוע הפי' דחיים ומות, דאין הכוונה על חיים ומות גשמיים והיינו דחיים הוא בשעת שהדבר חי ומות הוא בפרוד החיות ממנו דהלא ע"ז אינו שייך הציווי ובחרת בחיים דמי הוא פתי שלא ירצה בחיות רק הכוונה שבכל דבר בעת שהוא בחיותו וקיומו יש בו חיים ומות, והוא שהחומרי והגשמי הוא בבחי' מות שהרי הוא כלה ונפסד שגם בעת חיותו וקיומו ה"ה נפסד, וכמו שהאדם מרגיש בעצמו שגופו וכחותיו הטבעיים נחלשים מזמן לזמן, וחיים הוא החיות הרוחני שהנשמה היא בבחי' קיום עצמי דהנפש הוא חי בעצם שאין בה הפסידות אדרבה מתגלה ומתחזק ביותר מזמן לזמן (ע"י זיכור ותיקון הכלים והסרת החומרי' כו') וכמו ימים ידברו ורוב שנים כו' הרי שזה היפך מהגוף שנחלש ונפסד מזמן לזמן,

דנת'ל דגם בימי ההגדלה וכמו התינוק בעת היניקה שמתגדל מזמן לזמן הנה עם זה להיותו יש הרי יש בו הפסידות דכך הוא מדת הגשם להפסד ולהכלות מזמן לזמן, ומצד הנשמה אדרכא ימים ידברו וכמארו'ל (שבת קנ"ב ע"א) ת"ח כ"ז שמזקינים חכמה ניתוספת בהם, וכמא' הזהר סבא דעתוהי סתים כו' שכח שכלו מתחזק ביותר שבא בשכלו על ענינים נעלים ועמוקים שלא בא עליהם מקודם ונת'ל דמעלת החכם הוא דכל ענין שכלי הוא תופס בו בעומקו ופנימיותו דנת'ל שבכל ענין שכלי הרי יש בו פנימי' וחיצוני', והחכם תופס בכל ענין בפנימיותו שהתפיסא בפנימיות הדבר הוא תפיסת העצם כמו"כ מה שבא על שכלים נעלים היינו שכליים כאלו שלא שיער עליהם כלל וכ"ז הוא מתוקף אור הנשמה והנפש מה שבמשך הזמן בזמן עבודתו בזיכור כלי שכלו והסרת החומרי' מתגלם יותר ויותר, וע"כ הרוחני' נק' חיים והחומרי' נק' מות כו', ורע הוא עוד גרוע ממות, דמות הוא ההפסידות גם בעת שהחיים בו דבנמשל היינו גסות וישות החומרי' (שהוא הפסולת) גם כשאין בזה רע (והוא בחי' נוגה בעצם כו') ורע הוא דבר איסור ר"ל או תאוות היתר למלאות תאוות נפשו שהן ג"כ רע כנודע, שזה עד"מ כמו הגשמי בהפרד ממנו החיות שנרקב ונפסד ונעשה ממנו דבר מיאוס ושיקוף ממש כו' וכמו המאכל הגשמי בהיותו כתיקונו אם שהוא מות פי' בעל הפסד וכליון, לפי דכן הוא בכל יש ומציאות דבר שיש בו הפסידות, ומ"מ כאשר הוא על מכונו ה"ה מחזק כח האדם, והיינו התקשרות הנפש בהגוף, אבל כאשר נעשה רע, והיינו כאשר נפסק החיות שבו ונרקב אז הוא עוד מקלקל ומחליש כח האדם. וזהו ראה נתתי לפניך היום את החיים ואת הטוב את המות ואת הרע, ומסיים ובחרת בחיים שהיא ההסתכלות בכל דבר ודבר שיש בו חיים ומות שהם החומרי' והרוחני' שבו והעיקר הוא החיים שבכל דבר, הנה ע"י אריכות ההתבוננות שמוכן הענין אצלו ונקלט בו דאז הוא בדרך ממילא בא ע"ז דחיים הוא טוב ומות הוא רע, כלומר שע"י ההסתכלות והדביקות בהחיים והרוחני' שבכל דבר מונח אצלו (לייגט זיך באַ אים אַפ) עצם ענין הטוב (די עצם זאך פון גוט) ובמילא בא ע"ז (קומט ער אַרויף) בהשגתו ממש שאלקות הוא טוב אמיתי ואין עוד טוב זולתו כלל, ומות הוא רע, וואָס דורך מות שהוא הגסות והישות של החומרי' גם בדבר של היתר, אם יהי' כוונתו למלאות תאוות נפשו הוא רע ממש, וע"י קליטת הענין בשכלו ה"ז מועל גם כנה"ט שע"ז ניטל מהנה"ט התענוג (דער גישמאַק) מעניני העולם, עד כי במשך הזמן בעבו' באופן כזה נעשים הדברים הגשמי' נמאסים אצלו, ויהי' חפצו ורצונו באלקות ויתענג רק בזה. וזהו תוכן קוטב הענין דענין הקרבנות שהעיקר הוא הקרבת החלב ודם, דחלב הו"ע התענוג, והיינו שהתענוג הגשמי נהפך לתענוג אלקי כו' ועי"ז נעשה אתהפכא חשוכא לנהורא, והיינו שחשך של גשמי' עוה"ז מעשי שו"א שנראים ליש ודבר גשמי נתהפך לנהורא להיות בו גילוי אוא"ס להיות היש בטל אליו ית' ונגלה כבוד הוי' למטה כמו שהוא למעלה והיינו שע"י דטעים מרירו למיתקא שהיא מלמטלמ"ע להפוך לבו מתאוות עוה"ז ולדבקה בו ית'

בתשוקה וצמאון שיאיר אור הוי' מלמעלמ"ט במקום החשך של עוה"ז להאיר חלקו בעולם שלא יהי' העולם מעלים על אור הוי' וקדושתו ויהי' גילוי אור כו', וזהו ההמשכה דתורה שאחר עבודת התפלה, וכנודע דתורה היא מלמעלמ"ט להיות המשכת האור למטה כמו שהוא למעלה כו', וזהו ויצוק שמן על ראשה להיות גילוי בחי' ח"ע ממש שהוא בחי' תומ"צ שמלובשים למטה בדברים גשמי' המחליף פרה בחמור כשר ופסול ובירורי ההלכה הריבוי טענות הטוענים זה כך וזה כך דאחד מהם משקר, ובכ"ז נתלכשה התורה לברר ולהוציא האמת מתוך השקר ועי"ז יהי' בהם גילוי בחי' ח"ע ממש כמו שהוא למע' וכמארז"ל מה להלן באימה ויראה אף כאן כו' פי' מה להלן בשעת מ"ת על ה"ס שהי' באימה וכיראה ברתת וכזיעה והיינו בבחי' ביטול אמיתי שאז הי' בבחי' גילוי בתכלית דכל ישראל שמע מפע עצמות המאציל ב"ה אנכי ה"א וכתוב פנים בפנים דבר הוי' עמכם וידוע הפי' שפנימי' ועצמות אוא"ס האיר בפנימי' נש"י, אף כאן היינו כמו שהתורה מלובשת למטה בדברים גשמי' יהי' ע"י גילוי ח"ע ממש כמו שהי' אז כו', וז"ע פותח את ידך א"ת ידך אלא יודיך והן ב' יודי"ן דהוי' ואד' בחי' חכמה עילאה וחכ' תתאה כו', והפתיחה ביודי"ן הוא שיהי' בגילוי בחי' יוד' דהוי' ביו"ד דאד' דשרש ההמשכה היא מבחי' עצמות אוא"ס כו' וזהו ומשביע לכל חי רצון דהיינו ההמשכה בבחי' בל"ג.

טו) והנה בכדי שתהי' תפלה מסודרה ערוכה בכל שתפעול ההמשכה פנימי' שע"י התורה דאחר התפלה ידוע דעיקר העבודה הוא להמשיך את האור בהכלי והיינו לזכך ולברר את הכלי שתהי' כלי ראוי לקבל את האור המאיר ויתגלה בה, ובהזדככותה ותיקונה תהי' בכח להמשיך אור דזהו"ע הכלים שהם ממשיכים אור, וכידוע דכלים למעלה הי' כמו האברים למטה, דהאברים הם ממשיכים את החיות כמו"כ הוא בהכלים שימשיכו את האור והחיות, והוא בא ע"י הזדככות הכלים דוקא, והזדככות זו היא בתפלה שע"י עבודתו בעבודה האלקית בעבודה תמימה הי' מתקן את הכלים מבררם ומזככם שיהי' כלים ראויים, והוא העבודה פנימי', וכידוע דכל אור פנימי בא ע"י עבודה ויגיעה דוקא, והיינו תפלה מסודרה וערוכה בכל, אמנם בכדי שתהי' התפלה באופן הראוי הוא ע"י הקדמת העבודה וההכנה מבערב, דכך הוא ברייתו של עולם בסדר העבודה דכתי' ויהי ערב ויהי בוקר יום אחד, דהכוונה הוא בכדי שיעלה ויגיע לבחי' אחד שהוא היחוד האמיתי דיחוד'ע דהיינו שגם למטה בבי"ע ובעוה"ז הגשמי יהי' איהו וחיהו וגרמוהי חד כמו שהוא באצ"י ממש, שזהו המשכת יעקב ומשה כנ"ל, דזהו גם פי' יום אחד, דבהיום דהיינו בהגילוי שלו יהי' בחי' אחד הוא ע"י הקדמת ויהי ערב בהעבודה דקשעהמ"ט בעבודה נכונה אז ויהי בוקר בעבודת קבעומ"ש וההכנה אל התפלה, ואז יהי' יום אחד שבה המשכת התורה שאחר התפלה, שהוא המשכה עצמי' יראה ויתגלה בו בחי' אחד, והיינו שירגיש (ער) וועט דערהערי"ן) דאיהו וחיהו וגרמוהי חד כ"א לפי עבודת עבודתו ולפי

מעמד ומצב נפשו, ועל זאת כל עבודת האדם לעשות יסוד חזק בעבודת ההכנה בקשעהמ"ט בהכנה טובה לעבודת התפלה, וביאור ענין העבודה בקשעהמ"ט הוא דתחלה הוא ההתבוננות כללית דיעקב הוא חבל נחלתו, וכמו החבל שהיא שזורה מתרי"ג חבלים קטנים, ואם נפסקו איזו חבלים קטנים השזורים בהחבל פועל חלישות הכללית בהחבל, כמו"כ הנה יעקב והיינו כללות נשי, מבלי הבדל בעלי השגה והיינו בעלי תורה או אנשים פשוטים, ה"ה חבל נחלתו ית' (וידוע דנחלה היא בחי' יחידה כו') והחבל הזה היא שזורה מתרי"ג חבלים שהם תרי"ג מצות אשר בזה כל ישראל שוים, וכאשר ביטל איזה מצוה או שח"ו עשה את אשר צוה הוי' שלא לעשותם הרי בזה נפסק ח"ו החבל הדק ההוא, ופועל חלישות בכללות החבל, ונמצא ע"י החבל נפסק מהתקשרותו באלקות ונדחה ממחיצתו של הקב"ה ויורד למקום הקלי' והסט"א כו', ועז"נ ואת נפש אויביך כו' דמ"ש והיתה נפש אדוני צרורה בצרור החיים את הוי' אלקיך זהו ע"י קיום התומ"צ שע"י הוא מתקשר ומתאחד באלקות ביתר שאת ויתר עז מכפי מדתה בתחלת בריאתה, דזהו תכלית הכוונה בירידת הנשמה למטה, שהיא ירידה לצורך עלי', דעם היות שהנשמה קודם ירידתה ה"ה במדר' עליונה בהשגה ובעבודה באהוי"ר אמנם כ"ז הוא בבחי' עמידה עדיין, וע"י ירידת הנשמה למטה ומתלבשת בגוף ונהי"ט נעשית בבחי' מהלך ועלי' בל"ג, וזה בא ע"י העבודה בקיום התומ"צ, אבל ואת נפש אויביך שע"י חטא ועון (שע"י נעשה ח"ו אויב למקום ר"ל ועונשו כו') יקלענו בתוך כף הקלע בבחי' קליעה למרחוק ביותר בעמקי הקלי' ר"ל כו', והנה כאשר ישים האדם לבו ודעתו לכל זה איך ע"י חטא ועון פוגם מאד מאד, וע"י יתבונן בכל העבר עליו ביום הזה במעשיו הלא טובים אשר כל עניניו הוא רק בהרגש מציאותו וישותו האכילה ושתי' והשגת ענינים החומריים אשר רק בזה הולך כל הזמן אשר נמשל כבהמות ממש לרדוף אחרי חיי בשרי, עיניו פתוחות לראות את הכל, וחפץ ומשתוקק לכל דבר תאוה עד כי אין מעצור לרוחו כלל, וכבהמה אשר לא תדע שבעה וכל ענינה לאכול ולשתות, כן הוא או שאוכל או שמחשבתו עסוקה בזה, וכל דיבוריו במשך היום בהילול מהותו ודיבורי שקר וכזב הבאים מהרגש אהבת עצמו, אשר עשה כך ועשה כך, ואשר בזה חפץ למצוא חן וכבוד בין אנשים, ובשביל זה הוא עושה כמה חניפות לאנשים אשר לבו כל עמם ומראה להן פנים צהובות, אבל הוא בשקר יסודו, והוא רק בשביל הנאת עצמו ועונג בשרו החומרי, ולפעמים קרובים הוא בא לכלל רכילות ולהי"ר והדומה מהמדות המגוננות, ואיך כי כל מחשבתו הם רק בענינים חומריים וגשמיים לחשוב מחשבות איך להשיג כל דבר תאוה וחמדה (כדברים המותרים) ואיך לעשותם אשר יגדל הנאתו מהם, ואשר ע"י כ"ז פוגם למע' הן בבחי' סילוק האור והן בבחי' ירידת האור בתוך הקלי' ובבחי' הרע ביותר שמתגבר על הקדושה ומעלים ומסתיר ביותר עד שהחשך ממש יכסה ארץ בחשך כפול ומכופל כו', וגם קיום וחזוק הרע כו', וגם פוגם נפשו לעקור נשמתו ונפשו האלקית מחיי החיים ב"ה ולהורידה למקום הטומאה והמות הן היכלות

הסט"א כו' (וכנ"ל בענין מרירו כו' וכמבואר באגה"ת פ"ו) הנה כאשר ישים האדם אל לבו לב מרגיש באמת בכ"ז יתעורר בצער גדול ביותר, אז עס וועט איהם ווערען זייער ביטער ממעמדו ומצבו, הן מעצם הדבר כמו שהוא איך כי האלקים ברא את העולם והכל על מכונו נברא, רק שהוא מקלקל ומחריב העולם בהנהגתו ודרכיו המקולקלים במחדו"מ, וביותר במה שגורם ירידות אורות הקדושים כנ"ל, והוא הוא ברוב ישותו גסותו ופחיתותו האשם בכל אלה, אשר לא לבד כי גורם את סילוק אור האלקי כ"א גם מורידו ומשפילו בתוך גלות ושבי' ממש, ותמורת זה אשר הכוונה העליונה בירידת נשמתו למטה ממקום שהיתה עומדת באהוי"ר היתה שתרד למטה להתלבש בגוף ולקיים התומ"צ ולעלות עי"ז יותר, הנה הוא בעניניו ודרכיו מורידה בעמקי הקל"י ר"ל, דבר אשר בהנשמה קודם ירידתה למטה לא ידעה מזה כלל, אשר ע"כ הוא צער גדול אל הנשמה ויסורים גדולים, הנה בעשותו (אז ער מאכט) חשבון זה, ונרגש בו בשעה ההיא גם הפגם שפועל למטה, הנה אז יבא לבחי' היראה האמיתית להיות ירא חטא בפו"מ היינו לירא מעצם החטא ועון ויברח מזה כמו מדבר המזיק כמו ממות ממש כו' ויזהר בכל הדברים בזהירות גדולה ולא יכשל ח"ו בשום דבר, ויהי' שלם בקיום המצות בסו"מ וע"ט בפו"מ כו'.

טז) והנה באמת לאו דוקא ע"י חטא ועון בפו"מ פוגם כנ"ל אלא גם בהעדר עבודה במוח ולב פוגם הן למע' בהכלים העליונים שהן הספי' וממילא מגיע גם בהאור והן למטה בנפש האלקי', דהנה אנו אומרים בהוידוי דקשעהמ"ט אם פגמתי באות יו"ד של שמך הגדול בביטול ק"ש, הרי אינו הכוונה בביטול ק"ש בפו"מ שלא קרא ק"ש אלא הכוונה על העדר העבודה דק"ש כו', דהנה מצות ק"ש הוא מצות דליחדו, והיינו ליחדו ית' גם מצד העולמות, דגם לאחר שנבראו העולמות אינם בבחי' מציאות יש ודבר נפרד כ"א בטלים ומיוחדים בתכלית כו' שהו"ע יחוד הוי' ואלקים דהוי' ואלקים הוא כמו השמש והמגן שלו, דהנרתק שהוא מגן השמש ומכסה עליו שלא יאיר ויתגלה עצם השמש בכדי שיוכל לקבל את האור כמו"כ הנה בדוגמא כזו הוא בהוי' ואלקים דשם אלקים הוא מעלים ומסתיר על שם הוי', בכדי שיתהוו העולמות בבחי' מציאות, שאם הי' מאיר גילוי שם הוי' בעולמות לא היו העולמות בבחי' מציאות כלל כו' ולזאת השם אלקים אינו מעלים ומסתיר כלל על השם הוי', כי אלקים הוא ג"כ בחי' אלקות ממש כמו הוי', וא"כ אינו שייך כלל שיסתיר כו', וההסתר הוא רק לגבינו שלא יאיר לנו הגילוי דשם הוי' כמו שהוא דהיינו שלא ירגיש בחי' האור והגילוי כמו שהוא, ועי"ז נהי' נתפסים בבחי' מציאות כו', אבל לגבי' אינו מעלים ומסתיר כלל וגם לגבינו שהשם אלקים מעלים ומסתיר מ"מ הרי מאיר גילוי שם הוי', שהרי המהווה הוא השם הוי' שמהווה כל ההוויות ורק בכדי שיומשך הארה כזאת שיהי' באפשר לעולמות לקבל היינו שיוכל להיות ממנו עולמות כמו שנתהוו זהו ע"י שם אלקים כו', והמשל בזה הוא מנהר גדול דמעלתו הוא

כאשר הוא בהתפשטות והתרחבות גדולה אשר מימיו ירעשו ביותר, דזהו ההפרש בין נהר ומעין, דמעין הוא נובע טיפין טיפין בלי רעש והמולה כלל, ותמיד יזול אשר לא יפסקו מימיו אבל הנהר ה"ה בהתפשטות והתרחבות על כל גדותיו בריבוי מים ובמרוצה גדולה בכח גדול, והנה בכדי לקבל מים מהנהר הוא ע"י צנור כי בלי צנור הנה לא לבד שלא יוכלו הכלים לקבל המים, הנה עוד יותר מרוצת המים ישטוף את הכלים ויבטלנו ממהות כלי לגמרי, וגם מהצנור הגדול ג"כ עוד א"א עדיין לקבל כ"א דוקא בהשתל' מצנור לצנור עד שמגיע לכל הכלים גם הקטנים ביותר, ובכ"ז הנה המים הם מי הנהר ממש, ורק להיות כי מהנהר עצמו א"א שיומשכו להכלים קטנים כי הוא שוטף לגמרי וע"י הצנור נמשך מעט מים שבאפשר למשוך תוך הכלי כו', אבל הוא מי הנהר ממש כו', וכמו שמובן מהשפעת השכל מהרב אל התלמיד שהוא לאחר צמצום והעלם אור שכל של הרב, ומ"מ ה"ה אור שכלו וחכמתו כו' (וכנ"ל שבמשך הזמן הרי ניכר בהתלמיד אופן חושי הרב כו') ורק שבא באופן שיוכל להתקבל בחושי המקבל ושיהי' ביכולתו לעמוד מעצמו על הדבר (וכנ"ל בענין מי שהוא בר פועל כו') והוא כמו המשכת השכל ע"י האותיות שהאותיות מלבישים ומעלימים על אור השכל ומחלקים אותו לחלקים כמ"ש במ"א, ומ"מ הרי נמשך אור שכל ע"י האותיות אלא שנמשך באופן כזה שיהי' באפשר לקבל כו', וכמו"כ יובן בשם אלקים שהוא בחי' אותיות הנק' עיר אלקינו שהן כמה צנורות שע"י נמשך הארת שם הוי' ממש להוות עולמות ונבראים מאין ליש ולהחיותו כו'.

(ז) והנה ידוע שיש כמה לבושים וכמה העלמות והסתרים בקדושה שבהם מתלבש ומתעלם האור, כי ע"י ההעלם דשם אלקי' עצמו לא הוי' אפשר עדיין להיות בחי' מציאות יש ממש כ"א צריכים ע"ז כמה לבושים וכמה העלמות והו"ע הפרסאות והמסכים המעלימים כו', ושרש כל הפרסאות והמסכים הם משם אלקים, וכמו שהשם אלקים אינו מעלים ומסתיר כנ"ל כמו"כ כל הפרסאות והמסכים אינם מעלימים ומסתירים על שם הוי' כו', כ"א כל הכוונה בריבוי המסכים הוא רק להביא את הארת שם הוי' שיהי' ממנו התהוות היש כו'. וז"ע מצות יחוד הוי' בק"ש בבחי' יחוד ויחודת איד שהוי' הוא האלקים וכולא חד, דשם אלקים אינו מסתיר כלל דלא מיבעי' דלגבי עצמותו ית' אין זה העלם כלל ומרגיש זה בהבנה ממשית ממשל הרב אם שהוא מצמצם אור שכלו אבל אי"ז הסתר לגבי' כלל, וכמו"כ הרי לגבי עצמותו ית' ההסתר דשם אלקים אינו מסתיר כלל, והעולמות בטלים לגמרי ומיוחדים בתכלית באו"ס לאחר שנתהוו כמו קודם שנתהוו כו' אלא גם לגבינו שהשם אלקים מסתיר על עצם האור דשם הוי' כנ"ל אשר עי"ז הרי אנו נתפסים במציאות יש כו' מ"מ אי"ז הסתר אמיתי ח"ו כ"א מאיר הארת שם הוי' ע"י שם אלקים והוא המהווה את העולם וכל נברא ונברא בפרט והיינו דכל ההשפעות בעולם הכל מאת הוי' הוא כו' וכמ"ש אי' שוקל ואי' סופר כו', דאי' פירושו כמו אי' מקום כבודו שהוא בחי' העצמות, ואי' בעצמו

הוא השוקל הוא הסופר הוא המונה הוא המודד ההשפעה לכל עולם ועולם ולכל נברא ונברא בפרט שהו"ע ההשגחה פרטי' דהשגחה זו זאת היא חיותו ככל פרטי עניניו ממש, דהכל הוא משם הוי' אלא שבא ע"י הצמצום דשם אלקים והלבושים דמסכים ופרסאות הנ"ל, וזהו"ע היחוד דק"ש וכאז"א מישראל מחוייב לייחדו ית' בק"ש בהוי' אחד ובשכמל"ו כ"א לפום שיעורא דילי' בהשגה גמורה ולפום מה דמשער בליבי' שהוא ההשערה השכלית שבאה אחרי הידיעה וההשגה (כמו שנת' בד"ה שופטים פ"ב) והעיקר בזה שצריך שיוקבע היחוד בנפשו ואז מה שיבא ויגיע מזה בפועל בעבודה הוא שלא יהי' העולם תופס מקום אצלו והעיקר יהי' אצלו האלקות המהווה ומחי' את העולם כו' ומכ"ש שלא יהי' מסור ונתון לחיצוני' וגשמיות העולם לחשוב זה לעיקר ח"ו כ"א האלקות יהי' אצלו לעיקר, ולזה יהי' מסור ונתון בנפשו וחיצוני' העולם יהי' אצלו לדבר הטפל כו' כי הגם שהוא עצמו נתפס ביש (וע"ז הוא כללות סדר השתל' דהצמצום דשם אלקים וכל המסכים כו') וכן גם בעבודה הלא העיקר הוא יחוט', והיינו הזדככות הכלי ותיקונה להיות כלי אל האור, דעם היות דד"ע הוא אור עליון הרבה יותר באי"ע מכמו ד"ת, אבל העיקר הוא שיהי' הזדככות הכלי לא מה שבא בדרך אור עליון דידוע דאור עליון גם פעולתו הוא בתוקף (וכידוע בענין הרצון כו') וכאשר הכלי אינו לפי"ע עדיין הוא שובר ולא מה שמזכך) והכוונה הוא שיהי' בדרך ברור ולא בדרך דחי' או שבירה, משא"כ בהעבודה דיחוט' שזה בדרך ברור וזיכוד וכן בקבלת החיות הרי מקבל החיות מגשמיות העולם והוא מוכרח לזה ועכ"ז אף שהוא נתפס בגשם ומקבל חיות מהגשמיות, אבל כאשר נקבע בנפשו יחוד זה דהוי' ואלקים כולא חד, ושההסתר הוא רק בשביל שיהי' העולמות בבחי' יש ומציאות הנה אז יבין וירגיש היטב אשר גוף הדבר הגשמי אשר ממנו מקבל חיותו הוא ג"כ רק לבוש להאור והחיות האלקי ומבין זאת היטב בראי' (אות ומופת) ממש מענין מהות הלבושים והמסכים העליונים שבהם מתלבש האור האלקי הרי הכוונה בזה הוא רק בכדי שיהיו העולמות בבחי' מציאות וכנ"ל דפעולת הצמצום הוא שיהי' גילוי אור, והיינו שיהי' אור כזה שיהי' בערך להתקבל ולכן הנה ההעלם דשם אלקים אינו מספיק עדיין שיוכל להיות בחי' מציאות יש ממש, ומשו"ז הוא המסכים שהם מלבישים את האור ביותר (וכמשל האותיות שמלבישים לשכל כנ"ל) בכדי שיוכל להיות התהוות היש כו' כנ"ל, כמו"כ בכדי שיהי' בבחי' חיות גשמי להחיותם בבחי' חיות גשמי בפו"מ הוצרך להתלבש החיות ולהתעלם בהדברים הגשמיים כו' וזהו דכתי' וברכך ה"א בכל אשר תעשה, דצ"ל עשי' ופועל אמנם עשי' ופועל הוא רק בחי' לבוש בלבד להברכה העליונה, וכאשר הוי' אלקיד דהוי' ואלקים כולא חד, הנה אז הוא כלי להברכה העליונה, א"כ הרי הדבר הגשמי עצמו הוא רק לבוש אבל עצם חיותו הוא מהאור והחיות האלקי המלוכש בהגשמי, ולזאת הדבר הגשמי אצלו כטפל ממש, ואינו תופס מקום אצלו להיות משוקע בו ולהמשך אחריו כ"א העיקר אצלו האור והחיות אשר זהו חיותו האמיתי כו'. וזהו שאנו אומרים אם פגמתי באות יו"ד כו'

בביטול ק"ש היינו בהעדר העבודה דק"ש, דיש בזה כמה אופנים שונים והוא כשאנו מתבונן ביחוד הוי' בבחי' יחו"ע ויחו"ת כלל (ער ליגט ניט אין דעם ענין פון התבוננות אין אלקות) או אפי' כשמתבונן בהתבוננות אבל זה אצלו כמו השגה שכלי' לבד שהרי עצם ענין דהוי' ואלקים כ"ח זהו השגה שכלית גדולה במאד, ריבוי הסברים מענינים עמוקים ושכלים נפלאים, והוא רק מתעסק בהשכלי שבוה (וכמשי"ת אי"ה) וממילא הנה אז אינו נקבע בו היחוד כנפשו כלל, ואי"כ הבכנ הבא מזה בעבודה שהעולם ועניניו תופסים מקום אצלו והוא נתון לחיצוני' וגשמי' העולם ועושה אותם לעיקר מאחר שממנו מקבל חיותו והוא משוקע בו ושוכח על הוי' המהווה והמחי' את העולם וכל הענינים השייכים לאלקות הם אצלו כדבר הטפל, ואם גם אם יתפלל ג' פעמים ביום, מברך קודם כל מאכל ואחריו, והדומה בקיום המצות ואפשר הדבר אשר גם לעת מן העתים קובע עתים לתורה, אבל הוא עושה כ"ז רק בכדי לצאת ידי חובתו לבד להיות כי העיקר אצלו חיצוני' וגשמי' העולם, ובוה יש לו חיות והרגש כו' הן בעניני תאוות העולם שחפץ ומשתוקק להם, והן בעסק מו"מ בחיות גדול בזה באשר זהו אצלו לעיקר כו', ובוה הוא פוגם ביו"ד דשם הוי', דהנה ידוע דחו"ב הן אין ויש וזה ענין היו"ד דשם הוי' שהוא בחי' החכ' דמע"ב האין המהווה את היש, דבראשית ברא בחוכמתא ברא והרי העיקר הוא האין המהווה את היש וכשהוא עושה את היש לעיקר והאין האלקי אצלו כטפל ח"ו הרי פוגם בבחי' היו"ד.

יח) והנה העונש הרוחני על פגם זה הוא סקילה, דסקילה הוא על ענין ע"ז, דע"ז הוא המשתחויה לשמש ולירח ולכו"ם, והענין הוא שמחשב את הממוצעים ועושה אותם לעיקר שהן מקורי ההשפעה ולכן משתחויה להם ועובד אותם כו', ובאמת הן רק שלוחי השפע לבד וכגרון ביד החוצב בו כו', ויש להם שרש בקדושה, דהנה נת"ל דכל הלבושים והמסכים שרשן משם אלקים והיינו שהן ממוצעים שע"י נמשך השפעת האור להוות ולהחיות העולם, כי ע"י הלבושים ע"י נעשה האור באופן כזה שיהווה ויחי את היש כו' וזהו ג"כ ענין ההשפעה ע"י המזלות וכמו ממגד תבואות שמש וממגד גרש ירחים כו' שע"י מתעלם ומתעבה האור יותר עד שנעשה מקור ליש ומחי' את היש כו', ונמצא שהן רק ממוצעים שע"י נמשך השפעת החיות, אבל ההשפעה היא מאת הוי' שהוא המהווה והוא המחי' כו' והממוצעים מצ"ע אינם נחשבים לכולם, ואין בכח עצמן לעשות מאומה כ"א רק שנשפע ע"י כו' והן עצמם אינם נחשבים אפי' כטפל ג"כ ואין בהם ממש כלל כו' אבל המשתחויה לכו"מ הוא שמחשב אותן למציאות דבר שבכוחם לעשות דבר והיינו שהן עושים בכח עצמן והן המה המשפיעים כו' ושרש הענין הוא שמפרידים את השם אלקים מהשם הוי' ואומרים שהוא הסתר גמור ח"ו וממילא מחשבין את הממוצעים שהן מקורי ההשפעה כו' וה"ז היפך לגמרי מהיחוד הנ"ל, וזהו ג"כ ענין הקלי' והסט"א הנק' אלקים אחרים והיינו שמחשבין א"ע למציאות דבר מה ואף דקרו לי' אלקא דאלקי' אלא שגם הם

מחשבין עצמם ליש ודבר בפ"ע וזוה מפרידים א"ע מקדושתו של מקום ב"ה מאחר שאין בטלים לו ית' כו' וה"ז ע"ז ממש וכפירה באחדותו ית' כו', ועבודה הוא דאמרז"ל תניא ר' ישמעאל אומר ישראל שבחז"ל עו"ז בטהרה הם והיינו מה שנותנים א"ע להדברים הנשפעים מהכו"מ והוא בעסק מו"מ בריבוי יגיעה וטרדה עצומה ובריבוי התחכמות ותחבולות ומשעבדים כל רצונם ומחשבתם ועיון שכלם בהעמקה גדולה בעסק המו"מ שזהו לפי שמחשבים את העסק מו"מ שזהו מקור פרנסתם וחיותם וכפי שיעשה את העסק כן יהי' פרנסתו וממילא הוא מתחכם מאד באופן הנהגת העסק והוא טרוד ומוטרד כו' אבל באמת אינו כן, וכמשנת"ל שכל הדברים הגשמיים שמקבל חיות מהן הן רק ממוצעים ורק לבושים לבד, שע"י נמשך לו החיות בכדי שתתעבה ההשפעה ויהי' בערך להחיותו לפי מהותו ומדריגתו ולכן אינם שווים בכולם דיש מי שהחיות שלו מתלבש בלבושים דקים וזכים יותר שאינם מעלימים ומסתירים על האור האלקי ויש שהחיות הנשפע אליו מתלבש בלבושים גסים מאד, וכמו יושבי קרנות וכדומה, שהשפעתם מלוכשת בענינים עבים וגסים המעלימים יותר כו', ויש כאלה שההשפעה להם לא נתלבשה בלבושים גסים כ"כ, וכמו בכללות ההפרש בין לחם מן השמים ללחם מן הארץ, וכמו המן שבא במדה, ומ"מ לא הי' מאכל גשמי, והיינו שלא הי' בו פסולת כלל, וכן לחם הפנים שכולו פנים, ולע"ל יהי' ג"כ לחם פני' כו' וכמארז"ל דריש ר"ג עתידה א"י שתוציא גלוסקאות וכו' והיינו שלא יצטרך להיות הברור דזריעה וחרישה וקצירה ודישה כו' דתנא סידורא דפת נקיט בעבו' הברורים כו' כמ"ש במ"א, ובלחם דלעתיד לא יצטרך לזה כי לא יהי' בו פסולת כו' ובדוגמא כזאת יש ג"כ בלחם מן הארץ שבכללותו הוא מעורב טו"ר, והטו"ר שע"י חטא עה"ד הוא הטוב מעורב בהרע והרע בהטוב, מ"מ יש בזה חילוקי מדרי' באופן התערובות והדקות שבהם כו' אבל הצד השווה שבהם שכולם הם לבושים לבד, אבל המשפיע החיות הוא האלקי' שמשפיע ע"י הממוצעים האלה, הברכה מאת הוי' באה דוקא, רק שיהי' לזה כלי לשכון בה הברכה, משום דלית ברכתא שרי' באתר ריקנא, והוא מ"ש וברכך ה"א ככל אשר תעשה אבל רק בבחי' כלי לבד לברכת הוי' כו' ואין צריך לאדם לעשות רק איזה עסק ומעשה שיהי' בו כדי שיעור שיומשך בו הברכה וההצלחה האלקי' כו' וידע שזה העיקר, היינו הברכה וההצלחה שמאת הוי' כו' אבל העסק עצמו הוא טפל לבד כו' כנ"ל ואז לא יהי' מוטרד ומשוקע בהעסק ובהתחכמות ותחבולות כ"א יהי' מסור אל הוי' בענינים השייכים לאלקות והוי' יעזור לו כו', אבל כשעושה את העסק לעיקר ושוכח על הוי' כו' הרי מחשב את הממוצע ליש ודבר ה"ז כענין ע"ז ממש, שמחשבים את הממוצעים למקור ההשפעה כו', ועז"א עו"ז בטהרה היינו מה שמחשבים את הדברים הנשפעים מהשמש והירח וכו"מ שזה ע"ז ברוחני,

וענין השתחווה הוא מה שנותן מוחו ומחשבתו בזה בעיון שכלו בהעמקה כנ"ל דהשתחווה הוא יותר מכריעה, דכריעה הוא שעומד עוד בקומה מעט אבל ענין השתחווה הוא דהראש שהוא אבר פרטי היותר משוכח שבאדם הוא משתחוה להעקב שהוא האבר היותר גס בהאדם וברוחני הוא מה שכופף כל קומתו בכל הציור קומה שלו מן הרצון עד המעשה שנתונים וטרודים בהעסק מו"מ, שזהו השתחווה רוחני כו' וכ"ז הוא ההיפך לגמרי מבחי' היחוד דאחדות הוי' שנת"ל, ועונשו הוא סקילה שהוא באבן וענינו ברוחני שאינו יכול לפתוח לבו בהתבוננות בהוי' שיתפעל בנפשו מפני שמתטמטם מוחו ולבו ואינו כלי כלל לאלקות, ואף בעת מן העתים כשרוצה להתקרב להוי' וכמו בשבתות ויו"ט שרוצה להתפלל בכוונה בהתבוננות והתעוררות הלב אינו יכול כו' והיינו מפני ריבוי השקיעה בימות החול בעסק משא ומתן שמחשב זה לעיקר מתטמטם מוחו ולבו עד שאינו כלי ששיג ענין אלקי וכ"ש שיוקלט אצלו הענין ומכש"כ שאינו שייך לשום התעוררות והתפעלות הלב והוא כאבן דומם שאינו מרגיש ואינו מתפעל משום דבר כו', וכן כל הכועס כאלו עובד ע"ז, דהגם דהכעס מסתעף מן החום ואש ברתחת הדמים שהוא שייך לרציחה כו' אבל מצד שהכעס בא מחמת רוממות גאותו שכל גיא וגסה"ר מתכעס על עוברי רצונו או כשפוגמים בכבודו להיותו יש ודבר גדול בעצמו שהוא כמו ע"ז בעצמו וכמארז"ל שקולה גסה"ר כע"ז, דהנה נת"ל דענין ע"ז הוא שמחשב א"ע ליש ודבר ה"ה ע"ז ממש כו', וכמ"ש בס"ב ס"פ כ"ב וזאת היא סיבת הכעס שלו בהעושה נגד רצונו או הפוגע בכבודו וגם מפני שאינו חפץ רק בטובת עצמו לבד ומתאוה מאד לכל דבר הטוב לו ולכן הפוגע ברצונו שנוגע אליו יכעוס ויקצוף ביותר כו', משא"כ אם ה"י שפל בעיניו ולא ה"י חפץ בתאות עצמו לא ה"י כועס לעולם, ונמצא דהכעס הוא ענף הגיאות וענף התאוה שאינו מרגיש רק את עצמו כו', וידוע דבחי' התנשאות וגסה"ר הוא היפך דבחי' הביטול במציאות דיו"ד דתכ' שהוא דוקא בחי' העדר הרגשת עצמו לגמרי כידוע, ולכן הפגם בזה מגיע לבחי' יו"ד דשם הוי' כו', ועונשו סקילה שנעשה כאבן דומם ממש בלתי יתפעל כלל מגילוי אלקות וכזה ימות מיתה רוחני ר"ל וזהו כפי חטאיו להיות בבחי' יש היפך הביטול לאלקות.

ועפ"י? יובן מ"ש ולקחתם לכם ביום הראשון, דהמצוות נתלבשו בדברים גשמיים שהגשם ה"י כלי לאלקות, ובד"פ במצות לולב ומיניו שהם מורים על היחוד, דאתרוג הוא ר"ת אל תביאני רגל גאוה, והיינו להיות בחי' ביטול היפך גסה"ר כנ"ל וכמו האתרוג הגשמי שסובל כמה הפכים ונק' פרי עץ הדר שדר באילנו משנה לשנה, ויש בשנה ד' תקופות קיץ וחורף כו', והוא סובל כל ההפכים, וזהו מורה על הביטול דמי שהוא בטל יכול לסבול היפוכו כו', וכן כל הד' מינים שבלולב יש בהם בחי' האחדות וכמו הלולב שהוא כפות שעליו מתאחדים זע"ז וכן הדס תלתא כחד קינא, וערבה נק' אחוונא שגדילים באחזה כו' וכ"ז הוא לפי שמאיר בהם בחי' אין האלקי יותר

מבשארי צמחים, ולכן הם בבחי' ביטול ואחדות כו', וזהו"ע כוונת נטילת הלולב ומיניו והנענועים שהו"ע המשכת הדעת כנ"ל בשם המ"ח, דענין הדעת הו"ע הכרה וההרגשה שירגיש את האור האלקי ולא ישכח על האלקות המהוהוה ומהוה את עולם כו' וכמו שנת"ל דסיבת הישות והפירוד הוא מפני ששוכח על הוי' ועי"ז העולם תופס מקום אצלו ונמשך אחריו כו', וזהו ג"כ סיבת הגסות והכעס להיותו בבחי' ישות כו' כנ"ל, אבל ענין המשכת הדעת שירגיש את האור האלקי שהוא הוא המהוה ומחי' את העולם והוא העיקר כו' כנ"ל, ובפרט בבחי' היחוד דהוי' אחד שזהו בחי' ד"ע, והוא ההכרה וההרגשה איך שעצמות הוי' ממש מאיר בעולמות וממילא הם בבחי' ביטול במציאות ממש כו' וזהו"ע מצות נטילת הלולב ומיניו והנענועים שהוא שיוקבע יחוד הנ"ל בנפשו ובחר ה' בהד' מינים אלו דוקא לפי שבהם נמצא בחי' הביטול וההתכללות שמאיר בהם בחי' האין כו', ולקחתם לכם כו' פרי עץ הדר וכפות תמרים כו' ד' מינים אלו דוקא שע"ז יוקבע בנפשו בחי' היחוד דיחוי"ע גם בהעבודה דיחוי"ת, וזהו ולקחתם לכם ביום הראשון, שע"י העבודה כדבעי דגם היש הגשמי יהי' כלי לאלקות ממש הנה עי"ז ולקחתם לכם שתהא לקיחה ביד כאו"א דכל אחד מישראל יכול להגיע לזה לפי שמצות הרי אין בהם חילוקים כלל, דבזה כל ישראל שווים ועי"ז ממשיכים גם בחי' ביום הראשון שהוא בחי' הפנימי' והעצמות למטה ממש.

בס"ד. שמע"צ פ"ג, ראסטוב

ביום השמיני עצרת תהי' לכם, ואי' בפרד"ס שעה"כ במערכת. ע' דעצרת
 היא בחי' מל' ונק' כן ע"ש היופי ונעימותי לפי בעלה (בחי' ז"א)
 יושפע עלי' שפע רב בלי דקדוק והיא מעכבת אותו (השפע שקבלה) מפני
 רוע מעללי אדם כי אינם ראויים אל הטוב ההוא וכאשר יתעכב השפע שם אז
 נק' עצרת פי' שהיא עוצרת השפע בידה ואינה משלחת אותה למטה, א"כ
 המובן מביאורו הוא דעצרת היא בחי' מל' כמו"ש יורדת לבי"ע והיינו הארת
 המל' דאצי' שנעשית בבחי' עתיק לברי', ושמיני ידוע שזהו בחי' בינה
 דבמספר הספי' הרי בינה הוא ספי' הח' מלמטלמ"ע וא"כ מובן דשמע"צ
 היינו שבחי' שמיני נמשך בעצרת שהיא בחי' מל', וצ"ל הלא ספי' המל' היא
 סופא דכ"ד ומה שספי' המל' היא סודכ"ד הוא גם בבחי' מל' כמו"ש באצי'
 ומכ"ש בירידת המל' בבי"ע שהיא רק הארה בלבד, א"כ איך המל' מקבלת
 מהבינה ובתרגום פי' ביומא תמינאה כנישין תהא לכוון, דפי' כנישין
 התאספות והתקבצות למקום א' והיינו דכל ישראל יתאספו ויתקבצו למקום
 אחד להכלל בשרשם ומקורם, דהנה בעצרת יש ג' פירושים הא' שהיא מל'

העכבה וכמ"ש נעצרה נא אותך, דהעכבה היא ענין הקליטה, דבכדי שיוקלט הוא ע"י העכבה וכידוע בענין מן הענינים שע"י העכבה נקלט, ונראה דבר זה במוחש בהשכלה שע"י ההתעכבות הרי יקלט ההשכלה ועושה פרי טוב בהשגתו להיות בהשגה גדולה ורחבה דענין ההתעכבות אי"ז שמשכיל כהענין או שמשגיג כ"א שמתעכב בהדבר והיינו ער ליגט אין דעם גישמאק פון דעם ענין ניט מער ניט וואס דאס איז העכער ווי די השכלה און ווי די השגה נאָר דער גישמאק פון דער זאך בעצמו וואס בשעה ההיא הוא מופשט מכל ציור כלל ומוזה בא הקליטה דהקליטה הוא ההתעצמות בעצם הדבר והדבר נמצא בו דבהשכלה הוא מה שמתעצם עם המושכל והמושכל מתעצם בו, והמשל בזה כמו היין והשמן המובלע ומתעכב בדופני הכלי הרי אי"ז יין ושמן ממש וגם א"א לומר כי איננו דהרי ישנו במציאות ומה היא המציאות שהכלי עצמה הוא יין או שמן מבלי שאפשר להבדיל בין הכלי והשמן כלל וזהו"ע עצרת העכבה וקליטה, והב' עצרת מל' מלוכה וממשלה וכמ"ש זה יעצור בעמי ופרש"י ימשול דהמושל הוא שעוצר בעד העם שלא יתפשט ומ"ז וגם עוצר בעד כל אחד שלא יעשה רעה לזולתו, והמצודות פי' דהממשלה לעצור בעד העם שעשו ברשות וכן אנ"ר במוחש שענין המלוכה הוא דגם דברים הרגילים והראויים באים בפקודה וצווי ומבלי נטילת רשות אין לעשות שום דבר וכן כאשר בא הפקודה צריכים לקיים אותה בכל אופן, והג' עצרת חג ויר"ט וכמו חג העצרת ופירש"י עצרת עצרו בעדי והוא ל' חיבה כבנים המתפטרים מאביהם שאומר להם קשה עלי פרידתכם התעכבו בעדי עוד יום אחד, א"כ המובן מזה הוא דההעכבה גופא זהו החג, דאחר ז' ימי החג הוא יום אחד שההתעכבות והעצרת הוא מצותו וכמארז"ל מלמד שטעון לינה, אשר כללות הענין היוצא מג' הפירושים אלו דעצרת שהיא בחי' מל' היא עצרת ל' עכבה וקליטה וזמנה בעצרת (פי' הג') היינו בחג העצרת, וצ"ל הלא המל' היא סופא דכ"ד למה בה דוקא מתגלים אורות היותר נעלים שזה היופי מנעימותי'. ועוד צ"ל למה בשמע"צ דוקא עושים שמח"ת דהי' ראוי יותר להיות בחג השבועות שהיא הזמן דמ"ת ויומא דקא גרים ולמה דוקא בשמע"צ אז עושים שמח"ת ועוד צ"ל בכללות הענין דשמע"צ שהוא חלוק מכל המועדים שנק' חג המצות חג השבועות חג הסוכות ובשמע"צ או' שמיני עצרת החג הזה, ומה ענין הזה דווקא, והנה בזח"ג ע"כ אי' ביום השמיני עצרת תהי' לכם דהא יומא דא ממלכא הוא חדותא דילי' בהיא בישראל כו', ומסיים שם וביומא דא יעקב ברישא דחדוותא, והמובן דשמע"צ הוא ממלכא בחי' מל' והוא שמחה גדולה והשמחה הוא רב בישראל, ויעקב הוא ראש המשמחים והשמחים בשמחה זו.

ולהבין כ"ז ילהק"ת משנת"ל דמ"ש אם פגמתי באות יו"ד בביטול ק"ש
 היינו בהעדר העבודה דק"ש דהעבודה דק"ש הוא שיוקבע בנפשו היחוד דהוי' אחד ובשכמל"ז איך שיש הארת הוי' בעולם המהווה ומחי' את העולם שהיא העיקר וממילא לא יהי' העולם תופס מקום אצלו ולא יהי'

נחשב אצלו לעיקר כלל ובפרט ביחוד דהוי' אחד שהעולם בטל במציאות לגמרי כו' וכהעדר העבודה אז העולם תופס מקום אצלו ונחשב לעיקר וזהו סיבת ריבוי הטרדא והקבעי' בעניני העולם כו' בזה פוגם באות יו"ד שהוא כחי' האין דחכ' דמע"ב וכחי' הביטול כו' והעונש ע"ז הוא סקילה שנעשה לבו כאבן ואינו כלי כלל לאלקות כו'.

יט) והנה עדין יובן כפגם הב' בה"א ראשונה דשם הוי' וכמו שאנו אומרים בהווידוי דקשעהמ"ט אם פגמתי באות ה' של שמך הגדול בביטול תפילין, והענין הוא דהנה ידוע דה"א ראשונה הוא כחי' בינה והו"ע ההשגה וההתבוננות בגדולת הוי' באורך ורוחב עד שמשגיג הענין היטב ויותפס ויוקלט אצלו האור האלקי כו' וע"י אריכות ההתבוננות והשגה טובה בגדולת הוי' ה"ה בא באהבה כרשפי אש בתוקף ההתלהבות לאלקות שזהו כחי' בינה דוקא דהנה יש יתרון בהכינה על ההשכלה וכמ"ש ומכני יששכר יודעי בינה לעתים ואמרז"ל נבונים גם בימי משה לא אשתכח דהבינה אם שבסדר עמידתן היא מתגלית ע"י החכ', אבל שרשה בבחי' עתיק והתגלות עתיק היא בבינה דוקא ומשו"ז הבינה היא בהתרחבות דוקא לפי ששרשה הוא מהתענוג והתענוג עושה התרחבות בכל דבר ולכן בינה הוא כחי' אה"ר והיינו כחי' אהבה כרשפי אש כו' דחכ' הוא כחי' ביטול דוקא בלי שום התפעלות וכלי שום מורגש כלל כ"א בבחי' דבקות והיינו לפי שהוא למעלה מהשגה ממש והוא כחי' אין עדיין ומאיר שם גילוי האור אלקי ממש כו' ובינה להיותה בבחי' השגה וכל השגה היא בריחוק מן העצם לכן הוא בבחי' אהבה כרשפי אש במורגש כו' וכמו ההפרש בין עבודת הכהנים לעבודת הלויים דכהנים ברעותא ובחשאי דוקא, אבל הלויים עבודתם לארמא קלא בשיר וזמרה דשיר בפה וזמרה בכלי בהתפעלות והתלהבות גדולה כו', וכת"י ועבד הלוי הוא דלוי הוא כחי' בינה הנה עבודתו הוא בבחי' הוא דהוא דא עתיקא, והנה במצות אות ה"א ראשונה דשם הוי' הו"ע מצות תפילין וכידוע דתפילין הוא המשכת המוחין ועיקרן הן המשכת מוחין דאימא דהרי עיקר מה שמחוייב על כל אדם הן תפילין דרש"י שהן באימא כמ"ש בפע"ח שער התפילין פ"ט, והגם דמוחין דאבא הם גבוהים במעלה מכמו מוחין דאימא מ"מ הנה התפילין עיקרם במוחין דאימא דהנה עצמות או"א"ס לאו מכל אינון מדות כלל והוא למע' מעלה מכל המדר' אלא דלאו מח' תפיסא, והכוונה שהעבודה תהי' בבחי' עבודה פנימי' דוקא ולכן צ"ל העבודה לפ"ע דוקא ולהיות דענין התפילין הו"ע ההתרחבות לזאת הוא כחי' מוחין דאימא שהם בקירוב יותר וכנ"ל בענין יתו"ת שיש בה יתרון גם על יחו"ע דע"ה דיחו"ע היא במדר' גבוה במאד ומ"מ הנה כולן נבלעו באחד כנ"ל שזהו רק בדרך בליעה כו' ואינה עבודה אמיתית שהוא בדרך ברור וזיכוך דוקא, ובעבודה ענין התפילין הוא לשעבד מוחו ולבו וכמ"ש בסש"ב פמ"א ליבטל וליכלל כחי' חכמתו ובינתו שבנפשו האלקית בבחי' חכמתו ובינתו של א"ס ב"ה המלוכשת בד"פ כפ' והי' כי יביאך דהיינו שלא להשתמש בחכמתו ובינתו

בלתי להוי' לבדו (והוא שתהי' ההשגה וההתבוננות באלקות בהשגה רחבה) וכן ליבטל וליכלל בחי' הדעת שבנפשו הכולל חו"ג שהן יראה ואהבה שבלבו כבחי' דעת העליון הכולל חו"ג המלוכש בפ' שמע והי' אם שמוע והיינו כמ"ש בשו"ע לשעבד הלב והמות, והוא העבודה בבחי' חב"ד שבנפשו עד שיבוא ג"כ ללב בחי' אהוי"ר בהתגלות הלב כו' והפוגם בזה היינו שאינו מתבטל בחי' חו"ב שבנפשו לאלקות להיות בבחי' השגה והתבוננות ולשעבד מוחו ולבו להוי' לבדו, אדרבא הוא נותן מוחו ולבו ודעתו בעניני העולם אם בריבוי התחכמות במו"מ כנ"ל או בהשגת הטוב של עניני העולם שבאמת איז טוב כלל וכלל וכנ"ל דהגשמי הוא מות דגם בעת היותו הוא כלה ונפסד, והחומרי הוא רע שעוד גרוע ממות כו', אבל הוא נותן דעתו בהשגת הטוב הגשמי כו', וממילא הוא עסוק ומוטרד בזה ונמשך אח"ז כו' או בד"כ בהשגת עניני העולם כמו להשיג ענינים הטבעיים וכדומה, שהמוח עסוק בענינים אלו כו', ועי"ז הוא נופל בתאוות הגשמיים בהתפעלות רשפי אש זרה בעניני חמדת הבלי עוה"ז בתאוות חומריים (וכדאי' בשם הרמב"ם ז"ל שהעוסק בחכ' חיצוני' בחכ' הטבע וכדומה בשכל אנושי לבד לסוף הוא נופל בתאוות כו') שזהו עונש שריפה ברוחני', והוי"ע שריפת הנפש ר"ל באש זרה דקליפה כו'.

(כ) **והנה** כן עדיזיש פגם ג' באות וא"ז דשם הוי' וכמו שאנו אומרים בווידוי דקשעהמ"ט אם פגמתי באות וא"ז של שמך הגדול הוי' בביטול ציצית דהנה וא"ז דשם הוי' הוא בחי' המדות, דכך הוא הסדר בג' אותי' הוי' יו"ד חכ' ה' בינה וא"ז מדות, והן המדות דאהוי"ר שהן בהתגלות הלב, והיינו שנולדים מן השכל וההשגה דמוח בינה כו' ובמצות הוי"ע מצות ציצית, דציצית הוי"ע התגלות, וכמו מציץ מן החרקים, וכמא' אין ציצית אלא ל' יוצאי' שהוא בחי' ההתגלות, והיינו בחי' מדות שהוי"ע הגילוי שלכן נק' בשם בנים וכמ"ש אם הבנים שמחה, דאם הוא בחי' בינה וכמ"ש אם לבינה תקרא ובינה מולידה הבנים שהם המדות וכמ"ש מי ברא אלה, דמי שהוא בחי' בינה ברא אלה, דאלה הם ופ"ו אמנם ציצית הוי"ע המשכת המוחין למדות, והן בחי' מוחין דעיבור ומוחין דיניקה וכמ"ש במ"א, וזהו ההפרש בין תפילין לציצית, דתפילין הם בחי' מוחין דגדלות כו', ולכן סדר הלבשה היא תחלה ט"ק שהוא בחי' עיבור ואח"כ ט"ג שהיא בחי' יניקה ואח"כ תפילין שהן בחי' מוחין דגדלות כו', ועפי"ז יובן מה שהתפילין הן בה"א ראשונה בחי' בינה והלא ידוע דענין התפילין הן המשכת המוחין לז"א וכמבואר בפע"ח שער התפילין בכיבור מאמרז"ל הקב"ה מניח תפילין דהקב"ה בחי' ז"א מניח תפילין המשכת המוחין לז"א אי"כ הרי המוחין דתפילין הן בחי' מוחין דז"א, ולמה הן באות ה"א ואות ה"א הוא בחי' בינה כנ"ל, אמנם לפי הנ"ל ניחא להיות שהן בחי' מוחין דגדלות ובגדלות העיקר הוא בחי' המוחין והמדות הן מה שנגררים אחרי המוחין וכנ"ל בענין דמהתפשטות העילה בא העלול בדרך ממילא לשלימות העילה (ונת' דזהו בפנימי' המוחין והמדות

והיינו בגדלות המוחין דוקא) שהן באו"א לגמרי מבחי' המדות הנולדים מן השכל, אבל ציצית הן בחי' עיבור ויניקה שהעיקר הוא המדות וע"ה שיש כאן מוחין ג"כ מ"מ הכל הוא שייך למדות בלבד ולא עצמות המוחין וזהו"ע הציצית שהן בחי' וא"ו דשם הוי' בחי' המדות והמוחין שלהם והגם דלי"ב חוטי"ן הן לי"ב נתיבות חכ' וא"כ הן בחי' מוחין דחוי"ב וא"י בסקה"י בשם כתהאריו"ל דהמשכת האור דציצית שבזה"ב היו מבחי' חכ' דאימא שהוא בינה דאבא וציצית שבזה"ג הן מבחי' בינה דאימא כו' הנה הכוונה הוא דהציצית הן המשכת המוחין אבל היינו שנמשכים להיות מוחין למדות כו' ועמ"ש בסידור ד"ה ועשו להם ציצית דד' ציצית היוצאים מן הד' כנפות הן גילוי בחי' ד' חיות המרכבה שהן ג' בחי' חגית ומל' כו' יעו"ש ובהגהות לדרוש הנ"ל מבואר דלי"ב חוטי"ן דציצית הן המשכת בחי' כבוד עילאה אלא שנמשכים בבחי' כבוד תתאה ובהד' חיות כנ"ל, ולפי"ז מוכן שהן בחי' מוחין אלא שזהו המשכת מוחין להיות לידת המדות כו', וזהו ההפרש בין תפילין שהן בחי' המוחין עצמיים וציצית זהו בחי' המולידים המדות שיהי' התגלות המדות כו' ולהיות שהעיקר בזה הן בחי' המדות כנ"ל לכן בד"כ הוא בחי' וא"ו דשם הוי' כו', והפגם בזה הוא שנפגמו ע"י המדות הרעות החומריות שאפי' שאין בהם איטור בתורה כתאוות אכילה שאוכל בתאוה שנק' אכילה גסה למלאות בטנם כהלעיטני דעשו כו' וכמו"כ בשארי תאות אף בהיתר שהוא בחום גדול כבהמה ביותר כו' והאדם כשהוא עושה כמעשה בהמה ה"ה גרוע מבהמה והחי' שהן טבעים משא"כ האדם ה"ה שכלי וזה מעלתו האמיתי, דהנה יש מוטבע מורגש ומושכל ולהיות האדם מושכל ע"כ הוא צריך להתגבר על המורגש שהן המדות ומכש"כ על המוטבע ואם אינו כן ה"ה גרוע מבהמה וכן במדת האכזריות ורציחה לרדוף לחיי רעהו ולא לחוס על דל ואביון כלל וכה"ג דישגם בטבע בנ"א מדות רעות כאלו שהם טורפים ודורסים את זולתם כחיות טורפות ממש לעשות לרעהו רעה ח"ו ולשפוך דמו כמים שזהו בטבע תולדותו (וכמב"י בד"ה ושבתה רס"ב) ומכש"כ מי שפוגע בכבודם המדומה שאז אין מעצור לרוחם כלל ועונש הרוחני לזה הוא הסייף בהרג והיינו להסיר הראש מן הגוף וענינו ברוחני' היינו מה שהובדל התפעלות ההשגה שבמוח מן הלב לגמרי דגם שמשיג את הענין האלקי בהשגה שבמוחו היטב ומתפעל ע"ז במוחו כו' או שנתאמת אצלו האמת בהודאה במוח כו' עכ"ז אינו נוגע ללבו כלל והיינו דכל מה שמכיר ומשיג באלקות אינו פועל עליו במאומה והולך אחרי תאוות לכו כבהמה כו' וה"ז ההיפך ממשנת"ל במצות ציצית שהוא המשכת המוחין אל המדות שיהי' הולדת המדות באהוי"ר כו' וכאן אין הלב מתפעל כלל מההשגה שבמוח והיינו מצד התגברות המדות רעות אינם מתעוררים המדות אהוי"ר דנה"א כו' וזהו הסיבה מה שיש כמה שעוסקים ושוקדים בהשגת אלקות ויודעים ומשיגים במוחם ומ"מ ה"ה נמשכים אחרי תאוות לבם ועושים מעשים מכוערים (כתאוות היתר) בלי מעצור לרוחם כלל והיינו מפני התגברות המדות חומריות דנה"ב על המדות דנה"א, ועי"ז נפרד המוח מהלב אשר

השגת המוח אינו פועל התפעלות במדות שבלב כלל כו', ולזאת גם אם עוסק בהשגת עניני אלקות ומשיג אלקות היטב במוחו מ"מ ה"ה נמשך אחרי תאוות לבו כו' וההשגה וההתבוננות שבמוח אינו פועל התעוררות הלב כו'.

כא) והנה הפגם הד' הוא באות ה' אחרונה דשם הוי' וכמו שאנו אומרים בהווידי דקשהמ"ט אם פגמתי באות ה"א אחרונה שבשמך הגדול הוי' בכיטול תפלה, דאות ה"א אחרונה היא בחי' מל' דשם הוי' התפלה וזהו התפלה הרי עיקרה בקבעומ"ש דוקא והפגם בזה הוא מהעדר קבעומ"ש בהעדר העבודה, וביאור הענין הוא דהנה תפלה הוי' התחברות וכמו התופל כלי חרס שהפי' הוא שמדבק ומחבר וכן פעולת וענין התפלה לדבק ולחבר העולמות באוא"ס ב"ה שבזה ה"ה משלים הכוונה העליונה בכריה"ע דנתאוה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים והיינו שע"י עבודת התחתונים הנה עי"ז יהי' המשכת אלקות בעולמות והיינו היחוד דהוי' ואלקים דבריאת העולם שהוא ע"י שם אלקים הנה ימשיך האור והגילוי דשם הוי' וזה בא ע"י התפלה שע"י עבודתו בתפלה לפעול בעצמו הקירוב והדביקות באלקות הנה עי"ז הוא פועל וגורם הזדככות החומריות בחלקו בעולם ועי"ז ממשיך גילוי האור העליון, והענין הוא דהנה בכל אדם כמו שהוא למטה הרי יש בו ב' מדרי' והוא בחי' מ"ה ובין דהאדם ה"ה כלול מהעליונים והתחתונים דנפשו ונשמתו מהעליונים וגופו מהתחתונים והם ב' מדריגות חלוקות זמ"ז לגמרי ורחוקים בתכלית דגופו ה"ה נמוך יותר מן גוף הבע"ח דכתי' בהן תוצא הארץ נפש חי' והאדם הרי נברא מן העפר שהוא היסוד היותר גס שבד"י ונברא גולם ואח"כ הפיח בו הקב"ה נשמה א"כ גופו גרוע מכל הבע"ח ונשמתו היא גבוה במעלה עליונה יותר וכמ"ש בסשי"ב נשמות ישראל עלו במחשבה (דמח' היא בחי' חכ' ועלו במח' פנימי' החכ' כנודע בענין ש' ע"ב בחי' יושן וזקנה) וכדכתי' בנים אתם לד' וכמו שהבן נמשך ממוח האב כך נשמות כל ישראל נמשכה ממחשבתו וחכמתו ית' דאנת הוא חכים ולא בחכ' ידיעה אלא הוא וחכמתו אחד, והאדם הוא כלול מב' המדרי' דהנפש לעצמו נק' נפש האדם והגוף לעצמו נק' כשר אדם ובהתחברותו נק' אדם שהוא כלול מבחי' מ"ה ובין וכדכתי' וזרעתי את בני, זרע אדם וזרע בהמה שהוא הנה"א והנה"ב הנה הנה"א נק' זרע אדם לפי שנמשך מבחי' אדה"ע שעל הכסא והנה"ב היא זרע בהמה דשרשו מפני שור שמהשמאל ואומר ע"ז וזרעתי כו' והוא ע"ד ונשמות אני עשיתי שהן ב' נשמות מ"ה ובין דמ"ה בגימ' אדם ובין בגימט' בהמה דהנשמה היא בחי' מ"ה ולכן ה"ה בכחי' אין וביטול בעצם מהותו דלהיותו אלקות בעצם ה"ה בכחי' אין כו' ויש בו טבע העלי' וכמ"ש רוח האדם העולה הוא למע' וכמ"ש רשפי אש שלהבת שהנה"א הוא כמו הלהב שעולה תמיד למע' דאף שהוא קשור ואחוז בשמן ופתילה ומ"מ הרי יש בו העלי' לפי דאור הוא דבוק במאור כנ"ל כמ"כ הנה"א היא תמיד בתשוקה לעלות וכמ"ש מקושר בגוף ונה"ט ה"ה מעצמו מתלהב ומתלהט לעלות להכלל באלקות כו', הגם

שהנשמות כבר יצאו ונפרדו מהכלים וכמ"ש באגה"ק סי' כ' ומכ"ש שהן מרוחקים מן הקו כו', וזה שהנשמות הן מרוחקים מן הקו הנה זהו גם בנשמות דאצי' כמ"ש מ"מ כללות הנשמות יש בהם טבע העלי' שבנשמות גם בנשמות דבי"ע לפי שהן מ"מ אלקות דגם נשמות דבי"ע הן אלקות בעצם מהותן (ונת"ל דמשו"ז הרי נש"י גם בהתלבשותן בגוף ונה"ט ה"ה משיגים אלקות רק שהוא בבחי' ידיעת המציאות בלבד) ומשו"ז הרי יש בהם טבע העלי' וההתכללות, ויובן דטבע זו דעלי' הוא בנשמות יותר מכמו שהוא בבחי' אור למעלה, דהנה אור עם שהוא במעלה עליונה ביותר דאינו רק לפי"א העצם בלבד אלא שהוא כמו העצם ממש דלכן אור השמש בהירי שהוא בדוגמת המאור וכנ"ל ומ"מ הרי האור בכללותו הוא רק הארה בלבד, וכל הארה אינו זה מה שאינו דומה אל העצם בלבד כ"א שאין בו מן העצם כלל, משא"כ הנשמה ה"ה חלק מן העצם, אלא שהיא רק מקצת מן העצם בלבד ועוד שהאור הרי התגלותו הוא ירידתו שהתגלות הרי הוא פועל מיעוט והשפלה וכנ"ל בענין דאור וזיו השמש כמו שהוא בעצם השמש ה"ה ביתר שאת ויתר עז, משא"כ הנשמות ה"ה מהות ועצמות מקורן ולהיות הנשמה ה"ה חלק אלק' ממעל הרי יש בהם טבע העלי' אל העצמות והנה"ב היא בחי' רוח הבהמה היורדת למטה בבחי' ישות וחומריות כו' וירדה הנשמה ונתלבש' בגוף ונה"ב שיהי' בבחי' התחברות והתכללות והוא שהנה"א עם היותו בבחי' עלי' למעלה (במכ"ש מן האור דאור עם היותו רק הארה בלבד ובכ"ז הרי יש בו טבע העלי' ומכ"ש נשמה שהיא חלק מן העצם דטבעה לעלות) ובכ"ז תהי' בבחי' ירידה היפך טבעה להתלבש בהנה"ב להחיותו ולהאירו כו', והנה"ב יהי' בבחי' הביטול שיהי' כלי להנה"א לקבל אורו ולחיות ממנו כו'.

(כב) אמנם להיות הנשמה וגוף רחוקים זמ"ז ביותר ע"כ הרכבה זו צ"ל מזיגה נכונה שלא יהי' התגברות האחד על זולתו דהנשמה שהיא בבחי' מ"ה בחי' אין והגוף שהוא בי"ן ה"ה בבחי' יש צ"ל מזיגתן והרכבתן במדה נכונה דהרי יכול להיות כמה מניעות ועיכובים באופן הרכבתן, דהא' הוא כאשר הנשמה בשרשה הוא מבחי' אין ומ"ה במעלה יתירה וע"כ גם בירידתה למטה אינה מתעלמת בגוף ונה"ב שהנה"א היא בהתגלות ואין הכוונה בזה על נשמות הגבוהות שאינם נתפסים בגשם כלל, דנשמות אלו שאינם נתפסים בגשם גם הגשם אינו בבחי' גשם שיעלים ויסתיר על הנשמה כו', וכאן הכוונה בנשמות הנתפסים בגשם רק להיותם במדרג' גבוה ביותר בבחי' מ"ה ע"כ הגם שנתפסין בגשם מ"מ הנה"א הוא בהתגלות כו', והענין הוא דהנה באמת הרי האור דשם מ"ה אינו שייך שיתעלם ויסתתר להיות שהוא אור עצמי וכל אור עצמי אינו מקבל העלמות והסתרים כו', וא"כ הנשמה שהוא בחי' מ"ה והיא אור עצמי כו' הרי אינו שייך שתתעלם כו', ומה שהנשמה מ"מ מתעלמת בגוף ונה"ב זהו מפני שבחי' מ"ה שבה בא בהתעלמות כו', והנה גם כשהנשמה מתעלמת בנה"ב אי"ז

שהיא מתעלמת בעצם דהאור שלה בעצם אינו מתעלם באמת וכמ"ש במ"א ההפרש בין הניצוצות דתהו ובין הנשמות דניצוצות דתהו שנפלו בשבירה הרי נתעלם האור שלהם גם כנפילתן בק"נ שאינו בבחי' אור כו' ומכ"ש כנפילתן בגק"ט שאין בהם טוב כלל דבאמת א"א שאין בהם טוב דא"כ במה הוא קיים אלא שהטוב אינו טוב והיינו שאינו בבחי' אור כלל כו' משא"כ בנשמות כמה שהנשמה גופלת ר"ל אפי' בגק"ט אינה מתעלמת לגמרי שלא תהי' בבחי' אור כלל כ"א היא מ"מ בבחי' אור רק שהיא נעלמה מאד כהלבושים דנה"ב ואינה שייכה לשום הרגש ענין אלקי והיא רחוקה מאד כו' אבל מ"מ אינה מתעלמת בעצם כו', ובזה יש חילוקי מדרג' בנשמות דאותן הנשמות שהן בבחי' מ"ה במדרג' תחתונה ה"ה מתעלמת יותר בגוף ונה"ב, ונשמות שהן במדרג' עליונה יותר בבחי' מ"ה אינה מתעלמת בהתלבשותה בנה"ב ואור הנשמה היא בהתגלות יותר שנרגש בו ענין אלקי ומתפעל בזה והוא מה שתיכף יתפעל במוחו בגדולת. הוי' ומתבטל להאין האלקי בנקל מאד שזהו משום דבחי' מ"ה דאדם שבנשמתו היא במדרג' עליונה ביותר, ואמנם גופו שהוא הנה"ט שנמשכה ע"י תאוות הזיווג דא"א שנק' בהמה ששרשה מהיכלות דנוגה היא גסה ביותר והיינו בכל מדות רעות ובלי ביטול כלל כו' ואין לאור הנשמה שייכות אל הגוף ונה"ט כלל דהגם שמצד הנשמה הוא מתפעל מאד בענין אלקי ופועל בו הזזה גדולה ומתבטל באמת כו' איז נוגע אל הגוף כלל וכשבא לדבר תאוה לא יכול לכבוש רוח תאוותו כו', וכמו שרואין בכמה בנ"א הפכים כאלו דבשעה א' הוא טוב לגמרי ובשעה הב' הוא להיפך לגמרי כו', והיינו שזה מצד הנשמה והוא אמת לפי שעה דכאשר מתעורר מצד הנשמה הוא טוב באמת כו' וזה מצד הגוף כו' עד שגם בזמנים שהם עת רצון מלמעלה וכמו בעשיית שאז הוא קירוב המאור אל הניצוץ כו' ה"ה מתפעל מאד בנפשו בקירוב אמיתי לפי שעה ובהתעוררות גדולה אם שהתעוררות היא מתגלית בתנועה דקירוב והיינו להיות בבחי' קירוב בתומ"צ ומתפלל עם הצבור דוקא ועונה איש"ר בכל כחו ומרבה בתפלותיו ותחנונים בפסוקים דרחמים ומהדר במצוה ועושה זאת בתשוקה גדולה בעצמו וכן מתדבק אל לומדי תורה ומחבבן ביותר וזה כל שעשועי נפשו ועושה צדקה בגופו וטרחתו או שהתעוררות באה בתנועה דתשובה גדולה אמנם כ"ז ה"ז רק לפי שעה להייתה מצד התעוררות הנשמה בעצמה ואינה שייכה להגוף ונה"ט כלל.

(כג) והנה ההתעוררות תשובה יש לכאר על שני אופנים הא' שהתעוררות היא שלא טוב לו היותו למטה שאינו מוצא שום תענוג ונח"ר מהיותו למטה לבוש בגוף ונה"ב וזה בשעת קירוב המאור (כזמן דעת רצון) דאז הרי נרגש בו האור עליון נעשה בו התעוררות זאת שלא טוב מהיותו למטה וצר לו מאד מזה, והוא חפץ ומשתוקק מאד להיות רק בבחי' עלי' והתכללות למע' כו' ואינו נותן חשבון לנפשו הן בהלא טוב שלו והן בהטוב שלו והיינו שאין לו חשבון בנפשו מפני מה לא טוב לו היותו למטה (פון

וואס איז עס ניט גוט) די שנם כמה ענינים הגורמים הלא טוב שלו דיכול להיות מפני דנשמתו באה בבחי' צמצום בירידתה למטה שבהכרח שמתצמצם אורה בירידתה כו' (וכנ"ל שירידת הנשמה הרי בהכרח שיהי' בה צמצום דהגוף קטן מהכיל אור הנשמה כמו שהיא כו') וכ"ש בהכחות שלה שאין השגתה למטה דומה כלל כמו השגתה למעלה וכמו השגת הנשמות בג"ע כו' וזה הלא טוב לו כו', או הלא טוב הוא מההעלמות וההסתרים שלמטה ומהענינים ההפכים כו', הנה צריך ליתן חשבון בנפשו מפני מה הוא הלא טוב שלו דבנתינת החשבון ה"ה סיבה להיות לו טוב דכאשר נותן חשבון לנפשו מפני מה לא טוב לו מהותו למטה, והנה אם הלא טוב שלו הוא מהצמצומים של הנפש ומזה שהכחות דהשגה ואהוי"ר אינם כמו היותם למעלה, הנה ע"ה שזהו צמצום גדול במאד דהנפש כמו שהוא למעלה ה"ה במדרי' אחרת לגמרי, וכ"ש בכחות הנפש דהשגה הנה בירידתה למטה ההשגה היא מצומצמה ביותר ואינה בערך כלל לגבי השגת הנשמה בהיותה למעלה בראיית אלקות ממש שהוא בבחי' ראי' ובפרט בהעבודה דאהוי"ר הנה אהוי"ר דנשמה כמו שהיא למטה הרי אין זה מיני' ומקצתי' של אהוי"ר כמו שהיא למעלה דלמטה ה"ז בא ע"י עבודה ויגיעה גדולה ביגיעת נפש ויגיעת בשר ולוקחה מעניני בשר וכמו לאהבה את ה"א כי הוא חייך וכן ביראה דאי"ז בערך לגבי אהוי"ר כמו שהו בהנשמה בהיותה למעלה וא"כ הרי הצמצו' הוא גדול במאד, ומ"מ ע"י נתינת החשבון לעצמו מפני מה לא טוב לו היותו למטה הנה עצם החשבון גורם הידיעה דלכל דבר יש תיקון ופועל עליו בדרך ממילא ההשתדלות בהיגיעה שתהי' השגת נפשו למטה כל מה שאפשר להיות בטוב יותר מאכין זיך בעסער ולהרחיב השגתו עכ"פ עוד זאת הנה ההרגש בהלא טוב (דער דערהער אין דעם ניט גוט) ה' גורם בו מציאות הטוב שבזה (עס מאנט אויף דעם גוט וואס אין דעם איז פראן) ואז הרי ה' מוצא היתרון שיש למטה והוא מ"ש וירם קרן לעמו בחי' המשכה עצמי' דתורה שזהו דוקא למטה ולא יש בהנשמה למעלה אור כזה ורק לאחר עבודתה למטה בלימוד התורה וקיום המצות הנה בעלייתה לג"ע יש לה זיו תורתו ועבודתו כו' ולמטה דוקא יש המשכה עצמי' דתורה שבא בהשגה ותופס בה בבחי' עצמיות כו', וכן אם ה' לו חשבון צדק בהלא טוב מההפכים ומהענינים ההפכים הרי ה' לו מזה מרירות עצומה המביאה תשובה אמיתית והיינו לתקן דרכו כו', וכאן הרי אינו מתעורר לתקן דרכו רק לצאת כו', והיינו מפני שאין לו חשבון מהלא טוב לו רק שלא טוב לו מה שהוא למטה בלא חשבון כלל כו', וכמו"כ אם ה' לו חשבון בהטוב לא ה' צר לו היותו למטה אדרבא ה' לו עונג מזה, ואז גם רצונו בהעלי' ה' בהדרגה ובאיזה מבוקש טוב כי ע"י הנחה ותנועה זו בנפשו בהטוב לו למטה, עי"ז ה' העלי' ג"כ במבוקש טוב להיותה העלי' בבחי' קירוב ודביקות או בבחי' מסירה ונתינה (איבערגיגעבענקייט) אך באופן הנ"ל כשם שאין לו חשבון בעניני למטה כמו"כ גם חפצו ותשוקתו בהעלי' הוא בלי שום איזה מבוקש כלל, ואין לו בזה לא קירוב אמיתי וכ"ש שאינו בבחי' נתינה כנ"ל כי

אין לו הרגש בענין העלי' שרוצה להיות בבחי' קירוב וכה"ג כ"א ההרגש וכל ענינו הוא שאינו רוצה להיות למטה וכל חפצו הוא לצאת, וכד"כ הוא שאינו רוצה להיות היפך טבעו והוא בבחי' מורגש שאינו רוצה להיות בהירידה כ"א להיות כטבעו לצאת ולעלות להכלל באלקות כו'.

(כד) והנה אופן הב' הוא שהתעוררות תשובה הוא שלא טוב לו מעניני הפרטים בסו"מ וע"ט וזה מביא אותו להתפעלות גדולה ביותר כו' כי מצד הנשמה באמת אינו יכול לשאת ולסבול (ער קעז ניט פארטראגין און קעז ניט פארנעמען) את הענינים ההפכים מאלקות וע"כ הוא מתעורר בהתעוררות גדולה ביותר כו', אבל אי"ז בהרגש פנימי' והיינו שאינו א' פנימיות'דיגער דערהער כ"א א' התפעלות'דיגער דערהער, וע"כ ההתפעלות הוא לא בהדרגה כ"א בהתעוררות גדולה ביותר הבא מצד הנשמה אשר מאד מאד לא טוב לו ואינו מוצא נוחם לנפשו כלל ואילו הי' ביכלתו לצאת מן הגוף הי' חפץ בזה מאד, אמנם זה לצאת מן הגוף אינו יכול ולכן חפץ הוא להשליך הכל מנגד ולהיות מופשט מכל עניני הגוף לגמרי ורק בזה ימצא נוחם לנפשו והיינו שברצון זה שנעשה אצלו בעת ההיא להשליך הכל כו', שבאמת הוא רק מדמה לבד שמדמה להשליך הכל מנגד כו' ובזה גופא ימצא נוחם לנפשו כו' וכ"ז הוא רק לשעתה ולכן כאשר יוצא מהתעוררות זאת יבא אל עניני הגוף ואינו מוצא בזה גם רושם מההתעוררות הקודמת, ובאמת באמיתית התשובה צ"ל כן להשליך חיינו מנגד, אך זה הוא כאשר התשובה הוא מן הנה"ב דכאשר הנה"ב נעשה צר לו מעניניו ורוצה להשליך הכל מנגד, הכוונה בזה על החומריות, כי הנה"ב אין בו הרצון לצאת לגמרי ניט לעבין כי טבעו הוא בבחי' ירידה כו', וע"כ מה שהנה"ב חפץ להשליך הכל מנגד הוא לצאת ולהשליך החומריות שלו, וזה טוב כו', וזה בא בהנה"ב ע"י התלבשות הנה"א, דכאשר הנה"א מתלבש בהנה"ב ועובד בו עבודתו ומראה לו לדעת כל פרטי עניניו הלא טובים עד שנעשה לו צר מזה ובא לכלל תשובה, אמנם כאשר הנה"א רוצה להשליך הכל מנגד אי"ז ענין אמיתי כו' כי באמת הוא רוצה לצאת מן הגוף רק שאינו יכול וע"כ הר"ז בא ברצון להשליך הכל כו', אבל אין בזה הגבלה (משום שבהעלם לא זה בלבד הוא רצונו האמיתי) הי"ז בבחי' התעוררות לבד ואין בזה ענין אמיתי וע"ד תפסת מרובה לא תפסת מקצתה כו' וע"כ כאשר יוצא מההתעוררות ובפרט בהמשך איזה זמן מה אינו נשאר מהקודם מאומה, ואינו יכול לשלוט כלל על רוח תאוותו או שאינו חושב בזה כלל לשלוט על הטבעיות שלו כו' וזהו מפני שההתעוררות הי' מצד הנשמה לבד ולא הי' בבחי' שייכות אל הגוף (והיינו שהלא טוב יהי' בהרגש פנימי, וגם לא יש הרגש הטוב הבא מן הגוף בקיום המצות בפועל וכה"ג שגם לימוד התורה וכל עשיית הטוב הן ע"י הגוף, שכל ההרגש הזה אין לו אז שירצה בזה) ואין להגוף חלק בזה שיתעורר גם הוא בתשובה, דכאשר ההתעוררות תשובה בהנה"א הוא מההרגש פנימי בהלא טוב בעניני הפרטים שלו שמצד הנה"ב (והוא כשעושה חשבון צדק בנפשו

און מיט א שטארקע צוגיטראגניקייט) ה"ז פועל ביטול גדול בהנה"ב כו', וכידוע המשל מאמת המים כשסותמים אותה ה"ה שוברת את הסתימה (לבד מה שלוקחת את הסתימה אתה) וכמו"כ כאשר הנה"א הוא במיצר והסתר הנה"ב, הנה כאשר יוצא מהמיצר הזה, ה"ז שובר את החומרי' והעביות דנה"ב שמתבטל ממהות חומריותו כו', ובאמת צ"ל שגם הנה"ב יתפעל בתשובה (שזה עד"מ שהמים לוקחים אתם את הסתימה כו') והיינו לא רק שהנה"א צר לו מעניני הנה"ב ומההתעלמות כו', כ"א שהנה"ב יהי' צר לו מאד מעניניו כו', והיא אמיתית התשובה כשהוא בשניהם בנה"א ובנה"ב כו', ובנה"ב דוקא שייך ענין זה שצר לו כ"כ עד שאינו מוצא נוחם לנפשו כלל מפני שהוא החייב בזה, ועוד שהוא מן הקליפה דהנה בנה"א באמת אינו שייך ענין זה שלא ימצא נוחם לנפשו, הא' שהרי הוא אינו החייב בזה והעיקר מפני שהוא אלקות בעצם מהותו ובאלקות אינו שייך שפלות כזו (אזא אראפגעפאלניקייט ביא זיך) והגם כי אמת הדבר שהמיצר והלא טוב מהענינים הלא טובים הוא בהנה"א יותר הרבה מבנה"ב, אך זהו מפני שזהו היפך רצה"ע לגמרי, וזהו מורגש בהנה"א ביותר כו', דגם בנה"ב צ"ל נרגש איך שהוא היפך רצה"ע כו', אבל בנה"א להיות אלקות ה"ז נרגש ביותר כו', ועוד זאת מצד תומאת נפשו כו', שהרי הנה"ב הוא מן הקליפה (וע"ה שמצ"ע היא מק"נ וע"י הענינים הלא טובים אפי' כשהן תאוות היתר ה"ה יורד ברע גמור, ומכש"כ באיזה חטא ועון ר"ל, מ"מ אי"ז דומה כמו בהנה"א כו') והנה"א ה"ה אלקות והרי תומאת נפשו נוגע מאד וכמ"ש בסש"ב דאין לך עלבון גדול מזה כו', שזהו בירידת נפשו, וכמו"כ מה שפעל בירידה למע' בכח"י גלות השכינה כו' וע"כ המיצר דנה"א הוא גדול מאד כו', אבל מ"מ אינו שייך בו שפלות זו (די אראפגיפאלניקייט) שלא ימצא נוחם לנפשו כלל (שזהו כמו רקבון דעצבות כו') רק בנה"ב שייך שפלות זו מפני שהוא החייב בזה ומפני שהוא מהקלי' ע"כ המיצר שלו הוא שלא ימצא מקום לעצמו כלל כו' ובזה נשבר בעצם מהותו עד שנשתנה ממהותו כו' וע"ד מיני' ובי' לישדא בי' נרגא כו' וכנודע בבע"ת אמיתים שמתהפכים מן הקצה אל הקצה ומשתנים ממהות למהות אחר ממש כו' אבל כאשר התשובה היא מצד הנה"א בלבד (והיא באמת אינו אמיתית גם מצד הנה"א והיא במדמה לבד כו' כנ"ל וזה בלבד מספיק דמשו"ז אינו פועל מאומה בתיקון דרכיו ומעשיו שמצד הנה"ב כו' וגם מפני שאינו בכח'י חשבון בנפשו ולא בכח'י הרגש פנימי כו' כנ"ל) אי"ז שייך להנה"ב כלל כו', וכמו"כ הוא ג"כ בעבודה בתפלה שיכול להיות התעוררות גדולה בתפלה מצד הנה"א (וזה ג"כ רק בכח'י מקיף כו') ואינו בכח'י שייכות כלל בהנה"ב כו' ולאחר התפלה אינו נשאר אפילו רושם מזה, וע"כ כאשר בא לאיזה דבר תאוה אינו יכול לכבוש רוח תאוותו וגם אינו חושב כלל לאכפ"י עצמו כו', דכאשר הוא בעניני הגוף אין להנשמה חלק בזה שתפעול על הגוף והטבעיות כו' דכשם שבהתעוררות לא יש חלק להנה"ב כמו"כ כשהוא בעניני עולם אין בזה חלק להנה"א כו' והיינו שאין להנשמה והגוף שייכות זל"ז וכל אחד מהם עומד על טבעו העצמי, הנשמה

היא בבחי' אין ביותר, והגוף הוא בבחי' היש ביותר כו' (ושניהם אינם כפי הכוונה האמיתית כלל כו'), והנה האופן הב' הוא להיפך מן הקצה אל הקצה שגופו בחי' ב"ן בגימט' בהמה הוא בבחי' ביטול היש בקל מאד כמו מי שלבו רך כקנה לשוב בתשו' תמיד בהכנעה אמיתית וברוח נשברה מאד וגם בעבודה שבלב בתפלה מיד יתפעל לבו הטבעי גם היא להיבטל לפני ה' יותר מהתפעלות אור הנשמה כו', דבהנשמה אין הענין נרגש כ"כ להיות בה בחי' הביטול באמת כ"כ והרגש הענין הוא בהגוף ונהי' להיותו לב נשבר בעצם לכן כל ענין אלקי פועל בו הביטול והשפלות ביותר ואי' שהנשמה פועלת בהנהי' רק מצד עצמו כו' (וההתפעלות הוא רק מכללות הענין כי אינו שייך לאיזה השגה פנימי' ופרטי' בהתרחבות הענין לפי שאין לו כלים לזה, דהיינו שהחושים שלו אינם לקבל איזה ענין בהתרחבות והתיישבות כי מכווץ ובטל הוא בכל הכחות כאלו אינם כו', ורק הרגש כללות הענין מספיק לו לפעול בו הביטול בהגוף ונהי' להיותו כלי שבור בעצם כו') וכמו השפל בעצם, שאינו מוצא שום מעלה ומציאות לעצמו כלל (וכידוע ההפרש בין עניו לשפל דעניו הוא שהוא בבחי' מציאות ועי' הוא בבחי' ביטול בתכלית עד שאינו שום מציאות בעצמו כלל והשפל הוא בבחי' העדר המציאות לגמרי כו') וממילא בכללותו אינו בבחי' כלי כלל והי' כאלו אינו כו'.

כה) והנה שני האופנים, הן הא' דההתעוררות היא מצד הנשמה בעצמה והיינו באופן שאינו שייך להגוף כלל, והן אופן הב' דהגוף הוא בבחי' ביטול עד שאינו כלי אל האור כלל, שני האופנים הרי אינם כפי הכוונה העליונה בירידת הנשמה למטה שהכוונה הוא להאיר את הגוף לתקנו ולזככו ולהאיר חלקו בעולם כו' והיינו שכל עבודת הנשמה יהי' בבחי' שייכות אל הגוף ונהי' וכמ"ש כי לי בניי עבדים שעובדים עבודתם לזכך את הגוף ונהי' כו' והן הן בעסק התורה והמצות דמעיקרא כי עביד אדעתי' דנפשי' עביד לזכך נפשו שהתו' נק' עוז ותושי' עוז שנותנת כח ועוז בהנהי' א ותושי' שמתשת כח הנהי' ועי' התשת כח הנהי' הנה עי' מתוסף כח בהנהי' א וכן בקיום המצות הוא בכדי לקשר נהי' לאלקות כו' וזה במדרי' הבינונים, דבצדיקים ענין קיום המצות הוא לאתקנא רזא דשמי' דהיינו להוסיף אורות באצי' אבל עבודת הבינונים בקיום המצות הוא בכדי לקשר את הנהי' כו' וכנודע דמצות יש להם סגולה פרטית לקשר את הנהי' כו' דכללות ענין המצות הוא ההתקשרות עם המצווה עי' המצוה, דמצוה הוא צוותא וחיבור דלעצמו ית' אי' נוגע כלל, וכמ"ש אם צדקת מה תתן לו ואם רבו פשעיך מה תעשה לו, וכמארז"ל מאי איכפת לו להקב"ה אם לשחוט מן הצואר או מן העורף וניתנו בכדי לצרף בהם את הבריות ונראה במוחש דאלו שהם שומרי התורה והמצוה זיינען זיי איינגעבונדען זיינען מוגדר בכמה פרטים בעניני הטבע והרגילות כו' וכן כל מצוה ומצוה פועלת חקיקה בהנהי' דהלא יש עבודה פרטי' בכל מצוה כמו התפילין לשעבד את הלב והמוח כו' כנ"ל, וכמו אתרוג אל תביאני רגל גאוה כו' וכה"ג בכל מצוה כו'.

והן בעבודה בהתבוננות אלקי יהי' בבחי' שייכות אל הגוף ונהי'ט כו' והיינו שלא יתפעל בנפשו ביותר בהרגש הענין האלקי שבהתבוננות, ווארום פון דעם דערהער פון דעם הרגש אלקי וואס אין דעם ענין איז ה'ה בא לידי התפעלות יתירה ובבחי' הפשטה מהכחות הטבעים, ואי'ז מענין עבודה פנימי הנרצית כלל, כ'א אדרבא עליו להשקיט התפעלות הנפש ולעצור בעד כחות הנפש שלא יתפעלו כ'כ ויהי' בבחי' הרגש יותר והיינו שיהי' בבחי' התיישבות יותר שאז ההתבוננות הוא בבחי' הנחה טובה ובבחי' הרגש פנימי ונרגש גם בכחות הטבעים כו' ובכלל זה ג'כ שתהי' ההתבוננות בענינים השייכים להנהי'ט והיינו כההארה אלקית שבאה בבחי' התלבשות בעולמות כו', ושתהי' ההתבוננות בבחי' השגה ממש בלבושי השגה דוקא בכדי שיהי' השגת הענין גם בהשכל הטבעי כו' דאו נשלם הכוונה דשכלו הטבעי ממש הוא כלי לחכמתו ית' כנ"ל וכשם דחסד דרועא כמו"ש באצ' היה כלי לאור העליון הנה כמו"כ שכלו הטבעי ממש הוא כלי לחכמתו ית' ובא בהתיישבות ובהרגש פנימי, ובאמת כאשר ההתבוננות הוא באופן כזה זה גופא מעציר ומשקיט התפעלות הנפש מצ'ע כו' כי התפעלות הנפש עצמה הוא יותר בענינים נעלים באלקות וכאשר אינם בלבושי השגה כו', אמנם באופן הנ"ל והיינו דכאשר הנשמה אין לה שייכות אל הגוף הנה בד"כ אי'ז בהשגה גמורה וההתפעלות שלו אם שהיא התפעלות גדולה ביותר כנ"ל אמנם כל ההתפעלות הגדולה שלו (להיותה התפעלות ולא הרגש פנימי) היא רק מהכלל דכללות הענין כו', ואמית' העבודה הוא שתהי' ההתבוננות בבחי' התיישבות דוקא ובלבושי הטבע דאו הרי נרגש גם בשכלו הטבעי ממש כנ"ל, וכן בענין התשובה הוא שירגיש הלב הטבעי ריחוקו מאלקות ויהי' בהרגש פנימי ויהי' צר לו מאד מזה כו', ואם כי זה עושה כליון בנפשו בבחי' יציאה מגדר כלי, אמנם יציאה זו שפועל בו ההרגש (דער דערהער) דהלא טוב לו הרי אי'ז שזהו הנוחם לנפשו וכנ"ל דשם הוא ההתפעלות הנפש אבל באופן הזה אינו כן כ'א זהו בבחי' תוקף הרצוא והצמאון לאלקות כו', או בדרך בריחה שבורח מהרע שנמשך ביותר מיט אשטארקין ציא צוא אלקות אבל משו'ז דוקא נעשה הסכם חזק בנפשו בקיום המצות ועסק התורה ובהילוך בדרכי הוי' ובזה דוקא ימצא נוחם לנפשו (וכן במה שצר לו למטה שיש אופן כזה בתשובה וכמ"ש במ"א בענין בצר להם שעהי'ז הוא מקום צר כו' כל מגמתו וחפצו להרחיב מקומו למטה דוקא וכמו הרחיבי מקום אהלך בהמשכת אוא"ס למטה ע"י עסק התורה ובזה ירחיב לו המקום וימצא עונג נפשו בזה כו') וכ"ז הוא מצד הנשמה שיהי' בבחי' שייכות אל הגוף כו', וכמו"כ הוא בגוף ונהי'ט שיהי' בבחי' כלי אל אור הנשמה והיינו שיהי' בבחי' ביטול היש שעי'ז יהי' כלי אל הנשמה, אבל ע"ז הנה הכוונה שלא יהי' בבחי' ביטול ביותר שאז אינו בבחי' כלי וכאילו אינו כו' וכנ"ל, והיינו דכאשר הבטול של הגוף לא יהי' מצ'ע (שזהו שהגוף הוא כטבעו העצמי כו' כנ"ל) כ'א מה שהנשמה פועל בו הביטול ועושה אותו לכלי כו', והתחלה הוא מצד הגוף שהוא בבחי' כלי היינו שאינו בבחי' יש ביותר בבחי' הגסות

כ"א הוא בבחי' ביטול היש כו', ואח"כ הנשמה פועל בו הביטול ועושה אותו לכלי ביותר כו', וזהו"ע התפלה שפועל התחברות דנשמה וגוף, ובכללות הוא מה שהתפלה פועלת ביטול בהנשמה ובהגוף שלא יהי' כמו טבעם העצמי הן בהנשמה שלא יהי' בבחי' אין ביותר ובבחי' הפשטה מהגוף וכן בעבודתו לא יהי' לעצמו שעי"ז נעשה בבחי' אין ביותר כו' ובהגוף שלא יהי' בבחי' יש ביותר רק יהי' בבחי' כלי כו', וע"י העבודה בתפלה בהתחברות המ"ה וב"ן שבאדם הנה עי"ז נעשה ואני תפלה דאני שהוא בחי' מל' היא בבחי' תפלה והתחברות שעי"ז ממילא תושלם הכוונה שיהי' גילוי אלקות למטה דוקא.

(כו) והנה כתיב יודוך ה' כל מעשיך וחסידך יברוכה ופי' יברוכה יברכו כה, דכה הוא בחי' מל' ויברכו כה הוא להמשיך גילוי אור בבחי' המל' וזהו בכח בחי' חסידך דוקא, והענין הוא דהנה מבואר במ"א ההפרש בין תפלה לברכה, תפלה יכול כאו"א להתפלל ולבקש, וברכה הוא מי שיש ביכולתו לברך וכמו באברהם דכתי' והיה ברכה הברכות נתונות לך שיהי' ביכולתו לברך, כי תפלה היא מלמטלמ"ע שהמתפלל הוא למטה מהדבר שמבקש והוא מבקש ומתחנן על הדבר ע"י הכנת גפשו לזה והוא ע"י העלאת מ"ן שלו בזיכור וביטול גופו ונפשו, וזה יש בכח בכאו"א להעלות מ"ן, וכמ"ש והארץ נתן לבניא שניתן לכאו"א להתברר ולהודרך בכח עצמו, וע"כ יש ביכולת כאו"א להעלות מ"ן היינו לתקן ולזכך א"ע להיות כלי (וכפי העלאת מ"ן שלו בהביטול שלו בתפלה לפי אופן זה היא ההמשכה) אבל המברך הוא שעומד למעלה מהדבר שממשיך ובכח ברכתו הוא ממשיך משרש ומקור כו' וע"כ אין זה בכח כאו"א רק מי שהוא במעלה ומדרי' זו שיש ביכולתו לברך ולהמשיך, אמנם בענין הברכות יש בזה בי' מדרי' שיש ברכה שהיא ההמשכה רק משרש ומקור ההשתל', וכמו ברכת יעקב לאפרים ומנשה שאמר ואולם אחיו הקטן יגדל ממנו וגו' מפני שכן הוא בשרשו ומקורו ואין בכח הברכה לשנות מכמו שהוא במקורו, ויש ברכה שהיא בבחי' המשכת אור חדש וכמו ברכת כהנים יברכך הוי' וגו' שהיא המשכת אור חדש ממש מעצמות שם הוי', והוא ע"ד ויגזור אומר ויקם לך שזהו בדרך צווי שהו"ע הברכה שבכח הברכה הזאת לשנות מכפי שהוא בשרש ומקור ההשתל', וכדאי' בירושלמי פ"ג דתענית ה"י ע"פ זה מהו ת"ל לך, אפי' הוא (פי' הקב"ה) אומר הכין ואת אומר הכין דידך קיימא דידי לא קיימא כו' והיינו דגם אם ע"פ סדר השתל' צ"ל באופן אחר בכח הברכה היא לשנות, (ובכח התפלה היא ג"כ לשנות מכפי שהוא בסדר השתל' שז"ע התפלה להמשיך רצון חדש, אמנם יש כח זה גם בברכה ויש יתרון בברכה שממשיך מדרי' גבוה יותר, דהרי כללות הענין מה שמשנה מסדר ההשתל' הוא לפי שהמשכה היא מלמעלה מסדר השתל' והרי בתפלה כ"ז בדרך מלמטלמ"ע היינו ע"י העלאת מ"ן שלו וברכה הוא שעומד למעלה ומצוה וממשיך, ע"כ ההמשכה היא בבחי' פנימי' ועצמי' וכמו שמבואר במ"א ההפרש בין חוני המעגל והרשב"י ע"ה בענין ירידת גשמים כו', דחוני המעגל פעל הגשמים

ע"י תפלה שזהו בדרך מלמטלמ"ע וע"כ אמר לא כך שאלתי אלא כך כו' עד שירדו כתיקונן והיינו ע"י הכנת נפשו, ורשב"י המשיך גשמים ע"י תורה שאמר דרוש ע"פ הנה מה טוב ומה נעים כו' שהן יחוד זוג כו' כדאי בזוהר אחרי דנ"ט ע"ב, וזהו בדרך מלמע' למטה וכן ע"י הברכה ההמשכה מלמעלמ"ט שזהו מבחי' פנימי' יותר) וזהו ענין ברכת כהנים להמשיך אור חדש, וזהו כה תברכו, תברכו אותיות בכתרו והיא ההמשכה מפנימי' הכתר וכמ"ש בזח"ג קמ"ז ע"ב וקמ"ז ע"א דברכת כהנים היא המשכת יגמה"ר, ונדוע דיגמה"ר הן בחי' פנימי' הכתר, וע"ז אומר כה תברכו ההמשכה בבחי' מל' הנק' כה, וזהו ג"כ ענין יברכו כה להמשיך בבחי' כה ההמשכה מפנימי' הכתר, ולכן כולל זה עם ענין ההודאה שאמר תחלה יודוך ה' כל מעשיך שההודאה היא בעצמות א"ס דוקא, ואומר ע"ז כל מעשיך שזה יש בכח כאו"א להודות בבחי' ביטול ההודאה ואח"כ אומר וחסידיך יברוככה דהברכה היא באותו האור העצמי שבו היא ההודאה (וכמו ברכת כהנים היא אחר הודאה דוקא) אבל זה בכח בחי' חסידיך דוקא.

ועפ"ז יש לבאר מ"ש ביום השמיני עצרת תהי' לכם דעצרת היא בחי' מל' ונק' כו' ע"ש היופי, דמל' הרי רגלי' יורדות לברר בירורים וע"י עבודת הבירורים שזה נעשה ע"י העבודה דתפלה והיינו דוקא כאשר התפלה באה דוקא בהכנה מבערב בהעבודה דקשעהמ"ט או עליית המל' הוא בבחי' יופי ואז מאיר ומתגלה בה בחי' שמיני שהו"ע הבינה, גם שמיני הוא ל' שמן יו"ד, יו"ד הוא בחי' חכ', ושמן יו"ד פנימי' החכ' דהבינה דוקא מבאר ומפרט הנק' דחכ', ובוה יתרון הבינה על החכ' דההתרחבות שבבינה היא מפני שרשה הקדום שבעתיק דהתגלות עתיק הוא בבינה דוקא, ושמיני זה מתגלה בעצרת שהוא בחי' המל' העולה מבי"ע עם יופי הבירורים, דהנה בשמע"צ הוא זמן אסיפת כל האורות הנעלים דר"ה ועשי"ת ויוכ"פ וסוכות שהם בחדש השביעי דנק' שביעי שהוא מושבע (שובע) במצות אורות וגילויים כללים ובשמע"צ הוא זמן אסיפת הגילויים, ולכן נק' שמע"צ שמיני עצרת חג הזה ונבדל משארי המועדים דחג המצות וחג השבועות כו', דחג זה דשמע"צ הוא דכאשר מדרי' השמיני מתגלית בעצרת או הוא חג, ולכן או' ע"ז הזה שהוא בחי' גילוי, דאינו דומה שמע"צ לשארי מועדים שהם בהעלם ושמע"צ הוא כגילוי, ולכן אז דוקא עושים שמח"ת שהו"ע ההמשכה עצמי' שע"י התורה היא גילוי חכ' עילאה למטה ממש, וזהו שא' בזוהר ביום כו' לכם דהא יומא דא ממלכא הוא שהוא בחי' מל' חדוותא דילי' בהו בישראל, שהוא שמחת ישראל שהם מקדשי שמו ית' ביחוד גמור ויעקב דוקא הוא ראש המשמחים בשמחה זו, דתורה צוה לנו משה מורשה קהלת יעקב דמשה צוה לנו תורה דהמשכת תורה שהיא המשכה עצמי' הנה משה צוה חיברה לנו וכנ"ל דמשה פעל בנשי' דגם למטה בבי"ע יהי' איהו וחיוהי וגרמוהי חד כמו"ש באצ"י ממש אמנם זהו מלגאו ויעקב מלבר, דזהו מורשה קהלת יעקב שהם כללות ישראל בא להם זה בירושה, ולכן כל ישראל שמחים בשמחת

התורה להיות כל ישראל יש להם חלק בתורה ואין בזה חילוקים כלל וכנ"ל דבהתקשרות שע"י התורה הנה בזה כל ישראל שווים להיות התורה היא האור וחיות דכל ישראל ולכן כל ישראל קשורים בתורה והוא המחייב אותם בפנימי' ממש.

בס"ד. נח. תרפ"ג

צהר תעשה לתיבה ופירש"י י"א חלון וי"א אבן טובה ומאירה להם וצ"ל למה זה נוגע אם חלון או אבן טובה הלא העיקר הוא האור ומהו החילוק זה או זה ומהו ענין דחלון ואבן טובה ובתרגום א"י נהור תעביד לתיבותא, וצ"ל הלא האור הוא בריאה בידי שמים וכמא' ויאמר אלקים יהי אור וירא אלקים את האור כי טוב כו', ומה שייך העשי' באור דאומר נהורא תעביד לתיבותא, ובכללות הענין הנה הצלת נח הי' ענין נסיי רק שהי' מלוכש בדרך הטבע בבנין התיבה שבנה נח אותה ק"כ שנה בכדי שבמשך הזמן יעשו תשובה, ואמרז"ל אין הקב"ה בא בטרוני' (פי' בעלילה) עם בריותיו כלומר לתבוע מהם בלא התראה ועוד יותר כי נותן להם אפשריות וזמן על התשובה ולזאת שהה נח בהבנין זמן מרובה בכדי שבמשך זמן זה יוכלו לשוב אבל ההצלה עצמה הוי"ע נסיי וכן יובן מהא דאמרז"ל ע"פ בעצם היום הזה בא נח וכפרש"י ומבואר במד"ר א"כ לפי"ז יוקשה עוד יותר בענין האור של התיבה ואמר צהר תעשה לתיבה ואמרז"ל סנהדרין כ"ח אמר הקב"ה לנח קבע בה אבנים טובות ומרגליות שיהי' מאירים לכם כצהרים דזה שהוא בריאה בידי שמים דאור בידי שמים הוא למה זה הי' צריך לעשות בעצמו דוקא.

וללהבין כ"ז ילהק"ת משנת"ל דעיקר העבודה הוא בתפלה שבאה בהכנה מבערב בעבודת קשעהמ"ט בתיקון הד' אותיו' דש' הוי' ואז הוא עבודה הנרצית וזהו וחסידין יברוכה יברכו כה דכה הוא בחי' מל' ויברכו כה ההמשכה בבחי' מל' ונת' דיש ב' מדרי' בברכה הא' מה שנמצא במקורו והברכה הוא רק הגילוי, והב' המשכת אור חדש וכמו ברכת כהנים ועבודת הצדיקים ותגזר אומר ויקם לך ויברכו כה שגם התפ' הוא בבחי' ברכה שפועל בתפלתו להיות יברכו כה דגם כה בחי' מל' תהי' בחי' ברכה מהמשכה עצמי' אבל זה יעשה ע"י חסידין דוקא.

(כז) **וביאור** הענין דהנה אי' בזהר"י ח"ג רכ"ב ע"ב איזהו חסיד המתחסד עם קונו ופי' בתיקונים עם קן דילי' דקן הוא מקום מושבו כמ"ש וישים בסלע קיניך כנשר יעיר קינו שהוא מקום מושבו וזהו ג"כ החסיד שמתחסד עם קונו, דקונו הוא בחי' ז"א דאצי', וכידוע בענין ברוך

אי' בזהר: כאן מתחיל (גם) המאמר די"ט כסלו.

עושר ברוך יוצרך ברוך בוראך ברוך קונך שהם נגד ד' עולמות אבי"ע ונק' אצי' קנין לפי שאצי' הוא גילוי ההעלם וידוע דז"א דאצי' הוא סוף עולמות הא"ס, ובתיקונים שפי' קונו מל' קן הוא בחי' מל' והמתחסד עם קונו הוא ההמשכה לבחי' מל' דכתיב אתה הוא הוי' לבדיך את עשית כו' ואתה הב' הוא חסר ה' והם ה' הפרצופים שנחסרו ונתעלמו לצורך ההתהוות והמתחסד עם קונו הוא שממשיכים בעבודתו, והנה להבין בעבודה הענין דאיזהו חסיד המתחסד עם קונו, וכן כללות הענין דוחסידיך יברכוכה דיברכו בחי' כה דגם כה שהיא בחי' מל' תהי' בבחי' ברכה והמשכת אור חדש וזהו וחסידיך דוקא דזאת הוא עבודת החסידים להתחסד עם קונו דקונו הוא מקום מושבו כנ"ל ובכללות הוא המשכת וגילוי נפשי בגופו, פי' לזכך ולברר גופו שיאיר ויתגלה בו אור נפשו וכן להאיר חלקו בעולם ע"י ההתעסקות והעבודה בתורה, דהנה תכלית כל דבר הוא העבודה בפועל שיהי' אור וגילוי בפועל ולא בכח בלבד וכמ"ש כי זה כל האדם, דאדם הוא בגימט' מ"ה כנ"ל הנה העיקר והתכלית שלו הוא שיהי' בבחי' זה והיינו גילוי דכל הכחות שיש לו הן כחות הגלויים והן כחות הנעלמים יהי' בהתגלות ממש בעבודה בפועל אמנם ע"ז כתיב את זלעז"ז עשה אלקים, דלעומת הזה היינו הגילוי דקדושה יש להבדיל הזה דלעומת והיינו הזה דקלי', דכשם שבקדושה יש בחי' מדות מוחין ובחי' שהוא למעלה מן המדות והמוחין והוא בחי' מקיף דקדושה וע"י העבודה דתומ"צ ובעבודה שבלב הרי באפשר להמשיך כל בחי' אלו בגילוי ממש דזהו"ע בחי' זה אשר צריך להיות עבודת כל האדם דגם בחי' המקיף דנשמה שהוא בחי' מקיף דקדושה יאיר לו בעבודה בפועל הנה כמו"כ הוא להבדיל בקלי' דישנו מדות ומוחין וגם בחי' שלמע' מהמדות והמוחין, והוא המקיף דקלי' שהוא הזה דסט"א שהוא הלעומת בחי' הזה דקדושה, ובכא"א בפרט הם הנה"א ונה"ב, וההפרש ביניהם דהנה"א עיקרו בחי' המוחין והנה"ב עיקרו מדות, דהנה"א ה"ה חלק אלקה ממעל ממש ונת"ל דמעלת הנשמה שהיא בבחי' חלק מן העצם דמעלתה נעלית גם מבחי' האור דע"ה האור כמעלה ומדרי' גבוה שהוא דבוק בהעצם ולכן ה"ה כמו העצם ממש ובכ"ז גדלה מעלת הנשמה שהיא חלק מן העצם ממש והוא שכלי בעצם מהותו כו', משא"כ הנה"ב עיקרו מדות ושמו מוכיח עליו שנק' נה"ב כמו הבהמה שאין לה דעת ושכל כלל ועיקרה מדות בלבד ולכן גם מדות הבהמה הם מדות תקיפים ביותר להיות שאינם עפ"י השכל וכמו"כ הנה"ב שהוא בהמי ועיקרו מדות. וביאור דבר זה הוא, דהנה הנה"א הנה לבד זה שהיא חלק ממעל ממש שהוא חלק מן העצם, ונת"ל דמעלת הנשמה גדלה גם בזה שגם בירידתה הוא במהותה, דאינו דומה אל האור, דאור עם שהוא כמו העצם ומ"מ בהתגלותו ה"ה מתמעט ויורד ממעלתו, משא"כ הנשמה אף בירידתה להתלבש בגוף ונה"ב ה"ה במעלתה וכנ"ל שהן בבחי' התגלות מקורן, הנה לבד זאת הרי המשכת הנשמות דרך התיקון דעיקרו מוחין, אבל הנה"ב שרשו מתהו דעיקרו מדות וכמבואר בענין ז' מלכין קדמאין, דההפרש בין תהו לתיקון דבתהו היו ענפין מתפרדין והוא היש ומציאות דמדות דתהו

אשר כל מדה ומדה לא הי' ביכולתה לסבול המדה ההפכית ממנה וכמו חסד דתהו לא יכלה לסבול מדת הגבורה, והגבורה לא סבלה מדת החסד ועוד יותר מפני תוקף מציאותן הנה כאו"א א' אנא אמלוך דזהו סיבת השבירה דוימלוך וימת שבתהו שהוא מפני הישות, וההתחדשות בתיקון הוא ההתכללות המדות שהם כלולים זמ"ז והעיקר הוא שההתכללות באה מפני הביטול וכמאמר לעולם יהא אדם רך כקנה ואל יהא קשה כארו, דרך כקנה הוא מדות דתיקון וקשה כארו הם מדות דתהו, ובס"י א' תבנית רך ותבנית קשה דתהו הוא תבנית קשה ותיקון הוא תבנית רך לפי שהוא בחי' ביטול שהוא היפך הישות ומציאות והביטול שבתיקון הוא ע"י שם מ"ה דתיקון דשם מ"ה הוא בחי' חכ' כח מ"ה, ולכן משה שמדריגתו הוא מדרי' החכ' א' ונחנו מה בבחי' ביטול ובא גם בפועל בכל מציאותו להיות בבחי' ביטול ולכן והאיש משה (דוקא שהוא איש אלקי' ודיבר הוי' עמו פב"פ ובכ"ז) עניו מאוד מכל האדם אשר על פני האדמה מפני בחי' החכ' והביטול שבו דנתל' דהעניו אינו שאינו בבחי' מציאות כלל והיינו בהעדר המציאות (דזהו שפל בעצם כנ"ל) כ"א שהוא בבחי' מציאות אך עם זה הוא בבחי' ביטול במציאות בעצמו שאינו מוצא שום יתרון ומעלה בעצמו כלל וזה הוא המציאות שלו, ולכן בכל אשר הוא עושה הוא בתוקף גדול אך בבחי' ביטול אל הדבר שהוא עושה וביטול זה הוא מבחי' החכ' דחכ' הוא ביטול, דכן הוא גם במדת כל האדם וכמא' כל גיא שוטה דהתנשאות וגסות ישות ומציאות הוא בא מהעדר השכל ושטות, וכמו שנראה במוחש במדות בנ"א דעפ"י הרוב הגסי רוח הם שוטים פשוטים והשוטה הוא גם הרוח ומציאות בעיני עצמו דזה מכריח את זה והא בהא תליא, משא"כ החכ' הוא בחי' ביטול והעדר הישות.

כח) **אמנם** זה דחכ' ושכל הוא בחי' ביטול הוא רק בחכ' דקדושה, אבל חכ' דקלי' הוא ישות ומציאות וכמ"ש ראיתי איש חכם בעיני כו' ואי' במדרש רבה בראשית פכ"ב א"כ אין יצה"ר מהלך לצדדים אלא באמצע פלטי' (רחוב גדול שרבים מצוים שם, מ"כ) ובשעה שהוא רואה אדם ממשמש בעיניו מתקן בשערו מתלא בעקבו (תולה עקבו למע' דרך גאווה לילך עקב בצד אגודל, מ"כ) הוא אומר (היצה"ר אומר) הדין בידי (זה שלי) דחכ' דקלי' הוא בחי' ישות ומציאות וכל מה שיודע איזה ענין בשכל ה"ה מתגאה בו וכן בכל דבר וענין אף שהוא קל הערך הנה הוא מצד גודל ישותו הוא עושה זאת למציאות ומתנשא בו בגסות רוחו ויעזו בהוותו ובמציאותו, ולכן חכ' דקלי' נק' כהן מדין ל' מדון ומריבה וכמו שנראה במוחש דמי שהוא יש וגס הרוח הוא מריב ומתדין ער קריגט זיך בעד הישות שלו ובכל עת הוא בקפידא על כל האנשים וכולם אינם מוצאים חן בעיניו ואדרבה מתכעס וברוגז עליהם כי זה אינו נזהר בכבודו וזה לא הידר בכבודו ומכ"ש אם פשע איש בכבודו (וכנ"ל בענין הגסה"ר שהוא ע"ז ממש ר"ל) משא"כ חכ' דקדושה הוא בחי' ביטול, דחכ' בכלל הוא בחי' ביטול ובתיקון הוא בחי' הביטול דמוחין שיהי' התגלות והנהגת המדות עפ"י השכל דמדות שהם עפ"י השכל

היה בבחי' ביטול ובבחי' חלישות, ולכן הנהיא דהמשכתו הוא דרך התיקון דעיקרו מוחין הוא ג"כ בבחי' מוחין, אבל תהו הוא בחי' מדות, ומדות תקיפים אינם עפ"י השכל כלל ולכן הי' בחי' השבירה, וכאשר נפלו בשבירה דנתל' דנצוצות דתהו שנפלו בשבירה הרי התעלם בהם האור לגמרי (עד שכאלו אין בהם טוב כלל ונת' דמה שאין בהם טוב לפי שהוא בתכלית ההעלם עד כאלו אינו כלל) הנה מהתעלמות זו נתהוו הבהמות וחיות והנה"ב שבאדם דעיקרו מדות, ומ"מ הרי יש בו גם מוחין דהגם שהנה"ב שרשו מפני שור שמהשמאל שהוא גם גבורות קשות ובכ"ז הרי יש בו גם מוחין דהרי ידוע דשרשו מבחי' פני אדם שבפני שור ולכן הנה"ב הוא כציור אדם ויש בו מוחין ובפרטיות בהציור קומה דנה"ב, הוא נה"ב ויצה"ר, דהיצה"ר הוא המדות שבו דזהו כל מהותו שהוא מצייר ציורים רעים דלכן נק' יצר הרע, והנה"ב עם שהוא בהמי ומ"מ היה נפש עכ"פ שהוא מדרי' המוחין שבו ובכללותו נק' נה"ב לפי שהמוחין הם מוחין של המדות ומ"מ היה מוחין ויש בו עוד המקיף דלמעלה מהמדות והמוחין וכמארז"ל (יבמות קכ"ב) בבואה (צל) אית להו, בבואה דבבואה (צל לצל, רש"י) לית להו דזה חלוק הקדושה להבדיל בין טהרה לטומאה מן הקלי', דבקדושה הרי יש ב' מקיפים מקיף דחי' ומקיף דיחידה שהוא בחי' מקיף ומקיף למקיף (ולכן הרוצים לקבל עליהם עומ"ש שלימה להיות כל דבריהם מכוונים בכוונה פנימי' מכסים ראשם בשני מקיפים כו'), משא"כ הקלי' להבדיל דאין להם אלא מקיף א' לבד, דהנה מקיף למקיף הוא ההתקשרות עצמי' ופנימי' והתקשרות עצמי' הוא רק בקדושה.

וביאור דבר זה הוא דהנה אנו אומרים חבוקה ודבוקה כך, טוענת עולך יחידה ליחדך, דחבוקה ודבוקה כך הוא בחי' מקיף דחי', טוענת עולך בחי' מקיף דחי', יחידה ליחדך בחי' נר"ו, דמצד הנשמה הרי כאו"א חבוק ודבוק בעצמותו ית', וכמ"ש בנים אתם להוי' אלקיכם וכמו שהבן נמשך ממוח האב כך כבי' נשמת כל איש ישראל נמשכה ממחשבתו וחכמתו, ולזאת בא גילוי זה בבחי' מקיף דחי' להיות טוענת עולך בקבעומ"ש דהעיקר בנשי' הוא הקבלת עול דזהו מעלת ישראל במה שהקדימו נעשה לנשמע והוא מפני הקבלת עול בעצם דכן הוא גם בלימוד והנהגה בכל יום בכל עתותיו הוא רק בקבלת עול וזהו דראשית עריסותיכם תרימו להוי', דזאת הוא עבודת האדם דבקומו משנתו וכתוב חדשים לבקרים רבה אמונתך, דבבוקר בקומו משנתו היה נעשה ברי' חדשה וזהו חדשים לבקרים דבכל יום ויום מרגיש האדם א"ע לברי' חדשה, הנה תהי' רבה אמונתך שיתגדל ויתרבה אמונתו בו ית' אשר יתן לו בכל המצטרך לו, וראשית עבודתו תהי' להרים תרומה להוי' בלימוד התורה בשעה קבועה כפי אשר יוכל שעה או שתים, יותר או פחות ויתפלל ואח"כ יתעסק בעניניו אבל קודם התפלה לא יעשה שום דבר מעניניו ועסקיו וזה יהי' אצלו בקבלת עול, דהגם שקשה לו הדבר ולפעמים אפשר שיהי' לו איזה מניעות בזה, ובכ"ז יתחזק בכל מיני חוזק לקבל עליו עול

מלכותו, וסבת דבר זה הוא מפני כי בנים אתם לה' אלקיכם, והמשל בזה מי שהוא בן חכם ה"ה יודע שאביו אוהבו ביותר וחפץ בטובתו, וגם זה יודע היטב אשר אביו יודע הכל ומבין הכל הרבה יותר ממנו באי"ע, ולזאת דמאחר שאביו יודע הרבה וחפץ בטובתו ואמר לו לעשות דבר זה בודאי הוא טוב ולכן הוא עושה זאת כמו שמצוה לו אביו, וכמו"כ הוא בנשי' דלהיותם בנים למקום לכן מקבלים עול מלכותו ית' בשמחה גדולה, וזהו טוענת עולך דישראל הם טוענים (כלו' נושאים) העול בשמחה אף שלפעמים יש כובד בדבר ויש כמה מניעות ועיכובים חלילה על לימוד התורה ושמירת המצוות, ובכ"ז הם לומדים התורה ושומרים המצוות שהם נושאים העומ"ש בשמחה רבה, והמשל בזה כמו האחד שמצא אוצר גדול מסגולות מלכים כסף וזהב אבנים טובות ומרגליות אף שהוא איש פשוט ואינו יודע במעלת האב"ט, וגם אין לו שום ידיעה בהיוקר והיופי שבמרגליות ורק שיודע בכללות שאבנים טובים ומרגליות הם דברים יקרי הערך וכשמצא האוצר הזה ולוקח משם ונושא לביתו הנה אף שיהי' משא כבידה ביותר לא ייעף ולא יגע בזה אדרכא יגדל שמחתו מהעושר הנפלא כל אשר יכבד יותר משאו אף דלשעה ההיא מטריח בזה מאד מ"מ הנה כל אשר יגדל הכבידות בהמשא יגדל העונג שבו, וכמו"כ הוא בהקבלת עומ"ש שבישראל דמאחר שמוחלט בנפשו דכאויא מישראל דתומ"צ הם טוב הם טוענים עולך ית' בשמחה רבה, ומזה בא להיות יחידה ליחדך שהם מקדשי שמך בעשי' בפועל בקיום המצוות ובלימוד התורה שזהו קידוש שמו ית' שבא מבחי' היחי' שכנפש, וכמו שמפסיק כאמצע היום להתפלל תפלת מנחה שגדלה מעלתה על תפלת שחרית וערבית דשחרית הוא בבוקר קודם הכל וכן תפלת ערבית הוא בערב אחר עבודת היום של האדם, ותפלת המנחה הוא באמצע העבודה שגדלה מעלתה בזה שמפסיק מכל עסקיו ונותק א"ע מעניניו ער רייסט זיך אפ מכל העסקים שלו להתפלל, והעיקר בזה הוא הרתיחה הפנימי' והתמימות דער קאך א טיפער א אמת'ער קאך, עדיין לא התפללתי מנחה, שזה בא מצד עצם פנימי' מהותו שהוא יהודי ער איז דאך א איד וצריך להתפלל מנחה וזהו בא בפשיטות ותמימות, וזהו יחידה ליחדך ליחדו ית' ולקדש שמו ית' בפומ' והוא בא מבחי' יחידה שכנפש וזהו בקצרה חבוקה ודבוקה כך דהנשמה היא חלק אלק' ממעל ממש ונמשכה מעצמות א"ס ב"ה ולכן היא טוענת עולך ביחידה ליחדך שמקושרת לעצמותו ית' עד שהכל אחד ממש, שהחלק (כלומר הנשמה) הוא כמו העצם ממש וזהו מקיף למקיף ההתקשרות עצמי' דזהו רק בקדושה, ולכן בסט"א אין בחי' ומדרי' כזו כלל, דלהיות שהתקשרות זאת היא מצד העצם בלי שום מבוקש כלל מער ניט וויילע מיא איז קשור מיט א התקשרות עצמי', והמשל בזה כמו התינוק קטן דאף שאינו מבין כלל מהו זה אב ואין לו שום ידיעה בזה איך הוא אביו רק זה יודע בהרגש נפשו שהוא אביו ומכיר בו אף שאין בו שום דעת להבין בהתחייבות הבן לאביו ובקירוב האב לבנו והמסירה ונתינה שלו, הנה בכ"ז בהיותו קרוב אצל אביו הרי טוב לו דגם בעיניו הקטנים הנה בהיותו אצל אביו ה"ה שמח בשמחה גדולה,

והוא רק מפני ההרגש דאב הוא טוב, וכמו"כ נשי" נקראים בשם נער וכמ"ש כי נער ישראל דאף הפשוטים שבישראל שאין בהם ידיעה ושכל בחיוב הבן לאביו וגודל יוקר הבנים אצל האב אך יודעים ומרגישים כי הוא יתברך אבינו אתה, הנה דבר זה בעצמו מספיק להם להיות חזקים בעבודתם ושמחים בכל עניניהם וגם אפילו אם ח"ו ישנם איזה העלמות והסתרים על לימוד התורה וקיום המצוות אינם נופלים מזה באיזה חלישות ח"ו שהרי יש לו אב, וכדאי' במד"ר שמות פ"א ע"פ ובנ"י פרו כו' אע"פ שמת יוסף ואחיו, אלקיהם לא מת אלא ובנ"י פרו כו' מאד, שזהו תוקף בלי שום מבוקש כלל כ"א ההרגש (דער גיפיל) וההחלט העצמית כי אבינו אתה, ואתה אבינו אל מעוזנו ואז הכל טוב דכ"ו בא מן ההתקשרות העצמית בחי' מקיף למקיף שהוא מקיף דיחידה דזהו רק בקדושה, ולהיותו התקשרות עצמיות, ולכן לא יש בקלי' וסט"א מדרי' כזו, וזהו בכואה דכואה לית להו אבל בכואה אית להו דמקיף א' הרי יש להם ג"כ והגם דמקיף דחי' הוא הרצון עצמי, וא"כ איך יש בהמגד מדרי' כזו, אמנם להיות דמקיף דחי' שיש בה איזה מבוקש עכ"פ (וכמשי"ת אי"ה) דזהו מזל מחכים ויש בזה מבוקש והיא הידיעה והחכ' לכן גם בהלעומת יש מדרי' כזו והוא הצל ומקיף שלהם, וכמ"ש כי סר צלם מעליהם, וצריכים להסיר את הצל אבל עכ"פ יש להם צל ומקיף, והגם דמקיף דקלי' הוא המקיף דלכונה זכה הוא החיות שמקבלים מהקדושה, ומ"מ ח"ו הצל ומקיף שלהם, שהם מקבלים חיותם ממנו ורק שצריכים להסיר את הצל והוא ע"י העבודה בבחי' פנימי' בלימוד התורה וקיום המצוות דכן כתיב לחמינו הם כי סר צלם מעליהם והוי' אתנו כו' דע"י שהוי' אתנו בעבודה ותיקון בקשעהמ"ט אז לחמינו הם בעבודת התפלה לפעול כי יסיר הצל מעליהם שלא יהי' מונעים ומעכבים על לימוד התורה וקיום המצוות, וזהו איזהו חסיד המתחסד עם קונו דזאת הוא עבודתם לתקן ולזכך גופם שיאיר בו אור וחיות הנפש האלקית בגילוי וכן להאיר מקום מושבם באור התורה והעבודה.

(ט) וביאור הענין הוא דהנה אמרו"ל (יומא לט, א) אדם מקדש א"ע מעט מקדשין אותו הרבה וכן להיפך אדם מטמא עצמו מעט מטמאין אותו הרבה, רק ההפרש הוא דהבא לטמא פותחין לו וכחפצו יעשה, כי הבחירה ביד האדם הוא לעשות כאשר יחפוץ, אבל הבא לטהר מסייעין לו בסיוע רב, והענין הוא דהנה ידוע דכל העלאה מלמטה גורם המשכה מלמעלה דזהו כלל ידוע דרוח אייתי רוח ואמשיך רוח דכל העלאה מלמטה גורם וממשיך המשכה מלמעלה כפי אופן ההעלאה דזהו הנק' באתעדלית אתעדל"ע דלפי אופן ההעלאה והאתערותא דילי' מלמטה כן יהי' הגילוי וההמשכה, אמנם כלל זה הוא רק באו"פ שהם אורות המוגבלים, ובאורות המוגבלים הנה ההמשכה הוא במדה וגבול ולא יותר על המדה, ולכן כפי

(*) (בכת"י 710 ועוד —) סיום המאמר דייט כסלו.

אופן ההעלאה כן תהי' ההמשכה והגילוי ונקודת ההשגה שבענין הזה הוא לפי דאור פנימי הם האורות המתלבשים בכלים והגם דהא בהא תלי' דלפי שהם אורות מוגבלים משוי' היה מתלבשים בכלים אמנם להיותם מתלבשים בכלים לכן היה כלים ראויים לקבלת האור, ולזאת הוא העלאת מין של האדם מלמטה דההעלאה הוא הזיכוך והבירור שלו ולכן לפי אופן ההעלאה דזהו ההכשרות שלו שנעשה מוכשר לקבל את האור והגילוי, הנה לפי אופן זה הוא ההמשכה והגילוי, דכ"ז הוא באו"פ, אבל באו"מ הנה ההמשכה אינה לפי"ע ההעלאה דוקא והיינו שאינו באתעדל'ת אתעדל'ע כ"א שההמשכה אינה לפי"ע ההעלאה כלל, והגם שזהו ג"כ מדה במדה וכמא' במדה שאדם מודד בה מודדין לו, דע"ה שבה ממש מודדין לו ומ"מ הרי ההמשכה אינה לפי"ע ההעלאה והוא ע"ד שארז"ל (סנהדרין ק, א) כל המרעיב עצמו על דברי תורה בעוה"ז הקביה משביעו לעוה"ב שנא' ירויון מדשן ביתך ונחל עדניך תשקם דעתיד הקביה ליתן לכל צדיק וצדיק מלא עומסו, ופריך בגמ' והא שמים בזרת תכן ואיך אפשר לקבל מלא עומסו של הקביה וביאר ר' יהושע שיטת הגמ' וכי אפשר לומר כן (שיהא הקביה נותן לאדם מלא חפניו והלא אינו יכול לסבול כ"כ, רש"י) אדם נותן מלא עומסו לעני והקביה נותן לו מלא עומסו והלא שמים בזרת כו' אלא דמדה טובה מרובה ממדת פורעניות, ומה בפורעניות נותן ברשעים כח לקבל, ומכ"ש במדה טובה שנותן כח בצדיקים לקבל טובתן דפי' לקבל טובתן הוא כדאי' בסש"ב פל"ז בענין התורה שנק' עוז דנותנת כח כו', והנה מלא עומסו הוא ההמשכה מבחי' הכתר ושרשו מעיגול הגדול דהנה כל הגילויים שבעולמות הוא עפי' מא' קו המדה דזהו"ע הקו שעושה מדידה בעולמות, דישנם עולמות שעומדים בראשיתו של קו וישנם באמצעו וישנם בתחתיתו דהעולמות שהם קרובים אל הקו מאיר בהם האור והגילוי ביותר, והעולמות שהם רחוקים מן הקו האור אינו בגילוי כ"כ, ובכללות הוא האור המדוד ומוגבל לפי"ע העולמות, וזהו דשמים בזרת תיכן דזרת הוא ב' טפחים, וכמארז"ל ע"פ ידי יסדה ארץ וימיני טפחה שמים דנטה הקביה ימינו וברא שמים ונטה שמאלו וברא ארץ, ומלא עומסו הוא ההמשכה דכתר ובשרשו עיגול הגדול שלמע' מן הקו, והגם דאומר ע"ז מלא עומסו מלא חפניו שהוא ידים שהם מדות הנה זהו רק מה שההמשכה הוא ע"י המדות דכל ההמשכה והגילוי שבעולמות הוא ע"י המדות דוקא וכמ"ש זכור רחמיך וחסדיך כי מעולם המה דכל מה שבא בהמשכה וגילוי בעולם הוא מהרחמים והחסדים שהם מדות, אבל אי"ז שהמדות הם כלים לזה והיינו שאינו בבחי' או"כ, והמשל בזה כמו הרמז דדבר חכ' שבא הרמז בהאצבעות הנה אף גם שבא ע"י האצבעות הרי אי"ז שהאצבעות הם כלים לזה דהנה נת"ל דבכח התנועה הרי יש בו כמה מדרי', כח המעשה כתיבה וציור ורמז, הרי אפי' הציור ג"כ אינו שמתלבש כח התנועה בידי ואצבעותיו ממש, ורק מה שעובר דרך אצבעות ידיו, דעיקר היופי שבציור הוא מה שעושה קוים דקים ביותר (שבזה דוקא ניכר אימון ידיו וזריזות אצבעותיו ביופי מלאכתו) והוא נוגע ואינו נוגע כא', ומ"מ

בא בהתלבשות מה, אבל הרמז אינו כלי כלל והוא מה דלא כלי (פי' דבר שאינו כלי) דהלא גם המשפיע עצמו אינו מרגיש בהתנועות והרמזים שעושה, ומ"מ ע"י הרמז הוא מתגלה, וזה מלא עומסו, ובכללות הוא גילוי אור הסוכ"ע ע"י בחי' ממכ"ע רק שהוא גילוי הסובב ממש, אי"כ הי"ז המשכה שאינו לפי"ע ההעלאה, וכן הוא בעבודה הפרטי' דעבו' האדם, וכמו באה' דבכל מאדך, שע"י עבודה זו הרי נמשך בחי' מאד העליון, דמאד הוא בל"ג ומאד העליון הוא בחי' בל"ג האמיתי, והמאד שבאדם אינו בל"ג אמיתי שהרי אומר ע"ז בכל מאדך דכל אדם ואדם המאד שלו, דמאד שלו אם דאצלו הוא בל"ג אבל בזולתו אינו עדיין בל"ג, ומ"מ הנה ע"י המאד שלו הי"ה ממשך בחי' מאד העליון הבל"ג אמיתי שזהו ההמשכה שאינו לפי"ע העלאה.

והנה ההמשכות האלו דמלא עומסו ובכל מאדך אם שאינם דומים להמשכה דא"פ שהוא באתעדל"ת אתעדל"ע והם המשכות שאינם לפי"ע ההעלאה ממש אבל הרי יש בזה איזה עובדות והכשירות מה שהאדם מכשיר א"ע בעבודה פרטי' בבחי' העלאה להמשכה זו, וכמו המרעיב א"ע על דברי תורה או שנותן מלא עומסו לעני, וכן האהבה דבכל מאדך שבאה אחרי שקדם לה האה' דבכל לבכך ובכל נפשך אמנם יש המשכות כאלו שבאים רק בהכנה כללית בלבד והוא דכאשר עשה הכנה טובה בנפשו הרי נמשך לו אור שאינו לפי"ע ההכנה שלו כלל, ומ"מ הרי הכנה צ"ל דבלא הכנה הרי לא יומשך לו האור, אמנם הנה ע"י הכנה הרי נמשך לו אור כזה שהוא למע' הרבה מכפי אשר הכין א"ע, וע"ז הוא שאו' אדם מקדש א"ע מעט מקדשין אותו הרבה, דכאשר האדם יקדש עצמו מעט בקדושה וטהרה באיזה פרט, מקדשין אותו הרבה מלמעלה בריבוי גדול ובכפל כפלים מכפי אשר העלה והכין מלמטה, והיינו דכאשר האדם ממשיך עליו קדושה באיזה פרט וכמו שלוקח לו לדרך ועבו' להיות דבוק באלקות ע"י התורה, והיינו דבכל עת ובכל זמן ובכל מקום יהי' מחשבתו קשורה ודבוקה באלקות, דדביקות זו הוא ע"י מחשבת התורה (ולכן הרי טוב וראוי שיהי' איזה דברי תורה חקוקים במוח זכרונו אשר תמיד יוכל לחשוב בהם) ובמילא הרי הוא נבדל ונפרש מעניני עולם הנה אף גם כאשר זה הוא אצלו בכפי' והכרח הנה מקדשין אותו מלמע' שיהי' באמת נבדל מהענינים החומריי', ובכל עניניו הגשמי' יהי' דבוק ומקושר באלקות וזהו ג"כ דהבא לטהר מסייעין לו דכאשר בא האדם לטהר א"ע מעט מסייעין לו בסיוע רב מה שלא הי' בכח עצמו כלל להגיע לזה וזה נמשך מן המקיף דקדושה וטהרה לטהר את כל מי שחפץ והכין במעט לבו ומוחו, דהכנה זו הרי אינו ענין ההכשירות והזיכוך והוא רק מה שהכין לבבו לטהרה ולזככה בהכנה כללית אז מטהרין ומקדשין אותו מלמע' לטהר ולקדש כוחותיו ביתר שאת ויתר עז מכפי אשר יוכל להגיע לזה בכח עבודת עצמו, וזהו"ע ההרהורי תשובה מה שנופלים להאדם פתאום שאינו יודע כלל מאין הגיע לו כזאת ולא הי' לו הכנה פרטית בזה כלל, דבאמת הרי ההרהורי תשובה באים מהכרוזים העליונים דלמע' מכריזין בכ"י כרוזים

המעוררים על התשובה ועל התורה וכמא' שובו בנים שובבים וכמא' ב'ק יוצאת מהר חורב ומכרזת אוי להם לבריות מעלבונה של תורה (דעל התורה העולם קיים וכאשר עולבין ח"ו את התורה אינו מאיר אור בעולם, ובפרט המעליבים את התורה אוי ואבוי להם כו') וכרוזים האלו פועלים התעוררות בהאדם, והתעוררות זו בא בהתגלות בתנועות שונות, לפעמים מתגלית בתשובה ולפעמים בתנועה דלימוד התורה, אמנם זה דוקא כאשר יש הכנה כללית אצלו על זה, והיינו שחפץ בקרבת הוי' פי' שבכללותו הוא משתוקק וחפץ להיות מקורב להוי' ואינו חפץ בשום ענין ואופן להיות מרוחק ח"ו אז הכרוזים העליונים פועלים ההתעוררות לתשובה ולתורה, דהרי כן הוא בעסק התורה דכאשר חפץ מאד מאד להתעסק בתורה אז מסייעין אותו מלמעלה שלא יהי' לו שום מניעות ועיכובים על לימוד התורה, דכאשר אינו משתוקק בלימוד התורה אז הרי אם בטלת הרי יש לך בטילים הרבה שמזדמן לו עסקים וטרדות שונות להטרידו ולבלבלו אבל כאשר משתוקק וחפץ באמת במאד מאד להתעסק בתורה אז הרי מלמע' מסירים ממנו כל ההעלמות וההסתרים ומסייעין אותו בסיוע רב אשר לא יהי' לו שום מניעה ועיכוב על לימוד התורה, הן ללמוד בעצמו והן ללמוד עם אחרים, אויף תורה איז בא אים ניט פאראן קיינע מניעות ועיכובים ח"ו, ועוד יותר כי הסיוע מלמע' הוא שפותחין לבו ומוחו כפתחו של אולם להבין ולהשכיל כו' לעשות ולקיים דכתיב אליך הוי' אמרה נפשי דכל א' הרי יש לו חלק בתורה, ופותחים לבו ומוחו לחדש חידושים ועניני' בתורה שלא הי' יכול לעמוד עליהם מקודם כלל, וכידוע בענין מזל מחכים שהוא בחי' מקיף דחי' (וכמ"ש והחכ' תחי' כו') להחיות נפשו ולהאירה בחכ' התורה, אמנם זה בא ע"י הכנה כללית בנפשו שהוא חפץ מאד בעסק התורה והוא מסור ונתון לזה, וכנ"ל שבהתקשרות שבזה הרי בזה הנה כולם כל ישראל שוים, דבעצם לימוד התורה והשגת הענין הרי אפשר להיות חילוקי' בזה אבל בגוף ועצם ההתקשרות שע"י התורה בזה כולם שווים, ואז כאשר הכין א"ע בהכנה כללית כנ"ל הרי מאיר לו ונמשך בתוס' מרובה הן בלימודו בעצמו והן כאשר הוא בתומכי התורה בכח ובפועל בלימוד או בשמועה, וזהו החסיד המתחסד עם קונו לתקן גופו ולזככו שיאיר בו אור נפשו וכן עם קו דילי' מקום מושבו להאירה באור התורה והעבודה, וע"ז או' כי זה כל האדם דהאדם שהוא בגימט' מ"ה מצד נפשו הנה זהו עיקר ותכלית ירידתה למטה שיהי' בבחי' זה והו"ע הגילוי לגלות כחותיו הפנימיים והנעלמים בעבודה בפועל ממש.

(ל) והנה לעומת בחי' הזה דקדושה יש לעומת זה והוא הנה דסט"א שהוא ג"כ המשכה לפי אופן מעשיו דכאשר האדם עושה איזה דבר איסור ר"ל אבל עשה זה באונס שהוא עפ"י התורה רחמנא פטרי' אשר כן הוא פסק הלכה גם בבי"ד של מעלה דכאשר האדם אנוס באיזה דבר והוא שאונס הוא עפ"י חוקי התורה הוא פטור מהעונש וכן כאשר עשה בשוגג דאז

אף שהוא דבר איסור, דהאיסור הוא מה שאסור וקשור בידי החיצוני ר"ל מ"מ אינו נשקע בזה ח"ו והיינו שאינו פועל העלם והסתר בנפשו כ"כ ונקל לו לעשות תשובה, וע"י התשובה ה"ה יוצא מזה לגמרי וכמארז"ל (חגיגה ה, א) העושה דבר ומתחרט בו מוחלין לו מיד דכאשר עשה איזה דבר איסור ר"ל והוא לא ידע דהיינו ששגג או שהי' אנוס וכאשר נודע לו דבר אשמתו ה"ה מתחרט בו חרטה גמורה ואז מוחלין לו מיד (כדאי' בתוס' שם) דביכולתו לצאת מזה לגמרי כו', אבל מי שהזיד ח"ו וכ"ש מי שהוא נשקע בזה וכמו הממרק א"ע כו' (שבת לג, א) ופרש"י שם מפנה לבו לכך, ממרק א"ע ונשאר עיקום להתעסק בעבירות דבזה הרי הוא מטמא ר"ל נפשו באור מקיף דקלי' והוא כמארז"ל עבירה גוררת עבירה והוא היפך ומנגד לקדושה דכשם שבקדושה הרי מצוה גוררת מצוה, דמה שהמצוה גוררת מצוה הוא מבחי' המקיף דקדו' הנה כמו"כ המנגד לזה הוא מה שעבירה גוררת עבירה שבא מהמקיף דקלי' שגורר וממשיך אותו ביותר ר"ל אל החטא לחטוא יותר, והטעם בזה מפני שנתון לזה וכנ"ל בפרש"י דמפנה לבו לכך ה"ה נתפס במקיף דקלי' לחטוא יותר ויותר, וכמו"כ הוא הממשיך עליו הרהורי' רעים וכמארז"ל הרהורי' עבירה קשי' מעבירה (וכפרש"י שם) דהקישוי הוא גם כפרט זה מה שמושך אותו ביותר וזהו"ע האר"מ דקלי' דכאשר האדם ח"ו מטמא א"ע גם מעט בהרהורים רעים מטמאין אותו הרבה מהיכלות הטומאה ומשם נשפע לו שפעת הרהורים רעים ומח"ו ביותר כו', והגם דכתיב אם ללצים הוא יליץ ולענוים יתן חן, ופרש"י אם ללצים הוא יליץ (בעצמו) ולענוים יתן חן (שמסייעין אותו בזה) וע"ז הוא דרשת רשב"ל הבא לטמא פותחין לו (בלבד) והבא לטהר מסייעין וא"כ מפני מה מטמאין אותו ר"ל מהיכלות הטומאה, אך טעם הדבר הוא לפי שקליפת הליצנות הוא קלי' קשה ביותר שהוא כלי ריקן ממש דאין בו לא מי התורה ולא עבודה שכלב כ"א נחשים ועקרבים וזהו"ע הלץ שהוא דוחק לזה ושוחק מזה ומתלוצץ מכל הבא לידו דהגם שעושה כמה ענינים של שטות (דגם חכמת הלצים אינה חכמה אמיתי' כ"א התחכמות ומרמה הנק' א קלוגינקער רק שמפאר שטותו בכמה דברי הבל) והוא מפני אשר אין פחד אלקי' נגד עיניו דהלא לית אתר פנוי מיני' ומלא כל הארץ כבודו והוא אומר ומתעסק בדברי ליצנות שהעיקר בזה הוא זחות לבבו אשר לבבו פתוח לכל מיני רע דבעת התפשטותו והרחבת פיו ולשונו בהליצנות שלו אינו מבחין כלל בין דיבור נאה לדיבור מגונה בעצם ומנבל את פיו, דהליצנות בא מצד הקלות שבנפשו ומעוצם פתיחת לבבו לכל דבר בלתי מעצור לרוחו כלל ונקי' אצולאזענע הארץ ער צולאזט די הארץ זייער און די הארץ איז אפען בלי שיעור ער הערט קיין זאך ניט און קיין ענין האלט אים ניט אפ מזה, ולזאת נראה במוחש דבטבע הלצים אינם שייכים לענין פנימי צו א טיפען ענין כי לבם ר"ל נתונה רק לזה, וגם בהיותם בינם לבין עצמם מוחם ולבם טרודים בכמה ענינים ודברים בטלים שאין בהם ממש וכל דברי צחות אלע גלייכע ווערטלעך הן קבוצים במוחו וחושב בהם ומתענג במחשבתו בעונג גדול ונהנה בהנאה מרובה מכל אשר

דבר בזה ומעמיק דעת איך לפאר צחותו וויא ער זאל אויסבעסערין הגלייכווערטלעך שלו אשר סוף סוף הוא שטות גמור וקלות הדעת שאין בהם שום ממש, וכן גם בהרהורים רעים דכאשר ממשיך על עצמו זה גם מעט הנה אח"כ נופלי' הרהורים רעים ומח"ז גם בשעה שאינו מכוון אליהם כלל ומבלבלים אותו ומראים לו ענינים רעים ביותר ומטמאין אותו ר"ל עד שאינו יכול לצאת מהם ח"ו והוא ממשלת זדים ר"ל דחייבא מבלבלין להון ומובן הדבר שמאלקות (פון געטליכקייט) מתרחק לגמרי וזהו דכתי' ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם דעינא ולבא תרין סרסורי דעבירה דכאשר הולך אחרי עיניו והיינו דכאשר הוא ריק מדברי תורה והולך בשווקים ורחובות ועיניו רואות את הכל אז מיא איז פוסט פון תורה און זעהן זעט מען כל דבר חומרי באין שום מעצור לעיניו כלל הנה במילא אח"כ מהרהר בזה דכאשר העין רואה הנה הלב חומד כל מה שראה, והעצה היעוצה הוא דכאו"א החפץ בחיים אמיתיים יהי' חקוק דברי תורה במוחו אשר בהולכו ברחובות עיר, ובכל מקום שהוא יוכל לחשוב בהם ולא יהי' ריק ופתוח ועלול לכל רע, וכמו הזונה שאסורה לבעלה כן אין מכניסין אותו למחיצתו של הקב"ה ונק' ח"ו נידוי למע' והיינו דניצוץ נשמתו נק' זונה שהיא אסורה ביחוד עליון האלקי, אף גם בהתורה ומצות שלו, והכוונה דגם מי שהוא כסוג יודע בתורה ומכ"ש שהוא מקיים את המצות הנה עי"ז שהוא מפנה לבו לעסוק בהרהורים לא טובים כו' אין מכניסין אותו כו', ולפעמים הרי אפשר חלילה שדוחין אותו בדחי' גדולה ועוד מטמאין אותו כו', דכ"ז הוא בא מהמקיף דקלי' שהוא הלעומת דבחי' זה דקדושה, וזהו איזהו חסיד המתחסד עם קונו דזאת עבודתם לתקן ולזכך גופם שיאיר בו אור וחיות הנפש האלקי בגילוי והו"ע התגברות בחי' הזה דקדושה, וכנ"ל דמעלתו הוא בחי' מקיף למקיף בחי' התקשרות עצמי דנשמה דחבוקה ודבוקה בך, וזהו"ע החסיד שהוא לזכות את ישראל כדאי' בסנהדרין קי"א ע"פ ולקחת א' מעיר (ופרשי' בשביל חסיד א' שבעיר) מזכה לכל העיר (וכדאי' בתוס' שם ק"י ע"ב בד"ה שבקי' ר"ע) ושנים ממשפחה שע"י ההתעסקות בתורה ועבודה אדעתי' דנפשי' לזכך גופו שתאיר אור נשמתו הנה אז הוא מתחסד להוסיף אורות באצ"י שהוא בחי' ק"ן כנ"ל ובא בגילוי אור ממש להאיר מקום מושבו באור התורה והעבודה.

לא) והנה כד"כ המקיף דנפש הבהמית הן ביושבי אהל והן בבעלי עסקים הוא ההתקשרות בהבלי העולם בכלל ובתאוות העוה"ז גם בדברים המותרים בריבוי ביותר שע"ז הנה הנה"כ שהוא היצה"ר סובב ומקיף את הנה"א מכל צד ופינה עד שיתקשר בכל הענינים הגשמיים ביותר ונתפס גם בחומריות אשר בכל אלה ה"ה נתרחק מאלקות וע"ז הוא שהתפלל דוד הצילה מתרב נפשי מיד כלב יחידתי, ולפעמים הוא אומר ומתפלל הושיעה נפשי משואיהם מכפירים יחידתי, והנה יחידתי אי' בתיקוני' מאי הוא יחידתי דא נשמתא דנשמתא הוא הרצון שלמע' מטעם ודעת שהוא בכלל

דבחי' יחידה שבנפש, דהנה באו"פ מתחיל מן החכ' ולמטה, דחכ' הוא ראשית ההשתל' דאו"פ, ולכן אין דעותיהם שוות אבל רצון הוא למע' מן החכ' שאין בו התחלקות מדרי' כלל, וכן במדרי' הנשמה אי' במדרי' חמשה שמות נקראו לה נר"ן ח"י ובוהר כולל אותם בב' מדרי' נר"ן ונשמתא לנשמתא, הרי דחי' בכלל יחידה, והנה נגד בחי' זו דרצון העצמי יש גם בסט"א להבדיל ג"כ קלי' המנגדת אל הקדושה והוא תוקף ההתקשרות יתירה בהבלי העולם ובתאוות העוה"ז גם בדברים המותרים שאינם עפ"י השכל כלל, והוא דאינו גם עפ"י השכל הטבעי, וכמו עד"מ מי שאינו צריך לעסק מו"מ, דישנו לחם מן הארץ וישנו לחם מן השמים וכמו מי שעסקו בתורה ומלאכת שמים והדומה שמוזנו ופרנסתו הוא ע"ד לחם מן השמים וא"צ אל העסק ורק עוסק במסחר וקנין לפי שהוא בטבעו וחפצו אוהב להתעסק דזהו דבר הקשה, דמאחר שאינו מוכרח בזה ה"ה נכנס בזה ברצונו (וה"ה עושה את זה לענין ומציאות דבר דכנ"ל בענין ע"ז ברוחניות) וממילא ה"ה מסור ונתון לזה, דאינו מוכרח כלל לזה ועושה זאת מפני חפצו ואהבתו שזה נגד השכל דהשכל הבריא אינו יכול לחייבו גם להסכים על ענין כזה, וגם אפי' מי שהוא צריך אל העסק (והיינו דאופן קבלת חיותו הוא בבחי' לחם מן הארץ), הנה הטרדא וההתעסקות יתירה ובפרט רתיחת הדמים ה"ז נגד השכל לגמרי, ולפעמים וגם ע"פ הרוב ה"ז מקלקל יותר ולפעמים הוא רואה זאת במוחש ממש, ומכ"ש מצד השכל דנה"א שהוא מנגד לגמרי לזה דהשכל האלקי יכול להבין בענין העסק רק באופן ודרך עשיית כלי לברכת הוי' כנ"ל, דבנה"א הרי מונח כמו שהוא באמת בא עם לייגט זיד דאך אפ דער ענין וויא ער איז באמת דברכת הוי' היא תעשיר ובפרט עניני תאוות עוה"ז גם בדברים המותרים שזה לנגד הנה"א לגמרי, כי שכל אלקי אינו יכול לעשות (ער קאן ניט פארטראגין) תאוה גשמי' ובשרי' וא"כ הוא נגד השכל האלקי, ועי"פ שכל האלקי צריך לחדול מזה לגמרי, ובאמת הוא גם נגד השכל הטבעי ג"כ דריבוי התאוה ותשוקת הענינים הבשריים מחלישים גופו וסותר בריאותו, וישנם בהם כמה דברים שמביאים חלאים נוראים ר"ל שנחלש גם נפשו הטבעי מזה, ואשר ע"כ גם מצד נפשו ושכל הטבעי צריך לחדול מזה ולמעט בהם בכל האפשרי, רק שאין בו כח ועוז לשלוט ברוחו ולעצור בעד הגברת רצונותיו הבאים מעצם תוקף התאוה והתשוקה של הרצון שלמע' מטו"ד של הנה"ב, וכמו שנראה בזה בכמה ענינים במוחש ממש אשר ישנם כאלה שהם שקועים בענינים פרטים באכו"ש והדומה ומאכלים או כמשקאות והדומה אשר זה נגד בריאותם ונגד טבעם וזה מציק לבריאותם להחלישם ביותר ויודעים בעצמם מזה כי זה מציק להם, ובכ"ז אין ביכולתם לעמוד על עצמם לצאת מזה מפני עוצם תוקף ההתקשרות (דיא צוגעבונדינקייט) להענינים האלו אשר בא מתוקף הנה"ב בכח האו"מ דקלי', והנה תוקף זה ה"ה מעלים ומסתיר על תוקף הנפש בכללותו לפי שהוא הגברת החומר על הצורה (והיינו הגברת הב"ן) שהוא הגוף, על הנפש (שהוא בחי' מ"ה) כנ"ל בארוכה, ומכ"ש שמעלים ומסתיר על הנפש האלקי ועל כללות ענין השכל, דלבד

זאת שאין לו שום ידיעה והשגה אלקי' דלזה אינו שייך כלל לפי שהכחות שלו נעלמים ונסתרים ביותר שהם החוחים והעוקצים דנה"ב שהם מעלימים ומסתירים על השושנה, הנה לבד זאת באמת מאביד גם כחותיו הטבעיים שאינו שייך לענין שכל כלל דטבע השכל וטבע המדות הם הפכיים זמ"ז לגמרי לפי דשכל ומדות הם חלוקים בעצם מהותם ולכן ה"ה מתחלקים גם בהתגלותן, דשכל הוא מנוחה והתיישבות ומדות הם תנועה והתפעלות, ולזאת מאחר שהשכל הוא בא בציור דמנוחה דוקא ולכן הבעלי שכל (אם שיש בהם מדות ג"כ אמנם המדות הם הנולדים עפ"י השכל) עפ"י הרוב הם מיושבים וענינם לעמוד ולהתעכב על דבר וענין א' זמן רב וכן הוא בכל דבר הן בענין ההשגה וכמו המתעסק בחכ' והדומה וכן בעניני העולם כעסק כל עניניהם הן במתון וממעטים בדיבור והדומה, ובעלי המדות הם בעלי תנועה והתפעלות ואינם מיושבים להתעכב על ענין א' ועניניהם מתחלפים בנקל ומרבים לדבר בכל דבר, לפי דאין להם חוזק הדעת והשכל לשקוד על דבר והבעלי תאוה הם עפ"י הרוב בעלי המדות בעצם מהותן, וזהו דכתיב לתאוה יבקש נפרד, דהבעל תאוה ה"ה מפורד ומפורד בכחותיו כי חפץ בזה ומשתוקק לזה ואין מעצור לרוחו כלל, ולכן הנה בטבע הבעל תאוה אינו שייך לשכל כלל, ער פארשטייט ניט קיין ענין שכלי, ואינו שייך להנהגת שכליים דכל הנהגותיו הוא עפ"י הרצון דהעיקר אצלו הם רצונותיו ובהם יחי' ויהגה תמיד וכל עשיותיו התחכמותו ועניניו הוא רק להביא רצונותיו לפועל, וגם כדברים שהוא בעצמו יודע שזה נגד השכל הבריא ומ"מ עושה זאת לפי שהוא בעל רצון ותשוקה בעצם מהותו, ומוכן דלענין אלקי אינו שייך כלל שהכחות שלו הם מסורים ונתונים לתאוותיו דזהו גם כשעוסק בדברים המותרים, ובפרט כאשר דבר תאוותיו הם בענינים לא טובים שבזה מטמא נפשו עד שאינו שייך גם להתעוררות בענין אלקי, דהנה בכא"א הרי יש זמני התעוררות להתעורר לאיזה ענין והרגש אלקי דבזה יש הרבה דרגות באופנים שונים דלפעמים ההתעוררות במקצת ובהעלם והיינו שאינו פועל בו התעוררות ממש וזהו תלוי לפי אופן ההתעוררות שבמקור נפשו וההתעוררות שבהארת נפשו אבל הבעל תאוה מעוצם תוקף רצון הזר דנה"ב שמקיף אותו מכל צד עד שאינו פועל בו שום התעוררות והוא שמעלים ומסתיר ח"ו גם על המקיף שבנשמה (והיינו המקיף דחי' כו'), ובכל אופן עכ"פ נעשה הפסק ומחיצה בין המקור דנשמה והארת הנשמה שבגוף וכמ"ש כי עוונותיכם מבדילים ביניכם ובין אלקיכם, דאלקיכם הוא האלקי שבנשמה וע"י העון שהוא העיוות והעיקום (שמגביר החומר על הצורה) נעשה מסך המפסיק, וזהו שהתפלל דוד הצילה מחרב נפשי, דחרב הוא ל' חורב יובש וחורבן ר"ל וכמו נהר יחרב ויבש שהתפלל דוד שלא יהי' לו מניעות ועיכובים על לימוד התורה, מיד כלב יחידתי דהכלבים עזי נפש המה, המה המקיפים דקל"י וכן התפלל השיבה נפשי משואיהם, דשואה פי' חורבן ושממה מכפירים יחידתי דכפירים הוא התוקף דנה"ב שנק' כפירים שיש בהם תוקף רב מהתגברות החיות שמקבלים מהקדושה, שבכח התפלה שהוא במדר"י

ברכה כנ"ל לעורר ר"ר שיהי' בבחי' יחידה ממש, והיינו שיהי' מיוחד ביחידו ש"ע ית' והיינו יחידה ליחדך להיות מקדשי שמך בלימוד התורה וקיום המצות בפו"מ, ושלא יהי' ע"ז מניעות ועיכובים כלל דזה בכח התפלה דוקא שבאה אחרי העבודה דקשהמ"ט.

(לב) והנה בכדי לצאת מהתוקף דנה"ב שהוא ההתקשרות הנ"ל הוא אך ורק ע"י תוקף שבנפש, והוא לעמוד בכח גדול נגד התגברות הרצונות של הנה"ב והיינו לעמוד בפו"מ לא בכח לבד, דישנם כמה וכמה העוסקים בעבודה וכמו באתכפי' והדומה, והוא רק בכח ולא בפועל ונעשה אצלם שינויים בזמן קצר לפי שחושב שבמעט זמן שפעל בעצמו הכפי' הרי עשה עבודתו ובאמת אינו כן כ"א צריכים לעמוד בכח גדול בפו"מ לצאת מן ההתקשרות הנ"ל והוא ע"י התגברות כח הנפש, דיש כח בנפש לעמוד חזק נגד כל דבר המונע ומעכב, וכמארז"ל ישראל עזי' שבאומות, ישראל הוא הנה"א בחי' ישראל הרי יש בו כח לעמוד נגד כל המדות רעות והוא כח הנצחון שבנפש וכח המס"נ על קדושת שמו ית' ועל לימוד התורה, דזהו ישנם בנשי' בעצם מצד הכח והעוז של ההתקשרות עצמי' הנ"ל, דחבוקה ודבוקה כך למסור נפשו בפו"מ וכ"ש לכבוש דבר תאותו הרעה או להסיר כל המונעים ומעכבים ללמוד ח"ו, ולהתעסק בעבודה ורק דכח ותוקף זה צריכים לעוררו ולגלות אותו, והתעוררות אינו בא ע"י התעוררות רצון לאלקות בכלל (כי זהו אינו פועל עדיין), כ"א ע"י שידוע היטב אשר כל הדברים האלו והיינו ההתקשרות בעניני העולם והעדר לימוד התורה והעדר התפלה כדבעי ח"ו עוקרים ח"ו את נשמתו מחיי החיים א"ס ב"ה ומורידה אותה לעמקי הקלי', עד שנסתר ממנו כל אור והרגש אלקי, אז ער ווערט אפגעריסן פון געטליכקייט לגמרי ומשים לבו, ער לייגט צו דיא הארץ און די קאפ פארשטיין דעם אמת פון דעם ענין אז דער עיקר הכל איז געטליכקייט תורה ומצות, און וויא ער איז זעהר ווייט דערפון, און זעהט במוחש אז מיום אל יום ווערט ער אלץ גרעבער און גרעבער און עס ווערט אים אלץ פינסטערער און ער זעהט ניט קיין ליכטיגקייט, וכמו"כ שהמניעות והעיכובים אשר ישנם על התורה ואלקות הן בפרט והן בכלל נעשה חשך ממש אשר כל או"א טרוד ומטרד בעניניו ועסקיו הגשמי' ומן זיכור החומר ואור התורה נפשו חלילה עזובה, וההיזק הגדול אשר יהי' מזה ח"ו בזה הנה ההתבוננות הלזו גופא תפעל בו התעוררות גדולה כזו אשר יתגבר כארי לעמוד ע"ע בתוקף וכח גדול לעצור בעד ההתקשרות שלו ולצאת מזה ולהסיר כל המניעות ועיכובי' אשר על לימוד התורה וקיום המצות הן בעצמו והן בזולתו ויפעול ע"ע להתקשר בתורה בקביעות עתים ולקיים האמור ללמוד וללמד ושיהי' זה בהסכם חזק ובפו"מ בלי שום מניעה ועיכוב כלל, וכן אם באפשר לו עפ"י התורה (דכתי' ושמתם את נפשותיכם) לסגף א"ע, יסגף ויענה עצמו בכדי להכניע את החומר, דבהכנעת החומר אז הנה ממילא נשבר תוקף הרצון שלו עד שבא לידי זה שמאד מאד מיצר לו (עס

ווערט אים זעהר איינג און נייט גוט) מריחוקו מאלקות ומתמרמר ע"ז במאד עד שבא לידי תשובה אמית' על העבר, וכן יהי' עבודתו לעורר גם את זולתו ולקרב לבן לאביהם שבשמים בהתעוררות גדולה בלימוד התורה וההתעסקות בעבודה ובקיום המצות בפומ' כפי אשר צוה ה', וזהו איזהו חסיד המתחסד עם קונו עם קן דילי', דקן הוא מקום מושבו כנ"ל, והיינו דזאת הוא עבודתו להתחסד עם קונו זה גופו לתקנו שיאיר בו אור הנפש כנ"ל וכן להאיר מקום מושבו באור התורה ובעבודה שבלב, והעיקר זה בהתעסקות גדולה אשר זה יהי' עסקו תמיד כל הימים בלי שום מניעה ועיכוב כלל וכמו המתעסק באיזה עסק גשמי אין זה נוגע הפרטי' בזה איך הוא מצד עסקו כ"א ענינו הוא שעוסק בענין הזה, כמו"כ המתחסד עם קונו זה עסקו להתעסק בתורה בעצמו ובזולתו ותכלית כל עניניו שיהי' דבר זה בפומ' ולא בכח בלבד שלא יהי' לו ע"ז המניעות ועיכובים, ויתן כל כחות נפשו להסיר המניעות ועיכובים מבית ומחוץ שלא יבלבלו אותו מעבודתו העיקרי', דענין החסידות הוא לזכות את ישראל (כדאי' ברש"י סנהדרין ק, ב) וכמארז"ל (שם קיא, א) ע"פ ולקחתי אחד מעיר (בשביל חסיד א' שבועיר מזכה כל העיר כולה) ושנים ממשפחה מזכין כל המשפחה כולה, ותכלית ועיקר הכל הוא שיביא בפועל ולא בכח בלבד.

ובזה יובן מה שאמרו במשנה בכל מאדך בכל ממונך, דלכאו' איזה שייכות יש לממון עם מדרי' האהבה דבכל מאדך, דאהבה דבכל מאדך הוא המדרי' היותר גבוה במדרי' הנפש ומה שייך לומר בכל מאדך בכל ממונך, אך הענין הוא דהנה כתיב וצדקה תרומם גוי, וגוי הוא הנפש הבהמית והוא הגוי שבכאור"א, ולכן על הנה"א אנו מברכין שלא עשני גוי, ובישראל כתי' (שמואל ב' ז') ומי כעמד ישראל גוי אחד בארץ, דלי בני עבדי' שהם עובדי' בארץ בפומ' דגם הגוי שהוא הנה"ב יעלה ויגיע לבחי' אחד, והוא ע"י התורה ומצות ועבודה שבלב שע"ז גם הנה"ב שהוא גוי יבין וישיג כי הוי' אחד, והיינו דבארץ הלזו הגשמי' יהי' היחוד דהוי' ואלקי' ביחוד' כמו שהוא ביחוד' דכקל"ח וזהו וצדקה שע"י עבודת הצדקה הרי נכדל ונפרש הנה"ב מן הרע הגמור ומרומם גוי שנתרומם כחותיו לבושיו ומדותיו להיות להוי', דהנה נת"ל דבמצות הרי יש בהם סגולה פרטי' לפעול גם בהנה"ב, דהנה נת"ל שבפרטי' הציור קומה דנה"ב הנה היצה"ר נק' המדות שלו וציורו בתאוות כו', ונה"ב נק' המוחין שלו הנה ע"י המצות נעשה שינוי גם בהנה"ב בכללותו דהמצוות הן מ"ע והן מל"ת פועלים שבירה בהציור דנה"ב, כי היצה"ר בטבעו בעל תאוה והבעל תאוה הנהגותיו ברצונות (כנ"ל) ער וויל ואינו מבין כלל זה שיהי' לו שיהי' דבר המגביל והמעציר והמצות הרי עיקרן ההעדרה שלא לעשות מה שהוא חפץ ולעשות גם מה שאינו חפץ וכמארז"ל אל יאמר אדם א"א בבשר חזיר אלא אפשי ומה אעשה כי אבי שבשמים גזר עלי, דגם בדבר שהוא חפץ בהם אבל מונע א"ע מפני האיסור, וכן במ"ע דאינו משתוקק לזה כ"א מקיימו מפני שהוא ציווי הוי', הנה ע"ז

פועל שבירה כללית בהיצה"ר שמשנה מהותו לגמרי דהרי מהותו הוא שהוא בעל תאווה והבעל תאווה אינו עוצר ושליט ברוחו כלל, אלא אדרבא כל הנהגותיו הן עפ"י רצונותיו ובקיום המצות הוא להיפך מזה לגמרי, דעל כל דבר ודבר שבא לעשות הנה אינו מתחשב בזה שהוא חפץ בהדבר או שאינו חפץ בו כ"א בדבר שהוא מצוה לעשותו ה"ה עושה ודבר שנצטוה ע"ז שלא לעשותו אינו עושה, איז דאס ברעכט איבער דעם גאנצען ציור פון נה"ב, דאס הייסט עס מאכט אים איבער פון א בעל תאווה אויף א מקבל עול, און ממילא פועל גם הגדרה בהנה"ב היינו בהמוחין שלו, דתחלה בעת שהוא בעל תאווה יש לו ג"כ שכל וחכ', אמנם כל החכ' שלו הוא מה שמתחכם בהשגת רצונותיו אבל אחר אמיתית הידיעה והשגה בכלל ושכל אלקי בפרט (כנ"ל) ע"ז אינו שייך כלל, אמנם ע"י שבירת מהות היצה"ר פועל גם הגדרה בהמוחין שלו, שמתחיל להבין דיש ענינים נעלים יותר מאכו"ש והדומה דעניני העולם, דזה שהמצות פועלים גם בהנה"ב.

ושרש הענין הוא, דהנה המצות הם רצה"ע ונת"ל דהרצון הוא למעלה מהתחלקות עדיין והיינו שנמשכים מעצמותו ית' ובא בגילוי בכל מצוה ומצוה בפרט ולכן אנו מברכים אשר קדשנו במצותיו, דהמצות שרש המשכתן מקדש העליון דא"ס ב"ה, וירדו למטה מטה להיות לבושי' אל הנפש וכדא' בזהר ע"פ ואברהם זקן בא בימים דאינון יומין עילאין, שהן לבושי המצות, ומה שהמצות הם לבושי' אל הנפש הרי אי"ז שהם לבושים אל הנפש בג"ע לקבל האור האלקי שבג"ע לבד, כ"א הם ירדו למטה והם לבושי' אל הנפש, ונק' לבושי מל' בחי' מקיפים שמקיפים את האדם מסוף ראשו ועד קדקדו, והיינו בכל הענינים שלו, וע"י קיום המצות שהם בגשמיות, הנה בכח האדם גם בהיותו בארץ הלזו הגשמי' להיות דבוק באלקות ממש, וזהו פעולת המצות גם בנה"ב דכתי' וימינו תחבקני, וכמו עד"מ לאדם שהוא מחבק את בנו ואוהבו האמיתי שמחבקו מאחוריו ומקרבו אליו בקירוב גמור להיות אתו עמו פב"פ בבחי' ימין, כך המצות דהתגלותן מרב חסד דאריך ה"ה לבושי' אל נפש האדם, שמחבקים ומקיפים אותו מאחוריו, והיינו גם הנה"ב שלו, דגם הוא יהי' בבחי' התקשרות ודביקות באלקות, דזהו"ע מה שלובשים טו"ת קודם התפלה, דלבישת הטלית הוא המשכת או"מ העליון שיוכל הנה"ב לעלות בתפלה, דתפלה הוא לזמר העריצים והוא להכרית החוחים והעוקצים דנה"ב הנ"ל שהם מעלימים על השושנה דנה"א כנ"ל, וזהו דוקא ע"י המשכת בחי' המקיף דקדושה, והנה עוד זאת דלבישת הטלית הוא להיות מגן מפני המנגד, דהנה שעת צלותא שעת קרבא, שהוא הזמן דהמלחמה האלקית, וכמו במלחמה גשמיות הרי צריכים מתחלה הכנה גדולה מכמה שנים, וע"י הכנה זו אפשר ללחום, ובעת המלחמה הנה אז הוא זמן התגברות המנגד ביותר בתוס' כו', אשר ברגע אחת יכול לשרוף ולהזיק כל מה שטרח ע"ז הרבה זמן, אשר הדוגמא מזה יובן במלחמה האלקית בהעיר קטנה, דלאום מלאום יאמץ, דבעת זמן התפלה אז הוא התגברות הנה"ב ביותר להשפיל את האדם

במח"ז והרהורים וטרדות שונות, וכמו שנראה במוחש שבזמן אחר אינו מבלבל ואינו מטריד אותו כמו שהוא מבלבלו ומטרידו בעת התפלה, וע"ז הוא לבישת הטלית להגן עליו מהחצים ואבני בליסטראות שלא יזק בהם, אמנם יש חומה ומגן שמונע בעד המנגד שלא יוכל אפילו לזרוק חצים, דמגן הטלית הוא או"מ שלא יזק, ואבני חומה זו תורה שע"י לימוד התורה ע"י מחלישים את המנגד, שאין בו כח לזרוק חצים, וכדאי" במד"ר ע"פ פנו לכם צפונה, אמרו ישראל אל הקב"ה אבינו יצחק מברכו (לעשו) על חרכך תחי' ואתה מסכים ע"י ואו' לנו הצפינו עצמיכם לאן נברח אמר להם הקב"ה ברחו לתורה, והוא ע"ד דאי' בתד"א פ"י אם רואה שיטורים באים עליו ירוץ לחדרי תורה ויהי' היטורים בדילין ממנו, שע"י לימוד התורה ממשיכים האו"מ דקדושה שמוקף מהאור העליון ותורה אור להאיר בקיום המצות בפומ"מ וזהו"ע המצות שהם לבושים.

ובפרטיות הוא כמצות הצדקה דמצות הצדקה הוא להחיות רוח שפלים הנה כמדה שאדם מודד בה מודדין לו דלהיות שהוא מרחם על העני להחיות את נפשו ממתי רעב בגלל זאת מרחמים עליו בהתעוררות רחמים מרובים על נפשו (גם הבהמית), לרוממה משפלותה וטומאתה להיות כל רצונו, גם של הנה"ב, רק לה' לבדו, דבזה מצות הצדקה חלוק משאר כל המצות הנה מצוה גוררת מצוה שיהי' גילוי המקיף דוקא ע"י השמחה של מצוה דוקא לכן פושעי ישראל אם שהם מקיימי המצות מ"מ אין הם ממשיכים מאומה דעשיית המצות הרי צריך להיות חיות ועונג שיחפוז עכ"פ בעשייתה ויהי' לו חיות בזה משא"כ מצות הצדקה להיותה להחיות רוח שפלים בפומ"מ ע"כ ע"י דוקא ממשך בחי' הר"ר ורק דצריך דקיום המצוה יהי' לפי שהוא ציווי הוי' ולא מפני שאינו תופס מקום אצלו להיותו עשיר או להתגדל ולהתייחר והדומה, והעיקר שבמצוה זו שתהי' בהרגש פנימי וכמא' והמפייסו בי"א כו', והנה כל המצות נק' בשם צדקה וכמאמר וצדקה כו' להיות כי כל המצות הנה קיומן כתיקונן הוא שיהי' בהרגש פנימי, שזהו בחי' בכל מאדך ועי"ז הוא ממשיך בחי' מאד העליון, וזהו"ע המתחסד עם קונו לקיים המצות כתיקונן בהרגש פנימי לכן בכל מאדך בכל ממונך דבצדקה, הרי נפשו הוא נותן דהי' יכול להתענג בזה בתענוג גשמי והוא לוקח את הגשמי ומחי' זולתו, לכן הנה עי"ז הוא ממשיך בחי' מאד העליון הבלי גבול האמיתי לכן עי"ז הקב"ה נותן לו מלא עומסו בברכה מרובה, והנה וצדקה תהי' לנו נא' אחר פרשיו' שמע ישראל כו', שהו"ע היחוד האמיתי דהוי' ואלקים שע"י קיום המצות כתיקונן גורם דמשפע יהי' אור שהם ב' מיני המשכות כנ"ל, ועי"ז נעשה היחוד האמיתי דהוי' ואלקים, ונשלם הכוונה העליונה וגם למטה בכי"ע יהי' איהו וחיהי וגרמוהי כמו שהוא באצ"י דזהו תכלית השלימות והגילוי דאוא"ס ב"ה, דגם בחי' שפע דנת"ל שזהו בחי' מל' שירדת בכי"ע, יהי' בבחי' אור והיינו להיות גילוי עצמות אוא"ס למטה ואז הוא יחוד אמיתי ותכלית העלי' בבחי' מל'.

וזהו צהר תעשה לתבה י"א חלון וי"א אבן טובה מאירה להם, שהם ב' מדרי' דעליו' המל', הא' הוא חלון שהוא ההמשכה בס' השתל' זה בא בעבודה דהז"א יאיר בבחי' מל', אמנם עיקר העבודה הוא דלילה כיום יאיר והוא עליית המל' שהוא אבן טובה וזהו צהר אור תעביד לתיבות', דאמר רבינו ז"ל בש' הבעש"ט דתיבה הם אותיות התפלה וצהר תעשה לתיבה שצריכים לעשות שהאותיות יהי' מאירים, והיינו כאשר הם באים בהרגש פנימי ובהתבוננות דהו"ע לטישת האבנים שיאירו, וזהו שא' בבעה"ט צהר בגימט' לאור האבן, דהאבן עצמו יאיר והיינו דהאותיות דתפלה יהי' בחיות גדול והוא ע"י העבודה בתורה ומצות, ואז ה"ה נרגש בתפלה, יעמאלט דערהערט זיך דאס בתפלה וזהו שא' בבעה"ט (ע"פ וירא אלקים) את האור כי טוב את האור בגימט' בתורה, וגימט' תרי"ג שע"י התורה וקיום המצות אותיות התפלה מאירים, וזה שארז"ל קבע בה אבנים טובות ומרגליות שיהי' מאירים לכם כצהרים, והוא ע"ד להפך מנגע לעונג דזהו ע"י התפלה דוחסידיך יברכוכה, * אותיות היצר שע"י התפלה והתעוררו ר"ר הנה ביכולתו להפוך ולפעול דגם הצר הצורך יהפך להיות רצה בעמך ישראל ולתפלתם שעה, והוא ע"ד דאי' בילקוט ע"פ והי' אם שמוע תשמעו אל מצותי אשר אנכי מצוך היום אם אתם שומעים לשמור מצות (בקיום התורה ומצות) אתם מאירים כיום, שנא' והמשכילים יזהירו כזהר הרקיע.

בס"ד, ש"פ חיי, רפ"ג

ועתה שמע אלקינו אל תפלת עבדך ואל תחננוני והאר פניך על מקדשך השמש למען אדני, וצ"ל אומרו ועתה דמשמע דעתה דוקא הוא זמן המיוחד והמוגבל לזה והלא אומר אח"כ אל תפלת עבדך ואל תחננוני דתפלה הרי אין לה זמן קבוע ומיוחדת לומר דדוקא דעתה בזמן הזה, זמנה, דידוע דשרש מצות התפלה מדאורייתא הוא דבכל עת וזמן צרה, הן צרה פרטית דיחיד והן צרת הרבים ר"ל, ציוונו השי"ת להתפלל אליו ולבקש ממנו כי ישמענו וימציא לנו עזרתו מקדש, וכן היחיד דכשיש לו איזה צרה ר"ל יבקש ויתחנן כי ימציא לו השי"ת ישועה וריוח ונבקש כל צרכינו מאתו ית' והוא יושיענו, דמשרשי המצוה הוא האמונה הפשוטה הקבועה בלב כאו"א מישראל דהוא ית' מכלכל חיים בחדס ומנהיג עולמו ברחמים ונותן חיות ומשגיה על כאו"א בפרט, וא"כ התפלה בשרשה הוא בכל עת זמן מצור ומצוק ר"ל והוא ית' שומע תפלת כל פה לעשות בקשתם ולמלאות משאלותם, וא"כ מהו אומרו ועתה דמשמע שהוא עת וזמן קבוע, והבקשה היא דהאר פניך על

* יש כאן תיבה אחת שאינה ברורה.

מקדשך השמם והוא למען אדני, וצ"ל מהו למען אדני, אך הענין דהנה ארז"ל (ברכות ד"ז ע"ב) אף דניאל לא נענה אלא בשביל אברהם שנאמר ועתה שמע אלקינו אל תפלת וגו' למען אדני למענך מבעי לי' אלא למען אברהם שקראך אדון דארשב"י (שם) מיום שברא הקב"ה את עולמו לא הי' אדם שקראו להקב"ה אדון עד שבא אברהם וקרא להקב"ה אדון (ועיי' בתוס' שם), וצ"ל מהו אומרם אף דניאל לא נענה דמשמע דראוי הי' דניאל להענות מצ"ע ועם זה הנה דניאל ג"כ נענה רק בשביל אברהם, וצ"ל מהו הפלא בזה דהלא מרע"ה רבן של כל הנביאים בבקשת רחמים שלו על ישראל הנה הוא ג"כ מזכיר זכות אבות לבנים וכמ"ש זכור לעבדיך וכו', ומהו הפלא כ"כ על דניאל שאף הוא נענה רק בזכות אברהם, ועוד דמשמע מסגנון הגמ' דלמען אדני הוא כאלו נאמר למענך רק שיש בזה עוד מעלה יתירה מאם הי' נאמר למענך, דלכאורה א"מ דהלא למענך הוא המשכה עצמית, ומה יוכל להיות עוד נעלה מזה, והמשמע דאילו נאמר למענך לא הי' ידוע עוד אמיתית הכוונה ורק כשאומר למען אדני למען אברהם שקראך אדון הוא עוד נעלה יותר מאלו נאמר למענך, וצ"ל מהו"ע ההמשכה עצמית דלמענך ומהו היתרון מעלה ומדרי' באמרו למען אדני למען אברהם שקראך אדון שהמשיך בחי' אדנות בעולם, והנה אח"כ הוא אומר עוד כבקשתו הטה אלקי אונך ושמע פקח עינך וראה, עינך לי' יחיד עין אחד, דהנה כתיב עין הוי' אל יראיו, ועי' הוא אומר פקח עינך וראה בחי' עין אחת, אמנם צ"ל דהנה לפעמי' כתיב עין הוי' אל יראיו ולפעמים כתיב עיני הוי' אל צדיקים ואי' במדרש סוף שה"ש דבזמן שישראל עושין רש"מ הקב"ה מביט עליהם בשתי עיניו דכתיב עיני הוי' אל צדיקים (וצדיקים הם המקיימים תומ"צ דשם צדיק הוא זכאי, וכל ישראל העושים את התורה ושומרים את המצות נק' צדיקים וכמ"ש ועמך כלם צדיקים) וכאשר ישראל עושים רש"מ בקיום התומ"צ אז הקב"ה מביט עליהם בשתי עיניו, וכשאינן ישראל עושין רש"מ הקב"ה מביט עליהם בעינו אחת, דכתיב עין ה' אל יראיו, וא"כ דעין ה' אל יראיו הוא דכשאינן ישראל עושין רש"מ א"כ אינו מובן מהו אומרו פקח עינך עין אחת דוקא, ועוד יוקשה דהנה במדרש פ' לך לך דריש, עין ה' אל יראיו זה אברהם דכתיב עתה ידעתי כי ירא אלקים אתה, דלכאורה יוקשה מאד דמא' דעין ה' אל יראיו הוא דכשאינן עושין רש"מ איך דריש זה על אברהם שנק' אוהבו של מקום ובפרט בגודל העבודה שלו בנסיגות וביותר בנסיון זה דעקידה שהוא נסיון נעלה מצ"ע בהמס"ג שלו, ועוד שהוא נסיון העשירי ובנסיון זה הוא שאומר עתה ידעתי כי ירא אלקים אתה ואיך דריש על עין הוי' אל יראיו שהוא רק עין אחת.

(ב) ולהבין זה ילקח'ת ולהבין מהו"ע עין למעלה, ומהו עין אחת ושתי עינים, ומהו כללות הענין דעין ה' אל יראיו, דהנה כתיב בינו בוערים בעם וכסילים מתי תשכילו, הנוטע אוזן הלא ישמע אם יוצר עין הלא יביט, וצ"ל מה משמיענו בזה דלכאוי' הוא דבר הפשוט ומובן מאיליו ע"פ

שכל אנושי וכמ"ש הרמב"ם המשל בזה, דכמו האומן אם לא הי' מצויר בשכלו ובלבו דבר האומנות שלו לא הי' יכול להמציא ולעשות כלי אומנתו באופן המעולה והנרצה לעבודתו והנמשל דאם נאמר שהאלקות הוא נפלא ונעלה מכחות הראות והשמע איך הי' בורא ועושה את כלי הראות והשמע וא"כ הוא דבר הפשוט ומובן בשכל אנושי ומה בא להשמיענו בזה, אך הענין הוא, דהנה יש ב' מדרי' השתל' ולמעלה מהשתל', דהשתל' הוא ההשתל' דעו"ע שהם בערך זל"ז ולהיותם בערך, לכן העלול בא מהעילה בדרך ממילא, וכמו שכל ומדות שהם עו"ע דהשכל הוא עילה והמדות הם עלולים ולכן המדות באים בדרך ממילא מהשכל, דכאשר השכל מאיר במוחו אז הנה בדרך ממילא מתעוררין ומתגלגלן המדות שבלבו דכן אנו רואים במוחש הן בגשמיות דכאשר האדם מבין איזה דבר שכל במוחו ומתבונן בו והיינו שמחשב בו ומהרהר אז מתעורר בלבו בהמשכה לזה והיינו שנעשה אצלו אהבה וקירוב אל הדבר ההוא, וכן ברוחניות דכאשר מתבונן בהשגה אלקית ומבינה בשכלו בהבנה טובה ונרגש בו (און ער דער הערט דאס) והכוונה היא אז ער דער הערט און פערשטייט דיא השגה אלקית כמו השגה שכלית גשמי' וגשמיות שכל הלא מבין האדם בטוב וכמו בהשכלה פשוטה דאיזה חכ' או בהנהגת עסקיו הרי מבינה בטוב ער ווייסט דיא זאך קלאהר דידוע דכן הוא ואינו מסופק בזה והטעם הוא לפי שהדבר קרוב אליו והוא קרוב להדבר ומקושר בו, ער איז זייער נאענט צוא דעם, הנה כמו"כ כאשר ההשגה האלקית הוא מבינה בטוב וקרובה אליו והיינו שהוא מקושר בה, אז הי' נרגש בה אזי ממילא מתעורר באהבה וקירוב אל הדבר, והוא מפני שהמדה היא התפשטות והמשכת העילה להוציא את העלול, והיינו שצ"ל התפשטות השכל בכדי שיהי' הולדת המדות דזה בא דוקא ע"י התפשטות השכל דהיינו חיצוניות השכל כי עצמות השכל הוא אינו שייך אל המדה ואין הוא עילת המדות דיהי' ממנו עלילות המדה ורק מחיצוניות השכל שהוא שייך אל המדה והיינו שהוא בערך המדה, מזה דוקא יהי' הולדת המדות ואז הנה המדות באים בדרך ממילא מהשכל לפי שהוא בערך זל"ז, ומזה הטעם הוא ג"כ מה שהעילה מתלבשת בהעלול דמהות השכל מאיר בהמדה וכמו שנראה במוחש דבהמדות הרי יש בהם אור המוחין וכמו עד"מ באדם למטה הנה האהבה והקירוב שהוא מתחסד עם זולתו וכן השנאה והריחוק שהוא שונא את זולתו הנה האהבה והשנאה הן המה מדות ובאים בהתגלות בפעולה ממש דמפני האהבה הי' אוהבו ומגלה לו מדת חסדו בהשפעה מרובה הן בהשפעה גשמי' והן בהשפעה רוחניות דהשפעת השכל ובכלל הקירוב הוא השפעה רוחניות דגורם קירוב הלב והדעת עמו ונוגעים לו מאד כל עניני אוהבו וחפץ בטובתו ובכל אשר לו ידרוש בטובת אוהבו וכן ההיפך מזה השנאה שהיא מדה הבאה בפועל שמרחק את שונאו ומגלה לו מדת גבורתו ומרחקו בכל מיני ריחוק הן בגשמיות בהעדר ההשפעה והן ברוחניות דלבו בל עמו ויש במדות אלו אור וחיות השכל דבהכרח שיהי' טעם שכלי מפני מה אוהבו ומקרבו דלפי אופן הטעם שכלי ההוא כן יהי' פועל המדה דאינו

דומה האהבה לזה שהשפיע לו טוב וחסד גשמי להאה' הבאה בסיבת הצלה שהצילו ממות ר"ל ממש דאהבה גדולה יאהבנו, וכל דבר שיעשה לו עמו גם בדברים היותר גדולים לאין יחשבו לעומת גודל החסד אשר עשה אתו עמו להצילו ממות ממש וכן כאשר הטובה שעשה לו היא טובה רוחניות בהשפעת השכל והדומה, וזהו סיבת החסד שעושה עמו עתה בתשלום עבור ההשפעה שהשפיע לו, וכן הוא במדה ההפכית דטעם וסבת השנאה הוא מפני אשר מונע ממנו ההשפעה או שהדיחו ח"ו מדרך האמת והדומה, הרי שבהמדות יש בהם אור המוחין, וכפי ערך אור השכל שבהמדה כן יהי' גדלות המדה היינו בכלל החסד והפכו, ולכן אנו רואים הבדל בחושי והנהגת בני"א, דלפעמים הנה שני בני"א יעשו חסד אחד עם זולתו הא' מכיר בחסד זולתו אשר עשה עמו, והב' עם שגם הוא מודה אשר עשה עמו חסד גדול ביותר, ומ"מ אינו נרגש בו כ"כ גודל החסד שעשה עמו זולתו ולזאת התקשרותו אל מי שעשה עמו החסד אינו כמו הראשון שהוא מכיר במהות החסד שעושה עמו ומסור ונתון ומקושר בכל מהותו למי שעשה עמו החסד הזה, והסיבה לזה הוא השכל דמי שהוא בעל שכל גדול ומבין בשכלו רב החסד וגודל הטובה אשר הפליא לעשות עמו ולזאת הוא מתקשר אליו בכל לבו ונפשו, ומי שאינו בעל שכל חזק אינו מכיר כ"כ בהחסד ולכן אינו מקושר כ"כ ונמצא מובן מזה ב' הענינים הא' דלפי אופן ומהות העילה שהוא השכל כן יהי' מהות העלול שהיא המדה, ועוד זאת יובן דלפי אופן אור השכל שבהמדה כן יהי' גודל המדה וקטנותה, והגם דכללות אור המוחין שבהמדות הוא הארה בלבד אמנם זהו לפי דכללות השכל הוא רק הארה, וכידוע ההפרש בין השפעת השכל להשפעה עצמית, דהשפעה עצמית הוא שמהות דבר נשפע בהשפעתו, משא"כ בהשפעת השכל דהוא רק הארה ולהיות דכללות השכל הוא רק הארה הנה מובן דבהשתל' מהשכל להמדה הוא רק הארה בלבד, (דבהשפעה עצמית דמהות דבר נמשך ונשפע, הנה יובן דגם ההשפעה דהשפעה הוא ג"כ ממהות משפיע הראשון כו' אבל בהארה הנה בהשתל' בא בבחי' הארה דהארה בלבד) אבל מ"מ הרי יש אור המוחין בהמדות ואור זה הוא חיות המדה, ולכן הנה במשך הזמן דכאשר מתעלם המוחין בהמדה ונשארה רק מדה בלבד הרי אין בה חיות, וכמו בהג"ל דכאשר נשכח הטעם שכלי שחייב את האהבה והקירוב או השנאה והריחוק אז אין שום חיות לא באהבה ולא בהפכו והם רק מדות בלבד והוא לפי דאור וגילוי המוחין הם חיות המדות וכ"ז דמוחין ומדות הם עו"ע שהם בערך זל"ז דשניהם מהות רוחני, והגם דמוחין ומדות ה"ה רחוקים זמ"ז וחלוקים בעצם מהותן דמהות המוחין עונג ומהות המדות רצון ולכן גם מחולקים בעצם טבען דטבע המוחין מנוחה והתיישבות וטבע המדות תנועה והתפעלות ומ"מ ה"ה בערך זל"ז בחיצוניותן וע"כ המדות הם באים בדרך ממילא מהשכל ויש התלבשות השכל בהמדות ולכן העלול פועל שינוי בהעילה וכמו שנראה במוחש דאינו דומה המוחין כשהם לעצמם להמוחין המתפשטים שיהי' מהם הולדת המדות, ומכש"כ אור המוחין המתלבשים

בהמדות שהם באים בצמצום ביותר, וכן הוא במדות ומח' שהם ג"כ עו"ע והראי' דמה שהוא רוצה בו ה"ה מחשב ומהרהר בזה וכמו שנראה במוחש בדבדב שהאדם רוצה בו ה"ה מחשב בזה כאופן שהוא בעצמו אינו יודע שמחשב ומהרהר בזה הענין כלל דלפעמים הוא חושב ענין אחר וגם חפץ ומשתוקק לעיין במחשבתו בהדבר ההוא ומבלי דעת הוא מרגיש שחושב ומהרהר בהדבר שהוא רוצה בו ואינו יודע וזוכר כלל איך בא על מח' זו, הלא עיקר מחשבתו הי' בענין אחר, והוא לפי שמקושר הוא בו במדותיו, ומדות ומח' הוא בדרך עו"ע שהעלול בא בדרך ממילא מהעילה וכן במח' ודבור שהמח' בא אל הדבור בדרך ממילא והוא הדבר וואס מיא רעדט זיך אויס והיינו שלא בכוונה כלל, אמנם העו"ע דמח' ודבור הוא, בהכחות דמחוד' כי בהאותיות דמח' ודבור אינו שייך השתל' עו"ע ורק בהכחות דמח' ודבור, והוא דעו"ע הם בערך זל"ז והעלול בא בדרך ממילא מהעילה.

ג) והנה הדוגמא מזה יובן למע', שהוא ג"כ בדרך השתל' עו"ע, וכמו התהוות נפש הבהמה ונפש החי' מפני ארי' ופני שור שבמרכבה, וכידוע דד' חיות המרכבה הם מקורי כל הנבראים שלמטה, דזהו בדרך עו"ע, דמובן הדבר שצ"ל רבוא רבבות מדרי' בהשתל' עד שיהי' התהוות נפש הבהמה והתהוות הגשמיים מפני ארי' ופני שור שבמרכבה העליונה שבטלים לאלקות, ובכ"ז הנה הוא בדרך השתל' עו"ע, ומזה הוא בא מקור הטעות דחסידי אוה"ע שאומרים עזב הוי' את הארץ דלהיות שחושבים דהתהוות העולמות הוא בדרך השתל' עו"ע, דהיינו שהם בערך ולזאת אומרים רם הוי' וכמ"ש רם על כל גוים הוי' על השמים כבודו, דהגוים אומרים רם הוי' והיא השפלה לפני האלקות להשפיל א"ע להוות את העולם הגשמי ולהחיותו לפי שאינו בערך, ורק על השמים כבודו דשמים הוא התהוות רוחני, והתהוות כזו הוא בערך אבל התהוות גשמי וחיותו אינו בערך כלל ולזאת עזב הוי' את הארץ בידי הכוכבים ומזלות דכל השפעת הגשמיים וחיותם נמשך מהם, וע"כ אומרים לא יראה י"ה ולא יבין, דלא יראה י"ה היינו שאינו משגיח בעלולים התחתונים ולא יבין דמעשה התחתונים אינו תופס מקום, ולזאת אינו עולה ואינו נחקק למע' ולא יבין הוא ע"ד וירא און ולא התבונן, אמנם שם הוא הפי' דאע"פ שרואה את האון ומ"מ לא התבונן שאינו תופס מקום והיינו שאינו מתלבש בזה לפי שהראי' הוא בכחי' ד"ע אבל אוה"ע אומרים דלא יראה ולא יבין כפשוטו, דלא יראה שאינו משגיח בעלולים התחתונים ולא יבין דמעשה התחתונים אינו תופס מקום כלל, והוא שיטה כוזבת גם ע"פ שכל המובן בשכל אנושי, והאמת הוא כמו שאומרים אנחנו בני ישראל המחדש בטובו בכ"י תמיד מע"ב, דמע"ב הוא בחי' התחדשות ולא בדרך השתל' עו"ע, דעו"ע הם בערך זל"ז וכשם דבהתגלות העלול והיינו דכאשר העלול כבר התגלה מהעילה הנה העילה מתלבש בהעלול וכנ"ל בשכל ומדות, ומדות ומח' הנה כמו"כ גם קודם שמתגלה העלול שהגילוי הוא התהוותו הרי העלול כלול בעילתו ואחי"כ הוא מתגלה מהעילה וא"כ אינו

דבר חדש בעיקרו רק שהי' תחלה כלול בהעילה ונתגלה, משא"כ בהתהוות דהתהוות הוא בבחי' התחדשות ממש דהלא העולם שנברא לא הי' תחלה בעולם ונמצא מן ההעלם אל הגילוי כו' שהוא בבחי' התחדשות ממש, וההתהוות הוא בכח הא"ס דעצמות א"ס ב"ה הוא המהווה דהוא לבדו בכחו ויכלתו לברוא יש מאין ואפס המוחלט וכתוב כל אשר חפץ הי' עשה דהעשי' וההתהוות הוא בחפץ ורצון הי' דוקא והגם דההתהוות הוא בהתלבשות כח הפועל בהנפעל דהלא האין הרי צ"ל תמיד בהיש וכל התלבשות הוא בבחי' גילוי, הנה האמת זהו רק הארה מה שאינו בערך לגבי' ולכן אינו עושה שום שינוי כלל וגם הארה זו באה בבחי' העלם והסתר דזהו"ע העלם והסתר הבורא מהנברא דכשם שהאור אלקי שמהווה את הנברא צ"ל תמיד בהנברא להוותו וכמ"ש לעולם הי' דברך נצב בשמים דדבר הי' דיהי רקיע עומד בשמים להוותו ולהחיותו ואם יסתלק ממנו כרגע יהי' ממנו אין ואפס והי' השמים כלא הי' כלל כן בעת היותו בו בהלבשו הי' בתכלית ההעלם וההסתר שאינו מתגלה בו כלל דביטול היש הוא בשני הפנים בשוה הא' בהסתלק האור ממנו והב' בהגלות נגלות אור מקורו וזהו"ע הפלא דבהתהוות שהאין נמצא בהיש תמיד והוא בו בתכלית ההעלם לפי שהבריאה הוא בדרך אין ערוך ולכן הוא כאין ערוך גם לגבי ההארה שהרי אין ערוך הגשמי לגבי הרוחני כלל לפי דכללות ענין ההתהוות הוא בהתחדשות והיינו מה שאינו בערך, והנה מה שיש בחי' השתל' עו"ע למעלה הוא מהחכמה ולמטה, דחכמה הוא ראשית ההשתל' ומהחכ' ולמטה הוא בבחי' השתל' עו"ע אבל חכמה מלמעלה מן החכ' הוא בדרך אין ערוך והוא יש מאין והיינו דהתהוות בחי' מציאות הרוחני הוא בא בדרך יש מאין מא"ס ב"ה דהנה גם מציאות הרוחני אינו בערך דכשם שהגשמי אינו בערך הנה גם הרוחני אינו בערך דזהו משארז"ל במקום שאתה מוצא גדולתו שם אתה מוצא ענוותנותו, דמקום שאתה מוצא גדולתו, דחסידי אוה"ע אומרים רם הי' שזהו גדלות לפניו ית' ולכן על השמים כבודו דהתהוות הרוחני הוא בערך הנה שם אתה מוצא ענוותנותו דגם זהו ענוה ושפלות לגבי' ית' דהרוחני והגשמי הם שוים ממש וכשם דהגשמי אינו בערך כן הרוחני הוא ג"כ אינו בערך, וכשם דהתהוות הגשמי הוא בכח העצמות, דהעצמות מהווה בדרך אין ערוך כן הוא גם התהוות הרוחני והוא לפי שההתהוות הוא בבחי' התחדשות ובדרך אין ערוך, וכן הוא גם בההשגחה דהוא ית' משגיח בעליונים ובתחתונים בשוה וכמ"ש המגביהי לשבת המשפילי לראות בשמים ובארץ דלהיות שהוא ית' מגביהי לשבת דהכל אינו בערך כלל ולכן משפילי לראות בשמים ובארץ בהשואה גמורה דכשם שבהתהוות הנה ההתהוות הוא בדרך אין ערוך ולכן רוחניות וגשמיות שוין וכן הוא בההשגחה דהוא ית' משגיח על כאו"א בפרט וכל מעשי בני אדם מחשבותם ודבורם עולים ונחקקים למע' והכל גלוי וידוע לפניו ית'.

ד) והנה בכדי לקרב אל השכל ולבאר זה דההתהוות הוא בדרך אין ערוך וההשגחה פרטית על כל מעשה ב"א והכל הוא בדרך אין ערוך הוא אומר הנוטע אוזן הלא ישמע כו' אם יוצר עין הלא יביט בעצמו ומתחיל כזה בינו בוערים בעם כו' דהנה אי' בזהר דר' אבא אזיל למחזי' לרשב"י אשכחי' דיתב ודריש איש בער לא ידע כו' כמה טפשי' אינון בני עלמא דלא משגיחי' ולא ידעין ולא מסתכלין למינדע אורחיו דקוב"ה על מי קיימאין בעלמא, ומאן מעכב לון למינדע (מי מעכב להם שאינם יודעים דרכי ה', ומשיב) טפשותא דלהון (השטות שלהם והוא) דלא מישתדלו באורייתא (לפי שאינם יודעים ואינם שוקדים בתורה) דאלו הו' משתדלי' באורייתא יודעין אורחיו דקוב"ה, ובפרדר"א איתא אדם מישראל כשהוא בער ולא למד בינה חכמי ישראל מלמדים אותו בינה דכתיב בינו בוערים בעם וגו' והלימוד דבינה הוא ע"י התורה שע"י התורה הוא יודע ומשיג אמיתית הענינים, וזהו הנוטע אוזן כו' אם יוצר עין כו' דמבשרי אחזה אלק' וכמו עד"מ כחות הנפש הנה כחות הראי' והשמיעה הם כחות רוחניים ובהם יש מה שמחברים ב' דברים נבדלים ונפרדים זה מזה כמו אדם הרואה אבן או חומה הרי האבן הוא נחקק במוחו שיודע אותו וכן הרואה את החומה עם כל מבואותיו ומוצאותיו הרי יודע אותו וזוכר אותו לכל פרטיו גם כשאינו האבן אצלו והוא שהתחבר אתו ע"י הראי' שרואה אותו, והגם שאין לו שום ערך ויחוס להאבן והחומה עם שכל האדם, דהאבן הוא דומם ושכל האדם הוא מדבר ויש ביניהם צומח וחי דהדומם והצומח הם בערך זל"ו, אמנם החי הוא מובדל בערך מהדומם שהצומח מפסיק ביניהם ומכשי"כ המדבר שהוא מובדל לגמרי מן הדומם ועכ"ז הרי האבן והחומה הם בהתחברות עם שכל האדם, וע"ה דההתחברות שע"י הראי' אינה התחברות אמיתית דבראי' זו שראה את החומה והאבן הרי אין זה שהאבן נתפס במוחו בפו"מ, ומ"מ הרי נצטייר אבן זה וחומה זו במוחו ושכלו שיודעם לכל פרטי עניניהם והוא מההתחברות שהראי' פועל וכן הראי' עושה התעוררות שע"י הראי' דוקא נתעורר בזה שהעין רואה והאוזן שומע והמוח משכיל והוא שהמוח ממוזג ומורכב באופן כזה שהוא כלי אל השכל והאוזן הרכבתו שמקבל את השמיעה והעין ממוזג ומורכב באופן כזה שהוא מקבל הראות שזהו ההרכבה והמזיגה שיש בכל אבר פרטי שהוא ההכנה שלו לקבל אור וכח הנפש בהנוגע לו לפי הכלי שלו כן הלב הוא ממוזג ומורכב באופן כזה שהוא מקבל כח החמדה והתשוקה דתשוקת כל דבר יהי' מה שיהי' הוא מהלב דהלב הוא כלי לחמדה ותשוקה כמו שהאוזן הוא כלי לשמיעה וע"י הראי' נעשה התעוררות בלב וכמו העין רואה והלב חומד שע"י הראי' מתגדלת ומתרחבת חמדת הלב ותשוקתו דכן הוא גם בהנהגת הטוב והמעלה וכמו אותיות מחכימות שע"י ראיית האותיות נתוסף אור השכל (דיש בזה ב' ענינים, הא' שע"י הראי' והיינו הלימוד בא על הענין, והב' שע"י ההסתכלות בהאותיות ה"ה נתוסף אצלו אור השכל) דע"י הראי' נעשה התפעלות וקנין הנפש באופן אחר לגמרי וכמו בראיית אלקות במוחש דהראי' בא ע"י ענינים גשמיים ותחתונים וכמ"ש שאו מרום

עיניכם וראו מי ברא אלה, שעיני רואים את כח הא"ס שבעולם דאז הוא ההתפעלות באופן אחר לגמרי, הרי שהראי' פועל ההתעוררות וכן כח השמיעה עושה ההתחברות בשני דברים שהם רחוקים ומובדלים זמ"ז וכמו דכאשר שומע קול ודבור של הזולת ונתחבר ע"י כח השמיעה עם שכלו דהגם דהזולת הוא נבדל ממנו לגמרי ומ"מ הנה ע"י כח השמיעה מתחבר קול ודבור זולתו עם שכלו דבאם שבהקול ודבור שבזולת יש בזה איזה דבר חכ' הרי ע"י כח השמיעה הוא יודע את השכל ומכניחו ונתוסף לו שכל וחכ' הרי דבהכחות דראי' ושמיעה פועלים ההתחברות בב' דברים שהם נבדלים זמ"ז וגם פועל ההתעוררות, והדוגמא מזה יובן למעלה דהנוטע אוזן הלא ישמע אם יוצר עין כו' דגם למעלה יש ראי' ושמיעה דהלא רואה ומשגיח בכל פרט ופרט במעשה בנ"א אם מדבר דברי תורה או תפלה או שמדבר דברים בטלים והבל כו' הכל גלוי וידוע לפניו ית' והיינו דכל מחשבת האדם דבוריו ומעשיו הנה הכל גלוי וידוע, והגם דהאדם וכל עניניו הן הגשמיים והן הרוחניים הרי אינם בערך אבל בכ"ז הוא כן דהכל גלוי וידוע גם כשאינו בערך, מובן זה מהאדם בכחות הראי' והשמיעה שהם כחות המחברים דברים נבדלים, וא"כ מובן הענין במכש"כ מהאדם, דהאדם הוא מוגבל ומ"מ כחותיו המוגבלים מחברים דברים שאינם בערך ומכש"כ שהוא כן למעלה, ורק דההפרש הוא דראיית האדם עם שהוא מחבר ופועל גם ההתעוררות כנ"ל ומ"מ אינו פועל שום השפעה וחיות וכמו אם יחשוב האדם אודות האבן והרי מחשבתו וראייתו לא יפעל שום התחדשות בהאבן או בהחומה, משא"כ למעלה הנה ע"י הראי' נמשך שפע חיות, דכן הוא בכל הענינים שבהאדם שהם רק משל בלבד ולמעלה הנה ע"י הראי' נמשך שפע חיות למטה, אמנם פנימיות הכוונה במכש"כ הנוטע כו' דהנוטע אוזן הלא ישמע בלא אוזן, אם יוצר עין הלא יביט שלא ע"י עין דהאמת הוא כן אלא שזה הראי' דבד"ע, וכידוע דהפרש בין הראי' דהמאציל העליון ב"ה בנאצלים וכנ"ל דלמעלה מהחכ' כחכ' הוא מאין ליש ובשם ההשגחה הוא שלא ע"י עין וכידוע דכלים דכתר הם בכחי' חקיקה ואינם בכחי' כלים ממש עדיין, אמנם הראי' מאצי' לבי"ע שזהו בד"כ מהחכ' ולמטה כנ"ל כידוע דאבא עילאה מקננא באצי' ואבא עילאה הוא בכחי' חכ', דבאצי' הוא גילוי בחי' חכ' כידוע, הנה משם הראי' הוא ע"י עין שהם הכלים דע"ס דאצי' שהם בכחי' כלים ממש עד"מ, וזהו"ע עין למעלה שהוא בחי' השגחה, דהשגחה נק' עין למעלה.

ה) **והנה** בזה גופא יש ב' מדריגות וזהו דלפעמים כתיב עין הוי' אל יראיו ולפעמים כתיב עיני ה' אל צדיקים דזהו הראי' בעין אחת והראי' בשתי עינים, והענין הוא דהנה כתיב סוף דבר הכל נשמע את האלקים ירא ואת מצותיו שמור כי זה כל האדם וכתיב והאלקים עשה שייראו מלפניו דהיראה הוא משם אלקים, וביאור הענין הוא דהנה ארז"ל (שבת ל"א, סע"א) כל אדם שיש בו תורה ואין בו יר"ש דומה לגזבר שמסרו לו מפתחות הפנימיות ומפתחות החיצוניות לא מסרו לו בהיי עייל נמצא דתורה הוא

מפתחות הפנימיים ויראה מפתחות החיצוניים, והענין הוא דהנה התהוות העולמות וחיותם הוא מבחי' מל' דכתיב מלכותך מכ"ע דכל עולמים התהוותם וחיותם הוא מבחי' מלכות והיינו לפי שעלה ברצונו ית' אנא אמלוך מזה הוא שנתהוו כל העולמות וא"כ מובן דכללות ההתהוות הוא רק הארה בלבד ולכן מלוכה הו"ע ההתפשטות שמורה על ההארה וכמו עד"מ מלך למטה הרי אף שהוא מלך במדינתו ומ"מ אין זה שעצם המלך מתפשט בהמדינה והוא רק התפשטות המלך בלבד ומלך שמו נק' עליהם ולכן מל' הוא בחי' דיבור העליון וכמו הדבור שהוא רק גילוי אל הזולת וכידוע דמח' הוא לעצמו והדיבור הוא אל הזולת, וכמו"כ יובן בבחי' המל' דזהו רק הארה בלבד, וכאשר יתבונן האדם דכללות כל ההתהוות מריש כל דרגין עד סוכ"ד בכללות כל ההשתל' שזהו רק הארה בלבד, ובאמירה אחת נבראו כל העולמות והריבוי עולמות עד אין שיעור ומספר כלל הנה התהוו באמירה אחת לבד וכמו שאנו אומרים ברוך שאמר והי' העולם וידוע דאמירה זו קאי על אמירה דא"ק שהיא מח' הקדומה הכוללת הכל ובע"מ נברא העולם והלא במא' א' יכול להבראות וידוע דהאמת הוא שנברא במאמר א' והט' מאמרות הם רק התפשטות המא' אחד, ובזוהר איתא במאמר א' נבראו כל העולמות איהו מחה"ק דא"ק הכוללת הכל, ועם זה יוסיף להתבונן בהעדר תפיסת מקום דאדם אחד לגבי העולם ומכש"כ לגבי כללות העולמות מריש כל דרגין עד סוכ"ד, ועכ"ז הרי האדם הזה הוא התכלית ועיקר הכוונה דכללות בריאת כל העולמות וכמ"ש אנכי עשיתי ארץ ואדם עלי' בראתי דמה שאנכי מי שאנכי עשיתי ארץ הוא בשביל האדם, וא"כ כאשר יתבונן האדם דהוא תכלית הכל ובשבילו נברא העולם ואשר מיום שנבה"ע עומדים מלאכי מעלה וספירות עליונות מצפים ומחכים על עבודתו בתורה ועבודה שבלב ועבודת הברורים ועם זה יתן על לבו כל אשר פעל ועשה במח' דיבוריו ומעשה שלו הנה בהכרח שיפול עליו מורא ופחד גדול וכמו עד"מ במלך בשר ודם הלא היראה והפחד הוא מפני גדלות כח המלך דלהיות שבכחו לפעול פעולות גדולות ונעלות משו"ז נופל אימתו ופחדו על העם, הנה כמו"כ כאשר יתבונן האדם רב כחו ית' בהתהוות העולמות דמה רבו מעשיך הוי' ומה גדלו מעשיך ה' והכל במאמר ורוח פיו ית' וכמאמר מדרש בכל הקב"ה משתמש דכמה שלוחים למקום ואי' דהכל מסייעין למלך, ומכש"כ דהכל מסייעין לממה"מ הקב"ה אפי' מזיקים וחיות רעות כו' וכמו שנראה במוחש דברצות ה' גם המזיקים הם שלוחים טובים (וכדאי' בירושלמי תרומות פ"ח סוף ה"ג ומעילה דף י"ז ע"ב) בכדי לבטל הגזירות כו', והכל הוא במאמר א' הנה מזה יפול מורא ופחד על האדם, וזהו את האלקים ירא דמשם אלקים נמשך היראה, דאלקים הוא ל' תוקף ויכולת, וכמ"ש בשו"ע או"ח סי' ה' בפ"י שם אלקים, וכשיזכור שם אלקים יכוון שהוא תקיף ואמיץ ואשר לו היכולת בעליונים ובתחתונים, וכזה ממילא נעשה היראה והפחד, וזהו דיראה היא מפתחות החיצוניים, לפי שהיא בחי' חיצונית המל', דיש פנימיות וחיצונית דמח' הוא פנימיות ודיבור הוא חיצונית והמעשה הוא חיצוני יותר, והנה

במשכה גופא יש פנימיות וחיזונית, דפנימיות המח' הוא כשחושב ענין הנוגע לו במאד דאז יש בזה גילוי אור הנפש ביותר וכשחושב דבר שאינו נוגע כ"כ אינו מאיר האור בגילוי כ"כ, וכמו"כ למע' יש פנימיות וחיזונית וכמו שאנו אומרים בברכת יוצר על כל שבח מעשי ידיך שהוא בחי' עשי' והוא בחינת חיזונית ובעמידת וכיטול המלאכים אנו אומרים עומדים ברום עולם ומשמיעים ביראה יחד בקול דברי אלקים חיים שהוא בחי' הדיבור שזהו ג"כ חיזונית אלא שזהו פנימיות יותר מכמו העשי', ובכללות הוא ענין ההתבוננות בהארה אלקית המח' את העולמות שזהו מפתחות החיזונית, וזהו והאלקים עשה שייראו מלפניו דהאלקים עשה דשם אלקים מעלים ומסתיר ומכסה על עצמות האור, דכתיב כי שמש ומגן הוי' אלקים הוא שמש ומגן דכשם שהמגן ונרתק מכסה על אור השמש, דהאור הנראה אין זה עצם מהות השמש כ"א אור הנרתק, וכמו"כ השם אלקים מעלים ומסתיר ומכסה על עצמות האור, והגילוי הוא רק הארה חיזונית, וזהו עין ה' אל יראיו עין אחת דגם ההשגחה הוא מאין ליש דכשם שההתהוות הוא מאין ליש שזהו בבחי' העלם והסתר הבורא מהנברא, כן ההשגחה היא ג"כ מאין ליש שהוא בבחי' העלם והסתר, דזהו שם אלקים שהוא מדת הדין והצמצום, ולכן הוא מפתחות החיזונית, אבל תורה היא מפתחות הפנימיות בחי' המשכה עצמית שלמעלה מהמקור להעולמות, דהנה אלפיים שנה קדמה תורה לעולם ואאלפך חכ' וכתיב והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום, דוהיו הדברים האלה הנה בדית הכתוב מדבר דתורה היא המשכה עצמיית, ובכל יום ויום יהיו בעיניך כחדשים כאילו היום נתנה מסיני, דכאשר עוסק בתורה הנה גם עתה הוא ממשיך בחי' אנכי דבמ"ת כתיב אנכי ה'א, דהאור והגילוי הנמשך עייז הוא שנמשך באור וגילוי ממש דכאשר ההמשכה הוא משם אלקים הנה האור והגילוי שנמשך הוא בבחי' העלם והסתר, אבל כאשר ההמשכה הוא מעצמות א"ס והיינו הגילוי דשם הוי', אז האור והגילוי שבזה הוא אור וגילוי ממש, וזהו מה שמביט עליהם בשתי עיניו בבחי' גילוי אור, דמה שמביט עליהם בעינו אחת הנה אמרו במדרש משל עיז, משל לצבי כשהוא ישן עינו אחת פתוחה ועינו אחת סגורה, והיינו שפותח אחת וסוגר אחת, וסוגר הוא העלם וגילוי דזהו ההמשכה דשם אלקים, אבל ההמשכה עצמיית שעיי התורה הוא שמביט עליהם בשתי עיניו והוא בבחי' גילוי אור ממש, והנה האור הנמשך עיי התורה יהי' בבחי' קיום ממש זהו עיי המצות, דמצות הם כלים וכמ"ש כי נר מצוה ותו"א, דנר הוא הכלי שמחזיק את השמן והפתילה והוא כלי אל האור דהמצות הם כלים אל אור התורה, דמצות יש מ"ע ומל"ת דמ"ע הם כלים להמשכת האור, ומל"ת הם בכדי לבער ולנקות כל לכלוך ולהסיר כל מונע ומעכב על המשכת האור, וכמו עד"מ דירת המלך הרי צריכים תחלה לנקותה מכל לכלוך וצואה ואז היא ראוי' להיות דירה אל המלך, כמו"כ בכדי שיהי' השראת אלקות למטה דנתאוהה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים הרי צריכים לנקות את העולם מכל לכלוך הן בסו"מ מדברים האסורים, והן בכיבוש מדותיו הלא טובים בכעס וגאווה דאין אני

והוא יכולין לדור, והוא ע"י מל"ת שהוא ענין ביעור הרע וכן עי"ז מתבערים כל המונעים ומעכבים להמשיך את אור התורה וזהו כל האומר אין לי אלא תורה אפילו תורה אין לו, דצריכים גם מצות לפי שהמצות הם כלים אל אור התורה, ובוה יובן מה שאמר כי אם בזאת יתהלל המתהלל השכל וידוע אותי כי אני ה' עושה חסד משפט וצדקה בארץ כי באלה חפצתי כו', וצ"ל מהו הנתינות טעמים הא' כי אני עושה חסד כו', והב' כי באלה חפצתי, אלא דהשכל וידוע אותי הוא השגת אלקות שע"י התורה ואין זה מספיק עדיין כי אם שהשגת התורה יהי' לפי כי אני ה' עושה חסד ומשפט דחסד ומשפט הם מ"ע ומל"ת, ידיעת התורה בלא מצות אין זה עיקר כ"א תומ"צ דחסד רמ"ח פיקודין רמ"ח אברין דמלכא, ומל"ת הם משפט לבער כל הקוצים המעכבים להמשיך את האור ואז צדקה בארץ, דצדק הוא בחי' מל' וע"י העבודה נעשה בחי' צדקה וההמשכה הוא בארץ בגילוי למטה, וזהו עיני ה' אל צדיקים שע"י שמקיימים התומ"צ או ממשיכים להיות עיני ה' הגילוי אור למטה ממש.

(ו) **ועתה** צ"ל הא דדריש במדרש דעין ה' אל יראיו זה אברהם דכתיב ב' עתה ידעתי כי ירא אלקים אתה דהלא נת"ל דעין ה' אל יראיו הוא מפתחות החיצוניות איך דריש זה על אברהם, אך הענין הוא דהנה יש בחי' עין א' שהוא למעלה ממה שמביט עליהם בשתי עיניו, וביאור הענין הוא דהנה ארו"ל (שבת ל"א ע"ב) מכריז ר' ינאי חבל מאן דלית ל' דרתא ותרעא לדרתא עביד דמובן דרתא הוא בחי' היראה ותרעא לדרתא הוא תורה וכן פירש"י ז"ל על מאמר זה שהובא ביומא ע"ב, ב שהתורה אינה אלא שער ליכנס בה ליר"ש וא"כ הוא ההיפך לגמרי מדרשה הנ"ל דיראה הוא מפתחות החיצוניות ותורה מפתחות הפנימיות, אך הענין הוא דהנה איתא באבות אם אין חכ' אין יראה ואם אין יראה אין חכ' דלכאורה אינו מובן דא"כ הלא א"א להתחיל בעבודה כלל דכל עבודה היא עבודה פנימית ועבודה פנימית הוא בסדר והדרגה וכמו עבודה בגשמיות מי שהוא אומן במלאכה אחת עוסק במלאכתו ואומן בכמה מלאכות אינו אומן בשום מלאכה, וכן כאן מאין מתחיל עבודתו, דאם יתחיל מהיראה הלא אם אין חכ' אין יראה וצריכים ההקדמה דחכמה ואם יתחיל מהחכ' הלא אם אין יראה אין חכמה וצריכים הקדמת היראה, אך הענין הוא דהנה ידוע דיש ב' מדריגות יראה, יר"ת ויר"ע דכתיב כי אל דיעות הוי' שהם ב' דיעות ד"ת וד"ע, דד"ת הוא שלמטה יש ולמעלה אין דלמטה הוא יש ומציאות, אמנם מציאות זה וישותו הוא האין האלקי המהווה אותו, דההתהוות הוא מאין ליש דהאמת הוא דמחדש בכ"י תמיד מע"כ דההתהוות הוא בבחי' התחדשות אבל הוא מאין ליש, והיראה מזה הוא דכתיב יראו מה' כל הארץ ממנו יגורו כל יושבי תבל כי הוא אמר ויהי כו' והוא ההתבוננות כנ"ל שהוא בחי' הארה בלבד והוא בחי' יר"ת, וד"ע הוא שלמעלה יש ולמטה אין דלמעלה הוא יש אמיתי ולמטה הוא אין דכולא קמ"ל, והנה מההתבוננות וההרגש (הנ"ל) (דער דער הער) בא"ס

יש האמיתי נעשה הביטול במציאות ממש וזהו יר"ע, שהתורה שהוא רק חכ' הוא רק הקדמה והכנה לזה וכמ"ש ויצונו ה' לעשות את כל החוקים האלה ליראה את ה' דהנה יש בחי' יראה שהוא יראה את ה' וכמ"ש יראו את ה' קדושו את הוא מה שטפל ובטל, וכמ"ש את בשרו וארז"ל (ב"ק מ"א ע"ב) את הטפל לבשרו וכמו"כ פי' את ה' הטפל ובטל להוי' וזהו יראו את הוי' דיש יראה שהיא בבחי' את ה' והוא רק בבחי' קדושו וזהו יראו את ה' קדושו והם המקיימים תומ"צ שמברכין עליהם אשר קדשנו במצותיו בחי' קדש העליון, שע"י תומ"צ מגיעין לבחי' יראה זו וזהו ויצונו ה' לעשות את כל החוקים האלה ליראה את הוי' דע"י קיום המצות בקבעומ"ש מגיעים לבחי' היראה שהוא בבחי' את ה' וזהו אם אין יראה אין חכמה להתחלת העבודה הוא בבחי' יראה וכמא' כל מי שיראת חטאו קודמת לחכמתו חכמתו מתקיימת והתחלת העבודה היא ביר"ש דזהו השער לה' ואי' בוהר דא תרעא לאעלאה כו' ומה שאומר אם אין חכמה אין יראה כו' בחי' יראה עילאה דהכלי לזה הוא חכמה, וזהו שהתורה הוא מפתח לפנימיות דיראה הוא פנימי', וזהו דהד' אותיות דשם הוי' הוא דחילו ורחימו רחימו ודחילו ויר"ע הוא אות היו"ד וקושי' דהמשכתו הוא מבחי' עצמות א"ס וזהו בחי' העין אחת שלמע' מהב' עינים דב' עינים זהו ציור קומה בחי' ההשתל' דאדם העליון דכתיב ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם עליו מלמע' דציור אדם הם ב' קוין והגם דבכללות ציור אדם הם ג' קוין, אמנם קו השלישי שהוא קו האמצעי הוא הכולל ומחבר ב' הקוין והיינו דקו האמצעי הוא בחי' כי לא אדם שבאדם ולכן הוא הכולל ומחבר ב' הקוין וציור אדם הם ב' קוין יד ימין ויד שמאל חו"ג, עין ימין ועין שמאל שהוא ג"כ חו"ג, אבל עין אחת הוא מה שלמעלה מהב' עינים ובי' כתיב הנה לא ינום ולא יישן שומר ישראל, דלפעמים כתיב עורה למה תישן הוי' ולפעמים כתיב הנה לא ינום ולא יישן הוי' ואי' באד"ר כאן בז"א וכאן בעתיק דז"א שהוא סדר השתל' ושייך בו העלם והסתר ולכן שייך בו פתיחה וסגירה וכנ"ל שזהו העלם וגילוי וע"ז נאמר עורה למה תישן ושייך בו התעוררות אבל בעתיק דאינו שייך בו העלם והסתר כלל וכדאי' בזהר דלית גבינין דמכסין עליהון לכן בו נאמר הנה לא ינום ולא יישן כו', וזהו ג"כ דכתיב ראו עתה כי אני אני הוא ואין אלקים עמדי דראי' בב' עינים שזהו בחי' ראו כי הוי' ואלקים דמאיר הגילוי דשם הוי' ועוד יותר דשם אלקים מגלה האור דשם ה', (וכידוע בענין הצמצום שהוא בשביל הגילוי שהוא המשכה עצמיית) אבל לעילא מזה הוא העין אחת שלמעלה מהראי' בב' עינים וזהו ואין אלקים עמדי דלית שמאלא כהאי עתיקא, וזהו בקשת דניאל הטה אלקי אונך ושמע פקח עינך וראה חסר כתיב עין אחת שהוא בחי' עינא דעתיקא דלא ינום ולא יישן שומר ישראל והבקשה הוא האר פניך על מקדשך השמם שהוא שיאיר פניו העליונים שיהי' בנין ביהמ"ק וכן משחרב ביהמ"ק אין לו להקב"ה בעולמו אלא ד' אמות של הלכה והם המקדש מעט והאר פניך על מקדשך גם המעט השמם מפני המונעים והמעכבים הנה לזאת הוא מבקש דהאר פניך למען אדני' דהשם

אדנ' הוא השם דעשי' (דשם העשי' הוא אל אדנ') וכד"כ הוא הגילוי דבי"ע
 וכמ"ש במ"א דנקודת המל' שבקולם הבריאה הוא שם אדנ', ודניאל יש בו
 אותיות אדנ' עם צירוף אות ל' (ודניאל עם הכולל בגימטריא אל אדנ') ולזאת
 כל ענינו הוא שיהי' גילוי אלקות למטה ושיהי' בנין ביהמ"ק בפומ', כי
 דניאל הי' בזמן הגלות ולכן בקשתו דהאר פניך שיהי' גילוי עינא דעתיקא
 דלא ינום כו' וזהו דאף דניאל לא נענה אלא בשביל אברהם, דאברהם הנה
 זאת היתה עבודתו להמשיך גילוי אלקות למטה ופרסם אלקותו ית' בעולם
 וכמ"ש ויטע אשל בכאר שבע ויקרא שם בשם ה' אל עולם וארז"ל (סוטה דף
 י' ע"ב) א"ת ויקרא אלא ויקריא מלמד שהקריא אברהם אבינו לשמו של
 הקב"ה בפי כל עובר ושב כיצד לאחר שאכלו ושתו עמדו לכרכו אמר להם
 וכי משלי אכלתם והלא משל אלקי עולם אכלתם הודו ושבחו וברכו למי
 שאמר והי' העולם וכעבודתו זאת הגיע לבחי' עצמות א"ס ב"ה בחי' עינא
 דעתיקא וזהו עין ה' שהוא בחי' עין אחת אל יראיו הוא אברהם דכתיב בי'
 עתה ידעתי כי ירא אלקים אתה שזה בהנסיון העשירי שהוא הנסיון דעקידה
 דכתיב ויעקוד את יצחק בנו וישם אותו על המזבח ממעל לעצים דעצים הוא
 עץ החיים ועץ הדעת דעה"ח הוא תושב"כ ועה"ד תושבע"פ דתושבע"פ נק'
 עה"ד שמתקנת את חטא עה"ד כנודע, ואברהם ע"י המס"נ שלו הגיע ממעל
 לעצים והוא העין א' דעתיקא שלמעלה מהב' עינים שבתורה ומצות דכל
 עבודת אברהם הוא במס"נ דבתחלת התגלות האלקים אליו אמר לו לך לך
 מארצך וממולדתך ומבית אביך שהוא ענין המס"נ דשכחי עמך ובית אביך כו'
 וילך לו למסעיו אל הארץ אשר הראה לו האלקים ויבא לשם ויהי רעב בארץ
 ולא הרהר אחר מדותיו ית', וכן כל עניניו ועבודתו הי' במס"נ והוא יושב
 פתח האוהל כחום היום שהרתית הקב"ה את העולם לפי שהי' אברהם בצער
 ושלא להטריחו באורחים כו' וכיון שראה ג' אנשים מיד רץ לקראתם
 והתעסק בעצמו להאכילם וכמ"ש ואל הכקר רץ אברהם והוא עומד עליהם
 כו' וכן כאשר נצטווה בהעקידה כתיב ויחבוש את כו' בעצמו דוקא וע"י
 המס"נ הגיע לבחי' העצמות להמשיך הגילוי למטה, דבאמת הנה אברהם הי'
 מוכרח לזאת להמשיך גילוי אור עליון כזה דבכדי שיהי' הגילוי למטה ממש
 הנה שרש ההמשכה צ"ל ממקום גבוה יותר דכל הגבוה ביותר יורד למטה
 מטה ביותר, ומובן זה מכחות הנפש הנה נת"ל דכחות הראי' ושמיעה הם
 כחות רוחניים והם מחברים ב' דברים נבדלים דשניהם הם כחות נעלים,
 ומ"מ אינו דומה שמיעה לראי' וכמו עד"מ אחד ששמע איזה דבר וצייר את
 הדבר ההוא במוחו הנה אח"כ כשרואה את הדבר הנה נעשה התפעלות וקנין
 הנפש באופן אחר לגמרי והגם שבראייתו זאת הרי לא התחדש אצלו מאומה
 ואדרבה רואה כי מעצמו כיון לצייר את הדבר ומ"מ התפעלות הנפש שבראי'
 הוא באופן אחר מכמו שהוא בשמיעה דזהו הוראה דכח הראי' הוא גבוה
 יותר מכח השמיעה ובהמשכת הכחות וירידתם למטה הנה הראי' תופס בדבר
 גשמי והשמיעה תופס בדבר רוחני, א"כ אנו רואים במוחש דכל הגבוה ביותר
 יורד למטה מטה ביותר וכן הוא באברהם שבכדי להמשיך האור והגילוי

למטה הי' צריך להמשיך מבחי' היותר גבוה שהוא בחי' עין אחת עינא דעתיקא, וזהו אף דניאל שהי' בזמן הגלות אמר פקח עיניך בחי' עינא דעתיקא דלא ינום כו' למען אדנ' למען אברהם שקראך אדון דלמענך הוא המשכה עצמיית, אבל אברהם קראך אדון והיינו שהמשיך את העצמות ע"י המס"נ שלו, וזהו שאומר לא על צדקותינו אנחנו מפילים תחנונונו לפניך דאין זה עבודה דכאתעדלית אתעדל"ע כ"א על רחמיך הרבים בחי' רב חסד שהוא בחי' אתעדל"ע מצ"ע אמנם האתעדל"ע אין זה למענך בלבד כ"א למען אדנ' למען אברהם שקראך אדון בהעבו' דמס"נ שלו ואמרו אף דניאל דמשה התפלל על ישראל בבחי' הפנימי' והיינו שיומשך להם אור פנימי' דכתיב ועשו לי מקדש ואמרזיל כ"מ שנא' לי אינו זו לא בעוה"ז ולא בעוה"ב וכו' וכל תפלתו היתה על העבו' פנימיות דושכנתי בתוכם בתוכו לא נאמר אלא בתוכם בתוך כאו"א אבל בקשת דניאל הוא שיהי' בנין ביהמ"ק בחיצוניות ממש והיינו שיהי' בנין הבית בגילוי ממש וכן הד"א של הלכה שלא יהי' ע"ז שום מונעים ומעכבים דהמשכה זו היא למטה יותר הנה גם זה הוא בשביל אברהם דאברהם הרי יש לו מע' יתירה גם על משה דאברהם הי' בזמן החשך והאפילה דכל העמים היו עובדי אלילים ומושפעים ברוב טובה והוא עומד במס"נ גדול כזה שהשליך חייו מנגד ופרסם אלקותו ית' בעולם וכמאמר עד אברהם הי' העולם מתנהג באפילה ואברהם התחיל להאיר שהוא הי' הראשון שהמשיך את האור והגילוי למטה ולכן הגיע בזה לבחי' העצמות, וזהו אף דניאל לא נענה אלא בשביל אברהם דגם הוא המשיך בחי' העצמות מפני המס"נ ובזמן הגלות דוקא, וזהו ועתה שמע אלקינו כו' דועתה יבא ב' דברים, הא' הנה עתה דוקא היינו בזמן הגלות דהחשך יכסה ארץ ודרך רשעים צלחה הנה עתה הוא הזמן המיוחד והמוגבל כי ישמע אלקינו אל תפלת עבדך ואל תחנונוי גם אם התפלה הוא בחלישות להיות מפני קטנות המוחין וכיווץ הלב גם אם התפלה א"א לכוון כדבעי ע"כ הוא מבקש ואומר דעתה בזמן הזה והיינו בזמן מצור לחץ ודוחק דהגלות הנה שמע אלקינו אל תפלת עבדך ואל תחנונוי גם אם היא התפלה קלה מפני קטנות המוח והלב כי רחמנא לבא בעי, והב' ועתה אין ועתה אלא תשובה דהפי' ועתה היא עכשיו (איצטער) והיינו דעכשיו אינו כמו שהי' קודם איצטער איז ניט וויא פריער כלומר דכשאומרים עכשיו הנה הכוונה דעתה אינו כמו שהי' תחלה והפי' הוא דעתה דהתשובה בזמן הזה והיינו שהתשובה שבזמן הגלות שמע אלקינו יהי' נתקבל למע' גם אם התשובה אינה גדולה ועמוקה כ"כ מטעם הנ"ל, והאר פניך על מקדשך השמם למען אדנ' למען אברהם שקראך אדון דהעבו' שלו הי' במס"נ ועי"ז הגיע לבחי' העצמות דוקא הנה גם עתה בזמן הגלות אשר סבבוני גם הקיפוני בגזירות קשות ובכ"ז הנה מקיימים את התורה והמצוות שהם מס"נ בפומ' הנה הטה אונך ושמע פקח עיניך וראה והאר פניך על מקדשך השמם שיהי' בנין ביהמ"ק בפומ' ועינך בחי' עין אחת שהוא בחי' עינא דעתיקא אשר לא ינום ולא יישן שומר ישראל, ואיתא במדרש וכי הוא רק את ישראל שומר הלא שומר את הכל אלא שהוא כבי'

שומר ישראל ובזכותו הוא שומר את הכל, הנה האר פניך שיגלה בחי' הפנימי' ויתגלה בחי' עינא דעתיקא אשר בכח ההוא יודחו כל המונעים והמעכבים על התורה והעבודה ויהי גילוי לעין כל דוכל אויבך שהם אויבי התורה והמצוה יכרתון.

בס"ד, ש"פ בא רפ"ג

ויהי בעצם היום הזה יצאו כל צבאות הוי' מארץ מצרים, הנה צבאות הוי' הכוונה הוא על ישראל, וכמ"ש ויהי בעצם היום הזה הוציא הוי' את בני מאמצ' על צבאותם, וצ"ל מהו זה דישראל נק' צבאות הוי', דשם צבאות לא נזכר בתורה וכאן קורא את ישראל בשם צבאות ד', וכן ביציאת מצרים מזכיר לצבאותם דוקא, וכמ"ש בעצם היום הזה הוצאתי את צבאותיכם מאמצ'. ולהבין זה ילה"ת מ"ש היושבת בגנים חברים מקשיבים לקולך השמיעני, ופי' רש"י, היושבת בגנים, אמר הקב"ה לכנס"י, את הנפוצה בגולה, ורועה בגנים של אחרים, יושבת בבתי כנסיות ובתי מדרשים, חברים מקשיבים מלאכי השרת שהם חבירך בני אלקים בדוגמתך, באים לשמוע קולך בבתי כנסיו', והוא מהמד"ר, דבשעה שישראל יושבין בבכנס' ובתי מדרשים וקוראין את השמע ועוסקין בתורה, חברים מקשיבים, אני ופמליא שלי באים לשמוע בקולך, ועוד אי' במד"ר חברים נק' מלאכי השרת, לפי שאין ביניהם לא קנאה ולא שנאה ולא תחרות, ולכן העוסקים בתו' ויושבים בגנים דבכנס' ומדרשים, הנה גם החברים שהם מה"ש מקשיבים לקולם.

וביאור הענין הוא הנה כתי' באתי לגני אחותי כלה, ואיתא במדרש רבה (במקומו) לגן אין כתיב כאן אלא לגני לגנוני, למקום שהי' עיקרי בתחלה, דעיקר שכינה בתחתונים היתה, ועל ידי חטא עץ הדעת נסתלקה השכינה מארץ לרקיע, וע"י חטא קין ואנוש נסתלקה השכינה מרקיע א' לב' וג', ואח"כ בדור המבול נסתלקה מרקיע ג' לד', וכדאיתא במד"ר ע"פ וישמע את קול הוי' אלקים מתהלך בגן א"ר אבא מהלך אין כתיב כאן אלא מתהלך, קפיץ ואזיל קפיץ ואזיל, ואח"כ עמדו שבעה צדיקים והורידו את השכינה למטה, אברהם זכה והוריד את השכינה מרקיע ז' לו', ויצחק מו' לה', עד כי משה שהוא השביעי (וכל השביעין חביבין) הורידו למטה בארץ. ועיקר גילוי אלקות הוי' בבית המקדש, דכתיב ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם, בתוכו לא נאמר אלא בתוכם בתוך כל אחד ואחד, וזהו צדיקים יירשו ארץ וישכנו לעד

עליה, דצדיקים יירשו ארץ שהוא ג'ע, מפני מה לפי שהם משכינים (היינו ממשיכים) בחינת שוכן עדי מרום וקדוש, שיהי בגילוי למטה. וזהו באתי לגני לגנוני למקום שהי עיקרו בתחלה, דעיקר שכונה בתחתונים היתה. והענין הוא דהנה תכלית הכוונה בבריאת והתהוות העולמות, דנתאוה הקביה להיות לו ית' דירה בתחתונים, שיהי גילוי אלקות למטה ע"י עבודת האדם, ע"י אתכפיא ואתהפכא, דנשמה תרד למטה להתלבש בגוף ונה"ב, והם יעלימו ויסתירו על אור הנשמה, ובכ"ז תפעול הנשמה בירור וזיכוך הגוף ונה"ב, וגם חלקו בעולם. וזהו ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם, בתוך כא"א, והוא ע"י העבודה בעבודת הבירורים בבחינת אתכפיא ואתהפכא, וכמאמר כד' אתכפיא סט"א אסתלק יקרא דקוב"ה בכולהו עלמין. והנה מ"ש בכולהו עלמין, הכוונה על מדריגת האור שהוא בכולהו עלמין בשוה, והיינו אור הסובב כל עלמין שמאיר בכל העולמות בשוה, דבעולמות הרי יש חילוקי מדריגות, דאינו דומה עולמות עליונים לעולמות תחתונים, דבעולמות העליונים מאיר האור בגילוי, ובעולמות התחתונים האור אינו מאיר בגילוי כ"כ, ויש שהאור בא בבחינת העלם והסתר, ויש בזה חילוקי מדריגות, וכמ"ש אף ידי יסדה ארץ וימיני טפחה שמים, ואיתא במדרש' נטה ימינו וברא שמים ונטה שמאלו וברא ארץ, וידוע דיד ימין מורה על האור והגילוי יותר, וזהו וימינו טפחה שמים, דשמים הכוונה עולמות העליונים שם הגילוי בבחינת ימין שהוא גילוי האור, והאור עצמו הוא בבחינת גילוי, וארץ הכוונה עולמות התחתונים הם מכחינת שמאל שאין האור בגילוי כ"כ, וגם האור עצמו בא בבחינת העלם והסתר, כידוע ההפרש בד' עולמות, דכתיב כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו שהם ד' עולמות אבי"ע, בזה האור אינו כמו שהוא באצילות, לכמו שהוא בבי"ע, דאצילות הוא בבחינת גילוי ההעלם, ואצילות מלשון אצלו וסמוך, וכן פי' אצילות מלשון הצלה והפרשה, דאצילות ע"ה בחינת עולם, אבל בכללותו הוא בכלל עולמות האין סוף, משא"כ בריאה שהוא התחלת המציאות בבחינת יש מאין. וזהו כל הנקרא בשמי ולכבודי, דשמי וכבודי הוא המיוחד בי עדיין, שקאי על עולם האצילות שהוא עולם היחוד וההתכללות, שהאור שם בתכלית הגילוי, דאינו דומה כלל לכמו שהוא בעולמות בי"ע, ובבי"ע עצמן יש חילוקי מדריגות בהגילוי אורות כמו"ש בעולם הבריאה, ועולם היצירה ועשי', אמנם כ"ז הוא בהאור שבא להחיות את העולמות בבחינת ממלא כל עלמין, אבל בהאור שהוא למעלה משייכות אל העולמות, והוא בחינת אור הסוכ"ע, שבא בבחינת

שוכן עדי: להעיר בענין עד מזחיב ר"פ וארא ובביאורי הזהר שם. לקוית ד"ה אלה פקודי פי' וביאורו פ"ד.

וכמאמר כד: ראה תניא פכ"ז. לקוית ר"פ פקודי. שם פי' חוקת ד"ה על כן יאמרו פ"ב.

ואיתא במדרש: ראה פדרי"א פי"ח. זחיב כ, א. לו, א. פה, ב.

דאצילות הוא: ראה בכ"ז תו"א פי' בראשית ביאור לדיה כי כאשר השמים. שם ר"פ וירא. ביאור דואלה המשפטים ועוד.

סובב ומקיף לעולמות, הרי מאיר בכל העולמות בשהו. וזהו בכולהו עלמין, והיינו שאור זה הנה אופן המשכתו הוא בכל העולמות בשהו. אמנם בכדי להמשיך אור זה בכולהו עלמין, הוא ע"י העבודה בעבודת הבירורים בבחינת אתכפיא ואתהפכא דוקא, וזהו כד אתכפיא סט"א, כאשר פועל בעבודתו להיות אתכפיא סט"א ואתהפכא חשוכא לנהורא, הנה יתרון האור הוא מהחשך דוקא, והיינו דכאשר החשך נהפך לאור, הנה נעשה יתרון האור, שהאור מאיר בגילוי עד אשר יאיר למטה ממש, והיינו שנמשך האור באופן כזה, אשר אופן המשכתו הוא בכל העולמות בשהו. וזהו כד אתכפיא סט"א אסתלק יקרא דקוב"ה בכולהו עלמין, בחינת האור, שנמשך אור הסובב כל עלמין שאופן המשכתו בבחי' סובב ומקיף בכל העולמות בשהו, וא"כ מאיר גם למטה כמו"ש למעלה. וזהו ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם, בתוך כל אחד ואחד ע"י העבודה דבחינת אתכפיא ואתהפכא חשוכא לנהורא, הנה נעשה עי"ז יתרון האור, דאסתלק יקרא דקוב"ה בכולהו עלמין שמאיר ומתגלה אור הסובב.

והנה זאת היתה העבודה במשכן ומקדש בעבודת הבירורים דבחינת אתכפיא המביא ומעלה לבחינת אתהפכא חשוכא לנהורא, ולכן אחת העבודות שהי' במקדש הוא ענין עבודת הקרבנות, שהוא עבודה רוחני' שבנפש, וזהו ענין השתתפות הכהנים והלויים בעבודתם ושירים וזמרים בעת הבאת הקרבן, שזהו עבודה רוחני'. וענין עבודת הקרבן בעבודה בנפש האדם הוא, דכתיב: אדם כי יקריב מכם קרבן להוי' מן הבהמה מן הבקר ומן כו', דלכאורה יוקשה דאם הי' כוונתו בזה רק לבאר משפטי הקרבן הול"ל אדם מכם כי יקריב קרבן להוי' הנה כך וכך יהי' משפט הובאת הקרבן והלכותיו ומפני מה אומר אדם כי יקריב מכם וכו', אלא ידוע הכוונה בזה הוא שבא גם לבאר כללות ענין הקרבנות בעבודה בנפש האדם, וזהו אדם כי יקריב, האדם כאשר יתקרב לאלקות, הנה מכם הוא קרבן להוי', מכם ובכם תלוי הדבר להיות קרבן להוי', היינו להיות קרוב אל הוי', דידוע דקרבנות הם ענין קירוב הכחות והחושים, ובא בזה לבאר, דכאשר בא להתקרב לאלקות, הוא מכם, והיינו שתלוי הדבר בכם, דאל יאמר אדם איך אתקרב אל אלקות, ובפרט כאשר ידוע מהותו העצמי שהוא בשפלות ומלוכלך בכמה ענינים לא טובים, וא"כ הוא בתכלית הריחוק מאלקות ואיך אתקרב לאלקות, ועי"ז הוא אומר מכם, בכם הדבר תלוי, דכאו"א מישראל יכול לאמרי' מתי יגיעו מעשי למעשי אבותי אברהם יצחק ויעקב, ואין בזה הגבלות כלל, ואין שום דבר

אסתלק . . . שנמשך: נק' המשכה זו בזה ל' אסתלק . . . שהוא בחי' גילוי אור הסוכ"ע כו' בבחי' רוממות (תוי"א ס"פ ויקהל עי"ש).

דכתיב אדם: ראה קונטרס לימוד החסידות פי"ב. ד"ה טעמה תשי"ט (קונטרס סב) פי"ב ואילך.
דידוע דקרבנות: ראה ד"ה טעמה הנ"ל, וש"נ.
יכול לומר: תנא דבי אלי' רבה פכ"ה.

המונע ומעכב חלילה, לעלות ולהגיע ולהתקרב לאלקות, ואין הקב"ה בא בטרונאי עם בריותיו, ומתגלה ומאיר בכא"א לפי כחו ויכולתו. כדאיתא במד"ר: וכשאני מבקש איני מבקש לפי כחי אלא לפי כחו, לפי הכח של כל אור"א, דע"ז הנה בכח כא"א לעלות ולהגיע למדריגה היותר נעלית. וזהו אדם כי יקריב דבכדי שהאדם יתקרב לאלקות הוא מכם, שבכם הדבר תלוי, והיינו מכם קרבן להוי', דמכם תקריבו את הקרבן להוי', דאין הכוונה רק הקרבן של הבהמה בלבד, כ"א מכם ממש, והוא מן הבהמה, הבהמה שבלבו של אדם, שהוא הנה"ב. מן הבקר ומן הצאן, הן המה הפרטי מדריגות דישנם בנה"ב, וכידוע הענינים בזה, דאינו דומה האופני הביוררים בכא"א דישנו שהנה"ב שלו הוא שור נגח ובעל מדות גסות ביותר, ויש שהוא צאן שהוא בהמה דקה, אף שגם זה בכלל בהמה, אבל הוא בדקות עכ"פ (וכמבואר באריכות בקונטרס התפלה, תר"ס), וזה שאומר אשר תקריבו את קרבנכם. והנה בהקרבן הגשמי הוא שמביאין בהמה גשמי' על גבי המזבח, והי' האש שלמעלה, וכדאיתא ביומא (כ"א, ע"ב) רבוצה כארי (גחלת שנפלה מן השמים בימי שלמה והיתה על המזבח, רש"י). ובוהר איתא ארי' דאכיל קורבניו, הנה כמו"כ הוא בעבודה בנפש האדם, הרי יש אש שלמעלה, והוא הרשפי אש שבנפש האלקית, וכמאמר רשפיה רשפי אש שלהבת י"ה, ואיתא במד"ר (הובא בילקוט) כאש שלמעלה, שאין האש מכבה למים ואין המים מכבין לאש, והיינו שבטבע הנפש האלקית הרי יש בו רשפי אש האהבה לאלקות, והוא בדוגמא אש שלמעלה שאין המים מכבין אותו, והמים הם מים רבים בריבוי הטרדות בטרדות הפרנסה ובלבולים שונים בטרדות שונות המבלבלים בתורה ועבודה, ובכ"ז הנה גם הנהרות לא ישטפוה, לפי דרשפי אש האהבה שבנה"א הוא כדוגמת אש שלמעלה דאין המים מכבין אותה, ובוה צריך להיות ההקרבה של הנפש הבהמית, שגם היא יהי' לו אהבה לאלקות, וכמ"ש ואהבת את הוי' אלקיך בכל לבבך, וארז"ל בשני יצריך דגם הנה"ב יהי' לו אהבה לאלקות, דזה בא ע"י התלבשות הנה"א בנה"ב, דתחלה הריי הנה"ב אין לו שום ידיעה והרגש בעניני אלקות כלל, אמנם ע"י התלבשות הנה"א, ומתבונן בהתבוננות אלקי דגם הנה"ב יוכל להשיגו, הנה עי"ז נעשה התקרבות הנה"ב (וכמ"ש במ"א שנעשה חקיקה כללית בהנה"ב דאלקות הוא ג"כ דבר המובן והמושג כו'), הנה אח"כ הוא רב תבואות בכח שור, שמתהפך מבהמיותו ועולה ונכלל ברשפי אש התשוקה שבנפש האלקית. וכמו שע"י קרבן הגשמי הרי מתברר הניצוצי דצ"ח, הנה כמו"כ ע"י ההקרבה ברוחני' הרי מתברר ומתהפך החשוקא דנה"ב לנהורא. וזהו ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם,

ואין . . . בטרונאי: ע"ז ג, א. וראה ספר המאמרים אידיש בתחלתו.

כדאיתא במד"ר: במדבר רבה פי"ב, ג.

וכמבואר באריכות: ראה ג"כ שיחת שמחית תרס"א (בס' תורת שלום). ד"ה משכני (השני) ש"ת.

ובוהר איתא: ראה זח"א ו, ב. זח"ב רעה, א. זח"ג יז, א. ועוד.

מים רבים: באריכה ראה תו"א ר"פ נח. המשך מים רבים תרל"ז. ועוד.

דתחלה הרי: להעיר מהמשך ר"ה ה'תשי" פי"ב, יג, כא ואילך.

דבתוך כל אחד ואחד הרי ע"י עבודתו בכחינת אתכפיא, והעיקר המביא לידי אתהפכא כו', הנה כד אתכפיא סט"א אסתלק יקרא דקוב"ה בכולהו עלמין, בחינת האור והגילוי, שהוא בחינת סוכ"ע כו'.

ובזה יובן מה שהמשכן הי' מעצי שטים דוקא, דלהיות שעיקר העבודה במשכן ומקדש הוא לאתהפכא חשוכא לנהורא, שזהו ענין עבודת הקרבנות כנ"ל (ובפרט מעשה הקטרת), וע"י העבו' שבמקדש הנה עי"ז האיר גילוי אלקות בעולם, ולכן הי' מעצי שטים דוקא, דהנה שטה פ"י נטי', דהיינו שיש דבר שהוא אמצעי, וההטי' לאיזה צד, למעלה או למטה נק' שטה, וכן פ"י שטות, דשטות הוא ההטי' מהידיעה והחכמה, דידיעה והשגה הוא דרך המיצוע, וההטי' מזה נק' שטות. והנה יש שטות דלעו"ז, וכמ"ש כי תשטה אשתו, ופ"י רש"י תט מדרכי הצניעות, וכתוב וישב ישראל בשטים, שהוא ענין השטות דלעו"ז וכמארז"ל אין אדם עובר עבירה אאי"כ נכנס בו רוח שטות, ורוח הזה מכסה על האמת, ורוח שטות הוא רוח הקליפה וסט"א, ונק' שטות ע"ד מלך זקן וכסיל, והם המכסים על האור והגילוי, דאלקות הוא אמת וחיים, וכמ"ש והוי' אלקים אמת הוא אלקים חיים, והרוח שטות מכסה על האמת והחיות אלקי', ולכן נק' בשם קליפה, וכמו הקליפה המכסה על הפרי, כן הרוח שטות מכסה מעלים ומסתיר על האור דגילוי אלקות. וזהו הסיבה מה שאפשר אשר האדם יכול להיות ח"ו עובר עבירה, דלכאורה איך אפשר הדבר אשר יבוא האדם לידי עבירה, והוא רק לפי שאינו מרגיש שבה הוא נפרד מאלקות, ונדמה לו אשר עודנו ביהדותו, ואם יודע את האמת כמו שהוא שע"י החטא ועון נעשה נפרד מאלקות הרי לא הי' עושה את דבר העבירה ר"ל בשו"א, לפי שבטבע כל ישראל שאינו רוצה בשו"א ואינו יכול כלל להיות נפרד מאלקות, והרא"י דכאשר בא לידי נסיון וכופין אותו ח"ו על ענין של כפירה דאז א"א לטעות ולחשוב שאינו נעשה נפרד מאלקות ה"ה משליך ח"ו מנגד, ומקבל עליו כל המיני יסורין ח"ו ומוסר נפשו על קדושת שמו ית', וכן נראה במוחש ממש גם אפילו בדרגות הפחותות בקל שבקלים ופושעי ישראל דעלולים למסור נפשם על קדושת שמו ית', לפי דאז הרי יודע ומרגיש בנפשו, ואינו רוצה ח"ו להפרד מאלקי ישראל, דכזה להיות ח"ו וח"ו נפרד מאלקי ישראל אין ביכולת שום בר ישראל, אבל בשארי דברים, היינו בשארי עבירות ר"ל, הרי אינו יודע ואינו מרגיש שנעשה עי"ז נפרד מאחדותו ית', ונדמה לו כי הוא עוד ביהדותו כאשר הי', וזה בא מהרוח שטות דסט"א שמכסה על האור והגילוי שלא

ובפרט מעשה: ראה תרי"א פ' וישב רד"ה בכ"ה בכסלו. אה"ת פ' תולדות הגהה לרד"ה ראה ר"ח בני.

דהנה שטה: ראה בכהנ"ל המשך וככה תרל"ז פט"ל ואילך. קונטרס ומעין.
בשטים . . השטות: סנהדרין קו, א. ספרי במדבר ותנחומא ס"פ בלק.
שאינו מרגיש: ראה תניא פכ"ד כה. קונטרס ומעין מ"ב ואילך.

יורגש בו, פי' דהרוח שטות גורם לו להאדם העדר ההרגש, והיינו שתוקף החמדה בתאוה והחמימות דנה"ב גורם לו הקרירות והעדר ההרגש בענינים הרוחני, פי' דיא צוגעכונדנקייט און צוקאכטקייט אין עניני חמדה ותאוה ברתחה, זה מקרר ההרגש (דעם דערהער און געפיל) בענינים הרוחני, ער איז אזוי פיל איבערגעגעבען בעניני תאוותיו ורצונותיו החומרי' והגשמי', אז דער רוחניות'דיקער הרגש איז כא אים בתכלית ההעלם וההסתר, והיינו שנעשה בלתי מרגיש כלל, ואינו מרגיש להנועם והעריבות והטוב והעילוי בקיום המצות, וכן אינו מרגיש הפחיתות בריחוקו מאלקות שנעשה ע"י חטא ועון, ובד"כ הוא כיסוי הנה"ב שמכסה על הנה"א, דהנה הנה"א הוא אלקות בעצם מהותו, ובפרט הניצוץ שבו (והוא הניצוץ פרטי השייך אל גופו הפרטי כו'), שע"י הוא מרגיש בכל הענינים האלקי, ומרגיש מאד בדבר שהוא מנגד לאלקות, והיינו דדבר שאינו אלקות בגילוי אינו רוצה בו, ובפרט בדבר שהוא מנגד על אלקות, וכורח מזה כבורח מדבר המזיק, וכאדם הבורח ממות, דברור לו להנה"א דמיתה רוחני' ר"ל הוא קשה יותר ממיתה גשמי' ח"ו, וכל תשוקתו וחפצו הוא באלקות, ולעשות כלים לאלקות, וכל גסות וחומרי' ישות ומציאות הנה"ב, ה"ה מכסה ומסתיר ומעלים על ההרגש דנה"א, ובפשיטות הוא אז דער געשמאק פון וועלט (עולם שהוא העלם) איז מכסה ומסתיר אויף דעם הרגש אלקי, שזהו היפך הכוונה ממש, ממה שהיתה כוונה העליונה בכריאת העולמות דנתאוה הקב"ה להיות לו ית' דירה בתחתונים ע"י עבודת האדם בגוף ונה"ב, ולהיות בעולם זה דוקא ולבררו ולזככו, ובפועל בא להיפך ח"ו, שהעולם מסתיר אצלו על אור האמת, ונתעבה ונתגשם כל כך עד שנחסר אצלו כל חוש מההרגש (הנק' פילען) בענינים הרוחנים שזה בא בסיבת הנה"ב, שהוא קבוע ומושרש בעניני העולם, וזהו כל מהותו וענינו, ובהם יהגה יחשוב וידבר בחיות בהרגש, מיט א גרויסען גישמאק, אשר הרגש זה בכללותו ובפרט ענין הנועם (דער גישמאק) שיש לו בזה הוא שולל את ההרגש ברוחני, והעיקר הוא מפני הקרירות של הנה"ב, די עצם קאלטקייט שלו אין ענינים רוחני' מפני שהוא בהמי בעצם מהותו, דשמו מוכיח עליו נפש הבהמי, כל חיותו והרגשתו הוא רק בענינים בהמי', וכמו שאנו רואין כמוחש דיש אנשים כאלו אשר לבד זאת שהם ריקים מחכמה תורה ומדות ישרות הנה מעשיהם כמעשה בהמה ממש, שדורסים ומלעיגים ר"ל מענינים הרוחני' אשר אין להם שום מושג כלל, וה"ה כבהמה ממש, ההולכת ודורסת מבלי הבחן כלל, אם הוא עפר ועץ או גוף אדם, שהוא מפני העדר ההרגש, דבהמה הרי אין לה דעת. כמו"כ ישנם

שתוקף החמדה: להעיר מדיה ויאמר משה תשיט (קונטרס סג) פי"ב יג.
 הניצוץ שבו: אולי הכוונה למיש בע"ח שער דרושי אבי"ע פ"א (הובא בלקו"ת ד"ה ושמתי כדכד השני פ"ב): יש ניצוץ קטן מאד שהוא בחינת אלקות כו' וזה הניצוץ מתלבש בכח ניצוץ אחד נברא כו' הנק' יחידה עכ"ל. ויותר נ"ל שמכוון כאן לניצוץ נברא הנ"ל. ועיי"כ לקו"ת פ' אמור ד"ה ונקדשתי פ"ה. דרך חיים פ"ה. קונטרס העבודה פ"ה.

אנשים כאלו שהם כבהמה ממש, ולועגים על התורה ומצות (ומהם הכוחרים להם דרכים שונים מצוה זו הם מקיימים, ובוזה אינם רוצים לקיימה כו'), והדומה, דכ"ז הוא בא מהעזות והקרירות דנה"ב אשר זה הוא הסיבה והגורם מה שאדם בא לידי עבירה ר"ל שהוא רוח שטות דסט"א והכיסוי דנה"ב שהם מעלימים ומסתירים על אור האמת עד שנעשה היפך הכוונה העליונה, דכוונה העליונה שנברא העולם בכדי לבררו ולעשותו כלי לאלקות, וע"י כיסוי הנה"ב הנה בא ההיפך ממש, שהעולם לא די שאינו מתברר ומזדכך הנה עוד מעלים ומסתיר על אור האמת, וזהו הרוח שטות שמכסה על האמת.

אמנם זה שהנה"ב מכסה על הנה"א, והיינו הרוח שטות, שמכסה ומעלים על אור האמת והגילוי והיינו דאס וואס וועלט איז מעלים אויף אלקות, הוא רק על המדות דנה"א אבל לא על העצמות דנה"א. דהנה כתיב יעקב חבל נחלתו, דהתקשרות הנשמה באלקות הוא חבלי השזור מתרי"ג נימין, דהחבל הוא הנשמה עצמה, דנשמתו של אדם הוא החבל המקשרו באלקות, ולזאת הנשמה עצמה שזורה מתרי"ג נימין, וכדאיתא בסש"ב פנ"א, דהנשמה כלולה מתרי"ג כחות, וטעם הדבר הוא דארז"ל (סנהדרין פ"ד מ"ה) חייב אדם לומר בשבילי נברא העולם, דעולם הוא מלשון העלם, דכל או"א חייב לומר דהעלם וצמצום הראשון נברא בשבילי, בכדי לבררו ולזככו, והאדם הוא בציור רמ"ח אברים ושס"ה גידים שהם במספר תרי"ג, דלכן כל המדרי' בהשתל' הם במספר הזה, ולכן הנה גם בהנשמה הרי יש ג"כ תרי"ג כחות, שבהם תלויים התרי"ג מצות, וחבל זה דנשמה הרי מתקשרת באלקות, וכמו החבל שראשו אחד קשור למעלה וראשו השני קשור למטה הרי עי"ז נעשה ההתקשרות להיות לאחדים, הנה כמו"כ הוא ג"כ בחבל דנשמה, שראשו האחד קשור למעלה, והוא התקשרות אות ה' תתאה בהג' אותיות יה"ו, וראשו האחד קשור למטה, והוא בהארית הנשמה המתלבשת בגוף האדם להחיותו, וזהו יעקב חבל נחלתו, דגם במדריגות הנמוכות שהם בבחינת עקביים הנה ע"י חבל דנשמה ה"ה קשורים בהעצמות, וכביכול שהם (נש"י) נחלתו של מעלה, ועי"ז הם קשורים בתכלית ההתקשרות, והנה ענין הכפירה ר"ל או עבירה שהיא בכרת ח"ו הלא הם נוגעים לעצם ההתקשרות, היינו בכללות ההתקשרות שהם עצם הנשמה ועצם הנפש, וע"ד דכת' כי עוונתיכם היו מבדילים ביניכם לבין אלקיכם, דאלקיכם פי' אלקה שלכם, והיינו האלקות שבנשמה, וענינים אלו ה"ה נוגעים בכללות ההתקשרות, וידוע דעל עצם הנשמה הרי אין שום דבר המעלים ומסתיר, ולזאת כאשר בא איזה דבר הנוגע בכללות התקשרות נפשו, שיכול להיות נפרד עי"ז מאלקות ח"ו וכנ"ל דאיש ישראל אינו רוצה בשום אופן ואינו יכול ח"ו להפרד מאלקות ולכן

הוא חבל: ראה אגרת התשובה פ"ה וא"ו.
 וידוע: ראה תניא פ"ט. קונטרס העבודה פ"ה.

נרגש אצלו דבר זה, אבל בשארי עבירות ח"ו שאינם בכרת ה"ה נימין פרטים, ולכן אינם נרגשים אצלו כ"כ. והגם דבעברו על אחת ממצות הוי' אשר ציוה לעשותו ואינו עושה, או שעושה אחת ממצות הוי' אשר ציוה הוי' לבלתי לעשותו, הרי עי"ז נפסק הנימא פרטית (דבפרט זה ה"ה כל העצמות של הפרט הזה), ועוד יותר שפועל חלישות בכללות החבל, ובכ"ז הנה להיותם רק נימין פרטים הרי אינו נרגש אצלו כ"כ, והיינו שבזה הנה המדות דנה"ב מעלימים ומסתירים על המדות דנה"א, והיינו שאינו נרגש אצלו האור והחיות האלקי, וזהו הסיבה שבא לידי עבירה ר"ל, והיינו הרוח שטות דסט"א שמכסה ומעלים על אור האמת, שאינו נרגש אצלו האור האלקי, וכה הנה יורד ר"ל מדחי אל דחי עד שבא לעשות דבר איסור ר"ל והוא מצד הרוח שטות כנ"ל.

והנה כשם שיש הטי' למטה מן הדעת שהוא נק' בשם שטות דקליפה, הנה כמו"כ ישנו הטי' למעלה מן הדעת, והוא שטות דקדושה. והענין הוא דהנה ארז"ל (כתובות יז ע"א) אמרו עליו על ר' יהודא בר' אילעי שהי' נוטל בד של הדס ומרקד לפני הכלה וכו', רב שמואל בר רב יצחק מרקד אתלת (שלש בדיון, זורק אחת ומקבל אחת, רש"י), א"ר זירא קא מכסיף לן סבא (שמזלזל בכבוד ת"ח ונוהג קלות ראש בעצמו, רש"י), כי נח נפשי' אפסיק עמודא דנורא בין ידי' לכולא עלמא וכו', א"ר זירא אהני לי' שוטי' לסבא (שוט של הדס שהי' מרקד בו, רש"י) ואמרי לי' שטותי' לסבא (שהי' מתנהג כשוטה, רש"י), ואמרי לה שיטתי' לסבא (שיטתו ומנהגו, רש"י), דשטות זו ה"ה למעלה מן הדעת, שהוא מדריגה גבוה ונפלאה במאד מאד, דאיש ואשה הרי זכו הרי שכינה שרוי' ביניהם, דאיש הוא אש י' ואשה הוא אש ה', וכאשר זכו אז ה"ה י"ה כו', (ובא בגילוי בנין עדי עד כו'), אי"כ ה"ז מדריגה גבוה, לכן כשביל זה זכה לגילויים נעלים ביותר דאפסיק עמודא דנורא כו', שזהו בחינת גילוי אור בגילוי ממש כו'. וביאור הענין הוא דהנה או"א"ס הרי לית מח' תפיסא בי' כלל, והוא למעלה מגדר השגה, דכל השגה הנה גם היותר נעלית הרי הוא בגדר השגה עכ"פ, אבל מה שאינו בגדר השגה הרי אי"א שיותפס בהשגה כלל, וכדאיתא בסש"ב פי"ח ולגבי הקב"ה שהוא למעלה מן השכל והדעת ולית מחשבה תפיסא בי' כלל הכל כפתיים אצלו יתברך כדכתיב ואני בער ולא אדע בהמות הייתי עמך ואני תמיד עמך וגו' כלומר שבזה שאני בער ובהמות אני תמיד עמך, דבכדי להגיע לעצמותו ית' הוא ע"י ביטול הרצון שלמעלה מטעם ודעת, ולכן נק' בחינה ומדריגה זו בשם שטות. וזהו ג"כ מה שהנביא נק' בשם משוגע, וכמ"ש מדוע בא המשוגע הזה, דהנה בעת התגלות הנבואה הי' צ"ל בהפשטת הגשמי', והיינו הפשטת השכל והמדות ולהיות בבחינת ביטול שלמעלה מטו"ד, דזהו ג"כ ענין

בהפשטת הנשמי': תניא קורא ד"ה להבין מ"ש בפע"ח בשם ר"מ פ' משפטים. וראה זח"ב קטז, ב. — ועייג"כ טושי"ע או"ח סצ"ח. שו"ע רבנו שם והל' ת"ת פ"ד ס"ה.

הפשטת הלבושים בעת הנבואה, וכמ"ש בשאול ויפשט גם הוא את בגדיו ויתנבא, דהלבושים הם באים מצד חטא עה"ד דקודם החטא כתיב ויהיו שניהם ערומים כו' ולא יתבוששו, וע"י חטא עה"ד נתחדש ענין הלבושים, וידוע דעיקר החטא הוא ההרגש המעורב בטו"ר, וכתיב וידעו כי עירומים הם שנתחדש בהם ההרגש המעורב בטו"ר, שזהו ג"כ ענין הלבושים, ההרגש המעורב בטו"ר, ובשרשו הוא הרגש השכל והמדות, ולכן בעת הנבואה ה' צ"ל הפשטת הלבושים שהו"ע הפשטת ההרגש דשכל ומדות, והיינו להיות בבחינת כיטול הכחות והחושים, וכמבואר ברמב"ם בהלכות יסוה"ת, מיסודי הדת לידע שהא"ל ית' מנבא כנ"א, והנבואה חלה על חכם וגיבור המתגבר על יצרו, ואין יצרו מתגבר עליו בשום דבר, וכמבואר שם בארוכה, ולכן נק' בחינה זו שטות, שזהו ההטי' למעלה מן הדעת וההשגה, ולהיות שהעבודה במשכן ומקדש הוא לאהפכא חשוכא לנהורא דהחושך עצמו יאיר, והיינו דמהשטות דלעו"ז יהי' בבחינת שטות דקדושה, לכן ה' המשכן מעצי שטים דוקא, והיינו הלמעלה מן הדעת המתברר ונעשה מן הלמטה מן הדעת. וזהו ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם בתוך כאו"א, וזה בא ע"י עבודת האדם בעבודת הבירורים שלו, שפועל לאהפכא חשוכא לנהורא, והיינו להפוך את הלמטה מן הדעת דעולם (פון וועלט), שיהי' מזה למעלה מן הדעת, דישנם כמה דברים באדם שהוא נוהג ועושה כן וויילע אזוי טוט וועלט, והדברים האלה הם כמו חוק שבלתי מזיזים אותו ממקומו לפי דכן הוא הנהגת העולם, וכמו בכמה עניני נימוס והדומה כו', הנה את זה צריכים להפכו אל הלמעלה מן הדעת בעבודה, וכמו עד"מ זמני האכילה וזמני השינה, הנה מצד הרגש העולם הם קבועים בעתים וזמנים, וגם כשצריך להתעסק במו"מ ומ"מ הנה זמנים האלו ע"פ הרוב בלתי ניזוזים ובלתי נדחים כלל ועיקר, וזמני הקביעות של תורה ותפלה הם נדחים ואין להם קבע, ויש שהם נדחים ח"ו לגמרי, הנה האדם אשר נותן איזה חשבון לנפשו, האם יש איזה חכמה בהנהגה כזו, דמי הוא היודע עתו וזמנו, וכדאיתא במד"ר: אין אדם שליט לומר המתינו לי עד שאעשה חשבונותי ועד שאצוה לביתי כו' ואיך יתן כל נפשו על דבר שאין בו ממש כלל, ועל העיקר מה שהיתה הכוונה בירידת נשמתו למטה הוא שוכח לגמרי, והוא רק מצד הרוח שטות שמכסה על האמת, הנה זאת תהי' עבודתו להפוך שטות זה דעולם, ויעמוד על נפשו ויקבע לו עתים לתורה, ואז הנה ושכנתי בתוכם, שיאיר לו גילוי אור אלקי בנפשו, וזהו כד אתכפיא סט"א, שע"י שפועל להפוך את השטות דנה"ב און דעם קאך פון וועלט אל הקדושה בקיום התורה והמצות, אז אסתלק יקרא דקוב"ה בכולהו עלמין, שמאיר ומתגלה אור הסובב כל עלמין.

והנה בזה יובן מה שעצי המשכן נקראים בשם קרשים, וכמ"ש ועשית את הקרשים למשכן עצי שטים עומדים. וביאור הענין דהנה בהקדמת

הזהר בענין האותיות דאעלו קמי' קוב"ה למיכרי' בהו עלמא כו' איתא דאות ק' ר' אתוון דאתחזיאו על סטרא בישא אינוו, ובגין לאתקיימא נטלי אות ש' בגווייהו הוי קשר, ולעיל מיני' (באות ש') אי' הואיל ואתוון דזינפא נטלין לך למהוי עמהון לא כעינא למכרי כך עלמא, דבגין דלא אתקיים שיקרא וכו' מכאן מאן דבעי למימר שיקרא יטול יסודא דקשוט בקדמיתא ולבתר יוקים לי' שיקרא דהא את ש' את קשוט איהו, את קשוט דאכהתן דאתיחדו בה. הנה ק' ר' הו לנגד ד' וה' (שהרי ר' מתדמה להדלית' והק' לאות ה'), דד' ורי"ש הנה דומים זל"ז בדמותן וכן בפירושן, דד' הוא מלשון דלות ועניות, דבספירות הוא ספירת המלכות דלית לה מגרמה כלום, ובכחות נפש האדם הוא כח הדיבור, שהיא מקבלת ולבוש להכחות שלמעלה ממנה. וכמו השפעת השכל והמדות. וכן אות רי"ש הוא מלשון עניות ודלות וכמ"ש (משלי י) מחיתת דלים רישם, וכתיב ריש ועושר כו'. והנה אע"פ דד' וריש הם שוים בפירושם, ומ"מ ה"ה מובדלים ומחולקים בענינם, וכאשר יחליף הרי"ש במקום הדלית' או ד' במקום הר' ה"ז מחריבי עולמות ח"ו, וכמו כל המאריך באחד מאריכים לו ימיו ושנותיו, ובלבד שידגיש בהדלית', ואם מחליפו ח"ו באות רי"ש ה"ז מחריב עולמות, וכן לא תשתחוה לאל אחר, וצריך להדגיש אות רי"ש, ואם מחליפו ח"ו בדלית' ה"ז מחריב עולמות, והיינו דגם דר' וד' דומים בתמונתם ופירושם, ומ"מ ה"ה מובדלים ומרוחקים זמ"ז בתכלית, והיינו דאות דלית' הוא בקדושה ואות ר' הוא מאתוון דאיתחזיאו על סטרא בישא. והנה ההפרש ביניהם בתמונתם הוא דאות ד' הרי יש לו יו"ד מאחוריו, דאות יו"ד מורה על הביטול ואזעירת גרמה, והיינו מלכות דאצילות דלית לה מגרמה כלום, והוא לפי שהיא בתכלית הביטול והשפלות. וזהו דמלכות דאצילות נעשי' נקודה תחת היסוד, והיינו ביטול והנחת עצמותה לגבי שארי ספירות, אשר בזה הרי היא נעשית בחינת כלי לקבלה. וכמאמר' כלי ריקן מחזיק מלא אינו מחזיק, וכמו המקבל הנה בכדי שיהי' כלי לקבלה, ה"ז דוקא כאשר הוא בתכלית הביטול והשפלות, דאז הוא כלי לקבל אמיתת השפעת הרב, וא"ז מספיק עדיין מה שהתלמיד אינו בבחינת יש ומציאות, כ"א דוקא כאשר יהי' בבחינת ביטול והעדר המציאות, וכל מה שמצמצם א"ע יותר בהביטול שלו, הנה יותר ויותר תהי' הקבלה, והמשל בזה מההכנה בכח התנועה להגביה איזה משא, דמשא קלה אינה צריכה הכנה כלל, ומשא כבדה הנה כל מה אשר יצמצם א"ע ביותר בהכנה הנה יוכל להגביה משא כבדה ביותר. וזהו לא תמצא' בגסי הרוח ולא במי שמרחיב עליו לבו כים, וגסי הרוח הוא שאין לו ביטול, ומובן אשר אינו שייך לקבל

דומים זה לזה: בכהנ"ל ראה זח"ג קפ, ע"ב. פרדס שער האותיות פ"ג. אוה"ת ס"פ לך.

ה"ז מחריב: ויקיר פי"ט, ב.

שידגיש בהדלית': טושיע אות ס"ו סו.

אזעירת גרמה: זח"א כ, א.

וכמאמר' כלי: ברכות מ, א. וראה חדא"ג שם. תו"א ס"פ משפטים. ד"ה אני לדודי ש"ת ס"ג.

לא תמצא: עירובין נה, א.

דבר תורה, אלא גם במי אשר מרחיב עלי' לבו כים, והיינו שבעת לימודו אינו בטל בתכלית אלא שהוא מציאות בעיני עצמו (וכמו התלמיד אשר בעת השפעת הרב ה"ה חושב ומהרהר בהשגת הענין, ובאמת צריך בעת מעשה רק לקבל דברי הרב ואח"כ יתבונן בדבר השגת הענין) וחושב בהשגת הענין כפי חיוב שכלו, והיינו שאינו בבחינת ביטול במציאות לגמרי, והמקבל האמיתי ה"ה בטל בתכלית, וזהו כל ענין הקדושה שיהי' בבחינת ביטול בתכלית, ובוה הוא כל ענין העבודה, וזהו הביטול דבחינת מלכות. ולכן כל הגילויים הוא ע"י השפלות והביטול דבחינת מלכות. ובוה יובן מ"ש תפלה לדוד הטה ד' אונך ענני כי עני ואביון אני, דתפלה לדוד הוא ההתקשרות והביטול דבחינת מלכות, הנה גודל תוקף הבקשה הטה כו' וענני מפני מה הוא לפי דעני ואביון אני, שהוא בחינת הביטול דבחינת מלכות, וזהו האות ד', משא"כ רי"ש אין בו יו"ד, שאין בו בחינת הביטול, ואדרבא הוא בבחינת ישות וגסות, ולכן הוא מאתוון דאיתחזיאו על סטרא בישא, והעניות והדלות דסט"א הוא שאין להם שייכות לאלקות, וזה עצמו מה שאין להם שייכות לאלקות והעניות והדלות שלהם, בזה גופא ה"ה נעשים בבחינת יש ומציאות יותר ויותר.

והנה האות יו"ד שבאות ד' מה שבזה מתחלק תמונת הדלי"ת מתמונת הרי"ש הוא מאחוריו דוקא, והיו"ד אם שהוא אות זעירא מכל האותיות הנה הוא ראש לכל האותיות, דכל אות הרי תחלתו אות יו"ד, והוא מה שביו"ד נברא העולם הבא, דעל זה אומר כי כל בשמים ובארץ ותרגם דאחיד בשמיא ובארעא, שהיא ספירת יסוד שבחינת המלכות מקבל ממנה, ומה דאחיד בשמיא ובארעא, הנה שמים וארץ, שמים אש ומים, בחינת חו"ג, וארץ בחינת מלכות, והוא שע"י ספירת היסוד הוא יחוד חו"ג ומלכות, אבל ולרש אין כל, דבאות רי"ש אין כל בשמים ובארץ, שאין להם ספירת היסוד המחבר, וגם הדיבור הוא בא בתכלית העולם וההסתר, וכמ"ש נאלמתי דומי' החשתי כו', דגם הדיבור בא בתכלית העולם, להיות דהאור וחיות המחי' את הסט"א הוא הארה דהארה חיצוני' דחיצוני', ובא בתכלית העולם. וזהו דיעקב אמר יש לי כל ועשו אמר יש לי רב, דבקדושה שהוא בחינת ומדריגת יעקב אמר יש לי כל, בחינת כל דאחיד בשמיא ובארעא, אבל בעשו שהוא קליפה וסט"א אמר יש לי רב, שהוא אין לו בחינת כל המחבר כיעקב, כ"א רב שהם ריבוי השפעות גשמי'. וכמאמר רב מתיבתאי מאן דאיהו זעיר איהו רב ומאן דאיהו רב איהו זעיר, דבקדושה דאיהו זעיר דאזעירת גרמא, וכמ"ש מי יקום יעקב כי קטן הוא, איהו רב בגילוי בחינת כל, אבל מאן דאיהו רב דיש לו רב איהו זעיר, דלרש אין כל, והוא רק בהשפעה גשמי'. וזהו דכתיב כפירים רשו ורעבו, ופ"י בזהר"י שקאי על ע' פרי החג, וזהו כפירים רשו, שהם הולכים ומתמעטים. וידוע דע' פרים הם נגד ע' שרים, דההשפעה

וכמאמר רב מתיבתאי: זח"א קכב, ב. זח"ג קסח, א.
 ופ"י בזהר: ח"ג רנט, א.

גשמי' נק' רשו שהוא בחי' עני כו'. ובמק"מ איתא דקליפה וסטי"א נק' פרים ושניהם אמת, דלהיות כללות החיות שמחי' אותם הוא רק הארה דהארה מהארת הקדושה, ולכן ההשפעה הוא בתכלית ההעלם וההסתר שהוא השפעה חיצוני' דחיצוני'. וזהו שזה גופא עושה אותם בבחי' ישות יותר, וכמו פרעה שאמר לי יאורי ואני עשיתיני, שזהו היפך האמת ממש, דהאמת הוא שנתברך בברכתו של יעקב (וכדאיתא בפרש"י ע"פ ויברך יעקב כו'), ופרעה הוא אותיות העורף, הנה עוד כיחש והי' כפוי טובה לאמר לי יאורי כו', והיינו שע"י ההשפעה ה"ה נעשה בכחינת יש יותר.

והנה בקדושה נעשה מאות ד' ה', ובסטי"א נעשה מר' ק"י, דה' הרי יש בו ג"כ אות יו"ד מלפניו והוא רגל השמאלי דאות ה', אלא שהוא מלפניו, ובדל"ת הוא מאחוריו, והיינו שמורה על אופן היחוד, דאות ד' מקבל מאות ג' שקדם אליו, והוא יחוד אב"א, ובאות ה' היו"ד מלפניו, שהיחוד הוא בכחינת פנים בפנים, וזה נעשה ע"י הצדקה. וכדאיתא בכתבי האריז"ל דצדקה הוא צדק ה' שמאות ד' נעשה ה', וכמארז"ל ג' ד' גמול דלים, שהד' מקבל מהג' ועי"ז נעשה אות ה', אבל בסטי"א נעשה מר' ק' דק' ה"ה דומה בתמונתו לאות ה' אלא שבאות ה' הרגלים הם בשוה, ובאות ק' הרגל השמאלי הוא יורד למטה, שזהו"ע רגליה יורדות מות, שהוא קנה הקו"ף, והוא משארז"ל ירד גבריאל ונעץ קנה בים ועלה בו שרטון ועליו נבנה כרך גדול (שהוא מיצר לישראל, רש"י), הוא קנה הק' הנעשה בקלי' וסטי"א, וזה הוא המיצר לישראל. וביאור הענין ע"ד החסידות הוא, דהנה הג' קווי"ן דאות ה' הם ג' לבושי הנפש מחשבה דיבור ומעשה, ולכן קנה השמאלי הוא נפסק מהשני קוין להורות שהמעשה הוא נפסק מדיבור ומחשבה, דהגם דמחשבה הוא לבוש המיוחד ודיבור לבוש הנפרד, ולכן המחשבה הוא רק לעצמו והדיבור הוא אל הזולת, הנה בכ"ז הרי הדיבור הוא בערך אל המחשבה, משא"כ מעשה שהוא נפרד. דכן הוא גם בסדר העולמות דכל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו, דבראתיו הוא בריאה עולם המחשבה, ויצרתיו יצירה עולם הדיבור, וכעשי' אומר אף, דאף הפסיק הענין, וזהו רגל השמאלי דאות ה"א שהוא מורה על המעשה. ואות ה"א בקדושה הוא כאשר ג' לבושי הנפש מחשבה דיבור ומעשה ה"ה ממולאים מאור התורה, החכמה והמדות, והיינו דבמחשבתו חושב מחשבת התורה, ובדיבורו מדבר בדברי תורה, וגם במי שהוא פשוט ולא ידע מאי קאמר (והיינו שאינו בעל השגה), בכ"ז מהדר לדבר בדברי תורה ובפסוקי תורה וכן

נעשה מר' ק: פעי"ח ההקדמה לשבת. שער הכוונות ענין תחום שבת.
בכתבי האריז"ל: טעמי מצות פ' ראה. שער המצות וס' הלכותים שם. ובכ"מ. וראה מא"א מע' צדק.

וכמארז"ל ג' ד': שבת קד, א.

יורד למטה שזהו"ע: ראה ספר הלכותים שם.

הג' קוין: ראה תו"א ד"ה חייב אינש (הראשון). לקו"ת ר"פ בלק. ועוד.

בדברי תפלה, ומעשה במעשה המצות, וכן בעשיותיו הגשמי' הרי כל מעשיך יהי' לשם שמים, והיינו דגם בעשיית דברי הרשות, מה שמותר לו ע"פ התורה, יהי' לש"ש, כמו בעסק מו"מ וכמ"ש ששת ימים תעבוד, והכוונה בהריוח הוא שיוכל לקיים את המצות לשמור ולעשות, וכמו במצות צדקה וגמ"ח, וכן בכדי שיהי' מוחזק ולבו פנויים לעסוק בתורה ללמוד וללמד לשמור ולעשות את זמני קביעות העתים לתורה ועבודה שבלב בתפלה. וכאשר עושה כן הנה מלבד זה אשר מרויח זמני הלימוד ומחי' נפשו ממש ומאירה באור התורה והתפלה, הנה עוד זאת אשר עצם העסק מו"מ שלו (כאשר הוא לש"ש) הוא כדבעי, דבמילא היה נזהר מאונאה וגזל מרמה ושקר, דהרי יודע אשר כל אלה שנא הוי', ואיך יעשה דבר אשר היפך אלקות. וגם מאיר בגילוי אצלו האמונה פשוטה הקבועה בכל לב איש ישראל דברכת הוי' היא תעשיר, והברכה תבוא רק כאשר יהי' העסק כלי ראוי לברכת הוי', וכן הוא מתנהג גם בשארי הענינים שלו הן באכילה ושתי' שהוא לש"ש להבראת גופו שיוכל ללמוד ולהתפלל ולעבוד את הוי' בקיום המצות, איש איש לפי מהותו ומדריגתו, מארי תורה מארי תפלה מארי עובדין טבין בצדקה וגמ"ח והדומה לפרנס עניים ולהיות מתמכין דאורייתא בגופו וממונו, דאז כאשר עושה זאת לש"ש, הנה בדרך ממילא הרי עצם הפועל הוא כדבעי, וכמו שהוא באכו"ש שנוהר מן המותרות דהפי' הוא דגם בדברים המותרים, הנה דבר שהוא מותרות לו נזהר מזה, מאחר שאין ענינו למלאות תאות נפשו כ"א מה שהוא לצורך קיום גופו וחיותו. וכן הוא גם בשארי הדברים שהוא עוסק בהם, וכמו גבאי צדקה והדומה, הרי דבריו הם בנחת ובקירוב הדעת ואף שלפעמים הוא כחוזק גדול לעמוד על איזה דבר בתוקף גדול, שיהי' נעשה הדבר ההוא בהידור והדומה, ובכ"ז הנה מדבר בנחת ודברי טעם, ומתרחק מהגאווה עד קצה האחרון, להיות שהעיקר הוא אצלו פנימי' הענין שהוא מצות הוי', וזהו אות ה"א בקדושה. ואות קו"ף הם המחדו"מ דלעו"ז, ונעשה מאות רי"ש, דאות רי"ש הוא מחו"ד דלעו"ז, דכאשר הוא מלא ממח"ז והרהורין בישין, וכן בדיבורים אשר לא להוי' המה, לא מבעי דיבורים האסורים, לה"ר רכילות והדומה, אלא גם ריבוי דברים בטלים, הנה נעשה עי"ז קנה הקו"ף שהוא המעשה, והיינו שנופל במעשה לא טוב ר"ל, וזהו קנה הקו"ף שיורד למטה, והוא שע"י מעשה לא טוב ה"ה יורד למטה מטה, ובא מהמח' והדיבור הלא טובים, וזהו דכתיב והבור ריק אין בו מים, דישנו באר באל"ף ובור בוא"ו, דבאר באל"ף קאי על הנשמה, וכמ"ש מעין גנים באמ"ח, דכשם שהבאר נובע מתתא לעילא, ועי"ז הוא ריבוי המים, כן הנשמה ע"י ירידתה בגוף שהוא בירא עמיקתא, אבל כאשר עוסק בתורה ומצות כנ"ל, הנה מזה דוקא נעשה עליית הנשמה ביתר שאת בעילוי אחר עילוי, וזהו מעין גנים, דע"י שהנשמה בכחינת באר הנובעת בגילוי

מעין גנים באמ"ח: ראה לקו"ף פ' חוקת ד"ה אז ישיר. ד"ה שחורה אני תש"ב (קונטרס מו). ד"ה מעין גנים (בס' המאמרים—אידיש).

לאלקות, ע"י העבודה בבירור וזיכוך הגוף ונהי"ב הנה מזה נעשה המעין בהגנים, דגן הוא ג"ע, וכמ"ש ויטע כו' גן בעדן כו', וגנים הם ב' המדרי' שבג"ע, גן עדן התחתון וגן עדן העליון, והוא שקי' דמיא, נחל התענוג שנעשה לנשמות בג"ע בעלותם למעלה כו', אבל הבור ריק, דריק הוא בור כו'. וזהו שארז"ל (שבת דכ"ב ע"ב) ממשמע שנאמר והבור ריק איני יודע שאין בו מים ומה ת"ל אין בו מים, לומר לך מים אין בו אבל נחשים ועקרבים יש בו, דהבור ריק ובור שהוא הנהי"ב מים אין בו אבל הוא ממולא מנחשים ועקרבים שהם מח"ז וכו', וזהו הקו"ף שהם כקו"ף בפני אדם, דאדם הוא מחדו"מי, א' מחשבה, ד' מ' דיבור ומעשה, אבל קליפה הם רק כקו"ף בפני אדם, דבקדושה המחדו"מ ממולא מאור הקדושה, ובסט"א ממולא ממח"ז כו', וזהו שא' בזהר ונטליון אות שי"ן שהוא מה שלוקחין הארה דהארה מהארת החיות דקדושה וזהו הקיום שלהם.

והנה במשכן ומקדש שהי' העבודה לאהפכא חשוכא לנהורא בעבודת הבירורים דקרבנות, לכן כתיב ועשית את הקרשים כו' עומדים, שנקראים קרשים כשם עומדים, והוא ע"ד מה שהמצות נקראים עמודים, דתרי"ג מצות דאורייתא וז"מ דרבנן הם תר"ך עמודי אור, וכמו העמוד ה"ה מחבר הגג והרצפה להיותם כאחד ממש, הנה כמו"כ המצות הם עמודים שהם הממשיכים ומחברים אוא"ס ב"ה עם העולמות. וזהו ג"כ מה שקרשי המשכן הם עצי שיטים עומדים דוקא לפי שהם המחברים אור אין סוף ב"ה עם העולמות. והענין הוא דהנה כתיב גער חית קנה. והנה קנה הוא דכר דקליפה, וחית קנה הוא נוקבא דקליפה, וגער חית קנה שצריכים להכרית את הקנה, שהוא הקנה דקו"ף, וכאשר כורתים את הקנה של הקו"ף אז נעשה ה"א, והוא ע"ד דכתיב קנה וסוף קמלו. ובתיבת קנה שמקו"ף נעשה ה"א, אז הוא תיבת הנה. דהנה מורה על הגילוי, וכמ"ש ואמר ביום ההוא הנה אלקינו זה, והיינו הגילוי אור שיאיר ויתגלה לעתיד, דהגילוי דלעתיד הוא ע"י העבודה דעכשיו דוקא, ולכן עיקר גילוי הסובב (דאופן המשכתו שמאיר בכל העולמות בשוה), יהי' בגוף דלע"ל, שזה בא ע"י עבודת הבירורים דעכשיו, דבזה שנשמה יורדת למטה ומתלבשת בגוף ונהי"ב, וישנם כמה מניעות ועיכובים ר"ל על לימוד התורה וקיום המצות והרע מתגבר בעולם התחתון, ועכ"ז אינו מתפעל מזה כלל ועוסק בעבודתו בלימוד התורה וקיום המצות, ואדרכא הוא מתחזק בזה ביתרון כח בדרך מלחמה ועבודה רבה (אשר ידוע שזה עיקר הניצוח, שהוא התוקף וזריזות בעבודה כו'), הנה עי"ז הוא יתרון

הקו"ף שהם כקו"ף: פ"ח ושער הכוונות שם. מא"א ק, א. ועוד.

דאדם הוא מחדו"מ: לקו"ת רד"ה בעלותך (השני). וכ"מ.

נקראים עמודים . . . תר"ך עמודי אור: בתפלת ר' נחוניא הובאה בפרדס שי"ן פ"ג. נתבאר באגה"ק סכ"ט.

גער חית קנה: ראה בכ"ז זח"ג רנא, סע"ב. ספר הלקוטים תהלים סח.

האור הנעשה מבירור וזיכוך החשך כו'. וזהו דעל זמן דלעתיד לבוא כתיב ועמדו רגליו שהוא הקימה ב' רגלים, דאות קו"ף הרי יש לו רק רגל א', והוא הקנה של הקו"ף, דקיומו הוא בחד סמכא ואינו קיום, והוא דשיקרא לא קאי, אבל אות ה"א הרי יש לו ב' רגלים, שהוא מה שקושטא קאי, וזהו ועמדו רגליו ב' רגלים, וכא ע"י העבודה להפך מאות קו"ף דקליפה הנעשה מרי"ש הנ"ל לה"א דקדושה, וזהו העמידה דעצי שטים, דעמידה מורה על הקיום והעדר השינוי, והיינו שע"ז מתגלה ענין אני הוי' לא שנית, דנראה במוחש שהעולם וכל אשר בו חיותו מאלקות.

וזהו ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם, בתוכו לא נאמר אלא בתוכם בתוך כל אחד ואחד, דבכל א"א כאשר מהפך מחשוכא לנהורא הרי אסתלק יקרא דקוב"ה בכולהו עלמין, שנעשה יתרון האור, דהאור מאיר בגילוי, וזהו עצי שטים, שהוא מה שנתברר מהשטות דלעו"ז, וזהו ג"כ שנקראים קרשים, שהוא מה שמתברר משק"ר וקש"ר, ומבירור זה נעשה קרשי המשכון. ובעבודה הוא מה שע"י העסק בתורה וקיום המצות מהפכים ההרגש דעולם (דעם וועלט געפיהל) על הרגש אלקי, והיינו דהרגש העולם הוא למטה מן הדעת כנ"ל, הנה ע"י ההתעסקות בתורה ומצות מהפכים לנהורא, אז מען זאל דערהערן דעם נועם עריכות שבקיום המצות ולימוד התורה. וזהו באתי לגני לגנוני, למקום שהי' עיקרו בתחלה, דתחלת הכוונה בבריאת והתהוות העולמות הוא מה שנתאווה הקב"ה להיות לו ית' דירה בתחתונים, ע"י עבודת האדם בבחינת אתכפיא ואתהפכא הנה האדם שהוא עושה כן, היושבת בגנים, דגנים הם ב' בחי' ג"ע כנ"ל ג"ע התחתון וג"ע העליון, כל אחד לפי מדרגת עבודתו הם חברים (דלפעמים נשמה מנשמה נאצלת כו'), המקשיבים לקול העוסקים בתורה ומצות, וזהו השמיעני, שהם הגורמים עילוי במעלת עליית הנשמות כו', וזהו היושבת בגנים, אמר הקב"ה לכנס"י את הפזורה בגולה ורועה בגנים של אחרים, והוא ע"ד דכתיב כי כארבע רוחות השמים פרשתי אתכם כו', ובכ"ז יושבת בבתי כנסיות ובתי מדרשות לעסוק בתורה, ובפרט קביעות עתים לתורה ברבים, הנה החברים שהם מלאכי השרת שנק' חברים, לפי שאין ביניהם לא קנאה ולא שנאה ולא תחרות מקשיבים לקולך כו'. ועש"ז נקראו צבאות הוי' דצבא יש בו ג' פי', א' ל' חיל, ב' זמן מוגבל וכמ"ש והלא צבא לאנוש עלי ארץ וגו' והג' מל' צביון וכדרז"ל (ר"ה יא א) ע"פ ויכולו השמים כו' צבאם לצביונם נבראו, והפי' דנשי' אם שהם חלוקים במדרגתם, בעלי השגה שהם מארי תורה ומארי רזין וסודות עילאין מארי חוכמתא, וישנם אנשים פשוטים, והם רק מארי עובדין טבין, שמקיימים את התומ"צ בתמימות, גם עוסקים איש איש בעבודתו לפי ערכו בתמכין דאורייתא בגופם ובממונם וכו' הנה זהו צביונם שזהו תכלית היופי מה שכלול מריבוי גוונים, דגוון אחד הרי אין בו יופי, לכן נק' ישראל צבאות ה'

שהם חיל של ריבוי גונים והרי ממשיכים גילוי בחינת הוי' ע"י עבודתם, וצבא שהוא הגבלה ומועד, הוא ע"ד ימים יוצרו ולוא אחד כו', דצבא לאנוש עלי ארץ דלכל אדם הרי יש לו זמן קבוע דימים יוצרו, וכאשר משלים ימיו בעבודת הבירורים באתכפיא ואתהפכא אז הוא בכלל צבאות הוי'. וזהו ויהי בעצם היום הזה יצאו כל צבאות הוי' מארץ מצרים, דצבאות הוי' הם ישראל, שע"י עבודת הבירורים באתכפיא ואתהפכא הנה הם מבררים ומזככים את העולם, דעושים מקשר קרש כנ"ל והיינו דמהקשר דעולם, דמה שהעולם מראה את עצמו למציאות הרי זה שקר, וכידוע דעיקר הוא החיות המחיה אותו, הנה כאשר לומדים תורה ומקיימים את המצות נתהפך לקרש, שהוא מעצי שטים עומדים ומחברים אור א"ס כו', ולכן נק' בשם צבאות הוי' שהם מגלים וממשיכים גילוי ה', וצבא הוא זמן מוגבל, דכל עבודתם אשר בהימים יוצרו שניתן לכל אחד ואחד, יהי' לו אחד שיאיר ויתגלה ע"י עבודתו בחי' ד' אחד.

בס"ד, ש"פ בשלח רפ"ג

ויאמר ה' אל משה מה תצעק אלי דבר אל בניי ויסעו, ואי' במד"ר (במקומו) הה"ד צעקו וה' שמע ב' ירושות הנחיל יצחק לב' בניו הנחיל ליעקב את הקול כדאמר הקול קול יעקב ויעקב התגאה בירשתו כדא' ונצעק אל ה' אלקי אבותינו וכו', ויעקב נטל את שכרו דכתיב קול ששון וקול שמחה דכך כתיב צעקו אל הוי' וד' שמע לפי שזעקו בניי אל השם שנא' ויזעקו בניי אל ה' שמע הקב"ה את תפלתם ויאמר כו' ויסעו. דהנה כתיב ופרעה הקריב והקשו במדרש מה הקריב דהקריב את ישראל לעשות תשובה, זהו הד' כתות שנעשו בישראל בעמדם על הים, כדאי' במכילתא ובירושלמי (תענית פ"ב מ"ה) אחת אמרה נפל לים ואחת אמרה נחזור למצרים אחת אמרה נעשה עמהם מלחמה ואחת אמרה נצווח כנגדם וע"ז הושיב משה ד' תשובות לאלו שאמרו נפל לים אמר התיצבו וראו כו' היום, ולכת הב' אמר לא תוסיפו לראותם עוד ולאלו שאמרו נלחם עמהם אמר הוי' ילחם לכם ולאלו שאמרו נצווח כנגדן אמר ואתם תחרישון ואי' בזהר לא תתערו מדי (ובזוהר במקומו) אחר שמפרט כללות הענין מסיים מה תצעק אלי הא כולא בעתיקא תליא מילתא ובבחי' איתא ופי' תיכת אלי ע"ד הפשט אין הדבר

יוצרו ולא אחד: ראה לקרית ס"פ שלח. ד"ה טוב לי ודיה בידך אפקיד (בס' המאמרים—אידיש).

תלוי בי אלא בישראל דבר אל בני ויסעו והוא יקרע לפניהם וא"כ הנה מובן
דהא בעתיקא תליא מילתא היינו ע"י עבודת ישראל.

ולא הבין כ"ז יש להק' ולבאר בעומק יותר. הנה לבאר בעומק יותר מה
שישראל נק' בשם צבאות הוי', דשם צבאות הוא שם קדוש, שהוא
מהו' שמות שאינם נמחקים, ושם זה נתגלה ע"י הנביאים, דבתורה לא נזכר שם
צבאות, ונזכר רק צבאות הוי' וקאי על ישראל, וצ"ל מהו זה המעלה, כלומר
בשביל איזה מעלה ומדריגה נק' ישראל בשם צבאות הוי'. והתואר הזה ניתן
לישראל ביציאתם ממצרים דוקא. אך הענין הוא דהנה איתא במד"ר (שמות
פ"ג) שמי אתה מבקש לידע לפי מעשי אני נקרא, וכשאני נלחם עם הרשעים
אני נקרא צבאות, א"כ מובן דשם צבאות הוא שם דמלחמה, וכן א"י בשערי
אורה לר"ג, דשם צבאות הוא בנו"ה ומשם נמשכות כל המלחמו' שבעולם.
וצ"ל מהו השייכות דמלחמה לנצח והוד. שיהי' משם נמשכים כל המלחמות
שבעולם. והנה ענין הנצחון שייך בגדול דוקא, דמי שהוא שפל בערך, הנה
אם יאמר אדם כנגדו לא ינצח (אלא יכול לענות עזות), ודוקא מי שהוא גדול
הרי יש בו מדת הנצחון, דכאשר יאמר אדם דבר נגדו או יעשה דבר שאינו
כרצונו, הנה ינצח כנגדו להוציא כאור צדקו. והוא ע"ד שארז"ל (יומא כג,
א) כל ת"ח שאינו נוקם ונוטר כנחש אינו ת"ח, ופרש"י נוקם נקמתו ונוטר
איבה בלבו כנחש (וע' הדיוק כנחש דוקא מבואר שם*). והקשה בגמרא הא
כתיב לא תקום ולא תטור, ומ"מ הרי יש היתר לת"ח להיות נוקם ונוטר.
אמנם הנקימה והנטירה שמותרת לת"ח (ועוד יותר שמחוייב בה) אינו ח"ו
הנקימה והנטירה האמורה בתורה, וכאמרם ז"ל שם הוא בממון הוא דכתיב,
והיינו דהנקימה ונטירה המחוייבת לת"ח אינה בשביל ממון, או הבאה ע"י
ממון ומ"מ ה"ז נקימה ונטירה, אלא שיש תנאי בדבר, שיהי' ת"ח דוקא, ות"ח
הוא שמקבל מן החכמה* והוא טפל אליה, והיינו דכל עשייתו וענינו הוא
בשביל החכמה, שזהו בכללות ענין הנצחון, והנצחון הוא בגדול דוקא, וכל
מי שגדול יותר, מדת הנצחון הוא ביותר אצלו, ולכן המלך שגדול מכל
העם, דזהו מעלת המלך שהוא בחיר העם וגדול מהם וכמ"ש גבי שאול*
(שמואל א' ט' ב') ואין איש מבני ישראל טוב ממנו משכמו ומעלה גבוה מכל
העם, ולכן הנה בו שייך ענין הנצחון יותר לגלות רצונו וחפצו ולהוציא
נצחונו, דזהו ג"כ סיבת ענין המלחמה להוציא הנצחון. דהנה במלחמה הרי
יש ב' ענינים הא' לשלול שלל ולבוז בו, והב' ענין המלחמה הוא להוציא
נצחונו שיהי' כרצונו וחפצו שזהו עיקר המלחמה, וענינה להוציא נצחונו,

ע"י הנביאים: ברכות לא, כ. ונתבאר בתו"א ותו"ח ר"פ בא.

מבואר שם: עיי"ש בחדא"ג מהרש"א. — ולהעיר מערכיו טו, ב: אתה מה הנאה יש לך.

מן החכמה: תו"א פ' יתרו סד"ה משה ידבר.

ולכן המלך... גבי שאול: להעיר מיומא (שם) שמרז"ל כל ת"ח שאינו נוקם כו' בא אחרי מרז"ל

מפני מה נענש שאול מפני שמחל על כבודו.

דמלחמה לשלול שלל ולכזו בז הוא מלחמה של כח וגבורה בלבד, ומלחמה בכללות כלומר ההשכלה שבמלחמה הוא להוציא הנצחון שיהי' כחפצו ורצונו. אמנם ג"ז ענין הנצחון הוא דוקא כשיש מנגד המונע ומעכב ואז שייך נצחון, דבלא מנגד אינו שייך ענין הנצחון כלל ומנהיג מלכותו כחפצו, אמנם כאשר חפץ באיזה דבר וישנו מנגד לזה, אז עומד בנצחון כנגדו ומוציא נצחונו, ובשביל ניצוח המנגד הרי מבזבז כל סגולות האוצרות דהון יקר הנאסף והנקבץ במשך כמה שנים מדור אחר דור ואשר מעולם לא השתמש מזה לשום דבר, וכמוס וחתום מעין כל רואה, הנה בעת ניצוח המלחמה הוא מבזבז כל האוצרות, והוא לפי דמדת הנצחון הוא למעלה מרצון ועונג. והנה כל העונג הנעלה והנפלא שיש בסגולות מלכותו ואוצרות יקרו הנה אינו תופס מקום כלל לגבי הנצחון, והוא לפי שמדת הנצחון היא למעלה מעונג, ועוד יותר שגם חייו משליך המלך מנגדו, ומצד גודל הנצחון עומד בעצמו בקשרי המלחמה, והוא לפי שהנצחון נטוע ומושרש בעצם הנפש למעלה יותר מכחות הגלויים שכנפש, והיינו שהוא למעלה מהאור והחיות שבא בגילוי, ולזאת הוא מפקיר את חייו, ומכ"ש שהוא מבזבז אוצרותיו ותענוגי מלכים, דהסדר בזה הוא, דבעת מלחמה פותחים את האוצרות ונותנים אותם ע"י שרי הפקידים שהם פקידי החיל, והכוונה בזה הם אנשי החיל שהם דוקא עושים את הנצחון. והדוגמא מזה יובן למעלה דישנו ג"כ בחינת אוצר, והוא מה דכמוס וחתום, וכמ"ש יפתח הוי' לך את אוצרו הטוב, וכהבקשה ואוצרך הטוב לנו תפתח, ומאוצר מתנת חנם חננו כו' שהם אוצרות החתומים, ובעת המלחמה פותחים את האוצרות שמוסרים אותם ע"י פקידים, שהם פקידי החיל. אמנם הכוונה הוא בשביל החיל, לפי שהו הנה המביאים את הנצחון. וזהו דישראל נק' צבאות הוי' לפי שהם אנשי החיל אשר הם עושים רצונו של מקום לנגד את המנגד ולהם פותחים אוצר העליון בשביל ניצוח המלחמה לנגד את המנגד.

והנה להבין ענין האוצר למעלה הוא, דהנה אי' בת"ז אור א"ס למעלה עד אין קץ ולמטה עד אין תכלית, והנה מה שאומרי' למטה עד אין תכלית הכוונה שהגילוי וההתפשטות הוא בבחי' א"ס ובל"ג כלל, דזהו קריאת שם דשם אור א"ס, דהאור עצמו הוא א"ס, וטעם הדבר הוא לפי שהאור הוא מעין המאור, דזהו"ע ומעלת האור, דהאור עם שהוא הארה לבד ולא עצם ומ"מ הנה זהו מעלתו שהוא מעין המאור, ולהיות שהעצמות הוא בבחי' פשיטות ובבחינת אין סוף לכן הנה גם האור שהוא מעין המאור הוא בבחינת א"ס, וזהו אור אין סוף שהאור עצמו הוא בבחינת אין סוף. והנה מהאור הזה היו עולמות וספירות עד אין קץ ובל"ג כלל, ובאופנים אחרים לגמרי, והיינו

והוא לפי: ראה בכ"ז באריכות סדיה צדקת פרזונו תרפ"ט (קונטרס דרושי חתונה). מאמרי פסח תש"ט (קונטרס סה).
איתא בת"ז: הובא ונתבאר באריכות בהמשך תרס"ו דיה ויולך הוי' את הים ואילך.

שהעולמות והספירות גופא הן בל"ג, לבד זה שהן בל"ג במספרם, וכמאמר בפ"י ענין ספ"י אין קץ שהספ"י עצמן הן בל"ג לבד שהם במספר בל"ג, וכדאיתא באדר"ז: כהאי בוצינא דאתפשט לכל סטר ועיבר וכד תסתכל למינדע לון לא תשתכח אלא בוצינא בלחודוהי (כהנר הזה אשר אורו מתנוצץ לכל עבר ופינה, וכאשר תסתכל בו לידע אותו לא תמצא אלא הנר בלבד), דלהיותו בבחינת פשיטות בעצם לזאת הוא בא כריבוי התחלקות מדריגות עד אין שיעור, דזהו אומרו דאתפשט לכל סטר ועיבר, אבל לאמיתתו הוא בוצינא בלחודוהי, שהוא כחי' חד, וכמאמר: אנת הוא חד ולא בחושבו, ולהיותו בבחינת חד בעצם הנה כאשר הוא בא בהתגלות הוא ולא בחושבו, והוא בבחינת ריבוי ביותר, אבל לאמיתתו הוא בבחינת חד ממש. והנה מה שנאצלו הספירות במספר עשר, כדאיתא בס"י, עשר ספירות עשר ולא תשע עשר ולא אחד עשר, הנה זהו ע"י הצמצום שהי' באור א"ס ב"ה, דעל ידי הצמצום הרי בא האור והגילוי בבחינת מדה וגבול, ולכן הם במספר ע"ס, ובכ"ז הנה אחר הצמצום נתהוו מ"מ עולמות בל"ג ובלי שיעור, וכמ"ש ועלמות אין מספר, וכמארז"ל א"ת עלמות אלא עולמות שהן עולמות בלי שיעור ומספר כלל, וכדאיתא באדר"ר בגולגלתא יתבי תריסר אלפי עלמין, והמספר הזה דייב אלף הוא רק לפי הענין שמדבר שם, שזהו מספר כזה, אבל כאמת הוא בל"ג, עד שגם במדריגה היותר תחתונה דמדריגת האצילות שהוא בחינת מלכות דאצילות הנה בא ממנה הריבוי והתהוות עד אין מספר, וכמ"ש מה רבו מעשיך ומה גדלו מעשיך שהם ריבוי הנבראים וגדולי הנבראים (כמבואר בד"ה וארא*), דכ"ז הוא לפי שהאור הוא אין סוף ובל"ג, ולכן הנה גם כמו שבא ע"י הצמצום הנה ההתהוות הוא בלי מספר וגבול.

והנה מה שאומר למטה עד אין תכלית, קאי על הגילוי וההתפשטו' שהוא בבחי' התפשטות בבחי' אין סוף ואין שיעור ובל"ג ממש עד למטה מטה, במדריגות היותר אחרונות והיותר תחתונות, וזהו אוא"ס למטה עד אין תכלית שהתפשטו' האור הוא בבחינת א"ס ובל"ג כלל, עד מדריגה היותר מטה מטה. דהנה עולמות הא"ס שלפני הצמצום, ועולם האצילות דשם מאיר האור אין סוף בגילוי, ה"ה כלים לאור אין סוף, להיות דגם הכלים ה"ה אלקות ממש, וא"כ אין פלא כלל דהאור א"ס מאיר שם בגילוי, וכן אין פלא מה שהם יכולים לקבל אוא"ס הגלוי, אבל עולמות בי"ע ה"ה בחי' מטה, דכלים דאצי' הם כגופא לנשמתא, משא"כ בי"ע הם בחי' לבושים, וכמבוי' בפתיח אלי' דכמה לבושי' תקינת לון דקאי על בי"ע שהם רק לבושים בלבד

וכדאיתא באדר"ז: זהר ח"ג רפת, א. עיי"ש.

וכמאמר: אליהו בת"ז בהקדמה.

א"ת עלמות: ח"ג עא, ב. הקדמת ת"ז קרוב לסופה. וראה ג"כ ח"ג נח, ב.

וכדאיתא באדר"ר: ח"ג קכח, ב. — להעיר מאגרת הקדש סי' ד' (קל, א), לקרית פ' במדבר רד"ה וארשת"ך.

בד"ה וארא: ראה תרי"א ד"ה וארא — השני. [וראה גם ד"ה וארא תרפ"ג].

לאור הכלים דאצילות (שהם בכחי' גופא כנ"ל המתלבש בהם) וכמאמרי אימא עילאה מקננא בכורסיא, דאימא עילאה הוא בחינת בינה דאצילות ה"ה מקננא בכורסיא עולם הכסא שהוא עולם הבריאה, שית ספירן ביצירה ואופן בעשי', דלכן נק' בי"ע מטה לפי שהם רק לבושים לאור האצילות, ובלבושין דבי"ע אומר דמינייהו פרחין נשמתין לבני נשא שהם הנשמות, דהנה רוב הנשמות הן נשמות דבי"ע ורק חד בדרא כדורות הראשונים הם נש דאצילות אבל רוב הנשמות הם נש' דבי"ע, אלא שבבי"ע גופא הנה הנשמות הם פנימי' ומלאכים חיצוני' ועולמות הם חיצוני' דחיצוני' ובריבוי ההשתלשלות דהשתל' האור בבי"ע ממדריגה למדרי' בריבוי המדרי' הרי מתעלם ומסתתר האור ממדרי' למדרי' עד שבהגיע האור לעולם הגלגלים והמזלות הרי מתעבה ומתגשם, ולכן כל ההשפעה והגילוי בעולם התחתון ועולם הגשמי דעוה"ז הוא ע"י הגלגלים ומזלות, וכמשי"ג וממגד תבואות שמש וממגד גרש ירחים, וכמאמרי אין לך עשב מלמטה שאין לו מזל מלמעלה המכה בו ואומר לו גדל, שהוא בא מאור וחיות האלקי ששופע דרך הגלגלים ומזלות, דזהו השפלה גדולה מה שהאלקות בא בהעלם והסתר גדול כ"כ, בריבוי העלמות והסתרים דריבוי ההשתל' דבי"ע עד שבא בהשפעה חיצוני' וגשמי', ובפרט כמו שבא בהריבוי צמצומים העלמות והסתרים עד שיכול להיות דבר ההיפך מאלקות לגמרי, והיינו לשכוח על הוי' לגמרי ח"ו, ומכ"ש כמו"ש בקליפה וסט"א לאמר לי יאורי ואני עשיתיני, שזהו היפך האמת ממש, דהאמת הוא דויברך יעקב את פרעה (ואיתא בתנחומא הובא ברשי' במקומו), ובמה ברכו, ברכו שיעלה נילוס לקראתו, והוא השפעת הטוב העליון שנמשך, הנה פרעה מלך המצרים וגבולים הוא עוד כפוי טובה ואומר לי יאורי ואני עשיתיני, שהוא היפך האמת, אשר כמו"כ ישנו גם בעבודה בכל או"א בעלי עסקים ויושבי אהל דבעלי עסקים הוא מה שחושב דכחי ועוצם ידי עשה לי את כל החיל הזה, דהגם שיודע ומאמין שהוא הנותן לך כח לעשות חיל, וברכת הוי' היא תעשיר, ומזכיר ש"ש על כל דבר ודבר בעסקו, ומ"מ הנה חושב דכחו ועוצם ידו, היינו דחכמתו עמדה לו, ולזאת הנה בזמן העילוי, בכל הענינים, יעוז בהוותו, שהוא מתגאה בעצם מהותו, ונדמה לו כי חכמתו עמדה לו, וכן להיפך בזמן הדוחק ח"ו הוא בנמיכת רוח ושפלות דשניהם אינם אמת, דמאחר דברכת הוי' היא תעשיר הרי צ"ל בהשואה בהרגש נפשו, אלא דיש בו חסרון, דכמו"כ הוא ביושבי אהל, דהגם שלומד תורה ויודע שהוא תורת הוי' ובכ"ז הרי אפשר חלילה שבכח התורה אומר דבר הלכה שהוא היפך התורה, והוא כדוגמת בעלי העסקים דהגם דמאמין בהוי' באמונה פשוטה שהוא ית' הנותן כח לעשות חיל, וברכת הוי' היא תעשיר, ובכ"ז הנה כאשר ענינו מצליחים לבו

וכמאמר אימא: ת"ז ת"י וא"ו.

רוב הנשמות: ראה לקו"ת שה"ש עוד ביאור ע"פ יונתני. וש"ג.

אין לך עשב: ראה ב"ר פ"י, ו. וז"א רנא, א. ועוד.

זחוחה עליו ויתגאה בעצמו כו', וכאשר ח"ו דחוק לו ה"ז מעיק לו ביותר ושפל בעיני עצמו, דטעם הדבר הוא לפי דעצם יסוד העסק אינו כדבעי, דזה שמאמין שהוא ית' נותן כח לעשות חיל, הוא רק אצלו באמונה פשוטה בלבד, אבל יסוד העסק והמו"מ אינו כדבעי להיות ע"פ התורה, ולכן היוצא מזה הוא כנ"ל. וכן הוא ביושבי אהל דהגם שלומד תורה ויודע שהוא תורת הוי', אבל עצם הלימוד וגוף הידיעה אינם כדבעי, והוא דכאשר לומד את התורה, והיינו בעת לימודו שוכח על נותן התורה, כ"א הוא אצלו ענין שכלי, ולהיותו אצלו שכלי בלבד, הנה אח"כ כשיודע מה שלמד, הגם שידוע שזהו תורת הוי', ובכ"ז הרי גם הוא שכלי, ולכן יכול ח"ו לומר דבר ולדייק ענין בשכלו מה שהוא היפך התורה, והיינו דכללות הענין דהגם שמקבל חיות מאלקות ממש, ומ"מ יכול להיות ח"ו היפך האלקות, והוא לפי שהאור בא בריבוי צמצומים העלמות והסתרים ביותר, דזהו"ע הטבע לשון טובעו בים סוף, שהאור הוא מוטבע בהסתר וההעלם ביותר, שבא מריבוי ההשתלשלות האור, שמשתלשל ממדריגה למדריגה עד המדרי' היותר אחרונות.

והנה בכ"ז ואתה מחי' את כולם כתי' דהארת אור אלקי הרי נמשך להוות ולהחיות את כל הנבראים מאין ליש, וכדאי' באגה"ק סי' ד' דהארה דהאר' דהארה הוא בכל הנבראים ונוצרים ונעשים כו', שהוא האור והחיות אלקי שנמשך בכל הנבראים, וכמאמר הזן ומפרנס מקרני ראמים* עד ביצי כנים, דהאור והחיות מאיר ונמשך גם במדרי' היותר תחתונים והיותר שפלים, וכמ"ש אם אסק שמים שם אתה ואציעה שאול הנך, דזהו התבוננות גדולה בגדולת הוי' שנמשך בכל סדר ההשתלשלות ממדרי' למדרי' עד מדרי' ברואים היותר שפלים, וביכולת כל אדם ואדם גם הפשוט ביותר לידע זאת, שרואה גדולת הוי' (וכמב' בד"ה וארא הנ"ל בענין גדול הוי' כו' בעיר אלקינו, גדולת הוי' מריבוי הנבראים כו'), והתבוננות זו עושה התפעלות גדולה בנפש, מזה שרואים במוחש ממש, וכ"ז הוא לפי שהאור הוא א"ס בעצם, ע"כ אין סוף ג"כ להתפשטותו, בריבוי המדריגות וההשתל' עד למטה מטה ממש כו', ובכ"מ שהוא נמשך ומתפשט אינו בהתפעלות והשתנות כלל, דאינו כדמיון הנשמה והגוף, דהנשמה הרי מתפעלת ממקרי הגוף, אבל האור האלקי המחי' ומהווה אינו מתפעל ואינו משתנה כלל, ומה שיכול להיות שינוי בהאור ע"י ההתלבשות, והיינו מה שהתלבשות פועל איזה שינוי הוא רק בהחיות שבבחינת כח, וידוע דחיות שהוא בבחי' כח הוא מהכלים דבי"ע, דכלים דבי"ע ה"ה בבחינת מציאות וכדאיתא באגה"ק הנ"ל דראשית היש הן כלים דבי"ע, ומשו"ז שייך בהם השינוי וההתפעלות, אבל באור המחי' אין בו שום שינוי והתפעלות כלל, לפי שאינו מתערב. וכמ"ש אין קדוש כהוי' ואי' בזהר* כמה קדישין אינון ולית קדוש כהוי', דקדוש הוי' אינו כמו כמה

הזן ומפרנס: ראה ע"ז ג. ב.

ואיתא בזהר: ח"ג מד, א. וראה לקו"ת שה"ש רד"ה צאינה וראינה (הראשון).

קדישין דסדר השתלשלות, דקדישין שבסדר השתל' הוא שקדוש ומובדל וקדושתם הוא שאינם באים בהתלבשות, אבל כאשר מתלבשים ה"ה בכחינת תפיסא, ותפיסא פועל שינוי, משא"כ קדוש הוי' שהוא בחינת האור, דאינו דומה להקדישין דס' השתל', והוא מה דאינו מתלבש, וכאשר בא בהתלבשות הרי אינו בכחינת תפיסא, לפי שאינו מתערב, והוא כדוגמת האור למטה שמאיר, ומ"מ אינו מתערב, וכמו עד"מ האור שמאיר דרך הזכוכית, ויש זכוכית אדומה ירוקה ולבנה* דיש חילוקים במראות אלו, אבל האור ה"ה פשוט ובלתי יש בו שום מראה כלל ממראות הזכוכית, לפי שהוא רק מה שמאיר ע"י, וגם אם מאיר ע"י בהתלבשות, מ"מ הרי אין האור נתפס, לפי שאינו מתערב. וכמו"כ יובן דרך דוגמא, בהאור וחיות אלקי המחיה שאינו משתנה כלל, ואין בו שום התפעלות ושינוי, וכ"ז הוא לפי שהאור הוא אין סוף בעצם, ע"כ הנה גם התפשטותו הוא בכחינת א"ס, שנמשך בכל המדרג' עד המדרג' היותר אחרונות והיותר תחתונות, כמו הברואים היותר שפלים בתכלית, ובכ"מ שהוא נמשך אינו מתפעל ואינו משתנה, ולהיותו בכחינת פשיטות בעצם, ע"כ בא בריבוי התחלקות מדרגות בלי שיעור ובל"ג כלל, וזהו למטה מטה עד אין תכלית, שהוא בהתפשטות ובגילוי עד גם במדרג' היותר שפלים בתכלית.

והנה כשם שאוא"ס הוא למטה מטה בהתפשטות וגילוי עד אין שיעור ומספר כלל, הנה כמו"כ הוא אוא"ס למע' מע' עד אין קץ בכחי' העלם האור שהוא בהעלם אחר העלם, ובעילוי אחר עילוי, בכחי' העדר האור והעדר הגילוי, ובכללות הו"ע הצמצום שהי' באור אין סוף ב"ה, שהוא התעלמות האור והתכללות בעצמותו ית', דהנה לפני הצמצום הי' האוא"ס בגילוי, וכמ"ש בע"ח טרם שנאצלו הנאצלים, הי' אור עליון פשוט ממלא כל המציאות, והיינו שהי' גילוי אוא"ס, פי' דמה שהי' נרגש בפשיטות הוא אוא"ס, אבל בחינת המציאות והישות לא הי' נרגש כלל, והיינו שהי' גילוי אוא"ס הבל"ג. והענין בזה הוא, דהנה איתא בעבודת הקדש* הא"ס ב"ה כשם שיש לו כח בכבע"ג כמו"כ יש לו כח בגבול דא"ת שיש לו כח בכבע"ג ואין לו כח בגבול הרי אתה מחסר שלימותו וא"ס הוא שלימותא דכולא, ופי' דשלימות הא"ס הוא כולל בל"ג וגבול, ולפה"צ הי' גילוי האוא"ס הבל"ג, וכח הגבול שבא"ס הי' בהעלם, וזהו אומרו הי' אור עליון פשוט שהוא אוא"ס הבל"ג ממלא כל מקום המציאות שהי' נרגש רק בחי' הא"ס הבל"ג, וכח הגבול שבא"ס שהוא בחינת המציאות והישות לא הי' נרגש כלל, וע"י

דרך הזכוכית . . . אדומה ירוקה ולבנה: המשל דהארה דרך זכוכית הובא בפרדס שער ד' פ"ד בענין הספירות. ומה שתפס אדומה ירוקה ולבנה י"ל מפני שהם בג' קווין. ראה זח"א ע"א. ב. לקוית שהי' סדיה הנך יפה.
בעבודת הקודש: ח"א רפ"ח. — וראה בכ"ז המשך ר"ה השי"ת פכ"ז ואילך. ד"ה מרגלא בפומי' תשי"ט (קונטרס סה). ועוד.

הצמצום הנה נתעלם האור א"ס ומה שנרגש בפשיטות הוא בחינת הישות והמציאות ואור אין סוף הרי אינו נרגש, דהגם דאת השמים ואת הארץ אני מלא. והצמצום הוא רק לגבינו אבל לגבי ית' הרי הצמצום אינו מסתיר כלל ומאיר לאחר הצמצום כמו קודם הצמצום, וכמאמר אתה הוא קודם שנברא העולם ואתה הוא לאחר שנבנה"ע בהשואה גמורה, ואין הצמצום מסתיר כלל. דהמשל בזה הוא כמו הרב המשפיע שכל לתלמידו, דחפצו הוא שיהי נטיעותיו כמותו, אמנם בכדי שיוכל המקבל להכיל את ההשפעה ה"ה מסלק את אור שכלו לגמרי וממציא אור שכל שהוא לפי"ע המקבל, ועושה בזה כמה צמצומים והעלמות בכדי שיוכל להתקבל אצל המקבל, א"כ כל הצמצומים הם רק לגבי המקבל, אבל לעצמו אינו צמצום כלל. אשר הדוגמא מזה יובן למעלה כביכול דכללות ענין הצמצום הוא רק לגבינו אבל לגבי ית' הרי אין הצמצום מסתיר כלל, וכאמת יובן ג"ז דגם לגבינו הנה הצמצום הראשון וכל הצמצומים דס' השתל' ה"ה בשביל הגילוי, דלהיות דעיקר ענין הצמצום הוא בכדי שיתקבל כנ"ל במשל, א"כ הרי אין הצמצום מסתיר, ומ"מ הרי האוא"ס אינו נרגש, וגם בחינת האור פנימי שהוא האור והחיות המח' את כל הנמצאים, הרי יש ברואים כאלו שאינם מרגישים שהוא חיות אלקי, והגם דכל אר"א מרגיש שיש בו חיות המח' אותו ויודע בכירור שהעיקר הוא החיות, והיינו דהגוף אינו דבר וענין כלל והעיקר הוא החיות, ומ"מ הרי אינם מרגישים שהוא חיות אלקי, ובפרט בריבוי העלמות וההסתרים שהאור מתעלם ומסתתר ממדר' למדר' עד שיכול לומר לי יאורי כו' וכחי ועוצם ידי כו' דכ"ז הוא מהעלם והסתר האור ביותר עד שיכול להיות מוחו גם כזה שאינו יודע ומרגיש דהטבע הוא אלקות, דכ"ז הוא בכח הא"ס לעשות העלמות והסתרים כאלו, דכשם שההתפשטות בהאור עד המדר' היותר אחרונות הוא בכח הא"ס דוקא, הנה כמו"כ הוא כח הא"ס המעלים ומסתיר בריבוי העלמות והסתרים. דזהו דכתיב אכן אתה א"ל מסתתר, דזה שמסתתר בריבוי העלמות והסתרים הוא בחינת אתה ממש, דכשם שחסד אל' כל היום, דיום הוא בחינת גילוי, וכמו שהגילוי הוא חסד ושם אל, הנה כמו"כ מה שמסתתר ומתעלם הוא בחינת אתה ממש. דזהו מה שא' בס"י עומק רום ועומק תחת, דכשם שעומק תחת שהוא הגילוי וההתפשטות עד מדר' היותר אחרונות הוא בחינת כח הא"ס, הנה כמו"כ עומק רום בעילוי אחר עילוי הוא בכח הא"ס דוקא, דרק בכח הא"ס להעלים ולהסתיר בריבוי מיני העלמות והסתרים, דזהו אור אין סוף למעלה עד אין קץ.

והנה ב' ענינים אלו דאור אין סוף למעלה מעלה עד אין קץ ולמטה מטה עד אין תכלית, הן ב' מדריגות באוא"ס ב"ה ויש הפרש גדול ביניהם, דמה שאוא"ס למעלה מעלה עד אין קץ הוא אור הנעלם והסתום שאינו

בגדר גילוי והמשכה, ולעולם לא יבוא בגדר גילוי לעולמות, וכמאמרי אנת הוא עילאה על כל עילאין סתימא על כל סתימין שהוא סתום בעצם. ומה שאור אין סוף למטה מטה עד אין תכלית הוא בגדר גילוי עכ"פ והוא השייך אל העולמות, ובכללותו הוא בחינת גילוי בעצמותו, פי' דבעצמותו גופא הוא בבחינת גילוי בעצמו כביכול, משא"כ מה שלמעלה מעלה עד אין קץ הוא שגם בעצמותו אינו בבחי' גילוי אלא שהוא סתום ונעלם. דב' ענינים אלו, מה שאוא"ס למע' מע' עד אין קץ ולמטה מטה עד אין תכלית הם ב' בחי' מקיף, מקיף דאור ישר ומקיף דאור חוזר, דמקיף דאורי' הוא מקיף הקרוב והוא בגדר גילוי עכ"פ, ומקיף דאורי' הוא מקיף הרחוק ואינו בגדר גילוי כלל. ויובן ענין זה בהשגה, וכמו עד"מ הרב שהוא משפיע שכל לתלמידו, הנה מה שמתקבל אצל המקבל, היינו חלק השכל והסברא שהתלמיד מקבל הוא בחינת אור פנימי, והוא מה שיתיישב בכלי המקבל בכי טוב ובבחינת התיישבות ממש. אמנם עומק השכל מה שאין ביכולת התלמיד לקבלו הרי נשאר בבחינת מקיף על שכלו בלבד ומקיפו בהעלם, ומ"מ הי' בבחי' קירוב אל המקבל, דהגם דזהו מה שנשאר בבחינת מקיף על שכלו וגם בהעלם בלבד ומ"מ הי' בבחינת קירוב, לפי שבמשך הזמן יבוא ע"ז, וכמאמרי עד ארבעין שנין לא קאים אינש אדעתי' דרבי', א"כ הרי במשך הזמן דארבעים שנה הרי יבוא על עומק החכמה, ולזאת הי' בבחי' קירוב אליו. וכן מי שהוא לומד איזה ענין ורואה או מרגיש שיש בו עומק גדול ואינו יודע מהו העומק אבל מרגיש הוא שיש בזה עומק ענין, הנה הענין העמוק ההוא אף שאינו יודע אותו כלל, מ"מ מאחר דרואה שיש בזה עומק או גם רק מרגיש די ש בזה עומק דבר הי' בבחינת קירוב, דבמשך הזמן, דכאשר יתחכם יעמוד גם על העומק ההוא, וזהו מקיף דאורי', דהגם שהוא בבחינת מקיף, ומ"מ הי' בבחינת מקיף הקרוב שהוא בקירוב אל הפנימי, דאפס קצהו הרי מתגלה וגם ההעלם יבוא לידי גילוי כו', אבל שכל שהוא עמוק ביותר, והיינו שהוא נעלם בעצם דגם אפס קצהו אינו מתגלה, וכמו חכמת שלמה דכתיב והוי' נתן חכמה לשלמה כאשר דיבר לו, והיינו שניתן לו הדיעה העליונה ממש מה שהוא למעלה מגדר השגת הנבראים, דגם אפס קצהו אינו מתגלה, ולעולם לא יבוא לידי גילוי ממש, הנה השכלות אלו באים ע"י לבושים המעלימים ומסתירים, כמו המשלים והחידות, שבהם הרי אינו נראה וניכר שיש בהם חכמה ושכל, וכמו משלי שלמה שאינו ניכר ונרגש גודל החכמה דחכמת שלמה, ורק שיודעים אותם ממדרשי חז"ל מה שגילו להם ברוה"ק מעט מהחכמה שבמשלים, אבל בהמשלים עצמן הרי אינו נראה האור שכל והחכמה, לכן בסיפורי מעשיות שבתורה יש בהן סודות ורזין עילאין הרבה

וכמאמר: אליהו. בהקדמת ת"ז. וראה תו"ח פ' נח ד"ה ויהי כל הארץ פ"א.
 ויובן ענין: ראה לקו"ת פ' ראה ביאור ע"פ אני לדודי. ד"ה השמים מספרים תרס"ז ואילך.
 וכמאמר עד: ראה ע"ז ה, ב. לקו"ת ס"פ אחרי.
 לכן בסיפורי: להעיר מזהר ח"ג קמט, ב. קנב, א. הקדמת הרחי' לשער ההקדמות (נדפסה בסוף קונטרס עץ החיים).

יותר מכמו בדיני התורה, אבל אינו ניכר כלל, והוא לפי שעצם האור הוא סוד סתום ואינו בא לידי גילוי רק ע"י הסתר והעלם, והיינו דעצם האור הוא אור נבדל ולזאת גם ההתגלות שלו הוא בכחינת הבדלה והתעלמות בעצם, א פארמאקטער ענין, דכל ענינו הוא בהבדלה והתעלמות, והיינו דאצל המשפיע עצמו הוא בכחינת התעלמות והבדלה. והנה ניכר זה יותר דכאשר המשפיע משכיל ומתחכם בהשכלה זו (היינו באור הנבדל), וזהו כלל ידוע דכל השכלה והתחכמות גורם תוס' אור וגילוי, דכאשר המשפיע משכיל ומתחכם, הרי ניתוסף לו אור וגילוי, אמנם האור והגילוי שניתוסף לו הוא ג"כ מתעלם בעצמותו, ואינו דומה כלל לכמו שהוא בהגילוי אור שכל השייך אל המקבל, דהנה בגילוי אור שכל השייך אל המקבל דכאשר המשפיע עצמו משכיל ומתחכם בזה לעצמו בעומק הענין יותר ה"ז בכחינת קירוב אל המקבל, דהגם שזהו מה שהמשפיע משכיל ומתחכם בו לעצמו, מ"מ הנה גם מהשכלה והתחכמות החדשה (שהשכיל והתחכם המשפיע עצמו) בא מזה אפס קצוהו לידי גילוי בהמקבל (כמובן לפ"ע כו'), וכללות מהות האור הוא בכחינת קירוב, לפי שהוא בכחינת המשכה, פ"י דכללות מהות אור כזה הוא בתנועה דהמשכה והתגלות, לכן כל מה שמתגלה בזה אצל המשפיע, הגם שזהו מה שהמשפיע משכיל ומתחכם לעצמו, וגם כמו שהוא לעצמו הוא בתכלית העומק, מ"מ להיות דכללות מהות האור הוא בתנועה דהמשכה והתגלות ה"ה בכחינת המשכה וגילוי, אבל בשכלים עמוקים יותר שאינם שייכים אל המקבל כלל שהוא סתום בעצם, א"כ הרי כללות מהות האור הוא בתנועה דהתעלמות, הנה כל מה שמשכיל ומתחכם המשפיע בזה אף שהוא משיגו ומשכיל בו הנה להיות דכללות המהות דאור זה הוא בתנועה דהתעלמות הנה גם מה שהוא מתגלה אליו הוא האור נבדל ומתעלם בעצמותו.

והדוגמא מזה יובן למעלה בב' ענינים מה שאור אין סוף הוא למעלה מעלה עד אין קץ ולמטה מטה עד אין תכלית, דמה שלמטה מטה עד אין תכלית הוא האור שבכחינת שייכות אל העולמות, ובכללותו הוא כחינת גילוי בעצמותו. והנה איתא בפדר"א¹ עד שלא נברא העולם ה' הוא ושמך בלבד, דהוא קאי על עצם האור, ואומר ע"ז הוא כחינת נסתר והעלם, דעצם האור הוא נעלם ונסתר, והיינו שאינו בגדר גילוי גם בעצמותו, ושמך קאי על הגילוי והתפשטות האור. וידוע דבשמו הרי יש ב' מדריגות, שמות ושם, דשמות לשון רבים ושם לשון יחיד, דשמות ל' רבים הם הע"ס הגנוזות במאצילן, והוא מה דשיער בעצמו בכח כל מה שעתידי להיות בפועל, ושם הוא ל' יחיד הוא מה דאין מספר לספ"י. וב' כחינות אלו הם גילוי בעצמותו ית' ובא לידי גילוי גם בעולמות בבחי' או"פ ובחי' או"מ, שזהו השרש דב' מדריגות ממלא כל עלמין וסובב כל עלמין, אבל הוא קאי על עצם האור

איחא בפדר"א: פ"ג. — יש שם גירסאות אחרות אבל דיוק גירסא זו דוקא מבואר בהקדמת שלי"ה בתחילתה. וראה ג"כ ת"ז תי"ט (מ, ב).

שאינו בגדר גילוי והמשכה כלל בעולמות, אדרבא שהוא מתעלם ומתכלל בעצמותו, ובחינה ומדריגה זו היא הנקראת בשם אוצר, דכשם שהאוצר ה"ה סתום ונעלם מעין כל רואה, כן בחינת העצמות הרי סתום ונעלם ולית מחשבה תפיסא ב" כלל, והוא בחינת העצמות ית' דעין לא ראתה. והנה המשכת והתגלות אוצר העליון הוא רק בשביל נצוח המלחמ' לנצח את המנגד, וכנ"ל בהמשל דבשביל נצוח המלחמ' פותחים את האוצרות החתומים והכמוסים מדור דור, אשר הדוגמא מזה יובן למעלה דכתיב מוצא רוח מאוצרותיו שהכה בכורי מצרים, דבשביל להכות בכורי מצרים, דמצרים הם המצרים וגבולים, ובכורי מצרים הם תוקף ועוצם הקלי' ובשביל זה מוציא רוח מאוצרותיו, וא"י בת"ז תיקון ס"ט רוח ד' דא אויר קדמאה. דהנה כתיב כי גאה גאה ותירגם אתגאי על גוותנאי, וידועי דגאה גאה הוא פנימ' הכתר דשרשו בחינת פנימית ועצמות א"ס וגאותא דילי', סוס ורוכבו רמה ביס', דשרש הנצח הוא בפנימ' הכתר וכנ"ל בהמשל דמדת הנצח נטוע ומושרש בעצם הנפש שלמעלה מכחות הגלויים.

והענין הוא דהנה כתיב וגם נצח ישראל לא ישקר ולא ינחם כי לא אדם הוא להנחם, דניחומין שייך רק בציור אדם, דהאדם הוא מוחין ומדות, והיינו מדות שע"פ שכל ושכל השייך אל המדות, ובזה שייך ניחומין, וכמו במדות הרי יכול להיות שינוי מחסד לדין ומדין לחסד, כמו עד"מ כאשר תחלה מחייב שכלו שיאהב אותו ה"ה אוהב אותו, ואח"כ מחייב שכלו שישנאהו הרי נתהפך מאהבה וקירוב לריחוק, וכן להיפך, דשינוי המדות הוא בא ע"פ השכל שמחייב השינוי הבא, וכמו"כ יובן במדות למעלה דכתיב ויתעצב אל לבו ויאמר הוי' אמחה כו' והוא מדת הדין, ואח"כ נשתנה לרחמים וכמ"ש לא אוסיף לקלל עוד כו' ולא אוסיף עוד להכות כו' וא"כ ה' שינוי מדין לחסד ובא ע"י הטעם, שתחלה ה' טעם המחייב ואח"כ טעם המזכה. וכן בשכל שייך בו ניחומין דכתיב וכל יצר מחשבות לבו רק רע, וא"כ שכל וסברא זו חייבה להיות במדות מדת הדין כו', ואח"כ נשתנה הטעם כדכתיב כי יצר לב האדם רע מנעוריו, וחייבה במדת הרחמים, דשינוי זה בא מצד הרצון, וברצון הרי גם בו יש מדות והם מדות שברצון וטעם כמוס דזה גופא מה שהשתנה מטעם לטעם בשכל וסברא אחת (כמ"ש במ"א) ה"ז

תיקון ס"ט: דף קג, א.

אויר קדמאה: ראה פרדס ש"א פ"ז ובערכי הכינויים בערכו. מאורי אור מע' א אות קנג.
 וידוע דגאה: ראה בכ"ז תוי"א פ' בשלח ד"ה או ישיר פ"ג. שם סדיה אשירה להוי'. תוי"א ד"ה אשירה להוי' (ר"ל, א. רנג, א. ואילך). ועוד.
 וגיאותי... רמה ביס: השייכות מבווארת במקומות המסומנים בהערה הקודמת.
 והענין הוא: ראה ג"כ תוי"א פ' יתרו ד"ה זכור (השני) פ"ה וביאורו.
 כמ"ש במ"א: ראה בכ"ז תוי"א פ' וירא ד"ה ארדה נא פ"ך ואילך. ד"ה מים רבים תרל"ז פ"ו ואילך.

ע"פ הרצון, דלאחר דוירה הוי' את ריח הניחוח, דרזא דקורבנא עולה עד רזא דא"ס אז נמשך בחינת רצון חדש, וא"כ שייך בו ניחומין וחרטה. אמנם כ"ז הוא בציור אדם, מדות ומוחין, וגם המקיף דמוחין (בחינת רצון), אבל בפנימי הכתר עלי' אתמרי' לית שמאלא בהאי עתיקא, דאין שם בחי' מדות ולא טעם כמוס והוא למעלה מציור אדם. וזהו כי לא אדם הוא להנחם, דבבחינת כי לא אדם, דהיינו מה שלמעלה מציור אדם אינו שייך ענין הניחומין והחרטה.

וזהו ענין הנצח שמושרש בעצם הנפש, מה שלמעלה מכחות הגלויים דרצון הגלוי ומוחין, ולכן במדת הנצח יכולין להגיע לאוצר העליון, פי' דהתגלות והמשכת אוצר העליון הוא במדת הנצח. וזהו פתיחת האוצרות בעת המלחמה, דעיקר ענין המלחמה הוא הנצח, ובשביל לנצח את המנגד אז פותחים גם האוצרות הכמוסים, וכל הון יקר שבהאוצרות ניתן לאנשי החיל שהם הם המנצחים. הגם שמסירת האוצר הוא ע"י שרים ופקידים דוקא, אבל הכוונה פנימי' הם האנשי חיל אשר בהם ועל ידם בא הנצח בפועל. וזהו גם נצח ישראל שהנצח הוא בשביל ישראל, וגם גוף הנצחון הוא נצחון של ישראל, דלהיות שהם נק' צבאות הוי' לכן הנה לפניהם פותחים אוצרות שלמעלה בכדי לנצח את המנגד, ולהיות דנצח ישראל, דבישראל יש בחי' הנצח, לכן הם נק' צבאות הוי'. וכדאי' במדרש שוחר טוב ע"פ תודיעני אורח חיים אמר דוד לפני הקב"ה רבש"ע תודיעני אורח חיים כו' אמר הקב"ה לדוד חיים את בעי צפה לתורה שנאמר עץ חיים היא למחזיקים בה כו' (ובמד"ר ויקרא פ"ל) שבע שמחות את פניך (ומפ' שבע ל' שבע, דשבע שמחות בהרואים את פניך וכאמרם) אלו ז' כתות צדיקים שעתידין להקביל פני שכינה וכו' נעימות בימינך נצח וכי מי מודיענו איזו. כת החביבה והנעימה שבהן, חד אמר זו שבאה מכחו של תורה ומכחן של מצות, ואחרנא אמר אלו סופרין ומשנין שמלמדין תינוקות באמיתתן שהן עתידין לעמוד בימינו של הקב"ה, הה"ד נעימות בימינך נצח, דכ"ז הוא לפי שעצם הנצחון שייך לנשי' דוקא, וכדאיתא במד"ר ע"פ ולקחתם לכם ביום הראשון, דענין הלולב הוא וגם נצח ישראל, וזהו נעימות בימינך נצח, דכאשר הלולב בימינו אז הוא הנראה דנצח. וכמשל דאיתא במד"ר לשנים שנכנסו אצל הדין ולית אנו ידעין מאן נצח אלא מאן דנסב באיין בידו (מי שהוא נושא לולב והדס בידו) אנו ידעין דהוא נצח, כך ישראל כו' אנו יודעין דישראל אינון נצחייא, ובכללות בעבודה הוא נצחון הנה"א על הנה"ב, ועי"ז שהאדם בעבודתו בתורה מצות ותפלה מנצח את הנה"ב עי"ז גורם הנצחון למעלה להיות אתכפיא סטיא, ובשביל זה הוא התגלות אוצר העליון.

דרזא דקורבנא: ראה זח"ב רלט, א. זח"ג כו, ב. — נתבאר לעיל [ע' קע ואילך]. בדיה טעמה תש"ט (קונטרס סב). ועוד.

עלי' אתמרי: זחר ח"ג קכט, א. ועד"ז שם רפט, א.

והענין הוא דהנה ירדת הנשמה בגוף אינה בשביל עצמה, דהנשמה עצמה אינה צריכה תיקון, וכל ענין ירדתה הוא בשביל לתקן לזכך ולכרר את הגוף ונהיט, אבל הנשמה עצמה אינה צריכה תיקון, וכמאמר כל נשמתא ונשמתא הוּו קיימא בדיוקנאה עילאה קמי' מלכא קדישא, דהנשמה קודם שירדה להתלבש בגוף ונהיט הרי היתה בתכלית הדביקות במקור חוצבה כאלקים חיים, והיתה בדביקות אמיתי ודביקות תמידי בלי שום פירוד כלל, והיינו שהיתה ברצון אחד להוי' לבדו ואין זר אתו, וירדה להתלבש בגוף ונהיט בכדי לברר ולזככו ולהאיר חלקו בעולם, זהו כל ענין ירדת הנשמה למטה, וכתיב ימים יוצרו ולו כו' דכאו"א נקצב לו הימים אשר בהם יעבוד עבודתו בבירור ותיקון הגוף ונהיט ולהאיר חלקו בעולם ע"י אור התורה והתפלה, דעיקר העבודה הוא למטה דוקא, דבהיות הנשמה למעלה ה"ה בתכלית הדביקות כנ"ל, אבל בירידתה לגוף מלא רצונות זרות ותאוות גשמיים וחומרי' שמונעים את הנשמה מעבודה האלקית עד אשר צריך עבודה ויגיעה עצומה במלחמה כבדה ביותר, דזהו ע"י מדת הנצחון דוקא, והוא לעמוד בתוקף גדול ולהתחזק בעסק התורה והעבודה, והיינו דכאשר הנהיב מתגבר על האדם להחטיאו ולבלבלו ח"ו במח"ז וענינים שונים או להטרידו בשעבוד הפרנסה ובלבול עסק משא ומתן או שאר הענינים המבלבלים אותו עד שלכו בל עמו, וכמו שנראה במוחש דיצרו של אדם מתגבר עליו להטרידו ולבלבלו בעת העבודה דוקא, דכאשר הנהיב מתעורר כאהוי"ר אז דוקא מתעורר הנהיב לבלבלו ולהטרידו בכמה ענינים, ולפעמים שמטיל עליו חרדה ואימה בדבר שאין בו ממש כלל, והוא דוקא בעת העבודה דתורה ותפלה או בקיום איזה מצוה או מוצא הנהיב בלבולים ע"ז, והיינו שדוקא בהעת שקבוע לתורה או כשיש לו איזה הרגש לתפלה או התעסקות באיזה מצוה וגמ"ח, הנה אז מתעורר הנהיב לבלבלו בכמה מיני לבבולים וטרדות שונות, ונדמה לו אשר דוקא בשעה זו היא הנחיצות לילך או למהר בתפלה, אשר באמת הוא רק לבלבל הנהיב, והראי' דבעת שהולך בשוקים וברחובות והדומה בזמן הבטלה אינו בא לו מחשבות כאלו, ולזאת צריך לעמוד בתוקף גדול להתחזק לשמור זמני התורה והתפלה, ולהתגבר על הנהיב ולא לשמוע לו, וככח מדת הנצחון להתגבר בזה על הנהיב, דלהיות שמדת הנצחון הוא נטוע בעצם הנפש שלמעלה מכחות הגלויים, ולזאת הנה בזה וע"י יכול להתגבר ולדחות כל הטרדות והבלבולים ולא יהי' לו שום מונע ומעכב על לימוד התורה וקיום המצות. וע"י הנצחון שאדם מנצח את הנהיב שלו הנה עי"ז גורם למעלה ג"כ התגברות הקדושה על הקליפה וגורם המשכת אוצר העליון שהוא גילוי פנימי ועצמות אין סוף ב"ה.

אינה צריכה תיקון: ע"ח שער הצלם פ"א הובא בתניא פל"ז.
 וכמאמר כל: ראה ד"ה אני לדודי תשיח (קונטרס נז) ספ"א ובהערה שם.

וזהו ויאמר הוי' אל משה מה תצעק אלי דבר אל בניי ויסעו דלהיות שבעתיקא תליא מילתא שהוא בחי' פנימי' הכתר ופנימי' עצמות א"ס ב"ה, אז אין הדבר תליא אלא בישראל שהוא מדת הנצחון שישנו בכאו"א מישראל שהן הנה הנקי צבאות הוי' ולזאת כל אוצר העליון החתו' והכמוס הוא רק בשבילן, וזהו גם נצח ישראל דהנצח שהוא פנימי' ועצמות א"ס ב"ה הוא בשביל ישראל דכאשר פרעה הקריב, דכאשר הנה"ב מעיק ומציר לישראל היינו דכאשר יש מנגד ואז נעשו ישראל ד' כתות, שהם עבודות חלוקות (כמ"ש במ"א) הנה צעקו והוי' שמע, הקול קול יעקב, דיעקב הוא ירושתו בקול ויעקב נתגאה בירושתו וכמ"ש ונצעק אל הוי' אלקי אבותינו, וזהו מה תצעק אלי דהרי בעתיקא תליא מלתא ומשה הי' עומד בתפלה לפי שהוא שר שע"י צריכין ליתן את האוצרות כנ"ל בהמשל אל מה תצעק כבר שמעתי צעקת בניי דעיקר הנצחון הוא ע"י נש"י דוקא לפי שהם כולם צבאות הוי' וש' צבאות הוא נו"ה לפי דעיקר ענין הצבאות הוא בהנצחון שלהם ולכן דבר אל בניי ויסעו דאין הדבר תלוי אלא בהם שהוא המס"נ והנצחון שע"י יהי' גילוי אוצר העליון שהוא פנימיות ועצמות א"ס ב"ה.

ש"פ משפטים רפ"ג. שלום זכר

לריח שמניך טובים שמן תורק שמך, ואמרז"ל במדר' כל המצות שעשו האבות ריחות הי', אבל אנו (קיום המצות שלנו) שמן תורק כדבר שמריקין מכל אל כלי. והנה הריח אינו עצמות הדבר והראי' דאינו חסר מאומה, דגם אם יריח כל היום וכל הלילה, הרי אינו חסר מאומה שזהו הוראה דריח אינו עצמות הדבר כ"א הארה לבד. אבל אנו שמן תורק שמך דבר שמריקין מכלי אל כלי שזהו עצמות ומהות הדבר.

וביארר הענין דהנה עבודת האבות עם היותה עבודה תמה בכחי' רצו"ש דרצו"ש הוא עבודה תמה ושלימה ובאבות הרי עבודתם היתה ברצו"ש וכמ"ש באברהם הלוך ונסוע הנגבה שזהו העבודה ברצו"ש ובקיום המצות שלהם, שהם הם העניני' הרוחני' והן בפועל זהו קיום המצות שהי' אצלם שקיימו המצות ברוחני' דבגשמיות לא הי' אפשר להם לקיים את המצות וכמו מצות תפילין עד"מ המצוה כתיקונה הוא שיהי' ד' פרשיות אלו דוקא ואם חסר פרשה אחת או תיבות ואותיו' הרי אינו כמצותו ובהפרשיו' הרי נזכר יצי"מ וקודם שהי' שעבוד לא הי' יכול להיות יצי"מ בפועל, וכן ברוב המצות שהם זכר ליצי"מ וכמ"ש כי בסוכות הושבתי כו' וכה"ג בשאר המצות, איכ לא הי' באפשרם לקיים את המצות בגשמיו', ולזאת קיום המצות

של האבות הוא ברוחניו, הנה הגם שקיימו את המצות ועבודתם היתה עבודה תמה ברצו"ש הנה לא הגיעו בעבודתם רק בשרשם ומקורם לבד, מפני הכלל הידוע והנברא בכח עצמו יכול להגיע רק לשרשו ומקורו, וכאן דארו"ל (יומא) ש"מ מעין עין עיטם גבוה מקרקע העזרה כ"ג אמה דמקוה של כה"ג היתה ע"ג הפתח וכל הפתחים שבהיכל גבוהים כ' אמה ושיעור מקוה היא אמה על אמה ברום ג' אמות וא"כ מזה הוראה דגובה מעין עין עיטם, הוא כ"ג אמה מפני שא"א שהמים יעלו בכח עצמם למע' יותר מגובה המים אשר בהמקור מוצא המים, ומזה למידין שכל נברא דכח עצמו א"א לו לעלות גבוה יותר משרשו ומקורו. וכן יובן בהתלבשו' הנשמה בגוף שזהו ירידה צורך עלי' והגם דהירידה אינה לצורך תיקון הנש' וכמא' הנשמ' עצמה איצ' תיקון וירידתה למטה הוא לתקן את הנה"ב, לזכך ולברר את הגוף, ולהאיר חלקו בעולם, אבל הנשמ' עצמה אינה צריכה תיקון (וירידתה למטה הוא לתקן את הנה"ב) ולכן הנה ירידתה הרי אינה בשביל התיקון כ"א בשביל העלי' בלבד. והענין הוא דהנה בהתלבשות הנשמה בגוף כתי' ויפח באפיו נשמת חיים ואי' בזהר מאן דנפח מתוכי' נפח ופי' (רבינו ז"ל) מתוכיותו ופנימיותו, שתוכיו' ופנימיו' החיו' שבאדם מוציא בנפחתו בכח, דהפחה הוא בכח דוקא, ואינו דומה כמו בדיבור שהבל הלב שבזה הוא רק האר' חיצוני' וכן באותיו' המח' הרי יש בהם ג"כ הבל, דהוא קלא פנימאה דלא אשתמע ואינו פנימי עדיין, כ"א הפחה הוא בכח דוקא מה שבזה הוא גילוי כחי' תוכיו' ופנימיו' החיו', ובהתלבשות הנשמה בגוף אמר ויפח באפיו וכו' ככל נשמה בפרט ואתה נפחת בי להיו' ההתגלו' היא בכחי' כח דוקא שמורה על התגלו' הפנימי.

וביאור הענין דהנה בהתגלות מההעלם הרי יש בזה ב' אופנים הא' דגילוי מההעלם הוא בא בסדר והדרגה וכמו גילוי השכל מכח המשכיל שזהו המשכה שבא בסדר והדרגה דכח המשכיל הוא כח היולי וכל היולי ה"ה מושלל מן הגילויים הבאים ממנו דלכן ה"ה היולי על כל הגילויים וא"כ דכח המשכיל הוא היולי אל הגילויי שכליים הבאים ממנו הוא המשכה שלא בסדר והדרגה, אמנם להיות בהמשכתו מהנפש להיות מקור אל השכל ה"ה מ"מ ענין שכלי והשכל המתגלה ה"ה כבר נמצא בכח המשכיל אלא שאינו שכל במציאות גמורה כמו בהגילוי אבל מ"מ ה"ה נמצא במציאות ממש. דהנה במהות מדרי' העלם הרי יש בו ב' ענינים הא' העלם שישנו במציאו' והב' העלם שאינו במציאו', דהמשל הוא בזה כמו אש שבתוך הגחלת שהגם שהיא גנוזה וטמונה בתוך הגחלת מ"מ הרי נמצאת במציאו' ממש ולכן הרי שייר בה הפסק וכליון, ויש הפרש גמור בין היות הגחלת בכבשן או במים דלהיו' שהיא אש במציאות לכן ע"י הכבשן והאש תבער גם הגחלת והמים מכבים אותה, אבל האש שבאבן או צור החלמיש שגם בהעלמו אינו במציאו' כלל ואין זה רק מה שטמון ונעלם, כ"א אינו מציאו' כלל ולכן אין בה עניני הכליון וההפסק

כמו בהאש הגלוי, דהאש לא יבערנו והמים לא יכבוהו להיותו נעלם בעצם, פי' דגם בהעלמו אינו במציאו' נמצא. וכח המשכיל הוא כהעלם שישנו במציאות, ולכן הגילויי שכליים מכח המשכיל הוא בסדר והדרגה, וכן התגלות התנועה מכח התנועה הכללי לצייר איזה ציור או לעשות איזה פועל ועשי' אם שזהו רק הארה והתפשטות בלבד, ואמנם מאחר שכח התנועה הכללי נעש' בחי' מקור אל התנועה הבאה ממנו (כמ"ש בד"הי' אנכי יתרו דהאי שתא) לזאת גילוי התנועה מכח התנועה הוא המשכה והתגלות שבסדר והדרגה וכן כח ההילוך ברגלי' אם שזהו בדרך כלל כח אחרון שבנפש מ"מ מאחר שהמשכתו הוא מכללות החי' שבמות ה"ז המשכה שבסדר והדרגה והיינו אופן הא' שבהתגלות ההעלם. והנה אופן הב' בגילוי ההעלם, דהמשכתו הוא שלא בסדר והדרגה וכמו הדולג ממקום למקו' שהוא בכח דוקא וענין הכח הוא התגלות פנימי' מכח נעלם שבנפש וכמא' ר"ל קפץ ירדנא א"ל ר"י חילך לאורייתא דהגם שהי' איש פשוט ביותר אמנם להיותו בעל כח גדול כזה א"ל חילך לאורייתא דענין הכח הוא התגלו' כח פנימי ונעלם שבנפש, וכן הוא בגילוי כח התנועה להגביה משא כבידה שאינה לפ"ע שבא בכח דוקא, דכדי להגביה משא שבערכו א"צ כח לזה אבל בכדי להגביה משא כבידה ביותר וכמו עדי"מ אבן גדולה הוא ע"י התגברות כח שכזה מתגלה כח נעלם מכח התנועה דזהו עיקר ההפרש בין גיבור לחלוש, דלבד זאת שמעלתו של גבור על החלוש הוא גם בחי' המתלבש דאצל הגבור החי' המתלבש הוא בריבוי יותר מכמו בחלוש, הנה עוד זאת וזהו עיקר גבורתו מה שבכחו להוציא כח נעלם ולהביאו לידי גילוי עד אשר משו"ז לא יכבד לו שום דבר לעשותו מפני גילוי כח הנעלם שבנפשו, וזהו טעמא דר"י שאמר לר"ל חילך לאורייתא דלאחר שראה שקפץ ירדנא ויש בכחו להוציא ולהביא כח נעלם לידי גילוי רמז לו בזה דהגם שהוא איש פשוט ביותר ומ"מ דמאחר שבכחו לגלות כח נעלם בגילוי ממש לכן חילו לאורייתא וזהו דכתי' החלש יאמר גבור אני דלכאו' א"מ איך החלש יהי' לגבור אלא דכאשר הוא רוצה בהדבר והענין נוגע לו מאד בפנימיותו דאז הרי מתגלים אצלו כחות נעלמים דבגילוי כחות הנעלמים הנה אז גם החלש הוא גבור וכן הוא בגילוי אור השכל בדרך או"ת, דכאשר עוסק באיזה ענין שכלי ומבינו ואח"כ נעשים אצלו העלמו' והסתרים בהבנת הענין והיינו שנעשה לו הענין מוקשה מפני ריבוי הקושי' שמתרכה אצלו בהענין ההוא ובכדי לעמוד על אמיתית הבנת הענין הוא ע"י יגיעה הגדולה ועצומה להעמיק דעתו בעומק הענין ההוא כיגיעה גדולה שזה מגיע לכח השכל היולי העצמי שהוא בבחי' העלם שאינו במציאות, אמנם ע"י יגיעה גדולה ועצומה בכח גדול מסיר כל הקושי' וכן בכח החכ' שנעשה כמעין המתגבר בריבוי נביעה יתירה הוא ע"י תוספת כח בשרש ומקור השכל הרי נראה

במוחש דכל התגלות שאינו בסדר והדרגה בא בכח וגבורה דוקא דענין הכח
הוא התגלות כח פנימי ונעלם דוקא וזה בא בכח וגבורה.

והנה עתה יובן דהתלבשות הנשמה בגוף הוא שלא בסדר והדרגה. דהנה
השתל' עו"ע זהו המשכה שבא בסדר והדרגה שהגם שיכול להיות
שלשלת ארוכה ביותר ומ"מ מאחר דראש טבעת התחתון קשורה ואחווה
בסוף טבעת העליונה ה"ז המשכה שבסדר והדרגה להיותם אחוזים וקשורים
זב"ז, ובריאה יש מאין הגם שזהו בריחוק ובבחי' אין ערוך ומ"מ ה"ז ג"כ
בסדר והדרגה עדיין דהאין הרי בקירוב הערך אל היש דהרי היש הנה תופס
מקום אצל האין, וכידוע בביאור ענין אין ערוך לך דלך לגבי העצמות הוא
בבחי' אין ערוך לגמרי דע"ה דמה שהאין מהוה את היש אין זה שהאין נעשה
יש, אבל מ"מ הרי הוא בקירוב אל היש דהיש תופס מקום בהאין אין זה אין
ערוך לגמרי אבל גוף ונפש ה"ה רחוקים ומובדלים זמ"ז לגמרי דהנפש היא
מהמדרי' היותר נעלית בדצח"מ שהיא בחי' מדבר והגוף הוא פחות בחי'
דומם ובפרט גוף האדם שנשתנה יצירתו לגבי גופי שאר הבע"ח, דכל הבע"ח
הרי נפשם וגופם בערך זל"ז וכמו תוצא הארץ נפש ח"י שבקומתם נבראו
ובצביונם נבראו דגופם ונפשם הם בערך שהם צו"ח דגופם צומח ונפשם ח"י,
אבל האדם הרי נפשו וגופו רחוקים בתכלית שאינם בערך כלל, דהנשמה
ה"ה בתכלית העילוי וכמא' נש"י עלו במח' דמח' היא מח' עילאה ועלו במח'
היא בחי' פנימי' החכ', ומצד הגוף ה"ה פחות וגרוע יותר מכל הבע"ח שהרי
יכול להיות ח"ו היפך רצה"ע דהאדם הוא אחד הנבראים אשר לו ניתן
הבחירה לבחור בטוב ולמאוס ברע והבחירה חפשית היא שבזה הנה מיוחד
האדם הן בברואי מעלה והן ביצורי מטה דהמלאכים לא יוכלו להחליף
מדריגתם ועבודתם דמיכאל באה' וגבריאל ביראה נוסף עליהם האדם בעל
בחירה באופן עבודתו וכן ביצורי מטה ה"ה לא ישנו את תפקידם ואינם
יכולים להיות היפך רצה"ע ח"ו אבל האדם מצד גופו ה"ה פחות וגרוע ביותר,
ובכדי שיהי' התלבשות הנשמה שהיא גבוה במע' ומדרי' בגוף שהוא פחות
וגרוע במדרי' הנה התלבשות כזו הוא בכח וגבורה דוקא, והר"ע התגלות כח
פנימי והוא כח א"ס הנעלם אשר כך עלה ברצונו ית' שהנשמה שהיא גבוה
במע' ומדרי' תתלבש בגוף, וזהו כל אשר חפץ ה' עשה, והגם דכל ההתהוות
הוא בבחי' חפץ ה' אמנם ידוע דההתהוות בפועל הוא בדבר ה' שבא במא'
ודיבור אבל הדיבור מבחי' חפץ (ועמ"ש בד"ה והחכ' תעוז ס"ג בפ"י חומר
וצורה דביאר שם (לפי' הרמב"ם) די' ב' מדרי' בחומר וצורה צורת החומר
וצורה עצמי' שהיא צורת הנפש (ומשם מקור הענין דגם בצורה יש חומר
(והיינו שכמו שהחומר יש בו צורה הנה כמו"כ בצורה יש חומר) ועמ"ש
בהגה' לד"ה נר חנוכה מזוהה שבתו"א בסי' מלוקט ח"א) וזה בא בחפץ ה'
אמנם זהו בהתעלמות אבל בהנשמה הרי בא חפץ ה' בבחי' התגלות והיינו
שמתגלה בחי' הכח פנימי והנעלם שזהו בכח וגבורה דוקא.

והנה התגלות הרצון מאוא"ס ב"ה בא ע"י דילוג וצמצום גדול, דהנה רצון למע' אינו דומה כמו רצון למטה דלמטה באדם הנה הרצון בא להשלים והיינו שהוא רוצה בדבר שהוא חסר וע"י הרצון משלים מחסורו וא"כ הרי הדבר שרוצה בו הרי יש לו שייכות אל הרצון ותופס מקום אצלו דמשו"ז ה"ה רוצה בו, ועוד זאת דמאחר שהרצון הוא במה שחסר לו הרי בהכרח לומר דגם קודם שמתגלה הרצון ה"י בו התעוררו הרצון אלא שה"י בהעלם ועתה בא לידי גילוי, אבל רצון למע' הרי אינו משלים דאנת הוא שלימותא דכולא וכלום חסר וא"כ מובן דבמה שהוא רוצה בו הרי אינו תופס מקום כלל ואין ערוך לגבי הרצון כלל, אשר בדרך ממילא מובן דמאחר שהרצון אינו משלים דבר לפי שאינו חסר מאומה הרי הרצון לא ה"י תחלה כלל והיינו שקודם שעלה ברצונו לא ה"י הרצון, דכמו ברצון האדם שהרצון משלים והוא רוצה בדבר החסר הרי בהכרח שגם קודם שנתגלה הרצון הרי ה"י בו הרצון בהעלם, הנה יובן דלמע' שהרצון אינו משלים ואינו בדבר החסר ה"י הוראה שקודם שהתעורר לא ה"י הרצון כלל וא"כ הרי התהוות הרצון הוא בבחי' התחדשות והיינו שבא ע"י הצמצום בבחי' דילוג והוא מה שעלה ברצונו ית' שיהי' ירידת והתלבשות הנשמה בגוף והיינו דהתהוות הרצון הוא בכח וגבורה דוקא כביכול, והוא כח נעלם דא"ס ב"ה אשר שם עלה ונתהווה הרצון זה שיהי' ירידת והתלבשות הנשמה בגוף, וזה עצמו הנותן כח לנשמה לעלות למע' משרשה ומקורה, דהנשמה קודם ירידתה למטה להתלבש הרי לא היתה בה הכח לעלות למע' משרשה ומקורה וזה נעשה דוקא ע"י ירידתה למטה בהתלבשות בגוף ומשלים הכוונה העליונה בירידת הנשמה בגוף אז הרי נעשה בבחי' מהלך שההילוך הוא בבחי' א"ס וזה דוקא ע"י ירידת הנשמה למטה להי' דירידה זו הוא מכח הא"ס הנעלם ולכן הוא הנותן כח לעלות, ולהי' דהתלבשו' הנשמה בגוף הוא בבחי' כח וגבורה והיינו המשכה שלא בסדר והדרגה לכן נא' בענין זה ויפח דמאן דנפח מתוכי' נפח שהוא בחי' כח הנעלם ולכן עי"ז דוקא הוא העלי', וגם העלי' בנש"י נעש' ע"י העלם והסתר דנה"ב שמעלים ומסתיר על הנה"א הנה מזה נעשה עליית הנה"א, דהנה מה שהנשמה ירדה למטה אינה בשביל עצמה כ"א לתקן את הנה"ב לברר ולזכך את הגוף ולהאיר חלקו בעולם, הנה כאשר הנה"ב מעלים ומסתיר על הנה"א וע"י העבודה ויגיעה שלו מסיר כל ההעלמות וההסתרים של הנה"ב ה"ה מגיע לבחי' העצמות והפנימי אשר משם הוא התגלות הכח פנימי להי' ירידת הנשמה להתלבש בגוף דזה בא דוקא בכח וגבורה דמאן דנפח מתוכו נפח, אשר מכ"ז מובן דהנברא בכח עצמו אי אפשר לו לעלות למע' משרשו ומקורו, וכך ע"י ירידת הנשמה למטה שיש בזה אור עליון וע"י הסרת ההעלמו' וההסתרים דנה"ב שבזה הוא משלים פנימית הכוונה העליונה הנה עי"ז נעשה העלי' אבל מצ"ע אין בכח הנברא לעלות יותר משרשו ומקורו, דשרש ומקור הנבראים הלא הוא רק הארה בלבד דאלה כו' בהבראם בה' בראם דאות ה' הוא אתא קלילא דלית בי' מששא וכת' אברהם אברהם אבל פסיק טעמא בינייהו דאינו דומה נשמת

אברהם כמו שהיא בעולם הבריאה לנשמת אברהם כמו שהיא בעולם האצי' וגם אפי' בעבודתו שהי' מרכבה למדת החסד דאצי' וכמארז"ל שהאבות הן הן המרכבה שהן מרכבה לחגית דאצי' הנה ידוע דכללות ענין המדות הי' בבחי' שייכות אל העולמות וכמ"ש זכור רחמיך וחסדיך כי מעולם המה דרחמים וחסדים שייך אל עולמות וכמ"ש כי אמרתי עולם חסד יבנה דבשביל העולמות הרי נבנה מדת החסד וכת"י כי ששת ימים עשה ה' כו' דששת ימים הם ששה מדות העליונות דעצם התהוות ואצילת הששה מדות הו"ע עשיית שמים וארץ ולכן כתי' ששת ימים ולא נא' בששת ימים לפי שהששה ימים עצמן שהם ששה מדות עליונות הו"ע עשיית שמים וארץ וכל צבאם כו' להיו' דהמדות בכלל הוא הארה שבבחי' שייכות אל העולמות ולכן אברהם שגם שהוא מרכבה ממש לבחי' חסד דאצי' הוא רק האור שבבחי' שייכות אל העולמות.

וזהו לריח שמניך טובים דכל המצות שעשו האבות ריחות הי' דהגם שהי' בבחי' מרכבה ועבודתם היא עבוד' תמה בבחי' רצו"ש כנ"ל ומ"מ הוא רק בחי' ריח לפי שהנברא בכח עצמו אין בכחו לעלות למע' משרשו ומקורו ולכן כל ההמשכות שהמשיכו הוא בבחי' ריח שהוא בחי' הארה בלבד.

ש"פ כי תשא, פ"פ, רפ"ג.

זאת חוקת התו' אשר צוה ה' לאמר, ויקחו אליך פרה כו', והנה תו' הוא מל' הוראה ולימוד, וכמ"ש תו' אחת יהי' לכם כו', דהכוונה הוראה אחת יהי' לכם, וחוק הוא מל' גזירה ואיכ' חוקת התו' הוי כסתירת דבר, וכן תרגם דא גזירת אורייתא, וצ"ל מהו"ע חוקת התו', ולמה נא' גבי מצות פרה דווקא והנה בחוק הרי יש בו ג' פירושים שהם ג' ענינים הא' ל' חוק ומשפט, וכמ"ש חוקים ומשפטים לישראל, או שם שם לו חוק ומשפט, הב' מל' חקיקה ומחוקק, והג' מל' חוק וגבול, וכמו הטריפני לחם חוקי וזהו זאת חוקת התו', דבתו' ישנם כל הענינים האלו. ולהבין זה ילהי' דכתיב (ישעי' מד) כה אמר ה' מלך ישראל וגואלו ה' צבאות אני ראשון ואני אחרון ומבלעדי אין אלקים, וצ"ל מהו כפל הענין ד' מלך ישראל, ה' צבאות, ועוד צ"ל אומרו וגואלו, דלכאוי' הול"ל כה אמר ה' מלך ישראל וגואלם אני כו' אך הענין הוא דהנה אני ראשון הוא קודם כל ההשתל' ואני אחרון הוא אחר כל ההשתל', והיינו דקודם כל ההשתל' ואחר כל ההשתל' הוא הכל בהשוואה גמורה, וכללות ההתהוות אינו עושה שינוי כלל, דאני הוי' לא שנית, אתה הוא קודם שנבה"ע ואתה הוא לאחר שנבה"ע בהשוואה גמורה ממש וצ"ל דהלא ממך הכל כתי'

דהתהוות הוא מבחי' העצמות, דכל אשר חפץ הוי' עשה, והעולמות הרי התהוו בבחי' מציאות, והתהוותן הוא מאוא"ס ב"ה דהוא לבדו בכחו ויכולתו לברא יש מאין ואפס המוחלט, הנה בהתהוות כזאת איך לא שנית, אך הענין הוא דכל התהוות מריש כל דרגין עד סוכ"ד הוא רק בבחי' זיו והארה בלבד, מה שאינו בערך ואינו נוגע אל העצמות כלל, דעצמו' או"ס אינו בגדר העולמות כלל, והוא רק בחי' זיו והארה בלבד, והארה זו היא בבחי' שם בלבד, וכמ"ש כי נשגב שמו לבדו, דגם מה שהוא בבחי' נשגב ומרומם, שהוא בחי' אור הסוכ"ע, ה"ה רק בחי' שם והארה לבד, וכמו עד"מ שם האדם, הרי השם אינו נוגע להאדם בעצמו, דבהיותו בעצמו אינו צריך אל השם, והוא רק בהנוגע אל הזולת, שיקרא אותו בשמו, וגם דעי' השם ה"ה נפנה לקוראי בשמו, והדוגמא מזה יובן למע', דהשם הוא רק בהנוגע לצורך העולמות, והוא רק בחי' הארה בלבד, ולכן המדות העליונות, שמהם הוא שבא האור והגילוי בעולמות, דמקור האור והחיות הנמשך בעולמות הוא רק מהמדות העליונות, וכמ"ש זכור רחמיך וחסדיך כי מעולם המה, דרחמים וחסדים שהם מדות העליונות הם מקור העולמות, וכת"י כי אמרתי עולם חסד יבנה, כי אמרתי עולם, דאמירה הוא בלב שהוא מח' ורצון, דכאשר עלה ברצונו ית' שיהי' עולם, דזהו פי' כי אמרתי עולם, הנה חסד יבנה שנבנה מדת החסד, וכן שארי המדות, לפי שזה מקור העולמות, ועי"ז יכול להיות קיום העולמות, דהמדות הם בשביל הזולת להיטיב עם זולתו, ולעשות עמו חסד, דכאשר כאו"א יהי' מגמתו לעשות טוב וחסד עם זולתו, הנה עי"ז הוא קיום העולם, וטעם הדבר הוא לפי שבכללות האור והחיות שנמשך בהעולמות הוא מהמדות, והתהוות המדות הם לצורך העולמות, וכמ"ש כי ששת ימים עשה ה' את השמים כו' דששת ימים הם ששה מדות עליונים וכאשר נתהוו ששה מדות זהו שעשה שו"א לפי שהמדות עליונות הם מקור העולמות, לפי שמהם הוא שבא האור והחיות בעולמות, ולהיותם בבחי' זמן והארה בלבד נק' בשם שמות דשם אל בחסד ושם אלקים בגבו' והוא דלפי שכללות האור והחיות שנמשך בעולמות הוא בבחי' שם שאינו נוגע לעצמו כלל כ"א מה שהוא לצורך העולמות שהוא הארה בלבד.

והנה ההמשכה והגילוי מהארה זו להוות ולהחיות העולמות הוא בבחי' יש מאין ולא בהשתל' עו"ע, דלבד זאת דכללות האור והחיות השייך אל העולמות הוא בחי' הארה, וגם מה שנשגב ומרומם שהוא בחי' סוכ"ע, הוא ג"כ בחי' שם בלבד, הנה לבד זה, גם ההמשכה והגילוי מהארה זו, באה בבחי' יש מאין, ולא בהשתל' עו"ע והכוונה דהתהוות הוא באי"ע לגבי המהווה, ולכן הוא בא בבחי' יש מאין, דהנה עו"ע, הרי העלול פועל שינוי בהעילה, דכל מניע מתנענע בעצמו, דזהו הוראה דהעלול תופס מקום בהעילה, ולזאת כאשר מתהווה העלול מהעילה, הרי העלול תופס מקום בהעילה, ופועל בו שינוי, וכמו בהשפעת השכל, הרי כשהמשפיע משפיע שכל להמקבל ה"ה מוטרד ומוגדר בהשפעתו, דההגדרה הוא דכאשר משפיע

לו שכל זה, ה"ה מוגדר רק בהשפעה זו ואינו יכול להתלבש בשכל אחר וכמארז"ל (שבת ג' ב') כי קאי רבי בהאי מסכתא לא תשילי במסכתא אחריתא ועוד יותר שהוא מוטרד בזה, דענין הטרדא הוא למען שתהי' ההשפעה לפי חושי המקבל פי' שתקבל בפנימיותו ממש, דהגם בהשפעה רוחניות אינו דומה להשפעה עצמיות דבהשפעה עצמית הרי נעשה שכל ממש אצל ה"ה מהשפעת האב, ובהשפעה רוחניות אינו כן, דהוא רק כאשר התלמיד הוא בר שכל, הנה נתוסף לו דעת ושכל ע"י השפעת הרב, אמנם בכ"ז הרי השפעת השכל משתווה להשפעה עצמיות שהוא מהות ההארה ממש, וכאשר המקבל מקבל השפעת הרב הרי נעשו חושיו כחושי הרב, אשר ע"כ הרב בהשפעתו פועל בהמקבל פתיחת החושים והתרחבות שכלו, דהכוונה בהשפעה הוא שעייז יוכל המקבל לבא על עצם השכל בעצמו, ועוד יותר אשר עייז הנה בהמשך הזמן יוכל להשכיל בעצמו, ולזאת הוא הטרדא של הרב שתהי' דבר השפעתו באופן כזה, שלא יהי' למע' מחושי המקבל, ובכ"ז הרי יהי' בזה יותר מכמו שהי' יכול להמקבל להבין בעצמו, וכמו עד"מ כאשר המלמד לומד עם תלמידו אם ילמוד עמו דבר הלכה וענין שלמע' מכלי הבנתו הלא לא ידע מזה התלמיד מאומה, דאז הנה לכד זאת שאינו יודע ומבין מה שלמד עמו, הנה עוד יתבלבלו חושיו לגמרי, ואם ילמוד הרב עם התלמיד באופן קל, שהתלמיד יודע זאת בעצמו, הנה אז לא יהי' תועלת להמקבל מלימוד הרב, שהרי יכול ללמוד בעצמו, ועיקר הלימוד של הרב הוא במה שהתלמיד לא הי' מבין בעצמו, ולזאת בזה צ"ל טרדת המשפיע שתהי' דבר ההשפעה מכוונת לחושי המקבל למען שעיי ההשפעה יתרבה שכל אצל התלמיד, וגם יתחזק דעתו אשר יוכל לעלות בידעותיו, שכ"ז בא ע"י השפעת הרב, ולכן כל המלמד את בן חבירו תו' כאלו ילדו בהשפעת השכל אם שאינה דומה להשפעה עצמי', אבל בזה ה"ה משתווה להשפעה עצמי', ולכן התלמידים נק' בשם בנים, וזהו הטרדא של הרב בכדי שתהי' ההשפעה מכוונת אל חושי המקבל, באופן שהמקבל יקבל ההשפעה בפנימיותו ממש, ולזאת כאשר טרוד בהשפעה זו אינו יכול להתלבש בשכל אחר, וכן הוא בשכו"מ שהם בעו"ע, דהשכל הוא עילה והמדות הם עלולים, הרי השכל מתלבש להוליד המדה, דהגם דלידת המדות ה"ה באים מהשכל בדרך ממילא, וכידוע דהתפעלות הלב באה בגילוי מהעלם התפעלות השכל, ולכן הרי גודל ורוחב ההתפעלות שבלב תהי' כפי אופן ההתפעלות שכלי דווקא, ומ"מ הרי בהכרח שתהי' התלבשות השכל להוות את המדה, דיכול להיות שיתפעל בשכלו על טוב הדבר ההוא, ומ"מ אינו בא בהתפעלות הלב כלל, דטעם הדבר הוא דע"ה שהתפעלות הלב בא מהתפעלות השכל, מ"מ ה"ה חלוקים בעצם מהותם דהתפעלות השכל הוא על עצם טוב הדבר, והוא דכאשר מתבונן בשכלו בדבר זה וענינו באריכות ה"ה מתפעל בשכלו על טוב הדבר ההוא והתפעלות הלב באה מזה שלו טוב הדבר זה והיינו דער דער הער אז אים ווערט גוט פון דעם, ואז הנה ההתפעלות באופן אחר לגמרי, והוא התפעלות הלב ממש, ולולי זאת הרי יכול להיות שיהי' התפעלות שכלי

ולא יהי' התפעלות הלב כלל, וכמו שרואין בעניני עבו' דלפעמים הנה כאשר מתכוננים בהתכוננות אלקי ומתפעלים על טוב הדבר, ומ"מ אי"ז נוגע להתפעלות הלב לפי שבכדי שתהי' התפעלות הלב כדבעי והיינו בחיות אמיתי הנה זה בא ע"י התלבשות השכל בהמדה (וא"ז סותר למשנ"ת במ"א דבעת ההתכוננות אין התפעלות ובעת ההתפעלות מתעלם ההשגה, שזה ענין אחר כו'), ולכן הנה בעת שהשכל מלוכש במדה זו אינו יכול להתלבש במדה אחרת, דכ"ז הוא בעו"ע שהעלול פועל שינוי בהעילה.

אמנם הנה התהוות העולמות הוא בבחי' יש מאין שהוא בבחי' אי"ע, דהיש הרי אין לו ערך אל האין המהווה אותו, דבעו"ע ישנו ערך וקירוב להעלול אל העילה, ולכן בכדי שיתהווה העלול הוא ע"י קירוב העילה, ולזאת העלול המתהווה הוא בערך העילה המהווה, שפועל שינוי בהעילה, אבל ביש מאין, הנה היש אינו בערך האין המהווה אותו, וטעם הדבר לפי שהתהוות הוא בבחי' ריחוק דבחי' מל' וכמ"ש והים עומד עליהם מלמע', דים הוא בחי' מל', הנה הים עומד עליהם מלמע' שהוא בבחי' רוממות והתנשאות, דההתנשאות שבבחי' מל' ה"ז התנשאות על עם, ומ"מ ה"ז בבחי' הבדלה והתנשאות, דהנה ענין התנשאות למע' בבחי' מל' הוא כמו ענין פנימי' ההתנשאות למטה, דלמטה הרי במשל יש ב' מדרי' בהתנשאות, וכמו עד"מ במדת המלוכה למטה דכאשר מתקבצים רוב עם ובחורים בא' להיות מלך עליהם, ה"ה עושים כתר מל' ומכתירים אותו, דהכוונה בהכתרה זו הוא ביטול העם, שע"ז קוראים וממשיכים ענין ההתנשאות להיות מלך על עם, אמנם אמיתית ענין המלוכה הוא ההתנשאות עצמי מה שהוא מרומם ומנושא בעצם, דמי שהוא מרומם בעצם הוא מלך בדרך ממילא, להיות דעיקר ענין המלוכה הוא ההתנשאות עצמי, והדוגמא מזה יובן למע' בבחי' מל' שהיא בבחי' התנשאות עצמי, ומהתנשאות זו נעשה בחי' העם, וכמו עד"מ למטה דכאשר המלך מנהיג את המדינה בהנהגה טובה הנה בדרך ממילא נעשה ריבוי העם, אשר הדוגמא מזה מובן למע' בבחי' המל' דמהתנשאות העצמי שבבחי' מל' נעשה מציאות הנבראים, וזהו ברוב עם הדרת מלך דהפ"י הוא שבהדרת מלך נעשה רוב עם, וכמא' אין מלך בלא עם שהעם נעשה מהמלך, דמלכותך מכ"ע דע"י מדת המל' שהיא בבחי' רוממות והתנשאות הנה מזה נעשה בחי' העולמות לפי שהתהוות היא באי"ע ובריחוק, והנה גם הקירוב דבבחי' מל' דידוע דבספ"י המל' הרי יש ב' מדרי' הא' בבחי' ריחוק והתנשאות כנ"ל והב' בבחי' קירוב והוא התלבשות כח הפועל בנפעל והוא מה שהאין האלקי נמצא תמיד בהיש להוותו ולהחיותו דמעשי שו"א וכל הנבראים אינו כמו מעשי האומן שעושה את הכלי, דלאחרי שגמר כל מלאכתו הרי הכלי נמצאת בקיומה מבלעדי האומן שעושה, אבל ברי' יש מאין הלא האין צריך להיות תמיד בהיש להוותו ולהחיותו, ובהסתלק ממנו יהי' אין ואפס ממש, דהתלבשות זו דכח הפועל בנפעל הוא הקירוב שבבחי' מל', ומ"מ הנה ג"ז הוא בבחי' הבדלה והתנשאות שהרי ידוע דגם בהתלבשות

כח הפועל בנפעל הרי צ"ל העלם הבורא מהנברא, דהתעלמות זו הו"ע ההבדלה והריחוק, דע"ה שהאין שהוא כח הפועל הרי נמצא תמיד בהיש שהוא הנפעל, דמציאות זו שהפועל נמצא בהנפעל הוא קירוב הבורא אל הנברא, הנה קירוב זה אינו קירוב ממש, דאז לא ה' בבחי' מציאות ממש, וכידוע בענין בראשית ברא אלקים, דשרש העולמות הם מ' אלקים שהוא מדת הדין והצמצום, ובכ"ז ההתהוות בפועל הוא מפרטי מדרי' דש' אלקים, לפי דמש' אלקים עצמו ע"ה בבחי' צמצום והעלם, לא ה' יכול להיות בבחי' מציאות ממש ולהיות בבחי' מציאות הוא ע"י ע"מ שהם פרטי הדיבורים שבבחי' מ' כנודע דזהו ענין הפלא שבברי' יש מאין, דבדבר ה' שמים נעשו, דהדבר ה' דיהי אור ויהי רקיע (וכן בכל נברא ויצור) עומד תמיד בהשמים להוותו ולהחיותו, ובהסתלק כרגע יהי' ממנו ח"ו אין ואפס ממש, הרי שהאין הוא תמיד בהיש, ועם זה ממש הנה האין מתעלם ומסתתר מהיש, דלא לבד שהיש אינו מרגיש, כלומר שהיש אינו מרגיש ומשיג דחיותו הוא האין, הפי' הגם דיש יודע שהעיקר הוא החיות, וחיות זה הוא האין, (וקורא אין ע"ש שאינו משיגו לידע מהותו, אבל מציאותו ידוע לו, שה"ה בעצמו חי ממנו) ועם זה הנה כל עצמותו הוא מציאותו, דזהו"ע היש מה שהוא מציאות לעצמו, כאילו מציאותו מעצמותו, ואינו צריך לזולתו כלל, ושרש וסיבת הדבר הוא לפי שהאין הנמצא בהיש, הנה אם שהוא בקירוב אל היש להוותו ולהחיותו, הנה עם זה (כלומר בה כשעה גופא) ה"ה מתעלם ומסתתר מן היש שהו"ע העלם הבורא מהנברא, דהפי' בזה דלא לבד שהיש אינו מרגיש שיש אין מה שמחי' אותו, כ"א גם האין אינו יודע במה שהוא מהווה יש ומחייהו וכמ"ש במ"א הרי שגם התהוות שבבחי' קירוב הוא בבחי' רוממות והתנשאות שהו"ע ההבדלה לפי דכללות ההתהוות הוא באי"ע שהוא בבחי' ריחוק, ולכן אינו עושה ופועל שום שינוי כלל, וטעם וסיבת הדבר הוא לפי שההמשכה והגילוי בכללות הוא בבחי' זיו והארה שהוא בחי' שם בלבד.

ובזה יובן מה שהארה האלקית המהווה ומחי' את העולמו' אינה בבחי' הגדרה בעולמו' והנבראי' כלל, שהרי אינה מוגדרת בהתהוות כלל ובשעה ורגע אחת מהוית ומחי' את כל הנאצלים והנבראי' ויצורים בלי הבדל כלל וכמ"ש המחדש בטובו בכי"ת מע"ב, דידוע הפי' בזה, שמחדש בטובו ית' בכל יום, בכל עת ובכל רגע את ההתהוות הוא תמיד מע"ב, דכשם שתחלת ההתהוות ה"ה התהוותם מאין ליש והיינו מלא דבר אל דבר, הנה גם עתה בהיות הנברא כו' הנה הוא מתחדש בכי"ו כמו בתחלת ההתהוות ממש והארה האלקי' שמהווה ומחי' את העולמו' אינה מוגדרת בהתהוות כלל וברגע אחת מתהווים ומתחדשי' כללו' כל העולמו' הנאצלים והנבראי' כאחד ממש, דמהפרצוף היותר עליון עד יצור דמטה היותר תחתון הם בהשוואה גמורה, דכ"ז הוא לפי שההתהוות הוא באי"ע והיינו שאינו בערך גם לגבי הארה, וטעם הדבר לפי שהוא בבחי' שם בלבד, וזהו דכתי' אני הוי' הוא שמי, דגם ש' הוי' כבי' הוא שם בלבד ובפדר"א אי' עד שלא

נבה"ע הי' הוא ושמו בלבד וידוע דקאי על אוא"ס שלפה"צ השייך אל העולמו' שהוא ג"כ בבחי' שם והארה בלבד, דבאוא"ס שלפה"צ הרי יש ב' מדרג' הוא ושמו, שהוא הכוונה בעצם האור ושמו הכוונה בהאור השייך אל העולמו', דכללו' האור גם האור שלפה"צ השייך אל העולמו' בכלל הוא בחי' שם שהוא הארה בלבד שאינו נוגע לעצמותו דעצמות אוא"ס ב"ה לאו מכל אמא"כ ולא דאית לך צדק ידיעא כו' דמה שנמשך האור הוא בבחי' שם שהוא לצורך העולמות בלבד ואינו נוגע לעצמותו ית' וכמו בש' האדם שאינו נוגע כ"כ לעצמו כ"א בשביל זולתו שיקראו אותו בשמו וע"י קריאת השם הרי יפנה לקוראיו בשמו.

אמנם צ"ל דהנה אי' במד"ר (בראשית פי"ז) בשעה שבא הקב"ה לברוא את האדם נמלך עם מה"ש, אמר להם נעשה אדם א"ל אדם זה מה טיבו א"ל חכמתו מרובה משלכם העביר לפניהם את הבהמה את החי' ואת העוף וא"ל מה שמם ולא הווה ידעין העבירים לפני האדם, א"ל מה שמם א"ל שזה שור כו' וזה ארי' כו' וא"ל (הקב"ה להאדם) ואתה מה שמך, א"ל אני נאה להקרא אדם מפני שנבראתי מן האדמה, ואני מה שמי, א"ל לך נאה להקראת הוי' לפי שאתה אדון על בריותיך, א"ר אחא הה"ד אני הוי' הוא שמי, הוא שמי שקרא לי אדה"ר, וצ"ל מה התשרי' על מעלת האדם דחכמתו מרובה מחכ' המלאכים, ובמה ניכר חכמתו כזה שקרא שמות לכל הבהמה וכו' דעל שאלת שמו השיב כי נאה להקרא אדם, דשמות כל הבהמה והחי' אמר שמותם בהחלט זה שור, ובלי שום טעם מפני מה קוראין בשם זה, ועל עצמו לא קרא שם בהחלט, כ"א אמר נאה הי' להקרא בשם זה, ואומר גם טעם מפני מה הי' קורא בשם כזה, דנאה מורה על ב' ענינים, הא' דיכול להיות לו כמה שמות מלבד שם זה, רק יש טעם המגביר והמחזק כי יקראו בשם זה, והב' כי נאה הוא מל' יופי, דנאה הוא ההיפך מהמגונה, ואמר כי נאה הי' להקרא אדם, והטעם הוא מפני שנברא מהאדמה, דלכאוי' הוא טעם הסותר להנאה, כי זה הוא החלק המגונה שבאדם, דהאדם ה"ה כלול מן העליונים ומן התחתונים, דהאדם הוא נברא יחידי במינו להיות כלול מן העליונים והתחתונים, דנפשו הוא מהעליונים וכמ"ש בנינים אתם להוי' אלקיכם, וכמו שהבן הוא מעצמות מוח האב כך נשמת כל איש ישראל נמשכה ממחשבתו וחכמתו ית' דישראל עלו במח', דמח' הוא בחי' חכ', ועלו במח' פנימי' החכ', דכן הוא בכל נשמה ונשמה ממש, דהרי כל נשמתא ונשמתא הווה קיימא בדיוקנא קמי' מלכא קדישא, ומצד גופו הוא בתכלית העביות והגסות והחומריות, דתחלת יצירתו הוא בשינוי מכמו שארי הנבראים דבקומתם נבראו ובצביונם נבראו, והאדם הרי גופו מהחומר היותר גס, שהוא דומם, וכמארז"ל (מדר"ב נ"ד) גולם בראו, וכת"י אחר וקדם צרתני, ואי' (במד"ר ויקרא י"ד) אם זכה אדם (שמקיים המצוות ולומד תורה) אומרים לו אתה קדמת לכל מע"ב, וא"ל, אומרים לו יתוש קדמך שלשול קדמך, דהאדם הוי גרוע ופחות מכל הבע"ח, שהרי הכע"ח אינם משנים את תפקידם, והאדם

יכול להיות ח"ו היפך רצוה"ע, דבזה גופא שמתנהג בעניניו כבע"ח ה"ה היפך רצוה"ע, ה"ה כמו שהוא במציאות חומרו בלבד (והיינו דכאשר אינו ממלא את תפקידו בקיום המצות ולימוד התו' דהכל מחויבים בת"ת ובמצות כל ישראל שוים הנה בזה גופא שהוא מתנהג בענינים חומריי' וכמנהג בע"ח, הרי משנה את תפקידו) ומכ"ש אם ח"ו בוחר בהענינים החומריים ואז הרי גרוע יותר מהבע"ח, דהבע"ח הרי דעתם הוא רק דעת הנקנה, וכמו ידע שור קונהו וחומר אבוס בעליו, שהוא דעת הנקנה, ואם האדם דעתו באופן כזה ח"ו, הרי גרוע מהבע"ח, דזהו שא' (במד"ר שם) אחר וקדם צרתני, אחר לכל המעשים וקדם לכל העונשים (שאינן כל ברי' נפקדה על מעשיה כ"א האדם לבדו, מ"כ), דהאדם בריאתו שיהי' בו דעת אמתית' ולא דעת הנקנה בלבד וכמאמרם ז"ל (מדר"ב פ"ח) ברא בו ארבע בריאות מלמע', וארבע מלמטון, אוכל ושותה ככהמה, ב' מלמע', עומד כמה"ש, מדבר, ויש בו דעת כמה"ש, ורואה (והקשה) והא בהמה אינו רואה אתמהא, אלא זה מצדיק (ועיין בפירושים) דהכוונה האמתית בראיית האדם הוא במה שמופלא, וכמו בגשמיות הרי הבע"ח רואין רק מה שלפניהם, וראיית האדם גם לצדדיו, שהוא שכל אמתית, וכמו שאו מרום עיניכם, דכל המעלות האלו הם מצד הנפש, דעניני הגוף והחומר הוא המגונה שבו אי"כ איך או' ע"ז, אני נאה להקרא אדם מפני שנבראתי מן האדמה, ובכללות הענין מובן מזה דקריאת שם, הנה השם הרי יש לו שייכות אל העצם שקוראין בשמו, דאם נא' שאין לו שייכות, אז הוי רק ענין הכינוי אי"כ מהו החכ' בזה, ומפני מה לא יכלו המלאכים לקרא שמות, אלא בהכרח לומר דשם אינו הסכמי כ"א שהוא מכין לאיזה כוונה, וידיעת כוונה זו היא החכ', אשר ע"ז א' הקב"ה חכמתו מרובה משלכם, והאדם קרא שמות ואמר זה שור מפני שאותיו' אלו הם המחיים אותו דשרשו מפני שור שבמרכבה וכן זה ארי' דשרשו מפני ארי' שבמרכבה וחכ' אדם הראשון הוא שידע איך הם בשרשם, ועש"ז קראם בשם המיוחד להם, וכדאי' בשליה דידע סוד מרכבה העליונה, אשר מובן זה דכן הוא גם בשמות בנ"א דמה שנק' ראובן הוא ע"ש כי ראה ה' כו' שמעון ע"ש כי שמע ה' כו' וזהו חכמתו מרובה שידע שורש הכל כו', לפי דשורש כאורא מרומי בשמו דאותיו' השם מחיים אותו, ולזאת אמר אני נאה כו' מן האדמה שקאי על כללות המין האנושי דנאה לקרא אותם בשם זה הכולל שני קצוות רחוקות ביותר, אדם ואדמה שהוא תכלית השפלות והפחיתות, וע"ש אדם שהוא אדמה לעליון דכתי' נעשה כו' כדמותינו שהוא כדמות וצלם שלמע', ועוד יותר שזהו עבודת האדם לעשות מאדמה שהוא תכלית השפלות בחי' אדמה לעליון בחי' תכלית העילוי להשלים כוונת הברי', וזהו חכמתו מרובה, שמו החיות והבהמות ידע זאת להכיר את מי שאמר והי' העולם (וצ"ל דחכ' מרובה הוא ע"י עבודת הנשמה בגוף, דאי' ברמב"ם הלכות יסוה"ת פ"ג ה"ט דדעת הכוכבים והגלגלים מועטה מדעת המלאכים וגדולה מדעת האדם הרי מזה דמלאכים גבוהים מאדם וצ"ל דזה בדעת הנקנה, דעת האמתית, שעפ"י חכ' התו"מ הבא בעכו' גדולה באדם כו') לפי דענין השם הוא מכוון אל

שרשו, ולפי אופן מקורו כן הוא נקרא בשמו, דאותיו' השם מחיים אותו, אמנם כ"ז הוא בהנבראים, ודעת לנבון נקל דלמע' אינו כן, דהשם הוא רק הארה בלבד, מה שמהווה ומחי' את העולמות, וז"ש לך נאה לקראותך הוי' שאתה אדון על בריותיך, שהוא מה דאנת אשתמודע אדון על כולא דעצמות אוא"ס הוא לאו מכל אינון מדות איהו כלל, ומה שיודעים בו ית' הוא רק שם והארה בלבד, שבא להוות ולהחיות את העולמות, והנבראים שהתהוותם מאין ליש, הנה השם הוא החיות, והיינו שע"י השם מאיר ונמשך לו החיות ממקורו, שהוא האין האלקי, אבל באוא"ס ב"ה קדמון לכל הקדמונים, אינו שייך כ"ז, וקריאת השם הוא מה שמהווה ומחי' את העולמות בכחי' שם והארה בלבד.

והנה גם באדם, הרי השם אינו לעצמות הנשמה, כי הנשמה למע' אין לה שם, וכמ"ש ולאדם לא מצא עזר כנגדו, ופי' הרמב"ן דעזר הוא השם, ולאדם לא מצא עזר, דהיינו הנשמה כמ"ש למע' בעצם אין לה שם, דמה שהאדם קרא שמות וכמ"ש ויקרא כו' החי' הוא ג"כ במלאכים עליונים דיש להם שם, וכמו מיכאל וגבריאל והדומה, אבל הנשמה למע' אין לה שם, וצריכים לומר דזהו מה שיש בנשמה מבחי' חד ולא בחושבו, ולכן אומר בזה ולאדם (שהוא בחי' אדמה לעליון) לא מצא עזר, דאי' בזח"א דכ"ב ע"ב דכולהו אינון דכר ונוקבא אבל עלת כל העילות עז"נ ואין אלקים עמדי, דלית בי' חושבו ושיתוף כו' ונוק' הוא בחי' שם, אכן יובן בזה דהשם הוא רק כהנשמה בהתקשרות עם הגוף, וע"כ הנה המלאכים שיש להם גופים הרי יש להם שמות, אבל הנשמה למע' שאין להם גוף אין לה שם, ורק בהתלבש הנשמה בגוף אז נקראת בשם, והנה זה שהנשמה מתלבשת בגוף הוא רק הארת הנשמה, דעצמות הנשמה אינה מתלבשת בגוף, דהגוף קטן מהכיל זאת, כ"א רק הארת הנשמה מתלבשת בגוף, וכהארה זו הו"ע השם, ולכן הרי נשמה אחת מתלבשת נקראת בכמה שמות, וכמו הרשב"י ע"ה דנשמתו ניצוץ נשמת משה, ובהתלבשותו בגופו נק' בשם ר' שמעון, וכן רב המנונא סבא, שהוא ג"כ ניצוץ נשמת משה, הרי שבהתלבשות הנשמה בגוף אחר נק' בשם אחר, והוא מפני שהשם הוא רק בהתקשרות הנשמה בגוף, ולכן לפי אופן התקשרות של הנשמה בגוף כן הוא שמו, וצריכים לומר שזהו מפני הפשיטות שבנשמה, ע"כ יכולה להיות בכמה אופני גילויים שונים, והוא ע"ד שנתבאר בהפרש שבין ש' הוי' לשארי שמות, דשם הוי' מתחבר עם כל השמות, וכמו אל, ה' הוי' אדנ', הוי' אלקי', הוי' צבאות, מה שלא מצינו כן בשארי שמות, כ"א בשם אל, אל הוי' ויאר, אל אלקי', אל שדי, ומבואר הטעם בזה דלהיות שם הוי' שם העצם, והוא בבחי' פשיטות, דהעצמי הוא פשוט, ע"כ הוא מתחבר עם כל השמות, כמ"כ יובן בנשמה להיותה עצמי ע"כ היא פשוטה, ולכן בא בהתגלות בכמה אופני גילויים שונים בגופים שונים, ומ"מ הרי יש חילוקים בהגילויים, דבפשיטות הוא רק בהעצם, ובהגילויים יש חילוקים וזה מובן משם הוי', דהשם הוי' ה"ה מתאחד עם כל השמות לפי שהוא פשוט,

ומ"מ יש חילוקים בהתחברות שהו"ע היחוד, דידוע ההפרש ביחוד הוי' ושם א'הי"ה, יחוד הוי' ואדני, יחוד הוי' ואלקים, וכמו"כ יובן בנשמה עם היותה פשוטה, אשר מפני זה יכולה לבוא בכמה אופנים וגילויים שונים, ומ"מ הרי יש חילוקים בהתגלות אשר לפי"א התקשרות הנשמה בהגוף, ועוד יותר דכאשר הנשמה נעשה כלי אל אור הנשמה הנה לפי אופן עבודתו ודביקותו בהשם כן יהי' גילוי אור הנשמה, ויובן זה ע"ד דאי' בפרד"ס בענין האורות וכלים, דאורות הם פשוטים, ובא בשינוי בכלים, דהשינוי נעשה בהאורות המתלבשים בכלים, הרי אי"ז שהאור ממש משתנה, אלא שנראה לפי מראה וגוון הכלי, ואומר (שם) משל ע"ז ממים הנותנים בכלי, דהמים הם בגוון עצמי שהוא לבן וכאשר נותנים אותם בכלי אדומה או ירוקה נראים המים אדומים וירוקים, ה"ז רק שהמים נראים כן, וכן הוא באורות המתלבשים בכלים דמשתנים לפי גוון הכלים, היינו שנראים לפי אופן הכלים, דכלי הרי קוראה וממשיכה את האור לפי מהותה, כלי רופט ארויס דעם אורי'.

בס"ד, ש"פ החודש, רפ"ג

החודש הזה לכם ראש חדשים, ראשון הוא לכם לחדשי השנה, וצ"ל מהו כפל הדברים ב"פ, דלאחר שאומר החודש הזה לכם ראש חדשים, מה בא לכפול ולאמר דראשון הוא לכם לחדשי השנה דמאחר שהוא ראש חדשים הלא כמילא מובן דראשון הוא לחדשי השנה, מה בא להורות באמרו ראשון הוא לכם כו', ומה הם חדשי השנה מוסיף על ראש חדשים, דמסגנון הכתוב משמע דהחודש הזה לכם הוא ראש חדשים, ועוד זאת כי ראשון הוא לכם גם לחדשי השנה ולכאן הול"ל החודש הזה ראשון הוא לכם לחדשי השנה, ועוד צ"ל דהלא ר"ה הוא בתשרי, ואיך או' דניסן הוא ראש חדשים, והנה כתי' ויקהלו אל המלך שלמה כל איש ישראל בירח האיתנים בחג הוא החודש השביעי, ות"י, בירחא דעתיקיא קראין לי' ירחא קדמאה וכען הוא ירחא שביעתא, דעתיקיא קודם יצי"מ ומ"ת קוראין לו ירחא קדמאה, דאז הי' תשרי ראשון, וכען אחר יצי"מ ומ"ת תשרי הוא חודש השביעי, וניסן ראשון, וזה מתאים עם מ"ש במד"ר משבחר הקב"ה בעולמו קבע להם ר"ח ומשבחר ביעקב ובניו קבע להם חודש של גאולה, ולזאת קודם יצי"מ ומ"ת, תשרי ראשון, שהוא ראש החדשים לחדשי השנה, ואחר יצי"מ ומ"ת ניסן הוא ראש החדשים, אשר לפי"ז יובן אומרו החודש הזה לכם כו' לחדשי השנה דהחודש הזה כלומר ניסן, לכם, לנשי, הוא ראש חדשים, לפי שהוא חודש של גאולה,

(*) ע"כ נמצא תח"י.

והגאולה שהוא טוב שייך לנש"י דווקא. דכללות ענין הגליות הן המה עבודת הברורים כמ"ש כארבע רוחות השמים פרשתי אתכם, וכשם שא"א לעו' בלי רוחות, כך א"א לעולם בלי ישראל, דקיום העולם הוא ע"י ישראל להיות המה המאירים העולם בעבודתם בתו' וקיום המצות שזהו כל עיקר ותכלית ברה"ע כמ"ש בראשית ברא כו' בשביל ישראל שנקראו ראשית ובשביל התו' שנק' ראשית. דישראל ע"י התו' משלימים הכוונה עליונה בכריה"ע, ולכן הגאולה שהוא האור והטוב שייך לישראל, וזהו דהחודש הזה דהחודש של גאולה ואור הוא לכם דווקא ראש חדשים, אמנם הוא רק חודש של גאולה בלבד, ולזאת העבו' הוא דראשון הוא לכם לחדשי השנה, דלכל חדשי השנה יאיר לכם בפנימי', והיינו דגם בחדשי השנה יאיר הגילוי דר"ח שהוא ניסן, והענין הוא דהנה ברש"י ע"פ בראשית ברא אלקים פי' אר"י לא הי' צריך להתחיל את התו' אלא מהחודש הזה לכם, ומה טעם פתח בבראשית ברא, משום דכח מעשיו הגיד לעמו כו' ופי' בעה"מ דכח מעשיו הו"ע הצמצום חלל ומקור"פ, שהם שרש הכלים להוות ולהחיות בי"ע שזהו ע"י מעשה בראשית, ויניחוהו בג"ע לעבדה ולשמרה להמשיך גילוי אור ע"י הקו דשרשו מאוא"ס שלפה"צ, והכוונה שע"ז יומשך עצם האור כמו שהוא לפה"צ.

והנה בתחילת הברי' הי' גילוי אור והקלי' וסטי"א הי' מעמדם מתחת כל העולמות אמנם ע"י חטא דאדה"ר בעה"ד התרחב מקום וגבול החיצונים, אמנם ע"י שעבוד מצרים שהוא ראש לכל הגליות, שעבדו בחומר ובלבנים ובעבו' קשה, והיינו בתוקף האמונה לד' הוציאנו השי"ת משעבוד מצרים, וכמא' בזכות האמו' נגאלו אבותינו ממצרים וזכינו למי"ת, דע"י העבו' בתומ"צ ממשיכים אור וגילוי הקו שע"י יומשך ויתגלה עצם האור כמו שהוא לפה"צ שהוא ע"י עבודת האדם דווקא, וביאור הענין הוא דהנה כתי"י.

בס"ד, ב' ניסן, תרפ"ג.

מה יפית ומה נעמת אהבה בתענוגים, ואיתא במד"ר (במקומו), מה יפית במצות ומה נעמת בגמ"ח, מה יפית במ"ע, ומה נעמת במל"ת כו', מה יפית כמע"ט, ומה נעמת בעוה"ז, מה יפית בעוה"ב ומה נעמת לימוהמ"ש, אהבה בתענוגים זה אהבתו של אברהם שי' מתחטא (ל' טוהר וניקוי) על מלך סדום הה"ד ויאמר אברם אל מלך סדום הרימותי ידי אל הוי' אל עליון קונה שמים וארץ אם מחוט ועד שרוך נעל ואם אקח מכל אשר לך. ד"א אהבה בתענוגים זה אהבתו של דניאל שהי' מתחטא על בלשצר (דניאל ה') מתנתך

(*) המשך המאמר — בד"ה זאת חוקת (לעיל ע' רא שו"ה דבתו').

לך להיוון ונבזכותך לאחרון הב, וצריך להבין מהו ההפרש בין יופי לנועם, שמחלק בהם כמה ענינים, דמה יפית במצות ככלל, ובמ"ע בפרט, ומע"ט ועוה"ב, ומה נעמת בגמ"ח ובמל"ת עוה"ז וימוהמ"ש. ואהבה בתענוגים לפי ביאור המדרש כאן, הו"ע המס"נ על קדושת שמו יתברך דזהו שהתחטא אברהם על מלך סדום לאמר הרימותי ידי אל הו"י אל עליון קונה שמים וארץ, דכל ענינו הי' לפרסם אלקותו ית' בעולם והשגיר (הודיע והכיר) שם שמים כפי כל, ולכן אמר אם מחוט כו' כי לא חפץ לקבל שום שכר בזה, דשכרו אתו עמו, בפרסום האלקות בעולם, ובגלל זאת זיכה לבניו בשתי מצות, וכמארז"ל (סוטה י"ז ע"א) דרש רבא בשכר שאמר אברהם אבינו אם מחוט ועד שרוך נעל, זכו בניו לשתי מצות, לחוט של תכלת ולרצועה של תפילין. דכללות הענין הוא שהחליף תענוג ושכר גשמי על עונג האלקי לקדש שמו ית', וכן דניאל שאמר לבלשצר המתנות יהיו לך, והשכר תתן לאחר, רק חפצו ורצונו הי' לגלות ולפרסם אלקותו ית' בעולם, ולכן אמר האל עליון נתן המלוכה הוד והדר ויקר לנבוכדנצר אביך כו', שהסבירו איך שחטא ואשם נגד אלקי השמים והארץ, אשר משתחוה לעץ ואבן כו', ואת האל אשר נשמתך בידו לא תכבד. וצ"ל מה זה חשיב רק ב' צדיקים אלו אברהם אבינו ודניאל, אשר בהמשך הדורות היו הרבה צדיקים שקדשו שם שמים בגופם ממש, וכמו חנני' מישאל ועזרי', וחשיב רק א"א ודניאל. ומה הפלא הגדול בזה שהחליפו תענוג ושכר גשמי על ענין פרסום אלקותו בעולם. וזהו מה יפית ומה נעמת אהבה בתענוגים, דע"י מה יפית ומה נעמת באים לבחינת אהבה בתענוגים. והנה אהבה בתענוגים היא מלמעלה למטה, דזהו אהבתו של הקב"ה לכנסי", ומלמטה למעלה העבודה דכנסי" להקב"ה הוא העבודה בשמחה, והיינו שמחה של מצוה, דזהו כלי לקבל אור האהבה בתענוגים, שהוא הגילוי אור מהקב"ה לכנסי" בבחינת אהבה עצמי'.

דְהִנְהָה העבודה הרי צ"ל בשמחה דוקא, וכמ"ש תחתי אשר לא עבדת את הו"י אלקיך בשמחה ובטוב לבב מרוב כל, דסתם עבודה היא עבודת המצות שצ"ל בשמחה, והו"ע שמחה של מצוה וכן עבודת התפלה שהיא עבודה שבלב"י (היינו שאור ההשגה כמו שהוא במוח תאיר בלבבו ממש, ולבא פליג לכל שייפיו, קיום פרטיו בכל היום, וזהו עבודה שבלב, דהלב תהי' כלי לקבלה, לקבל את ההשגה, וגם תפעול עבודתה להחיות את כל האיברי' בקיום המצות בכל היום, אשר זה נעשה בעת התפלה, דאז הוא ההסכמי וההחלט על עשיית הטוב בכל היום, דגם בעסקיו ועניניו תהי'

ולכן אמר: דניאל. ראה דניאל ה.

וכמ"ש תחת: וכפי' האריז"ל ע"פ זה. ראה שליה תושביכ פ' תבוא ותניא פכ"ז. ועייגיכ רמב"ם סוף הל' לולב ורבינו יונה ברכות רפ"ה. שהיא עבודה שבלב: תענית ב, א. דאז הוא ההסכם: להעיר מקונטרס התפלה פ"ח ואילך. קונטרס העבודה פ"ג. ד"ה ויאמר משה (פורים, תש"ט) פ"ב.

הנהגתו כפי חיוב התורה, ומדות חסידות, כפי העבודה שבתפלה שפועל בעצמו ע"י ההתבוננות כו', שיהי' בהסכם חזק בפועל טוב ממש, ועבודה זו שהיא עבודה שבלב) צ"ל בשמחה דוקא, וכמארז"ל (ברכות דל"א ע"א) אין עומדין להתפלל לא מתוך עצבות ולא מתוך עצלות ולא מתוך שחוק כו' אלא מתוך שמחה של מצוה, דעבודה צ"ל בשמחה, והגם דכתיב עבדו את הוי' ביראה, דיראה ה"ה עבודה הפכ"י מאהבה, שה"ה שני קוין מיוחדים, דכן הוא גם בכחות הנפש, דהשמחה באה מקו הימין שהוא בחינת חסד, והיראה מקו השמאל שהוא בחינת גבורה, ולכן הנה השמחה הוא בהתפשטות והתרחבות גדולה. והיראה היא בכיווץ, וגם הכיווץ גורם ופועל יראה, א"כ הרי שמחה ויראה הם הפכ"י. אמנם האמת הוא דבעבודה צ"ל שניהם, כמארז"ל (שם ל' ב') עבדו את ה' ביראה וגילו ברעדה, מאי וגילו ברעדה במקום גילה שם תהא רעדה, דבהתגלות יהי' בשמחה ובהתרחבות ובהעלם תהי' היראה, אבל בגילוי צ"ל בשמחה דוקא. ובוה יוכן הא דאיתא בזח"ב קס"ה א' (שמדבר שם בענין התפלה כמו תפלת כה"ג שהי' מתפלל כו', וצ"ל בשמחה, וכן מדריגת התפלה בחדוה), ולאחזאה חדוה, דהא אתרא גרים, ועל דא כתיב עבדו את הוי' בשמחה כו', דהא אצטריך דלא לאחזאה בה עציבו. והקשה בזה, ואי תימא אי הכי, האי מאן דאיהו בצערא ובדוחקא דלא יכיל למחדי ליבי, ומגו דוחקא אית לי' למתבע רחמין קמי' מלכא עילאה (דזהו שרשי מצות התפלה, שיתפלל האדם ויבקש רחמים אשר כן ציונו השי"ת בזה, שיבקש האדם זה, ממנו יתברך לבד, שיושיעו ע"ז, וזהו משרשי האמונה, שע"ז יודע ויכין, שהשי"ת הוא לבדו המנהיג עולמו, ומשגיח בכל פרטי בריותיו וכי לו לבדו היכולת להושיע, אשר זהו אמיתת האמונה הפשוטה, הקבועה בלב כאור"א מישראל בשוה, כי אליו ית' יתחנן ולפניו ישפוך שיחו, וא"כ) אי הכי (דאצטריך לא לאחזאה בה עציבו) לא יצלי צלותא כלל, ולא ייעול בעציבו כלל, דהא לא יכיל למחדי ליבא, ולאעלאה קמי' בחדוה, מאי תיקונא אית לי' להאי בר נש, אלא ודאי תנינו, כל תרעין ננעלו ואסגירו, ותרעין דדמעין לא אסגירו וכו', וכל אינון דממנן על אינון תרעין כולהו מתברין גזיזין ומנעולין ועיילין אינון דמעין, וההיא צלותא עאלת קמי' מלכא קדישא. הרי שהעבודה צ"ל בשמחה בגילוי, ובהעלם יהי' היראה, דבעבודה צ"ל שניהם.

וביאור הענין הוא, דהנה באמת היראה היא מוכרחת בהעבודה להיותה יסוד העבודה, דהנה יסוד ושרש העבודה היא ביטול הנפש לאלקות, ואי לזאת בלא ביטול שום עבודה איזה שתהי' אי"ז עבודה כלל, וכמו באהבה, דכאשר היא בלא ביטול אם שהוא עובד הרי עובד את עצמו, שנעשה כהרגש עצמי וביש יותר, והיינו שהוא מציאות בעיני עצמו, ואין בזה שום תועלת כלל, דהנה תכלית הכל הוא להשלים הכוונה העליונה בירידת

דזהו שרש: ראה ספר החינוך מצוה תל"ג. נ"כ סהמ"צ להרמב"ם מ"ע ה. שרש מצות התפלה להצ"צ.

הנשמה בגוף, אשר לזה הוקצב לכל אדם ואדם משך ימים ושנים, וכמ"ש ימים יוצרו ולו אחד בהם, דהימים אשר ניתנוי' להאדם הוא בשביל שיהי' הגילוי דבחינת אחד בעולם, דידוע דפי' אחד הוא שהד' רוחות והו' רקיעים והארץ בטלים ומיוחדים בהא' שהוא אלופו של עולם ית', אשר זאת היא עבודת האדם להמשיך כחינת אלופו ש"ע בכל מעשיו ועניני העולם, אשר זה בא ע"י עבודת האדם בכל יום ויום בעניניו בעולם, ומקיים את התומ"צ, דהיום לעשותם, דהיינו בעוה"ז לעשות ולקיים את כל המצות בכל ענינים הגשמי' דוקא, ולעשותם כלים אל האור העליון א"ס עצומה ית', והוא בעבודה בכל יום ויום ממש, דכל יום הוא מהימים הקצובים לו בשביל לעבדו ית' ללכת בדרכיו, ולהתרחק מעניני העולם (ארויס גיין פון די חושים ועניני העולם). הנה כאשר העבודה היא בלא ביטול אז אין בהעבודה שלו מהתכלית הלזה כלל, איז אין דער עבודה וואס אן ביטול ניט פאראן דער תכלית, אדרבה הוא נעשה יש יותר, ונופל ממדריגתו ר"ל, וטעם וסיבת הדבר הוא מפני שלימות עצמו והנחת רוח מעצמו, די צופרידנקייט זיינע פון זיך אליין, הנה מזה גופא נעשה יש ומציאות בעצמו וזהו הסיבה בכמה עובדים, בעבודה בלתי אמיתי', דאחר העבודה ה"ה נופלים ממדריגתם ר"ל. וכמו שנראה במוחש בבעלי תורה, וכן בבעלי עבודה דלא זו בלבד שעבודתם אינה פועלת ישועות בנפשם להגביר הצורה הרוחני' על הרגילות והדומה, אלא שהוא עוד להיפך ח"ו, וכמו באחד שלומד תורה כמה שעות רצופות במסירה ונתינה להבין את דבר הלימוד ההוא בטוב טעם ודעת ולעמוד על השגת הענין ההוא, ואח"כ ה"ה מרגיש א"ע למציאות דבר, ולפעמים הרי יכול להיות דבחכמתו והבנתו יתגאה, דלכאורה הוא פלא גדול מאד, דמי שהוא לומד תורה שהיא חכמתו ורצונו ית', הרי כלי שכלו ומחשבתו המה כלים לחכמתו ית', איך אפשר הדבר שיפול בהשפלה מכוערת כזו להיות מציאות בעיני עצמו, ולמצוא מקום בעצמו לחשוב כי בחכמתו יכול למצוא טעם וסבר' בחיזוק סברת התנא זה או זה, או אמורא זה או זה, והדומה, דהתנאים והאמוראים להיותם בתכלית הביטול והדביקות הנה זכו אשר על ידם התגלה הרצון עליון וחכמתו ית', ואין זה שהם אמרו זה בשכל אנושי ח"ו, כ"א שהיו כלים ראויים אשר ע"י נתגלה החכמה העליונה, וא"כ נפלא הדבר במאד, דמי שהוא בעל תורה, דבעת עסקו בת"ת הרי שכלו ומחשבתו כלים לחכמתו ית', יפול ח"ו אח"כ בשפלות כזו, להיות מציאות דבר ויש בעיני עצמו. וכן בעבודה שבלב, דבעת התפלה ה"ה מתלהב ומתלהט בדביקות והתקשרות האהבה להו', או בהתעוררות תשובה ויראה, ואחר

דהימים אשר ניתנו: ראה לקו"ת סיפ' שלח. ד"ה טוב לי תורת פיר' (בס' המאמרים. אידיש) — הראשון.

ואין זה שהם אמרו זה בשכל אנושי ח"ו: בוח"ג רמד, ב: ורבנן דמתניתין ואמוראין כל תלמודא דלהון על רזין דאורייתא סדרין ל". ונתבאר בהקדמת הרח"ו לשער ההקדמות עיי"ש (נדפסה בסוף קונטרס עץ החיים), בביאורי הזר פ' וישלח, ועוד. — ומובן דאין לזה סתירה מכלל דלא בשמים היא. ועייג"כ לקו"ת סיפ' תוריע.

התפלה חולף ועובר הכל, ויכול ליפול ח"ו בההיפך לגמרי, וכמו בהוללות וליצנות ואה' זרה ר"ל, דכ"ז יפלא במאד. אך הסיבה לזה הוא העדר הביטול, והיינו מה שאינו נותן לבו ונפשו ע"ז להיות בבחינת ביטול, לפי שזהו עיקר וראשית העבודה ותכליתה, להיות ביטול הנפש לאלקות, ולזאת כאשר אין זה, אז הוא נופל בההיפך ח"ו, שנעשה יש ומציאות ביותר. ולכן היראה והביטול הם מוכרחים בעבודה, לפי שזהו יסוד ושרש העבו, וכמבואר באריכות בהקונטרסים.

וזוהו דראשית העבודה בהעבודה הכללית היא הקבלת עול מלכות שמים, וכמאמר למה קדמה שמע לזה"ש, כדי שיקבל עליו עול מלכות שמים תחלה ואח"כ יקבל עליו עול מצות, דהעיקר הוא היסוד שיהי' אמיתי, ואח"כ יהי' הבנין, וראשית היסוד לכל העבודה הוא הקבלת עומ"ש. וזהו ענין שמע ישראל כו' אחד, דכל או"א מישראל הנה נשמתו ירדה למטה להתלבש בגוף, לפעול ולעשות בחי' אחד, והיינו לייחדו ית' ביחודא שלים, שהו"ע ד"ע, וזהו כח כאו"א מישראל, מפני הקבועמ"ש שמקבל עליו באמירת שמע, ואח"כ הוא קבלת עול מצות, דבלא קבלת עול מלכות שמים אין שום עבודה כלל. וכדאיתא במד"ר ע"פ אנכי הוי' אלקיך כו', משל למלך שנכנס למדינה (שנצח את המדינה), א"ל עבדיו גזור עליהם גזירות, א"ל המלך תחלה יקבלו מלכותי, ואח"כ אגזור עליהם גזירות, שאם מלכותי אינם מקבלים גזירותי האיך יקיימו, כך מתחלה אנכי ה"א שהו"ע האמונה פשוטה שבקבועמ"ש, ואח"כ הם עול מצות שהם פרטי הדבורים והציונים, דראשית היסוד הוא הקבועמ"ש. והנה כשם שהוא בעבודה הכללית, פי' בכללות העבודה, כן הוא גם בעבודה פרטית בכאו"א בעבודת כל יום ויום, דראשית העבודה כתחלת היום, בהחזרת הנשמות לפגרים מתים, דשינה ה"ה א' מס"י במיתה, ובעת השינה נשמתו של אדם עולה למעלה ושואבת לה חיים מלעילא, וידוע דנשמתו של אדם מעידה בו בהאדם בכל מעשיו ועניניו במעשי יום ויום, הנה בקומו משנתו, והיינו בהחזרת הנשמות לפגרים מתים, ראשית העבודה היא בקבועמ"ש, שזהו"ע מודה אני לפניך כו', שהוא הודאה, דהוד ענף הגבורה. שהוא בחינת יראה, להיות דהיראה היא יסוד ושרש העבודה, הן יראה חיצוני' שהו"ע ביטול חיצוני, וכדאיתא בתנ"א. אמר לו ישעי' הנביא לחזקי והלא אדם המדבר עם מי שהוא גדול ממנו הלא מרתיע את כל גופו, ונרתעין כל איבריו, המדבר לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה עאכו"כ שיהא מדבר באימה ביראה ברתת וביזיעה. והן בביטול פנימי ועצמי. וזהו עבדו את

בהקונטרסים: ראה קונטרס התפלה פי"א ואילך. קונטרס העבודה פי"ב.

א' מס"י ברכות גז, ב.

ובעת השינה: בראשית רבה פי"ד.

דהוד ענף הגבורה: ראה המשך מים רבים תרל"ז [פניג] ואילך.

בתנ"א: רבה פי"ח בתחילתו.

הוי' ביראה. דהתפלה שהיא במקום עבודה תהי' ביראה, אמנם כל זה הוא בעולם, כמו יסוד הבנין שהוא מכוסה ונעלם, ובגילוי יהי' השמחה, דהעבודה בפועל יהי' בשמחה, וכמו עבודת התפלה דענינו הוא הקירוב והדביקות לאלקות, שזהו"ע תפלה התקשרות והתחברות. דזהו פי' תפלה מלשון התופלי כלי חרס, שהוא מחבר (וי"ל דהעבודה בתפלה היא לפעול בעצמו מעלת אדם א' דם, וכמבואר בזה בד"ה זאת חוקת ש"ז, דעבודתו לשנות מאדמה לאדמה לעליון. וזהו דתפלה מלשון התופל כלי חרס כו'), והיינו קירוב ודביקות הנפש לאלקות בהד' שליבות שבתפלה עד דראשו מגיעה השמימה, שהוא העלי' ממדרי' למדרי', וקירוב ועלי' זו זהו ע"י השמחה דוקא, דיראה הוא מרחוק, וכמ"ש וירא העם וינועו ויעמדו מרחוק, והקירוב ודביקות הוא ע"י השמחה דוקא. ולכן הרי עצם העבודה הרי צ"ל בשמחה דוקא. וכן הוא גם בקיום המצות שבשמחה דוקא, דהמצות הרי ענינם להמשיך גילוי אלקות בעולם, וכמאמר רמ"ח פיקודין אינון רמ"ח אברין דמלכא, וכמו באיברים שבהם ועל ידם נמשך אור וחיות הנפש, הנה כמו"כ ע"י המצות הרי המשכת גילוי אלקות בעולם, דכתיב רחבה מצותך מאד שהמצות הם כלים רחבים להמשיך מאד העליון, תרי"ג מצות דאורייתא וז' מצות דרבנן הם תר"ך עמודי אור, דנקראים בשם עמודים, וכמו העמוד שמחבר הגג עם הרצפה להיות לאחדים ממש, כמו"כ המצות הם עמודים שבהם ועל ידם נמשך גילוי אלקות בעולם, והוא ע"י השמחה דוקא.

וביאור ענין ההמשכה ש"י המצות, הנה אי' בזה דכללות ענין התורה ומצות הוא לאתקנא רזא דשמי', דרזא דשמי' הוא גילוי שם הוי', דהנה ידוע שיש ז' שמות שאינן נמחקין, והם בהכלים דע"ס, דהכלים הרי יש להם חיות מיוחד, דהחיות הוא האור, והיינו שהכלים יש להם אור מיוחד מלבד האור המתלבש בהכלים, וכידוע דכדי אנת תסתלק מנייהו אשתארו כולהו שמהן כגופא בלא נשמתא, דלכאורה דכאשר האור מסתלק מהכלים איך אשתארו כו'. אך הטעם בזה הוא לפי שהכלים יש להם חיות עצמי מלבד האור המתלבש בהכלים דשרש הכלים הוא מבחי' רשימו, והו' שמות שאינן נמחקין הם אורות וכוחות דרשימו, דזהו חיות הכלים, ואור הכלים היינו אור המתלבש בהכלים, הוא שם הוי' שהוא גילוי עצמות אור אי"ס שנמשך להחיות ולהאיר את הכלים. וזהו דשם הוי' נק' שם העצם לפי שהוא גילוי מעצמות

תפלה משון החופל: תורה אור ר"פ תרומה. וגם עפ"י גירסא הרווחת ככלים פ"ק מ"ה: הטופל כטיית — עייז בתיקוני זהר תמ"ז: תפלה איהי . . . אתעבידת תפלה . . . אית טפל בטי ואית תפל בת'. וראה ג"כ פרש"י בראשית ל, ה.

וזהו דתפלה מלשון: כנראה מדייק בזה כלי חרס דמשנה ומחבר מאדמה כו'.

וכמאמר רמ"ז: תניא רפכ"ג בשם התיקונים. וראה תיקון ל'.

תרי"ג מצות: ראה בכ"ז אגה"ק סכ"ט.

וביאור ענין ההמשכה: עייגי"כ תורה אור ר"פ שמות. ואוה"ת להציצ שם.

וכידוע דכד: ת"ז בהקדמה ונתבאר כסידור על פתח אלי' ד"ה להבין המאמר וכד אנת.

אור א"ס שאינו נוסף על העצם, וכמו עדי"מ מראה וגוון לבני שהוא גוון עצמי מה שאינו נוסף על העצם, דשאר הגונים אינן עצמי שהם מוסיפים על העצם, והוא שיש סיבה מה שהם בגוון כזה, וכמו מראה אדום שחור ירוק והדומה, גם אם הם גונים כאלו מן התולדה (שאינו גוון עשוי), הרי יש סיבה מפני מה הם בגוון כזה, וגוון לבן הוא גוון עצמי שאינו נוסף, ואין לו סיבה, והוא עצמי של הגוון, דהעצם של הגוון הוא לבן ואינו דבר נוסף. כמו"כ שם הוי' הוא שם העצם, שאינו נוסף. הגם דשאר שמות ג"כ אינם נוסף ח"ו, שהרי הם אלקות ממש, מ"מ הרי זה כח הגבול דא"ס. ועם היות דגם כח הגבול הוא בכחינת א"ס, וכדאיתא בעבודת הקודש, דהא"ס כשם שיש לו כח בבל"ג כן יש לו כח בגבול, ומ"מ אינו כמו העצמות. דהגם שזהו כחו ית' בגבול מ"מ אינו כמו העצמות ממש, דעצמות הוא בכחינת א"ס ובל"ג ממש. א"כ גבול דא"ס אינו כמו העצמות אבל שם הוי' זהו גילוי העצמות כמו שהוא בכחינת א"ס ובל"ג, לכן נק' שם העצם. וזהו רזא דשמי', שהוא אור דשם הוי', דאור בגימט' רזי, לפי שהאור הוא רז וסוד לגבי העולמות, דהעולמות אינם יכולים לקבל את האור. והגם דהאור הוא בחינת גילוי, וכלים הם העלם, מ"מ הרי ידוע דמההעלם יכולים עולמות לקבל, וגילוי אינם יכולים לקבל. ולכן האור הוא סוד ורז מהעולמות, דמה שהעולמות מקבלים אור, הוא רק אור המתעלם ומתכסה תוך הכלים. והאור כמו שהוא בא ע"י הכלי אינו כלל כמו שהוא לעצמו. וזהו לאתקנא רזא דשמי' שיאיר ויתגלה האור כמו שהוא.

דהנה ידוע דגם בכלים דאצילות שייך ביהור תיקון וזיכוך, דאיתא בע"ח דאור פנימי מצחצח חצי הכלי מבפנים, ואור מקיף מצחצח חצי הכלי מבחוץ, הרי דשייך ביהור בכלים דאצילות, והבירור בא ע"י עבודת האדם דוקא, דכאשר האדם מברר ומתקן ומזכך הגסות עביות וחומריות שלו הנה עי"ז מזדככים הכלים למעלה שיאיר האור בגילוי יותר (וכמבואר בד"ה הנ"ל), וזהו לאתקנא רזא דשמי' שע"י הזיכוך יהי' הגילוי ביותר, והיינו שיאיר האור כמו שהוא, עוד זאת שיהי' הגילוי גם בני"ע. דהנה באצילות איהוי' וחיהוי' וגרמוהי' חד, ובבריאה לאו איהו וגרמוהי' חד, הנה זהו לאתקנא רזא דשמי', דגם בבריאה יהי' הגילוי כמו באצילות, ושיהי' זיכוך הכלי ויאיר עצם האור. דהנה לפעמים מבואר דהז' שמות שאינן נמחקין הם באורות המתלבשים בכלים (ולא כדלעיל דהז' שמות הן חיות הכלים עצמן), ומ"מ הרי שם הוי' הוא למעלה מהם, והוא עצם האור שלמעלה מהתלבשות בכלים, דאורות המתלבשים בכלים הוא התפשטות האור, ועצם האור הוא

מראה וגוון לבן: ראה בכ"ז תר"א ס"פ ויצא. לקו"ת ס"פ אחרי. עטרת ראש שיוהכ"פ פ"ה. ועוד.

בעבודת הקודש: ח"א רפ"ח בשם הראשונים.

דאור בגימט' רז: זח"ג כח, ב. תיקוני זהר תי' י"ט. ועוד.

דאיתא בע"ח: סוף שער שני.

באצילות איהו . . . ובבריאה לאו: הקדמת ת"ז קרוב לתחילתה.

למעלה מהתלבשות, הנה זהו לאתקנא רזא דשמי' שיהי' גילוי עצם האור ושיאיר גם בכריאה כמו שהוא באצילות. ובאמת פי' רזא דשמי' הוא שמו הגדול, האור אין סוף שלפני הצמצום, דבכללות הוא שם הוי' דלעילא, דהנה כתיב ויקרא הוי' הוי' שהם ב' שמות הוי', שם הוי' דלתתא, ושם הוי' דלעילא, דשם הוי' דלתתא הוא שם הוי' דסדר השתלשות, ושם הוי' דלעילא הוא שמו הגדול, וע"י המצות הוא לאתקנא רזא דשמי' שיהי' גילוי העצמות. וזהו שהמצות נק' אורחות הוי' ודרכי הוי' וכמ"ש כי ישרים דרכי הוי', שהמצות הם ארחות נתיבות שבילין ודרכים שיהי' גילוי שם הוי' בעולם. וכמ"ש כי ידעתיו כו' ושמרו דרך הוי' לעשות צדקה ומשפט, דהעבודה הוא המשפט בצדקה, דכל המצות נק' בשם צדקה, וכמ"ש וצדקה תהי' לנו כי נשמור לעשות כו', וצ"ל המשפט בצדקה, והיינו קיום רוחני המצוה, וכמו בתפילין לשעבד הלב והמוח כו'. (וע"ד בקרבנות ההקרבה מכס כו'). הנה ע"י המשפט ע"י זה הוא שמירת דרך הוי', דיש בזה ב' פירושים, הא' שיהי' גילוי שם הוי' בעולם, דההתהוות בפועל הוא ע"י שם אלקים, וכמ"ש בראשית ברא אלקים, ואלקים בגימט' הטבע, שהאור האלקי מוותר ונעלם, וע"י מצות מאיר גילוי שם הוי'. והב' שיאיר האור והגילוי בשם הוי' עצמו משם הוי' דלעילא, שהו"ע המשכת העצמות כו'. וזהו לאתקנא רזא דשמי', שע"י המצות הוא המשכת שמו הגדול, שהגילוי יהי' גם למטה ממש.

והנה בכדי שיהי' המשכת העצמות ע"י המצות, הוא ע"י שמחה של מצוה, דשמחה הוא גילוי, וגורם את הגילוי, וכמו שרואים במוחש דהאדם בעת שמחתו ה"ה מגלה כל מצפוניו והנעלמות שלו, וכן התגלות כחות הנעלמים והפנימי' הוא בעת השמחה, דחכם מופלא בחכמה דמשכיל השכלות נפלאות, הנה בעת השמח' דוקא אז חושיו פתוחין, און יעמולט דוקא הוא עומד על אמיתת עניני' היותר מופשטים דשמחה גורם גילוי, וכן הוא בכדי להמשיך המשכת העצמות ע"י המצות הוא בשמחה דוקא, דע"ה דגוף ועצם עשיית המצוה צ"ל בעבודת עבד, והיינו שלא יהי' כוונתו בשביל הגילוי, כ"א לקיים רצון העליון, הנה האמת הוא כן דעשיית המצוה צ"ל בשביל לקיים רצונו ית' אבל זה גופא יהי' בשמחה גדולה, שיהי' שש ושמח מה שמקיים רצון העצמות ב"ה, דרצונו ית' הוא שיהי' גילוי אלקות למטה, דנתאוה הקדוש ב"ה להיות לו יתברך דירה בתחתונים על ידי מעשה ועבודת התחתונים, דמזה גופא יהי' שמחת נפשו על אשר הוא מקיים רצון העצמות ב"ה, דבלא שמחה אין ממשיכים את העצמות, כ"א על ידי שמחה דוקא. וכאשר ישמח ישראל במעשיו, דמעשה ישראל הם תורה ומצות, דבשביל זה הוא ירדת הנשמה בגוף, וכאשר ישראל שמח במעשיו בתומ"צ, אז הנה ישמח הוי' בעשיו, שהם ישראל שממשיכים בחינת העצמות בגילוי. וזהו תחת כו' מרוב כל, דהנה כל הוא העמוד המחבר געה"ע וגעה"ת, וכמ"ש כי

כל בשמים וכארץ ומתרגם דאחיד בשמיא וכארעא כו', דשמים וארץ הם געה"ע וגעה"ת והתאחדותם ע"י בחי' כל שהוא העמוד המחברם כו', וזהו יפה שעה אחת בתשובה ומעש"ט בעוה"ז מכל חיי העוה"ב, דחיי העוה"ב הוא בחינת כל, שהוא העמוד המחבר געה"ע וגעה"ת, וידוע דבג"ע הרי יש כמה מדריגות, דכתיב ילכו מחיל אל חיל, וקדושים בכ"י יהללוך סלה, דקדושים הם הנשמות הנה יהללוך סלה, בעילוי אחר עילוי, ויפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים, לפי שהוא המשכת העצמות. וזהו תחת כו' מרב כל, דהמשכה שע"י המצות בשמחה טוב יותר מהגילוי דג"ע, דהמשכות בג"ע הוא רק הארה, וע"י העבודה בשמחה הוא המשכת העצמות, שבזה משלימים הכוונה העליונה כבריאת העולמות כו'.

אמנם איך יגיעי האדם למדריגה גבוהה רמה ונשאה כזו, להיות שש ושמש בקיום המצות שהוא שמחה של מצוה הוא על ידי התבוננות, וכמ"ש אם הבנים שמחה, דשמחה באה מאם הבנים, שהוא ההכנה וההשגה באלקות, דכללות התהוות העולמות מרכ"ד עד סוכ"ד והגילוי שבעולמות מפרצוף הראשון עד נברא היותר אחרון הוא רק בבחי' הארה בלבד, וכמ"ש מלכותך מלכות כל עולמים, דכל עולמים התהוותם מבחינת מלכות, ומלך שמו נקרא עליהם, וכמו עד"מ שם המלך במדינה, דרק שמו בלבד מתפשט במדינה, ולא עצמותו ממש, דשם האדם הוא רק הארה שאינו בערך לגבי עצמות הנשמה (וכמבואר בד"ה הנ"ל דעצם הנשמה אין לה שם). והדוגמא מזה יובן למעלה, דהארה אלקית הנמשכת מאתו יתברך להוות ולהחיות את העולמות הוא רק הארה בבחי' שם, וכתיב כי נשגב שמו לבדו, דגם השם הוא נשגב ומרומם, וכמו שם שנק' על הבית או השדה ה"ז רק דשמו מקיף על הבית או השדה, כמו"כ הנה שמו ית' הוא בבחי' מקיף לבד, דהשגת הנבראים מלאכים ונשמות בג"ע (טרם ירידתן למטה להתלבש בגוף) הוא בבחי' הארה וזיו מהשם לבד, וגם מזה הוא תענוג נפלא ועצום במאד להיותו הארת שמו ית' דלית מחשבה תפיסא ב"י כלל, דגם פרצוף א"ק שהו"ע מחשבה הקדומה אינו תופס בהעצמות, אבל נתפס הוא ברעו"ד, דרק היום לעשותם בירידת הנשמה לגוף ומקיים רצון העליון ית' בעשי' המצוות וקיומן בפו"מ בזה ממשיכים את העצמות. וכאשר יתבונן האדם דההתהוות והחיות דכל העולמות והפרצופים העליונים גם פרצוף א"ק הוא הארת שמו ית' ולית מחשבה תפיסא ב"י, אפילו מחשבה הקדומה דא"ק ונתפס איהו ברעו"ד דרק נשמה שירדה למטה להתלבש בגוף גשמי ובענינים שלמטה בהלכו בעניניו הנה ע"י קיום המצות בשמחה ה"ה ממשיך בחי' העצמות ממש, הנה יתחזק בהתחזקות גדולה להיות כל עניניו ועסקיו עפ"י התורה ומצות למען שישלים הכוונה העליונה.

אמנם איך יגיעי: עיין בכ"ז תוי"א פ' נזיר ד"ה לכן אמור.
דגם פרצוף: ראה ג"כ ד"ה אמר כו' לבסומי (פורים, תשי"ח) ס"ד.

וזהו מה יפית' ומה נעמת, דההפרש בין יופי לנועם הוא דיופי הוא התכללות מכמה דברים ביחד, וכמו יופי הגוונים שהוא כלול מהרבה גוונים, דגוון א' אין בו יופי וכן תואר האיברים כשהם בתבניתם הראוי' הוא יופי, ונועם שהוא עריבות ומתיקות היינו כמו שהדבר נהפך ממר למתוק, או מחריפו' למתיקו', וכמו שמטגנין' הצנון בדבש, שנעשה דבר ערב ומחוק, שהטיגון הבא מזה הוא מדבר והיפוכו, דכאשר מתערב חריפות הצנון במתיקות הדבש יוצא מזה מאכל ערב, דהחריפות דצנון אינו כמו החריפות דפלפלין שהוא מר בעצם, כ"א דחריפותו הוא במתיקות, וכן בדבש המתיקות שלו הוא בחריפות, ואינו כמו מתיקות הנופת (צוקער) כ"א בחריפות, הנה כאשר מתערב המתיקות דצנון בחריפות הדבש אז נעשה דבר ערב, דהעריבות הוא מדבר והיפוכו בהדבר עצמו, שהדבר עצמו מתהפך ומתגלה הפנימי' והעצמי' שהוא המוסתר. ודוגמתו בקול ערב כו' והדומה. וזהו מה יפית' ומה נעמת שהם ב' דברים וענינים בעבודה, הא' יופי והב' נועם. הא' הוא עשיות וקיום הדברים, ובקיום הדברים ההם נעשה היופי. והב' הוא הנועם הבא מהתהפכות הדבר והתגלות הפנימי' והעצמי' שבו שהי' נעלם ונסתר תחלה, וכאשר מתגלה אז נעשה דבר ערב, וזהו מה יפית' כו', וחשיב שם כמה ענינים, מה יפית' במצות שהם יופי דרמ"ח פיקודין רמ"ח איברין דמלכא, ומה נעמת בגמ"ח שבזה שייך נועם, דגמ"ח הם ממצות שכליות דשכל אנושי מחייב ומסכים ע"ז, ולכן גמ"ח בין לעניים בין לעשירים לפי שהוא דבר המובן ע"פ השכל, אבל באמת הרי צריך להיות קיום דבר זה לפי שהוא רצון ה' ולא מצד שהשכל מחייב כן, דכן הוא בכל המצות. מעשיות דחיוכם גם ע"פ השכל הרי צ"ל קיומם לפי שהוא ציווי הוי', וכמו א"א שזה שהי' נדיב בגופו ממונו ונפשו אינו מצד השכל לבד כ"א מפני שהוא ציווי ה', ולכן עבודה כזו שהוא להפוך הדבר ממהות למהות במהותו העצמי, שהרי בהפועל אינו מתחדש דבר בעצם, רק שנעשה כפי האמת ע"פ העבודה נקרא זה נועם ועריבות, וזהו מה נעמת בגמ"ח. מה יפית' במ"ע שהם בסדר והדרגה וכלים אל האור האלקי כהמשכת העצמות והגילוי למטה, ומה נעמת במל"ת שבזה הוא הנועם להפוך את הדבר להיות עוצם עיניו מראות ברע, ואוטם אזניו משמוע דברי הבאי, וכולם פיו מלדבר גם דברים בטלי' ועושה את הלא דברים לכלי שעיני' יהי' גילוי אור העצמות, והוא עריבות גדולה.

ומפרש מה יפית' במע"ט בהידור מצוה, קביעות עתים לתורה כו' שזהו יופי, ההמשכ' שבסדר והדרגה, ומה נעמת בעוה"ז בעניני עולם,

וזהו מה יפית': להעיר מרד"ה מה יפית' תרצ"א (נדפס בקונטרס יב).

וכמו שמטגנין: ראה ג"כ הוספות לתוי"א ר"פ שמות.

דכן הוא בכל המצות: ראה ג"כ סד"ה אמר כו' אדם שיש בו תורה (בס' המאמרים — אידיש).

ד"ה ועבדי דוד (חז"ש, תשי"ח) סיג ואילך.

נדיב בגופו ממונו ונפשו: ארחות צדיקים פט"ז ועיין בכ"ז ד"ה אשר ברא תרפ"ט (נדפס בקונטרס ב).

שיחת י"ט כסלו תרצ"ד את ה'.

דברים המותרים שעושה אותם כלי לאלקות, וכן בעלי עסקים כאשר הם טרודים בעניניהם, וכמו מים רבים שהם טרדות הפרנסה, ואז הרי מקיימין מצות הוי' ומנהיגים עסקם ע"פ התומ"צ, והיינו שיודעים האמיתית דברכת הוי' היא תעשיר, אלא יבקש רחמים ממי שהעושר והנכסים שלו שנא' לי הכסף כו' נאום הוי', והוא ית' המנהיג עולמו ונותן לחם לכל בשר, אשר זה קבוע בלב כאוי"א רק שהוא בהעלם, ולזאת כל העבודה לגלות זאת מההעלם אל הגילוי, ואז ממילא הרי לא יטריד אותו מלקבוע עתים לתורה ותפלה בזמנה. וכן בעת הילוכו בעסקיו יהי' לבו לשמים לחשוב מחשבת תורה (ממה שחוקק בכח זכרונו, וגם יראה שיהי' לו דברי תורה חקוקים במחשבתו למען שיוכל לחזור עליהם בכל עת מצוא), ולכן מה נעמת בעוה"ז דהיום לעשותם, וכיכולתו להפוך את המרירות שהם הדברים הגשמי' והחומרים (כדברים המותרים) לקדושה שזהו נועם ועריבות. מה יפית בעוה"ב שזהו השגת הנשמות קודם בואן לגוף, שזהו הארה משמו ית', שהוא בסדר והדרגה כו', מה נעמת לימות המשיח שאז יהי' הגילוי והמשכת האור של קיום המצות דעכשיו, דהארה מהגילוי דלעתיד הנה מאיר עתה ג"כ להנשמה שעולה מעלמא דין לקבל שכרה בג"ע אחרי עלותה בעבודתה בגוף, עשיית הכלים למטה כו', וכמאמר צדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם, העטרה הוא ע"ג הראש, ונעש' מאבנים שהוא דומם, אבל אבנים מאירים ובעלי סגולה, כן עטרות הצדיקים הוא מהתומ"צ שקיימו בעוה"ז, וכידוע דכל מצוה יש לה סגולה פרטית להמשיך גילוי אור אלקי בעולם, ולזאת בג"ע יושבים ועטרותיהם בראשיהם והוא רק מה שנהנין מזיו תורתן ועבודתן בלבד, ועיקר הגילוי יהי' לע"ל, דלע"ל יהי' הגילוי בעולם ממש, דאז הלא את רוח הטומאה אעביר ויוסר עיני בשר ונגלה כבוד הוי' וראו כל בשר כו' פי ה' דהבשר יראה אלקות במוחש ממש, והוא מהעבו' דעכשיו. ולכן מה נעמת לימות המשיח שיהי' בחי' נועם ועריבות דעריבות זה בא ע"י שהגשמי נהפך לרוחני דהחשך עצמו יהי' אור. וזהו מה יפית ומה נעמת שהם ב' ענינים בעבודה, אהבה בתענוגים זהו אהבתו של אברהם אבינו ע"ה ושל דניאל, דאאע"ה הי' קודם הגליות ועבודתו הי' לפרסם אלקותו בעולם וטרח ויגע בזה ביגיעה גדולה ויסע אברם הלוח ונסוע לפרסם מציאות הבורא ובשביל זה השפיע רב טוב, להסבירם ענין האלקות, וכמ"ש ויקרא שם בשם ה' אל עולם כו'. וארז"ל (סוטה י' ב') א"ת ויקרא אלא ויקרא מלמד שהקריא אברהם שמו של הקב"ה בפה כל עובר ושב והי' לו כמה יסורים מזה שרדפוהו ע"ז וכמארז"ל (ב"ב צ"א א') עשר שנים נחבש (שחבשו נמרוד, רשב"ם) א"א שלש בכותא ושבע בקרדו ובכ"ז התעסק בעבודתו לפרסם אלקותו בעולם, וכמארז"ל (ברכות ז' ע"ב) מיום שברא הקב"ה את העולם לא

יבקש רחמים: נדה ע. ב. ולהעיר משה"צ להצ"צ סוף מצות תגלחת מצורע כשיטהר.
במוחש ממש: ראה ג"כ מאמר פורים תש"ט ס"ו.

הי' אדם שקרא (צ"ל בהתגלות השם דהלא אדם קראוי אדון, אך אמר לך כו') להקב"ה אדון עד שכא אברהם וקראו אדון דאברהם הכיר את בוראו והודיע זאת לכל בענין ההשגחה פרטית לכל או"א בפרט, ודניאל הי' במשך הגלות שאז החשך וההעלם ביותר, דאותותינו לא ראינו, וישנם כמה מניעות ועיכובים על לימוד התורה וקיום המצות הנה זאת היתה עבודתו לפרסם אלקותו ית' בעולם, ולכן אמר דניאל ועתה שמע אלקינו אל תפלת עבדך ואל כו' למען אד', והקשו (בגמרא שם) למענך מיבעי כו' אלא למען אברהם. שקראו אדון, ואמרו שם דאף דניאל לא נענה אלא בזכותו של אברהם לפי ששניהם עבודתם לפרסם אלקותו ית' בעולם, ועי"ז מביאים לבחינת אהבה בתענוגים, והיינו המשכת העצמות כנ"ל. וזהו מה יפית ומה נעמת שהם ב' אופנים בדרכי העבודה שע"ז ממשיכים אה' בתענוגים להיות גילוי שם הוי' דלעילא.

בס"ד, ש"פ אחו"ק, רפ"ג

דבר אל כל עדת בניי ואמרת אליהם קדושים תהיו כי קדוש אני הוי' אלקיכם, והנה פרשה זו נאמר בהקהל, והאמירה היא קדושים תהיו, שהיא מצות קדושה והיא מצוה הבאה בטעם והוא להיות כי קדוש אני לכן קדושים תהיו, ולכאור' מהו הטעם, דאינו בערך קדושת האדם וטהרתו לגבי קדושתו ית' וכמ"ש אין קדוש כהוי' ואי' בזהר כמה קדישין אינון ולית קדוש כהוי' דקדושה שבהשתלשלות אינה בערך כלל לגבי קדושת העצמות דהקדושה שבהשתל' הוי'ע ההבדלה וקדושת העצמות אינו בזה שהוא מובדל כ"א הוא נמצא בכ"מ וככ"מ שהוא נמצא הוא מובדל וא"כ אינו בערך כלל, ומהו שזה יהי' טעם למצוה זו דקדושים תהיו, שהיא קדושה וטהרה שבהשתל' לפי שקדוש אני בקדושת העצמות, וקדושים תהיו פרושים תהיו, וצ"ל מהוי'ע הפרישות שבזה תלוי ענין הקדושה ואשר קדושה זו באה מפני כי קדוש אני, והנה כתי' והי' הנשאר בציון והנותר בירושלים קדוש יאמר לו, ואמרז"ל (ב"ב דע"ה ע"ב) עתידים צדיקים שיאמרו לפניהם קדוש כדרך שאומרים לפני הקב"ה, והקשה בס' כלי פז בשם הרמ"ק איך אפשר הדבר שיאמר קדוש לפני הצדיקים כדרך שאומרים לפני הקב"ה דלא נערוך אליו

אדם קראוי בראשית רבה י"ז, ה. אבל לא הי' בהתגלות השם אד' שהרי מסיים שם אני הוי' הוא שמי הוא שמי שקרא לי אדם.
למען אברהם: עיין בזה ד"ה הטו אלקי אונן (בס' המאמרים – אידיש).

קדושתו ית' שאינו בערך קדושת האדם לגבי קדושת העצמות ית', אך הענין הוא דהנה א"י במדרש ע"פ קדושים משל למלך שבני המדינה עשו לו ג' עטרות לקח אחת ונתן בראשו ושנים נתן בראש בניו כך העליונים מכתירים את הקב"ה בג' קדושות א' לקח לעצמו ושנים נתן בראש בניו, הה"ד כי קדוש אני (זהו מה שלוקח לעצמו) ושנים נתן בראש בניו, קדושים תהיו, והתקדשתם והייתם קדושים, וצ"ל מהו"ע ג' קדושות אלו וכן צ"ל מהו המספר של ג' בכלל, וכמו ג"פ קדוש, ג' אבות, דהלא ה"י כמה וכמה צדיקים רועים ונסיכים ובכ"ז אבות הם רק ג' וכמאמר אין קוראין אבות אלא לשלשה שהם אברהם יצחק ויעקב וכן כללות ישראל נחלקו בג' מדרי' כללים כהנים לויים וישראלים, וכל אחד מ'ישראל עם היות דשמם הכללי הוא יהודי וכמא' אין אדם אומר ראובני אנא שמעוני אנא אלא יהודי אנא, ובכ"ז ה"ה חלוקים בג' מדרי' כללים יעקב ישראל וישראל, וכן כאן הרי ג' פעמים קדוש, וצ"ל מהו המספר ג' דוקא.

והנה להבין כ"ז הנה אמרו"ל על ג' דברים העולם עומד על התורה על העבודה ועל גמ"ח דג' עמודים אלו שהם תורה עבודה וגמ"ח הם עמודי העולם, שבהם העולם קיים, ובשביל זה ה"י ירידת הנשמה בגוף למטה בכדי שתתעסק בהם ועל ידם יתקיים העולם, דהנה באמת הרי ירידת הנשמה היא ירידה גדולה ועצומה במאד מאד מאיגרא רמה לכירא עמיקתא דהנשמה קודם התלבשותה בגוף הרי היא בתכלית הדביקות והביטול באהוי"ר, ומשם נסעה וירדה להתלבש בגוף ונהי"ט שזה ירידה עצומה במאד, וכוונת הירידה היא בשביל העלי' דע"י ירידה זו נעשה עלי' במדרי' גבוה ונעלית יותר, והוא ע"ד במקום שנעשית עומדים צדיקים גמורים אינם יכולים לעמוד שם, דזהו העלי' שנעשית בהנשמה בירידה זו, מה שעולה ממדרי' צדיק למדרי' בע"ת, שהם ב' תנועות באופן העבודה דהנה צדיק הוא מה שאין בו שום חטא ועון, דפי' חטא ל' חסרון וכמ"ש והייתי אני ובני שלמה חטאים ופרש"י חטאים חסרים, ועוון פי' עוות ועיקום, והצדיק הנה עבודתו תמימה שאין בו שום חסרון ועוות ועיקום כלל, דהנשמה קודם ירידתה והתלבשותה בגוף ונהי"ט היא במדרי' זו דעומדת תמיד באהוי"ר בתכלית הדביקות והביטול, וע"י ירידתה למטה נעשית במדרי' בע"ת דענין התשובה אין הכוונה על חטא ועון ח"ו, כ"א שהוא אופן בעבודה יותר, וכמו והרוח תשוב אל האלקים אשר נתנה וכמא' משיח אתא לאתבא צדיקיא כתיובתא, דצדיקים שעבודתם היא עבודה תמידית אבל הוא רק לעצמם יהי' בבחי' תשובה לפעול גם בדבר שחוץ להם כו' וזהו"ע העלי' שנעשית להנשמה ע"י ירידתה למטה להתלבש בגוף ונהי"ט, דתחילה כהיות הנשמה למע' היא במדרי' צדיק, וכן הוא בירידתה למטה בהתלבשות בגוף היא בבחי' טהורה היא, דעבודת הצדיקים בבחי' מרכבה להיות אבריהם קדושים, הנה ע"י הירידה נעשה בבחי' בע"ת שהיא מדרי' נעלית יותר והוא להאיר את העולם ע"י העבודה בתורה ועבודה, וזהו"ע ירידת הנשמה בכדי לעבוד למטה בעבודה דת"מ שזהו"ע

הג' עמודים שעליהם העולם קיים, וזה גופא היא עליית הנשמה שנעשית ע"י ירידה זו.

וביאור ענין ירידת הנשמה בכלל, ועלייתה שנעשית ע"י ירידה זו, הענין הוא דא' בזהר דמלאכים נקראים בשם נוני ימא, וכמו הדגים שבים, וכן ברואי הים בכלל, ה' מובלעים במקורם שהם תמיד במקורם וזה כל חיותם, והיינו דכל החיות דדגי הים, וכן שארי הברואים שבים, הוא דוקא כשהן בים, והמים מכסים עליהם, ובלא זה א"א להם לחיות וכמא' דגים הפורשים מן הים מיד הן מתים, לפי דכל חיותם הוא מהמים, ואופן חיותם הוא דוקא כאשר מובלעים במקורם, וכמו"כ מלאכים נק' נוני ימא, לפי שהם מובלעים במקורם למע', וזה כל חיותם, וכמ"ש שרפים עומדים ממעל לו, וכת' ויעמידם לעד לעולם, שהם עומדים תמיד בדביקות ובביטול, דעש"ז נקראים בשם שרפים לפי שהם נשרפים בגודל הביטול הכוסף והתשוקה שלהם וזה כל חיותם וכן הנשמות קודם ירידתן למטה להתלבש בגוף, והיינו בהיותם עוד למעלה ה' בתכלית הדביקות כמקור חוצבם בתכלית הביטול דאהוי"ר וכמאמר אל' חי ה' אלקי ישראל אשר עמדתי לפניו, דעמידה זו הוא הביטול באהוי"ר עצומה, וכ"ה גם בכל נשמה ונשמה בהיותה למע' קודם ירידתה ה' בתכלית הדביקות וכמא' כל נשמתא ונשמתא הוה קיימא בדיוקנאה קמ' מלכא קדישא דמלכא קדישא הוא בחי' ז"א דאצי', וזה חיותם של הנשמות שהם בטלים במקורם, ונק' נוני ימא, ומשם נסעה הנשמה וירדה להתלבש בגוף ונהי'ט שזהו ירידה גדולה ועצומה במאד מאד, וכמו ברואי היבשה דעם היות שהם ג"כ מקבלים חיותם מן הארץ, וכמ"ש ארץ אשר ממנה תצא לחם, אמנם אופן החיות הוא באופן אחר לגמרי מכמו שהוא בברואים שבים, דברואים שביבשה אם שמקבלים חיותם מן הארץ בכ"ז אינם בהתקשרות ודביקות במקורם ואדרכה כשיהי' מובלעים במקורם לא יוכלו לחיות כ"א כל חיותם הוא דכשהם נפרדים ממקורם ולכן ברואי הארץ הרי יכולים לשוט במים ולפרוח באויר, אשר מובן כי בכללות החיות ה"ז ירידה לגבי חיות נבראי הים שהם מובלעים במקורם, וזהו"ע ירידת הנשמה בגוף, דתחלה קודם ההתלבשות בגוף היא בבחי' נוני ימא, דכל חיותם הוא בכיטול והתקשרות במקורם, ובירידתה להתלבש בגוף הרי חיותה כמו ברואי הארץ והיבשה שהם בריחוק מקורם, דזהו ירידה גדולה ועצומה במאד, ובאמת הנה ירידה זו היא לצורך עלי' שנעשית עלי' גדולה ביתר שאת ויתר עז מכמו שהיתה הנשמה קודם ירידתה, דהנה כת' לרוקע הארץ על המים כל"ח, דבתחלת הבריאה הרי הארץ הי' למטה מן המים, דהמים הקיפו את הארץ, והארץ הי' מוקפת מן המים, והמים הי' מוקפים מן הרוח, והרוח מקיפים את המים וכמ"ש ורוח אלקים מרחפת על פני המים, דהנה יש ד' יסודות ארמ"ע, ועפ"י טבע הבריאה שהטביע הבורא ית' בטבע וחוק ד' יסודות אלו הנה היסוד שהוא כבד יותר הוא למטה יותר, והיסוד שהוא נקל יותר הוא למעלה יותר מהיסוד שכבד ממנו, לזאת הארץ שהוא יסוד העפר שהוא היותר כבד

שבכל היסודות ע"כ הוא למטה מכל היסודות, ויסוד המים אם שהוא כבד יותר מיסוד הרוח, אבל הוא קל מיסוד העפר, ע"כ הוא הי' למעלה מן העפר, ולכן הי' הארץ למטה מן המים והמים הקיפו את הארץ, והמים הם כבדים יותר מהרוח ע"כ היו המים למטה מהרוח, והרוח שהוא קל יותר מן המים הקיפו את המים, וזהו ורוח אלקים מרחפת ע"פ המים, וכן הי' בתחלת הבריאה, שהבריאה היא עפ"י חוק הטבע דהטבע בגימט' אלקים, ולהיות שהבריאה היא עפ"י הטבע, והיינו דבראשית ברא אלקים, דהתהוות העולמות בפועל הוא ע"י שם אלקים שהוא בגימט' הטבע, לכן כתחלת הבריאה הי' כמו שגזור חוקי הטבע, ואח"כ גזר אומר יקוו המים ותראה היבשה דהו אמת עפ"י חוקי הטבע היסוד שהוא כבד הוא למטה מהיסוד שהוא קל, ולכן הארץ היא למטה מהמים, והטבע היא אלקות אבל הכוונה בהבריאה הוא שבהטבע הי' למע' מהטבע ולכן יקוו המים ותראה היבשה, וזהו לרוקע הארץ על המים היפך הטבע, ונראה זה במוחש, דגם אחר שנתראה היבשה הנה הם הוא גבוה מהארץ והיבשה, ובכ"ז הם מוגבל במאמרו ית' אשר שם לו גבול, עד פה תבוא, שהוא הלמע' מהטבע בהטבע, דגם שהוא למע' מהארץ, הנה הוא מוגבל באופן מקומו כמו טבעי, ואחר זה אשר גזר אומר כי יקוו המים, הנה אם שהים הוא גבוה מן הארץ, הנה ההילוך מהיבשה אל הים נק' בשם ירידה וכמ"ש יורדי הים, לפי דיש יתרון מעלה ביבשה על הים, וזהו לרוקע הארץ על המים, דיש יתרון בארץ שהוא יבשה על הים.

והנה להבין יתרון היבשה על הים בכלל, ובפרטיות ענינו בפנימיות במעלת היבשה על הים, דמשמע שע"י היבשה נעשה יתרון ומעלה בים הענין הוא דהנה מי הים הם מים מלוחים, ולכן א"א לשתות אותם מפני שהם מלוחים ביותר, ומ"מ ארז"ל (תענית ט' ב') כל העולם מימי האוקיינוס שותה, והקשה ר' יהושע וה"ה מלוחין ופרש"י ואינם ראויים לזריעה, דכאשר זורעים את השדה הרי צריכים להשקותה ומי הים לפי שהם מלוחים אינם ראויים לזריעה, ומפרק שע"י העננים נעשים טובים, והיינו דכאשר מי הים בוקעים את עפר הארץ ונכנסים בגידי האדמה הנה עי"ז נעשו מי הים שהם מים מלוחים, למים יפים שהם מים חיים, ערבים ומתוקים עד שהם מגדילים ומצמיחים כל מיני תענוג, הנה ע"י הילוך מי הים ע"י עפר הארץ, אם שבצמם הם מים מלוחים אבל ע"י שהם בוקעים עפר הארץ והולכים דרך גידי האדמה הרי המים עצמן נעשים מתוקים, ולא זו לבד שהמים נמתקים, אלא עוד משתנים בעצם מהותם, דתחלה היו מלוחים שאינם ראויים לא לשתות ולא לזריעה, וע"י בקיעתה בעפר הארץ והילוכם דרך גידי האדמה נעשים ערבים ומתוקים, והיינו שנעשים מים חיים המצמיחים ומגדילים כל מיני תענוג, הרי שהארץ פועל שינוי במי הים, דזהו עצמו הוא יתרון היבשה שהיא הארץ על הים, אשר הדוגמא מזה יובן כנמשל דנשמה וגוף, דהנשמה כמו שהיא למעלה הרי נת"ל דזהו מה שהיא כבחי' נוני ימא, שהם בטלים ומובלעים במקורם ים העליון, ונק' הנשמה מי הים, וע"י ירידתה למטה

להתלבש בגוף ונהי'ט שזהו כדמיון בקיעת מי הים שבוקעים עפר הארץ והולכים דרך גידי האדמה נעשו למים חיים, הנה כן הוא בהנשמה שיורדת למטה ומתלבשת בגוף ונהי'ט שהו'ע הבקיעה ומתלבשת בכלי הגוף, כח השכל במח שבראש, וכח הראי' בעין שהוא בדוגמת הילוך מי הים בגידי האדמה, הנה עי'ז נעשה יתרון העלי' להיות בבחי' מים חיים, ביתרון העלי' שנעשה עי' ירידה זו, והיינו העלי' והיתרון בתנועה דתשובה לגבי התנועה דבחי' צדיק שהי' לה להנשמה קודם ירידתה למטה כניל.

והנה בהמשל דמי הים והילוכם הרי שע'י הילוכם מתתקנים, הנה כמו'כ הרי יובן בירידת הנשמה דזהו העלי' מה שבא עי' ירידה זו, והענין הוא דהנה מי הים אם שהם מלוחים ואינם ראויים לשת' וזריעה ומ'מ ה'ה מדרי' גבוה, ורק שע'י בקיעתם בעפר הארץ והילוכם דרך גידי האדמה ה'ה נעשים מים חיים, אשר כמו'כ בהנמשל דהנשמה כמו שהיא למעלה ה'ה במדרי' גבוה רמה ונשאה, ובכ'ז הנה עי' ירידתה להתלבש בגוף ונהי'ט נעשה היתרון ביתר שאת ויתר עז שזהו'ע העלי' הבאה אחר הירידה, ולהבין בעבודה ענין זה שהנשמה קודם ירידתה היא מי הים שהם מלוחים, והיתרון שנעשה עי' הירידה שנעשה בבחי' מים חיים המצמיחים ומגדילים כל מיני תענוג, הענין הוא דהנה כתיב ולא תשבית מלח ברית אלקיך כו' על כל קרבנך תקריב מלח, ובאהרן כתיב ברית מלח עולם הוא כו' ופרש'י כברית הכרותה למלח שאינו מסריח לעולם, דהמלח פועל כמה פעולות, שהוא מפריד את הפסולת, ונותן טעם בדבר, ומקיים את הדבר וכמו שפרש'י (במדבר י"ח י"ט הנ"ל) כרת ברית עם אהרן בדבר הבריא ומתקיים ומבריא את האחרים, דטבע המלח הוא שמפריד את הפסולת, ועי'ז שמפריד את הפסולת הרי מכשירו להיות ראוי שיקבל את הטעם, וכמו עד'מ כשמולחים את הבשר הרי פעולת המלח הוא להוציא את הדם שזהו הפסולת, דהדם המותר בא בסיבת הרתיחה שהוא פסולת וכמו שרואין במוחש דבכל דבר, גם דבר הטוב הנה הרתיחה שבזה הוא פסולת שצריכים להרחיקו, דזהו'ע על כל קרבנך תקריב מלח דקרבן הו'ע הקירוב, וכמו שביאר הבחיי בענין הקרבנות שהו'ע קירוב הכחות והניצוצות, דלכאורה יוקשה הדבר דכשהאדם חוטא מה ענין הקרבן, דהאדם חטא, בהמה במה חטאה שצריכים לשוחטה ולהקריבה, אשר באמת כן הוא עפ'י החכמה והנבואה, וכדאי' בירושלמי (מכות פ"ב ה"י) שאלו לחכמה חוטא מה עונשו, א"ל חטאים תרדוף רעה, שאלו לנבואה חוטא מה עונשו א"ל הנפש החוטאת היא תמות, אמנם עפ'י התורה כי הוא תורת חסד דכששאלו לתו' חוטא מה עונשו א"ל יבא אשם ויתכפר לו, דהענין בהקרבן הוא דכל הנעשה בהקרבן הי' ראוי לעשות בהאדם החוטא, רק שהקב"ה הרוצה בתשובת רשעים ואינו חפץ במיתתם, החליף זה על קרבן, ולכן הרי יש חילוקים בעניני הקרבנות וכמו אשם חטאת, דאינו דומה החוטא שחוטא בעצמו, למי שהוא עוד מחטיא את הרבים ר"ל ועש'ז יש חלוקי מדרי' בהקרבנות, וכללות ענין הקרבן הוא שעוזב דרכו

שנתחלה וכמ"ש יעזב רשע דרכו ואיש און מחשבותיו, והוא נתקרב לאלקות, ועוקר רצונו מכל הדברים הלא טובים ומחליט בעצמו בהחלטה והסכמה גמורה אשר לא ישוב לכסלה עוד, ומתקרב לאלקות והוא שמקבל בעצמו ללמוד תורה ולקיים את המצות, וזהו וכל קרבנך במלח תמלח, דכל קירוב וקירוב שהאדם מתקרב לאלקות, הן הקירוב בלימוד התורה, והן הקירוב בעבודה דתפלה הנה במלח תמלח אותו, שצריכים למלוח אותו, והוא להפריד את הפסולת שהו"ע הרתיחה והדברים הלא טובים שיכול להיות בזה, וכמו בלימוד התורה שיהי' באימה וביראה, וידע אשר הוא דבר הוי', וע"י המלח הוא הפרדת הפסולת שלא יהי' ע"מ שיקרא רב וכו' וכן בעבודה דתפלה שלא יהי' זה בבליטה והתפעלות הבלתי אמת ח"ו כ"א בהתקשרות אמיתי, דזהו"ע המלח שנותן טעם בכל דבר וכמ"ש היאכל תפל בלי מלח, והמלח נותן בו טעם, והוא אחר שמפריד את הפסולת תחלה הנה אח"כ הוא נותן בו טעם, וגם פועל הקיום, וכמו כל דבר מאכל אשר יתקיים הרבה זמן מולחים אותו, וע"י הוא יכול להתקיים דזהו ג"כ ענין וכל קרבנך במלח תמלח, דכל קירוב וקירוב שלך שאתה מתקרב לאלקות, והיינו דכל קירוב שהאדם מתקרב לאלקות הן הקירוב דתורה והן הקירוב דתפלה הוא צריך למלח, דבאמת לא המדרש עיקר כ"א המעשה והפועל, דהכוונה בהקירוב הוא שיהי' בקירוב אמיתי, וכמאמר גדול תלמוד שמביא לידי מעשה, ופעולת המלח הוא דמה שהוא לומד הוא מקיים כפומ"מ, וכן בענין התפלה שע"י הוא מתקרב לאלקות, הנה קירוב זה צריך מלח שהוא דבר המקיים, והיינו שיהי' רושם התפלה ניכר כל היום בעבודתו שבכל היום שיהי' כדבעי, והיינו שיתרחק מכל הדברים הלא טובים ויתקרב אל הטוב לעשות צדקה וחסד, וזהו ולא תשכית מלח שהוא ברית אלקיך, היינו שיהי' גילוי שם הוי' בשם אלקים, דבראשית ברא אלקים, דבריאית והתהוות העולמות הוא ע"י שם אלקים שהוא בגימט' הטבע, וע"ה דהטבע הוא ג"כ אלקות ומ"מ הנה סדרי הטבע, דפירושו מלשון הטבעה (כמו טובעו בים סוף) עס. איז זייער פארטרונקען הערט זיך ניט אהן די געטליכקייט בכל דבר, וכמו זה שהשמש זורח במזרח ושוקע במערב וכל דבר דובר ברגילותו הולך, הנה המלח הוא ברית אלקיך, אז עס זאל זיך דערהערן די געטליכקייט בכל דבר דובר, וזהו"ע הברית שהוא מקשר ומחבר להיות אלקיך כו' דשם אלקים הוא ה' אותיות והם ק"כ צירופים דכל אות הוא בא בכ"ד צירופים, והנה רוב האותיות שבשם אלקים מראים על הגילוי דהג' אותי' א' ל' ה' שבשם אלקים ה"ה תיבת אליה שמורה על הגילוי וכמ"ש שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה שהוא גילוי, ורק ב' אותי' אחרונים דשם אלקים י' מ' הם אותי' י"ם המעלימים ומכסים על הגילוי, ולכן הרי מב' אותי' אחרונים דשם אלקים הרי יכול להיות יניקה ח"ו לחיצונים דזהו"ע אדמת בני ח"ם שהם יכולים לינק ממ"ח צירופים אחרונים, הנה זהו פעולת המלח שהוא מפריד הפסולת, דמלח הוא בחי' חכמה ובחכ' אתברירו, שלא יהי' יניקה לחיצונים, וזהו ולא תשכית מלח כו' שהוא המחבר הוי' עם אלקיך כו', אמנם מי הים כשהם באים דרך

עפר הארץ הרי נעשים מים חיים שזהו מעלה יתירה, דהמעייין מטהר בכל שהוא, ומטהר גם טומאות חמורות דזבין ומצורעים וגם לקידוש מי חטאת צ"ל מים חיים דוקא, דמי הים יש דעה שהם אינם מטהרים אלא במקוה, ויש דעה שמטהרים בזוחליו אבל מים חיים בכל שהוא, והדוגמא מזה יובן בנמשל הנשמה שהיא מי הים, ועי"ז שיורדת למטה ומתלבשת בגוף ונה"ט נעשה בבחי' מים חיים, דהנשמה כמו שהיא למעלה קודם התלבשותה בגוף ה"ה רואה ומשגת אלקות, וא"כ הביטול דאהוי"ר של הנשמה היא בחי' ביטול שע"פ טו"ד, אמנם ע"י ירידתה למטה בגוף ה"ז נעשה בבחי' מים חיים שמגיע לבחי' אהבה רבה שהיא בבחי' ביטול שלמע' מטו"ד.

וביאור הענין הוא דהנה כתיב ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך, והנה האהבה דבכל לבבך דאמרז"ל שהוא בשני יצריך, ביצ"ט וביצה"ר, והכוונה דגם היצה"ר יבא לאהבה את ה', הנה אהבה זו גם שכל אנושי מחייב אותה, דלא מבעי דעניני היצה"ר אין השכל גם האנושי מסכים ע"ז, דהלא הוא ציור רע, וכמו הקנאה, התאוה, השקר שהם מדות רעות, או הזולל וסוכא ורכילות ולה"ר שהם מדות מגונות דגם השכל אנושי מבין זאת שהם מגונה, דהציורים האלו פי' ענינים אלו מכח היצה"ר שהוא מלאך רע, דעיקרו מדות, אבל יש לו גם שכל המחייב את המדות האלו, דידוע דלידת המדות באים עפ"י שכל המחייבם, וגם מדות אלו יש להם שכל המחייב אותם, והוא הנה"ב, שהוא שכלי אבל שכל בהמי, דשמו מוכיח עליו שנקרא נפש הבהמי, והיינו דזהו שהוא בציור רע דקנאה, שקר והדומה הרי יש לו שכל בזה מפני מה הוא עושה כן וכמו שמקנא לחברו הוא מפני שמרגיש א"ע שאינו גרוע מזולתו, ומפני מה לא יהי' לו ג"כ מה שיש לזולתו, וכן השקר הרי יש לו טעם שכלי ע"ז, דלפי שזולתו אמר לו שקר לכן הוא אומר ג"כ שקר, והדומה בשארי מדות רעות ומגונות שיש לו טעמים להנה"ב שהוא המנהיג את היצה"ר ונותן לו חיות של שכל איך לשקר ואיך להיות מקנא וכ"י אמנם השכל גם שכל אנושי הוא נגד זה, לפי שהשכל מבין דהאלקות הוא נעלה יותר בא"ע מכמו בהמי, והאדם שנברא בצלם אלקים צ"ל אלקי ולא בהמי, וא"כ העבודה הלזו דבכל לבבך, דגם היצה"ר יבא לאהבה את הוי' הנה זהו עבודה פשוטה, דבתחלת ההקרבה שהאדם מתקרב אל העבודה הנה ראשית העבודה הוא שכחי עמך ובית אביך, שהוא הפרישות וההכדלה מהענינים הגשמי' והיינו לעקור הדיעה הרעה של הנה"ב, ואשר גם הנה"ב יבין וישיג שצריך לאהוב את ה', וזהו בכל לבבך כו' והתחלת העבודה הוא בכל נפשך, וכמו שהנפש שמחי' את הגוף הרי עיקרו הוא חיות הנפש, וכמו האדם בעת שהוא מרגיש איזה חלישות בכריאותו הרי אינו חפץ בשום דבר וכל חפצו ורצונו הוא רק בהתפשטות חיותו לפי שידוע שזהו העיקר, והגוף עצמו אינו מאומה וכל היגיעות שאדם מייגע א"ע בכל עבודה ועמל להרויח הוא רק בשביל שישגי הדברים אשר בהם יתענג ועל ידם יהי' התפשטות חיותו יותר ויותר, וכמו שהוא בהאדם דהעיקר הוא

החיות שבו הנה מבשרי אחזה אלקה בעולם ג"כ דהעיקר הוא החיות שבהגשמי, דהחומרי בעצמו הוא מות ורע והראי' דהגשמי גופא מה שאליו מתאוה וחומד, הנה באמת כל תשוקתו הוא החיות של הדבר, ולכן כל דבר גשמי כאשר מתקלקל, וכמו מאכל הטוב והערב, כאשר מתקלקל והיינו שאין בו החיות, אז עצם החומר אין לו תאוה אליו כלל, ואדרבא נעשה דבר המאוס, וא"כ העיקר הוא החיות, וכזה הוא השגת הנשמה ועבודתה להבין שהחיות הוא אלקות, ובא לכלל אהבתו, וזהו בכל נפשך, האהבה לאלקות הנאה מההתבוננות שבנפש, וזהו לאהבה את הוי' כי הוא חייד, דכשם שבהאדם הרי העיקר הוא הנפש, כמו"כ בהנפש והעולם העיקר הוא האלקות, ואה' זו היא עפ"י טעם ודעת, אבל בכל מאדך הוא בל"ג שהוא האה' שלמע' מטו"ד שהיא בבחי' בל"ג, והיינו היציאה מההגבלה דגוף וכלי הגוף.

והנה בכדי להגיע לבחי' אה"ר ונפלאה כזו, הוא ע"י ירידת והתלבשות הנשמה בגוף ונה"ט, והגוף ונה"ט מעלימים ומסתירים עלי', הנה זה פועל התגברות כח בהנשמה לעלות ולהגיע לבחי' אה"ר דוקא, והמשל בזה כמו המים שטבען להתפשט, ואין טבע' להיות הולכים זה על גב זה בגובה, כ"א להתפשט למרחוק, וכאשר עושין איזה סתימה מאבנים ועפר דכוונת הסתימה הוא לבד זה שבעצמו ענינו לעמוד במקום א' כמו כותל, ענינו לסתום הילוך המים, אמנם סתימה זו פועלת התגברות בהמים, ומאפס מקום להתפשט למרחוק כטבעם ה"ה מתקבצים זה על גב זה עד שבמשך הזמן נוקבים בהסתימה (בתחתית הסתימה) ומתגבר כח המים במאד, אשר סותרים ופותחים את הסתימה, ואז א"ז לבד שהמים מתחילים ללכת כאשר היו בתחלה אלא עוד לוקחים את הסתימה עמם, שבוה הרי פועלים שינוי בעצם הסתימה, דאינה כמו שהיתה בתחלה עומדת במקום א' כ"א צפה ע"פ המים, וכן הוא בהנשמה, דתחלה קודם ירידתה למטה הרי האהוי"ר הוא עפ"י טו"ד ולכן גם הביטול הוא עפ"י טו"ד, אמנם בירידת הנשמה למטה והגוף והנה"ט מסתירים על אור הנשמה הנה אז סתימה והעלם זה פועל התגברות כח בהנשמה עד שבמשך הזמן אור הנשמה בוקעת בכלי הגוף ופועל עליית הגוף, שמזדכך ומתקן כו' וזהו היתרון בהעל"י שנעשה בהנשמה מירידתה למטה, דבכללות הוא ההפרש בעבודה בין זמן הבית לזמן הגלות, דכזמן הבית הרי הי' גילוי אלקות במוחש דכל אחד הי' איש תחת גפנו ואיש תחת תאנתו בהשפעה מרובה וכן ברוחני' הרי הי' נסים נגלים וכמ"ש ולא יחמוד איש את ארצך בעלותך לראות כו' וכמבואר כמה ענינים נסיים בענין זה, וכת"י שלש פעמים בשנה יראה, וכשם שבא לראות כך בא ליראות, שהי' רואים אלקות במוחש, וכללות העבודה בתומ"צ הי' בבחי' ראי' ושמיעה כנודע, אמנם בזמן הגלות הנה היינו כחולמים, דנמשל הגלות לשינה דאותותינו לא ראינו, ורבו מאד ההעלמות וההסתרים וכפרט בעולם זה דהחשך יכסה ארץ והרשעים גוברים בו, ומעלימים ומסתירים, הנה בזמן הגלות דוקא אז נעשה ההתגברות ביותר וכמ"ש צמאה לך כו' בארץ צ"י כו'

כן בקדש חזיתך כו' הלואי בקדש (זמן הבית) חזיתך בתשוקה גדולה כזו, דבעת שיש ח"ו העלמו' והסתרים אז הוא התגברות התשוקה ביותר, דבאמת הרי כאו"א מישראל בפנימיות לבנו הוא חפץ בקיום התומ"צ וכאשר יש העלמות והסתרים שמונעים זאת אז נעשה התגברות התשוקה, והוא גילוי האהבה הפנימיות המסותרת, ונק' אה' זו בשם מים חיים לפי שהיא יכולה להיות תמידיות, להיותה בל"ג בעצם, דאינו דומה להאהבה דבכל נפשך שזהו עפ"י טו"ד, הרי הוא דוקא בעת וזמן מוגבל וכמו בהאהבה דרשפי אש שבאה בהתלהבות גדולה בעת התפלה, בעת ההתבוננות אבל אחר התפלה כאשר חולפת ההתבוננות מתמעט האהבה, ואח"כ כאשר נכנס בעניניו בעבודת היום הרי אין רישומו ניכר (וגם בזה יש דרגות חלוקות כו' והוא כפי אופן ההסכם והחלט כו') אבל האה"ר דבכל מאדך היא בל"ג והיא תמידית, ולכן נק' בשם מים חיים, וכמו מי המעיין שנמשכים תמיד בלי הפסק, וכן אה"ר זו יכולה להיות בלי הפסק גם בהיותו שקוע בעניניו הנה יכול להיות מקושר באהבתו לה', וזהו העלי' שנעשה בהנשמה ע"י ירידתה בגוף ונה"ט, וזהו לרוקע הארץ על המים, דיש יתרון לארץ לגבי המים דמי הים עם שהם מדר' גבוה כנ"ל מ"מ ע"י שבוקעים עפר הארץ הרי נעשים מים חיים, אשר כמ"כ הוא בהנשמה דכמו שהיא למע' קודם ירידתה היתה בתכלית העילוי כנ"ל הנה ע"י שירדת למטה ומתלבשת בגוף ונה"ט, הנה נעשה בה העלי' ביתר שאת ויתר עז שנעשה כבחי' מים חיים, שבזה דוקא משלמת הכוונה העליונה בירידתה, למען להתעלות יותר שנעשית כבחי' באר מים חיים הנובעת מתתא לעילא, בעלי' שאחר הירידה.

והנה הרמב"ן בפי' עה"ת בענין הבארות דיצחק ביאר, כי הבארות הוא רמז לבתי מקדש, והג' בארות רמז לג' בתים בית ראשון ובית שני ומקדש דלע"ל, ולכן הבאר הראשון שכנגד בית ראשון קראו עשק כי התעשקו עמו, והבאר השני שטנה ע"ש בית שני כי כתבו שטנה על היהודים, והבאר השלישית רחובות כנגד הבנין דלע"ל, כי עתה הרחיב ה' לנו ופרינו בארץ, דעיקר העבודה בביהמק"ד הוא הקרבת הקרבנות, קרבני ציבור ויחיד ועכשיו תפלה במקום תמידין, וכמו שבזמן הבית אדם מביא קרבן ומתכפר כך עתה תפלתו של אדם במקום קרבן, דבקרבן ה' צ"ל הוידוי דברים וכן עתה כאשר האדם מתפלל בכוונת הלב ובהתעוררות תשובה והיינו שעוקר רצונו הקדום ומתחרט על כל עניניו הלא טובים, ועושה הסכם חזק בנפשו אשר לא ישוב לכסלה עוד, ומקיים כן בפו"מ ה"ז במקום קרבן, וזהו עמוד העבודה שהו"ע הקרבנות, ועתה הוא העבודה דתפלה שהו"ע ההתקשרות והדביקות, והיינו דמעבודתו בתפלה ישאר רושם על כל היום, דגם בהלכו בעסקיו ועניניו יהי' הנהגתו בהנהגה טובה כמו שצריכה להיות עפ"י התורה, וזה תפלה שהוא התקשרות לפי שפועלת וגורמת ההתקשרות והדביקות באלקות כל היום ובכל עניניו, והוא בחי' רצוא, ואחר הרצוא צ"ל שוב דעבודה בכללות היא ברו"ש וכמ"ש והחיות רו"ש, כל חיות אלקי בעבודה הוא ברו"ש דוקא,

דהשוב הוא עמוד הגמ"ח שהם המצות, וכמא' הס"י אם רץ לבך שוב לאחד, דפירושו כאשר רץ לבך ברצוא והתקשרות הנה שוב לאחד להיות למטה ולקיים את המצות, והיינו להשלים את הכוונה העליונה לעשות את המטה כלי לאלקות, והוא הצדקה שנשי" עושים עם כל הדברים שלמטה שעושים אותם כלים לאלקות, ולכן כללות כל המצות נק' בשם צדקה וכמ"ש וצדקה תהי' לנו כו' את המצות, ועי"ז ממשיכים בחי' העצמות, ולכן על המצות מברכים אשר קדשנו כמצותיו, דאשר הוא בחי' תענוג שעי"ז ממשיכים ענג העליון, דנח"ר לפני שאמרתי ונעשה רצוני, והעיקר הוא בקיום בפומ"מ וכמ"ש תחת כו' מרב כל, כל הוא העמוד המחבר געה"ת וגעה"ע, מרב כל היינו רוב מדרי' בבחי' כל, דיש בזה ריבוי מדרי' עד אין שיעור ומספר ילכו מחיל אל חיל כו' ובכללות הם ב' מדרי' געה"ת וגעה"ע שהם ב' גנים, ועליהם נאמר היושבת בגנים בב' גנים געה"ת וג"ע העליון, וקיום המצות למטה טוב יותר מרוב כל, דהגם דהגילוי שבג"ע הוא תענוג נפלא ביותר, דמוטב דלידייני' וליתי לעלמא דאתי וידוע דיסורי איוב ע' שנה אינו בערך לגבי היסורים דגיהנום ר"ל אפי' שעה א' ובכ"ז הרי מוטב כו' לעלמא דאתי, שהוא תענוג נפלא במאד, ובכ"ז הנה יפה שעה אחת בתשובה ומעש"ט בעוה"ז מכל חיי העוה"ב, דטוב ויפה שעה אחת, דשעה הוא מלשון הפנה א קער, בתשובה ועשיית המצות בפומ"מ למטה מכל חיי העוה"ב, דבעוה"ב ב' פירושים הא' ג"ע שזהו תענוג הנשמות, והב' עוה"ב עולם התחי' הנה קיום המצות בפומ"מ טוב יותר לפי שזהו המשכת העצמות ולכן המלאכים כשבקשו את התורה אשר תנה הודך על השמים א"ל כלום יצה"ר יש בכם, דלכאורה מה ענין תשובה זו, דהם שבקשו את התורה הרי בקשו תורה ברוחני', וכמו שנים אוחזין בטלית, הכוונה טלית הוא או"מ פרי"ס דמלכא, וכן המחליף פרה כחמור דסוד חליפין הבירורי', ובקיום המצות ל"ב חוטין דציצית ל"ב נתיבות חכמה כו' ומה התשובה ע"ז כלום יצה"ר יש בכם אלא שהיא הנותנת להיות שהכוונה העליונה הוא דקיום המצות יהי' למטה דוקא, וכאשר יש מנגד המונע, ובכ"ז מתגבר' עליו ומקיימים זהו תכלית הכוונה העליונה, וממשיכי' בחי' העצמות ולכן המצות נתלבשו בדברים גשמי' ציצית בצמר גשמי וכו', וידוע המשל בזה כמו אותיות החקוקים באב"ט, דחקיקתם שוה כמו על אבן פשוט, אבל כאשר הם חקוקים באב"ט הנה מעוצם הבהקת האור א"א לקרוא אותם, ורק כאשר חותמים אותם על השעוה שהוא דבר נבדל, ניכרים האותיות, דכל הגבוה ביותר נמשך למטה דוקא, וכמו בראי' ושמיעה, עם היות דשניהם הם כחות הנפש, ובכ"ז גדלה מעלת הראי' על השמיעה, דאינו דומה שמיעה לראי', וכנראה במוחש דהתפעלות הנפש בראי' הוא הרבה יותר מכמו בשמיעה, דכאשר אדם רואה איזה דבר אינו יכול לפרוש ממנו ופועל בו הרבה גם אח"כ (ולכן הזהירות בעוצם עיניו מראות כרע צ"ל בזהירות יותר, ורוב הצרות בהרהורים רעים וכו' באים מהראי' ע"ד דכל חייבין מבלבלין לון בסיבת הראי' שלא במקום הראוי כו') ובעצם הענין הנה השמיעה תופס בדבר רוחני, כי און מילין תבחן, וראי' תופס בדבר גשמי

דוקא, דכל הגבוה יותר יכול להתפשט יותר, וזהו שע"י המצות ממשיכים בחי' העצמות, והוא עמוד הב' של גמ"ח שהם מצות.

וזהו לרוקע הארץ על המים כי לעולם חסדו, דיש יתרון לארץ על המים, דארץ הוא הגוף דע"י ירידת הנשמה למטה בגוף, ועוסק בתפלה שהוא הדביקות ובקיום המצות הנה ע"י נעשה יתרון העלי', וזהו כי לעולם חסדו, דחסדו האמיתי וטובו העצמי ית' שיהי' העלי' לנשמה לכן הורידה למטה לקיים את התומ"צ שע"י משלימים את תכלית הכוונה בהמשכת העצמות ממש, והמשכה זו הוא ע"י התורה, דתו' נק' חסד וכמ"ש פי' פתחה בחכמה ותורת חסד על לשונה, שהתו' שהוא עמוד האמצעי נותן כח בהב' עמודים דעבודה וגמ"ח שיהי' בכחי' רצוא ושוב, וזהו"ע הג"פ קדוש שהם ג' עמודים דתו' עבודה וגמ"ח, והענין הוא דהנה כתיב קדוש קדוש קדוש הוי' כו' ותרגום קדיש בשמי מרומא עילאה בית שכינתי' קדיש על ארעא עובד גבורתי', קדיש לעלם ולעלמי כו' דקדוש הא' הוא העמוד דעבודה, שהם הקרבנות בכלל, ועכשיו הוא עבודה דתפלה וכשם דע"י הקרבן עושה נחיר, ורזא דקורבנא עולה עד רזא דא"ס וכאשר הקרבן הי' כהלכתו הי' פועל בו בקשתו, כן עתה ע"י התפלה דכאשר התפלה הוא כדבעי בהכנה טובה שקודם התפלה שמקבל עליו עול מ"ש, ולבבו שבורה ומתודה על כל עניניו הלא טובים ומקבל עליו עומ"ש באמת ורישומו ניכר כל היום בכל עניניו אז תפלתו מתקבלת לרצון, והתפלה בכלל הו"ע ההתקשרו' וזהו קדיש בשמי מרומא כו' דעולה למעלה וכאשר התפלה מתקבלת ממילא פועל בתפלתו לברך את השנים כו' וקדוש הב' הוא העמוד דמצות, שעיקרם הוא בעשי' בפו"מ, ולכן אומר קדיש על ארעא עובד גבורתי' דעיקר המצות הם למטה בגשמיות (ועובד גבורתי', דגם כאשר יש חלילה מניעות ועיכובים, הנה באמת זהו רק נסיון כו' והן הן גבורותיו, דגוים מרקדים כו') וקדוש הג' הוא עמוד התורה שהוא עמוד האמצעי שהוא הנותן כח בהב' עמודים דעבודה וגמ"ח, ולכן מפרש בו קדיש לעלם ולעלמי עלמיא, דב' בחי' קדוש הם השני כתרים שנותן לבניו, והוא מה שנותן כח לכאו"א מישראל שיוכל לעסוק בעבודה, אבל קדוש הג' הוא הכתר שלוקח לעצמו כבי' דהפי' הוא שבב' ענינים אלו הרי יכול להיות ח"ו העלמות והסתרים וכמ"ש אני ישנה וארז"ל אני ישנה מן המצות וכו' אבל קדוש הג' הוא קדיש לעלם ולעלמי עלמיא, דעולם הוא בחי' העלם, דבכל ההעלמו' ובכל המיני הסתרים ח"ו הנה תורה אור ומאירה ב' העמודים ונותנת בהם כח ועוז לחזקם, דב' העמודים דעבודה וגמ"ח הם רו"ש שהו"ע העלאה והמשכה, ובתו' ישנם ב' מדרי' אלו, דבתו' הרי יש הדבור שבתורה, וכמ"ש ודברת בם, חיים הם למוצאייהם, וארז"ל למוצאייהם בפה, והב' הוא העיון שבתו' דבד"כ הוא תו' שבכתב ותושבע"פ, דתושב"כ הוא דיבור התורה, ובד"כ העיקר הוא הלימוד גם דלא ידע מאי קאמר, רק שהוא מקושר אל התו', אמנם מי שביכולתו ללמוד העיקר הוא העיון בהבנה והשגה דעיון הו"ע התקשרות ודבור המשכה וזהו קדיש לעלם

ולעלמי עלמאי דעמוד התו' הוא עמוד האמצעי שנותן כח ועוז בהב' עמודים דעבודה וגמ"ח, וזהו על ג' דברים העולם עומד, דקיום העולם דבשביל זה הוא ירידת הנשמה למטה שהוא ירידה עצומה ביותר ועלייתה ביתר שאת ויתר עז הוא ע"י ג' עמודים אלו דתו' עבודה וגמ"ח, וזהו ג"כ המספר ג', דג' אבות הם ג' קווין חג"ת, וכללות ישראל חלוקים בג' סוגים כללים דכהנים לויים וישראלים, וכן כ"א מישראל עם שנקרא בשם כללי יהודי כפרטיות יש בו ג' שמות יעקב ישראל וישורון, דבכללות נק' ישראל בשם יהודי וכמארז"ל כל הכופר בע"ז נק' יהודי דכ"א מישראל אפי' הקל שבקלים עומק נקודת לבבו לה' וכידוע בענין פלח הרמון כו', ובפרטיות נק' בשם יעקב ישראל וישורון לפי אופני העבודה, ונת"ל דייעקב הוא עבודת הכירוריים דמצות וכידוע בענין יו"ד עקב שהוא עמוד המצות, ישורון עמוד העבודה בתפלה דעיקרה קבלת עומ"ש, וזהו שפרש"י ע"פ בישורון מלך, תמיד עול מלכותו עליהם, להיות שזהו עיקר ענין התפלה שיהי' רשמו של התפלה ניכר כל היום, והיינו בכאו"א בכל עניניו ועסקיו בכל היום יזכור את הוי' ויהי' עניניו עפ"י התורה, וישראל הוא עמוד התורה וכמ"ש ותורה שם בישראל, וישראל לי ראש, שע"י עסק התורה הנה זה נותן כח ועוז בהב' עמודים דעבודה שבתפלה וקיום המצות, וזהו דבר אל כל עדת בניי ואמרת אליהם קדושים תהי' פרושים תהיו, שזהו מצוה להיות פרוש ומובדל מעניני העולם דישראל הם מובדלים מכל העמים אשר על פני האדמה, שצ"ל מובדל מחיי העמים, וההבדלה הוא בזה שהם קדושים ב' מדרי' קדוש, שהם ב' העמודים דתפלה ומצות, שזהו קדיש בשמי מרומא כו' בחי' העלאה רצוא וקדוש הב' דמצות קדיש על ארעא, בקיום המצות למטה, ואם יש ח"ו מניעות ועיכובים ע"ז אז עובד גבורתי' בהתגברות יתירה, כי האמת הוא שזהו רק נסיון, וכאשר מתגברים בתוקף עז או פועלים להסיר כל המניעות ועיכובים, והנותן כח ע"ז הוא כי קדוש אני עמוד התורה שהיא חכמתו ית' והיא הנותנת כח בהב' עמודים הנ"ל לפי שתורה אור שמאירה את החלק האלק' שבכאו"א להתעורר בהאהבה דבכל מאדך שהיא בל"ג, ונאמר זה לכל עדת בני ישראל כי כל ישראל הנה מצד שרש נשמתם דבוקים בעצמותו ית', וזהו קדיש לעלם ולעלמי עלמאי שהוא נצחי, דבכל עת ובכל זמן גם בזמן הגלות המר אשר רבו ההעלמות וההסתרים ביותר ר"ל ומונעים ומעכבים הנה דבר כו' בני ישראל כו' כי קדוש אני שע"י לימוד התורה הנה גם אז אור תורה מחייהו ונותן כח בהב' עמודים דתפלה וגמ"ח כו' והוא לפי כי קדוש אני שזהו קדושת העצמות אשר מאירה בנקודה העצמי' דכאו"א מישראל, ולכן לעלם כו' כל העוסק בתורה אור תורה מחייהו.

בס"ד. ש"פ אמור, רפ"ג.

ממושבותיכם תביאו לחם תנופה שתיים שני עשרונים סלת תהיינה חמץ
 תאפנה בכורים להוי', והנה בזה בא לבאר סדר הכאת
 הקרבן מתבואת הארץ דכתיב והקרבנתם מנחה חדשה לה' ונקראת מנחה חדשה
 שהיא הראשית בתבואת הארץ (הבאה אחר הקרבנת העומר שהוא של שעורים
 כדאיתא ברש"י) וסדר ההקרבה של: המנחה חדשה הרי יש בה כמה תנאים,
 ראשית כל שתהיי ממושבותיכם, ולא מחוץ, וצ"ל מהו פי' מחוץ, דלאחר
 שאמר ממושבותיכם הרי לכאורה אין הפרש מאיזה מקום שהוא, והיינו
 דלכאורה הי' אפשר לומר שבכל מקום שתהיי מושבותיכם משם תביאו, ומהו
 הדיוק ולא מחוץ לארץ תביאו שהוא קרבן צבור ולא קרבן יחיד, ומה ההקרבה
 לחם תנופה ופרש"י לחם תנופה לשם גבוה, וצ"ל מה נשתנה לחם זה שנק'
 תנופה, והלא כל תרומה הוא קדש ומהו לחם תנופה, ושיהיו שתיים והשתיים
 האלו יהיו שני עשרונים ושתהיי סלת דוקא, וחמץ תאפינה, דלכא' חמץ אינו
 מעלה כלל, ולמה זה בהקרבה זו יהי לחם חמץ דוקא, אך הענין הוא דהנה
 איתא בזכ"ב קפ"ג ע"א תרין נהמא אכלי ישראל חד כד נפקו ממצרים אכלו
 לחם עוני וחד במדברא לחם מן השמים, ומקשה בזהר שם בפסח נפקו
 ישראל מנהמא דאתקריא חמץ דכתיב ולא יראה לך חמץ מ"ט בגין יקרא
 דהווא נהמא דאתקרי מצה השתא דזכו ישראל לנהמא עילאה יתיר לא יאות
 הוה לאתבטלא חמץ ולא אתחזי כלל, ואמאי קורבנא דא חמץ הוה כו', אלא
 למלכא דהוה לי' בר יחידאה וחלש, יומא חד הוה תאיב למיכל אמרו ייכול
 ברי' דמלכא אתוותא דא, ועד דייכול לי' לא ישתכח מיכלא ומזונא אחרא
 בכיתא עבדי הכי כיון דאכיל ההוא אתוותא אמר מכאן ולהלאה ייכול כל מה
 דאיתו תאיב ולא יכול לנזקא לי', כך כד נפקו ישראל ממצרים לא הוו ידעי
 עיקרא ורזא דמהימנותא אמר קוב"ה יטעמון ישראל אסוותא, ועד דייכלון
 ישראל אסוותא דא לא אתחזי לון מיכלא אחרא, כיון דאכלו מצה דאיהו
 אסוותא למיעל ולמינדע ברזא דמהימנותא אמר קוב"ה מכאן ולהלאה אתחזי
 לון חמץ וייכלון לי', דהא לא יכיל לנזקא לון, ואיכ לפי זה פי' מנחה חדשה
 שהיא באה מחמץ דוקא, ובזה הוא הסדר הנ"ל דמושבותיכם דוקא כנ"ל.

והנה להבין כ"ז בעבודה בנפש האדם מהו"ע ההקרבה דמנחה חדשה,
 וממושבותיכם דוקא ולא מחוץ לארץ וכל פרטי הענינים שבוה, ילק'ת
 ולהבין מאמר המשנה (אבות פ"ג מ"י) כל שמעשיו מרובים מחכמתו חכמתו
 מתקיימת, וכל שחכמתו מרובה ממעשיו אינו חכמתו מתקיימת דחכמתו היא
 חכמת התורה תלוי במעשה דוקא, ולכא' הי' סותר להא דאמרו רז"ל
 (קדושין ד"מ ע"ב) גדול תלמוד שמביא לידי מעשה הרי המעשה תלוי
 בלימודו וכאן אומר שהכל תלוי במעשה, ולא עוד אלא שכאשר חכמתו
 מרובה ממעשיו הנה גם החכ' אינה מתקיימת אלא הענין הוא דעיקר הוא
 המעשה וכמא' לא המדרש עיקר אלא המעשה וזה ג"כ גדול תלמוד מה

שמביא לידי מעשה דוקא, דלימוד התורה הוא דוקא כאשר מקיים ועושה כן בפומ'ם, והעשי' בפועל הוא הנותן כח בהלימוד והוא כדאי' באדר"נ פכ"ב אמרו לפני ריב"ז חכם וירא חטא מהו א"ל ה"ז אומן וכלי אומנתו בידו, חכם ואין ירא חטא מהו א"ל ה"ז אומן ואין כלי אומנתו בידו, ירא חטא ואין חכם מהו א"ל א"ז אומן אבל כלי אומנתו בידו, דהמוכן הוא שהעיקר הוא הכלי אומנתו שהוא היראת חטא וכמא' כל שיראת חטאו קודמת לחכמתו חכמתו מתקיימת דהכתיב ראשית חכמה יראת ה'. ולהבין זה, וגם להבין מהו ענין כלי האומנות, ולאזוה צורך הוא, ואז דוקא חכמתו יש לו קיום, הענין הוא דהנה אמרז"ל על ג' דברים העולם עומד על התורה ועבודה וגמ"ח שהן ג' קוין דאצי', גמ"ח שכולל כל המצות וכמ"ש וצדקה תהי' לנו כי נשמור לעשות את כל המצוה כו' הוא קו הימין חז"ן, ועבודה שהוא עבודת הקרבנות דעכשיו תפלה כנגד תמידין תקנו הוא קו השמאל, בגי'ה, ותורה קו האמצעי דתי' כו'. וידוע דכהג' קוין הנה קו האמצעי דתורה כולל ב' הקוין, דקו הימין צדקה וגמ"ח שהן כל המצות נכללים בתורה, וכמו"כ עבודה קו השמאל נכלל ג"כ בתורה וכמ"ש מימינו אש דת למו שכולל ב' הקוין דימין ושמאל ולכן ת"ת כנגד כולם מפני שכוללת כולם, ומ"מ מצינו לפעמים יתרון מעלה בתפלה על התורה וכמ"שארז"ל והלואי שיתפלל אדם כה"י דתורה ה"ה יוצא בפרק אחד שחרית ופרק אחר ערבית דע"ה שלימוד התורה צ"ל כל היום כולו וכמ"ש והגית בו יומם ולילה והתפילה היא רק בשחרית מנחה וערבית כמ"ש ערב ובקר וצהרים אשיחה כו', ומ"מ אמרו והלואי שיתפלל אדם כל היום כולו והיינו לפי שהתפילה זהו"ע בקשת רחמים בבחי' שפיכת הנפש וכמ"ש ואשפוך את נפשי לפני ה' במרירות עצומה מקרב ולב עמוק דתפילה היא בשפיכות הנפש וכמ"ש ולפני ה' ישפוך שיחו, וכתי' אליך ה' נפשי אשא וכמ"ש גבי חנה והיא מרת נפש מאד ותתפלל על ה' ובכה תבכה, דתפילה כזו ה"ז מעורר למע' בחי' רחמים רבים דפנימיות הכתר שהוא שרש ומקור דקו האמצעי ומשו"ז יש יתרון מעלה בתפילה על התורה דאורייתא מחכמה נפקת, והגם דחכ' ג"כ שרשה מן הכתר דוהחכמה מאין תמצא כו' מ"מ הוא בבחי' חיצונית הכתר לבד כידוע ותפילה היא בבחי' פנימי' הכתר, וגם מה שהתורה הוא בקו האמצעי, דת"ת עולה עד פנימיות הכתר מ"מ התפילה שמגיע בבחי' פנימי' הכתר ממש שהוא מקור קו האמצעי ה"ה למעלה מהתורה, ולכן הרי תפילה היא שמירה לתורה, וכמו השומר לאיזה דבר שהשומר גבוה יותר מהדבר הנשמר וכמ"שארז"ל (ברכות ל"ב ע"ב) גבי חסידים הראשונים שהיו שוהין תשע שעות בתפילתן ואמרינן בגמ' תורתן איך משתמרת אלא מתוך שחסידים המה תורתן משתמרת מפני שיש בכלל מאתים מנה ולכן הלואי שיתפלל כו' ומ"מ לפעמים אמרו גבי רבא דחזי' לרב המנונא דמאריך בצלותא אמר מניחים חיי עולם ועוסקים בחיי שעה הרי תורה למעלה מתפלה היא חיי שעה ותורה חיי עולם כו', ופעמים מצינו דגמ"ח הוא למעלה מב' הקוין דתפלה ותורה וכמ"ש כי חסד חפצתי ולא זבח ואי' בילקוט (במקומו) אמר הקב"ה חביב עלי הגמ"ח שאתם גומלים

זה לזה יותר מהזבח של שלמה דכתיב אלף עולות יעלה שלמה הרי גמ"ח הוא למעלה מזבח וקרבו שהו"ע התפלה וכתוב אם יכופר עון בית עלי בזבח ובמנחה ואמרז"ל (ר"ה י"ח ע"א) אמר רבה בזבח ומנחה אינו מתכפר אבל מתכפר הוא בתורה ואביי אמר בזבח ומנחה הוא דאינו מתכפר אבל מתכפר בתורה ובגמ"ח והעיקר בגמ"ח, וכמו שאמרו בגמרא שם רבה ואביי תרווייהו מבית עלי קאתי רבה דעסיק בתורה חי מ' שנים אביי דעסיק בתורה ובגמ"ח חי ס' שנים, הרי שיש יתרון בגמ"ח על ב' הקוין דתפלה ותורה, וזהו מ"ש אל יתהלל חכם בחכמתו וגבור בגבורתו כו' חכם בחכמתו הו"ע התורה וגבור בגבורתו הו"ע התפלה קו השמאל, כ"א בזאת יתהלל כו' כי באלה חפצתי כו' עושה חסד ומשפט וצדקה בארץ דוקא, וכתוב וצדקה תרומם גוי כו' אי"כ הרי צדקה וגמ"ח למעלה מכולם. והענין הוא דהכל אמת שיש יתרון בתפלה מה שלא יש בתורה ויש מעלה בתורה שלא יש בתפלה ויש מעלה בגמ"ח שלא יש בשניהם דלא ראי זה כראי זה כו', ולכן צ"ל כל הג' קוין דבהתכליות כולם דוקא נשלם הכוונה דירידת הנשמה בגוף, וזהו על ג' דברים העולם עומד שהם ג' קוין דאצי' והן המה עמודי העולם, שהעולם קיים עליהם.

אמנם להיות דתכלית ירידת הנשמה הוא להתעסק בג' ענינים אלו דתורה עבודה וגמ"ח דזהו עבודת האדם כל היום, הנה בג' ענינים אלו, הרי יש בהם סדר והדרגה דתחלה הוא עמוד העבודה דתפלה, ובכדי שיהי' התפלה כדבעי הנה קודם התפלה צ"ל קודם תשובה וכמארז"ל אין עומדין להתפלל אלא מתוך כובד ראש ופרש"י הכנעה ושפלות שהו"ע הכנעת הלב ולב נשבר באמת ממעשיו הלא טובים בכלל, ומעניני ח"נ שהם מעשה ילדות ורתיחה כפרש"י שההכנעה ביותר היא קודם התפלה, כי התפלה היא ענין העלי' שעולה נפשו למעלה בבחי' קירוב ולכן אז צ"ל יותר הכנעת לבו מחשבון נפשו, והמשל לזה כמו ההולך ומתקרב לכנוס אל המלך והחכם, הנה הוא יודע פחיתות עצמו והעדר מציאותו לגבי רוממות מעלת המלך וגודל עוצם הפלאת מעלת החכם ויודע דלעומת גודל מעלתו, הנה גם השירות והעבודה לחטא יחשב, ולזאת כאשר מתקרב לעלות אל המלך והחכם ה"ה מרגיש אז יותר פחיתות עצמו ופועל בו הכנעה ושפלות גדולה (אר"פגיפאלינקייט באיי זיך) והכנעה ושפלות זו אין זה ממה שרואה יקר תפארת גדולת המלך וריבוי השרים כו' או מעמד תלמיד החכם וכדומה שזה יפעול עצמו הביטול כי אינו שייך אז לפרטים כאלו מפני הביטול הפנימי שבו, ער איז בעצם בטל, דכ"ז הוא דכאשר הולך לראותם ומכ"ש כאשר יודע שהוא חוטא ופושע והולך להתחנן ולבקש על נפשו דאז הנה עוד יותר יגדל ההכנעה והשפלות שלו בעצמו, וגודל החטא שלו הוא אשר הוא חטא ופשע כו' דכ"ז הוא במשל וכאשר יתבונן האדם דבזמן התפלה הוא עומד לפני ממה"מ הקב"ה ושואל צרכיו, כשעולה להתקרב אל אור פני מלך חיים אז נעשה ההכנעה ולב נשבר ביותר שהרי גם בתוכחת של אדם א"א לעמוד

וכמ"ש ויאמר יוסף אל אחיו כו' ולא יכלו לענות אותו כי נבהלו מפניו (מפני
 הבושה, רש"י) ובגמ' חגיגה (דף ד' ע"ב) ר"א כי מטי להאי קרא בכי אמר
 ומה תוכחה של בוי"ד כתיב בה ולא יכלו כו' מפני תוכחה של הקב"ה
 עאכו"כ ובמדרש איתא אוי לנו מיום הדין אוי לנו מיום התוכחה, יוסף קטן
 שבשבתים הי' ולא היו יכולים אחיו לעמוד בתוכחתו דכתיב ולא יכלו כו'
 מפניו וכשיבוא הקב"ה ויוכיח לכאו"א עאכו"כ וגם יתבונן בזה דכל הטוב
 והחסד שהנברא יכול לעשות לזולתו הוא רק מה שמוליד עמו אבל חסדו של
 הקב"ה הוא חסד אמיתי וכמ"ש מכלכל חיים בחסד, שהוא משפיע חיים ממש,
 הנה כמה הוא מחוייב להלל ולהודות לה' כי טוב, והוא עוד חטא ופשע,
 ויתבונן איך שבאמת הרי אינו תופס מקום כלל, דהעדר תפיסת מקום זה ה"ה
 מושג היטב בשכלו, דהלא גם השכל אנושי משיג דאדם א' אינו תופס מקום
 בכללות מין האנושי, ובפרט בריבוי מיני הנבראים ומכש"כ בכללות הנבראים
 והנאצלים מרכ"ד עד סוכ"ד שאינו תופס מקום כלל, ובכל זה ה"ה מושגח
 בהשגחה פרטיות ולפניו ית' הלא גלוי וידוע הכל שהרי הוא ית' בוחן כליות
 ולב ומזה נעשה היראה בושת שמתבושש מאד ממעשיו הלא טובים ונשבר
 לבו ורוחו בקרבו מזה ובוכה במר נפשו ומתודה על כל חטאיו, ואומר לך ה'
 הצדקה ולנו בושת הפנים, ובפרט בזכרו כל עניניו ומכאוביו הפרטים כאשר
 ידע בנפשו וכמ"ש בושתי וגם נכלמתי כי נשאתי חרפת נעורי במעשה ילדות
 ורתיחת הדמים, ומדות רעות והדומה ומתחרט עליהם ועוקר רצונו הקדום
 בתשובה גמורה בבכי וכו' ועושה הסכם חזק בעצמו לגדור א"ע אשר לא
 ישוב לכסלה עוד, הנה עי"ז יוכל לעלות למעלה בתפלה כו' משא"כ בלי
 הקדמת התשובה א"א לו לעלות בתפלה כי אין תפלתו מתקבלת וכמ"ש
 ובפרשכם כפיכם אעלים עיני מכם גם כי תרבו תפלה אינני שומע (וטעם
 הדבר הוא) כי ידיכם דמים מלאו דע"פ פשוט הוא מה שנוגע לחבירו בעניני
 ממון הנוגעים לו בנפשו מאד ברוחניות ובגשמיות, דבגשמיות ה"ז יגיעתו
 של חבירו שיגע ועמל בזה וברוחניות דודאי הדבר שהי' עושה צדקה בזה,
 והי' מקיים מצות ה' ועי"ז שזה לקח ממונו, החסיר טובה מנפשו, והוא גול
 ממש, וברוחניות הו"ע ח"ג שהו"ע שפיכות דמים ממש ר"ל, ומפני שידיכם
 דמים מלאו בענינים הנ"ל ואינו שב בתשובה עי"ז אין תפלתו מתקבלת כו'
 כ"א צ"ל תשובה קודם התפלה והתשובה היא ע"פ התורה, דכאשר יש אצלו
 איזה דבר של זולתו, ישיב את הגזילה כו' והגם דלפעמים הוא מתבושש הנה
 כשיתבונן בזה הגודל החטא הרי מוטב דלכסוף בהאי עלמא, מכמו הבושה
 דבעלמא דאתי, וכן בשארי תיקוני תשובה שעפ"י התורה ואז תפלתו
 מתקבלת, ואחר התפלה צ"ל עסק התורה דזמן לימוד התורה הוא אחר
 התפלה וכמו שאמרו על אבא בנימין שהי' מצטער על ב' דברים ושתהי'
 תפלתו סמוכה למטתו ופרש"י שלא הי' עסק בתורה ג"כ קודם התפלה,
 דעיקר זמן עסק התורה הוא אחר התפלה דוקא (וצ"ל דהיינו גליא תורה
 אבל סתים ופנימיות התורה צ"ל קודם התפלה כו' שזה שייך לתפלה שתהי'
 כדבעי למהוי וכמ"ש במ"א בענין לימוד הזהר ומדרש קודם התפלה כו' שזה

גורם פתיחת הלב והמוח להתעורר בהתעוררות גדולה בעת התפלה) ואח"כ צ"ל צדקה וגמ"ח עם רעהו שזהו עבודה דכל היום, ונמצא דסדר העבודה הוא תחלה תשובה ואח"כ תפלה ואחר התפלה תורה ואח"כ גמ"ח.

והנה כשם שבתפלה הנה כדי שתהי' התפלה כדבעי הוא ע"י הקדמת התשובה תחלה כמו"כ בתורה צ"ל תחלה יראה שהיא הקדמה אל התורה, וכמא' אם אין יראה אין חכמה, ודוקא מי שיראת חטאו קודמת לחכמתו חכמתו מתקיימת, ומי שיש בו תורה ואין בו יראה דומה לגזכר שמסרו לו המפתחות הפנימיות ומפתחות החיצונים לא מסרו לו בהי עייל כו', ונמצא דלתורה צריכים יראה דוקא כו' ומ"מ יראה לבד אין מספיק וצריכים ג"כ תורה דאם אין חכמה אין יראה אלא שזהו יראה עליונה יותר כמ"ש במ"א, ואמרו ג"כ ווי מאן דלית לי' דרתא ותרעא לדרתא עביד דתרעא לדרתא הוא יראה וכמ"ש זה השער לה' דא תרעא לאעלא כו' ונמצא צריכים תורה ג"כ אלא שהיראה צ"ל קודם ואח"כ תורה כו' שע"י הקדמת היראה בא לתורה ונקראת התורה דרתא והיראה תרעא לדרתא, ובלא יראה הוא כמו בית בלא דלת דאזו הוי כמבוי המפולש, ובית פתוחה לרוח לכל פורץ גדר כו' וכמו החורבה שהיא מליאה גנבים וכו' כמו"כ מי שהוא בעל תורה ואין לו יראה הרי יכול ללמוד ולבאר דבר עפ"י התורה מה שהוא היפך התורה ממש, וכנראה במוחש ר"ל כאלו דנעשה להם סם המות, שהם היפך דתורה ומצות ומראים זאת מן התורה והסיבה הגורמת הוא דלית להו תרעא לדרתא ולזאת היראה היא הקדמה לתורה. והנה ביאור טעם שצ"ל תשובה קודם התפלה הוא כי הנה התפלה נקי' סולם וכמ"ש סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה ואי' בזהר סולם דא צלותא שהוא בחי' עליית הנפש שעולה בתפלה מדרגא לדרגא עד שעולה בבחי' המקיפים העליונים דבחי' פנימיות הכתר כו' כנ"ל שזהו"ע השמימה, ובפרט עפ"י הקדמת לימוד הזהר ומדרש קודם התפלה שזה עושה פתיחת הלב והמוח וכנראה במוחש דבעת התפלה יתלהב ויתלהט בהתעוררות גדולה ועצומה, ומלאכי אלקים עולים ויורדים בו הוא שעליית התפלה הוא ע"י המלאכים שמעלים את התפלה וכמא' מט"ט קושר כתרם לקונו כו', ויורדים בו הוא בחי' ההמשכה שנעשה ע"י ההעלאה דתפלה כו' ובכדי שיוכל לעלות בתפלה לזה צ"ל תחלה תשובה דכאשר הוא מעורב ברע ולבוש בלבושים צואים א"א לעלות למעלה ולזה צ"ל תחלה תשובה שהו"ע בירור והבדלת הרע דאזו יוכל לעלות למעלה בתפלה כו' והוא העבודה דק"ש שעל המטה, שאומרים בידך אפקיד רוחי ר"ת באר שהוא בחי' עליית הנשמה שעולה בכל לילה לגעה"ת שהוא ג"ע שבארץ וכידוע בפ"י המשנה דע מאין באת ולאן אתה הולך דפ"י מאין הוא בחי' געה"ע דהנשמה קודם התלבשותה בגוף היא בגעה"ע, ולאן אתה הולך קאי על געה"ת שנקרא אן שמורה על המקום מל' אנה פניך מועדות, והיינו שעליית הנשמה לאחר צאתה מן הגוף הוא בגעה"ת וכמו"כ עליית הנשמה בכל לילה הוא ג"כ בג"ע התחתון שהוא ג"ע שבארץ כו', והיינו ע"י היודים דק"ש שאומר אשמנו

בגדנו כו' דהנה כללות ענין ק"ש שעהמ"ט הו"ע חשבון הנפש ממח' ודבור ומעשה שבכל היום, שעושה חשבון צדק בנפשו מפרטי מחדו"מ שלו בכל היום דכאשר מתבונן האדם בכללות ענין ירידת הנשמה בגוף, איך שזהו ירידה גדולה ועצומה במאד, ושירידה זו היא בשביל איזה תכלית, ואח"כ יבקר את מעשיו בכל יום ויום, וסדר היום שלו, כשור לעול הוא נושא עול צרכיו הגשמיים ועל תורה ותפלה אין לו זמן ותפלתו הוא רק כמו מצות אנשים מלומדה בלי שום הרגש כלל, וכאשר יבקר כל עניניו ודבוריו ימצא כי מושחת הנהו במדותיו בקנאה ותאוה, ודיבוריו על הרוב יש בהם שקר ורכילות, והדומה, אשר זהו היפך הכוונה של ירידת הנשמה וכמו"כ בהתכוננות פרטי העינים שלו בעיני ח"נ כו' ומתמרמר בנפשו ע"ז ואומר אשמנו כו' שע"ז נעשה בירור והבדלת הרע מנפשו ואז יכול לעלות לג"ע וכמ"ש מי יעלה בהר ה' נקי כפים ובר לבב כו' כי הר ה' הוא ג"ע כידוע, ודוקא כשהוא בר לבב בבחי' בירור והבדלת הרע ע"י הויזוים דק"ש בלב נשבר ומרירות הנפש אז הוא עולה בהר ה' כו' (וכמבואר בד"ה יפה שעה אחת) וביאור דבר זה הוא דהנה כתיב ויטע ה' אלקים גן בעדן מקדם ועפ"י פשוט הוא שיש מקום מיוחד בארץ הלזו הגשמי ששם משכן הגן הזה כמ"ש בזהר, והנה המקום הזה הגם שהוא בארץ הגשמי מ"מ הוא בבחי' הרוחניות האלקי והיינו שזהו בחי' הרוחניות שבגשמיות הארץ, וכידוע שבכל דבר גשמי יש בחי' הרוחניות שבגשמיות והיינו לבד החיות הרוחני שבו שהוא בחי' רוחניות ממש, הנה בהגשמי עצמו יש בחי' הרוחני שבו, שבזה נתלבש החיות הרוחני כו', דהנה רוחניות וגשמיות ה"ה רחוקים זמ"ז בתכלית שהן ב' הפכים ואיך יתחברו זע"ז שהחיות הרוחני יתלבש בהגשמי אלא שזהו ע"י הרוחניות שבגשמיות כו' וכמו כאברי הגוף יש בהם לחלוחית רוחני והוא איד דק שאינו נתפס בגשם כ"כ והוא הרוחניות שבגשמיות האבר שהרי האיד הוא ג"כ גשמי מ"מ הוא איד דק שאינו נתפס בגשם כ"כ ולכן הוא כלי לאור וחיות הנפש הרוחני שמתלבש בתוכו כו' וכידוע דקרקע הגן הזה הוא למעלה גם מרוחניות דד"י ארמ"ע שמעורבים ג"כ מטו"ר כו', ומתכלית הדקות והרוחניות של הד"י הרוחניים נעשה קרקע הגן הזה באופן שאין בו שום הרכבה מרע כלל כי הוא מובדל ברוחניות מכל תערובות טו"ר כו', וראי' לזה שהרי גופו של אדה"ר שנעשה מהעפר דקרקע הגן אמרז"ל במד"ר שהי' מכהה גלגל חמה כו' הרי הי' גופו הגשמי מבורר ומזוכך מכל סיג ופסולת ואדרבה הי' מבהיר ומבהיק עד שהי' מכהה כו' ואילו לא הי' חוטא בחטא עה"ד הי' נשאר בבחי' רוחניות האלקות בתכלית כו' וכשחטא כתיב ויגרשהו מג"ע שלא הי' אפשר להיות כג"ע לפי שהמקום הזה הוא מבורר ומובדל מרע בתכלית וא"א לסבול שום תערובות רע כו', וכמו"כ גם עכשיו, ובכדי שתעלה הנשמה בג"ע הוא דוקא כאשר היא טהורה מכל סיג ותערובות רע ע"י התשובה האמיתית בק"ש שעהמ"ט היא עולה בשינה בג"ע שבארץ, ואשר איננה טהורה פוגעין בה כמה רוחין בישינ ומבלבלים אותה וגם מטמאים כו' שזהו סיבת החלומות רעים והמקרים רעים ר"ל בעת השינה

שזהו מהרהורי לבו במחדו"מ ביום שלא נטהר מהם בק"ש שעהמ"ט ה"ה מבלבלים אותו וגם מטמאין אותו להיות שהשינה היא א' מס' במיתה ר"ל, וזה שכתוב החלומות הוא ידברו שהן מילין דכזיבין והיינו בחי' השקר דקלי' וסט"א שנעשה מהמחדו"מ שלא לה' כו' וצריך לטהר נפשו מהם ולבערם ע"י התשובה בק"ש שעהמ"ט ואז יוכל לעלות לג"ע כו', וכמו"כ בכדי לעלות בבחי' שער השמים בתפלה הוא ג"כ ע"י הקדמת התשובה דוקא בלב נשבר ונדכה אז יוכלו לעלות בתפלה כו'.

וביאור הענין צ"ל תחלה ענין תערובות טו"ר שנעשה ע"י חטא עה"ד
 דהנה ידוע דע"י החטא עה"ד נעשה תערובות טו"ר בכללות עולם העשי' בכל חלקי דצח"מ שבו שכולם מעורבים טו"ר וכמו בחלקי בע"ח יש בהם טובים ורעים שיש חיות טורפים ומזיקים שהן בע"ח הדורסים בד"כ ויש מהם שאינם טורפים וכמו בע"ח הטהורים, וגם מבע"ח הטמאים יש שאינם דורסים וכמו הדוב והנמר שיש דעות שאינם מכלל הדורסים, וכמו"כ בעופות העורב הוא אכזרי והנשר הוא רחמני, וכן בצומח יש עשבים טובים ומתוקים כו' וכן בטבע בני אדם יש בהם טובים ורחמנים גומלי חסדים עם רעיהם ואינם יכולים כלל לפעול איזה פעולה רעה ויש בהם רעים ואכזרים אוהבים לשפוך דם רעיהם כחיות רעות הטורפים ממש בלי שום חמלה כלל כו' וזה כל חיותם וענג נפשם להציר ולהעיק לזולתם ויש כאלו ר"ל שטבעם רע כ"כ עד שממציאים כמה עלילות איך להעיק (מאכען איינג און שווער) לזולתם, וישנם שמלבישים את זה בלבושי קדושה שמוצאים חסרונות בהזולת או מראים שהם אינם יראי אלקים ובשביל זאת עושים להם רע וכו' שבאמת הוא רק מפני רוע לבב (ואם הי' יר"א באמת ישנם כמה דרכים ואופנים איך להדריך בדרכי נועם ולא בדרכים כאלו דכתיב יתמו חטאים ולא להנקם בהחוטאים כו' כידוע והוא רק מפני רוע לבבם ומדותיהם המושחתים) ואהבתם להעיק לזולתם ולשפוך דמים כמים כחי' רעה הטורפת כו' אך כ"ז אינו נקרא תערובות טו"ר שהרי אדרבה הטוב והרע נבדלים זמ"ז שזה האיש בטבע הטוב ומוצא זכות על כל איש ונותן נפשו להדריכו ולהועיל לו בכל אשר יוכל להעמיד את זולתו על האמת והישר וזה בטבע הרע כו' וכנ"ל וכן בשאר חלקי הדצ"ח כנ"ל ה"ה מובדלים זמ"ז כו' וענין תערובות טו"ר הוא שנתערב הרע בטוב והטוב ברע בתכלית עד שאינו יודעים מהו טוב באמת ומהו רע כו' שזהו עיקר ענין חטא עה"ד שנעשה טו"ר כי הרי מציאות הרע הי' קודם ג"כ אלא שהי' מובדל מהטוב שהרי גם למעלה בעולמות בי"ע הרוחניים יש מציאות הרע וכמ"ש והייתם כאלקים יודעי טו"ר כו' אלא שהרע מובדל מהטוב וע"י חטא עה"ד נעשה תערובות טו"ר שימצא רע בטוב וטוב ברע כו'. והיינו מה שיש חלוקי טבעיות בנפשות בנ"א בין הפנימיות והחיצוניות שלהם הן בטבעם והן בהנהגתם כי יש אדם שפנימיותו הוא טוב וחיצוניותו שלו רע, והיינו שבהעלם נפשו הוא איש הטוב מרגיש צער זולתו ומתעורר ברחמים עליו, ובחיצוניותו הוא בטבע

הקיצוניות והאכזריות שאינו מטיב חסדו עמו בפועל עם היות שמתעורר ברחמים עליו מ"מ בגילוי ובפועל מתנהג עמו בקמצנות וגם לפעמים הוא מציק לזולתו (ער מאכט איהם איינג און שלעכט) היפך טבעיות עצם נפשו שהוא בטבע הטוב וכן בהנהגה ישנם כאלו אשר בפנימיות הם אוהבים את בעלי התורה ומקיימי המצות, ומכבדים אותם, ומייקרים אותם, ומתענגים על התרחבות הרבצת התורה ומקיימי המצות, וגם בעצמם עוסקים בזה בצנעא, ובחיצוניותם מקשים קושיות על עניני התורה וטעמי המצות ומרחיקים את הלומדי תורה ומקיימי המצות, היפך טבעם העצמי והפנימי, וסימן לדבר שבעת מן העתים דכאשר יוצא מגדרי הרגילות שלו באחת משני האופנים אם ע"י קירוב מלמעלה וכמו בעת שמחת לבנו הרי נהפך לאיש הטוב ומקרב את הכל, וביותר הבעלי תורה ומקיימי המצות שבהם יתהלל, ויחם לבנו בהתעוררות גדולה בשבח ונועם התומ"צ גם בגילוי כו' וכן כאשר נכנע ונשבר לבו באיזה מאורע לא טובה ר"ל נתהפך לבו לטוב ומפזר ריבוי צדקה כמו איש הטוב בעצם היינו לפי שבפנימיות הוא טוב, ורק שהרע סובבו מבחוץ כו' ובעת השמחה או להיפך בעת הכנעת לבו מתהפך החיצוניות ומתגלה הפנימי כו' אשר בד"כ הוא חלק גדול בטבעי בנ"א.

וטעם הדבר הוא לפי שפנימי דנש"י הוא טוב באמת, ונדבק בתומ"צ אמנם העדר העבודה והשיקוע והטרדה בעניני עולם גורמים חלישות וקרירות ככלל, וביותר העדר הלימוד שהוא עם הארץ, דבפי' עם הארץ אין הענין כמו שהעולם חושבים דעם הארץ הוא שאינו יכול ללמוד, ואין לו שום ידיעה דזהו מה שנקרא בור וכמ"ש הרמב"ם בפי' המשנה אין בור כו' ולא עם הארץ כו' בור הוא שאין לו לא חכמה ולא מדות ועם הארץ שאין לו מעלות שכליות, אבל יהי' לו קצת מעלת המדות, דהפי' הוא עם הארץ מל' יושב הארץ, שהוא ארציי אפ' גיגעבן אין וועלט והיינו שהוא משועבד אל העולם ער איז איבערגיגעבן אין דעם, עניני העולם הוא אצלו ענין התופס אותו, עס נעמט אים ארום, והוא מה שנקרא וועלקליכע הנחות, כנאה ומגונה, כבוד והדומה ונוסף לזה העדר לימוד התורה ובמילא נעשה הקרירות והחלישות בכל הענינים, אבל בפנימיותו הוא טוב ולכן הננו רואים שע"י איזה ענין מתקרבים ומתעוררים שע"ז הוא הבקשה ומה שחטאתי לפניך מחוק כו' אבל לא ע"י יסורים כו' כ"א ע"י גילוי הטוב מלמע' שאז יתגלה הפנימיות שבפנימיותו הוא טוב, ובאמת הנה בהכרח לומר דגם בהרע עצמו שבחיצוניות שלו יש בו ג"כ טוב שהרי לבו הקשה הוא עצמו נהפך לטוב, והיינו שתמורת זה שהי' תחלה בטבע הקשה לבלי להתפעל משום דבר עבירה ר"ל נעשה בטבע הרך בעצם שכל דבר ענין אלקי פועל התעוררות והזזה בנפשו שמתפעל מכל דבר ממש כו' ומ"מ נשאר בו הקשיות אלא שהוא בבחי' הטוב דוקא והיינו לעמוד נגד כל מונע ומעכב ולמסור נפשו על דקדוק קל כו' הרי נתהפך מן הקצה אל הקצה ממש, ואם נאמר שבהרע שבו לא הי' בו טוב כלל איך נתהפך לטוב אלא בהכרח שגם בתחלה הי' טוב

כלול בהרע אלא שהי' מוסתר ונעלם מאד, ונהפך לטוב ע"י התשובה כו' וכן הוא בעובדי ה' בגופם, וכידוע שיש עובדי ה' שנשמתם ויש עובדי ה' בגופם, עובדי ה' שנשמתם הוא שאור שנשמתם מאיר בגילוי ואין הגוף מעלים ומסתיר על שנשמתם, דכמו שהנשמה בהיותה למעלה טרם התלבשותה בגוף ה"ה מאירה כן היא גם בירידתה למטה, וכמו משה דכתיב בו וטראה אותו כי טוב הוא דמתחלת לידתו הי' בבחי' טוב שהאיר בו אור הנשמה שלו בגילוי בלי שום העלם והסתר כלל כו' ולכן כל עבודתם הוא מצד שנשמתם ואין להם עבודה מצד הגוף מאחר שאינו מעלים ומסתיר אצלו כו', ויש עובדי ה' בגופם דכל ענינם הוא לברר ולזכך גופם ונה"ט החומרי שלהם עד שפועלים בעבודתם עד שנה"ט מתפעל באהוי"ר וכמ"ש ואהבת כו' בכל לבבך בשני יצריך שגם היצה"ר בא לבחי' אהבה לאלקות אעפ"י שיצר לב האדם רע מנעוריו מלא תאוות רעות וקשות ה"ה מתהפך להיות בבחי' אהבה לה' וכמ"ש לבי ובשרי ירננו אל א-ל חי שהלב ובשר הגשמי מרנן ומשבח בבחי' אהבה כו' שתמורת זה שהי' לו אהבה לענינים גשמיים וכל התענוג והטוב טעם שלו הי' בדברים גופניים וחומריים דוקא ה"ה מתהפך ע"י עבודה ויגיעה באופן כזה שאין לו שום טעם ועונג ולא שום רצון להענינים הגופניים ואדרבה צר לו מזה עס ווערט אים אינג פון וועלטליכע ענינים און זעט אן דיא גראבקיט אין דעם וכל התענוג שלו וכל חפצו ורצונו הוא באלקות והיינו שהנה"ט שלו יש לו תענוג בעניני אלקות דוקא, ובזה דוקא כל חפצו ורצונו באמת כו' הרי הנה"ט החומרי הוא עצמו נהפך לטוב ובהכרח לומר שנמצא בו בעצמו טוב ולכן נהפך לטוב כו'. וכן נמצא בחלקי דומם והצומח שחיצוניותם רע ופנימיותם טוב וכמו עשבים מרים שהם רעים וממיתים ומהם דוקא עושים סמי רפואה לרפואת החולים, וכידוע דכל עיקר תוקף הרפואות להועיל למסוכן ר"ל הם דוקא מדברים חריפים וקשים מאד שהן נעשים לרפואה כו', וכן יש אבנים שנעשים אבנים טובים ומאירים וכידוע באבן ישפה שהוא המתברר ונזדכך ונעשה אבן טוב כו' ובהכרח שיהי' בו הטוב קודם כו' כ"ז הוא שהטוב והמועיל הוא בפנימיות והרע הוא בחיצוניות ובגילוי, אמנם יש גם אופן שהוא להיפך שהרע בעלם והטוב הוא בגילוי, והיינו שבחיצוניותו הוא טוב ובפנימיותו הוא רע, וכמו העשבים שהם מתוקים וערבים אבל הם סם המות ממש, וכן יש בטבעי בנ"א דחיצוניותם הוא טוב אבל פנימיותם הוא רע וכמו אדם שאין תוכו כברו שהחיצוניות שלו הוא רק טוב להתחסד עם הכל ומקרב את הנדכאים ואומללים ר"ל, ומשתדל (באמירה לבד) לשמח לבבם ולדרוש טובתם ומרבה לספר כל מה שעושה עבורם, ואשר בדעתו לעשות ואשר אינו משגיח על כבודו וטרחתו וממונו ורק בשביל להיטיב עמהם ולמצוא להם עזרה וישועה ומרבה להמציא המצאות איך שיהי' העזרה וביתו פתוחה כו' אמנם כ"ז הוא בחיצוניותו ותוכו הוא היפך זה לגמרי שהוא רק בשביל פני' של כבוד והדומה ואינו נוגע לו כלל צער זולתו, והוא רק בשביל להגדיל שמו ולפרסם מעשיו הטובים, ובשביל זה אינו חושש כלל ואינו תופס מקום אצלו הבזיון של הזולת ועושה

כל דבר בפרהסיא (היפך כמו שהוא עפ"י תורה כו') אמנם כ"ז הוא בהעלם ואינו נראה כו' והסימן הוא שכאשר יכעוס ויתקצף או כשיתנשא ביותר יתגלה לבו הרע שבו שהי' בהעלם רק רע ולא טוב כו' וכמו נבל בעת שמחתו והתנשאות לבו נתגלה הרע שבו, וכן כשמבטשין אותו מלמעלה יבוא לכלל כעס ופר"ע ביותר כו', שזהו הפרש בין רשעים לצדיקים, דהרשעים ע"י הביטושים שמבטשים אותם ה"ה בועטים יותר ומתגלה כל עומק רע שלהם כו', ובצדיקים כל שמבטשים אותם יותר נכנע ונשבר לבם יותר לפשפש במעשיהם ביותר ולתקן גם כל חלקי דקות הרע ולהתאמץ ביותר בעבודת ה' שמתגלה עי"ז כל עומק הטוב שבהם כו' וכמו"כ ההתנשאות ברשעים יוצא עי"ז העלם הרע לגילוי ובצדיקים מתגלה עי"ז דוקא בחי' הטוב שבהעלם שכל מה שמתנשא יותר הוא נכזה ושפל ביותר בעיניו וכמו דוד שהי' מפזז ומכרכר בכל עוז ואמר ונקלותי מאד בעיני כו' וכן יעקב שאמר קטנתי מכל החסדים מבחי' ריבוי החסדים הי' קטן ושפל בעיניו ביותר כו' והיינו מפני שזה פנימיותו טוב ולכן הן ההכנעה והן ההתנשאות פועל התגלות הטוב שנתהפך גם הרע שבו לטוב, וזה בפנימיותו רע בעצם כו', וזהו שאנו מוצאים שגם נשמות גבוהות כמו ירבעם בן נבט שהי' במדריגה אחת עם אחי' השילוני וכמ"ש ושניהם לבדם בשדה ואי' במד"ת שהיו שקולים כו' וע"י התנשאות וגסות הרוח לבד בא לידי נפילה גדולה ר"ל לעבוד ע"ז כו' ואין זה רק מפני שהרע שהי' בו בהעלם יצא לידי גילוי ע"י קליפת גסות הרוח ר"ל, וכמו אחר שיצא לתרבות רעה דטינא הי' בלבו כו' ונמצא שאי אפשר להחליט על הנראה לטוב גמור שהוא טוב בעצם שיכול להיות שיש בו רע גמור ויוצא לגילוי ע"י נסיון דביטוש או ע"י התנשאות רב טוב כו'. וכן על הרע אי"א להחליט שהוא רע גמור דיכול להיות שיש בו טוב בהעלם ויתהפך לטוב כו' וזהו כל ענין גלגולי הנשמות שצדיק נעשה רשע ורשע נעשה צדיק וכמו בע"ת שנתהפך מרשע גמור לצדיק גמור וכמו ר"א בן דורדיא דגעה בבכ"י עד שיצאה נשמתו ואמר רבי יש קונה עולמו בשעה אחת שנתהפך לטוב גמור והיינו שהרע עצמו נהפך לטוב מצד הטוב שיש בהעלם בהרע כו' כי הרי תשובתו של ראב"ד לא הי' מצד התעוררות הנשמה והיינו שהאיר איזה גילוי אור שנשמתו עי"ז נתעורר בתשובה שהרי נשמתו הי' נעלם ונסתר מאד בעומק הרע הגמור ר"ל ולא הי' שייך לשום גילוי אור כלל כו' כי אם סיבת תשובתו הי' מצד שבירת לבו ורוחו החומרי ע"י הדברים שאמרה לו כו' שנכנסו הדברים בלבו ושברו רוחו עד שבא לתשובה אמיתית כזו שנתהפך לטוב גמור בתכלית עד שקינא לו רבי ואמר יש קונה עולמו בשעה כו' וכמו מנשה מלך ישראל ששב לה' בכל לבו ונפשו ומאודו ע"י ביטושי הגוף דוקא וכן רוב בע"ת סיבת תשובתם היא מצד הגוף דוקא ולא מצד נשמתם שהרי נר רשעים ידעך ר"ל שהנשמה שלהם נכבה ר"ל מצד ריבוי העלמות והסתרים ואינם שייכים לשום הרגש אור בנפשם כו' לבד מה שיש שמתעוררים בתשובה בר"ה וביוה"כ מצד ריבוי גילוי אור מלמעלה בזמן ההוא וכמ"ש חשף ה' את זרוע קדשו דקאי על ר"ה ויוה"כ שמאיר אז תוקף

האור והגילוי והוא בחי' קירוב המאור כו' הרי זה האור בוקע ומאיר גם בנשמות הרשעים שמתעוררים בתשובה שלימה וכו' וג"ז צ"ל דהיינו באותן שלא נכבה אור נשמתן לגמרי כו' אמנם רוב בע"ת הן ע"י התעוררות שמצד הגוף ונה"ט דוקא שנשבר ונדכה באמת ומתהפך לטוב והיינו מפני שיש בו טוב בהעלם כו' אמנם כ"ז בנשמות ישראל דוקא שהנה"ט שלהם הוא מק"נ שמעורב טו"ר ולכן גם כשנופל ברע גמור ר"ל הרי הוא מתהפך לטוב כו' וע"כ אנ"ר שגם בתאוות היתר כשאינו מקדש א"ע במותר ונופל בתאוות אכילה וחמדת תענוגי עוה"ז כו' מיד יפול בלבו תשובה ע"ז ויתמרמר בנפשו ע"ז ונעשה טוב ביותר ע"ז כו' ואם הרע דתאוות היתר הוא רע גמור ר"ל בלי שום תערובות טוב לא הי' בא לידי מרירות כלל וכמו אוה"ע שמשוקעים בריבוי תאוות גם באיסור ולא יבואו לידי מרירות כלל כו', אלא בהכרח לומר שגם בהרע דנוגה יש בו מעורב טוב ומשום זה נתהפך לטוב כו' וכן להיפך יש בטוב תערובות רע וכמו עבודה שבלב בתפלה שמתפעל בלבו באהבה ויראה ויכול להיות שמיד אחר התפלה יפול בהבלי עניני עוה"ז כו' וזה א"ל שלכתחילה היתה ההתפעלות בתפלה שקר (גינארט) שאינו כן דבשעת התפלה נתפעל באמת באהבה וביראה לפי ערכו כו' אלא שיש בזה תערובות רע והוא ענין המורגש כו' ויצא לידי גילוי אח"כ בעסקו בעניני עוה"ז כו' ולהיפך הרע דתאוות היתר יש בו טוב שמתגלה ונהפך הרע לטוב ע"ז כו'. וזהו ענין הכלי אומנות שהוא היראת חטא דע"ז ביכולת האדם לברר הטוב מהרע ולהעלותו.

וזהו ממושבותיכם דוקא שהוא ענין ירידת הנשמה בגוף למטה בלבוש הנפש הטבעית, אמנם מושבותיכם הזה הוא בארץ ישראל ולא בחוץ לארץ, דארץ היא רצון וישראל הכוונה תורה, וזהו ארץ ישראל הרצון שעל פי התורה דדוקא זה יהי' מושבותיכם אבל לא מחו"ל שהם רצונות בעולם הנה ממושבותיכם תביאו לחם תנופה, לחם הוא תורה תנופה תנופה תפלה והם שתיים שהם ב' מדריגות חלוקות בעבודה וזהו שני עשרונים שככל א' מהם יש עשר מדריגות שהם עשר כחות הנפש ומעלת התורה הוא כשבאה אחר התפלה כנ"ל ומעלת התפלה היא שמחייבת שיהי' לימוד התורה ומעלת שניהם הוא שמחייבים שיהי' קיום המצות וכנ"ל בג' דברים שהעולם קיים בהם וזהו סולת תהיינה עד כי גם החמץ שהוא מאכל קשה (כנ"ל בזהר) מ"מ יהי' אפוי וזהו תאפינה דזה המעלה דתורה ותפלה שבכחם ביכולת לקיים את המצות ואז הוא ביכורים לה' וזהו והקרבתם מנחה חדשה שחודש ניסן הוא חודש הגאולה דכל יום ויום חייב אדם לראות א"ע כאלו הוא יצא ממצרים ובזכות האמונה נגאלו אבותינו ממצרים הנה אחרי מיכלא דאסוותא הקרבן החדש הבא מתבואת הארץ פרי הרצון הוא מנחה זו דסדר הקרבנות ממושבותיכם דוקא כנ"ל ואז הוא ביכורים לה' דבראשית ברא אלקים דעולם הוא העלם הנקרא ע' לחם תנופה שהוא לחם תורה ותפלה יהי' ביכורים לה' דגם בעולם יאיר גילוי שם ה' כו'.

בס"ד, ש"פ נצב"ט, פ"ג

כי עמך הסליחה למען תורא, והנה דוד מלך ישראל דשרשו מלכות דאצילות. מתחנן ומבקש רחמים מלפניו ית', אשר ימחול ויסלח ויכפר על כל עוונות וחטאים, שעו חטאו ופשעו בני לפניו ית' לטעם למען תורא, אשר יומשך היראה ממנו ית' בקרב ישראל, והואי כפי הראב"ע, כאשר תסלח לעונוי ישמעו חוטאים וישונו גם הם ויניחו חטאם ואם לא תסלח לא ייראו, ויעשו חפצם ככל אות נפשם, ובהיות כי מלמעלה הרי הכוונה בהאדם שילך בדרך הטוב, ואם חטא יעשה תשובה, וכמ"ש אמור אליהם חי אני גאום אדני' אלקים אם אחפוץ במות הרשע כי אם בשוב רשע מדרכו וחי' שובו שובו מדרכיכם כו'. וא"כ פי' הכתוב כך הוא, כי עמך הסליחה ולזאת תסלח לי למען שייראוך. וצ"ל מהו ענין הנתינת טעם כי ירבה לסלוח בשביל שיהי' היראה דלכאורה הסברא מחייבת באופן אחר, דכאשר ההנהגה הוא במדת הרחמים אז לא ייראו כ"כ מהחטאים. והגם דהאומר אחטא ואשוב כו' אין מספיקים בידו לעשות תשובה, מ"מ נהי דלא יאמר אחטא ואשוב, אבל ההנהגה במדת הרחמים בכלל הרי יכול לגרום איזה חלישות ומיעוט בהיראת חטא. ועוד דאי' במד"ר (בענין בריאת העולמות) אמר הקב"ה אם אני בורא אותם במדת הרחמים הוא חטאין סגיאין, דמדה"ר גורם מיעוט בהיראה, ויראת חטא הלא הכוונה שצריכים לירא מעצם החטאי, וא"כ מהו הטעם כי הוא ית' ירבה לסלוח בשביל שיהי' היראה, ולכאורה הי' זה טעם יותר על האהבה, כי ירבה לסלוח ובשביל זה הרי יתאהב ביותר. וכן פי' הראב"ע דישמעו כו' וישונו גם הם, שייך ג"כ יותר בענין האהבה, דכאשר הבע"ת מתעורר בתשובה הרי יש לו רצון מזה, וכאשר יהי' זה שלא בכבוד כ"כ ויסלח לו במהרה, שלא בריבוי תחנונים ובקשות, הי' גורם האהבה והקירוב להמוחל וסולח, וא"כ איך יהי' זה טעם על היראה. ומכללות נושא הכתובים מובן דלהיות שעיקר העבודה הוא היראה. והנה למען תורא שיהי' בכחי' היראה האמיתית, הנה ראוי לסלוח, אשר המובן מזה דכ"כ למעלה מעלת היראה עד כי ראוי להרבות לסלוח, אך ורק למען תורא. וצ"ל הלא עבודת האהבה היא ג"כ עבודה תמה, ויש בה סדר, ואהבת כו' בכל לבבך כו', ומהו גודל מעלת היראה, עד כי לגודל מעלתה ראוי לסלוח.

אך הענין הוא, דהנה אבן יחייא פי' אתה חייב לסלוח ועמך ראוי להיות מדת הסליחה למען תורא, כי העבד אשר חטא לאדונו (והי') אם ידע

דשרשו מלכות דאצילות: מעלת דוד על שאר המלכים בזה — ראה ספר המצות להצ"צ מצות מיני מלך פ"ב.

והוא כפי: ראה בהנ"ל בסעיפי א"ג בספר תהלים להצ"צ (נדפס בשם יהל אור) על פסוק זה. דאי' במד"ר: בראשית רבה סוף פ"ב.

לירא מעצם החטא: לקו"ת ד"ה ויקח קרח פ"ג. וידבר גו' ראשי המטות פ"ד.

היותו (אדונו) רחמן יכנע לפניו (פי' כי הידיעה זו שהעבד יודע כי אדונו רחמן, אי"כ זה גורם לו ב' דברים, האי אשר יכנע לפניו, והב' אשר מכיר ומודה בחטאו כי חטא, כי בהיותו בתנועה הכניעה, הרי מכיר בהחטא אשר פשע לאדונו, ולזאת הכן יהי' כי) וישוב אליו וירחמהו (כי מטבע הרחמן לרחם, ובמילא) ויסלח לפשעו, ואם ידע (העבד באדונו) היותו אכזרי ומונע הסליחה, (הנה גם כאשר העבד מכיר ומודה בחטאו, הנה גם אז מצד עצם קושי וכובד לבבו הנה) לא יכנע אליו (לפני אדונו), וכ"ש דפקר טפי. והוא ע"ד מאמרם ז"ל (חגיגה טו, א) גבי אחר דא"ל ר' מאיר חזור כך, א"ל דשמע מאחורי הפרגוד שוכו בנים שוכבים חוץ מאחר, אמר הואיל דאטריד ההוא גברא מההוא עלמא, ליפוק לתהני בהאי עלמא, שיצא לתרבות רעה. ולזאת אתה חייב לסלוח, להיות כי הרצון מלמעלה הוא שיהי' הנהגת האדם כדבעי, ומקבלים אותו בתשובה כנ"ל, ועמך דוקא הנה מדת הסליחה ראוי' היא. והוא ע"ד שפי' הלבוש בשם מורו המהרש"ל, כי עמך הסליחה, הסליחה היא עמך בלבד, ואין לך שום מונע לסלוח, דאינו דומה כמו במלך בשר ודם, דכאשר יחטא איש לפניו ומבקש סליחתו, הגם שהמלך חפץ לסלוח לו, הרי יש בזה כמה עניני מניעות, וסדרים שונים, ראשית הוא נימוסי המדינות, ולפעמים הוא מניעה שלא יתרבו החוטאים, ויכלכלו סדרי המדינה, ולפעמים יש מניעות אחרות, ובד"כ דבר הסליחה תלוי בהשרים ויועצי המלך, אבל עמך הסליחה דלך אין שום מונע כלל, אשר המובן מפירושו הוא, דהסליחה הוא מבחינת כי לא אדם הוא, מה שלמעלה מסדר ההשתלשלות. אי"כ צריכים לומר פי' למען תורא, היא יראה מעצמותו ית', ולפי' כי עמך הסליחה למען תורא, דבכדי להגיע לבחינת למען תורא שהיא יראה מעצמותו ית', הוא ע"י עמך הסליחה, ע"י כי ירבה לסלוח, והיינו דעי"ז כי ירבה לסלוח, אז אפשר להגיע לבחינת יראה זו.

ולדהבין זה, יש לבאר ע"פ המשל שאמר רבנו הגדול זצוקלה"ה, כמו אדם שהוא חייב סך גדול עצום ומסוים, ואין ידו משגת לשלם כל חובו, אלא מחצית החוב, והוא אדם ישר, אשר יושר לבבו מעוררו לשלם כל חובו, אבל אין ידו משגת לשלם רק מחצית החוב, ומחצית זה ג"כ אינו באפשרי לו לשלם בפעם אחת, כי אם קימעא קימעא בריבוי שנים. והי' אם למי שחייב לו הוא טוב, ומסכים עם האדם החייב אשר ישלם לו כפי השגת ידו רק מחצית החוב, וגם מחצית זה ישלם באופן שיכול, קימעא קימעא במשך ריבוי שנים, הנה אז האדם החייב משתדל בכל כחו לשלם כל חובו, והוא אדם ישר (און ער איז דאך א אדם ישר), שכאמת מצד יושר לבבו חפץ הוא לשלם כל החוב, אלא שאין ידו משגת, הנה קירוב האדם שהוא חייב לו, פועל בו עוד יותר ריבוי ההשתדלות, עד שיכול להיות כי ישלם לו כל החוב, או בכל

לא אדם הוא: ראה תורה אור ד"ה זכור את יום השבת (השני) וביאורו. ד"ה קול דודי תשי"ט פ"ה ואילך.

אופן יותר ממה שחשב תחלה. אבל אם האדם שהוא חייב לו הוא קשה, וחפץ כי ישלם האדם החייב כל חובו, ובפעם אחת דוקא, הרי מתרשל האדם החייב ומתבלבל ואינו משלם כלום. וכן הוא בענין התשובה, דאנו אומרים ותלמדנו הו"י אלקינו להתוודות לפניך כו' למען נחדל מעושק ידינו, והנה האדם החייב ואינו פורע כלל נקרא עשקן, אמנם ע"י ותלמדנו כו' להתוודות לפניך, ואתה סולח לנו, ולפרוע החוב כפי השגת ידינו, וגם זה קימעא קימעא, הנה על ידי זה נחדל מעושק ידינו, דסליחה זו נותנת כח ועוז להשתדל בכל מיני השתדלות לשלם החוב.

וביאור הענין הוא דהנה כא"א מישראל הנה כירידת נפשו להתלבש בגוף נעשה בעל חוב, דחובו הוא לקיים את המצוות, ולעסוק בתורה ותפלה, ולהאיר את העולם, דכתיב בראשית ברא אלקים כו' דהתורה וישראל נקראים ראשית, ובשבילם נברא העולם, דישראל ע"י התורה מאירים את העולם, דלכן הנשמה נקראת נר, וכמו הנר המאיר את הבית, כמו"כ הנשמה ענינה להאיר את העולם, וכירידת הנשמה נעשה האדם בע"ה, וראשית עבודתו לברר ולזכך את החומריות שיוכל לקבל אור התורה, דתכלית הכוונה דגם הנה"ב יבוא לאהבה את הו"י והנה"ב הוא חומרי ולזאת ראשית העבודה הוא לשכור החומריות והעביות דנה"ב, שהוא ענין הנסירה בעבודה, שזהו גם כן על פי תורה, דכל עניני האדם הוא על פי תורה, וכתיב ותורה אור, שעל ידי לימוד התורה, ובפרט בקביעות עתים לתורה (דעצם הקביעות הוא ענין גדול, והיינו דהן קביעות במקום והן קביעות הזמן, זהו הוראה שענין לימוד התורה קבועה בנפש, והוא עיקר ותכלית הכל), הנה ע"י מאירים את העולם. וזהו אחר וקדם צרתני, דהאדם הוא קדם לכל מעשה בראשית לפי שהוא עיקר ותכלית כל הבריאה דכל הבריאה היא בשבילו. ולכן הוא אחר למע"ב, דמצא הכל מוכן לפניו. וכשם שהוא בגשמיות כן הוא גם ברוחניות דהכל מוכן לפניו דכל הגילויים והאורות שלמעלה הנה הכל הוא בשביל נשמת האדם, שיוכל למלאות ענין וכוונת הבריאה, דזהו"ע משביעין אותו שהו"ע השובעי, שמשביעין ונותנין לו היכולת שיוכל לפעול הבירור והזיכוך הן בעצמו והן בחלקו בעולם. ולזאת אל יפול לב האדם עליו, דמי שיודע ומכיר במהות הנה"ב שלו ורואה כי ברע הוא ר"ל, אשר הנה"ב שלו הנה לבד זאת שהוא חומרי וטבעי, הנה הוא

ענין הנסירה: הובא בלקו"ת להאריז"ל ר"ס בראשית. עץ חיים שער הכללים פי' ופי"ג. שם שער הנסירה. שם שער לד פי"ב. פע"ח שער הק"ש פכ"א. שער העמידה פט"ז. שער ר"ה פי"א ופי"ז. במקומות המקבילים בשער הכוונות ובסידור האריז"ל, ועוד.
 הביאור ע"פ דא"ח ראה תורה אור ד"ה אברהם לא ידענו. לקוטי תורה תבוא ד"ה ענין ר"ה ויוהכ"פ. שם דרושים ליוהכ"פ סדיה שבת שכתון. שם קיצור ע"פ ביום השמע"צ כו' ובכל המועדים. המאמרים דשי"ס לך וירא חיי בהמשך ר"ה עת"ר. ועוד.
 שהוא ענין השובע: ראה ספר קיצורים והערות לתניא ע' נו וע' סה. קונטרס ומעין מאמר יד. ד"ה ועשית חג שבועות תרמ"ז.

מסיתו ומפתה אותו (ולפעמים גם פועל עליו ח"ו, כפי שידוע לו בינו לבין עצמו) על ענינים רעים ר"ל, הנה צריך לדעת כי באמת יש לו כחות ע"ז, לבררו ולזככו ולהפכו ממהות למהות ממש, וכמאמר לפום גמלא שיחנאי, דמי שגופו עב, והנהיב שלו גם ביותר, הנה בהכרח שגם הנפש האלקית שלו גבוהה כמעלה ותגבורת כח ביותר, אשר ביכולתו לפעול גם על נהיב גם כזה. וזהו ענין הנסירה בעבודה, לשכר חומריות וגסות הנהיב, ולפעול בירור וזיכוך גופו, ואחיב הנה ותורה אור, שמאירה נפשו וחלקו בעולם, ובזה הנה פועל (ע"י התלבשות הנהיב בהנהיב בעבודה תמידית) כי גם הנהיב יבוא לאהוב את הוי', שבזה נשלם הכוונה העליונה דנתאוה הקביה להיות לו ית' דירה בתחתונים.

והנה בענין הנסירה, הקשה באור תורה מהמגיד ז"ל, דקוביה באורייתא ברא עלמא (הפי' הוא כדאיתא בזהר קוביה אסתכל באורייתא וברא עלמא, ובמד"ר (בראשית פ"א) איתא, ואהי' אצלו אמון, התורה אומרת אני הייתי כלי אומנתו של הקביה, בנוהג שבעולם מלך בשר ודם כונה פלטין, אינו בונה אותו מדעת עצמו, אלא מדעת אומן והאומן אינו כונה מדעת עצמו אלא דיפתראות (יריעה של קלף דלא קמיט ומצויירם עליו צורות שונות של בנינים, מ"כ) ופנקסאות יש לו לדעת היאך הוא עושה חדרים, היאך הוא עושה פשפשו, כך הי' הקביה מביט בתורה ובורא את העולם, דבריא את העולם הוא על פי התורה וכו') וגם האדם שהוא עול' קטן (דהעול' הוא גוף גדול, דהארץ היא נבראה בציור אדם, וכדאי' כמד"ר (קהלת פ"א) כל מה שברא הקביה באדם ברא בארץ, לדוגמא לאדם יש לו ראש, והארץ יש לה ראש, שנאמר (משלי ח) וראש עפרות תבל, אדם יש לו עינים, והארץ יש לה עינים, שנאמר (שמות ו) וכסה את עין הארץ. וכן חשיב הרבה דברים בדוגמת גוף האדם. ולכן העולם הוא גוף גדול, והאדם הוא עולם קטן). וכדאיתא באדר"ג פליא כל מה שברא הקביה בעולם ברא באדם, ברא חורשים בעולם ברא חורשים באדם, והן השערות כו'. ובמד"ר שהאדם כולל מן העליונים ומן התחתונים כו'. וי"ל דזה שהאדם נק' עולם קטן הוא בהתהוותו למטה, בהתלבשות הנשמה בגוף, דמה שמתלבש בגוף הוא רק הארת הנשמה, דעצם הנשמה אי' שתתלבש בגוף, דהגוף קטן מהכילהי, והנשמה כמו שהיא למע' הי' מופשטת ומושללת לגמרי מן העולם, שבעצם מדריגתה אין לה שייכות אל העולם כלל כו'. וכידוע דהנשמה בעצם היא מעצמות המדריגות דאצילות, דבזה גופא הרי יש התחלקות מדריגות, אם שהוא מבחינת עצם האור, או מבחינת פנימי' הכלי. וידועי' דפנימי' הכלי זהו

לפום גמלא שיחנאי: ראה קונטרס ומעין מאמר יג. ספר המאמרים — אידיש ד"ה אין הקביה בא בטרונאי פ"ה.

שהאדם כלול: בראשית רבה פ"ח ופי"ב.

קטן מהכילה: ראה לקו"ת שה"ש רד"ה יונתי בחגוי הסלע.

וידוע דפנימי' הכלי: ראה ד"ה פנים בפנים דהה"ש תרס"ז (בהמשך רס"ז).

בחי' עצמות ומהות הכלי מה שאינו שייך לבחינת השפעה וגילוי כו'. וכמו"כ הוא בשרש הנשמות למעלה מאצילות, וכמא' ישראל עלו במחשבה, שזהו במחשבה הקדומה דא"ק, היינו בבחינת פנימי' ועצמות א"ק עד שרשן בבחי' פנימי' ועצמות א"ס ב"ה וכמ"ש במ"א, ושרש ומקור הנשמה למעלה גם מהתורה, וכמ"ש ותורה שם בישראל, שמהם נמשכת התורה, וכמ"ש קדש ישראל להוי' ראשית תבואתה, דישראל הם בחינת קדש, דקדש מלה בגרמ"י שהוא בחינת חכמה, דהוא בבחי' הבדלה, וקדש ישראל להוי' דישראל עלו במחשבה, ונק' בחי' ראשית שהן בחי' ראשית אל התורה הנק' תבואתה כו', וכמ"ש באריכות בלקוטי תורה ד"ה יונתי בהביאור. וכדאי' במד"ר' דמחשבתן של ישראל קדמה לכל דבר. ובתד"א שני דבר' קדמו לעולם תורה וישראל איני יודע איזה מהן קודם, כשהוא אומר צו את בני ישראל, דבר אל בני ישראל קדמו. אמנם זהו בבחינת שרש ומקור נשמתם כו', אבל הארת הנשמה המלוכשת בגוף הוא למטה מהתורה. ועז"א בזהר תלת קשרין מתקשראן דא בדא ישראל מתקשראן באורייתא ואורייתא בקוב"ה, שע"י התורה נעשה התקשרות הנשמה באלקות כו', והארה זו היורדת למטה להתלבש בגוף היא מתצמצמת להיות בערך העולם, ונקרא עולם קטן ששייך לומר בה שהיא כלולה מן העליונים ומן התחתונים כו', וגם בהארה זו י"ל דמה שיש בה מבחי' העליונים היינו ממה"ש הר"ז למעלה במד"ר' מהעליונים כי גם הארה זו היא בעצם למעלה מהעולם, דלכן דוקא בירידת הנשמה והתלבשותה בגוף נא' ויפח באפיו נשמת חיים, ואי' בזהר' דמאן דנפח מתוכו נפח, וביאר רבנו ז"ל מתוכיותו ומפנימיותו, שהוא בבחי' כח דוקא שלא נאמר זה במלאכים כו' וכמ"ש במ"א, ואיכ מובן דכל המדריגות שבו הן למעלה מהמלאכים כו'. וי"ל דמצד גופו ונהי"כ הוא למטה מכולם כי יכול להיות גרוע ח"ו מבע"ח הטמאים כו', ומצד נפשו היה למע' מכל הנכראים שבעולמות העליונים כו' וכח הא"ס הוא המקשר ומחבר אותו כו', וכאשר נתקשר ונתחבר בעולם היה נק' עולם קטן, לפי שיש בו מכללות כולם כו'. ולזאת מה שנא' בתורה ביצירת האדם הוא ביצירת גופו ובירידת הארת הנשמה בגוף שז"ע ויפח באפיו כו', והתהוות הנשמה בעצם לא נזכר בתורה כמ"ש במ"א. ויש לומר לפי שהארה זו היא למטה מהתורה כו' כנ"ל. ולהיות שבבחינה זו נק' עולם קטן, ולזאת הוא בכלל אסתכל באורייתא וברא עלמא, דבכלל זה גם בחי' העולם קטן של האדם כו', דמצד עצם נשמתו איתא

ישראל עלו במחשבה: ראה בראשית רבה רפ"א.

וכמ"ש במ"א: ראה ד"ה חייב אינש — פורים תשי"ח — פ"ד.

קדש מלה בגרמ"י: זח"ב צד, ב. וראה לקו"ת נצבים רד"ה כי כארץ.

במד"ר דמחשבתן: בראשית רבה פ"א.

ואיתא בזהר: הובא בתניא רפ"ב, ולע"ע לא מצאתי מקומו.

וביאר רבנו ז"ל: בתניא שם.

וכמ"ש במ"א: אגרת התשובה פ"ד.

בזהרי דכשם דקוביה אסתכל כו', כך בינ אסתכל בה באורייתא ומקיים עלמא כו' דקיום העולם הוא ע"י התורה, וכמ"ש אם לא בריתי יומם ולילה חוקות שמים וארץ לא שמתי. תנאי התנה הקב"ה עם מע"ב אם יקיימו ישראל את תורתו מוטב וא"ל אחזיר את העולם לתהו ובהו דע"י שבינ אסתכל באורייתא מקיים עלמא, ומבואר במ"א על מאמר הזהר הנ"ל שזהו מצד שרש נשמתו שלמעלה מהתורה, ולכן ע"י עסק התורה, הנה מצד שהם בבחי' הפנימי' (היינו בבחי' קוביה דאסתכל כו') ממשיך להיות קוביה אסתכל באורייתא וברא עלמא כו' שממשיך בה מבחינת עצמות אוא"ס ב"ה כו', והמשכת הארת הנשמה המלוכשת בגוף הוא שנמשך ע"י התורה ונכלל כמה שאמר אסתכל באורייתא וברא עלמא כו', ולזאת כל עניני האדם בהתהוותו צריך להיות נרמו בתורה כו'.

ומקשה באור תורה הנ"ל, וא"כ היכן מרומז הנסירה בתורה. אך הענין הוא ע"פ מש"א בגמרא אחת מהמדות שדורשין בהן את התורה, והוא גורעין ומוסיפין ודורשין וכמ"ש ולקח כו' מדם הפר כו' וארוזיל (ובחים דכ"ה ע"א) דם מהפר יקבלנו, שאם נשפך הדם על הרצפה ואספו פסול כו' שגורעין המים מתיבת דם ומוסיפין על תיבת הפר, והנה זהו ענין הנסירה שגורעין ונוסרין מתיבה זו ומוסיפין על תיבה אחרת. וכמו"כ היתה הנסירה באדה"ר. ומ"ש גורעין ומוסיפין ודורשין, רומז על האדם התחתון, ומה גם אם הוא בע"ת. וידוע דאחת ממדות הבע"ת, הוא שינוי מעשיו, שישנה מעשיו ודרכיו שז"ע עזיבת החטא בפועל, ואופן השינוי צ"ל שישנה אל קצה האחרוני. דהנה הבע"ת בהיותו בסורו וקלקולו, הוא דלבו כלב האבן והולך בשרירות לבו, דאין מעצור לרוחו כלל גם כדבר שהוא בעצמו יודע אשר זה נוגע לו במאד, ויודע דמה שאין ממלאין חפצו ומשאלותיו, הוא בסיבת עניניו הלא טובים (אם שזהו בדרך עונש ח"ו, או מניעה כו'), ובכ"ז אינו יכול להעמיד ע"ע בזה מפני שרירות לבו, (די עצם ווילדקייט פון הארצען), והתקשרותו בעניני עולם וחומריותו. ולזאת כאשר שב אל הוי', הנה ראשית כל יתרחק בתכלית מהענינים שהי' בהם עד עתה, ולג' לך אמרינו לנזירא כו'. וז"ע גורעין, שצריך לגרוע ולהתרחק ביותר ממעשיו הקודמים, ויתנהג באופן ההפכי לגמרי מהקודם, דהנה תחלה הי' בתוקף הרע ר"ל לבלי להתפעל משום דבר, לא מבעי ענין אלקי, אלא דגם ענין שכלי אינו פועל עליו לעכבו משרירות לבו, והוא כבהמה ממש בתוקף גדול, שהוא תוקף טבעי, ואח"כ כשמתעורר בתשובה, הרי מחליף צורתו, שהוא בתוקף גדול

איתא בזהרי: ח"ב קס"א, ב. ועיי"כ זח"א מז, א. קלד, א.
היכן מרומז הנסירה בתורה: צ"ע והא כתיב ויקח אחת מצלעותיו. ע"י בפרשי' ובמד"ר פ"ח.
ולדעת שמואל במד"ר פ"ז נחא, וי"ל דויקח אין זה כענין נסירה. ע"י ת"ז ת"י נח (מאמר דש"ס ח"י, עת"ר).

אל קצה האחרון: ראה רמב"ם הלכות דעות פ"ב ה"ב. שמונה פרקים להרמב"ם פ"ד.

בעניני הקדושה, וכל דבר תורה וענין אלקי פועל בו התעוררות והזהר גדולה בנפשו. אמנם כ"ז הוא עדיין תוקף הטבעי שנתהפך לקדושה, וצריך להפכה ממהות למהות, שיהי' התוקף תוקף דקדושה, שהוא ביתר שאת ויתר עז, שז"ע ומוסיפין כו', דהיינו שהענינים שהי' מרוחק מהם יהי' עתה מקורב להם יותר מאדם אחר כו'. דבעצת בסורו וקלקולו ר"ל, הי' מרוחק בתכלית הריחוק מאלקות וענין אלקי, דעיקר ענינו שהולך בשרירות לבו, (הנק' זכות הלב, די הארץ איז אפצן און גלוסט אלץ, וכמבואר בדרך החיים), ומקושר ר"ל בכל הענינים החומרי' וזה כל ענינו, וענין אלקי קלעפט אים גאר ניט, ומכ"ש שיהי' איזה הרגש הביטול, דלזה אינו שייך כלל, הנה כשבא לכלל תשובה, הנה ראשית דבר הוא, שהענינים שהי' מרוחק מהם (בתכלית הריחוק) יהי' עתה מקורב להם יותר מאדם אחר כו', והיא עיקר התשובה יותר מכל התעניתים וסיגופים. וזהו עבודת הבעצת כל היום בקומו השכם בקר, עד שכבו, לעיין ולהשיגח ע"ע, להשתנות בכל ענינו ודרכיו ממש מהקודם, דבמה שהי' מקורב בתחלה יהי' בתכלית הריחוק, ובמה שהי' מרוחק בתחלה, וואס ער האט גאר קיין קלעפט ניט געהאט, אין אלקות און עניני אלקי, יהי' עתה בתכלית הקירוב. ולזאת אמרו גורעין ומוסיפין ודורשין, פי' שיראה הבעצת שיהי' במעשיו מדת נסירה, דהיינו שיראה לגרוע מעניני עוה"ז ומתאוות הגשמיים ומותרות וכל צרכי הרשות, רק יספיק עצמו בכדי ההכרח לקיום נפשו ובריאותו, ועל כל דבר ודבר ידון בעצמו אם צריך הוא להדבר הזה, וידקדק על עצמו ביותר, בדקדוק גדול, ובכל דבר ודבר יהי' כל השתדלותו לשבור את הרצון שכזה, דעיקר גדול בבעצת אז ער זאל ברעכען זיינע רצונות, וכמ"ש בשעצת לרבנו יונה זצ"ל, דהבעצת צריך לשבור תאוותו שכל מה שהוא רוצה ומתאוה, אפילו מדברים המותרים יפרוש מהם, להיות כי התאוה היא אשר היתה בעוכריו, (והיא היא אשר) גרמה הרעה לנפשו לעבור על רצון הוי', לזאת כששב אל הוי', צריך לשבור הסיבה העיקרית הקודמת שגרמה לו הריחוק כו'.

והשבירה היא על ידי הפרישות בפועל ממש, ניט טאן וואס ער וויל, שעייז דוקא נשבר רוח התאוה כו', דכשם שעיי שמשמש בכחותיו הטבעיים הבהמים הי' מתגברי', דסיבת התגברות כחות הטבעיים והבהמי' הוא עיי שמשמש בהם. דאמר רב (ברכות סא, א) יצהיר דומה לזבוב ויושב בין שני מפתחי הלב. והנה זבוב בגימט טובי, שהיצהיר אומר לאדם שהוא מבקש טובתו, ולכן אינו בא עליו לפתותו בתחלה בענינים חמורים, (וכידוע) בהדרגות שלו שנק' הולך עומד ויושב, שמתחלה דרך אגב, ואח"כ מתעכב במעט, ואח"כ נעשה יושב כו'), אלא בדברים קלים. דראשית

בשעצת לרבנו יונה: שער ראשון עיקר ט.

בגימט טוב: קרינים ודן ידן מאמר יג. הובאו בקהלת יעקב בערכו. מאורי אור ז, ד.
וכידוע בהדרגות: ראה סוכה נב, ב. זח"ג רסז, סעי"ב.

כל מראה לו הנחות העולם, אז וועלט דארף מען, ועושה כהאדם קרירות כללי, (מאכט אין אים אַ כללות'דיגע קאלקייט, ופועל בו וועלטיקע הנחות, מה שנאה בעניני עולם, ומגונה בעניני עולם), ובמילא המסחר צריכים, ומאחר שצריכים להתעסק, הרי הנהגת העסק באופן כך וכך, דכן הוא הנהגת העולם, ומראה לו שלרגלי העסק צריכים לעשות באופן כך וכך. וכמו שרואין במוחש בכמה בני אדם שכיון שמגיע לעניני עסק, משתנה מהות מדותם ומתירים לעצמם לשקר כו'. והנה מלבד זאת שעי' הנהגות כאלו נכנסים ר"ל ברשות הנה"ב, ונשכח מלבו כל האמת דוברך הוי' אלקיך בכל אשר תעשה, הנה נעשה בעל מדות רעות דשקר וגנבת דעת כו' ומתייגע במאד בעסקיו, ואינו יכול לקבוע זמנים לתורה, וגם התפלה היא בלתי קבועה ובמהירות, כי המושל הוא הנה"ב, מיט וועלטיקע הנחות, ואך לפי שהוא (הנה"ב), לא נשתרש עדיין, לכן עוד מסכים על התפלה בכלל, אבל משליך בו זיקים ואבני בליסטראות, שהם המח"ז, דלפעמים הנה האדם נזכר שאין צריך לחשוב עתה כי הוא זמן התפלה, ובתוך כך גובר עליו הנה"ב בטענה, הלא נוגע לו במאד, וכאשר ירויח יוכל לעשות צדקה וכו', ובמילא לבד זאת שמבלבלו מתפלה, הנה אינו מניח לו לקבוע עתים לתורה, בטענה כי הוא בעל עסק, ויתן צדקה. וכה מוליכו מדחי אל דחי ר"ל, עד שנעשה הנחה, שבשביל העסק צריכים גם לייגע, אבל לקבוע עתים לתורה אינו יכול, כי אין הזמן גרמא לו, ובתהו ילך, ובהבל יבלה ימיו ושנותיו, עד כי במשך זמן רואה ומסתכל במהות עצמו ומשתומם מאד, איך הגיע לידי מעמד ומצב כזה, שכחותיו הטבעי' הבהמי' יהי' בתוקף גדול כזה, וכחותיו הרוחני' יהיו חלושים ביותר, דהסיבה לכ"ז הוא רק השימוש. והנה כשם שעי' שימוש בכחות הטבעיים מתגברים, הנה כמו כן להיפך על ידי העדר הפועל נשבר רוח התאוה הטבעית כו', והפי' העדר הפועל, הוא שלא לעשות (טאקע ניט טאן) בפוי"מ, ולא כטעות הטועים בעבודה, וחושבים, דכאשר פועלים בעצמם שלא לעשות הדבר (כמו אכילה שתי' דיבור והדומה) בלב ולב, הרי כבר פעל זיכוך ובירור. הנה לבד זאת דעוד ספק גדול, אם אמת הדבר שפעלו בעצמם, שלא יהי' בלב ולב, הנה לבד זאת בזה עוד לא פעלו בעיקר הדבר, שהוא שבירת הרצון, שבזה דוקא נשבר רוח התאוה.

והנה כשם שהבעל תשובה הרי העיקר הוא שיגרע מכחות הנה"ב ויוסיף בהנה"א, הנה כמו"כ הוא בכל אדם, בתחלת עבודתו צריך לנסר ולגרוע מתאות נפשו הטבעית, שזיע שכחי עמך ובית אביך, היינו היציאה מהרגילות הקודמת, שזהו התחלת העבודה, להסיר חומר' וגסות הרע, (אשר כן הי' הדבר. בחסידים הקודמים, שבקרבם אל הוי' להתעסק בעבודה, הנה

בלב ולב: ע"פ לשון הכתוב דברי הימים א' יב, לג, וכפי ויקר' פכ"ה, ב. הובא ברשי' שם. בחסידים הקודמים: ראה קונטרס העבודה ספ"ב. שיחת י"ג תמוז תרצ"א (קונטרס טז). קונטרס חי אלול תשי"ג שיחה ואו.

ראשית העבודה היתה, שעשו הסכם בנפשם, שכל דבר המותר, אך שיש לו איזה רצון וחמדת הלב לזה, לא יעשה זאת כו', ועי"ז נעשה שכירת התאוה, והצליחו בזה הרבה, מה ששכירתן זהו תקנתן כו', דעי"י השבירה הלזו עשו יסוד ושרש להתיקון הבא, שתהי' עבודה תמה בכל עניניהם כו'. וזהו גורעין, שצריכין לגרוע מהתפשטות הנהי"ב. דהנה את זה לעומת זה עשה האלקים, וכשם דנהי"א הרי יש בו מוחין ומדות, הנה כמו"כ הנהי"ב יש בו גי"כ מוחין ומדות, אלא שהנהי"ב עיקרו מדות ושמו מוכיח עליו שנק' נפש הבהמי, דאדם יש לו דעת, ובהמה אין לה דעת ועיקרה מדות, והמדות הם שאינם עי"פ השכל כלל. דגם האדם הרי יש לו מדות, אמנם מדותיו הם עי"פ השכל, והשכל פועל חלישות בהמדות, משאי"כ הבהמה הוא מדות כלבד, והם בתוקף גדול, כמו כן הנפש הבהמית עיקרו מדות ובתוקף גדול. והנפש האלקית עיקרו מוחין. דבאמת הי' חלוקין בשרשו, דהנהי"א שרשו מהתיקון, דעיקרו מוחין, והנהי"ב שרש המשכתו הוא מהתהו דעיקרו מדות. וכידוע מענין ז' מלכין קדמאין דתהו שהם ענפין מתפרדין, דזהו מדות דתהו, שהם ספירות מתחלקות, דכל אחת לא יכלה לסבול ספירה זולתה, ומה גם ספירה ההפכי, דספי' החסד דתהו לא יכלה לסבול ספירה אחרת, ומכ"ש ספירת הגבורה, וכ"א אמרה אנא אמלוד, וזהו סיבת השבירה דוימלוד וימת כו'. ובתיקון העיקר הוא המוחין, וההתכללות שע"י המוחין, שהוא התכללות פנימי. וכמאמרי שם מ"ה דאיהו אורח אצילות, דעושה ההתכללות בהספירות, משאי"כ בספירות דתהו, שהם נקודות ובלתי מתכללים כלל, ואדרבה מנגדים זה לזה, וכאשר נפלו בשבה"כ, הרי נתהווה מזה נפשות הבעי"ח ונהי"ב שכאדם ומכל מקום הנהי"ב הרי יש בו שכל גי"כ, דעם היות דעיקרו מדות, מכל מקום הרי יש בו מוחין גי"כ, שהוא מפני אדם שבפני שור. ובפרטיות הם ב' מדרי"י, דהמוחין הם נהי"ב (מפני כללות ציורו שהוא בהמי), והמדות הם יצה"ר שהוא ציור הרע. וזהו גורעין שצריכים לגרוע מהנהי"ב, ולא מבעי שציור הרע צריכים לגרוע אותו כולו (וכמשי"ת אי"ה), אלא דגם המוחין שלו צריכים לגרוע, והוא עי"י כח ההגבר' שבנפש, כי יש בכח הנהי"א להתגבר על הנהי"ב גם בהיותו בתקפו וגבורתו, שמושרש ומשוקע ר"ל בהמדות ירעות כו', מ"מ יש כח ותוקף בנהי"א להתגבר עליו, (שז"ע משביעין אותו, וכמ"ש במי"א), ולשלוט על רוח תאוותו, וכמו האדם די"ש בו כח לשלוט בבהמה, דהגם שמצד ענין הגבורה, הרי הבהמה בתוקף יותר מכמו האדם, מ"מ האדם שולט בבהמה גם בעת שהיא בתקפה וגבורתה. ואופן השבירה הוא בלי שום טענה ומענה, שגוזר עליו (הנהי"א על הנהי"ב),

גי"כ מוחין ומדות: ראה ספר הקיצורים לתניא עי' פא ואילך. ד"ה יובא עמלק תשי"ט (קונטרס סב) ספי"ב ואילך.

וכמאמר שם מ"ה: הקדמת תיקוני זהר בסופה.

הם ב' מדריגות: ראה תורה אור פ' מקץ רד"ה מי כהו"י אלקינו.

וכמ"ש במי"א: ראה לעיל [ע' רמו] בהערות.

לפרוש מהם בפועל ממש, ואינו נכנס עמו בדברים והסברים, כי בדברים לא יוסר עבד (ובפרט בהיות הנהיב בחקמו בציור הרע, שאינו כלי לשמוע איזה דבר), ורק ירעים עליו בקול רעם ורוגז, ושולט עליו לעצור בעדו, שלא יעשה בשום אופן מה שהוא חפץ, בין שהוא בענין אכילה ושתיה דיבור והדומה, או שהוא באיזה ענין שיהי, ועי"ז נשבר חומרי' וגסות הנהיב כו'.

ואח"כ מוסיפין היינו שיראה להוסיף במעשה עבו' השי"ת, וכשארזיל בתד"א. אם הי' רגיל לקרות פרק אחד יקרא ב' פרקים, דף אחד יקרא ב' דפים כו', וכיוצא בשאר המצוות, ויראה להוסיף בכל עבודת הקודש, בכוונה בקריאת שמע ובתפלה, ובדחילו ורחימו, וגם במדות טובות, ע"ד הדבק במדותיו מה הוא רחום אף אתה הי' רחום כו'. וי"ל שז"ע תשובת המשקל, שלפי ערך שקידתו שהי' מקודם בענינים החומרים, והי' מתענג בהם, נגד זה צריך להכביד ע"ע עול הקדושה, כמו עול תורה ועול מצות, ולהיות משוקע בהם ולהתענג בהם כו'. ומי שהוא בעל נפש (ועבד אדעתי' דנפשי', לתקן נפשו, הנה) מה טוב שיהי' מדה כנגד מדה, והיינו בדבר הדומה, ואותו הכח יתן בקדושה ביתר שאת כו'. ולפי"ז י"ל דגורעין ומוסיפין, זהו תשובת הגדר ותשובת המשקל כו', דגורעין הוא תשובת הגדר, שגודר ועוצר בעת התפשטות הנהיב, וכמו הבהמה וחי' רעה, שגודרין בעדם בגדר של ברזל שלא יזיקו, הנה כמו"כ הוא ענין תשובה זו, הוא ההגדרה וההעצרה בהתפשטות הנהיב, דעוצם עיניו מלראות מה שהוא מתאוה, ואוטם אזניו אשר לא ישמע במה שהוא חפץ, דכ"ז הוא בכח וגבורה, שגודר בעד הנהיב, שאינו יכול לזוז משם. ומוסיפין הוא תשובת המשקל, דבאופן שהי' תחלה מקושר ונתון בעניני העולם, הנה באופן כזה יתן את עצמו אל הקדושה. וענין ודורשין, ע"ד ודרשת וחקרת, והיינו לפשפש ולחפש גם דקות הרע שבו לבערם, ולהיות בכחינת בר לבב כו', דלבבו תהי' טהורה ונקי' והוא דמה שמשיג במוחו יתקבל בהלב. דהנה ההשגה הוא טוב, (והיינו דכל אחד ואחד משיג בכי טוב), וכמו בענין דהוי' ואלקים כולא חד, הנה בהשגה הי' מושג בהשגה טובה וכידוע ענין זה בארוכה, דכאשר אנו רואין שיש איזה מציאות הרי בהכרח די' איזה דבר שממנו נעשה, והדבר שעושה את היש הזה הרי אינו ממהותו של היש, דהלא יש מיש הוא שקר גמור, ובהכרח שהמהווה הוא אין, והיינו האין האלקי, דכן מרגיש האדם זאת בנפשו, ומזה הוא מבין איך שהוא בעולם דהעיקר הוא האין האלקי, וא"כ יודע כי הטבע (בגימט' אלקים), הנה באמת הוא למעלה מהטבע, וזה משיגים בטוב, אמנם השגה זו אינה באה ללב, כי פרעה אותיות העורף, שעומד במיצר הגרון,

בתד"א א"ס הי': הובא באגרת התשובה ספ"ט. ובהגהות הצמח צדק שם כתב: ע' ויקרא רבה מ"ה ע"ש. — וצ"ע בשני הסדר במארזיל זה כמו שהובא באור תורה (רמזי תהלים) מכמו שנעתק באגה"ת.

פרעה אותיות הערף: לקוטי תורה להארזיל פ' וישב ורי"ט שמות, ובכ"מ. ראה בכ"ז תורה אור וארא ביאר לדי' לכן אמור לבני ישראל. ובהוספות לתו"א ר"ס ויחי.

ומפסיק אשר ההשגה כמו שהיא במוח, לא תגיע אל הלב. וזהו ג' שרי פרעה, שהם קנה ושט וורידין, דפרעה אמר לא ידעתי את הוי', ומי הוי' אשר אשמע בקולו, דמשם אלקים ידע גם פרעה, דשם אלקים בגימט' הטבע, מזה ידע גם פרעה, אבל בשם הוי' שהוא למעלה מדרג הטבע, אמר פרעה מי הוי', ועיי שריו הנ"ל, (אשר בדיכ הוא הנחות העולם הנ"ל), שהוא הקרירות בעניני אלקות, והרתיחה בעניני עולם כו', מונע ומעכב אשר ההשגה כמו שהיא במוח לא תגיע אל הלב. וענין וחקרת הוא לדרוש גם אחר העלם הרע, והיינו דקות הרע, דזהו סיבת מניעת אור ההשגה בלב, אמנם כאשר וחקרת כו' ומסיר דקות הרע אז נעש' בר לבב, דבר יש בו ב' פי', הא' לשון טוהר ונקי, והב' מלשון תבואה ופרי דכאשר עוסק בעבודה להסיר המיצר דגרון הנ"ל, אז נעשה לבבו טהורה ונקי, שיוכל לקבל בלב ההשגה כמו שהיא במוח, ואז הנה לבבו תתן פרי', דלכא פליג לכל שייפין, דזהו ענין הלב שנותן כח ועוז בכל אבר. וכידוע בענין דפיקא דלכא, והיינו דכל האברים פועלים פעולתם כפי הראוי להם כו', והא בהא תליא, דכאשר הלב טהורה ונקי, יכולה לקבל ההשגה כמו שהיא במוח, אז הנה לכא פליג לכל שייפין, דכל האברים עושים בפועל, כמו שהוא השגת מוחו כו'.

והנה עוד פי' בל' ודורשין, עיד כי תדרשנו בכל לבבך, דהנה לפעמים כאשר האדם עומד ר"ל במצב רוחני שפל במאד, שהוא מלוכלך במדותיו ועניניו, אשר לכא לפומא לא גליא, ורק האדם בעצמו יודע זאת, וכמאמר הלב הוא שמבייש את האדם, לפי שהוא יודע מה הוא, דלעצמו (בינו לבין עצמו), הוא יודע מה הוא, ואשר מעמדו ומצבו הרוחני הוא רע ומר במאד, והנהיב שבתחלה הוא המסית ומדיח כנ"ל, הנה אח"כ הוא מוריד את האדם ומשפילו בתכלית לומר לו איך תרהיב עוז לגשת אל הקדש, להתקרב אל העבודה, ומוריד את האדם ביותר, והאדם נופל בעצמו מזה מאד, כי יודע הוא אשר האמת כן, כי מצבו גרוע ושפל במאד מאד, והנה אחרי כל זה אל יפול לב האדם עליו לאמר גואש ח"ו, אלא יתן אל לבו לשוב אל הוי', והוי' יסלה לו. וזהו ובקשתם משם את הוי' אלקיך ומצאת כי תדרשנו בכל לבבך כו', וענין הדרישה הוא כמו דרישת השופט, שחוקר ודורש באיזה משפט עדימ, שהדרישה אין זה דשואל כלכד, כי אם ענין הדרישה, שחוקר בענינים אחרים ושואל דברים מן הצד, דברים כאלו אשר לכאורה אין להם שייכות לענין זה, ומכל הענינים האלו, הי' בא אל הדבר הזה אשר הוא צריך לדעת. וזהו ובקשתם משם, דשם הכוונה על הקליפוי' וסט"א, וגם ומשם יבקש וידרוש כו' כי הוי' הוא האלקים, דהוי' ואלקים

דפיקא דלכא: ראה תיז תי' סט דף קת. טעמי מצות להרחיז פי' וירא. לקוטי תורה ביאור לדיה אלה פקודי פי'.

הקליפות וסט"א: כי לשון זה הוא דבר שיכול להראות עליו . . וא"א לומר כך רק על הקביה כמיש זה אלי ואנוהו, כי מלא כל הארץ כבודו, אבל מקום ומשכן הקליפות נק' שם כלומר עמוק מאד למטה (לקרית חקת ספי"ב. דיה אני לדודי — הא' — פי"ב, ע"ש).

כולא חד, ומצאת כי כן הוא, רק כי תדרשנו, בדרישה וחקירה, בכל לבבך כו', דאלקות יכולים למצוא בכל מקום ובכל דבר כו', והיינו דבכל מקום שהוא (גם אם ח"ו עומד במצב גרוע ושפל במאד, אל יאמר נואש ח"ו, וכאשר ישים אל לבו), יכול למצוא ענין אלקי לעורר נפשו בזה, והוא כאשר יתבונן על ההיפך מדרכי הוי", איך שהוא רחוק מהוי' בתכלית הריחוק, כמו עוברי רצונו, והרי גם לעוברי רצונו נמשך להם חיות, ומאין נמשך להם שפע וחיות להיות להם חיות וקיום, הכל הוא מרצונו ית', שרצונו ית' הוא המח' אותם, כמ"ש ואתה מח' את כולם כו', והי' היפך רצונו לגמרי, ואיך נמשך להם איזה חיות, אך על זה אמרו, כמה ארך אפים לפניו, שמבחי' ארך אפים נמשך ונשתלשל ממדרי' עליונות דרך נפילה להחיות העכורים, אף שהם עוברי רצונו, ואם לעוברי רצונו נמשך מבחינת רצה"ע שלא ע"י השתל', שאם הי' ע"י השתלשלות לא הי' נשפע להם החיות, שהרי בהשתל' ההמשכה הוא ע"פ דין וחשבון, ונמשך דוקא למי שהוא בטל כו', כ"א שמקבלים מבחינת א"א שלא ע"י השתלשלות כו', אם כן לעושי רצונו על אחת כמה וכמה, שיושפע בחינת הרצון העליון שהוא למעלה מעלה מגדר השתלשלות, (ומה שנק' עושי רצונו, י"ל לפי שהוא איש ישראל בעצם, ובפרט שנתעורר לשוב אליו ית' כו', וגם הוא איש ישר, שמודה שמגיע ממנו ורוצה לשלם כפי השגת ידו, (איש ישר הכוונה דנקודת הלב תמימה היא), והראי' שהתעורר בתשובה, אלא שהנהיב מורידו ומשפילו עוד יותר ויותר כנ"ל, בזה שאומר לו מי אתה כו'. וזהו כי עמך הסליחה, אתה חייב לסלוח, דאתה חפץ בתשובה. ועמך מדת הסליחה ראוי כי מאחר שהעבד מכיר בחטאו ונכנע, אתה תרבה לסלוח ועמך הסליחה, שאינו כמו במלך בשר ודם שתלוי בנימוסי המדינות כו', שזהו ע"פ סדר השתלשלות, אבל עמך הסליחה היינו) שלא ע"פ סדר השתלשלות, בבחינת חכמה ומדות כו', וכאשר יתבונן דמבחינת עצמות אור אין סוף הסובב כל עלמין נמשך בנפשו לסייע לו ולהאיר נפשו כו', תהי' התעוררות נפשו בבחינת פנימי' נקודת הלב, שהוא בחינת תשובה עילאה שקדמה לעולם. וזהו כי תדרשנו בכל לבבך ובכל נפשך, (דבכל לבבך שיהי' בר לבב, ובכל נפשך נפש רצוני, דכל רצונו יהי' רק בזה, והיינו) שיתהפך לבו מן הקצה אל הקצה, ואתהפכא חשוכא לנהורא, ע"י בחי' רעותא דלבא זו, למאוס בחי' עולם הזה ותענוגיו, ולמשוך לבו ונפשו לדבקה בו ית' כו'.

ארך אפים לפניו: ראה בכ"ו בקונטרס ומעין מאמר ת, ואילך.

נפש רצונו: כמ"ש אין נפשי אל העם הזה (ירמי' טו, א). — ראי' זו הובאה בתורה אור מקץ ד"ה רני ושמחי, ובכ"מ בדא"ת. ולכאורה צ"ע מטני מה אין מסתעין ממשני בתורה — בראשית כג, ח — אם יש את נפשכם. וי"ל דשם מדבר בלעזי' וסט"א, אשר בבואה דבבואה לית להו (ראה לקוית סדיה כי תצא — השני — וביאורו), ולכן אין מזה ראוי גמורה לפי' ובכל נפשך דקדושה. וע"פ חילוק זה מובן ג"כ דאין ראוי ממשני — תהלים כו, יב — אל תתנני בנפש צרי. — וגם בזה נראה עד כמה מדויקים בתורת הדא"ת אטילו פרטים שבאו בטל ובדרך אגב.

וזהו ודורשין ענין הדרישה הוא התגלות בחינת פנימיות הלב, בחינת רעותא דלכא שמצד שרש הנשמה כו', דבצדיקים מאיר גילוי אור עצם הנשמה על ידי התפלה, וכמ"ש בלקו"ת ד"ה יונתי בענין קומי לך. וכנודע להתפלה הוא התחברות הארת הנשמה המלוכשת בגוף, עם שרש ומקור הנשמה, שז"ע סולם דתפלה, שראשה מגיע השמימה כו' כמ"ש במ"א. אבל בע"ת דהארת נשמתו ירדה למטה נאחות בסח, שהוא הנה"ב, וא"א לעלות למעלה כו'. וזהו יונתי בחגוי הסלע, וא"א לה לפרוח בכנפי' שהן האהבה ויראה שבלב כו', העצה הוא הראני את מראיך, שע"י ההסתר עי"ז יבוא לבחינת רצוא כו'. והוא ענין ובקשתם משם הנ"ל. אמנם עי"ז נעשה תוקף הרצוא ביותר גם מבצדיקים, דעיקר עבודתם הוא בבחי' סדר והדרגה, וגם בחינת רעותא דלכא שלהם הוא בבחינת סדר והדרגה כו' וכמ"ש במ"א. אבל בב"ע"ת ע"י ובקשתם משם הנ"ל, נעשה הרצוא בתוקף ההתפעלות ביותר, שלא בסדר והדרגה, שז"ע בסתר המדריגה כו'. אשר בדרך כלל הוא כמ"ש מי יתנך כאח לי, אמצאך בחוץ, מי יתנך כאח לי קאי על בעלי תורה, שע"י עסק התורה מאיר גילוי אלקות בנפשו כו', ואמצאך בחוץ קאי על בעלי עסקים, שהגילוי אלקות בהם הוא ע"י בחינת חוץ, והיינו מה שנראה אלקות בהנהגת העולם בהשגחה פרטית כו', והוא מה שמתוך ההעלמות וההסתרים נראה האור האלקי, ע"י שיתן דעתו ולכו על כל דבר, איך שהכל בהשגחה ואינו ע"פ הטבע כ"א בכח אלקי שמביא לאיזה כוונה פנימי' כו'. ואז הוא רואה דשמש ומגן הוי' אלקים, דכשם שהמגן ונרתק על השמש, הוא בשביל שיוכלו לקבל אור השמש, כמו"כ ההסתר דהטבע, הוא בשביל שיהי' השפעה גשמי' ויושלם הכוונה פנימי' ביחוד כל הדברים הגשמי', לאשר באמת הוא דהוי' ואלקים כולא חד, דהטבע עצמה היא למעלה מהטבע.

אמנם צריך להבין למה הוא הסדר באופן כזה דוקא, דגורעין ומוסיפין, שצ"ל תחלה גורעין מתאוות הנה"ב, ואח"כ ומוסיפין כח הנפש האלקית. ולמה לא יהי' תחלת העבודה בנה"א, שהרי גורעין ומוסיפין זהו ממדות התורה, וע"פ התורה הלא האלקים עשה את האדם ישר, והי' צ"ל התחלת העבודה בנה"א, דהרי ענין הנסירה אינו רק גבי בע"ת, שהגבירו כח הטבע דנה"ב, כ"א בכל אדם כעבודתו. צ"ל מדת הנסירה, וע"פ התורה שהאלקים עשה את האדם ישר, הי' צ"ל תחלת העבודה בנה"א, להאיר נפשו באור האלקי, ע"י התבוננות והשגת אלקות, ובהתעוררות אלקי באהוי"ר, להכניע עי"ז המדות טבעיים דנה"ב כו'. אך הענין הוא דהנה בהב' נפשות דנה"א ונה"ב שיש בכל אחד ואחד מישראל, כמ"ש ונשמות אני עשיתי, הגם דעיקר החיות דישראל הוא הנה"א, וכמ"ש ויפח באפיו נשמת חיים, דהנשמה האלקית זהו החיות המחי' אותו כו', (וכן נראה במוחש בכמה ענינים כו').

כמ"ש במ"א: ראה לקו"ת ד"ה יונתי וביאוריו בענין קומי לך.
מי יתנך . . . אמצאך בחוץ: ראה בכ"ז בארוכה בתו"א פ' תרומה ובלקו"ת שה"ש ע"פ זה.

מ"מ הרי הנהיב קדום לבוא, דלפתח חטאת רובץ, דמשעה שננער לצאת מיד היצה"ר בא, וכמארזיל (סנהדרין דצ"א ע"ב). ועמ"ש הרמ"ז באורך ר"פ וישב דקע"ט. והיצ"ט בא לאחר י"ג שנה, ולכן היצה"ר נק' מלך זקן וכסיל, והיצ"ט נק' ילד מסכן וחכם, ונק' בקהלת ילד השני. ובס"ב כ' ונפש השניה בישראל כו', דנפש האחת היא מצד הקליפה, ונפש השניתי היא חלק אלקה ממעל כו'. והגם דקודם י"ג שנה ג"כ הנשמה האלקית היא המח' אותו, מ"מ אין הנשמה האלקית בבחינת התפשטות והתגלות. וע"ד שקודם התפלה הנשמה באפו, וכמ"ש חדלו כו' אשר נשמו באפו, ועל ידי התפלה דוקא מתפשטת ומתגלה בגוף כו', כמ"כ בכללות ימי האדם, עד י"ג שנה, הוא עדי"מ נשמה באפו, והתפשטות שלה לאחר י"ג שנה כו', והטעם מה שהנהיב בא קודם, הוא מהכלל הידוע, דקליפה קדמה לפרי, דכן הוא גם בגשמיות, כמו בפרי האגוז שיש בו ד' קליפות, הרי תחלה צומח הקליפה ואח"כ הפרי. וכמו רבי מאיר רימון מצא תוכו אכל קליפתו זרק, דרימון הוא פרי חשובה, דהמצות נמשלו לרימון, וכמ"ש כפלה הרמון רקתך, שאפילו ריקנין שבך מלאים מצות כרמון כו' יש לו קליפה והיא מקדמת לבוא ואח"כ בא האוכל שהוא התוך כו', וכך בתבואה תחלה צומח התבן והמוץ, ואח"כ החטה, ובתחלת הצמיחה נראה שהן העיקר, וכן חושבים א"ע לעיקר. וכדאי' במד"ר וישלח שמדיינין אלו עם אלו כו'. וכמ"כ בהשפעת השכל, תחלה אומרים המשלים והצעות דברים שא"ז עיקר, וה"ה כמו המוץ והתבן, ואח"כ אומרים עיקר השכל כו', והיינו דעיקר המכוון בא לבסוף כו'. והענין הוא, לפי שכן הוא בשרשן, דתהו קדם לתיקון. דהגם שעיקר הכוונה הוא בחינת התיקון דוקא, וכמ"ש לא לתהו בראה אלא לשבת יצרה, וכמאמר דין אהני ליי' ודין לא אהני ליי' כו', וכמ"ש ואוהב את יעקב, וקדום במחשבה, דיעקב הוא הבכור באמת כו', ומ"מ התהו קדום אל התיקון כו', וכמ"כ בהשתלשלות והתהוות העולמות, דהתהוות הקליפה קדום להתהוות הפרי כו', והנה סיבת הדבר, למה באמת התהוות הקליפות קדמה לפרי, י"ל שאם ה"ה התהוות הפרי קודם לא ה"ה אפשר להיות כלל התהוות הקליפה, ומכ"ש שלא ה"ה אפשר להיות שילביש את הפרי, ולזאת צ"ל התהוות הקלי' קודם. והדוגמא לזה הוא כמ"ש בע"ח בענין אורות וכלים, דהקשה, למה ה"ה צ"ל הצמצום, שיתעלם האור לגמרי ויתגלה מציאות הכלי, ואח"כ נמשך האור מבחינת האור אין סוף

ונופש השנית: ראה בכ"ז בספר הקיצורים והערות לתניא ע' עב ואילך.
 התפשטות והתגלות: להעיר משו"ע לרבנו הזקן חאו"ח מהדורא בתרא סו"ט ד.
 מהכלל הידוע: לקוטי תורה להאר"ז ס"ט וישלח. ספר הקוטים ש"ס. ועיי"ג וחי"ב קח, ב.
 שיש בו ד' קליפות: זח"א רסג, א. מקדש מלך לזהר ח"א יט, ס"ב. הובא ונתבאר בערכי
 הכינים להצ"צ (נדפסו בספר החקירה אשר לו) ערך אגוז.
 והענין הוא: ראה בכ"ז בספר קיצורים והערות לתניא ע' מח ואילך.
 דין אהני ליי': ראה בראשית רבה פ"ג, ז. שם ס"ט. קה"ר פ"ג, יא. יליש קהלת רמו תתקסח.
 מדרש זוטא קהלת ש"ס. זח"א רסב, ב.
 כמ"ש בע"ח: שער א' סוף ענף ג.

שלפני הצמצום, ומפני מה לא נשאר בתחלה אור הקו כו', ותירץ דאם הי' האור תחלה לא הי' אפשר להיות התהוות הכלי, אבל לאחר שנתהוו הכלים, אינם מתבטלים גם כשמאיר בהם אור הקו כו'. ובדוגמא כזאת י"ל בענין הזה, שאם הי' תחלה התגלות הפרי, לא הי' אפ"ל התגלות הקליפה, ובפרט שילביש את הפרי, ולזאת צ"ל תחלה התהוות הקליפה ואח"כ הפרי כו'. וזהו ג"כ מה שהנהיב קדום לבוא ואח"כ הנפש האלקית כו'.

ומאחר שהנהיב אקדמי טעניתי, הנה כאשר הנפש האלקית בא ומתגלה לאחר י"ג שנה, הי' מתעלם בהנהיב, דהיינו שהנהיב מעלים ומסתיר עליו כו'. ולזאת צ"ל תחלה גורעין ואח"כ מוסיפין. דהנה נתיל דגורעין הוא להסיר חומריות העב, וכענין שכחי עמך כו' דהיינו החומר' שהוא מורגל בהם מצד התולדה כו', הרי קודם ההסרה הזאת מוסתר ונעלם הנהיב בחומר' דנהיב, דרשע מכותיב את הצדיק, ואינו נראה ונרגש בו כלל איזה ענין אלקי כו'. דהנה הנהיב בעצם הוא כלי לאלקות, ולכן הנשמות נק' כסא להקביה, וכמ"ש הוא קיים ושמו קיים וכסאו נכון, דקאי על נשמות שנק' כסאי, לפי שהן כלי לאלקות. דכאשר עוסק בהשגה אלקית, הי' מביין ומרגיש את הענין האלקי, שבא בבחינת הנחה טובה בנפשו, והאור האלקי מאיר בנפשו שמתפעל בזה כו', אבל כ"ז הוא כשהנפש האלקית הוא בהתגלות, משא"כ כשהוא מוסתר בהנהיב, הרי אין מאיר בו האור האלקי, וכמ"ש כי אם עוונותיכם היו מבדילים כו'. וכמ"ש באגה"ת פ"ה, דאין שום דבר חוצץ ומפסיק לפניו כ"א עוונותיכם היו כו', לפי שהם נגד רצה"ע ב"ה כו'. ולזאת בהכרח להסיר תחלה החומר' העב ע"י ההגברה על נפשו בבחינת כפי' בפועל כו', בכדי שיתגלה הנפש האלקית במקצת עכ"פ, ואזי יכול להאיר נפשו באור האלקי ע"י השגה כו', אבל תחלה צריכים להסיר החומר' בכדי שיתגלה הנפש האלקית. ואח"כ באמת צ"ל העבודה מצד הנפש האלקית כו'. וכמו"כ מצד הנהיב גופא, צ"ל תחלה שבירת החומר' העב, בכדי שיהי' באפשרו להתתקן כו', דכ"ז שהוא בתוקף יותר, אי אפשר לפעול בו ההכנעה והביטול, מפני שאינו מתפעל כלל מהאור אלקי, ואין האור דנפש האלקית פועל בו הביטול, אם לא בענין התשובה, שזהו התגלות יתירה מהנפש האלקית הי' פועל גם כשהנהיב הוא בתוקף כו'. אבל העבודה שע"פ טעם ודעת, אינו פועל בהנהיב כשהוא בתוקף. ולזאת צריכים לשבור תחלה כללות החומריות שלו. ומה גם שעיקר התיקון והבירור לעשותו כלי שייך בכחות שלו, והיינו להפכם לאלקות, שגם הוא ירצה באלקות כו', וכאשר הוא בתוקף הישות אינו בערך כלל שיונח אצלו איזה ענין אלקי, וירצה באלקות כו', כ"א צ"ל תחלה שבירת החומר' העב, שזה צ"ל בכחי העברה לגמרי, דגם בהכרחיות שלו, הרי הציור הרע צריך העברה לגמרי, רק הכח

נשמות שנק' כסא: ראה ברכות לב, א: כסא של שלש רגלים. ולהעיר שעולם הבריאה הוא עולם הכסא וגם עולם הנשמות, כידוע.

המתאווה יכול להתהפך כו' וכמ"ש במ"א ונת' לעיל (בד"ה ביום השמע"צ), ומכ"ש שחחומרי הכללית א"א להתתקן שהרי זהו ציור הרע שמוטבע ומושרש בו כו', כ"א צריכה שבירה והעברה לגמרי כו', ואח"כ יכול להיות העבודה בתיקון הכחות שלו כו'. והנה כריח אלול הוא זמן הרחמים, שאז מאירים י"ג מדות הרחמים, ואז עניני עבודה בנקל יותר, דכתיב ואנכי עמדתי בהר כימים הראשונים, מה הראשונים ברצון אף אלו ברצון. ולכן הנה העבודה בימים אלו הם בנקל יותר. ובסוף חדש אלול הם ימי הסליחות, שהם ימים קבועים לימי דין וחשבון, במה שעבר עליו במשך השנה, ומתבונן איך כי בהבל ילך כו', ומתמרמר בנפשו מאד ע"ז, ושב אל הוי' בכל לבו נפשו ומאודו, והוא הכנה אל העבודה דר"ה, דבר"ה הרי העיקר הוא העבודה דקבלת עומ"ש בכל מיני עבודת עבד, וכפי אופן עבודתו בימי הסליחה, לעקור רצונו מכל עניני עולם בכלל, ועניניו הפרטים בפרט, באופן כזה תהי' עבודתו בר"ה.

וזהו כי עמך הסליחה למען תורא, דר"ה עשי"ת ויוהכ"פ נקראים ימים נוראים שאז הוא גילוי בחינת ונורא שמך, דיש יתרון ביראה על האהבה, דעם היות דעבודה באהבה היא עבודה תמה, ויש בזה סדר דבכל לבך כו', מ"מ יש יתרון ביראה על האהבה, דאהבה באה מהאוהב אל הנאהב, ולפי אופן קירוב האוהב כן תהי' גודל האהבה, אבל יראה הרי זה מן הנורא בעצמו, שלא כפי אופן היראה. וזהו כי כו' למען תורא, בכדי שתהי' היראה האמיתית, הוא ע"י כי עמך הסליחה בימי הסליחה, כי הנה אתה חייב לסלוח, דלהיות שמלמעלה רוצים בענין התשובה, כי הלא לא אחפוץ במות הרשע כ"א בשוב רשע מדרכו וחי', דהעיקר הוא התשובה, ואין לך דבר שעומד בסני התשובה, דאפילו אם הוא ח"ו במצב שפל וגרוע מאד ברוחני, והוא ח"ו בכלל עובדי רצונו כנ"ל, מ"מ תשובה מועלת, דזהו בשוב רשע גם מדרכו וחי', דבכל מקום שהוא יכול האדם למצוא ענין אלקי במה לעורר נפשו, וכאשר האדם מתעורר בתשובה אתה חייב לסלוח, ועמך מדת הסליחה ראוי היא, כי כאשר העבד מודה שחטא ושב מחטאו, ומתוודה עלי פשעיו, וחפץ לשלם חובו, הנה כי עמך הסליחה, שאין זה תלוי בסדר השתלשלות, כ"א מלמעלה מסדר השתלשלות כנ"ל. וזהו כי עמך הסליחה, דע"י כי תסלח בימי הסליחה, אז הנה למען תורא, הוא בכדי שיוכל להיות העבודה האמיתית דר"ה, כי יורגש, עס זאל זיך דערהערן, בחינת קדוש אתה ונורא שמך.

Vertical line

הוספות

הוספות

שיחות*

ליל שמחת, תרפ"ב.

אין קאלט, און היינט אין שמחת, אידען צאלן גאנץ גענוג פאר דעם אתה הראת מיט געזונד און מיט ווייב און קינדער, איוואן חראפ גיט אים א פולע, וואס ביי יעדער ענין אין פאראן מס'נ, דער קוצו של יוד און דער יוד פון שם הוי, וסיפר המעשה מר' לוי יצחק מבאר דיטשוב שהוא ה' מתפלל מוסף ברה לפני התיבה וקודם קדיש ה' אומר, דער פריישיער קייזער זאגט איך בין קיי זער, דער רוסישער קייזער זאגט איך בין קייזער, און איך לוי יצחק בן שרה זאגט יתגדל ויתקדש שמי' רבא, אין אידן צאלן גענוג פאר דעם אתה הראת און היינט אין דאך זמן שמחתנו, דארף מען נעמען משקה, אבער א גאנץ יאר דארף מען קיין משקה ניט טרינקען. וסיפר המעשה מהרשב"ץ ז"ל שהוא ור' הענדעל מפלעשעניץ ככל ליל ו' פרשת משפטים פלעגן זיי פארבריינגען, נע מען א סאטקע משקה און אנגיסן צוויי קעלעשיקעס מיט משקה און אויף דעם פארבריינגען א גאנצע נאכט און פלעגן ניט טרינקען, ושיבח מאד את הרשב"ץ ז"ל, אין משקה דארף מען טרינקען נאר שמחת תורה, י"ט כסלו און פורים.

בכל פעם שהי' אומר לחיים הי' מברך אן דער אור הנשמה זאל מאיר זיין אין גוף און מען זאל זיין מקושר צו דעם טאטען, און אויף דעם ווארט די משקה א גאנץ יאר, וואס איוואן חראפ בעת ער

(רא"מ ביקש מרשיג מעט משקה ונתן לו, ואמר לחיים השיית יעזרך בגשמיות וברוחניות. ואמר כ"ק אדמו"ר שליט"א:)) וואס גיסטו איהם א בעל-הבית'שע ברכה, א חסידישע ברכה אין אין רוחניות און אין גשמיות, כי בעלי בתים ענינם שהם עושים מגשמיות רוחניות, כי ענין הבעל עסק הוא לעשות מגשמיות רוחניות שכל ענינם יהי' אלקות, והיינו ע"י שנותן מעשר מתומכי אורייתא כו', אבער א חסידישע ברכה אין מרוחניות לגשמיות כי ענינו של יושב אוהל הוא אראפטראגן די השפעה מרוחניות לגשמיות.

(אח"כ התחיל ליתן משקה לכאוי"א מהמסובים, ואמר:)) היינט דארף מען נע מען משקה ווייל היינט אין זמן שמחתנו שמחה תורה, א גאנץ יאר דארף מען קיין משקה ניט נעמען כמ"ש בע"ח שדברים חריפים מזיקים למוחין. וסיפר המעשה מהה"מ שפעם א' אכל צנון ולא בא אליו המלאך ותמה מאד על זה ושאלו מדוע לא בא? והשיב ווי קען איך צו דיר קומען אז דו האסט געגעסן צנון. ע"כ בכל השנה אין צריכים לשתות משקה ואסור לשתות משקה, רק היות שהוא זמן שמחתנו דארף מען טרינקען משקה, די משקה ווארט א גאנץ יאר אויף דעם וואס א איד זאל איהר נעמען שמחת, וזמן שמחתנו וואס מען זיצט אין סוכה, מען ווערט אויסגעריסן עס

* מרשימות השומעים, ובלתי מוגהות.

(אח"כ התחילו לנגן, ונתן משקה לכאו"א, ודיבר עם כאו"א בפרט, מ'האט זיך אָנגעשטופט אויפ'ן כסא אדמו"ר נבג"ם זי"ע ואמר:) מען זאל זיך ניט שטופן אויפן שטול, דער טאטע איז דא (זה אמר בחשאי). (ואמר לו אחד, עס איז דאך ניט נוגע צום געזונד איצטער? והשיב:) מצד אימת עבד לאדוניו מרחיק את עצמו ממקומו. וסיפר המעשה מאדמו"ר נבג"ם זי"ע שפעם אחת ראה שעמד אצל שלחן שאדמו"ר מהר"ש נ"ע נבג"ם זי"ע פלעגט פראווען יחידות עליו און האט זיך איין געבויגט אויף אים זמן רב, לערך 3/4 שעה ועיניו זלגו דמעות, אח"כ הוציא ניר מכיסו און האט אָוועק-געלייגט אויפן טיש, פאָנאָנדער גענו-מען, ואמר עוד מעט, לקח את הניר חזרה לכיסו והלך לאחוריו כו', דאָרף מען זיך ניט שטופן.

הזהיר מאד שלא לחקוק צורת אדמו"ר נ"ע בגנזי נסתרים כי אם בעתים נחוצים שצריך לו ח"ו לאדם בגשמיות או ברוחניות. עוד אמר, מיר האָבען גי-זעהן דעם אור פני מלך חיים, הגם מען טאָר ניט זאָגען אויף אַ נברא וואָרום אור פני מלך חיים זאָגן מען אויף מלכות דא"ס נאָר מ"מ האָבין מיר געזעהן דעם אור פני מלך חיים כו'.

מאכט די משקה האָט ער דאָך אַ נכפ"י, זיצט אַ גאַנצע נאַכט און טרייבט זיי, און קען ניט נעמען, ווייל די משקה דאָרף טרינקען אַ איד שמחת תורה, אויף וואָס, אויף אַ פעולה פון אַ אידען וואָרט אפילו מלאך מיכאל, וואָס ער האָט דאָך שטענ-דיק אהבה צו אלקות, מ"מ וואָרט. ער אויף אַ פעולה פון אַ אידען, ווען קען ער אָנהויבן זאָגן קדוש, אַז אַ איד זאָגט דאָ למטה פריער קדוש, ברין יחד כוכבי בקר, וואָס מלאך מיכאל האָט דאָך קפ"ץ אלף מחנות, וואָס קיין מלך האָט אַזוי-פיל מחנות ניט אַרויסגעשטעלט, און אין יעדער מחנה איז דאָך עד אין מספר און זיי אַלע וואָרטען אויף אַ אידען, אַ אידען דאָרף גאָר ניט זיין נוגע ווען דער זמן איז, ער דאָרף וויסן ער שטייט אויף פון שלאָף, ווען ער שטייט אויף דאָרף ער זאָגן ברכות, אָנטאָן טו"ת און דאָוונען. וסיפר עוה"פ מעשה מא' מיושבי ליו-באוויטש, שפעם א' קם משנתו והתפלל, והלך אל הכפר וקנה בהמה ושחט אותה, און ער זעהט אַז עס איז אַלץ פרי, כי זה הי' בלילה ומסתמא האיר אור הלבנה, לא הבחין שהוא אור הלבנה, און ער ווייסט דאָך ער שטייט אויף דאָרף ער דאָוונען און דערנאָך גיין לעסקיו, איז ממילא דאָרף מען היינט טרינקען משקה.

יום שמחת תורה, תרפ"ב.

אור הנשמה, וביאר מהו"ע אור הנשמה (די נשמה) איז אלקות וואָס אלקות איז אמת, און אמת איז וואָס דאָס איז ניט התפשטות, נאָר עס ליגט אויף אַ אָרט אין ווינקל און עס גייט אויס.

(נתן לרש"ג משקה, ואמר:) מיר דאָר-פון נעמען משקה, מיר האָבין דאָך זיך

(אמר וזה לשון קדשו:) איך קוק אויף זיי (התמימים) ווי אַ הון אויף ציפליאָט-קעס, אַ ציפליאָטקע קאָן ניט פליען, נאָר זי האָט אויך פליגלעך און מיט זיי גראָבט זי ווערעמלאַך ...

לחיים, דער אויבערשטער זאל געבין אַז ביי יעדער אידען זאל מאיר זיין דער

שלא יכה על השולחו, ואמר:) דיר ארט פאר מיין האנט, וואס איז מיר די האנט, וועט זי זיין א האנט און שרייבן חסידות און ויד המחלקת צדקה איז גוט, אבער אזוי וואס איז מיר די האנט וואס פאר א שייכות האט זי צו מיר, איך בין דאך דעם טאטיניס, אבער וואס איז מיר די האנט, וועט זי זיין א מרכבה צו אלקות, וועט זי עתיק א קוש טאן טאמער ... וועט איר דער מלאך הדומה רייסין בייסין, נאר מיר איז גאר ניט גוגע, ניט פון דעם עתיק וועט איר קושען, ניט ... איך בין דאך דעם טאטיניס א קינד וואס איז מיר די וועלט נאכן טאטען, וואס האב איך נאך דעם טאטען.

(זלגו עיניו הק' דמעות ... ואמר:) איך ווייס וואו איך האלט, נאר עס דארף קיין עצבות ניט זיין (כי כל המסובים התעצבו). לחיים, דער וואס האט גי-זעהן דעם טאטען דעם ליכטיגען זיסען פנים פלעגט איהם ווערען גוט, אז איי-נעם איז גיווען עפעס ניט גוט, פלעגט ער קומען צום טאטען ער פלעגט איהם דערזעהן פלעגט איהם ווערען גוט, איך טאר ניט וויינען נאך א טאטען, א נשיא בישראל מעג מען וויינען, נאר איך וויין ער איז דאך מיין טאטע, טאר איך ניט וויינען (והפסיק מלדבר אודות זה).

(אח"כ יצא אחד, ואמר:) וואוהיין גייסטו, ווילסט ... זיי דא מען דארף ניט קריכן אין לאך, מען קען פארקריכן זייער ווייט. (וענה הנ"ל שהוא הולך להתפלל מנחה, ואמר:) קאנסט דא דאוו-נען מנחה, צו דיינע כוונות וועט דא (?) דיר שאטען, ווי גייט מען דאס אַוועק און עס זיצן אידען שמח"ת און מען נעמט א ביסעל משקה, וסיפר שר' ברוך מבא-ברויסק הפסיק באמצע התפלה (שמו"ע) לשמוע דא"ח.

גיקענט זיין גאר אין א אנדער עולם, איך ווייס ניט צי עס וואלט פארדריסען, דארט איז דארט דער עולם הברור. בעת אז איך האב צוגערופען די דריי קינד-דער און איך האב זיי גיפרעגט זיי זאל לען נעמען חסידות'שע חתנים האט מען פון מיר געלאכט און האט געזאגט ער איז ניט ביים דעת. דער אמת איז, אז יע-מאלט איז גיווען העכער פון דעת, עס איז דאך דער עולם הברור, מיר האט געטריפט בלוט פון הארצין, מיר האט ניט פארדראסין פאר מיר, נאר איך בין דאך דעם טאטיניס א קינד, ווי איז דאס דעם טאטיניס א קינד זאל ריידען שלא בדעת, איך האב איהם ... מוחל גיווען הרבה בלב ווארים חיי אינם חיים אז א איד זאל איבער מיר חס ושלום דארפן ליידען הן אין גשמיות הן אין רוחניות איך האב ניט גע'דאגה'עט וועגען ווייב און קינדער, איך קען זיך ניט פארזארג-גין קען איך זיי אודאי ניט פארזארגין, איך האב דאך ניט העלטער זיי מער פון זיך, איך האב גע'דאגה'ט נאר וועגין די כתבים עס בלייבט אזוי פיל כתבים, דעם טאטיניס (דעם רבי'נס) דעם זיידענס דעם צמח צדק'ס וכו', און עס איז ניטא איצטער וועל זאל דערקענען דעם כח הפועל בנפעל, מער ניט ווי איך, ווייל איך בין גיווען א בן יחיד, פלעג איך אַלץ פרעגן ביי דעם טאטין וועמענס איז דער כתב און וועמענס וכו' ווייס איך, אבער אזוי קען דאך קיינער ניט דער-קענען דעם כח הפועל בנפעל, דעם כח הפועל בנפעל קען מען ניט דערקענען בא א קאזאק איז פופיק, אפי' איז מעזי-בוו אויך ניט, אויף דעם האב איך גע'דאגה'ט.

(אח"כ ביקש משקה מחתנו ונתן לו והתחיל לנגן און קלאפין מיט די הענט אויפן טיש, וחתנו התחיל לעכב את ידו

ישתה עוד, ובקשה ממנו ער זאל איר געבין א ווארט, ואמר א נשמה אז מען לאזט אראפ למטה נעמט מען בא איהר אויך קיין ווארט ניט און דו בעסט בא מיר א ווארט.

בענין ההשפעה — יושבי אהל און בעלי עסקים: לחיים, דער אויבער-שטער זאל געבין אז עס זאל מאיר זיין דער אור הנשמה, און דער אויבער-שטער זאל העלפן אלע אידן ברוחניות ובגשמיות אין א טוב הנראה והנגלה, וכיאר ענין הברכה מרוחניות לגשמיות, ומגשמיות לרוחניות כמו בליל שמחית, איז בעלי עסקים דארף דער אויבער-שטער העלפן אין א טוב הנראה והנגלה מיט א השפעה מרובה והריקותי לכם ברכה עד בלי די, דאוונען איז נוגע צו א יושב אוהל, דאס קען מען מאנען נאר בא א יושב אוהל, בעלי עסקים זייער געשעפט איז מאכן פון גשמיות רוחניות, און א יושב אוהל ער דארף טאקע פת במלח תאכל ועל הארץ תישן וחיי צער תחי, אבער בא בעלי עסקים דארף זיין די השפעה מרובה עד בלי די, די זאך איז וויילע א יושב אוהל איז דאך א גביר ער דארף טאקע מער ניט, אבער אזוי איז די זאך.

(אח"כ התחיל לדבר אודות המקוה, ודיבר מה שדיבר, ובאמצע הדיבור אמר:) הגם אז דער טאטע האט ניט גע-וואלט ליידען געפוצטע מקוואות נאר איך בין דאך דער אכטער דור קען איך זיך פארגינען א געפוצטע מקוה. ודבר עוד אודות המקוה, ואמר אז דער טאטע, די מענטשען וואס פלעגן זיין ממונים אויף עניני יהדות כמו מקוואות ויאט-קעס, פלעגט ער ביי זיי שטרענג מא-נען, ופעם אחת שמעתי איך שדבר עם אחד ממונה ותבע ממנו מאוד עד אז איך האב זיך געוואונדערט, ווי קומט עס צו דעם טאטען, ניט ווייל ער איז מיינער א טאטע נאר ווייל איך האב געקוקט אויפן טאטען ווי אויף א אב הרחמים ניט ווי א אב הרחמן.

אח"כ נתן משקה לאחד ואמר לו שהוא מבטיחו שירווח הרבה ויהא לו טוב בגשמיות אם יבטיחנו לשמור שבת ויו"ט ולהתפלל בכל יום ולהניח תפילין וליתן מעשר.

בתוך הדברים הי: דעם רבי'נס א קינד זיצט און גיט א גערוס חסידים פון דעם רבין, הוא דיבר ער האט גערעדט מיט הארץ, ויצאה הרבנית שלא ישתה עוד משקה ולא ידבר כן... וענה שלא

י"ט כסלו (תרפ"ג?).

באנוגענען מיט לערנען א פרשה חומש כ"ו און ער דארף הארעווען אויף התבו-ננות כדי לבוא לאהו"י, נאר צוריק איז חסידות קיין זאך ניט שולל.

הי' לי ידיעה מפאריז ששם נתייסדה חברה בשם שומרי שבת שבה נכנסו כשלושת אלפי איש ומהם הרבה דאק-טוירים וכפראנקפורט על נ"מ בכשבעה

(אמר לאחד:) דער טאטע האט גע-זאגט אז מען שרייבט א פדיון ווי א נאר בלייבט מען ביי די נארישקייט. מען דארף שרייבן קורץ און מיושב'דיק.

(אמר לאחד:) איך מיין דיר זאגן אודות הענין שדברנו אתמול חסידות איז לא זו אף זו, אודאי דער וואס איז שייך צו פארשטיין דארף ער זיך ניט

איז מעורר אידן לתומצ אָבער ניט זאָגן דרוש בשם חסידות, אַם לאַ כּשׂתּחסר לוּ בענין הסבר יוכל להסביר בעיון ממקום אחר.

דאָס צריך לומר דברי הרב ממש ככלל זה הוא כל הספרים הנדפסים כמו תו"א ואמ"ב (אבל לא ספרי חסידים הנדפסים) גם הכתבים של רבותינו הקדושים, און דער וואָס וועט ניט טאָן אזוי זאָל ער וויסן אַז לאַ יאבּה הוי' סלוח לוּ עד עולמי עד, איד וואָלט וועלן אַז ישמעו הדברים בכל קצו ארץ.

(ושאל אחד מה אעשה שמוכרח אני לומר דאָס באופן הנ"ל, כי אין לי כ"כ דרושים שיכולים לומר בפני בע"ב, והשיב:) פאָרוואָס זאָלסטו ניט זאָגן דעם מאמר אמרוזיל אין הקב"ה בא בטרוניא, והמאמר רנ"א זאָג איבער זיבן מאל פּערציג מאל ביז ער זאָל דערהערן, און אַז מען זאָל דערהערן דאָרף מען פריער קריינקען און ווייטיקען און אויסוויינען זיך גוט אין תיקון חצות, תקון חצות איז ניט דוקא צוועלף אַזייגער, עס קען זיין פינף אַזייגער אויך אין ק"ש און תפלה, און נאָכדעם זאָגען חסידות, נישט אַרויס גיין מיט דעם בערדל און מיטן גאָרטל און יענער זאָל פון מיר הערן, פאָרוואָס זאָלסטו ניט הערן פון יענעם, פאָר ווען מען זאָגט מען חסידות פאָר נשמה, נשמה אַדאָנק דעם אויבערשטן איז פראַ- נען אַזעלכע וואָס ביי זיי איז מאיר דער אור הנשמה בגוף, נאָר דאָס איז מער ניט ווי הארת הנשמה, עצם הנשמה איז אין בריאה, און פאָר ח"י יחידה וואָס ח"י יחידה איז אין אצי' מילא דאָרף מען האָבן פריער אַ הכנה (אויסוויינען דאָרף מען זיך, נאָר יענער דאָרף ניט וויסן, פאָר דעם אַנדערן דאָרף מען אַרויסגיין מיט אַ שמייכל). מען מאַנט ניט באַ אייך

אלפים שנתעוררו מצד המנגד להחזיק ולתמוך בדת, וביום השבת סוגרים החנויות והבאָנק שלהם בין איך זייער צופרידן געווען, מ"מ וועל איך אין די חברה ניט אַריין, וויילע ניט דאָס איז אַ זאָך פאָר מיר.

איך האָב געהערט אַז דו דרשנסט, ניט דאָס איז דיין זאָך, דיין זאָך איז לערנען און דאוונען און פאָרלייכטן די שטאַט, אַמאָל איז געווען אַ רב אין אַ שטאַט האָט געלויכטען אין די גאַנצע שטאַט דאַרפסטו זען אַז מען זאָל לער- נען אין אַלע שולן בין מנחה למעריב. (ושאל א' בין מנחה למעריב זהו בדוקא, ואמר:) מען מעג לערנען זעקס שעה נאָך מעריב אויך און מען מעג נעכטיקען אין שול אויך. דער אָרט פון אַ אידן איז אין שול.

פעם א' כ"ק אאמור' הרה"ק נ"ע באסיפה אחת בבערלין שאלו אותו האשכנזים, מדוע אצלכם בביהמדר' אינו מסודר ואינו מנוקה כדבעי אַז גע- וואָרפן, ואצלנו הביהמדר' הכל בסדר נכון ונקי וכל דבר על מקומו, והשיב להם כי אצלנו הביהמדר' הוא עיקר דירתנו ועיקר קביעותינו, ולכן אין מדקדקים על סדר החיצוני, כמו שאין מדקדק אדם בהיותו בביתו, אבל אתם כמו אורחים בביהמדר' ואורח צריך להיות מסודר בכל עניניו בהילוכו ובבגדיו כו'.

עס איז געוואָרן דרכים חדשים מען זאָגט חסידות מיט אייגענע פשטלאַך, ודרוש אומרים במקום חסידות וכל א' בונה בימה לעצמו, ער זאָגט אַ מאמר חז"ל זייער גוט, מעג ער זאָגן פון חסידות אויך, אבל צריך להודיעו שאינו אומר דאָס כ"א מגידות, איך האָב גע- הערט אַז אויף ליקאווע זאָגט אַ מגיד שבת ונהנית עד למאד, זייער גוט ער

אז איר זאלט האבן א ציור אין דעם ענין, למשל ענין הקו מאנט מען ניט עס זאל נצטייר ווערען און האבן אין קאפ א קצת ציור וואס איז קו, דאס איז ניט שייך צו אייך, איר וועט ווארטן ביז זי בעציג יאר וועט איר אויך ניט צוקומען, דאס איז שייך צו צארסקע פאמיליע. (אמר על דא"ח שאמר) איר וואלט וויסן וויפיל יגיעה האב איך געהאט אויף דעם מאמר, אז איר דערמאן זיך אז דער רבי האט געזאגט חסידות, דער מיטעלער רבי האט געזאגט חסידות דער רבי הצ"צ האט געזאגט חסידות דער זיידע האט געזאגט חסידות און איך דארף זאגן גען.

כבר אמרנו אודות זה בשמח"ת, שכ"א ילמוד בכ"י פ' חומש עם רש"י ופרק תניא ועמוד גמרא והלימוד יהי אדעתא דנפש' בקביעות בנפש, ומי שהוא אנוס כגון שהוא בדרך, ללמוד למחרתו פי שנים, ומי שאינו בר הכי יאמר תהלים, עס איז בשה ממש דער גרעסטער פלפול מהגאון היותר גדול און דער טיפסטער ענין אין קבלה, און א איד שאינו יכול ללמוד דא"ח זאגט קמץ אלף א (לא א כ בהמעטאדעס החדשות) פירט אויך אויס די כוונה פון בראשית ברא, א תנועה פון א אידן איז זייער טייער למעלה.

ואספר לכם מעשה מהבעש"ט (שזו המעשה הוא אחת מהג' פעמים שהראה הבעש"ט לתלמידיו שראו בעיניהם מה שנעשה בריחוק מקום כעין שמצינו באלישע כו') שפ"א ישב הבעש"ט עם תלמידיו אצל השולחן בליל פסח האט זיך דער בעש"ט זייער צו לאכט, ושאלו אותו מה זה, והראה להם שאיש אחד כפרי פשוט שהי' נוסע להבעש"ט (שהבעש"ט היו לו חסידים בכמה מקו-

מות ואח"כ נחלקה הארץ כמו חסידי וואהליו, פולין ליטא כו' אבל להבעש"ט והר"ד איז געווען כלליות-דיג) והי' שומע ממנו תורה, והגם שלא הי' מבין כ"כ נאר ער פלעגט אויס חזר'ן מיט די ווערטער באופן שהי' יודע בע"פ, ולא הי' לו בנים רק הוא ואשתו, וכאשר ישב לעשות לו הסדר, אחר כל היגיעות הרבות וההכנות שיגע וטרח במשך הימים שלפני הפסח והנה באמצע הסעודה לאחר ששאלה אשתו הדי' קושיות ולאחר ששתה איזה כוסות יין, זכר את רבו הק' ואת התורה ששמע ממנו שאיש ואשה ביחד שכינה שרוי' ביניהם שאיש ואשה הוא אש י' ואש ה' וזכו אז י"ה, וכשזכר ע"ז שעי"ז נמשך גילוי אלקות למטה איז ער אוועק-גע-גאנגען א ריקוד עם אשתו, זאת הראה הבעש"ט לתלמידיו, ואמר שעי"ז נעשה שמחה גדולה למעלה, לכן שחק ג"כ.

(חזר לענין הנ"ל) איך האב א השערה אז עס וועט זיין גוט, דערפאר האב איך פראווע צו מאנען אז מ'זאל אנהויבן צו לערנען, דער וואס וועט ניט מקיים זיין מעג זיך ריכטען אויף יסורים עניות ודחקות, כמו שראינו במוחש אז דער וואס איז געווען שייך און איז אוועק-גע-גאנגען מיט'ן עולם האט אויסגעמי-קענט צוריק, ולהיפך ת"ל, ואני ערב בעד מי שיקיים כל האמור שלבד זאת שלא יפסיד מאומה מזמני התורה עוד זאת שישלח לו השי"ת פרנסה מרובה בכל עניניו. מען איז דאך ווי אקסין מען קען ניט ריידן מיט אייך, וואס זאל מען זאגן הער נאך ר' אקס, מ'גייט דאך ארום ווי לעבעדיגע מתים, אז מען וועט אנהויבן לערנען (והלימוד יהי' בחברותא כמה שיהי' ולכה"פ בשנים) און אז מען וועט לערנען וועט דאך א ודאי ווערן גוט, האף איך אז ביז פורים וועט מען

אאמור ודיבר עמו ובכה אאמור מאד, ופיל עמד ג"כ בעת מעשה אח"כ יצא אאמור ונכנס הרמ"מ ואח"כ נסתלק.

ראשית שהתחלתי לשמוע דא"ח הי' בשנת רמ"ט ושמעתי את הדרוש אחרי מות רמ"ט אך מחמת שעמדתי אחורי הכסא של אאמור'ר און איך פלעג נאָכ-זאָגן האָב איך מכלבל געווען האָט מען מיך משלח געווען והייתי עומד אצל התנור כך הי' עד שנת רנ"ה כבר עמדתי על דעתי ואז גילה אאמור'ר את כל מצפוני לבבו וגילה לי מה דבר כ"ק אאזמור'ר לפני הסתלקותו ואמר שיש דבר אחד שלא הי' יכול לשמוע, אך המשרת פ"ל שמע ואינו רוצה לגלות כי פ"ל הי' ארגז של ברזל מען האָט באַ אים ניט געקענט דערגיין גאָר נישט, אני כאשר שמעתי זאת האָב איך גערופן פ"ל צו זיך און איך האָט דאָקאָזיט 12 קאָפּ. וואָרום יענע יאָרן איז 12 קאָפּ. דאָקאָזיז ניט גרינג געווען וקניתי רביעית י"ש און איך האָב אים געגעבן לחיים ובקשתי אותו לעשות ווי אַ ענדיק (כ"ק הי' אז אין שמחה עפעס אַ חסידישע מעשה שבזמן השמחה היו עושים החסידים כזאת ופ"ל הצטיין בזה און האָט געהאָט אין דעם אַ חוש און אַ געשמאָק וכשהיו אומרים לו אַז ער מאַכט ווי אַ ענדיק זייער גוט זאת הי' יקר אצלו מכל הוון) ומיד עשה והתחלתי לשבח אותו איך שהוא עושה כמו ענדיק יותר טוב מכל החסידים, והי' בטוב לבו בקשתי אותו שיאמר לי מה ששמע מאאזמור'ר לפני הסתלקותו מה שאמר לאאמור'ר און האָט ניט איינגעהערט, ואמר לי מאין אתה יודע זאת, ואמרתי שאאמור'ר הגיד לי זאת, אמר לי א"כ אומר לך ואמר לי ...

בשנת רס"ג אחר חזרה אמר לי אאמור'ר שרצונו לעשות פאָספּאָרט

קענען ריידן וועגען אַ העכערן ענין, וועגען פנימיות'דיגן און וועגען בירור און זיכוך המדות און אַז איינער האָט אַ גוטן פריינד און האָט אַ גוטע זאָך גיט ער דאָך אים אויך, מילא זאָל יעדערער זעהן אַז זיין גוטער פריינד זאָל אויך האָבן דעם טוב (הכוונה שישתדל שילמוד חבירו ג"כ), מ'דאַרף צוקומען צו אַ טאָלק מען דאַרף וויסן ווער זיינען די אושפיזין.

(אמר לאחד:) זייט זיך מקשר צו די רביים, אמונה פשוטה איז דאָך פאָראַ גען באַ איך, וואָרום צו וואָס ביסטו גע-קומען אָהער צו פאָרן און גע'פטר'ט 10 רובל, אפשר די געלט איז באַ דיר גאָר-נישט אָבער באַ דיר איז שטאַט וואָלסטו זיך זעצן בראש און בלאַזן זיך, היינט וואָס ביסטו געקומען לכאָן, כמו"כ די מקומות'דיגע זיי וואָלטן זיך זעצן באַ זיך און דרשניען, און דער גס הרוח וואָלט זיך מתפשט געווען ווי אצלם, היינט וואָס איז מען געקומען אָהער, איז דאָך אמונה פשוטה פאָראַן וואָס דען פעלט די מסירה ונתינה, יעדער רבי דאַרף האָבן זיין דור.

בשנת רס"ג הי' עשרים שנה לנשיאות אאמור'ר הרה"ק שבשנת רמ"ג נסתלק אאזמור'ר נבג"ם יום י"ג לחודש תשרי 51 מינוט על שעה 12 וכ"ה מינוט קודם לכן בישבו על כסאו (כי נסתלק על כסאו) לקח את המורה שעות שלו און האָט אויסגעטאָן פון קייטל און האָט אָפּגע-שירן אַ שטיקל פאָפיר און האָט איבער-געדרייט אויף 51 אויף 12 און האָט אַריין געלייגט את הפאָפירל בהשפענדיל, האָט זיך דער זייגער אָפּגעשטעלט, אח"כ אמר להמשרת פנחס לייב שיקרא לבניו הק' שרוצה לצוות להם צוואה וקרא את רז"א ודיבר עמו, ופ"ל עמד ג"כ בעת מעשה, אח"כ יצא הרז"א ונכנס

לאאמו"ר, רבי מבין עשרים, אמר לו
אאמו"ר אויב איהר זאגט דאס צוליב יונג-
געלייט אשריכם, און אויב איהר זאגט
דאס לעצמכם אנה אני בא, כי הרשב"ץ
ז"ל ה"י מחסידי אדמו"ר הצי"צ גם
מחסידי אאמו"ר, היינו ק"ו ומה דאך
דער טאטע לאחר משך עשרים שנה
לנשיאותו איז די רעכטע יארן וואס ער
האט געטאן מיט זיך אין זכות העולם
אמר אנה אני בא היינט וואס זאל איך
זאגן, מען דארף גיין בדרך רבותינו זייט
זיך מקשר צו די רביים.

דער וואס איז מקבל מוטב ובאם לאו
אני אומר מפורש, איך וויל ניט מ'זאל
קומען צו מיר, מער ניט וואס מ'קען ניט
ארויסטרייבן פון שטוב, אבער איך וויל
ניט ער זאל גיין צו מיר, קיין טובה וועט
איהם געוויס דערפון ניט ארויסקומען,
אז מען בעט א התעוררות רחמים זאגט
מען פאר דעם, פאר דעם בעסטו, (עוד
היו דיבורים איומים עד למאד, ולא נתנו
ליכתב מפני השכחה), זאל ער זיין גע-
זונט און שטארק נאר צו מיר וויל איך
ניט ער זאל גיין, אי ואהבת לרעד כמוך,
קען מען דאך מקיים זיין פון ווייטן
אויך, וואס בין איך מחויב אפגעבן אים
מיין צייט און מיין געזונט, עס קען זיין
אז כי בנפש הוא, פארוואס גיט מען ניט
א פרעג פארוואס איז דער מיטעלער
רבי נסתלק געווארן פאר פיר און פופ-
ציג יאר, און פארוואס איז דער זידע
נסתלק געווארן צו אכט און פערציג
יאר, פאר דעם פאר יענעם גיב איך
אָוועק מיין צייט און מיין געזונט און
לעבן, מיין עוה"ז און מיין עוה"ב אבי עס
זאל זיין גוט.

לחול שאסע עמו לחול איך האב זייער
ניט געוואלט פארן כי באותה שנה
למדתי דא"ח עם ר' אד"מ און מיר האבן
געלערנט יאמקעדיק, אך מוכרת הייתי
מפני בקשת אאמו"ר, ונסענו לויען,
כוונת הנסיעה של אאמו"ר ה"י בתור
גלות. וויען היא עיר גדולה לאלקים ויש
בה הרבה קלויזלעך של חסידי ראדין
ופרעמישלאן, בכ"י היינו נוסעים
מאכסניא שלנו במרכבת סוסים
לביהמדר" אחר מחסידי פרעמישלאן
והיינו לומדים שם חו"מ, ובביהמדר" ה"י
חסידים בטלנים מחסידי פרעמישלאן
והיו שואלים פון וואגעט זייט איר, וענה
להם אאמו"ר מרוסלאנד, ושאלו וואס
זייט איר סוחרים, וה"י אומר להם נו,
והיו אומרים לו גיט א פאפיראסיל וה"י
מחלק להם לכ"א טאבאק, וכן היינו
באים לביהמדר" ולומדים חו"מ, האט
דעמאלט דער טאטע געוויינט פאר מיר
בדמעות שלישי, ווי קען איך צוטרעגן זיך
צו חסידים, אז חסידים דערקענען מיר
ניט. איך האב אפילו אנדערע דרכים
(ווארום דער טאטע איז געווען ביכלתו
להשליך עץ ויצף הברזל כו') נאר איך
וויל ניט און איך קען ניט בשו"א.

וואס איך האב געזעהן באותה שנה
פון טאטען איז אין לשער, באותה שנה
לפני ר"ה הכין א"ע אאמו"ר לומר דא"ח
בר"ה את הדרוש בלקו"ת מבן עשרים
שנה וכו', בלקו"ת הוא בקיצור גדול, אך
הוא רצה לדבר באריכות ובהרחבת
הביאור ולפועל לא אמר זה, רק אמר את
המאמר בחדש השביעי רס"ג מענין חי
בעצם וחיות להחיות, הרשב"ץ הרגיש
זאת, והנה בשמחת" אמר הרשב"ץ

ש"פ משפטים, תרפ"ג.

צווייטן, דער אויבערשטער זאל געבן אז מ'זאל ניט יוצא זיין מיט די חיצוניות, אפילו עס קען נאך קומען א צייט וואס מ'וועט זיך קוויקן מיט די חיצוניות און מ'וועט זאגן אז דאס איז אונזערע פירות, נאר אך-און-וויי איז צו די וואס וועלן זיין פירות, און אך-און-וויי צו יענע וואס וועלן זיי מאכן פאר פירות.

לחיים, דער אויבערשטער זאל געבן עס זאל זיך אויספירן דעם טאטנס רצון דעם טאטנס כוונה, דעם טאטנס גוטע פריינדשאפט צו יעדער אידן, און צו יעדער חסיד, און אז ח"ו יתמהמה זאל זיך דער אור החסידות ציהען מדור אחר דור ביו משיחין.

הערט אלע אידן, מ'דארף קובע זיין עתים לתורה, אפי' חומש מיט רש"י, א קאפיטל תהלים דאס איז אויך תורה, איר וועט זיך דערנאך כאפן פאר די ביינער, און איר וועט זאגן פארוואס האט מען אייך ניט געזאגט, בין איך אייך מתרה, מ'דארף קובע עתים זיין לתורה.

מחאה איז שלש שנים, עס איז שוין באלד דריי יאר אז עס איז ניטא דעם רבין דעם טאטן, האט נאך קיינער א רעכטן קרעכץ ניט געטאן, איר וועט קו-מען בעטן מ'זאל אייך טאן א טובה, דו ביסט דאך א חסידישער יונגערמאן, אפשר קענטו מיר טאן א טובה, איך בין אזא און אזא. אויף אזא פארך האב איך זיך גאר ניט געריכט, איך האב געמיינט אז דו ביסט א פארך, נאר דו ביסט אזא פארך, האב איך זיך גאר ניט געריכט.

אילו יצוירר אז איר וואלט וויסן אז דא איז פאראנען איינער א יודע מחשבות,

וועגן די משכילים וואס לערנען דעם ביאורי זוהר מיט די העכסטע השכלה, און בכח ההשגה ההיא קענען זיי טאן א היפך הענין, און אליין טוען זיי היפך ההשכלה, אויף די האט דער טאטע גאר ניט פארקלערט.

נאר וועגן איין פראסטן אידן, וואס שטייט אויף אין האלבע נאכט, און זאגט א קאפיטל תהלים, און וויינט זיך אויס גאנץ גוט, און אט א די האט דער טאטע געמיינט.

(אמר אחד המטובים, פאר די וואס זייען דא איז דאס צופיל קולא. והשיב:) מ'מיינט דאך ניט קיין קולות ח"ו, נאר באמת אויף דעם גופא דארף אויך קריכן די אויגן פון שטערן, און אז עס קריכן די אויגן איז נשקשה, איז א קאפיטל תהלים אויך גוט, (אודאי די וואס זיי-נען שייכות צו לערנען חסידות און ווילן זיך פטר'ן מיט א קאפיטל תהלים, קען ער זיך ניט פטר'ן).

לחיים, דער אויבערשטער זאל געבן אז מיר זאלן זיך זעהן איינער מיט דעם אנדערן, זאלן מיר ניט נמאס ווערן איי-נער דעם אנדערן, ווארום עס טרעפט אויך צייטן אז מען ווערט נמאס איינער דעם צווייטן, עס ווערט דאך נשתנה צורתם מיום ליום, ומשעה לשעה, איר זייט דאך היינט ניט דער וואס איז גע-ווען נעכטן, און ניט ווי מיט א חודש צוריק.

איר ליגט אלע אין בלאטע, קריכט ארויס פון אייער בלאטע, איר פארלאזט זיך אויף דעם רבין, דער רבי קען צו אייך ניט קריכן אזוי נידעריג.

לאמיר זיך אויסזאגן איינעם דעם

צי א רב צי אזוי א איד, וואלט איר דאס געוויס ניט טראכטן דאס וואס איר טראכט, שיים זע צווישן אזא מסיבה קען זיך ניט געפינען איינער וואס ער ווייס וואס יענער טראכט.

לחיים, השי"ת זאל געבן אז ס'זאל זיין ישמח ישראל בעושי. (אמר א' היינו אז תיקון זאל יורש זיין אורות דתהו, ואמר:) דאס איז הויך, מ'מיינט אז מ'זאל פרייען זיך במצוה שעושה אותה.

פורים, רפ"ג.

בני מאמינים אין תורת משה, וואס אין דעם איז נכלל כל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש, אין פרטים זיינען מיר מאמין אין ע"ח און פע"ח, און פרטי פרטים אין אונזערע רביים, און דאס ווייסן מיר אז עס איז פאראן זכות אבות ואבות אבותינו.

איז בכחותם זאג איד, אז ימלא השי"ת משאלות לבב כל אחד ואחד מישאל יהי מי שיהי בכל מרחבי המדינה און וואס חוץ למדינה לטובה ולברכה.

(אמר אחד המסובים, בענטש אונז מיט דעת. והשיב:) דעת פעלט אונז, קיין דעת פעלט אונז ניט, העכבה פעלט אונז.

עס דארף זיין העכבה אין דעם אמיתית הענין. פארוואס זייט איר טאקע ניט מקושר, יפתח בדורו כשמואל בדורו.

צו א אידן וואס לערנט און דאוונט דארף מען זיך צובינדן, ולדבקה בו, וכי אפשר לדבקה בו, אלא הדבק בתלמיד חכם בו, א איד וואס קען לערנען, איד מיין וואס לערנט, אדער א איד וואס זאגט א פרק משניות עין יעקב, אין שול דארף מען זיך צו אים צובינדן.

(אמר לאחד:) דיר האט מען גע- דארפט געוויס אויסריידן, נאר איינעם אויף איינעם.

מיר זאלן נעמען די משקה, און די משקה זאל אונז נעמען, אז אלע אידן וואלטן זיין בהתאחדות בחיצוניות אזוי ווי אין פנימיות וואלט מען געקענט דורך טראגן דעם גלות, אפילו דעם גלות איז זייער שווער צו ליידן, נאר מ'וואלט געקענט דורך טראגן, אסאך גרינגער, ווארום בפנימיות איז יעדער איד צונויפגעבונדן איינער מיט דעם צווייטן.

גדר בעדי ולא אצא, די ערגסטע קללה איז אז די הארץ איז פארשטיינט און מ'קען ניט ארויסגיין, אז מען פילט ניט בא זיך דעם ניט גוט. אמר לאחד שהוא צריך לשיחה י"ט כסלו משנת רס"ג, רס"א ווינטש איד קיין אידן ניט, נאר רס"ג י"ט כסלו, האט ער גע- דארפט.

הערט אידן, עס איז פאראן א נייע אבשיווקע, אז דער וואס וועט מיך פאלגן וואס איד וועל אים הייסן, איז מיט וואס איד וועל אים בענטשן, וועט מקיים ווערן.

דאס האב איד היינט געבראכט פון אוהל, און וואס צו בענטשן דאס איז מיר אוועק געגעבן געווארן, דאס איז מיטן נאמען זיידע.

לחיים, מיר זיינען דאך אלע מאמינים

שפעט פון 7 אזייגער ולהתפלל תפלה בצבור, יעדער איד דארף לערנען אלע טאג א פ' חומש מיט רש"י און דאנער-שטיק ביינאכט דארף ער גומר זיין כל הסדרה. עס דארף ניט נעמען קיין שלאף איידער מען לערנט אפ א ענין פון תורה, דער וואס איז ניט זהיר אין די אלע זאכן זיינען מיר ניט אחראים פאר עס הו בחסידות והו בקבלת פדיון הרי הוא ישראל כשר והשי"ת יעזור לו, נאר ער איז ניט אין אונזער חברה, מ'דארף סטראייען א נייעם חב"ד.

געדיינק עס וועט קומען א צייט, אז דער טאטע וועט דיר א רייב טאן פארן נאז, און וועט דיר זאגן, אז דו האסט זיך ניט גוט באגאנגען מיט מיין זון, מיין זון האט בא דיר געדארפט זיין טייער, ווי די אויג פון קאפ.

ישראל ערבים זה בזה, עריבות און מתקות און א איד דארף זיין זיס דעם צווייטן התאמתות באלקות כמו שא' מבין בלשון צרפת והוא כל המכונה בשם חסיד דארף ער ניט אויפשטיין

אחרון של פסח, תרפ"ג.

שנמצא במהכתבים שקנה אותם רש"ג שאצל בעש"ט הי' נהוג קידוש באחרון של פסח ואחריו התנהג כן המגיד הה"מ וגם אדמו"ר הזקן בשנים הראשונות התנהג עד שנת תקנ"ו שמאז התחיל התחלה פון חסידות דאס הייטט חסידות אין השגה. סיפר א' שבמקום אצל החסידים דפולין ג"כ נהוג הקידוש והוא נמשך עד השעה השמינית בלילה ואמר כ"ק מער ניט ביז אכט אזייגער באיי דער נאכט (כתמי) דעם בעש"ט קידוש איז דאך א קידוש ביז איבער א יאהר ער"ה ווארום וואס איז דעם בעש"ט קידוש לקדש את העולם, דער אלשיך איז גאר א פשטן רעט ער דעם גאנצן סדר פון פסח וויא דאס איז אין עבודה אין כחות הנפש זאגט ער אויך אז דער קידוש פון פסח איז ניט גלייך צו דעם קידוש פון א גאנץ יאהר פון שבתים ויו"ט. נאר דעם בעש"ט קידוש איז אויף לקדש את העולם ויא עס שטייט פארשריבן בכתבי הצ"צ אז א נדר איז

אדמו"ר הצ"צ נ"ע שלח את בנו אדמו"ר מהר"ש עם (הרב"ש אין אכטטוב) לפ"ב רצוה להם שיסתכלו בהדרך זיי זאלין זיך ארום קוקען, ובכואם על גשר „טראיצק" ראו איש אחד מיוחד יחודים, ואמר, כ"ק אדמו"ר הצ"צ האט גיוואוסט וואו זיי זיינען און דער זיידע האט גיוואוסט וואו צו קוקן דעם אויבערשטען איז גוט ער קוקט דאך מלמעלמ"ט און וויא אין פנימיות איז און בפרט אז עס איז דאך מלא כל הארץ כבודו און אין פנימיות איז יעדער גוט, און קוקענדיג אויף דעם צווייטן איז נאך אויך נישקשה ווארום יענעם דארף מען רעכענען אז ער איז כדבעי למהוי נאר קוקענדיג אויף זיך וויא יעדערער ווייס דאך זיינע נגעי לבבו און פון זיך קען מען פארשטיין אויף דעם צווייטן אז דער אנדערער האט אויך ... אט דא ווערט ניט גוט נאר בכלל אידען איין גישמאקע זאך.

כששבו אצל השולחן אמר כ"ק

נקרא אחז שאחז כמעשי עשיו אשר אם אין בנים אין תלמידים כו' והשיב הק' ולשאר ישוב בתך וויא באלד עס איז פאראן איין איד וואס לערנט און דאוונט האבן זיי נאך גיט אנגעהויבען צוא טאן ובפרט אז עס איז פאראן אפולע אידען וואס לערנען און דאוונען נאר פון איין זייט ווערט גיט גוט וואס דער מיטעלער רבי שרייבט אויף דעם פסוק תיסרך רעתך אז פון ריבוי מחז' ווערט א מנגד איז עפעס צוא ... עס זאל זיין אזוי פיל מחז' בא אידען אז זאל זיין א מנגד.

אויף איינע פון דיא שאלות וואס מיא האט געפרעגט דעם אלטין רבין האט ער זיך פאנאנדער גילאכט. דאס איז אז מיא קריכט אריין גאר אין דיא גידיכטע דא דארף זיין דער אל תען כו'. דאס איז שוין צוא דיא וואס זיינען שייך צוא ענטפערן, נאר אזוי בכלל דארף זיין דער אל תען אויב ער קריכט אריין, אז יע ענטפערן איז ישקני דאס איז שיים דיא השכלה פון דעם נאר מיט א רוחב הפה און מיט א רוחב הלב אט וויא א בעל חוב קומט מאנען וואס עס קומט גאר נישט איז איינס פון דיא ביידע אדער געבין טרייערע און האצען עם ארויס פירען פון שטוב גאר גיט ענטפערן ווען מיא וואלט וועלן השגה וואלט מען איצט אראפלאזן משה מיט אהרן מיר זיינען נשמות פון עקבתא דמשיחא מיר זיינען פיאטעס דארפן מיר טאן דיא פון א פיאטע. סיפר מאחד שהי' חולה והכירו הרופאים פיאטנא בהעקב שלו, וחששו מאד למחלתו שזה הי' נוגע במוח הדעת, יכול להיות כמו כל האדם אך שיכול להיות סילוק מוח הדעת, אך בעזרת השם קם ממחלתו ב"א. אמאל א פיאטע איז נוגע אין קאפ, א פיאטע קען גיין אין בלאטע, אויפן פנים אז עס

גיט חל עד שיתפס בדבר הנדור והאידנא איז חל בכל דבר, והי' לאחר התגלות הבעש"ט בעולם אמר כ"ק ווייל דער בעש"ט האט מקדש גיווען את העולם דער פאר קען שטיין דעם בעש"ט קידוש ביו איבער א יאהר. דער צ"צ פארגינט זיך צוא זאגין אויף דעם פסוק איש כי תשטה אשתו טייטש ער אזוי, איש איז עצם הנשמה כי תשטה איז הארת הנשמה המלוכשת בגוף וואס תכלית עבודה איז עבודה בפנימי ומעלה בו מעל אז ער וויל נעמען אלקות אין השגה, ער וויל פארשטיין דיא טעמי המצות ונסתרה ולא נטמאה איז אויף דערויף פאראן א דין ומשפט ציא פון א ריבוי חקירות איז ער גיט אריינגעפאלען אין שכל אנושי. אמר שיש בכתבי מהר"ש בד"ה „מים רבים" אז גיט דיא כוונה איז אז מען זאל גיט זיין אין עסק, נאר זיין איז עסק נאר מען זאל וויסען אז דער עסק איז א ציווי הוי' דאס הייסט צוותא וחיבור צוא שם הוי', א איד וואלט וויסען וואס טוט זיך אפ דורך זיינע א פעולה טובה א מחשבה טובה וואס גאנץ סדר השתל' ווארט אויף דעם פרצוף הראשון דא"ק האט דאס קיין שכל גיט משיג געווען ער האט דאס גיט גיהאט און ער וועט דאס גיט האבין עס דארף גיט פאר אריין וואס מיא האט פארמאכט א שול א ישיבה דאס דארף זיין נוגע צוא דיא גדולים גדולי ישראל איד בין מחויב פארענטפערן דעם אויבערשטן (בתמי') דאס איז העלם העצמי דא"ס איד דארף זיך פאר- ענטפערן פאר טיטוסין וואס גדר כו' נאר אויב אז עס ווערט איינג אין קאפ מחמת דעם הסתר פון גוף דארף מען זיך דערמאנען אויף דיא אמאליקע צייטן אז עס איז געווען גוט אויך אז אחז כמ"ש בגמרא או במדרש מפני מה

שיחות

ערה

ווערט א פלעק איז ניט שיין נאר אויף א זאל פארשטיין און נאכדעם טאן נאר
פיאטע שאט ניט, נאר מען דארף זען אז מען דארף טאן און אז מיא טוט העלפט
די פיאטע זאל זיין א ריינע וועט ממילא דער אויבערשטער אז מיא פארשטייט
ווערן גוט איז קאפ. וואס מיא טוט. דער טאטע האט געזאגט
וויא עבודה ע"פ השגה איז דאך אז אז די עובדים זיינען מער משיגים פון
איך פארשטיי דערנאך טוא איך, נאר דיא בעלי השגה וואס זיי מיינען אז זיי
דיא זאך פון חסידות איז ניט אזוי מיא זיינען משיגים.

Vertical line

מפתח ענינים

א

אב ובן: מג (אהבה עצמית. שינויי זמנים באופני התגלות האהבה). סז (התקשרות עצמית - גם כאשר לסיבה מן הסיבות האב התעלם מבנו). פח (האב זוכה לבן בנוי כו'. ע"י הנהגה ישרה כו' זוכים לבנים בעלי חכמה כו'. השפעה עצמית). קמא (התקשרות עצמית). רג (השפעה עצמית. משא"כ רב ותלמיד).

אבות: קצו (מצותם ריחות היו. קיומם המצות ברוחניות).

אבן: צו (מל'. ויקח יעקב אבן גו'). קא (יו"ד דשם אדני). קיא (ויקח מאבני המקום גו'. אותיות התורה והתפלה). קנד.

אבן שתי: קד (שת י"ה - או"א).

אברהם: ו (ל': אלקי אברהם. נדיבותו. החליף מקום מדת החסד). לא (קרא שם אדון). לב (נדיבותו). לה (ביטולו. מס"ג. קרא שם אדון). עה (ושמת שמו אברהם ומצאת גו'. אברם אינו מוליד, אברהם מוליד). קה (אמונתו ע"י השגה). קי (התחיל להאיר). קסו (א"ת ויקרא אלא ויקריא. בעבודתו הגיע לעצמות א"ס. כנסיון העשירי - עתה ידעתי גו'. עבודתו במס"ג). קסז (עבודתו בעת שהעולם הי' באפילה). ר (אברהם אברהם פסיק טעמא כו' - אצי' ובריאה). ריא (עבודתו בפרסום אלקות. התחטא לפני מלך סדום כו'). ריט (נדיב בגופו ממונו ונפשו). רכ (יגיעתו בפרסום אלקות). עיי"ע יעקב. **אבריים:** כ (חיצונים ופנימים). רלח (לחלחזית רוחנית שבהם). עיי"ע נפש. **אדם:** י (כלול מעליונים ותחתונים. נברא גופו תחלה, משא"כ שאר הנבראים

גופם ונפשם כאחד. אחר וקדם צרתני). יא (תכלית הבריאה. נק' „מדבר” - ע"ש שמנהיג את שאר הנבראים. בעל בחירה. בו תלוים כל העולמות). טז (אתה הבדלת אנוש מראש). יח (כי האדם עץ השדה). לא (מעלת האדם על שאר בע"ח בנפשו ולא בחומריותו, ומ"מ נק' אדם ע"ש האדמה). נב (זאת התורה אדם. אדם איש גבר אנוש. אדם כליל דו"ג. בחיר הנבראים. בע"ח גופם ונשמתם בערך זל"ז משא"כ באדם כו'). נג (כנ"ל. נק' כן בחיבור הגוף ונפש. חילוק הלי אדם ובני אדם). נד (אדם ואיש). נה (התכללות - עולם קטן). נו (כלול מעליונים ותחתונים). צו (כ"א כו' בשבילי נבה"ע). קכו (כלול מבחי מ"ה וב"ן. גופו נמוך ביותר ונשמתו גבוהה ביותר). קלח (זה כל האדם). קעד (חייב אדם לומר בשבילי נבה"ע). קצג (לא אדם הוא להנחם). קצט (שינוי יצירתו משאר הבע"ח כו'). רו (כלול מהעליונים כו'. נק' אדם ע"ש האדמה). רז (אחור וקדם צרתני. ע"ש האדמה וע"ש אדמה לעליון. אדם ובהמה). רמו (אחור וקדם צרתני. הכל מוכן לפניו). רמז (כלול מעליונים ותחתונים. נק' עולם קטן - בהתהוותו למטה משא"כ בהנשמה למעלה). עיי"ע גוף ונפש.

א"ק: נו (בסקירה אחת כו'). ריח (לית מח' - פרצוף א"ק - תפיסא ביי כו').

אדה"ר: לא (קריאתו שמות לכל הבע"ח). רו (כנ"ל). רז (כנ"ל). רלח (עקבו הי' מכהה לגלל חמה). עיי"ע עה"ד.

אדני: כו (יחד הוי' ואד'). לא (לא הי' כו' עד שבא אברהם וקראו אדון). לה (כח

רעז

כו'. האור עצמו א"ס). קפה א"ס להתפשטותו. אינו בכחי' תפיסא ואינו מתפעל ואינו משתנה). קפט (למעלה עד אין קץ כו'). קצ (כנ"ל). רו (גם האור שלפה"צ הוא בחי' שם). רטו (אור בגימ' רז).

אור וחשך: קיב (מאן מנכון דמהפך חשוכא כו'). רכ (היפוך החשך לאור). עיי"ע אתכפיא.

אור ושפע: פג. פט. צא. צד. עיי"ע השפעה.

או"כ: ה (ביטול הכלים אל האורות). מד (התהוות הכלים מן האור). ביטול הכלי (האור). נג (התחברותם). קיד (כלים ממשיכים האורות). רט (אורות פשוטים כו'). רטו (להכלים שורש בפ"ע). עיי"ע איהו וחיהי.

אוי' ואו"ח - עיי"ע מקיף. אותיות: ח (הכתיבה, החקיקה). צו (א). בלתי מסודרים מעלימים על האור). קס (א. מתכימות). רל (החקיקה). עיי"ע אבן. פרסא. שבה"כ.

אותיות, פרטי האותיות: יג (קוצש"י). לו (ד'. י'). עה (וי' זעירא, רברבא). ק (י'). קיד (ידיך - יחידך). קעז (ק' ר' ש'. ד' ה' י'). קעט (כנ"ל).

אחד: כ (א. ויחיד). כה (א. - אין כיוצא בו).

אי: נ (אי' מקום כבודו. אי' סופר אי' שוקל). קיז (כנ"ל).

איהו וחיהי חד כו': ה. כג. צו. קט. קי. קפו. רטו.

אין עוד: צה. איש: נד (א. אדם. אש). עיי"ע אדם.

איתן: סח. טט. עה.

אכילה: נח (לש"ש). עג (כנ"ל). צג (לאחר הא. קשה להתעסק במושכלות). קיב (לש"ש).

אלה: קבה (מדות, ו' פעמים ו'). רכו (ל' גילוי).

אלקים: ו (הל' אלקינו - אלקה שלנו, ועד"ז אלקיד, אלקי אברהם כו'). ז (א).

אדני - מל' דא"ס). קא (נקודת המל' היורדת למטה. קנה (והאר פניך על מקדשך השמם למען אד' - למען אברהם שקראך אדון). קסו (נקודת המל' שכעולם הבריאה הוא שם אד'). אהבה: יד (אהבת ה' בכ"א מישראל - מצד עצם הנשמה). כט (אהבה מגולה, מסותרת). מ (אהבה לאלקות בסתירה לאהבת העולם). נח (ואהבת גו' - שיהא ש"ש מתאהב על ידך. בשני יצריך). קא (בכל לבבך - בשני יצריך). קט (כנ"ל). קלב (ההוספה ע"י הנה"ב). קמד (בכל מאדך). קעא (בכל לבבך - בשני יצריך. ההוספה ע"י נה"ב). רי (מה יפית ומה נעמת אהבה בתענוגים - זה אהבתו של אברהם, דניאל כו'). רכז (בכל לבבך בשני יצריך). רכח (כי הוא חייך. בכל מאדך. ההוספה ע"י הנה"ב). רכט (אהבה הגק' מים חיים. כמים, כרשפי אש). רמא (בכל לבבך - בשני יצריך). עיי"ע אב וכן.

אהוי': קט (בלב ובשר הגשמי). קסה (דו"ר, רו"ד). רנט (מעלת יראה על אהבה).

אהבת ישראל: כט (אהבה מגולה ואהבה מסותרת דהקב"ה לנש"י). מג (נער ישראל ואהבהו). סא (כנ"ל). קט.

אהו"ה, שם: יז. אובדים, נדחים: מח.

אהי"ע: סב (ג"כ עלו במח'). סה (קבלת עול רק בישראל משא"כ באוה"ע). קנח (חסדי אוה"ע אומרים עזב ה' את הארץ. שיטתם דהבריאה בדרך השתל' עו"ע).

אופנים ושרפים: נד.

אוצר: קפה (ענינו למעלה). קצג (כנ"ל). אור, אוא"ס: נה (אור מעין המאור). פב (האור עצמו א"ס. ולא אין לו תחלה). צד (המשל דאור השמש ואור הנפש לענין אוא"ס). קו (אור שנברא ביום הראשון). קפה (למעלה עד אין קץ

אש: לח (אש היסודי. טבעו לעלות). עיי"ע יסודות. צור. קרבנות.
אתה: מח (אתה הוא ה' לבדך אתה עשית כו'). קצ (אכן אתה אל-מסתתר).
אתכפיא ואתהפכא: קנא. קסט (כד אתכפיא כו' בכולהו עלמין). קעו (כנ"ל). עיי"ע אור וחשך. תאות.
אתעדל"ע אתעדל"ת: קמב (באתעדל"ת אתעדל"ע - רק באו"פ משא"כ באו"מ ההמשכה אינה לפ"ע ההעלאה).
אתרוג: קכא (הדר באילנו משנה לשנה. ר"ת אל תביאני רגל גאווה). עיי"ע סוכות (ד"מ).

ב

באר: קפ (באר, בור). עיי"ע יצחק.
בהמה: קעא (נה"ב). קעד (אנשים שהנהגתם כב.). רז (דעת הנקנה).
בור: קפ (בור, באר). קפא (והב. ריק אין בו מים).
בחירה: יא (באדם). צד (יבחר לנו את נחלתינו).
ביטול: כז (ב. הנבראים). לד. מח (ישראל מונין ללבנה - ב.). נ (העדר החזקה טובה לעצמו). עא (ב. הנבראים). קעו (כלי ריקן מחזיק). ריב (יסוד ושרש העבודה). עיי"ע גאווה.
ביטול תורה: כ (ויתר הקב"ה כו' ולא ויתר על מאסה של תורה).
בינה: עב (נבונים בימי משה לא אשכח). עד (התגלות עתיק בב.). קכב (השפעתה במל'). קכד (התבוננות והתרחבות. התגלות עתיק בב.).
בינוני: קלג (בבינונים עיקר קיום המצות לקשר הנה"ב כו', בצדיקים לאתקנא רזא דשמי").
בירור: קיח (ב.. דחי' ושבירה).
ביהמ"ק: קה (ע"י דוד ושלמה. גילוי מהות אלקות). קסז (תפלת דניאל על בנין ביהמ"ק). רכח (בוה"ב - גילוי אלקות). עיי"ע משכן.

— מדה"ד, אלקינו — מדה"ר. קד (ל' רבים. א. חיים ומלך עולם). קסב (שייכותו ליראה). רכו (ק"כ צירופים, מ"ח צירופים. אוחיות אלה - ל' גילוי). רנג (טבע).
אלול: רנט (העבודה בימי א. בנקל יותר. כפי אופן עבודתו בימי הסליחות כן תהי' עבודתו בר"ה).
אליהו: צג (לא בא להאירא מפני שהי' צריך להציל את המ"ס).
אלעזר, ר"א בן דודי: רמב.
אמונה: לח (דבני" במצרים). לט (וא. כל זאת וקיים עלינו). מב (בלב. למעלה מטו"ד. דבני" ביצי"מ). קא (כל ישראל שוין). קב (בזכות הא. נגאלו ממצרים). קה (דאברהם). עיי"ע אוה"ע.
אמת: כג (וטהר לבנו לעבדך בא.).
אָן: רלז (מאין באח ולאן כו').
אנוש: נג (עקוב הלב מכל וא. הוא. מה א. כי תזכרנו). עיי"ע אדם.
אני: לח (אני הוי' - המשכת הוי' בשם אני). רא (כה אמר גוי אני ראשון ואני אחרון גוי').
אנכי: מג (א. ה"א גוי'). סד (כנ"ל. א. טוב לך גוי').
אנשים פשוטים: סב (מוקירים התורה). סו (כנ"ל). עיי"ע ישראל.
אסתר: קב (ע"ש ההסתר).
אצי: יב (אלקות). קלח (קנין. גילוי ההעלם). קסט (גילוי ההעלם. מל' ויאצל גוי'. כל הנק' בשמי ולכבודי).
אצי ובי"ע - עיי"ע איהו וחיוהי.
ארץ: ו (צמצם שכינתו בין ב' בדי הא.). כו (מקום הא. אינו מן המדה). מה (כנ"ל. צמצם שכינתו כו').
ארץ: רלא (לרוקע הא. על המים גוי').
ארץ ושמים: קסט (נטה ימינו וברא ש. כו'). קעח (כי כל בש. ובא. גוי').
ארץ ישראל: לה (מצות מעשיות. טובה הארץ מאד מאד). רמג (ארץ - רצון. ישראל תורה - הרצון שע"פ התורה).

- בכ"י: ה (הוריד כנחל דמעה - דמעות וסיגופים כו'). סד (כנ"ל).
 בכל לבבך - עיי"ע אהבה.
 בני ישראל - עיי"ע ישראל.
 בעל חוב: רמו (כ"א מישראל בירידת נשמתו נעשה בע"ח כו').
 בעל חי - עיי"ע אדם. בהמה.
 בעל עסק - עיי"ע עסק.
 בע"ת - עיי"ע חשובה.
 בראשית: רי (לא הי' צריך להתחיל את התורה אלא מהחדש כו').
 ברה"ע: יא (לעשות - לתקן). טז (ברא, ונבראו). פו (כנ"ל). פז (בעשרה דברים ברא הקב"ה כו' בחכ' בתבונה בדעת כו'). צו (כ"א כו' בשבילי נבה"ע). רמו (אסתכל באורייתא כו'). עיי"ע דירה בתחתונים. התהוות.
 ברית: קג (התקשרות עצמית).
 ברכה: לט (בא"י אמ"ה). נב (ברכתא עילאה לא שריא אלא באתר שלים). קלה (וחסידין יברכוכה - יברכו כה. ב. ותפלה). קלח (וחסידין יברכוכה). ברכת כהנים: קלה (המשכת אור חדש). קלו (תברכו - אותיות בכתרו).
 בת קול: ב. מב. נו. סה. קמד.
- ג
- גאווה: כא (גימט' ט"ו - היפך י"ה). נב. קכא. קלט (כל גיא שוטה). קסג. קעז (לא תמצא בגסי הרוח). קפ. קצג (כי גאה גאה גו' - פנימ' הכתר). ריג. רמב. עיי"ע ביטול.
 גבוה: קסו (כל הג. ביותר יורד למטה יותר).
 גבול ובל"ג: יז (עולמות מוגבלים, ואין מספר). כה (אוא"ס שלימותא דכולא כו'). לה (בל"ג, ובל"ג האמיתי). קפט (בא"ס). רטז (כח הגבול שבא"ס).
 גבור: קז (ישיש כג. לרוץ אורח).
 גדולה: קנט (במקום גדולתו שם אתה מוצא ענותנותו). קסב (מה גדלו מעשיך ה' כו').
- גוף - עיי"ע לבן.
 גוי: קנא (נה"ב). עיי"ע אוה"ע.
 גוף ונפש: טו (מות וחיים). נג (הג. נק' בשר אדם. הגברת הג. על הג.). נד (כנ"ל). קיב (ג. - הפסדיות וזקנה. משא"כ נ.). קכו (ג. - ירידה, נ. - עלי'). קכט (אופן התעלמות הג. בנה"ב. ריחוק הערך שביניהם). קלג (עבודת הג. עם הג.). קצט (ריחוק ערכם יותר מריחוק ערך יש מאין). רו (אחור וקדם). רח (מפני פשיטות הנשמה היא יכולה לבוא בגילוי באופנים שונים). רמא (עובדי ה' בגופם, בנשמתם). עיי"ע אדם. נפש. נה"א ונה"ב.
 גזל: רלו.
 גלגולים: ה (נפש האדם בכע"ח). צד (כנ"ל). רמב.
 גלות, זמן הגלות: ו (ג. השכינה בע' שרים). כט (אהבה מגולה ומסותרת דהקב"ה לנש"י). קסז (מעלת העבודה במס"נ). רי (עבודת הבירורים). רכת (היינו כחולמים. החשך יכסה ארץ. כן בקודש חזיתין גו').
 גמ"ח - עיי"ע צדקה. תורה עבודה וגמ"ח.
 גן: קסח (היושבת כגנים גו'. באתי לגני גו'). קפ (מעין גנים גו'). קפב (כנ"ל).
 גן עדן: כג (יפה שעה א' בתשומע"ט כו' - איך התשלום שכר פחות מהעבודה. קדמה לעולם). כד (נהנין מזיו השכינה. ידיעת המהות. כדאי כל יסורי גיהנם כו'. מאיר בו ג"ר). כז (מצות וכוונתם לבושים לנשמה בגעה"ת וגעה"ע). רכ (צדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם). רל (כנ"ל). רלח (מקומו - רוחניות שבגשמיות. קרקע הגן). עיי"ע עוה"ב.
 גניבה: כג (גונב דעת הבריות).
 גסה"ר - עיי"ע גאווה.
 גרון: עג (מיצר הג.). פה (כנ"ל). רנד (כנ"ל).

גשמיות ורוחניות: טו (מות וחיים). קיב (כנ"ל). רלח (בכל גשמי יש בו רוחני).

השפעה: פג (שפע ימים – שפעת מים).

קנו (ה. עצמית, והשפעת שכל). עיי"ע

אור ושפע. רב ותלמיד.

השתחואה: קכא.

השתלשלות – עיי"ע עו"ע.

התבוננות: עא (הסתכלות). פד (מולידה

מדות). קיב (דובחרת בחיים).

התהוות: פו (תמידית). פז (נטל צרורות

וורקן כו'). קנט (תמידית). בכח

העצמות דוקא). רה (תמידית). עיי"ע

ברה"ע. המלכה. יש מאין.

התחדשות – עיי"ע התהוות.

התכללות: ריט (ע"י התגלות העצמות).

התלבשות: ג (ב' אופנים: המלבוש בטל אל

המלבוש, המלבוש בטל אל המלבוש).

עיי"ע לבושים.

התלבשות ומעבר: צח.

התפעלות: רג (ההבדל בין ה. המחזין לה.

המדות).

י

ויעקב הלך לדרכו: קיא.

ולד: עד (וצפונך תמלא בטנים).

ז

זאת: סב (ז. לפנים בישראל. תורה נק'

ז. עו (כנ"ל).

זבוב: רנ (יצה"ר דומה לו. גימט' טוב).

זהב: נו (טוב לי תורת פיך גו' ז. וכסף –

אהוי"ר).

זיווג: פח (קידוש או"א).

זכרון: כ (חקיקת דברי תורה במוח הז).

קמד (כנ"ל). רכ (כנ"ל).

זמן: כה (וסדר זמנים). כו (מלך מלך

וימלך. גבול ובל"ג בו).

זקן, זקנה: כ (והדרת פני ז.). קיב (אינו

שיך בנפש).

זריזות: קפא.

זריקה, כח הזריקה: פד. פו. פז (נטל

צרורות חרקן כו'). קיב.

זרת: קמג (ושמים בו. תיכן).

ך

דבור: פח (פנימי וחיצוני בד.). קו

(כנ"ל). עיי"ע דברים בטלים.

דברים בטלים: מ. קמו.

דגים: רכג (מלאכים – נוני ימא).

דוד: קעח (ביטול).

דצח"מ – עיי"ע אדם.

דילוג: קצח (גילוי כח הנעלם).

דירה בתחתונים: יא. נב. קכו. קסח. ריז.

דמעה – עיי"ע בכי'.

דניאל: קנה (תפלתו: ועתה שמע אלקינו

גו'). קסו (עם הכולל גימט' א-ל אד').

ריא (ענינו הי' פרסום אלקות). רכא

(כנ"ל. תפלתו ועתה שמע גו'. היותו

בחשך הגלות).

דעת: כא (מוליד אהוי"ר). קז (ממשיך

פנימי הכתר).

ד"ע דר"ת: כ. מח. מט (כי א-ל דעות ה'

ולו נתכנו עלילות). קי. קסד. עיי"ע

יחו"ע ויהו"ת.

דרישה: רנד (כי תדרשנו בכל לבבך גו').

ח

הבדלה – עיי"ע פרסא.

הדאה: קלו (יחודך ה' כל מעשיך גו').

הידור מצוה: קכט. ריט.

היולי: ד. קצז.

הילוך – עיי"ע מלאכים ונשמות.

הלואה – עיי"ע בעל חוב.

המלכה: סט (במי נמלך כו').

המנונא, רהמ"ס: צג (ניצוץ משה).

הסתלקות – עיי"ע צדיקים.

העלם וגילוי: לב (מדרי' בהתעלמות האין

המהוה מן היש המתהווה). קצז (העלם

שישנו במציאות, ושאינו במציאות).

השגחה פרטית: קסא.

השערה: קז (שיער עצמו בכח כו'). קצב

(כנ"ל).

ח

חבל - עיי"ע יעקב.
 חודש, חדשים: מז (החדש הזה לכם - רק לכם כו'). רט (החדש הזה לכם גו'). ניסן, תשרי). עיי"ע בראשית.
 חולי: נח (חולת אהבה).
 חומה: סד (חומת בת ציון הורדי גו').
 חומר וצורה: כד (הצ. גורמת מציאות הח. ואין הח. גורם מציאות הצ.). נג (הגברת הצ. על הח.). נד (כנ"ל). נו (כנ"ל). קצט (צורת הח. וצ. עצמית. גם בצ. יש ח.).
 חופה: צט (קודם היחוד).
 חוק, חוקים: רא (זאת חוקת התורה גו'. ג' ענינים בחיבת חוק). עיי"ע מצות.

ט

חורף וקיץ: כב.
 חושים: נט (ח. כחות).
 חטא: קטו (משל הפגימה בחבל כו'). עיי"ע עבירה. עה"ד.
 חידה: צו.
 חידוש: עיי"ע התהוות.
 חיים: קיב (ח. ומות - גשמיות ורוחניות).
 חילול השם: יח (היכי דמי חה"ש כו').
 חינוך: נ (חנוך לנער ע"פ דרכו כו'). קצד (נעימות בימין כו' שמלמדן תינוקות כו'). עיי"ע תורה.
 חיצוניות ופנימיות: קסג (למעלה). עיי"ע עליון ותחתון.
 חכם: יח (הפגם דת"ח הוא גדול יותר מפגם דאיש ההמוני). צב (שיחת חולין של ת"ח צריכה לימוד). רלה (אל יתהלל ח. בחכמתו גו'). עיי"ע ת"ח.

יגיעה: מו. נד. סד. קצח.
 יד: קיד (ידין - יודין).
 ידיעה: כד (המהות, המציאות). כה (החיוב, השלילה). ע (אתה הראת לדעת גו'). עב (וידיעת היום גו'). צה (וידיעת גו' אין עוד). קו (המהות, המציאות). עיי"ע רדל"א.

יב (נקודה - בלי התפשטות, ומקור לכל התפשטות). ק (אין או יש). קעה (אוא"ס הוא למעלה מח. והשגה).
 חר"ב: עב (מעלתן זה ע"ג זה). עד (כנ"ל). מקורים מיוחדים. כ"א פרצוף בפ"ע). עה (נקודה בהיכלא). פד (כנ"ל. האי חכ' אחפשטת ואפיק מינה בינה). פה

- הוי' יב (שם הוי' שבנפש). יז (יו"ד דשם הוי' מורה על התמידות). כו (יחוד הוי' ואד'). לב (ע"ש אתה אדון לכל בריותיך. הוי' גם לפני קריאת אדה"ר בשם זה). מז (פרטי האותיות). סה (שם הוי' שבנפש). ע (כנ"ל). עה (כנ"ל). צה (דלעילא, דלתתא). קכד (פרטי האותיות). רח (שם העצם מתחבר עם שאר השמות). רטו (שם העצם. הוי' – אורות, ז' שמות שאינם נמחקין – כלים). ריז (דלעילא, דלתתא). עי"ע ק"ש שעהמ"ט. שמות הקדושים.
- הוי' האלקים: יז (סוכ"ע וממכ"ע). צה (ידעת היום גוי' הוי' הוא האלקים גוי'. יחודם). קטז (שמש ומגן גוי'). יחנן, רי"י: קצח (מאמר ר"י לר"ל חילך לאורייתא כו').
- יום: עב (ידעת היום גוי'). קו (יום הראשון בגימט' כתר).
- יום ולילה: קיד (ויהי ערב ויהי בוקר יום אחד).
- יוהכ"פ: מט (מכפר. קירוב המאור אל הניצור).
- יונה: רנו (יונתי בחגי הסלע).
- יופי: ריא (מה יפית ומה נעמת גוי' – ההפרש בין יופי לנועם). ריט (כנ"ל. בא מהתכללות).
- יושן – עי"ע איתן.
- יחוד: צט (י. זו"נ ע"י המשכת אור עליהן).
- יחוד קוב"ה ושכינתו: קי.
- יחוד ע' יחודות: מט. קיז. קכד (מעלת יחודות). עי"ע ד"ע ד"ת.
- יחיד – עי"ע אחד.
- יחידה: מב. סו. סח. קב (חבוקה דבוקה כך כו'). קטו (נק' נחלה). קמ (חבוקה דבוקה כו'). קמב. קמו (מכפירים יחידתי). קמט (כנ"ל. מיד כלב יחידתי). קעג.
- יין: כח (עכשיו כשאין ביהמ"ק קיים אין שמחה אלא ביין. מגלה ההעלם). יכולת: טו.
- ים ויבשה: רכג. רכד (מים מלחים ומתיקותם ע"י עפר הארץ). ימים נוראים – עי"ע עשי"ת. ימין ושמאל: קמג (נטה ימינו וברא שמים כו'). קסט (כנ"ל).
- יסודות, די"י: לח (בעיקרם הם ג'). רכג (הכבד יותר למעלה יותר).
- יסורים: מב (פועל כיוון הלב).
- יעקב: לו (אשר פדה את אברהם). מד (י. ועשו – תהו ותיקון. ותקח רבקה את בגדי עשו כו'). מז (נק' קטן. י. ועשו – תהו ותיקון. מי יקום י. כי קטן הוא. אותיות יבקע). צז (ויקח י. אבן גוי'). קד (כנ"ל). קה (משה מלגאו י. מלבר). קז (פנימי הכתר. מבריח מן הקצה אל הקצה). קט (ויצוק שמן על ראשה גוי'). קי (משה מלגאו י. מלבר. עיקר התחלת היחוד על ידו. לבית י. אשר פדה את אברהם. דוקא הוא הלך לחרן משא"כ אברהם ויצחק. י. אותיות יבקע). קיא (ויצא י. מבאר שבע גוי' ויקח מאבני המקום גוי'. וי. הלך לדרכו). קטו (י. חבל נחלתו). קעד (כנ"ל). קעח (יש לי כל, עשו – יש לי רב). קפו (ברכתו לפרעה). רלב (י. ישראל ישורון).
- יצחק: רכט (כארות די). עי"ע יעקב. יצ"ט ויצה"ר: קמ (נה"ב – מוחין, יצה"ר – מדות). קנא (כנ"ל). רכו (יצה"ר – עיקרו מדות). רנ (יצה"ר – היום אומר לו כך כו'). רנב (נה"ב – מוחין, יצה"ר – מדות). רנו (יצה"ר אקדמי טענותי כו').
- יראה: קסא (משם אלקים. מפתחות החיצוניות). קסד (תורה וי. תרעא לדרתא דרתא. אם אין חכ' אין י. כו'. יר"ע ויר"ת). קסה (יראו את ה', יראו מה'). ריב (י. ושמחה. יסוד ושרש העבודה). ריד (כנ"ל). רלד (חכם וירא חטא – אומן וכלי אומנתו כו'). עי"ע אהוי"ר.
- יש מאין: לב (מדרי' בהתעלמות האין

המהרה מן היש המתהווה). פו (ועו"ע) קנז (כנ"ל). קנט (כנ"ל). קצט (אי"ע ביניהם, אבל אי"ז א"ע לגמרי. היש תופס מקום אצל האי"ן). רה (התעלמות האי"ן בהיש). עיי"ע עו"ע. **ישורון** – עיי"ע ישראל. **ישראל**: יד (כ"א רוצה באלקות ואינו יכול להיות נפרד כו'). טז (עלו במח'). לט (נק' לב. ממוצעים שע"י הוא עליית העולמות והמשכת אלקות). מח (נק' קטנים – ע"ש הביטול שבהם). סב (חאת לפנים ב"י. עלו בפנימי' המח'). ר"ת יש ששים רבוא אוחיות לתורה). סה (קב"ע רק ב"י. משא"כ באוה"ע). סז (כ"א – גם אשר בשם י. יכונה – אינו יכול ואינו רוצה להיות נפרד מאלקות). סט (עלו במח'). ע (כנ"ל). עו (חאת לפנים ב"י). קמא (בנים למקום). קנא (מי כעמך י. גו'). קעד (גם מדריגות הנמוכות קשורים בעצמות אלקות). קפב (קומה שלימה). רו (עלו במח' – פנימי' החכ'). רי (קיום העולם על ידם). רלב (כ"א עומק נקודת לבבו לה'). רמ (יעקב ישראל ישורון. לי ראש). רמ (כ"א פנימיותו טוב). רמח (עלו במח'. קדש ישראל לה' גו'. מחשבתן קדמה לתורה). עיי"ע אנשים פשוטים. לב. נשמות. תורה וישראל.

כ

כבוד: רכו. רמא. **כבוד אב ואם**: סד (קיומה מצד הגזירה ולא מצד הטעם). **כונה** – עיי"ע מצות. **כח**: קצח (גילוי כח נעלם. מאמר ר"י לר"ל חילך לאורייתא). **כחות**: רנא (ע"י שימוש בכ. הטבעיים ה"ה מתגברים). **כחות הנפש** – עיי"ע נפש. **כיסוי הראש**: קמ (הטעם לכיסוי הראש בשני מקיפים).

כל: קעח (כי כל בשמים ובארץ גו'). ריז (מרוב כל – עמוד המחבר געה"ע וגעה"ח). רל (כנ"ל). **כלות הנפש**: מה. **כלים**: נב (מדת בשר דם כלי ריקן מחויק כו'). עיי"ע או"כ. **כנס"י**: לט (ע"ש שכונסת בתוכה כו'). **כסא**: רנח (נשמות נק' כסא. וכסאו נכון). **כסלו**: כט (יט"כ – זה היום תחלת מעשיך). **כעס**: קכא (כאילו עו"ז). **כף הקלע**: קטו. **כרוזים** – עיי"ע בת-קול. **כרת**: קעד. **כתר**: יג (ממוצע בין המאציל והנאצלים). קז (ב"פ יש). רלא (ב' כתרים נתן לבניו כו').

ל

לא: קפג (ולא אחד בהם). עיי"ע לו. **לב**: כג (וטהר לבנו לעבדך באמת). לח (ישראל. ממוצע). לט (דפיקו דלבא. תמיד בהשפעה וקבלה. מל' נק' לב). מא (קטנות וגדלות הלב). מב (ולבי ראה גו'. כיווץ והתפשטות). רנד (בר לבב. נותן כח בכל אבר. דפיקו דלבא). **לב מח וכבוד**: לח. **לבושים** – עיי"ע התלבשות. **לבן** (גוון): רטז (גוון עצמי). **לבנה**: צו (לית לה מגרמה כלום). קא (לכי ומעטי א"ע. מולד הל). קה (חצי כדור התחתון). עיי"ע עה"ד. שלמה. שמש. **לו**, **לא**: מט (ולא נתכנו עלילות – הקרי בו' והכתיב בא'). **לולב**: קצד (אינון ניצוחי"א). עיי"ע סוכות (ד"מ). **לחם** – עיי"ע שתי הלחם. **לחם הפנים**: קכ (כולו פנים. לחם דלע"ל). **לילה**: מז (בסוף הלילה התחזקות השינה). קו (בפלגות לילה קוב"ה אתא לאשתעשעא עם צדיקיא כו'). **ליצנות**: קמו.

מוטבע מורגש ומושכל: קכו.
מותרות – עיי"ע תאוות.
מזיקים: קסב (ברצות ה' גם המ. הם שלוחים טובים).
מזל: קמה (מ. מחכים). קפז (איך לך עשב כו' מ. מלמעלה המכה בו כו').
מחשבה: יג (לית מח. תפיסא ב' אבל נתפס איהו ברעו"ד). סט (לבוש המיוחד). קנח (מדות ומח. – עו"ע). קעה (לית מ. תפיסא ב' כלל). ריח (כנ"ל, אבל נתפס איהו ברעו"ד).
מחשבה זרה: קמו. קצה. רל. עיי"ע מחדו"מ (דלעו"ז).
מחדו"מ: יד (דלעו"ז). סג (טהרחם). קעט (ג' קיין דאות ה'). קפ (דקדושה דלעו"ז).
מי: מט (בינה).
מים: קעא (מ. רבים גו'). רכג (לרוקע הארץ על המ. גו'). רכד (מ. חיים). רכו (מ. חיים מטהרין בכל שהוא). רכט (כנ"ל). רלא (לרוקע הארץ על המ. גו').
מיתה: נו (קושי' הזוהר ע"פ אדם כי ימות באהל). עיי"ע חיים. סקילה.
מלאכים: סו (בשליש עולם עומד). קו (השגת המציאות. ג"פ קדוש). רל (לא ניתנה להם התורה).
מלאכים ונשמות: נח (מהלכים ועומדים). סט (דבור ומח').
מלח: רכה (לא תשבית מ. גו'. פעולותיו בהמאכל).
מלחמה – עיי"ע נצחוק.
מלך, מלוכה: לג (על אדם דוקא. ביטול והכרת העם). צט (אופן גילוי המלך בעת שמחתו). רד (התנשאות ע"י העם, והתנשאות עצמית).
מלכות: לב (חילוקה משאר המדות. התעוררות המ. א"א בלא זולת). לג (נק' שם. מדת ההתנשאות ישנה בכל אדם בהעלם שאינו כמציאות). לד (נאצלה בסוד שרש רק נקודה אחת. בנק' המ. בכל יום. ג' מיני גבורות במ.).

לעתיד לבוא: ל (אריב"ל עתיד הקב"ה כו' ש"י עולמות). ק (גילוי העצמות). קו (גילוי אוא"ס למטה). קכ (לחם בלי פסולת). קמג (עתיד כו' לכל צדיק וצדיק מלא עומסו). קפא (גילוי הסובב בגוף). קפב (ועמדו רגליו גו'). רכ (וראו כל בשר – במחש ממש). עיי"ע ראי'.
לשון הרע: סז. עו. קטו. קפ. רכו. רלח. לשם שמים: קפ. עיי"ע עסק.
לשמה, ושלא לשמה: נא. נב. קפז. ריג. ריז. ריט. רכו.

מ

מאד: לה (מאד מאד – ב"פ).
מדה: קמו (במדה שאדם מודד כו').
מדות: לב (התעוררות המ. שייכות גם בלי זולת). קכו (בירור טבע המ.). קנח (מ. ומח' – עו"ע). רכ (לצורך הזולת. מ. עליונות מקור העולמות).
מדין: קלט (לי מדין ומריבה).
מ"ה (שם): סט (החדש).
מהות, מציאות – עיי"ע ידיעה.
מדה אני כו': קמ. ריד.
מוח: ג (זיכוכו ע"י השכל). עד (טמטום המוח). פה (כנ"ל). צג (זיכוכו לקבל אור השכל).
מוחין ומדות: ט (מנוחה והתפעלות). יז (כל שכל יש בו מדה – הבכך). מ (שכל יכול לקבל דבר הפכי משא"כ מדות). מא (עיקר הפעולה על נה"ב ע"י מוחין או ע"י מדות). נה (עיקר ההתכללות במוחין). עב (מיצר הגרון המפסיק בין המוחין למדות) פה (כנ"ל). קכו (ע"י התגברות המדות החומריות נעשה הפרדת המוח מהלב). קמט (מנוחה והתפעלות) קנו (בחי' עו"ע. ההשפעה רק מחיצוני' המוחין. מהות השכל מאיר בהמדות). קנו (בערך זל"ז). רג (ההבדל בין התפעלות המוחין להתפעלות המדות). רנד (מיצר הגרון המפסיק בין מוחין למדות).

בדברים גשמיים דוקא). קט (כנ"ל).
 קיט (קיומן לא בדרך מצות אנשים
 מלומדה). קלג (לאחקנא רוא דשמי'.
 לזכך הנה"ב. בכל מצוה סגולה פרטית.
 ל' צוותא). קנב (רצה"ע. לכושים). קנג
 (אם החיות והעונג עיקר בהם). קסג
 (כלים). רטו (עמחיים וכלים להמשיך
 מאד העליון. חומ"צ – לאחקנא רוא
 דשמי'). ריז (נק' צדקה. נק' ארחות
 ודרכי הרי'). ריח (המשכת העצמות).
 ריט (כל המ. צ"ל קיומן מצד רצון ה'
 ולא מצד השכל). רל (נק' צדקה.
 ממשיכים עצמות. בדברים גשמיים).

מ"ע ומל"ת: קסג. עיי"ע סו"מ וע"ט.
 מצרים: לז (ישראל היו בקטנות. ולא
 שמעו אל משה גר'. ויאמן העם). נ
 (ויאמן העם. יצי"מ ה' ראשית הגילוי
 דביהמ"ק כו'). קב (שטופי זמה. בזכות
 האמונה נגאלו ממ.). קי (הכנה למ"ת).
 קסח (בעצם היום הזה יצאו כל צבאות
 ה' גר'). קצג (למכה בכורי מ. גר').

מקיף: קצא (דאו"י דאו"ח).
 מרירות: קטז. קל. עיי"ע שמחה.
 משה: כז (גופו ה' ניזון מהרוחניות ע"י
 לבוש הענין). לח (ל' המשכה דל"י.
 ח"ע. שמיטה הראשונה). סא (לא מת
 מ. כו'). קה (מ. מלגאו יעקב מלבר).
 קי (כנ"ל. מ. ידבר גר'). קלו (תורה
 צוה לנו מ.). קלט (עניו מאד גר'). רמא
 (נשמתו האירה בגילוי למטה).

משכנ': לד (הוקם המ.). קסט (ושכנתו
 בתוכם). קעב (מעצי שטים). קעז
 (כנ"ל. ושכנתו בתוכם). קפא (כנ"ל).
 משל: כז (דוקא חכם גדול ביותר יכול
 להגיד מ. אמיתי). קצא (עצם האור
 אינו בא לגילוי אלא ע"י הסתר המ.).
 משנה: ל (החיות פנימי ואור הפלפול
 שבגמ'. סיום המשניות בתיבת שלום
 ובאות מ"ם).

משפט: סא (שופטים ושופטים גר'. מעלת
 המ.).

משפטים – עיי"ע מצות.

לצורך בנינה כו'). לה (מושרשת
 ברדל"א. בהעלם שאינו במציאות). לט
 (נק' לב. משפיע ומקבל). צח (נאצל
 בבחי' נקודה. שרשה מרדל"א). צט
 (לעולם בחי' המ. גדולה מהזכר העליון
 ממנה). קא (לכי ומעטי א"ע. עצם המ.
 והתפשטותה). קז (קבלתה מעצמות
 ז"א. ומנה"י דז"א). קכב (קבלתה
 מבינה). קסו (נקודת המ. שבעולם
 הבריאה הוא שם אד'). קעז (נקודה
 תחת היסוד). קעח (ביטול). רד (בחי'
 ריחוק והתנשאות ובחי' ירוב). עיי"ע
 אבן. מלוכה. ר"ה.

מל' דא"ס: יג (אין רשאים לדבר בו).
 מלמדי תינוקות – עיי"ע חינוך.
 ממכ"ע וטוכ"ע: טז. יט (יחודם ע"י
 התורה). צו. קסט. קצב.
 מנחה – עיי"ע תפלת מנחה.
 מנשה: רמב (תשובתו).

מס"נ: לה (מסירות הרצון – מה לי קטלא
 כולה כו'). סח (מכח החכ' שבנפש).
 סט (לא מצינו בתורה טעם על
 המס"נ). קנ (צ"ל בפר"מ. מצד
 התקשרות העצמית). קסז (בזמה"ג).
 קעב (גם בקל שבקלים). רמ.
 מספרים, פרטי המ.: רכב (מעלת מספר
 ג').

מעבר – עיי"ע התלבשות ומעבר.
 מעץ: קטז (מ. ונהר). קפ (מ. גנים גר').
 קעז (מ. עין עיטם). רכו (מטהר
 בכ"ש).

מעשה: עג (העיקר). רלג (כל שמעשיו
 מרובים מחמתו כו').

מצבה: צח. קד.

מצות: א (קלה כחמורה). כז (מ. וכוונתם
 לכושים לנשמה בגעה"ת וגעה"ע). לה
 (מ. מעשיות דוקא מגיעים בבחי'
 עצמות). מ (בדברים גשמיים. תשמישי
 מצוה). מה (בהגבלה וצמצום). סד (גם
 השכליים צ"ל קיומם מצד הגזירה).
 עה (כל המ. נק' צדקה). עז (קיומם
 מצד הגזירה). קח (הטעם שנתלבשו

נה"א בנה"ב. כפיית נה"א לנה"ב. קב (הסתר הנה"ב). קלא (פעולת נה"א בנה"ב. צמאון דנה"א, דנה"ב). קלב (יתרון הרצוא ע"י הנה"ב). קלח (מוחין ומדות). קמ (נה"ב - מוחין של המדות, יצה"ר - מדות). קנא (כנ"ל). קעב (בהמה רצאן - ענינם בנה"ב). קעג (אלקות ועניני העולם). קעד (הנה"ב מסתיר רק על המדות דנה"א ולא על עצמותו). רכח (ההוספה באהבת ה' ע"י הנה"ב). רמו (כח הנה"א הוא לפי מדת כח הנה"ב). רנב (מוחין ומדות. בפרטיות: נה"ב - מוחין, יצה"ר - מדות). רנו (מתחילה בא אדם הנה"ב כו'). רנח (תחילה העבודה עם הנה"ב ואח"כ עבודת הנה"א). עיי"ע אהבה (בכל לבבך). גוף ונפש.

נרנח"י: סח (בוהר נק' יחידה נשמה לנשמה).

נצח, נצחון: קפד (בגדול דוקא). קפה (מושרש בעצמות. למעלה מרצון ועונג. המשל דבזבח האוצרות כו'). קצג (כנ"ל. נצח ישראל לא ישקר גו'). קצד (כנ"ל. מושרש בעצם הנפש. אינון ניצוחי"א). קצה (כנ"ל).

נה"י: קו (לבר מגופא).

נצחיות: פכ (צבא השמים קיימים באיש. כל קדמון נצחי).

נקודה: עה (ג. בהיכלא). עיי"ע חכ'. מלכות.

נקודה ספירה פראוץ: צט.

נקודה קו שטח: ק.

נקמה - עיי"ע ת"ח.

נר: קג (נרי בידך ונרך בידי כו'). קפו (כהאי בוצינא דאתפשט לכל סטר).

נשמה, נש"י: יא (עלו במח' - המשוטטת חמיד. במי נמלך בנשמותיהן כו'). יב (שם הוי' שבנפש). כד (נדע מציאותה ולא מהותה). נו (עילוי' לפני ירידתה). סו (רק הארתה מתלבשת בגוף). סט (התחדשותם). קג (נק' נר). קכח (טבעה

מ"ת: סג (ביטול הגזירה דעליונים לא ירדו כו'). סד (דברים פשוטים. גילוי העצמות. מעין הגילוי דלע"ל. רואין את הנשמע. פרוחה נשמתן). קי (ע"י ההכנה במצרים). קיד (פב"פ). עיי"ע אנכי.

נ

נביא: קעה (נק' משוגע).

נהר: קטו (ג. ומעין).

נועם - עיי"ע יופי.

נחלה: צד (אני הוא נחלתכם). קטו (יחידה).

נמנע הנמנעות: כו.

נס - עיי"ע טבע.

נסיונות: צו (אין בהם ממש). קמא. קפא. רלב. רמב (צדיקים ע"י ביטושים נכנעים יותר, משא"כ רשעים).

נסירה: רמו (שבירת הנה"ב). רמט (מקורה בתורה. גורעין ומוסיפין דורשין).

נפיחה: נג (מאן דנפח כו'). קצז. רמח.

נפילה: קד (סומך ה' לכל הנופלים גו').

נפש, כחות הנפש: ג (האברים פועלים שלימות בהכח והכח פועל ויכוך באברים). ד (פעולת השכל בכחות הנפש). נט (הבדל בין כחות לחושים).

צב (הארת הנפש בגוף בדרך ממילא. צמצום הנפש. להחיות הגוף). צג (הכנת חיכוך האברים לקבל אור הנפש). עיי"ע זריקה.

נה"א ונה"ב: ב (אופן התלבשות נה"א בנה"ב. נפש היא מדר' אחרונה שבנשמה ומ"מ היא אלקי'). ג (שלימות נה"א ע"י התלבשותו בנה"ב). ה (כנ"ל. גלות נה"א בנה"ב). טו (התלבשות נה"א בנה"ב). לט (הפיכת נה"ב שירצה באלקות). מ (שכל ומדות). מא (עיקר הפעולה על נה"ב ע"י מוחין או ע"י מדות). נא (היפוך הנה"ב לאהבת ה'). נח (נה"ב - כח המתאוה. עבודת נה"א בנה"ב. תוקף רצוא דנה"ב). קא (התלבשות

סליחה: רמד (כי עמך הס. גו' איך הס. גורמת ליראה). רמה (משל מאדה"ז לענין הס. מבעל חוב המשלם חובו קמעה קמעה כו'). רנה (כנ"ל). עיי"ע אלול.

ספירות: קד (ע"ס נחלקות לה"ס עליונות וה"ס תחתונות). קז (חח"ן מימין בג"ה משמאל כו'). קפו (ספירות אין קץ). קפט (משל אור המאיר דרך זכוכית כו'). קצב (ע"ס הגנוזות כו'). עיי"ע או"כ. ברה"ע (בי' דברים).
סקילה: קכא.

ע

ע"ב ס"ג מ"ה ב"ן: סט.
ע"ז: קיט (מחשבים את הממוצעים לעיקר). קכ (ישראל שבחור"ל עו"ז בטהרה הם).

עבירה: ו (עוונותיכם מבדילים גו'). ז (כנ"ל). יב (הוספת חיות לקליפות). יד (ע"י הרוח שטות). יח (בעובד אלקים הפגם יותר מבאיש פשוט). סו (ע"י הרוח שטות). קטז (מוריד הנשמה). קמו (גוררת ע). קמט (עוונותיכם מבדילים גו'). קעב (ע"י הרוח שטות). קעד (עוונותיכם מבדילים גו').

עד שלא נבה"ע הי' הוא ושמו בלבד: יג. לב. קצב. רה.

עולם, עולמות: יז (עולמות אין מספר). ס (העלם). קעז (הפיכת השטות דעולם לקדושה). קפו (עולמות בל"ג).

עולם, הנחות העולם: רמ. רנא. רנד.
עוה"ז: רל (יפה שעה א' בתשובה ומע"ט כו').

עוה"ב: כה (נברא ביו"ד: רק נברא ביו"ד, הוא עצמו ה"א או גם הוא עצמו יו"ד (חכ"י)). קו (אין בו אכו"ש כו'). עיי"ע ג"ע.

עומס: קמג (עתיד כו' מלא עומסו).

עומק: קצ (עומק רום ועומק תחת).

עץ - עיי"ע עבירה.

עור: ט (ג' מיני עורות).

לעלות כו'). קל (בירידתה למטה האהוי"ר שלא בערך להאהוי"ר בהיותה למעלה). קפב (לפעמים נשמה מנשמה נאצלת). קפז (רוב הנשמות הן דבי"ע רק חד בדרא כו' דאצי'). קצה (ירידתה לתקן הגוף ולא לצורך עצמה. הוה קיימא בדיוקנאה כו'). קצז (כנ"ל. ויפח באפיו גו'). רח (למעלה אין לה שם. עצם הנשמה אינה מתלבשת בגוף). רכג (גודל ירידתה. נוני ימא). רמו (עצמותה נשארת למעלה כו'). רמח (ויפח באפיו גו' מאן דנפח כו'). שם (התהוות הנשמה לא נוכר בתורה). עיי"ע גוף ונפש. ישראל. כסא. נפיחה. נשמה, ירידתה צורך עלי': לו. נו. קטו. קלח. קפ. קצז. ר. רכב. רכח. רמו.

ס

סוכות, חה"ס: א (למען ידעו דורותיכם גו'. הידיעה חלק מהמצוה. בחורף ולא בקיץ. מצוה קלה). יח (סוכה - יחוד הוי' ואד'. כוס ה'). כא (עד עשרים אמה אדם ידע שיושב בצל סוכה). כב (למען ידעו דורותיכם גו'. מצוה קלה). קח (ולקחתם לכם גו'. המשכת הדעת דנוק' דז"א כו'). קעח (ע' פרי החג).
סוכות, ד' מינים: כא (אתרוג - ר"ת אל תביאיני רגל גאווה. לולב - דעת). כב (לולב - לו לב. הדס - תלחא קינא, גימ' חיים עם הכולל. ערבה גימ' זרע). קכא (מורים על האחדות). קכב (המשכת הדעת. ולקחתם לכם גו'). עיי"ע אתרוג. לולב.

סו"מ וע"ט: ב (ד' מדרגות: סו"מ, וע"ט, בקש שלום, ורדפהו) טז (ממכ"ע וסוכ"ע). יח (פי' הבעש"ט עה"פ). יט (ובקש שלום).

סיגופים: קנ.

סיפור: ק (משל מסיפורי המלך בעת התגלותו שבהם דוקא עומק גדול ביותר). עיי"ע תורה.

מפתח ענינים

רפט

- עגולים ויושר:** כד (דוגמתן בעולם למטה).
עו"ע: קנו. קנח. רב. רד (ויש מאין).
עץ: נט (עיני האדם לא תשבענה). קמו (עינא ולבא תרין סרסורין דעבירה).
 קנה (עיני ה' אל צדיקים, עין ה' אל יריאיו). קסא (כנ"ל). קסד (כנ"ל). רל (שמירת העין). עי"ע ראי".
עלי: סג (מי יעלה בהר ה'). אופני הע. בעבודת ה'). רלח (מי יעלה בהר ה' גר').
עליון ותחתון: כה (רק חיצוני וז"ת שבע. מתלבש בת.). סג (התחברותם בב' אופנים).
עלילה: מט (ולו נתכנו עלילות).
עם הארץ: סג (לא ע"ה חסיד). רמ (שמונח בארציות).
ענוה: קלג (עניו ושפל - חילוקם).
עני: קעח (אות רי"ש).
ענן: כז (משה - גופו ה' ניזון מהרוחניות ע"י לבוש הע.). נא (וה' הולך לפניהם יומם בעמד ע. גר'. ויבוא משה בחוך הע.).
עסק: טז (לש"ש). נ (בכשרות ושליחת תחבולות). קב (בכשרות ולש"ש. ברכת ה' היא תעשירי). קיח (וברכך ה"א בכל אשר תעשה). קב (כנ"ל). קמח (לש"ש. שליחת טרדות הפרנסה). קנ (כנ"ל). קפ (לש"ש. באמונה. ברכת ה' היא תעשירי). קפז (ברכת ה' היא תעשירי). קצה (שליחת טרדות הפרנסה). רכ. רלו (זהירות בנגיעה בממק חבירו). רנא (שליחת שקר וכו'. שליחת היגיעה והדאגה כו'). רנו (אמצאך בחוך גר' - קאי על בעלי עסקים).
עץ: יח (כי האדם עץ השדה).
עה"ד: ט (בקטרוג הירח האורות עלו למעלה. בחטא עה"ד ירדו לחוך הקליפות). פב (ואכל וחי לעולם. תערוכת טו"ר). קעו (הרגש המעורב טו"ר). רלט (תערוכת טו"ר).
עצרת - עי"ע שמע"צ.
- עקדת יצחק:** קסו (ממעל לעצים. עתה ידעתי גר').
עקשות: סח (דקדושה).
ערך - עי"ע יש מאין.
עשו - עי"ע יעקב.
עשי: יא (לעשות - לתקן).
עשירות: קב (מתנה מלמעלה).
עשרה מאמרות: קח (מילין דהדיוטא).
עשרת הדברות: קח (עשה"ד ועש"מ). עי"ע אנכי.
עשי"ת: יד (עצם הנשמה בהתגלות). קד (קירוב המאור אל הניצוץ). קכט (כנ"ל). רמב (התעוררות תשובה). קירוב המאור כו'). רנט (נק' ימים נוראים - גילוי ונורא שמך).
עתיק: עד (התגלות ע. בכינה). קצד (ליח שמאלא בהאי עתיקא).
פ
פגם - עי"ע עבירה.
פנים: כה (הארת פ.). סה (פכ"פ דבר הוי' עמכם).
פנימיות התורה: כט (י"ט כסלו - זה היום תחלת מעשיך). רלו (לימודה קדם התפלה). רלו (כנ"ל).
פסת, שש"פ: מג (בחי' קטנות).
פרנסה: קב (קשים מוונותיו כו'). קמח (באופן דלחם מן השמים, ולחם מן הארץ). עי"ע עסק.
פרסא: ז (אותיות בלתי מסודרים. בין קודש לקודש, ובין קודש לחול).
פרעה: פה (ג' שרי פ.). קעט (לי יאורי גר'). קפג (ופ. הקריב - לבן של ישראל כו'). קפז (לי יאורי גר'). רנג (אותיות העורף. אמירתו מי הוי').
צ
צאן: קעא (מן הבקר ומן הצ. - ענינם בנה"ב).
צבא: קפב (ג' פירושים).
צבאות: קסח (יצאו כל צבאות ה' גר').

הצ. כו' ולא נשאר בתחילה אור הקו
 (כו'). עיי"ע ארן.
 צנור: קיז (משל צ. המפטיק שטיפת הנהר
 כו').
 צרור: קטו (והיתה נפש אדוני צרורה גוי
 ואת נפש ארביך גוי).

ק

קביעות עתים לתורה: כ. סו. קג. קמה.
 קצה. ריט. רמו (זהו עיקר וחכלית
 הכל). רנא.

קבלה: ח.

קבלת עול: לד. לה. נא. קכו. קמ. קמא.
 ריד (ראשית העבודה. קבעומ"ש
 וקבעומ"צ. התחלת עבודת היום).

קדוש: נה (כמה קדישין אינון כו'. אתה ק.
 ושמך ק.). קו (ג"פ ק. דמלאכים). קפח
 (איך ק. כה'). רכא (קדושים תהיו כי
 ק. אני. איך ק. כהוי'. עתידים צדיקים
 שיאמרו לפנייהם ק.). רלא (ג"פ ק. –
 כנגד תורה עבודה וגמ"ח. קדיש בשמי
 מרומא כו'). רלב (קדושים תהיו גוי').
 קדושה: קמב (אדם מקדש א"ע מעט
 מקדשין אותו הרבה)

קדוש: רמח (מלה בגרמי').

קו: ח (ורשימו). מז (אור הקו נמשך בכל
 המדרי'). מח (ראשיתו דבוק באוא"ס
 שלפה"צ). קמג (קו המדה).

קוב"ה ושכינתו: עיי"ע יחד קוב"ה
 ושכינתו.

קול: ד (מעורר הכוונה). פח (פנימי'
 וחיצוני' בקול).

קושיא: פט (אי"ז התעלמות השכל כו').
 קצה (ע"י מגיעים לאמיתית השכל).

קטן: מג (מעלתו. נער ישראל ואוהבהו).
 מז (מעלתו. מי יקום יעקב כי קטן
 הוא). מז (קטונתי מכל החסדים כו').

מט (כו"ל. בחי' ביטול). נ (כד הוינא
 זוטרי לגברא כו'). נו (מתכעס
 ומתקצף). סב (נער ישראל ואוהבהו).

עיי"ע חינוך.

קין: נו (קניתי איש גוי').

קפב (כו"ל). קפד (כו"ל. שם צבאות
 בנו"ה).

צבי: קסג (ישן בעין א' פתוחה).
 צדיקים: פט (דבריהם הם זכרון. שפתותיו

דובבות בקבר). קו (ממשיכים גילוי
 מהות אלקות). קכח (נשמתם אינה

נתפסת בגשם וחומר). קסח (צ. יירשו
 ארץ וישכנו לעד עלי'). רכג (נוני

ימא). רמב (צ. ע"י ביטושים נכנעים
 יותר, משא"כ רשעים). עיי"ע בינוני.

חכם. נשמות.
 צדיקים ובע"ת: רכב (צדיקיא בתיובתא).
 עיי"ע תשובה.

צדקה: נ. נד (קיומה צ"ל לא מצד הטבע
 כו'). סד (קיומה מצד הגזירה ולא מצד

הטעם). עה (כל המצות נק' צ.). קכט.
 קנא (וצ. תרומם גוי'). קנג (ממשיך

בל"ג האמיתי). קסד (לעשות צ. בארץ.
 צדק. צדקה). קעט (צדק ה'). קפ. ריז

(צ. ומשפט). ריט (מה נעמת בגמ"ח.
 קיומה מצד רצון ה' ולא מצד השכל).

רלה (מעלתה על תורה ותפלה). רלו.
 רמ. רנא.

צהר – עיי"ע חיבת נח.
 צור: קצו (משל צור החלמיש).

צירוד: ד (כח הצ. כח שלם לעצמו גם בלי
 השכל). פז (פעולת חושי נפש המציר

בהצ.). קמג.
 ציצית: קכה (בחי' מדות. ל' יציאה

והתגלות). קכו (חכ' דאימא או בינה
 דאימא. מוחין הנמשכים למדות).

עיי"ע טלית.
 צל: קמב (סר צלם מעליהם).

צמצום: כו (לגבי אוא"ס מאיר הגילוי
 דאוא"ס ממש בעולמות גם לאחר הצ.

כמו קודם הצ.). מה (הגילוי ע"י הצ.).
 מז (כו"ל). צה (צ. הראשון – סילוק

לגמרי. צמצומים דס' השתלשלות –
 מיעוט בלבד). קפט (לפה"צ כח הגבול

שבא"ס ה' בהעלם). קצ (אינו מסתיר
 לגבי המשפיע, ועד"ז לגבי ית'. עיקרו

בשביל הגילוי). רנו (מפני מה ה' צ"ל

ועכשיו ראית עין השכל). ג (שלימות כח הר. ע"י חומר העין). יג (ראיית פני הרב - האי דמחדדנא טפי מחבראי כו'). ס (ר. באלקות פועל תשוקה ורצוא כו'). קס (פועלת התחברות והתעוררות. אותיות מחכימות). קסא (ר. למעלה - יוצר עין הלא יביט). רל (זהירות בר.). רא"י ושמיצה: קסו (חילוקים). רל (כנ"ל). ראש - עי"ע כיסוי הראש.

ראש השנה: לג (חמליכוני עליכם). לו (זה היום תחלת מעשיך. למה צריכים המשכת החיות בכל שנה). פא (יו"ט של ר"ה שח"ל בשבת כו'). חמליכוני עליכם. בנין המל'. צד (ידבר עמים תחתינו. יבחר לנו את נחלתינו. יום בריאת האדם). צו (בנין המל'). עי"ע עשי"ת. שופר.

רב וחלמידי: ו (ביטול הת.). כו (הצמצום אינו לגבי הרב). מו (לעולם ישנה כו' בדרך קצרה). מו (השפעה ע"י יגיעה. ביטול הת.). פח (אב ובן - השפעה עצמית. רב ות. - הארה בלבד). פט (גם לאחרי הפסקת ההתעלמות המשפיע נשאר ההשפעה אצל המקבל. כל האומר כו' כאלו בעל השמועה עומד לנגדו ומתלמידי יותר מכולם. תלמיד המחכים את רבו. הוספה בהשכל ע"י ההשפעה). צ (כליות יוצרות. השפעה דוקא ע"י בר פועל). צא (ווי ל"י למאן דמליל על אודנין דלא שמעין). צב (שיחת חולין של ת"ח צריכה לימוד). קיו (במשך הזמן ניכר בהת. אופן חושי הרב). קנו (השפעה שכל, והשפעה עצמית - חלוקים). קצא (לא קאים אינש אדעתי דרבי' כו'). קצב (שכל הנעלם בעצמות המשפיע). רג (טרדת המשפיע. כד קאי רבך בהאי מסכתא כו'. השפעת שכל והשפעה עצמית). עי"ע אור ושפע. צמצום. רא"י.

רגל: קפב (ועמדו רגליו גו').

קין - עי"ע חורף. קיצור: מו (לעולם כו' בדרך קצרה). קליפות: יב (יניקתם ע"י החטא). קמ (יש להם מקיף, אבל לא מקיף למקיף). קמב (מקיף דקליפה). קמו (כנ"ל). קפא (כקוף בפני אדם). קפו (השתלשלותם מלמעלה). רנה (קבלתם מלמע' מסדר השתלשלות. אם לעוברי רצונו כך כו'). רנו (קליפה קדמה לפר.).

קנאה: רכו. רלת. קנה: קלט (לעולם יהא אדם רך כק. כו'). קפא (גער חית ק.). קנין: קלו (אצי').

קרבנות: קיג (הקרבת החלב ודם). קע (אדם כי יקריב מכם גו' - מכם ובכם הדבר תלוי כו'. ענינם קירוב הכחות והחושים). קעא (אש שלמעלה). רכה (קירוב הכחות והניצוצות. כל הנעשה בהקרבת ה" צ"ל באדם החוטא).

ק"ש: לו (שמע ישראל גו' - בשלמא משה ה" צריך לומר „שמע ישראל“, אבל אצלינו ה" צריך להתחיל מה' אלקינו כו'). קטז (מצוה דליחדו). קיו (כנ"ל). קכג (כנ"ל). ריד (קבעומ"ש וקבעומ"צ. שמע ישראל גו'). עי"ע אחד.

ק"ש שעהמ"ט: לג. קיד. קטז (אם פגמתי באות יו"ד כו'). קכד (אם פגמתי באות ה' כו'). קכז (אם פגמתי באות ה' אחרונה כו'). קלו. רלח.

קריעת י"ס: לו (וה' הולך גו' בעמד ענן לנחותם גו'). מג (ברוח קדים). קפג (דבר אל בניי ויסעו. ד' כתות בקי"ס. בעתיקא חליא מילתא). קצג (כי גאה גאה סוס ורוכבו רמה בים).

קריעות: קעד. קרש, קרשים - עי"ע אותיות. משכן. קשה צורף: סח (דקדושה).

רא"י: ב (לעת"ל ראית העין באלקות).

שטות: קעב (מל' הטי'). קעה (דקדושה).
קעו (הפיכת הש' דעולם לקדושה).

שטים - עיי"ע משכן.

שינה: מזו (בסוף הלילה התחזקות הש').
קיא (הקיצו ישנים מתרדמתכם). קסה
(אם שייך למעלה). ריד (הנשמה
שואבת לה חיים). רלח (כנ"ל). עיי"ע
חלום.

שינוי: סח (עצם בלחי משתנה). עא (אני
ה' לא שנית). רא (כנ"ל). עיי"ע
רצון.

שיר: ד (כח לעצמו, ופעולת השכל
לעצמו).

שית אלפי שנין הוה עלמא כו': פג.

שכינה: קסה (עיקר ש'. בתחתונים היתה
כו'). עיי"ע יחוד קוב"ה ושכינתו'.

שכל: מזו (בשכליים סדר דקדימה ואיחור.
בכל שכל ג' ענינים: עלול, סיבה,
מהותו העצמי). ס (בכל השגה מתגדל
הצמאון להשיג יותר). סח (ש.
ומשכיל). קצא (ש. נעלם). קצו (וכח
המשכיל). עיי"ע נה"א ונה"ב. רב
ותלמיד.

שלום: יט (בקש ש. גו'. תורה. בפשמ"ע
ובפשמ"ט). כט (לא מצא הקב"ה כלי
כו' אלא הש'. סיום המשניות וסיום
שמר"ע בש. פדה בש. נפשי גו').

שלישי - עיי"ע מספרים.

שלמה: קד (בימי ש. קיימא סיהרא
באשלמותא).

שם: רנד (ובקשחם משם כו'. קליפות
וסט"א).

שם: לא (קריאת האדם שמות לכל
הבע"ח. ג' בחי' בשם: ממשיך החיות
כו'). רב (הארה בלבד). רו (שייך
להעצם). רח (נשמה אין לה שם).
עיי"ע אדה"ר.

שמות הקדושים: נה (אתה קדוש ושמן
קדוש). קצב (שם - לי יחיד, שמות -
לי רבים). רב (הארה בלבד. כי נשגב
שמו לבדו). רו (גם האור שלפה"צ הוא
בחי' שם). רטו (לאחקנא רוא דשמי'.

רוח: קצג (ר. ד' דא אור קדמאה). רכד
(ור. אלקים מרחפת גו'). עיי"ע
יסודות.

רו: רטו (בגימט' אור. לאתקנא רוא
דשמי').

רחל: קב (כנס"י בעת גילוי האור נק' בשם
ר.).

ריח: קצו (לר. שמניך גו' - עבודת
האבות).

ריש לקיש - עיי"ע יחנן.

רדל"א: צח.

רמו: יג (לחכימא ברמיזא). קמג.

רע: לג (גם איש אזורי יש בו טוב
בהעלם). עיי"ע טו"ר.

רעו"ד: יג (אית חד דלא אתידע כו' אלא
ברעו"ד). ריח (למתב"כ אבל נחפס
איהו ברעו"ד).

רפואה: נו (השובה מביאה ר. לעולם). ס
(כנ"ל).

רצו"ש: נח (והחיות רצו"ש כמראה
הבזק). רל. עיי"ע כלות הנפש.

רצון: צו (פועל בכל הכחות). קצג (שינוי
ר. למעלה). ר (ר. למעלה). רנה
(ישראל נק' עושי רצונו). עיי"ע חפץ.
רשימו - עיי"ע קו.

רשע: סו (רשעים מלאים חרטות).

ש

שבועות - עיי"ע שתי הלחם.

שש"פ - עיי"ע פסח.

שבה"כ: מה (ע"ד שבירת האותיות).

שבת: מט (יחו"ע). צח (הארת המל' בבחי'
מעבר בפרסא, ולא התלבשות).

שבת הגדול - עיי"ע מצרים (למכה גו').
שופט - עיי"ע משפט.

שופר, תק"ש: פא (יו"ט של ר"ה שח"ל
בשבת כו'. תקעו בחדש ש. גו'). צד
(עלה אלקים בתרועה גו'). קח (בנין
המל'. נק' תרועה. יו"ט של ר"ה
שח"ל בשבת כו'. עלה אלקים בתרועה
כו').

שור: קצא (ש. נגח - ענינו בעבודה).

ת

תאוות: טו. נח. עג. קב. קיב. קיג. קטו. קכה. קכו. קכט. קמז. קמח. קמט (לתאוה יבקש נפרד). קעג. רכו. רמג. רנ. רנא.

תהו ותיקן: מד (אורות מרובים כו). מז (העיקר בחי' התיקון). קלט (תהו - אנא אמלך). רנב (מדות ומוחין). רנו (תהו קדום. ותיקון עיקר המכונן). עיי"ע קנה.

תהלים: סו (אמירת ת.).

תורה: כ (מחכ' נפקת ושרשה בעצמות. על ידה יחד סוכ"ע וממכ"ע). כ (תשו"ע). נא (אור). צו (לעולם ילמדו אדם במקום שלבו חפץ). קו (גילוי מהות אלקות). קיג (נתלבשה בטענות שקר). קלו (ת. צוה לנו משה). קמה (לכ"א חלק בח.). קנג (חומה ומגן). קסג (מפתחות הפנימיים. המשכת עצמות א"ס). קסד (ת. וראה, תרעא לדרתא ודרתא). קצא (בסיפורי הת. יוחר סדוה מבידני הת.). רג (כל המלמד את בן חבריו ת. כו). ריג (לימודה בביטול). רלא (תורת חסד). רלז (לימודה בהקדמת היראה דוקא). רמ (הנפילה ע"י העדר לימוד הת.). רמט (קיום העולם ע"י הת.). עיי"ע בטול תורה. זכרון. חוקים. לשמה. קביעות עתים. שלום.

תושב"כ תושבע"פ: עו. רלא (דיבור והשגה).

תורה עבודה וגמ"ח: רכב. רלא. רלב. רלד. רלה (סדרם). רמג.

תומ"צ: יט (פנימי ומקיף). רלג (כל שמעשיו מרובים מחכמתו כו). גדול תלמוד שמביא לידי מעשה). עיי"ע מצות.

תורה ותפלה: כח. קיד (תורה שאחר התפלה). רלד (מעלתן זע"ז).

תורה וישראל: סב (חלת קשרין כו). לכ"א

ז' שמות שאינם נמחקים - כלים, ש' הוי' - האור). רטז (לפעמים מבואר שהו' שמות הם באורות כו). ריח (כי נשגב שמו לבדו). עיי"ע עד שלא נבה"ע.

שמחה: צט (משל מהתגלות המלך בעת ש. כו'. ההתגלות בדיבור דוקא). ריא (עבודה בש.). ריב (ש. ויראה). רטו (כנ"ל). ריז (כנ"ל). ממשיך העצם. תחת גו' מרוב כל. ריח (התבוננות המביאה לש.).

שמים: פג (צבא הש. חוקים כיום הבראם). עיי"ע ארץ ושמים. שמיני - עיי"ע שמע"צ.

שמיני עצרת: קכב (ביוהשמע"צ תהי' לכס. עצרת - מלכות בירידתה למטה. ג' פירושים). קכג (שמח"ת בשמע"צ. הלשון: שמע"צ החג הזה). קלו (כנ"ל. שמיני - שמן י').

שמיעה: צא (ווי ל"י למאן דמליל על אודניך ולא שמעין). קסא (פועל התחברות והתעוררות). עיי"ע ראי' ושמיעה.

שמן: קט (ויצוק ש. על ראשה. ש. הטוב - ג"ר דעתיק). קצו (לריח שמניך גו'). **שמעון, רשב"י:** צג (עיקר ענינו להמשיך גילוי אלקות בעולם). קלו (המשיך גשמים ע"י תורה).

שמש ולבנה: מז (גדלות וקטנות. ישראל מונין ללבנה).

שנה: כה (אתה הוא ושנותיך לא יחמו). **שעה:** רל (ל' פני').

שער: עו (שופטים גו' בכל שעריך. חושי הנפש).

שערות: קיב (המסלול בשער). קלט (כנ"ל).

שקר: קטו. רכו. רלח. **שרפים:** רכג (ש. עומדים ממעל לו). עיי"ע אופנים.

שתי הלחם: רלג (ממושבותיכם תביאו לחם תנופה גו'. חמץ). רמג (כנ"ל).

דתורה אחר הת.). רלו (כנ"ל. סולם).
 רמג (סיבת הנפילה אחר הת.). רנו
 (חיבור הנשמה שבגוף עם עצם
 הנשמה).

תפלת מנחה: קמא (מעלתה).

תפלת ערבית: לט (ואמונה כל זאת וקיים
 עלינו).

תפלי: קכד (דרש"י, מוחין דאימא.
 שעבוד הלב והמוח). קכה (ת. וטלית.
 מוחין דז"א. הקב"ה מניח ת.). קנב
 (טו"ת קודם התפלה).

תשובה: יב (תשו"ת). טז (עקירת הרצון
 מהחומריות). יח (דסו"מ דע"ט). כ
 (תורה - תשו"ע). כג (יפה שעה א'
 בתשומע"ט כו' - איך התשלום שכר
 פחות מהעבודה). נו (מביא רפואה
 לעולם). ס (כנ"ל). סו (הרהורי ת.
 שע"י הבת"קול). קכט (ב' אופנים: א)
 מהתבוננות שלא טוב לו היותו בגוף
 ונה"ב. ב) מהתבוננות שלא טוב לו
 מעניניו הפרטיים בסו"מ כו'). קלב
 (יתרון הת. כשהיא מצד הנה"ב). רכב
 (הירות תשוב גו'). רלה (ת. שלפני
 התפלה. התבוננות המביאה לת.). רמב
 (רוב בע"ת סיבת תשובתם היא מצד
 הגוף ולא מצד נשמתם). רמט (בע"ת
 צ"ל שינוי מעשיו אל קצה האחרון).
 רנ (בע"ת - עיקר גדול בו לשבור
 רצונותיו). רנג (אם הי' רגיל לקרות
 פרק א' יקרא ב"פ כו'. תשובת הגדר
 ותשובת המשקל). רנט (בשוב רשע
 מדרכו וחי' - גם מדרכו דבכל מקום
 שהוא יכול האדם למצוא ענין אלקי
 במה לעורר נפשו). עיי"ע בכ"י. בת'
 קול. צדיקים ובע"ת.

תשרי: כב (שביעי ומושב כו'). קלו
 (כנ"ל).

מישראל אות בתורה). קג (תלת קשרין
 כו'). רמח (מי מהם קדם).
תיבת נח: קלו (צהר תעשה לתיבה. הצלת
 נח ענין נסיי). קנד (צהר - חלון, אבן
 טובה).

תלמיד חכם: קפד (מקבל מן החכ'. כל
 ת"ח שאינו נוקם ונוטר כו'). עיי"ע
 חכם.

תנאים ואמוראים: עו (תנאים - אותיות
 איתנים). ריג (שכל אלקי).

תנועה: פז. עיי"ע ציור.

תנופה: רמג (חנו פה).

תערובת: רלט (אופנים בת.). עיי"ע טו"ר.
תפארת: קד (מציאות עצמה, ומה שכוללת
 חו"ג). קח (והת"ת זו מ"ת).

תפלה: ד (ניגון בת.). יד (בלי מחשבה
 זרה). ל (דאורייתא או דרבנן. קבעו
 ברכת שים שלום בסיום תפלת
 שמרו"ע). נא (תיקון נה"ב). נב (לא
 בדרך מצות אנשים מלומדה). סז
 (העדר עבודת הת.). קג (ת. בזמנה).
 קכו (חיבור העולמות באו"ס). קכט
 (עם הצבור). קלב (הנפילה אחר הת.).
 צ"ל גם בכחות נה"ב). קלה (ת. וברכה).
 קנב (טו"ת קודם הת.). קנד (מצותה
 מדאורייתא בכל עת צרה. ועתה שמע
 אלקינו אל תפלת עבדך גו'). ריא
 (עבודה שבלב, צ"ל בשמחה). ריב
 (שרשה. ת. בעת צרה). ריד (סיבת
 הנפילה אחר הת.). רטו (ל' התחברות).
 רכט (במקום עבודת הקרבן. צ"ל רושם
 על כל היום. בחי' רצוא ואח"כ צ"ל
 שוב - גמ"ח מצות). רלא (צ"ל
 רישומו על כל היום). רלד (שפיכות
 הנפש. פנימי הכתר). רלה (כובד ראש
 שלפני הת. - היראה מגשת אל
 המלך). רלו (תשובה קודם הת. לימוד
 פנימיות התורה קודם הת. וגליא

מפתח שמות ספרים ואנשים (רשימה חלקית)

אברהם, ראב"ע: פג (ע"פ ישיש כגבור).
אור תורה: רמו.
בחי: פג (התינוק משעה שנולד מתחיל
להתייבש). רכה (קרוב הו"ע קירוב
הכחות והחושים).
דובער, הה"מ: פו (הכיר בהכלי איך הי'
אופן עשייתה). רמו (בס' אור תורה –
בענין הנסירה).
יצחק, האריז"ל: כו (השיג פ"א בשעת
שינה כו מה שצריך לדרוש פ' שנה).
ישראל, הבעש"ט: ב (עה"פ סו"מ וע"ט).
יח (כנ"ל).
משה, הרמב"ם: מו (הל' דעות). נו. קכה
(וכדאי' בשם הרמב"ם שהעוסק בחכ'
חיצוני' . . . לסוף נופל בתאות). קנו.
קצו (הל' יסוה"ת). קצט (על דבר
חומר וצורה).
ספריים: קב (וכדאי' בספרים שצריך לכבד
כו' השפעת העושר שנותנים לו
מלמעלה).
קול ברמה: צג.

שלום דובער, אדמו"ר מהורש"ב: כט
(במכתבו דט"ז כסלו תרס"ב אודות
י"ט כסלו – זה היום תחלת מעשיך).
שלמה, רשב"א: כה (עה"פ אתה הוא
ושנותיך לא יחמו).
שניאור זלמן, אדה"ז: כח (מאמרו בשנת
תקנ"ה בערך על הגמ' בזמן שביהמ"ק
קיים אין שמחה אלא בבשר כו'). לז
(עה"פ שמע ישראל). רמה (משלו
לענין הסליחה מבעל חוב המשלם חובו
קמעה קמעה כו').
שפתי כהן: עו (ש"ך עה"ת).
תניא:

ח"א: פ"ב (קכו. קצו. רמח). פ"ד
(מא). פ"ח (קעה). פכ"ב (קכא).
פכ"ד (קלב). פל"ג (צב). פל"ו (קו).
קמג). פל"ז (ג). פמ"א (קכד). פנ"א
(קעד).
ח"ג: פ"ה (רכח). פ"ו (קטז).
ח"ד: ס"ד (קג). ס"כ (מח. קכח. קפח).

לזכות

שניאור ולמן בן אסתר
זוגתו חוה בת שרה ברכה
בנו יצחק מאיר בן חוה
בתו אסתר בת חוה
בנו נתן בן חוה
כלתו חנה רבקה בת רחל דוואשע
חתנו מנחם נחום בן גיטל
כלתו צבי מרים בת שיינא חוה
נכדו מנחם מענדל בן חנה רבקה
נכדתו שרה ברכה בת חנה רבקה
ובעלה יהושע בן עטא דבורה
נכדתו אסתר בת חנה רבקה
נכדו אברהם יהושע העשיל בן חנה רבקה
נכדו צבי הירש בן חנה רבקה
נכדתו נחמה דינה בת חנה רבקה
נכדו נתן בן חנה רבקה
נכדתו פריידא מלכה בת חנה רבקה
נכדו ישראל בן חנה רבקה
נכדתו גיטל בת חנה רבקה
נכדו שמואל בן חנה רבקה
נכדתו רבקה בת אסתר
ובעלה אהרן בן גיטל לאה
ובנם לוי יצחק
נכדתו שרה ברכה בת אסתר
ובעלה מנחם מענדל בן האדא רייזל
ובנם לוי יצחק
נכדתו מלכה בת אסתר
ובעלה אליעזר אלימלך בן אסתר רייזל
נכדתו חנה בת אסתר
נכדו אברהם יהושע העשיל בן אסתר
נכדו יוסף יצחק בן אסתר
נכדו נתן בן אסתר
נכדו שלמה בן אסתר
נכדתו רחל רייזל בת אסתר
נכדו שלום דובער בן אסתר
נכדתו דבורה לאה בת אסתר
נכדו אברהם יהושע העשיל בן צבי מרים
נכדתו חנה בת צבי מרים
נכדו משה מרדכי בן צבי מרים
נכדתו אסתר בת צבי מרים
נכדתו דבורה לאה בת צבי מרים
נכדתו רבקה בת צבי מרים
נכדתו שטערנא שרה בת צבי מרים
